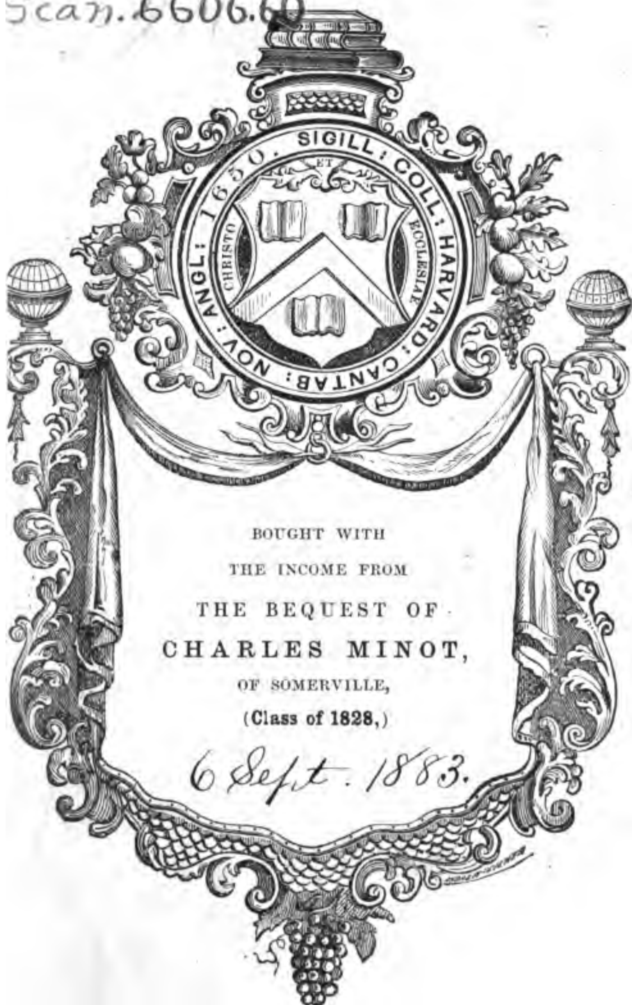

SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.
CHRISTO
ET
ECCLESIAE

Danskeren,

et

Ugeblad,

samlet og udgivet

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Anden Aargang.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Qvist, Bog- og Nodetrykker.

1849.

Hvad end vi har skrevet,
Hvad end vi har talt,
Hvad Dansk har fordrevet
For Dansken er galt!

Nytaarsmorgen.

Indhold.

(Stjernen betegner Rimene.)

Side

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 13. Januar. Nr. 1.

Hvad var det dog egenlig, der, Helligtrekongerdag sidstleden, blev uden videre afviist paa Rigsdagen?

Det vil udentvivl være alle „Danskerens“ Læsere bekiendt, at Rigsdagsmanden fra Præstø havde foreslaaet Rigsforsamlingen, paa det Danske Folks Vegne at udtale Ønskeligheden af, at Regieringen, uden frugtesløse Fredsunderhandlinger, vilde anvende hele Rigets Styrke til, snarest muligt, at undertrykke det *Slesvig-Holsteenske Oprør* og skaffe Danmark fuld Raadighed over Hertugdømmet Slesvig, som det gamle Sønderjylland; men at dette Forslag blev *uden videre* afviist med 103 Stemmer mod 28. Forsaavidt er det da vitterligt nok *hvad* der blev afviist med over Trefierdedeel om ikke af de muelige, saa dog af de virkelige Stemmer paa det Danske Folks Rigsdag, men alle Læserne maatte langt bedre end jeg være indviede i Rigsdagens Hemmeligheder, hvis de skulde vide, hvad

det dog egenlig var, man saaledes uden videre, uden alt Hensyn paa Forslagets Udvikling, afviste, thi jeg har kun forgæves samlet alle mine Tanker og Kundskaber for at opdage det, og dog maa jeg finde det af stor Vigtighed, at baade den Danske Sags Venner og Fiender fik det at vide, da Vennerne ellers let kan blive saa modfaldne og Fienderne saa krye, at Rigsforsamlingen maa bitterlig fortryde Afviisningen.

Alt hvad jeg, som, i alle Tilfælde, ved denne Afviisning uden videre, synes ei blot at have lidt et afgjort Nederlag, men at være saaret paa det ømmeste Sted, alt hvad jeg her kan giøre til at formilde Vennernes Sorg og forbittre Fiendernes Glæde, det er da kun, fra min Side at oplyse den fortrædelige Sag og vise, at rimeligviis var det ikke engang Nag til Rigsdagsmanden fra Præstø, og langt mindre Kiærlighed til de Slesvig-Holsteenske Oprørere, eller Ligegyldighed ved Slesvigs Besiddelse, eller Angest for Vaabenbragets Fornyelse, der foranledigede den hemmelighedsfulde, alt for overraskende og tvetydige Afviisning, men at enten maa det rimeligviis have været en Misforstaaelse af Forslagets Beskaffenhed, eller en Misregning, et Misgreb, et Misheld, en Misvisning, eller noget Saadant, der førde til den hovedkulds Afviisning, som Fleerheden maaskee alt, saavelsom jeg, misbilliger og beklager.

At det ikke engang kan have været af Nag til Rigsdagsmanden fra Præstø, det siger jeg ingenlunde, enten

for at lægge Salve paa mit eget Saar, som alt er lægt, eller for at tilskrive mig nogen Forkiærlighed paa Rigsdagen, som jeg ikke har, men kun fordi det netop ved denne Leilighed ret tydelig viste sig, at mig vilde man ikke saare, uden forsaavidt jeg maatte staae Last og Brast med mit Forslag. Deels havde man nemlig paa det stærkeste fraraadt mig at giøre Forslaget og forudsagt mig, at det paa en eller anden Maade maatte falde igiennem, og deels hørde ikke blot den talrige Forsamling min Indledning til Forslaget med saa mild en Opmærksomhed, som jeg kunde ønske, men modtog, efter et umistænkeligt Vidnesbyrd, ogsaa et anbefalende Indtryk deraf, saa Afviisningen fulgde kun desuagtet derpaa, fordi den forud var uforanderlig bestemt.

Jeg maatte vel for Sagens Skyld ønsket, at det havde været anderledes, ønsket, at Forslaget kun havde mishaget Forsamlingen, fordi det kom fra en Rigsdagsmand, der ikke blot har sine egne Meninger om mange Ting, men strider vel ikke sjelden lidt uskaansom for dem, eller at Forslaget dog kun var blevet saa hovedkulds og nærgaaende afviist, fordi min Indledning havde været bitter eller trættende, eller dog, i en eller anden Henseende, meget uheldig; men da aabenbar ingen af Delene var Tilfældet, saa nyttede det ikke, om jeg, med falsk Selvfornægtelse og sand Ukiærlighed, vilde raabe „Ak" over et Saar, jeg ikke følde, og „Vee" over en Grusomhed, der ei blev viist, og „gudskelov" for Afvisernes skjulte Kiærlighed til

Forslagets Indhold, en Kiærlighed, der desuden ei kunde været meget brændende, naar man havde opoffret Sagen af Nag til Personen.

For nu fra min Side fuldstændig at oplyse Forholdet, vil jeg ogsaa her indføre de Ord, hvormed jeg paa Rigsdagen indledte mit Forslag, som den hovedkulds Afviisning hindrede mig fra nærmere at udvikle og forsvare*).

Høistærede Hr. Formand!

Vi veed det alle, at da Slesvig-Holstenerne i sidstledne Foraar giorde Oprør, da stolede de ingenlunde blot paa Hjelpen, de ventede fra det saakaldte store „Tydske Fædreland", men de stolede især derpaa, som de ogsaa aabent udtalde, at vi Danske var et „dorsk og usammenhængende Folk", altsaa, at vi egenlig slet ikke var noget „Folk", men kun en lille Hob Dødbidere, ja Dovendyr, som man kunde byde hvad det skulde være. Nu, Gud skee Lov! Oprørerne lærde snart, at de dog havde taget mærkelig feil, thi hvilke Lyder det Danske Folk end kan have, og hvor dybt end Danmark var

*) Skiøndt jeg naturligviis ved denne Leilighed forud havde veiet mine Ord, saa følge de dog, som de, efter Rigsdags-Tidenden, faldt paa Rigsdagen, undtagen et enkelt Sted, hvor man, vist i en god Hensigt, men dog ved et Misgreb, har villet rette eller pynte lidt paa mit Foredrag.

sunket fra sin gamle Værdighed, desværre, ikke blot i sine Naboers, men ogsaa i sine egne Øine, saa følde dog ved denne Leilighed de Danske, følde vi dog alle, at vi ikke blot var et Folk, men et af de ældste Folk, Borgerlige Selskaber og Broderskaber, paa hele Jordens Kreds, og at vi fra Arildstid havde vundet et Navn, og nydt en Fred og smagt en Frihed og øinet et Lys, som det ikke blot var enhver Dannemands hellige Pligt at værne om, men ogsaa vor medfødte Kiærligheds mægtige Drift at forsvare til vor sidste Blodsdraabe. Ja, det veed jeg, det veed vi alle, det var den almindelige Folke-Følelse ved Oprørets Udbrud, og det var det almindelige Folke-Ønske, at man, uden frugtesløse Freds-Underhandlinger, vilde drage Sværdet og ei stikke det i Skeden, før Oprøret var undertrykt og Slesvig vundet tilbage! Dette var Folke-Ønsket, og Harmen steg og Modet voxde og Forsættet, at nu maatte det briste eller bære, befæstedes, hvergang vi tænkde derpaa (og vi kunde ikke glemme det) at det var ikke blot Danmarks Ære, der stod paa Spil, ikke blot det gamle Grændseskiel, man vilde flytte, ikke blot Dannevirke, Oprørerne med Haanlatter trampede paa; men det var tillige to Hundredtusinder, en Syvendedeel af hele det lille Danske Folk, som Oprørerne vilde for evig løsrive fra Moderlandet og fra Modersmaalet, som man udriver et Barn af Moderens Arme for at offre det paa sin Afguds Alter; thi saaledes vilde jo Oprørerne offre

den Danske Befolkning i Sønderjylland paa den grændseløs herskesyge og rovgierrige Tydskheds Afguds-Alter!

Dette var i Foraaret 1848, i det store Verdens-Aar, da Tærningen blev kastet ikke blot for Danmarks men for hele Europas Fremtid! Og nu! nu sidder vi her, som det Danske Folks Sendebud til den første Danske Rigsdag i to Aarhundreder, sidder her som Folkets Sendebud, ikke sammenstimlede med Oprørsskrig, men sammenkaldte af vor Arvekonge, for med Frihed og Besindighed at udtale Folkets Stemme om Rigets Tarv og fælles Bedste, vi sidder her for at raadslaae om Rigets Forsvar, om Rigets Styrelse og om alle Folkelivets Rørelser i Fremtiden, og til vort store Ansvar hører da ogsaa først og sidst, at vi intet Øieblik maa glemme det Nærværende med sin øiensynlige Fare; thi dersom vi sad her ligegyldige ved, om Danmark faldt under fremmed Herskab eller Danmark sønderreves, hvad var da al vor Idræt her vel andet end Abespil!

Og visselig, naar vi træde den nærværende Fare under Øine, da maae vi vistnok alle see det, at vi sidder her under meget tvetydige Varsler. Paa den ene Side er det vistnok, jeg føler det, glædelig opmuntrende, at Oprørernes Overmod, hvori de drømde om at knuse Danmark i en Haandevending, det Overmod, det blev snart knækket: Førstegrøden af vor kække Ungdom gav det alt i Foraaret et Knæk, som det ei forvandt den

hele Sommer; men paa den anden Side maae vi dog tilstaae, at vort lyse Haab, det glippede, vort lyse Haab om at frelse vore Slesvigske Brødre, om at hævde Danmarks Grændse, om at undertrykke det ligesaa farlige som skiændige Oprør og tilbagevinde en hæderlig Fred!

Aarsagerne, hvi dette Haab glippede, saa vi, istedenfor en hæderlig Fred, fik en jammerlig Vaabenstilstand, hvorunder vore Slesvigske Brødre pines mere end nogensinde, hvorunder Oprøret synes hver Dag at rodfæstes og Danmark med stærke Skridt at gaae Opløsningen imøde; Aarsagerne hertil, dem nytter det ikke at gruble over, det nytter ikke engang her at tale om dem, thi netop derom hersker der jo stor Uenighed imellem os, medens dog Enighed, Grund-Enighed, Dansk Enighed, som den var berømt fra Arildstid, aldrig i noget Øieblik var nødvendigere og uundværligere til Danmarks Frelse!

Altsaa Aarsagerne, som de staaer for mig, dem vil jeg tie med; de have nu ligget fjern eller nær, Følgen var den samme, og jeg har det Haab, at Skaden skal endnu ikke være ubodelig, naar kun ikke vor kække Ungdom tabde Modet, naar kun ikke vore Slesvigske Brødre tabde Lysten til at staae Last og Brast med os, og naar endelig, først og sidst, det Danske Folk ikke tabde den dybe Følelse, at nu maa det for Danmark bære eller briste *).

*) Her fattes ved min egen Feiltagelse det nødvendige Tillæg „og at vort gamle Fædernelаnd og vort kiærlige

Vi seer det vel alle let, at paa det Sidste kommer det an baade først og sidst; thi har Folket endnu denne dybe Følelse, den samme, som reiste Folket, da tør vi haabe, den vil blive ved, herefter som hidtil, at giøre glædelige Underværker, men, havde Folket tabt denne Følelse, da stod det ikke mere til at redde. Og dog tænker Oprørerne, at denne Følelse er tabt, de tænker og glæder sig dertil, at de ifjor har seet det allersidste Blus af den Danske Fædernelandskiærlighed; og vore Slesvigske Brødre, de er aabenbar blevet tvivlraadige, om ikke fortvivlende; og vor kække Ungdom har aabenbar været nær ved at tabe Modet over alle de frugtesløse Underhandlinger, som bandt dens Arm, og som førde til den gruelige Vaabenstilstand!

Under disse Omstændigheder, da føler jeg det dybt, da maa jeg sige det høit, at den Danske Rigsforsamling er kaldet til at udtale, høit og lydelig, med Folkets Stemme, som er i dens Mund, at Folkefølelsen, den Danske Folkefølelse, den er, iaar som ifjor, uforanderlig den samme, saa det er endnu Folkets Ønske, ligesom fra Begyndelsen, at hele Rigets Styrke maa anvendes til, snarest muligt, at undertrykke det skændige Oprør, og, om Gud vil, skaffe Danmark fuld Raadighed over Hertugdømmet Slesvig som det gamle Sønderjylland!

Vel har jeg hørt, at en saadan Udtalelse af Folke-

Broderskab er godt værdt at stride og at lide for til det yderste!"

Ønsket skulde være Regieringen ubehagelig, men det kan jeg slet ikke forstaae, og tager det derfor helst for et Tydsk Hjernespind, der, ligesom alle de andre, er grebet af Luften; thi paa den ene Side er et Ønske dog det mindste, som maa undes Folket, og paa den anden Side veed jeg ikke hvordan, hvor udansk jeg maatte tænke mig en Regiering, der ikke engang vilde dele det Folkeønske, at Oprøret, snarest muligt, maatte undertrykkes og Danmark hævde sig virkelig Besiddelse af Slesvig.

Hvorvidt Ministeriet kan have velgrundet Haab om, snarere at opnaae disse nødvendige Betingelser for en hæderlig Fred, blot ved Underhandlinger end ved Vaabenmagt, det veed ikke jeg, men det veed jeg, at Danmarks Underhandlinger sædvanlig, og ret øiensynlig i 1848, har været saa frugtesløse, eller baaret saa daarlige Frugter, at Ingen kan fortænke mig eller det Danske Folk deri, at vi umulig kan slaae vor Lid til hemmelige Underhandlinger, men maae nødvendig ønske, inderlig ønske, at man dog nu, efterat Vaabnene har hvilet saa længe, vilde engang lade Pennen hvile, lade Sværdet skifte og lade Danmarks gamle, trofaste Venner, Gud og Lykken, raade for Danmarks Skæbne!

Hermed, tør jeg mene, mit Andragende var ligesaa besindig som uskyldig indledt, og havde man sagt mig, hvad man havde imod det, da var maaskee Afviisningen af mit Forslag blevet retfærdiggjort, men nu maa jeg indskrænke mig til at retfærdiggiøre dets Fremførelse.

Er det nemlig endnu, som i det store Foraar, det Danske Folkeønske, selv med de største Offere, at tilkiøbe sig fri Raadighed over Slesvig og en virkelig, hæderlig Fred, og er der Fare for, at Regieringen, ved frugtesløse Fredsunderhandlinger, kunde lade sig hindre i betimelig at anvende hele Rigets Styrke til Opnaaelsen af Folke-Ønsket, da var det min Pligt, som saae det, at giøre Rigsforsamlingen opmærksom paa begge Dele.

Hvad nu det første Spørgsmaal angaarr, da veed vi alle, hvor nemt det er at kalde alt Folkeligt, end sige da det bly Danske Folks Ønske i Tvivl, men her, hvor det Danske Riges Tilværelse aabenbar staaer paa Spil, her er det dog vel kun Rigets Fiender, som kan lægge Vægt paa de Spidsfindigheder, hvormed man pleier at besmykke sine Tvivl om, hvad dog urokkelige Kiendsgierninger har gyldig bevidnet. Naar derfor Mænd fra vor Midte i Efteraaret, ligesom Tydskerne i Foraaret, har stræbt at indbilde sig selv og andre, at det ikke var det Danske Folk, men kun et lille Krigsparti, der til det yderste vilde forsvare Dannevirke og hævde sig Slesvigs Besiddelse, da er det vist nok meget

beklageligt, men beviser dog vel ikke andet end hvad vi længe har vidst, at de er ikke alle Danskere, som kaldes saa, og det kan umulig rokke min eller nogen Dannemands Tro paa, hvad ikke blot tredivetusinde Penne nys har understrevet, men hvad tredivetusinde Par Hænder, naar forlanges, ja, jeg tør sige, saasnart det kun tillades, er rede til, paa ligesaa mange Hoveders Fare, klarlig at bevise! Vil man desuagtet paastaae, at det berømte Omkvæd „Det skal ei skee," som ikke blot lød fra Kongens og Danehærens Læber, men gienlød i hele Riget, kun var et tomt Mundsveir, da tør jeg sige, det beviser kun, at der er Folk iblandt os, som ønsker at det skulde være saa, medens det er ligesaa utvivlsomt, at der er et Folk i Danmark, der ønsker, at det Slags Folk var langt borte, som ønsker hvad Folket føler vilde være dets Skiændsel og Rigets Undergang!

Og nu det andet Spørgsmaal: om der er Fare for, at Regieringen ved frugtesløse Freds-Underhandlinger kunde lade sig hindre i betimelig at anvende hele Rigets Styrke til Opnaaelsen af Folke-Ønsket, mon det ikke maa besvares med et Ja?

Det klinger vist nok meget smukt at sige: nei, vi har den faste Tillid til det nærværende Ministerium, at det, naar Freds-Underhandlingern vise sig frugtesløse, betimelig, som Det har sagt, vil „lægge Sværdet i

Vægtskaalen," det klinger smukt, men det kan ikke være sandt, og er det altsaa ikke heller.

Vel er det nemlig sandt, at Krigshæren og en heel Deel af Folket havde i Foraaret, og snart lige til Vaabenstilstanden i August, den blinde Tillid til det forrige Ministerium, men om den end, som selv „Fædrelandet" neppe tør paastaae, havde vedligeholdt sig trods Vaabenstilstanden, saa kunde den dog umuelig gaae i Arv til det nærværende Ministerium, som i det høieste er født midt imellem Tillid og Mistillid, og har, naar man vil være allerbilligst, endnu intet gjort, som kan vække nogen af Delene. Blev vi derfor saa rædsomt skuffede i vore Forventninger af det forrige Ministerium, der dog havde sat sit Ord og sin Ære i Pant paa at ville forsvare Eidergrændsen til sidste Mand, hvad skulle vi da med fast Tillid vente af det ny Ministerium, som kun i vaklende, ubestemte Udtryk har lovet at lægge Sværdet i Vægtskaalen, hvis de ikke ved Underhandlinger kan naae hvad de kalder en hæderlig Fred?

Maa ikke meget mere hver oplyst Dannemand, der kiender Stillingen og de sædvanlige Danske Statsmænds Gaver til at underhandle, nødvendig ryste paa Hovedet, naar vore Ministre fortæller os, at de har lyse Udsigter til at opnaae en hæderlig Fred ved Underhandlinger med Lord Palmerston og Cavaleer Bunsen, men at det naturligviis er en dyb Hemmelighed, som vi ikke maae forlange at indvies i!

Jo visselig maa man ryste paa Hovedet og meer end det, naar man hører tale om en hæderlig Fred, der skal vindes uden Kamp, i en Stilling, der endnu er langt mere indviklet og langt ugunstigere for vore Underhandlinger end ved Krigens Begyndelse; thi da var dog den Slesvig-Holsteenske Stat kun til i Indbildningen, og Hertugdømmernes saakaldte Regiering var da aabenbar selvgjort og oprørsk, men nu er der en Fælles-Regiering indsat med den Danske Regierings Samtykke, nu er der en Slesvig-Holsteensk Landdag og en Slesvig-Holsteensk Grundlov, som, i alt Fald efter den Tydske Rigsministers udtrykkelige Paastand, er stiltiende indrømmet Gyldighed af den Danske Regiering, og hvem seer ikke den uhyre Forskiel, naar det er med Penne Sagen skal afgiøres! Sandelig, selv om vi havde en Udenrigsminister, hvis Snildhed vi turde ophøie baade over Griffenfelds og Talleirands, da turde jeg dog ikke vente, at vi blot ved Underhandlingen skulde faae Slesvig skilt fra Holsteen og hævdet Danmark, hvad dog i det Danske Folks Øine, saavelsom i mine, maa skee, naar Freden skal enten være tryg eller hæderlig. Det er derfor ingen ubillig Mistanke, jeg har til Ministrene, men en rimelig Slutning, jeg nødes til at giøre, naar Ministrene tale om en hæderlig Fred, som noget, der, under nærværende Omstændigheder, skal være gode Udsigter til, at hvad de kalde en hæderlig Fred man staae adskillige Grader under hvad Folket og

stand nødvendig maatte fortære dem. Uden Kiækhed i Raad hos de Styrende, saa stor en Kiækhed, at Verden vil kalde den Forvovenhed, maa nemlig selv den største Kiækhed til Daad hos de Lydende enten blive frugtesløs, eller dog aldeles utilstrækkelig til at løse den store Opgave, som er Rigets Redning, og uden Aabenhed i Færd, saa stor en Aabenhed, som man vil kalde Ubesindighed, kan den hellige Ild paa Fædernelandets Alter, som ene kan drive det store Rednings-Værk, umuelig holdes vedlige.

Dette var mit første Ord i Danmarks Livs og Velfærds Sag, og det vil være mit sidste, og vilde de nærværende Ministre, ligesom de forrige, lee derad, da maatte jeg sige, ligesom før, at under dem kunde Danmark ikke frelses!

Bestillinger paa „Danskeren" modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, saavelsom paa de kongelige Posthuse. Prisen for et Fierdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk. — Hovedkommissionair F. H. Eibe.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 20. Januar. Nr. 2.

Nytaars-Ny i den Danske Forening.

Vel har der i „Danskeren“ staaet en Selskabs-Sang til „den Danske Forening“, men Læseren veed dog maaskee ikke, hvad det er for et Selskab, der kaldes saa, og jeg maa da kortelig fortælle, at under Sædet af nærværende Rigsdag har der dannet sig tre saakaldte „Klubber“ hvor Rigsdagsmænd sidder for Bordenden og fører Ordet, enten alene eller med andre gode Venner, og det ene af disse Samlag kaldes Centrumets og det andet Bondevennernes, men det eneste, jeg veed noget om, er det Tredie, som kalder sig „den Danske Forening“, og staaer, saavidt muligt, alle Dannemænd aaben. De to andre Rigsdags-Klubber ufortalt, kan jeg da kun udbede mig Læserens Opmærksomhed for det Samlag, som jeg kiender, og som bestaaer af omtrent halvtredsindstyve Rigsdagsmænd og ligesaamange andre Dannemænd, foruden

Giæsterne, der ved de ugenlige Møder (Mandag og Torsdag) kan frit indføres af de Medlemmer, som er Rigsdagsmænd, og jeg tvivler ikke paa, at jo saavel dette Samlags Navn, som dets Aabenhed, huer „Danskerens" Læsere godt nok; thi Dansk maa jo ikke blot vor Rigsdag være, men alt hos os blive, om Riget skal staae og Folket trives, og de Rigsdagsmænd, hvis Mund i Sandhed skal være til Folkets Tjeneste, maae jo aldrig noget Øieblik glemme, hvad Folket hedder, og kan aldrig for ivrig stræbe at holde sig i uafbrudt levende Berørelse og Vexelvirkning med alle gode Dannemænd.

Paa den anden Side vil den betænksomme Læser imidlertid strax anmærke, at skiøndt det er meget godt, „ikke at glemme hvad man hedder," saa betyder det dog noget mere end blot at huske sit Navn, for det giør vor Hund jo ogsaa, og at til en levende Berørelse og Vexelvirkning med Folk klækker det kun lidt blot at tage dem i Haanden og vexle et Goddag og Farvel, eller selv at drikke „din Skaal og min Skaal og alle gode Venners Skaal" med dem, saa dersom vor „Danske Forening" virkelig skal svare til sit Navn og vinde Krav paa Danske Læseres Opmærksomhed, da maa den røre sig i Folkets Aand og staae aaben for Danskheden, men ogsaa kun for den i alle Maader.

Herom vil jeg nu ingenlunde tale stolte Ord og fristes saameget mindre dertil, som jeg hverken har været

mellem Samlagets egenlige Stiftere eller har med dets Bestyrelse at giøre, og desuden er for gammel til at see alting, som jeg ønsker det, og er for r a v d a n s k i min folkelige Tankegang til at nøies med lidt af det Slags, om det end er meget mere end man møder allevegne; men da den „Danske Forening“ dog eenstemmig har besluttet, om den kan, ei blot at overleve nærværende Rigsdag, men at udbrede sig over hele Riget og giøre sit Bedste til Danskhedens Ære og Tarv i alle Maader, saa tør jeg dog godt kalde den et lykkeligt Varsel, og forleden Aften, da jeg var deroppe, syndes jeg virkelig, jeg saae Nytaars-Ny i Dansk Forstand, der vel ikke saa lige svarer til Almanakken, men lader sig dog godt forlige dermed, især naar man tænker paa den store Aarbog om alle Dagene med deres Navne, om Solens Opgang og Nedgang over Folke-Isſen, og om de store Verdens-Markeder, hvor Tosserne kiøbe Forstand og Kræmmerne giøre deres i Penge!

Dog, dette blev, mod min Hensigt, om ikke høitravende, saa dog ligesom lidt svævende, hvad tit synes Læserfolket endnu værre, og jeg vil da skynde mig at komme paa det Jævne igien, hvor Pennen immer gaaer glattest, thi til Hverdagsbrug huer det den „gamle Skjald“ ligesom de gamle Danskere bedst.

Forleden Aften altsaa, da jeg kom op i „Danske Forening“, der, i Forbigaaende sagt, mødes i det vel ikke paa Dansk, men dog paa Fransk saakaldte „Nor-

disse Herberge," da hørde jeg strax, der blev talt høit om en ordenlig Dampskibs-Forbindelse med England, som noget, der kunde, og vilde udentvivl, baade skade Hamburg og gavne Danmark, og saadant noget er, som man veed, altid Vand paa min Mølle, da jeg ligesaa aabent og ærlig hader Tydskland, som jeg elsker Danmark, fordi man, trods al følsom Sniksnak, umuelig af Hjertet kan elske sine Venner, uden at hade deres arrige Fiender, og fordi Tydsken, trods vort Ministeriums kjærlige Protest, altid har været og aabenbar er og altid vil blive Danskens arrigste Fiende. Jeg spidsede følgelig Øren og hørde med megen Fornøielse den kyndige Ordfører (Dr. Paulsen, alle oplyste Danskere vel bekiendt fra Rødding-Høiskole) med Klarhed udvikle, hvorlunde det ikke blot var den nærværende Krig, Slesvig-Holsteenernes Arrighed, alle Tydskernes Knuder og vort kun alt for velgrundede Nag til Hamborg, men at det er Verdens-Handelens naturlige Gang, Danmarks Beliggenhed, Udførsel og Indførsel, og aabenbare Fordeel, der henviser os til, saavidt mueligt, at skjære op med Hamborg og knytte varig Forbindelse med London.

Vel forstaaer jeg mig ikke mere paa Handel og Søfart, end enhver Dannemand, der med aabne Øine har seet ud over Sundet, og sert sig om i Kiøbenhavn, i Hamborg og i London, og vel sætter jeg ikke større Priis paa godt Kiøbmandskab, rede Penge og store

Pakhuse, end enhver anden gammel Skjald og Bogorm, født og fostret ved „Bølgen blaa,". og nogenlunde velbekiendt med de „lange Reiser" ikke blot af Kolumbus og Gama, men af Menneske-Aanden i Tidernes Løb fra Tyrus og Sidon, over Pisa, Genua og Venedig, til Amsterdam og London, men det er allerede Nok til med levende Deeltagelse at høre paa al Tale om Handel og Søfart, der ikke, som „den Tydske Flaade," seiler i Luften og seirer i Maanen, men regner paa Landet og peger paa Vandet og priser Erfaring, som den bedste Styrmand baade med og uden „Patent."

Som det gaaer blandt Mennesker til begge Sider, at det ene Ord tager det andet, saaledes fik jeg ogsaa Drift til at afløse Taleren, da han var færdig, og skiøndt jeg havde intet at tilføie, skiænkede dog de samme Tilhørere mig venlig Opmærksomhed, mens jeg stræbde at vise, at Løsrivelsen fra Hamborg og Tydskland og den nærmere Forbindelse med Engeland og London vil i alle Maader være ligesaa historisk som naturlig, og, langtfra at afbryde Danskens rette Løbebane, netop paa den gode, gamle „Vei til Roes og Magt," ved Hjelp af Nordens Aand og Danmarks Lykke, føre os til Maalet, saa værdigt og ønskeligt et Maal, som det undtes noget Arildsfolk paa hele Jordens Kreds at øine og at naae.

Endelig sluttede en Rigsdagsmand og Herremand fra Jylland (Justitsraad Tang fra Nørre-Vosborg) fast i Sadelen med Smiil om Munden, den Danske Aften-Underholdning med et sikkert Overblik af den Handel (Studehandelen), der nærmest krævede og kraftig vilde fremme Dampskibs-Forbindelsen med Engeland, og seent paa Aftenen bød vi hverandre Godnat, med det fælles Ønske, tit at mødes til saa lys og smuk en Vinteraften i den „Danske Forening."

Først aftalde vi imidlertid i en Hast, at vi vilde giøre det Lidt vi kunde til en snar Iværksættelse af den frugtbare Tanke, der, ved at fattes med Varme og oplyses fra flere Sider, var blevet os alle baade kiærere og klarere, og i Forbigaaende yttredes det som et fælles Ønske, at vi ogsaa paa Papiret kunde faae et Minde om den Danske Aften og et Tegn paa hvad der rørde sig i den „Danske Forening."

Netop fordi jeg er en gammel Bogmager af Handværk, er jeg tit nærved at fortvivle over mine egne og al Verdens Bøger, som har gjort Ordets Tempel til en Augias-Stald, det er et sandt Herkulisk Arbeide at rense, derfor var det Sidste naturligviis, hvad der mindst tiltalde mig efter den lille Fest for Danske Munde og Øren, saa dertil sagde jeg ikke „Hyp" men „Hum", saameget mere, som Rigsdagen tager min Pen, snart mere end min Mund, i Beslag, men da det dog gaaer med Bogormen, som med enhver

af os, at han bliver senest sig selv kvit, om han end umager sig dermed, og da vi har „Stilstand“ Nok, uden at „Dansskeren“ skulde forøge den, saa faldt det mig ind imorges, at jeg dog maaskee her engang, hvad sjelden lykkes, kunde slaae to Fluer med eet Smæk, saa den Danske Aften kastede sin Skygge paa Papiret, og „Danskeren“ dog med det samme, som en Dag ved Nyaarstid, rykkede „et Hanefjed“ videre.

Vel kan jeg ingenlunde bagefter gribe Ordene Flugten, som de fulgdes ad i den Danske Forening, der kun giør sig selv under Spillet paa Læberne, men, hvad, det kan jo Hurtig-Skriverne ikke heller, som jeg daglig seer i Rigsdagstidenden *), og hvad det igrunden var, jeg nogenlunde fik sagt forleden Aften, det har jeg tygget Drøv paa saa længe, med Bogen for Øie og Pennen bag Øret, at det maa jeg sagtens kunne beskrive, saa jeg vil kun ønske, at Beskrivelsen maa finde ligesaa velvillige Læsere, som Ordet fandt Tilhørere!

*) Det Sidste af det Slags, jeg saae i Rigsdagstidenden, var besynderligt nok, for da man ikke kunde rime „Protokollens“ og „Tidendens“ stridige Regning af Rigsdagens Møder med hinanden, giorde jeg den jævne Bemærkning, at „da Protokollen ikke kunde rettes efter Rigsdagstidenden, fik vel Rigsdagstidenden at rette sig efter Protokollen“ men det maa vel være blevet opskrevet med „sympathetisk Blæk,“ siden det slet ikke er at spore.

Saa vil jeg da nu betroe Læseren, hvad jeg deels husker og deels tænker jeg sagde, fordi det er hvad jeg baade Morgen og Aften tænker om Løsrivelsen fra Tydskland og Forbindelsen med Engeland, som et nødvendigt Skridt ved det Danske Folks Overgang fra Døden til Livet.

Naar Talen er om, saa vidt og saa snart som muligt, i Handels-Sager at frigjøre os fra den Afhængighed, hvori vi kun alt for længe har staaet til Hamborg, da maa man ikke tænke, at dette er noget Splinternyt, man foreslaaer, enten blot for Krigens Skyld, der i alle Maader gjør Forbindelsen med Hamborg besværlig, eller af Nag til Hamborg, der under det Slesvig-Holstenske Oprør har viist sig som en af Danmarks arrigste Fiender, nei, dette er kun, hvad der nøder os til, enten vi vil eller ikke, at tænke paa andre Handels-Forbindelser, thi selv om vi levede i den dybeste Fred og fandt alt det Venskab i Hamborg, som kan boe i Tydske Kræmmer-Sjæle, saa burde vi dog for vor egen Skyld, til vor egen Handels og Virksomheds Fremme, stræbe at løsrive os fra Hamborg og træde i levende Forbindelse med London.

Hamborg er nemlig en af de gamle Hansestæder som, med Lybek i Spidsen, i den senere Middelalder, under Danmarks dybe Fornedrelse, efter de store Valdemarers Dage, bemægtigede sig hele Mellem-Handelen

handle i Østersøen og i Nordsøen, og den Magt, som den Hamborgske Børs indtil nu har udøvet over os og hele vort Norden, er kun en Levning af Hansestædernes Handels-Tyranni, som vi alleerede under de første Oldenborgske Konger begyndte saa smaat at bekæmpe, ved at aabne vore Havne for Hollandske og Engelske Skibe.

Dette var kun en svag Begyndelse, men dog en Begyndelse til, hvad Væxten af Danmarks Søfart og Handel gjennem tre Aarhundreder maa opmuntre og hvad Krigen og Hamborgernes aabenbare Fiendskab skal drive os til at fuldende.

Dette vilde jeg blot i Forbigaaende berøre, for at minde om, at Dampskibsforbindelsen med Engeland og vore Produkters Udførelse lige til det store Verdens-Marked, som dermed uberegnelig vil lettes, er intet Kastel i Luften, men en følgelig Sag, naar vi paa en fornuftig Maade vil stræbe at gjøre os vor Beliggenhed, vore Kræfter og vore naturlige Hjelpekilder saa nyttige, som muligt.

Hvad jeg derimod vilde udbede mig deres Opmærksomhed for, er den Betragtning, at det er ingenlunde blot for Handelens og hvad man kalder „Profitens" Skyld, vi af alle Kræfter skal stræbe at løsrive os fra Tydskland og træde i levende Forbindelse med Engeland, men at det er til vor store Fordeel i alle mulige Henseender.

Naar vi saaledes betænker, hvad Indflydelse det sædvanlig har paa et lille Folk, og i Særdeleshed paa det lille Danske Folk, at knytte sig til et af de store Verdens-Folk, da er det især Munden, Pennen og Stats-Indretningen vi maa have for Øie, og hvilken giennemgribende Indflydelse vor lange og tætte Forbindelse med Tydskland og Tydskerne har havt baade paa vort Tungemaal, vor Skrift, vor Tankegang og vore borgerlige Indretninger, det er baade klart og beklageligt nok, saa det vil jeg iaften ikke søge nøiere at udvikle, men kun giøre opmærksom paa den uberegnelige Vinding, det vilde være for os i alle disse Henseender at løsrive os fra det Tydske og knytte os til det Engelske.

Skal vi ikke have mere Skade end Gavn af Bekiendtskabet med fremmede Tungemaal, Literaturer og Indretninger, da maae vi vistnok først og fremmerst kiende og skatte vort eget, som vi jo, ved Forbindelsen med de Fremmede, ikke vil miste, men benytte, og forbedre eller forøge, og det er i denne Henseende af høieste Vigtighed, at vi ikke ansee vort eget for mindre end det virkelig er, men besinder os paa, at Dansk og Svensk og Norsk er ligesaavel Dele af et Nordisk Heelt, som Sachsisk og Frankisk og Svabisk er Dele af det Tydske eller Engelsk og Skotsk af det Stor-Britanniske, saa at, skiøndt vort

Norden ikke udgiør et saadant politisk Heelt, som Stor-Britannien er, og som Tydskland indbilder sig, det ved et Pennestrøg kan blive, saa er dog vort Norden i Henseende til Sprog, Literatur og naturlig Tankegang, ligesaa nær og kanskee nærmere naturlig forbundet, og jeg vil lægge til, at skiøndt vort Norden er langtfra at tælle saa mange Kroppe, som Stor-Britannien, end sige da, som det grændseløse Tydskland, saa kan Nordens Aand dog godt maale sig med hvilken af de andre saakaldte Folke-Aander, man vil nævne.

Paa den anden Side maae vi imidlertid indrømme, at selv naar det Nordiske Forbund, som vi savne, baade indvortes og udvortes var i fuld Virksomhed, selv da maatte det lille Danmark, der immer har et eget Forhold til den store Verden, nødvendig knytte sig nærmere til et af de store Folk, hvis Sprog, Literatur og Indretninger maa vinde stor Indflydelse paa os, og nu siger jeg, vil det være os til ligesaa meget Gavn at knytte os til Engelænderne, som det har været os til Skade, til hardtad ubodelig Skade at knytte os til Tydskerne.

Sammenligner vi nemlig først Sprogene, da maae vi ikke alene finde, at det Engelske Sprog, trods alle de fremmede Ord, Det mere har belæsset sig med end optaget i sig, ligger igrunden vort No-

dersmaal langt nærmere end det Høitydske, men, hvad der er det vigtigste, at, om det end lærdes i alle vore Skoler og laae alle vore Skibsfolk og Kiøbmænd paa Tungen, kunde det dog aldrig blive farligt for vort Modersmaal, medens derimod en sørgelig Erfaring har lært os, at vort Modersmaal kun ved et stort Vidunder har undgaaet at fortrænges af det Høitydske baade i Kirken og Skolen og i hele den dannede Kreds af Folket. Dog det Sidste har jeg før stræbt at lægge dem paa Hjerte, og vil iaften ikke dvæle ved, da jeg er vis paa, at om De end kan mene, jeg har overdrevet baade Skaden, som Høitydsken har gjort vort Modersmaal, og Faren hvori dette endnu svæver under Høitydskens Formynderskab, saa indseer dog enhver oplyst Dannemand, at Høitydsken baade har været Dansken saa skadelig og er den endnu saa fiendsk og farlig, at vi helst, naar det var muligt, maatte skye al Berørelse med den.

Med Tungemaalet staaer, som vi veed, Skriftsproget og hvad vi i det Hele kalde Literaturen i uadskillelig Forbindelse, og jo mere Læsningen tiltager, des mægtigere bliver nødvendigviis det Folks Literatur og Tankegang paa os, hvis Sprog vi hyppigst lære og hvis Bøger vi flittigst læse og oversætte, og i denne Henseende giælder ikke blot hvad jeg har sagt om Sprogene, saa den Engelske Literatur ligger os igrunden meget nærmere end den Høitydske, men den er ogsaa langt rigere og eiendommeligere, kan og vil derfor, naar vi give den Fortrinnet, blive os ligesaa gavnlig og fornøielig som den Høitydske i det Hele har været os kiedelig og skadelig.

I den Engelske Literatur er nemlig, ligesom i det gamle Norden, Poesi og Historie det Overveiende, og overgaaer saa langt alt hvad den Høitydske har af det Slags, at det er som Dag mod Nat; thi i den Høitydske Literatur er aabenbar det Sprænglærde og Grublerierne Hovedsagen, medens hardtad hele Resten af den uhyre Tydske Bogdynge er

Brag eller Rov eller dog Laan fra Engeland, Frankrig og al Verden. Ligesaa megen Sands som vi Danskere nu naturlig har for Poesi og Historie, hvorpaa vi derfor ogsaa forholdsviis selv er rigest, ligesaa stor Lede har vi af Naturen til det Sprænglærde, Himstravende og Indviklede, saa i den Høitydske Lærdom og Viisdom, hvortil vi hverken har Lyst eller Anlæg, vilde vi, trods alt vort Slid og Hovedbrud, altid blive Stympere og Fuskere, altid blive Skoledrenge med den Høitydske Skolemesters Dundren om vore Øren og Riis over vore Fingre

Sammenligner vi endelig det Borgerlige Selskab med Dets Love og Indretninger i Engeland og i Tydskland, da er her netop det samme Forhold, saa Høitydskerne har den nagelfaste Grille, at Vorherre har skabt Verden reent galt, saa de maae see til at faae den skabt om efter deres Hoved og rene Fornuft, medens Engelskmanden tager Verden, som den er og stræber at giøre sig den saa nyttig, som mueligt, og vel kan det nu godt være sandt, baade at Engelskmanden let giør sine Fingre for brede, og at han tager lidt vel plump paa mange fine Spørgsmaal, men vist er det, at han faaer immer noget for sin Umage, mens Tydskeren igrunden kun faaer en lang Næse.

Herover veed nu vel den ægte Høitydsker temmelig godt at trøste sig med den faste Formening, at, trods Erfaringens Gienstridighed, har han dog igrunden Ret, og maa, om der end skulde være Millioner Aar, dog omsider ogsaa aabenbar faae Ret; men vi Danskere, som har ladt os tage paa Slæbetoug af Tydskeren, uden med ham at kunne leve af „Ideen“, vi vil unægtelig befinde os meget bedre ved en fri Efterligning af Engelskmanden, hvorved vi, om vi har dybere Følelse for det Høiere, vil undgaae hans grove Misgreb.

Spørger vi saaledes Tydskeren om, hvad der nu netop med Rette ligger os paa Hjerte, hvordan vi skal faae og beholde den borgerlige Frihed, vi saa høit trænge til.

da holder han os en lang Præken eller Forelæsning om den store Strid mellem „Frihed og Nødvendighed", og indskærper os, at al udvortes Frihed er kun et Blændværk, naar den indvortes fattes, og at derimod den fri Sjæl kan lee ad alle Tyranner, da den indvortes Frihed er en utabelig Skat og den udvortes legemlige Trældom for den fri Sjæl kun et tomt Skin, der i alt Fald snart forsvinder med Døden. Denne Høitydske Viisdom, hvorefter Den giør os snarest og vissest frie, som slaaer os ihjel og befrier os derved baade fra Legemets Fængsel og al legemlig Trældom, den Viisdom kan umulig fryde eller trøste nogen Dansker, og spørger vi derimod Engelskmanden tilraads, da finder vi maaskee nok, at han tager lidt vel grovt paa det fine Friheds-Spørgsmaal, men vi maa dog ogsaa finde, at der er immer Mening i hvad hau siger og mere virkelig Frihed i hans Kreds end i nogen anden.

Man veed saaledes nok, at Engelskmanden sædvanlig peger paa den saakaldte „Habeascorpus-Akt" som sin Friheds faste Grundvold, og hvad det betyder, som er at have sin Krop i sin Magt, betragter han virkelig som det Væsenlige ved Friheden, men hvormange Betænkeligheder vi end med Rette kan have ved hans korte og haandfaste Begreb om Friheden, saa er det jo dog ganske rigtigt, og er især i de sidste halvandet hundrede Aar klarlig seet i Engeland, at hvor man kun virkelig har sin Krop i sin Magt, saa man hverken skal lystre Trommeskindet, eller kan smides i Hullet paa en Vare, men kan frit flytte og fare, tale og skrive og sysle med hvad man vil, naar man kun nogenlunde holder sig paa sit eget, der hersker en høi Grad af Frihed i alle Forhold, der blomstre alle fordeelagtige Handteringer, og naar der er en Sjæl i Kroppen, da har den under saadanne legemlig frie Forhold den ønskeligste Leilighed baade til at vinde Lys og Styrke, og til at røre sig frit i alle Retninger.

Skulde vi nu, uagtet alt dette, være bange for aandelig at løsrive os fra Tydskland og knytte os til Engeland, da maatte det ene være, fordi Tydskeren havde været vor første Fosterfader, som skaffede os hvad Lys og Dannelse, vi hidtil naaede, saa vi maatte frygte for, at hvor haard en Tugtemester, vi end siden fandt i ham, var han dog den eneste, der forstod at tiltale og bevæge os, og dette er vist nok en Indbildning, som ikke blot Høitydskeren kalder en unægtelig Sandhed, men som mangr Danskere antager for en Troes-Artikel, det var Synd at kalde i Tvivl; men kiender vi vor egen og Nordens gamle Historie, da veed vi dog, at den Indbildning er grundfalsk. Da veed vi nemlig, at alt i Hedenold, mens et uigiennemtrængeligt Mørke rugede over det store Tydskland, da herskede der i det lille Danmark og i hele vort Norden, en forholdsviis lys og ædel Anskuelse af hele Menneskelivet, udtrykt i Sang og frugtbar paa Storværk og paa et priseligt Eftermæle, og da veed vi fremdeles, at det var vore Nærpaarørende, Anglerne fra Jylland og Slesvig, som baade gav England sit Navn og blev de store aandelige Mæglere mellem Syden og Norden, mellem Oldtiden og Nyaarstiden, mellem Christendommen og det Nordiske Hedenskab.

Ja Engelskmanden er fra Arildstid Danskerens næste Frænde, Anglerne var de eneste Udflyttere fra Norden, som nogenlunde bevarede deres Modersmaal, og det var dem, som først vovede at giøre deres Modersmaal til Skriftsprog, dem, som udbredte Christendommen baade til Tydskland og Norden, dem, vi Danskere i Knud den Stores Tid fik til vore aandelige Fosterfædre, dem, vi maae takke for den gamle Islandske Literatur; dem, vi skylde al vor naturlige Udvikling til Valdemarernes Dage.

Og veed vi nu kun dette, veed vi, at det kun var under Danmarks folkelige Slummer og Dvale, at Tyskeren blev vor strænge Tugtemester, der lod sig lige

kan godt betale for sin aandelige Umage med at sætte Hoved paa os, som Hansestæderne for at lære os ret Kjøbmands-Brug og Regning paa Lybsk, da vil vi nu ligesaa lidt være bange for *aandelig* at løsrive os fra Tydskland og knytte os til Engeland, som vi er for at skjære op med *Hamborgerne* og selv fare paa *London* med vort Korn og Kjød og hvad vi ellers har at undvære, og der tage de fremmede Vare, os lyster, fra *første* Haand til den billigste Priis; thi vi vil finde, at det ene svarer til det andet, som det Indvortes til det Udvortes hos alle ærlige Folk, saa i *Engeland* finder vi i alle Maader Guld og i Tydskland en Regning uden Vært.

Tydsk ligner en rumlende Stridsvogn paa en slem Steenbro, *Engelsk* ligner et dybt stikkende og ladet Dampskib i strygende Fart, og *Dansk* ligner en Storbaad med Aarer og Seil, høi og lav, som Bølger gaae. tit kun alt for stille, men dog immer kjøn og let og flydende; og naar vi tænker os *Baaden* enten paa Grenene bagefter Vognen, eller paa Havet bagved Skibet, da seer vi Forskjellen paa vor Forbindelse med *Tydsk* eller *Engelsk*.

Bestillinger paa »Danskeren« modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, saavelsom paa de kongelige Posthuse. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk. — Hovedkommissionair F. H. Eibe.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 27. Januar. Nr. 3.

Fred eller Krig.

Vore Ministre tale og skrive for Øieblikket, som om de ikke selv vidste, enten vi har Fred eller Krig, thi paa den ene Side taler de om Freds-Underhandlinger og om elleve Millioner til at føre Krig for, og paa den anden Side tale de om Krigen, ikke som noget nærværende, men kun som noget, der muligviis, maaskee endogsaa rimeligviis, kan indtræffe, hvad jo forudsætter saa god en Fred, som man nogensinde faaer i denne Verden, hvor ingen kan have Fred længer end hans Nabo vil. Hvorledes nu vore Ministre kan være saa tvivlraadige om denne Sag, er vist nok svart at forstaae, da det er en Kiendsgierning, at Trediedelen af hvad man til ifjor kaldte det Danske Rige er i fuldt Oprør, besat af fiendtlige Krigsfolk, fredløst for alle dem, der vove at kalde Danmark deres Fædreneland,

ja, for alle dem, der vove tydelig at kalde den Danske Konge deres retmæssige Herre og Fyrste.

Naar jeg imidlertid betænker, at nuomstunder er det langt mere Navnet end Tingen, Skinnet end Virkeligheden, man lægger Vægt paa, da kan jeg godt forstaae, at vore Ministre maa være meget tvivlraadige om, hvad de skal kalde det Forhold, hvori Danmark for Øieblikket befinder sig til de Slesvig-Holsteenske Oprørere og til deres store „Tydske Fædreland“, thi jeg har selv for længe siden fundet, at enten man kalder denne Tilstand Fred eller Krig eller Vaabenstilstand, saa svarer den dog slet ikke til Navnet, fordi Freden er falsk, Krigen død og magtesløs og Vaabenstilstanden eensidig, da kun vi sidder stille, og lade Vaabnene hvile, mens Fienden huserer, ruster og befæster sig, udæsker, trodser og forhaaner os paa alle Maader.

Om nu vore Ministre er blinde for Sagernes virkelige Stilling og kun grunder paa at finde et Navn, der lader sig høre, eller om de blot er bange for at „irritere Fienden,“ eller om de stoler paa, at naar vi sætter os under Ruslands Vinger, da skal Tydskeren ikke blot nødes til at lade os have Fred, men selv til at indrømme i det mindste paa Papiret vor „gode Ret“ til Slesvig, det veed jeg ikke, og det veed Ministrene maaskee ikke endnu ret selv, førend Freds-Underhandlingerne rigtig

er begyndt og Foraaret giver nærmere Oplysning; men det veed jeg, at Folks Tanker, især i Danmark, om Krig og Fred er sædvanlig meget forvirrede, saa man finder det ganske rimeligt at bære sig ad i Fred, som om man havde Krig, og i Krig, som om man havde Fred, hvad naturligviis ikke blot er bagvendt, men yderst farligt og i Længden reent fordærveligt.

Ligesom man nemlig her i forrige Aarhundrede midt i den dybeste Fred, ei blot i Kasernerne og paa Fælleden under skingrende Musik hørde den smukke ny Vise om at være „i Fred til Krig parat, som sig bør en brav Soldat," saaledes sagde ikke blot vor forrige Krigsminister, midt under den farligste Krig, Danmark har havt siden Niels Ebbesens Tid: jeg er en Fredens Mand, men han beviste hele Sommeren soleklart, at han som en meget fredelig Soldat, var i Krig til Fred parat, og vort nærværende Ministerium slaaer jo aabenbar paa samme Stræng, naar de formaner deres Sendebud i Frankfurt til at tale i en „maadeholden og forsonlig Tone," mens Oprørerne pine og plage alle Dansksindede og presse Danskere ei blot til at give Krigsskat men til at føre Avindskjold mod deres Konge og Fædreneland.

Ja, har Ministrene Ret, da skal jo hele Folket (paa Pluddervælsk Nationen) ved Afviisningen af mit Andragende, sidste Helligtrekongersdag, have viist, at de

ikke ønsker Kampens Fornyelse, saalænge der er mindste Haab om ved Underhandlinger at opnaae en hæderlig Fred! Nu mener jeg vist nok, Ministeriet heri tager mærkelig, tager tre Gange feil, deels fordi Afviisningen slet ikke vidste, hvad Rigsforsamlingen tænkde, dels fordi Rigsforsamlingen er ikke Folket, og endelig fordi Folket ingenlunde vil nøies med det „mindste," altsaa ogsaa det meest ugrundede Haab, men skiøndt det er min Mening, kan jeg jo dog ikke aftrætte Ministrene, at de ønsker mit Andragendes Afviisning saaledes betragtet, og ønsker, at Folket vil være saa nøisomt, som de siger, og er da ventelig selv saa nøisomme.

Hermed vil jeg imidlertid ingenlunde, paa nu brugelig Maade, vælte Skylden for den farlige Sammenblanding af Krigs- og Freds-Tilstand paa de ansvarlige Ministre, thi det har altid været min verdenshistoriske Grundsætning, at det dog igrunden ikke er Regieringerne, der skabe Folk, men Folkene, der skabe Regieringer i deres Billede og efter deres Lignelse, og det er jo klarlig Tilfældet, hvor Folke-Raadene, under hvilketsomhelst Navn og i hvilkensomhelst Skikkelse, giver Stødet til de ansvarlige Ministre, baade naar de reise sig og naar de falde, saa den Forverling af Fred og Krig, som synes at ville gaae i Arv hos vore ansvarlige Ministre, maa, efter min Tankegang, have sin Rod hos Folket, hvad enten saa denne

Rod: stikker dybt eller ligger kun tæt under Overfladen. Det Sidste er imidlertid min Tro, og derfor siger jeg, at igrunden har det Danske Folk aldrig været enigt med det forrige Ministerium, undtagen da Det erklærede de Slesvig-Holsteenske Oprørere Krig og gik løs, desværre ikke paa dem og paa Rendsborg, men kun paa Flensborg og paa Slien, og at altsaa bliver det Danske Folk igrunden aldrig enigt med det ny Ministerium, dersom Det vil træde i det Forriges senere Fodspor, og beflitte sig paa en saakaldt „maadeholden og forsonlig Tone“ hvor kun en bestemt og mandig Tone med Vaabenbrag kan føre til Maalet, men derfor tør jeg ikke nægte, at i Danskernes Hoved seer det dagligdags ud ligesom i Ministrenes Sendebrev til Baron Dirckinck-Holmfeld.

Uagtet vi nemlig alle er enige om, at den nærværende Rigsforsamling ingenlunde er et reent Udtryk af Folke-Stemningen, deels fordi et enkelt Parti har udøvet en overveiende Indflydelse paa Valgene, og deels fordi en Fjerdedeel af Rigsdagsmændene er ikke valgte af Folket, men af Ministrene, saa kan jeg dog, efter mit Kiendskab til Folket og Rigsdagen, ikke nægte, at i det mindste, naar Spørgsmaalet er om Fred og Krig, da ligne de hinanden kiendelig nok.

Det er nemlig med Folket, ligesom med Rigsforsamlingen, at de vil helst, uden al Sammenligning helst,

have Fred, saa at, selv naar de føler, Krigen en uundgaaelig, ønsker de dog saa lidt som muligt at tænke paa den og tale om den, som noget nærværende, og overlade derfor gierne hele Bekymringen i saa Henseende til Krigsministeren, og er meget tilbøielige til iblinde at troe alt hvad Ministrene vil sige om „lyse Udsigter“ enten i Øster eller i Vester, til en hæderlig Fred, og om „gode Efterretninger“ enten fra Engeland, fra Rusland eller selv fra Tyrkiet, og saa videre, som vi i afvigte Sommer kun har seet alt for mange og alt for klare Beviser paa.

Paa den anden Side er det med Rigsforsamlingen ligesom med Folket, at naar Spørgsmaalet bliver om de store Offere, Krigen, efter Ministeriets Forsikring, kræver, for at kunne føres kraftig og endes hæderlig, da er den ikke blot redebon, men alt for redebon baade til at troe Ministrene paa Ordet og til at indrømme dem alt hvad de forlanger; saa dyb er den Følelse, at Fædernelandets Redning kan ikke kiøbes for dyrt, men jeg maa lægge til, saa dunkel er Forestillingen om, hvad der virkelig udkræves til Fædernelandets Redning, og om, hvor urimeligt det er at bevilge Millioner og paatage sig alle muelige Byrder, naar man ei har mindste Sikkerhed for, at Forsvars-Midlerne vil blive klogt og kiækt anvendte til det store Øiemed.

Ja, skiøndt Afstemningerne baade om Finantssagen eller Pengemidlerne og om Udskrivningen af 23de September, i mine Øine, er aldeles uforsvarlige, saa tør jeg dog ingenlunde kalde dem udanske, og fristes saameget mindre til at giøre det, som jeg, om end med en vis Forbeholdenhed, selv tog Deel i dem begge.

Finantministeren eller, som vore Fædre kaldte ham: Rentemesteren forlangde nemlig Rigsdagens Bemyndigelse til at optage et nyt Laan paa fyv Millioner og, hvis det til Krigens Fortsættelse behøvedes, at udstede nye Kreditbeviser til et Beløb af fire Millioner, og vel erklærede jeg udtrykkelig, som det sees af Rigsdags-Tidenden, at det kun var den farlige Krigs Skyld og kun under Forudsætning af dens kraftige Fortsættelse, at jeg kunde og vilde stemme for Bevillingen; vel stemde jeg ogsaa for, at denne Krigens kraftige Fortsættelse skulde udtrykkelig nævnes ved Bevillingen af Statslaanet, og vel nægtede jeg, da det forkastedes, ene Mand, Bevillingen min Stemme, men jeg tiltraadte saa dog bagefter den almindelige Indstilling. Vist nok gjorde jeg ikke dette af Feighed, eller af Undseelse ved at være ene om det Rette, men jeg gjorde det dog under den, som jeg hører, ugrundede Forudsætning, at Indstillingerne var uopløselig forbundne med vore Meeningers (Comiteens) Betænkning, saa jeg kan ikke fralægge mig Deel i den meer end uforsigtige Indstilling,

hvorved Rigsforsamlingen for al Verden synes at have bevilget elleve Millioner til hvadsomhelst Brug det maatte behage Ministeriet at giøre deraf. Vel tvivler jeg endnu slet ikke paa, at jo Ministeriet, hvis Freds-Underhandlingerne strande, vil anvende Pengemidlerne til krigerske Rustninger og til Omkostninger paa Hær og Flaade, men jeg har derfor ei mindste Sikkerhed paa, at de vil blive anvendte til Krigens kraftige Fortsættelse, thi jeg kan meget godt tænke mig at Freds-Underhandlingerne gik i Langdrag, og at man enten forlængede Vaabenstilstanden eller indgik en ny, eller lod Hæren blive liggende i Jylland, eller trak den for uprøvet Overmagt tilbage til Øerne, saa vi ved Udgangen af 1849 kunde være ligesaa slet eller endnu værre stædte end ved Udgangen af 1848, og kun faae den samme Trøst for den frugtesløse Anvendelse af Millionerne iaar, som den forrige Krigsminister gav os for dem ifjor, at det var „den haarde Skæbne, mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne."

Nu er det vel klart nok, at min Stemme her vilde hverken giort fra eller til, og det er meget tvivlsomt, om Nævnelsen af Krigens kraftige Fortsættelse, om end udtrykkelig og eenstemmig gjort til Vilkaar for Bevillingen, kunde givet os nogen Sikkerhed for de store Pengemidlers hensigtsmæssige Anvendelse, men dog holder jeg for, at ingen Rigsforsamling uden vores

vilde viist sig saa overdreven trosfyldig, og at det dog ganske var i det Danske Folks Smag, saa Det vil neppe nogensinde kalde os til Regnskab for vor store Uforsigtighed.

Nu i Henseende til Værnepligts-Sagen i det Hele, og Forordningen af 23de September i Særdeleshed, da behøver jeg ikke at sige „Danskerens" Læsere, at jeg har stridt det bedste jeg kunde, baade mod den Lov, der under Navn af „almindelig Værnepligt" truer Danmark med en Krigs-Stand i Freds-Tid, der maatte underkue al Friheds-Følelse, lamme alle fredelige Sysler og giøre Riget til et Rov for dets af Naturen langt mere stridbare Naboer, baade mod denne Lov og især mod Forordningen af 23de Septbr., der vil giøre vor Ungdom fra 1823, 24 og 25, til et Offer for en selvgjort Retfærdighed og en indbildt Nødvendighed; men just derfor maa jeg bekiende, at end ikke jeg er reen i dette Stykke; thi for Freds Skyld, ret egenlig for Huusfred i parlamentarisk Forstand, gjorde jeg selv et Ændrings-Forslag, hvorved hele Ungdommen fra 1823, 24 og 25 stilledes blot for Udskrivning, skiøndt det var og er min fulde og faste Overbeviisning, at Danehæren derved ei kan vinde det mindste, men vil rimeligviis tabe uberegnelig meget i virkelig Styrke og Seiershaab.

Her staaer vi da ved det folkelige Freds-Begreb i Danmark, der fra Arilds tid har lidt af en

Skavhed, det seent eller aldrig vil helbredes for, thi skiøndt jeg er regnet blandt de stridbareste Dannemænd, saa griber jeg dog baade i og udenfor Huset mig selv saa tit i det samme skæve Freds-Begreb, at jeg maa indrømme dets Danske Naturlighed, skiøndt Nordens Aand straffer og beleer det som baade først og sidst kiællingagtigt.

Det er nemlig aabenbar Huus-Freden, deri en god rolig Nat indbefattet, som vi naturlig driver ikke saa lidt Afguderi med, da vi derved letteligt ikke blot overseer Kampens store Nytte og Nødvendighed i alle Henseender, men forspilder Lande-Freden og opgiver den virkelige Frihed, som dog er Vilkaaret for alt menneskeligt Storværk og for al levende og frugtbar Oplysning.

At dette er vor gamle Skade, ond at læge, det bliver os daglig klarere, jo nøiere vi betragte hvad der hører til vor egen Tommerumme, og dermed sammenligner det Danske Folks Levnetsløb, ligefra de begrov Kong „Fredegod“ under Værebro, til de, for Freds Skyld, opgave Friheden 1660, og staaer nu paa Nippet, ogsaa for Freds Skyld, at indføre almindelig Trældom, under Navn af almindelig Værnepligt, i Rigets Grundlov.

Denne overdrevne og, som Nordens Kæmpeaand meget rigtig siger, igrunden kiællingagtige Frede-

lighed, som jeg, trods al min tilsyneladende Stridbarhed, selv har en god Deel af, den er nu virkelig ikke blot en slem Skade, men en fortvivlet Sag, saa, naar det kunde nytte, da burde vi alle sætte os hen og græde derover, som al Verden græd for Balder, men da vi alt har grædt meer end nok til ingen Nytte, vil jeg meget heller raade alle Danskere at giøre ligesom jeg, og lee ad dem selv; for det har jeg fundet er det bedste Huusraad for den farlige Fred-Syge, der, naar den ikke tages i Tide, gaaer over til en haardnakket Sove-Syge, som den, der i Aaret 1831 var omtrent ligesaa dødelig her, som Koleraen i andre Lande.

Vel klinger det nemlig meget smukt, at de Danske bar den døde Kong Fredegod „tre Aar om Land" og gav saa Minde-Skjalden hans Krone, og en gammel Skiald fristes allermindst til at oversee eller nedsætte det Smukke, som virkelig ligger deri, men vi Danske fristes alle til at oversee det barnagtige, som ligger til Grund, og de nødvendige Følger af saaledes at forgude den døde Fred og krone dens Lovtalere.

Vel klædte det ogsaa meget smukt, og havde noget Ærende ved sig, at de Danske 1660 overgav deres Kong Frederik den uindskrænkede Eneveldsmagt uden mindste Borgen for dens folkelige Anvendelse, ja uden engang udtrykkelig at giøre en saadan Anvendelse

til Villkaaret, og jeg har selv rost de Danske for det, baade mere og længere end de alle selv ønskede; men desuagtet var dog Fredsyge Hovedgrunden, hvorfor ogsaa Sove-Syge blev Følgen, hvoraf Døds-Faren ei endnu er overstaaet.

Hvad der endelig ikke engang lader sig besmykke, er den aldeles ugrundede Tryghed, hvormed de Danske har overladt og overlade fremdeles Spørgsmaalet om Vaabenstilstand, Krig og Fred til Ministeriets Godtbefindende, saa de ikke blot synes at ansee den fordærvelige Krigs-Tilstand i Fredstid, som den almindelige Værnepligts-Lov truer med, for et „nødvendigt Onde", men ogsaa at ansee den fortvivlede Freds-Tilstand i Krigstid, som vi har, for et tilfældigt Gode, der vel er for skrøbeligt til at røre ved, men dog for behageligt til at misbillige. Her lade nemlig de Danske sig aabenbar bedaare af den falske og døde Fred, thi falsk er aabenbar den Fred, et Folk kan nyde, mens Fienden hærger Fædernelandet, piner og plager en Deel af Folket, trodser og truer det Hele, som Slesvig-Holstenerne aabenbar giør og har gjort under hele den saakaldte Vaabenstilstand, og død er ligesaa aabenbar den Fred, hvorunder hele den mandlige Ungdom til 38 Aars Alder skal lystre Trommeskindet, og kan hverken udvortes eller indvortes røre sig frit, men staaer bestandig Fare for at nedværdiges, knebles

og mishandles ved Sessionen, i Garnisonen og Kasernen.

Man maa vel spørge, hvad det er for en Huusfred, de Danske ved denne Leilighed lade sig bedaare af, da Fædrene herved nødvendig maae rage uklar med Sønnerne og Ægtemændene ligesaa med deres Koner, men det er dog ligefuldt en Slags Huusfred, man her synes rede til at kiøbe med et blodigt Offer ikke blot af Ungdommens Frihed, men igrunden af hele den fri Virksomhed, der ene kan adle et Folk, og af Fædernelandet, som derved i Farens Stund bliver værgeløst, det er Huusfreden i Rigsforsamlingen, som man frygter for at forstyrre ved diærvt at modsætte sig den forrige Krigsminister og hans Tilhængere, og det er Huusfreden i Landet, man frygter for at see brudt af Huusmænd og Inderster, som sværme for Ligheds-Principet.

Som sagt, det er en fortvivlet Sag, thi begynder man først i Virkeligheden at giennemføre det Ligheds-Princip, der kræver, at alting, trods medfødt eller dog indgroet Forskiellighed, skal være eens, og at alle, uden Hensyn paa Skuldrene, skal bære lige Byrder, og alle, uden Hensyn paa Livets mangfoldige Krav, skal bære samme Byrder, da er Maalet, man stræber til, Prokrustes-Sengen, hvori alle Folk skal giøres lige lange, skiøndt det umuelig

kan skee, uden at rive de Stakkede midt over og strække de Lange enten paa Hovedet eller paa Fødderne.

Dog, selv de uhyre letsindige og løse Parisere følde sig ved en saadan splittergal Giennemførelse af Ligheds-Principet nødt til at standse paa Halvveien og dreie om i en anden Gade, og det var derfor Synd at tænke, at de igrunden mageløs billige, hjertelige Danskere skulde drive Daarskaben enten videre eller nær saa vidt, og naar kun den farlige Krig med Tydskerne, hvori vi er indviklede, føres med Kraft og krones med Seier, da troer jeg ganske vist, at vi bliver venlig og vel forligte baade om den almindelige Værnepligt, om Grundloven og om hele vort folkelige Fællesskab, i det vi ikke efterstræbe en ligesaa umuelig som kiedsommelig Eenshed under Navn af Lighed, men giennemføre en Ligelighed i alle Henseender, som er det Borgerlige Selskabs store Opgave og vil, om intet andet Sted, saa dog vist i Danmark findes muelig.

See, derfor betragter jeg den Slesvigske Krig med Tydskerne som det nødvendige Middel til Danmarks Frelse i alle Maader, thi denne Krig, som vi, ogsaa for en daarlig Huusfreds Skyld, undgik saa længe, som mueligt, den forstyrrer paa een Gang baade Huusfreden og Landefreden saa grundig, at vi nødes til af alle Kræfter at kæmpe for dem begge under eet, og maae dog vel snart lære, at en rigtig Landefred, der er af

sand Huusfreds Betingelse, kræver, for at vindes og beholdes, en ganske anderledes fri og levende Virksomhed, end vi hidtil enten længe har viist eller efterstræbt, fordi vi skyede den Kamp, som Friheden koster og de Farer, som det virksomme Liv, i det Store som i det Smaa, med Nødvendighed er udsat for.

Den største Ulykke, der nu kunde ramme Danmark, var derfor en overilet Fred-Slutning med Tydskland, som i alle Maader vilde være en Fred-Slutning med den fordærveligste Splidagtighed, ligesom vor overilede Vaaben-Stilstand aabenbar har været og er en Vaaben-Stilstand med den samme fordærvelige Splidagtighed baade ude og hjemme, medens den til Seier og Fred fortsatte Kamp daglig bedre vil lære os at sætte Priis paa den Frihed og Enighed, uden hvilke intet Land kan blomstre og intet Folk være lykkeligt, og uden hvilke det lille Danmarks Rige nødvendig maa forgaae og det lille hjertelige Danske Folk føle sig grændseløs ulykkeligt,

Med denne Overbeviisning og med den soleklare Oplysning, at baade Ministrene og Rigsforsamlingen er iangt fra at see den Danske Sag med mine Øine, og vilde sikkert finde sig i en Fred med Tydskland, der ei var stort bedre eller hæderligere end Vaaben-Stilstanden, og endelig med den sikkre Følelse, at jeg ikke kan taale at see paa Danmarks Skændsel og Undergang, da maa jeg vistnok imellemstunder selv undres paa, at jeg ikke strax pakker ind og, da jeg ikke er værnepligtig, reiser udenlands til Norge eller til Engeland, for dog paa en Maade at blive Tydsken kvit, at have Lov til at aande frit og at være i Fred for alle de Chinesiske Freds-Soldater og Examens-Lys, Friheds-Drømmere og Ligheds-Magere, som herefter synes i Danmark at skulle høre til Dagens Orden fra første Januar til eenogtredivte December.

Jeg er mig imidlertid meget godt Grunden bevidst, hvorfor jeg nu, saavelsom i de fyrretive forløbne, i mine

Hine ligesaa farlige og langt mere kiedsommelige Aar, bliver hvor jeg er og bliver ved at tale og skrive muntert om Danmarks Kaar, Stilling og Udsigter, thi Grunden er deels den gamle Sandhed, at saalænge der er Liv, er der Haab, og den vel ikke slet saa gamle, men dog, ligesom det Danske Folk, ældgamle Følelse, at Danmarks Rige, med Dansken og Danskheden kan og skal ingen af os overleve. Enten vil eller skal jeg da døe med dem, eller jeg skal døe med det Haab, at de skal overleve mig og hele den nærværende Slægt med alle dens Daarskaber, som de har overlevet talrige Skjalde og Raabere paa Modersmaalet, har overlevet utallige Slægter med uberegneligt Daarskab, har overstaaet saa mange Livsfarer, at mange store Folkefærd og stolte Riger forgik i mindre end det Halve.

Og denne Følelse, den veed jeg, er Dansk, det er den Danske Fædernelands-Kiærlighed, der maa drive Folket saavelsom mig til at leve og døe med Danmarks Rige, hvad, efter min Overbeviisning, er alt hvad der behøves for at Danmarks Lykke kan og vil i det Nittende, som i det Første Aarhundrede, frelse Folket og Riget og Modersmaalet fra den Skændsel og Død, som Tydsken kalder uundgaaelig.

Bestillinger paa »Danskeren« modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, saavelsom paa de kongelige Posthuse. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk. — Hovedkommissionair F. H. Eibe.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 3. Februar. Nr. 4.

Overgangs-Tiden i Danmark.

I.

Det er kun en *Overgang*, sagde Ræven, da *flaaede* de ham. Saa lyder Ordsproget, men kiender man Ræven, ja, kiender man sig selv ret, da seer man strax, at her fattes noget, som Ordsproget paa sin lange Reise fra Mund til Mund og fra Slægt til Slægt maa have tabt underveis, og da vore Danske Ordsprog en Tidlang maatte nøies med „Biveiene" eller „Byveiene", Sogne-Veien og Mølle-Veien, som har været skammelig forsømte, saa var det intet Under, om Ordsproget havde tabt sig selv i et af Hullerne, og det er endnu mindre sært, at det har tabt hvad kun kan lignes ved en Lunstikke; thi hvad Ordsproget fattes, er aabenbar kun et *lille* Ord, som skulde pege paa, at Ræven sagde ikke dette Trøstens Ord, da han selv, men da enten Ulven, Hunden, eller en anden af hans gode Venner blev flaaet. Ligesom det nemlig er en smuk

Sag at skiære en bred Rem af en andens Ryg, saaledes trøster Ræven og mange med ham sig let selv over det værste, der times andre, naar de kun selv tør haabe at bytte deres Skind, og er det Fienden, der bliver flaaet, da er det dem en stor Høitid, og da sparer de ikke i Forbigaaende at trøste ham med, at det er kun en Overgang.

Dette faldt mig ind ved at tænke paa, hvor glat de Ord gaaer over Manges Læber, at vi maae huske og trøste os med, at det er en „Overgangs-Tid" vi lever i; thi hvor sandt end dette unægtelig er, og hvor trøsteligt det end virkelig kan og skal være under visse Omstændigheder, saa er det dog langt fra at være trøsteligt under alle Omstændigheder, uden Hensyn paa, hvorfra og hvortil Overgangen er. Saaledes er Døds-Kampen altid kun en Overgang, men om den Tanke skal være trøstelig, det beroer aabenbar paa, om man troer, det er en Overgang fra det værre til det bedre, thi troer man, det er en Overgang fra det bedste man kiender til det allerværste, da maa man jo fortvivle.

Spørger vi nu i Danmark, hvorfra og hvortil vi er ifærd med at gaae over, da findes her, som allevegne, endeel, der svarer rask: ih, naturligviis fra Kongedømme til Republik, fra Absolutisme til Demokrati, altsaa fra Slaveri til Frihed, fra Aristokrati til Lighed, og fra alle Ceremonier til godt Kameradskab

eller Broderskab, og dermed forlange de kiækt, at baade Konge og Adel, Amtmand og Dommer, Præst og Professor, Kiøbmand og Handværker, Borger og Bonde skal trøste sig, medens Brimlen (paa Pluddervælsk: Proletarierne), som hidtil ingenting var og ingenting havde, naturligviis skal juble ved Overgangen fra ingenting til noget, der, hvor smaat det saa end kan blive, dog altid er bedre end intet.

Hvad der nu imidlertid, ved dette raske Svar og denne korte Beskeed, strax maa falde alle betænksomme og veltænkende Folk meget mistænkeligt, det er det aabenbar udanske altsaa utydelige, der er i Hoved-Ordene, hvorpaa det kommer an, thi førend vi kan finde noget trøsteligt i Overgangen fra Kongedømme til Republik og fra Absolutisme til Demokrati, da maae vi jo først vide, om det vi gaaer fra, er noget ondt, og om det vi gaaer til, er noget godt, og det nytter slet ikke, man fortæller os, at Republiken og Demokratiet fører Frihed, Lighed og Broderskab med sig, naar vi ikke veed, hvad Republik og Demokrati er, og kan altsaa heller ikke vide, om de virkelig fører al den Herlighed, man udbasuner, med sig. Da nu desuden Erfaring daglig kan lære, at mange forstaaer ved almindelig Frihed, Lighed og Broderskab hvad kun de Sletteste kan ønske, og hvad hverken det Hele eller de Fleste kan være tjent med, saa maa det raske Svar snarere findes fortvivlet end trøsteligt, ikke blot for alle dem, der i

borgerlig Forstand er eller har noget, men ogsaa for dem, der ønsker Danmark Lykke og Held med alt hvad som godt er.

Det forholder sig imidlertid med alle falske Stivninger og Lærdamme, der finde vid Udbredelse og mangfoldigt Bifald, ligesom med al falsk Mynt og falske BankSedler, som virkelig kommer vidt og bredt i Omløb, saa der maa immer være noget godt ved dem, om det end kun er lidt paa Overfladen, som en Forsølvning eller Forgyldning, der snart slides af, saa Bedrageriet kommer for Dagen. Indtil dette kiendelig skeer, nytter det da ikke stort at oplyse Falskheden af saadanne Livstykker, som Modetanker og Modeord vitterlig er, thi selv med falske Penge, der er nogenlunde godt gjort, nytter det sjelden at oplyse Mængden om deres sande Beskaffenhed, saalænge de i Regelen kun give dem ud igien for hvad de har taget dem, og de fleste Folk er dog ganske anderledes nøieseende og nøieregnende med hvad for Penge, end med hvad for Ord og Tanker, de baade tager ind og giver ud for gode Varer, saa, hvad vi end siger og skriver, vil slette Tanker ligesom „onde Penge" finde Vei allevegne. Naar ieg derfor her vil stræbe at oplyse mine kiære Landsmænd om den virkelige Beskaffenhed med vor Overgangs-Tid, og med Faren for at gaae over fra det bedre til det værre og maaskee det allerværste, da er det ingenlunde, fordi jeg venter stort deraf, da jeg

godt veed, at „Danskeren“ læses kun lidt, og at de fleste Læsere har endnu mindre godt af hvad de læser, end de fleste Tilhørere har af hvad de hører, skiøndt det er ogsaa lidt nok, men det er egenlig kun derfor, at naar man skal skrive taalelig godt, da maa man have noget at skrive om, og at naar de fleste, som nuomstunder, skriver splittergalt om den store Overgangs-Tid, som nu hører til Dagens Orden, baade hos os og i al den ganske Christenhed, da vilde det gaae splittergalt, dersom slet ingen skrev rigtig og taalelig godt om den. Vel har jeg nu alt i mange Aar, i mange Bøger og paa mange Maader, skrevet det rettestе, jeg vidste, og det bedste, jeg kunde, om denne store Overgangs-Tid, der ingenlunde først begyndte ifjor, men blev kun ifjor, i det store Skud-Aar, med et forskrækkeligt Bulder, under stor Forvirring, skudt ind i alle Folks Pander; men det er kun Bog-Ormene, det nytter at henvise til gamle Bøger, hvor de i Fred og Ro kan søge deres Føde, thi deels har de fleste Læsere kun den Bog ved Haanden, de for Øieblikket læser i, deels har de ingen Stunder til at læse meget, og endelig har de meget ondt ved at sætte sig ind i Fortidens Tankegang, enten det saa er hele Aarhundreder eller kun en halvsnees Aar, de skal tænke sig tilbage. Vel har jeg ogsaa ifjor og det netop i „Danskeren“ gjort min Flid for at sætte den Danske Læser ordentlig ind i Overgangs-Tiden, og vise ham, hvad det er for en Frihed, en Lighed og et

Broderskab, der i Danmark og Norden er værd at raabe paa og stile efter, og som er muelige at naae, men deels er der dog allerede Forskiel mellem ifjor og iaar, og deels har jeg dog endnu ikke med Flid stræbt at vise, hvordan alle de store Forhold stiller sig netop hos os, saa naar det blot nogenlunde vil lykkes, da er det godt Umagen værdt, om dermed end ikke udrettes stort, thi dermed tjenes dog baade en stor og en god Sag, og det er jo kun ved saadanne Smaatjenester, man kan giøre sig lidt fortjent af Fæderneslandet, som dog maa være alle ægte Dannemænds Ønske, især i saadan en Overgangs-Tid, da baade Folk og Fæderneland og Modersmaal er nær ved at gaae i Madskabet, eller gaae i Lyset, eller gaae fløiten, hvad her altsammen løber ud paa eet.

For nu at begynde med noget, som vi alle veed, da havde vi det i den nærmeste Fortid, i den forrige Konges Tid, saa saa, det vil sige, i Sammenligning med vore nærmeste Naboer, godt nok, men dog ikke nær, som vi ønskede at have det, og heller ikke saadant, saa det kunde vare ret længe eller vække Haab om bedre Tider.

Der var ganske morsomt i Kiøbenhavn, baade før og efter Indretningen af Tivoli, Alleenberg, Klampenborg o. s. v. Jorden gav godt af sig, Kornet var i Priis, og tog naturligviis Landeiendommene med sig iveiret; Øresunds-Tolden blev vel endeel anfægtet, men

gjordt sig dog, blev i det enkelte nedsat, men steg dog i det hele; Handel og Søfart gik sin jævne, om end lidt skiæve og forknyttede, derfor tit meget brydsomme og kiedsommelige Gang; Stats-Giælden var urimelig stor og alle Udgifterne oversteg igrunden Landets Kræfter, men Renterne af Giælden med lidt Afdrag lod sig dog udrede, alle Udgifterne lod sig dække, og Folk havde dog, bedre end i de fleste andre Lande, baade det daglige Brød og lidt til at giøre sig en glad Dag for, eller dog til at giøre sig lystig med, engang imellem.

See, det var nu, hvad man paa Pluddervælsk kalder „det Materielle“ og kaldte i forrige Aarhundrede paa alle Tungemaal: det Virkelige, men et af de mange Kiendemærker paa, at vi længe før ifjor befandt os i en Overgangs-Tid, var ogsaa det, at mange enten lod haant om hvad man paa Dansk kalder en god „Levemaade“ følgelig ogsaa om „gode Levebrød“ og alle de saakaldte „materielle Interesser,“ eller krævede dog meget utaalmodige og saa høit, som de kunde og turde, noget andet og mere, og som oftest hvad man paa Pluddervælsk kalder det Formelle og med eet mesopotamisk Ord „en Constitution“. Til de Sidste hørde jeg nu vel egenlig ikke, men jeg hørde dog til de med det nærværende misfornøiede, og til dem, det ikke var nær saa let at fornøie eller fyldestgiøre, som de, der raabde sig hæse paa „constitutionelle Former“; thi de

var, som Tiden viste, fornøiede, naar de selv blev Ministre, og savnede da ikke engang en Constitution, men fandt, de var selv en Constitution.

Hvad jeg savnede, var nemlig Nordisk Aand, Dansk Folkelighed og Engelsk Frihed i den hele Styrelse og alle offenlige Forhold, og var da især, som første Betingelse, den hardtad uindskrænkede Frihed, som den kun findes blandt Engelskmænd, i Henseende til „Tale og Skrift“ om alt hvad der igrunden ikke hører til Haandens men til Mundens og Tungens Virke-Kreds, følgelig om alt hvad man kalder „Stats-Sager“, ligesom om alt hvad man kalder gudeligt eller kirkeligt og alt hvad man kalder fornuftigt eller videnskabeligt. Alle de Farer, man, hos os og snart allevegne, ved Tanken om denne „Ordets“ virkelige Frihed, har forsæt sig for, er nemlig, som Engelands Historie giennem hele det attende og Hælvden af det nittende Aarhundrede, og som Verdenshistorien giennem Aartusinder klarlig udviser, enten tomme Paaskud af dem, der nødvendig skye Lyset, fordi deres Gierninger er onde, eller Fostre af en sygelig Indbildning om de urimeligste Muligheder, eller det er kun de Farer, som ethvert virksomt Menneske-Liv i alle Retninger nødvendig er udsat for, og som derfor kun kan undgaaes ved Død eller Dvale, og er ikke værd at nævne, i Sammenligning med den grændseløse Ulykke, som altid hviler over et Folks som over Enkeltmandens Dorskhed og Saanagtighed.

Denne „Ordets Frihed" har vi nu i Aarets Omløb paa en Maade havt, da den, uden at være indrømmet, dog er blevet taalt, og det er i alle Maader Lys-Siden af vor Overgangs-Tid, da Erfaring nu maa have lært alle tænkende og veltænkende Danskere, at det allenfalds hos os er Snak med alle de Farer, denne Frihed skulde medføre, thi har den ikke gjort nær det Gavn, vi maatte ønske, saa har den dog gjort noget Gavn og ei den mindste Skade, skiøndt den dog aldrig kunde være farligere end i en saa ophidset, forvirret og urolig Tid, som Aaret 1848 øiensynlig var. Den egenlige Skygge-Side ved vor Overgangs-Tid er da i mine Øine ingenlunde noget af alt det Enkelte, man selv med Grund beklager sig over, men den Mistro til Gavnligheden af Ordets virkelige Frihed, som vi endnu kan spore baade hos Regieringen og Rigsforsamlingen, og som, da Friheden hidtil kun er taalt, ikke indrømmet, udsætter os for at miste den paany i det første Øieblik, man troer sig stærk nok til hvad man kalder at indskrænke, men hvad der igrunden er at ophæve den. Ligesom det derfor i vore udvendige Forhold ingenlunde er den aabne Feide, med alle dens virkelige eller tilsyneladende Farer, men tvertimod den falske Fredsommelighed, der skrækker mig, saaledes er det i vore indvendige Forhold heller ingenlunde Mundens og Pennens uundgaaelige Misbrug, men Naget til deres uundværlige Frihed, som sætter os i Fare for en Overgang

fra det bedre til det værre, ja, til det allerværste, til et vildt eller tamt Dyre-Liv, der for Mennesket er værre end Døden. Slaaes vi nemlig kun af Hjertensgrund med Tydsken, til han bliver, om ikke kied ad Slagsmaal, saa dog øm af Prygl, eller bange for Skindet, da er jeg vis paa, vi faaer en god Fred, om ikke med, saa dog for Tydsken, til Ragnarok; og beholder kun den Danske Mund og Pen Frihed til Kredsgang paa gammel Nordisk Viis med alle deres indenlandske Modstandere, da er jeg sikker paa, de vinder Seier, saa hele Mundens Virkekreds, som er Aandens og Hjertets Verden, retter sig derefter, og da vil ogsaa i Haandens Kreds alt blive saa folkeligt, saa Dansk, saa livligt og læmpeligt, som det er muligt.

Dette mit Skjalde-Syn for den Magt, der er i Munden og Pennen paa Modersmaalet, naar de kan røre sig frit, til at ophæve den Forgiørelse, hvorunder alle Nordens Stammer og især Danskerne lide, det stadfæstes saa klarlig af hele Verdens-Historien og al sand Menneske-Kundskab, at det kun er Mangel paa fortroligt Bekiendskab med Menneske-Livets Natur-Love og med sit eget Inderste, der kan give denne min historisk-poetiske Anskuelse af Folke-Livet Skin af et luftigt Hjernespind; men skiøndt denne Mangel er temmelig almindelig hos os, og kan kun efterhaanden afhjelpes ved en almindelig Oplysning paa Modersmaalet, som forudsætter den Mundens og Pennens Frihed, det giælder

om at vinde, saa har jeg dog det Haab, at det Danske Folks dybe Følelse af denne Friheds Uundværlighed vil erstatte Mangelen paa den klare Indsigt i dens Nødvendighed til en folkelig og menneskelig Overgang fra Død til Liv, fra Mørke til Lys, fra Nat til Dag, fra Dorskhed til Virksomhed, fra Trældom til Frihed, fra Kastevæsen til Lighed i alle offenlige Forhold, og fra Hemmelighed til Offenlighed i alt hvad der angaaer det Heles Tarv og fælles Bedste!

Naar vi nemlig giør os det klart, hvorfra vi er ifærd med at gaae over til noget andet, da er det i borgerlig Henseende, fra hvad man paa Pluddervælsk kalder Bureaukratiet, og paa Dansk Embedsmændenes Herredømme, i folkelig Henseende fra hvad man paa Pluddervælsk kalder det pedantiske Examens-Væsen, og paa Dansk det boglige Dødbideri, og i reen menneskelig Henseende fra hvad man tildeels kalder den herskende Kirke, men som i det Hele er den verdslige Øvrigheds Formynderskab i aandelige Ting for os alle.

For nu strax med faa Ord at vise, det er ingenlunde nok, at vi kommer bort fra disse, i mine Øine enten altid daarlige eller dog nu forældede Ting, vil jeg nævne hvad vi kan staae Fare for at gaae over til, og det er i borgerlig Henseende Brimlens eller Krigsstandens Herredømme, og i folkelig Henseende Bankundighed og Raahed og i menneskelig Henseende Ugudelighed og Dyriskhed.

Men for ogsaa stras paa den anden Side at vise, hvad vi tør haabe at gaae over til, da er det Folkeaandens Herredømme, Livets fremskridende Oplysning og Hjertets Frihed i alt hvad der, for at være sandt, maa være hjerteligt.

Skal vi nu, som jeg haaber, og som alle Dannemænd og Dannekvinder vil ønske, undgaae hvad der truer og opnaae hvad der vinker os, da seer man let, at dertil er almindelig Valgret og Valgbarhed, en deraf udsprunget lovgivende Forsamling og et saakaldt ansvarligt Ministerium ingenlunde tilstrækkelige; thi det er klart, at den almindelige Valgret og Valgbarhed langt lettere kan føre til Brimlens end til Folkeaandens Herredømme, at en lovgivende Forsamling, hvori de Fleste var raa og vankundige, vilde fremme Raahed og Vankundighed, og at et Ministerium, der kaldtes ansvarligt, men kunde dog ikke frit og offenlig kaldes til Regnskab, vilde være uindskrænkede Embedsmænd og Folke-Formyndere af det allerværste og farligste Slags.

Skal altsaa den almindelige Valgret og Valgbarhed til en lovgivende Rigsforsamling, og denne Rigsforsamlings Virksomhed og Ministrenes Ansvarlighed, der, fra Formens eller Tankegangens Side, er ganske fornuftige, virkelig blive gavnlige, da forudsætter de aabenbar en almindelig fremskridende Oplysning om Menneske-Livets Vilkaar i det Hele og om det Danske Folkelivs og Fædernelands Vilkaar i Særdeleshed, en Oplysning,

der ene kun lykkes ved Mundens og Pennens, ved Ordets hardtad uindskrænkede Frihed, ligesom det ene er ved denne Frihed, at de ellers hardtad uindskrænkede Ministre virkelig kan drages til Ansvar og kræves til Regnskab for deres Embedsførelse i det Hele og for deres Indvirkning paa Rigsdagsmændenes *Valg* og *Stemning* i Særdeleshed.

Selv naar Ordets Frihed udtrykkelig indrømmes og saavidt muligt sikkres og hævdes, er vi vistnok, i Overgangs-Tiden til en almindelig Oplysning, der kan holde Skridt med Tiden, udsat for mange Farer og maae være belavede paa mange Ulæmper, da baade Vankundigheden hos de Fleste om Folke-Livets og det Borgerlige Selskabs Kaar og Tarv i det Enkelte kan og hardtad nødvendig maae lede til mange Misgreb, hvor Fleertallet giør Udslaget, og Raaheden, som er hos Mange, vil, i større eller mindre Grad, giøre Næve-Retten giældende, hvad altid nærmest gaaer ud over Munden og de kun med en Pen bevæbnede Fingre; men jeg har den *Tro* og *Tillid* til det milde og billige Danske Folk, at naar kun *Munden*, saavidt muligt, er *fri*, da vil Det herefter, som giennem mange Aarhundreder, lade sig tale tilrette paa sit Modersmaal, og at naar saa *Pennen* faaer Lov til at giøre sin Pligt, som er, ogsaa paa Modersmaalet, uden Sky at skildre alle Ting og Forhold med deres *rette* Farver, da vil det af Arten livlige og letnemme *Danske Folk*, langt snarere end

Cæsar og hos Gregor fra Tours, og at Tydskerne i det Nittende Aarhundrede ligner tydelig nok dem, Tacitus beskrev i det Første. Skulde altsaa det Danske Folk ikke ligne sig selv, som Det baade har viist og beskrevet sig selv fra Arildstid, da seer man let, at Det enten maatte være det unaturligste af alle Folk, eller Dets Tilværelse maatte være et tomt Skin, saa Danmark maatte i Tidens Løb være indtaget og besat af Vildfremmede, der kun beholdt Navnet og til daglig Brug det forgaaede Folks Modersmaal. Det Første veed vi nu alle, vilde være saa grov en Løgn, at vel selv en Tydsker vilde skamme sig ved den, og skiøndt det andet lod sig ret pænt udsmykke, især naar man kun fæstede Øiet paa den saakaldte oplyste og dannede Flok, saa vilde dog Historien lære os, at næst vore nordiske Grander, er intet Folk i Europa mindre blandet med Fremmede end det Danske, der aldrig blev fortrængt eller udryddet, men kun paa Overfladen sprængt med Tydsk i Plettetal. Saasnart vi derfor komme under Overfladen, komme i Lag med Kvinden og stige ned til Almuen, da vil vi finde Dansk tilbunds, og intet Haab som er grundet paa det Danske Folks Art og Lykke, hvor dristigt det end er, intet saadant Haab enten kan eller vil da glippe.

Bestillinger paa »Danskeren« modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, saavelsom paa de kongelige Posthuse. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk. — Hovedkommissionair F. H. Eibe.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 10. Februar. Nr. 5.

Trykke-Forordningen fra 1799.

At man enstund, naar man synes, man har det meget godt, eller naar man har alt for travlt, kan glemme sine bedste Venner, det er en meget hyppigere Erfaring end man skulde ønske; men at man glemmer sine arrigste Fiender, saalænge de er ilive og kan gjøre Skade, det er langt sjeldnere og agtes sædvanlig for en stor Feil, ligesom det vist nok, som oftest, er en farlig Sag. Jeg troede derfor heller aldrig, jeg skulde glemt Trykke-Forordningen fra 1799, saalænge den paa mindste Maade var i Kraft; thi skiøndt jeg nys havde fyldt sexten Aar, da den kom ud, saa var jeg dog alt dengang en flittig Læser, og mærkede snart, hvordan den Trykke-Forordning lammede Fingrene paa den rette Haand hos alle vore Skribenter. Det varede da heller ikke længe, før jeg selv blev Skribent, og skiøndt baade

min poetiske Retning og min kongelige Stemning gav mig en Dristighed og Tryghed, som de Fleste fattedes, saa indsaae jeg dog strax, at deels var det et Lykketræf, der slet ikke kunde trøste Skribenterne og Læseverdenen i det Hele, og deels at Forordningen af 27de September 1799 kunde man næsten lige saa lidt tage sig iagt for, som Consulen af 18de Brumaire, samme Aar, da det var klart, at Manden i dem begge vilde have hele Friheden for sig selv, saa der blev ingen til os andre.

Om derfor end ikke selv min Pen, efter Trykke-Forordningen af 1799, havde maattet arbeide i „Bolt og Jern" hele elleve Aar (1827—38), og om den egne Overbærelse, jeg ved milde Kongers Naade unægtelig fandt, havde været meget større end den virkelig var, saa maatte jeg dog, med hvert Aar, jeg blev ældre, og med hvert Fremskridt, jeg gjorde i Forstand paa Menneskelivets Tarv og paa Almeen-Oplysnings Nødvendighed, fatte et bittrere Nag til denne ulyksalige Forordning, der i en heel Menneskealder (1800—34) standsede næsten al Rørelse i det offenlige Liv og berøvede det den fremskridende Oplysning, hvortil det høilig trængde, og har siden, lige til 1848, næret en Forbittrelse og en Tanke-Forvirring, der endnu truer baade Kongedømmet, Folket og Riget med de største Plager.

Men skiøndt jeg altid efter min fribaarne Art, efter min Opvæxt i Trykkefrihedens forrige Dage (1784—98), og med Historien for Øie, altid var Skrive-Frihedens trofaste Ven og Trykke-Forordningens erklærede Fiende, saa var det dog først ved mine Engelske Reiser (1829—31) jeg vandt en fast og levende Anskuelse af „Ordets Frihed“, som første Betingelse for et sundt og virksomt offentligt Liv, ligesaa vel i borgerlig som i kirkelig og videnskabelig Mening. Vel foreslog jeg, saa at sige paa Reisen, en ny Tingenes Orden i Læseverdenen, hvorefter ethvert Angreb paa »Kongens Enevoldsmagt« ogsaa hos Munden og Pennen fremdeles skulde være en Forgribelse, og hvorefter de Voxne og Dannede af Folket skulde være de Mindreaariges og Umyndiges Formyndere*); men deels havde der dengang, især for en Skribent under Censur, allerede noget Mod og mere Lykke til at komme frem med saa feilbaarent et Forslag, der kun vilde have Frihedens Misbrug straffet med et mildt Formynderskab, ingenlunde af Politiet, men af alle Dannede i Riget, og deels var jeg endnu ikke kommet til den Indsigt, at skiøndt en uindskrænket Konge allersnarest burde og allerbedst kunde taale en næsten uindskrænket Tale- og Skrive-Frihed,

*) Politiske Betragtninger med Blik paa Danmark og Holsteen af N. F. S. Grundtvig. 1831.

saa vil eller tør han dog sjelden eller aldrig taale den. Nu derimod, da Tiden har viist, at selv de mildeste og billigste Enevolds-Konger, som Danmarks **Frederik den Sjette** og **Christian den Ottende**, ei lettelig taale stort mere Frihed i offenlig Tale og Skrift om Øvrigheder og Statssager end Omstændighederne nøde dem til, ja, da jeg endog for nogle Aar siden (1845) sattes i den pinlige Nødvendighed at maatte holde paa Trykke Forordningen fra 1799, for med Eftertryk at kunne stritte mod den ny Trykke-Forordning, ti Gange værre, hvormed vi da truedes*), og nu, da selv en langt mildere Trykke-Forordning end den fra 1799 vilde være et frygteligt Vaaben i de saakaldte ansvarlige Ministres Haand; nu maa jeg kæmpe for en i borgerlig Henseende saa godt som uindskrænket Frihed for Mund og Pen. Skiøndt det derfor inderlig glædede mig, at vor nærværende Konge ved sin Thron-Bestigelse ei blot lod alle de Sager falde, som var reist mod Overtrædere af Trykke-Loven, men i det Hele afskaffede Politi-Censuren og andre Indskrænkninger, saa fyldestgjorde det mig dog ingenlunde, og da Marts-Ministeriet af sin vinterlige Naade forvandlede den Tugthuus-Straf, hvormed Trykke-Forordningen fra 1799 saa rigelig truer,

*) Udkastet til en Trykkelov betragtet og fraraadt af N. F. S. Grundtvig. 1845.

til simpelt Fængsel paa ubestemt Tid, efter Rettens Skiøn, da sagde jeg ved mig selv: ja, det tænkde jeg nok. at frit Fængsel, det var al den Frihed, vi kunde vente fra den Kant, men visselig ei den, vi trænger til.

Imidlertid, da den ene Maaned gik efter den anden, uden at der var Tale om Misbrug af Trykkefriheden, og da jeg, uden al Tiltale, skrev om alle muelige Ting saa frit, som jeg lystede, da blev jeg tryg og tænkde ikke meer paa Trykke-Forordningen, men ansaae den for stiltiende ophævet, ja, saa stor var min Tryghed, saa uforsvarlig min Glemsomhed, at selv da Rigsdagen aabnedes og jeg selv fik Stemme paa den, faldt det mig aldrig ind at giøre mit Bedste for at faae Frihedens og Læseverdenens gamle Fiende: Trykke-Forordningen fra 1799, enten gjort aldeles død og magtesløs, eller dog at faae den aldeles afvæbnet.

Først da mit Øie, i Berlings-Avisen, faldt paa en Dom, affagt i Criminal- og Politi-Retten over en Bogtrykker, efter titnævnte Forordning, da vaagnede jeg pludselig som af en dyb Dvale, i denne Henseende, og kunde slet ikke begribe, hvordan det var gaaet til, at jeg ifjor saa reent havde tabt Fienden af Syne, og det uagtet jo dog Justits-Sagens Anlæg mod Bogtrykkeren maa midt i Fjorsommeren have været bekjendtgjort i Aviserne. Vel kan jeg slet ikke sige, jeg blev bange for den dog igrunden døde Forordning eller dens

efterlevende Beundrere, men jeg blev ærgerlig paa mig selv for min Glemsomhed og dog glad over, at vedkommende dog endnu saa betimelig kom min Hukommelse til Hjelp; thi jeg tøvede nu intet Øieblik med at bede om Forlov til at udspørge Justits-Ministeren om Trykke-Forordningen fra 1799 og Sammes fremtidige Anvendelse.

Denne offenlige Forespørgsel fandt Sted i Tirsdags, og skiøndt Rigsdags-Tidenden ei endnu er kommet saa vidt, kan og vil jeg dog, efter mit eget Vidende, meddele Læseren en Beretning derom, som han i Hovedsagen frit kan lide paa.

Min Forespørgsel udviklede jeg omtrent som følger:

Det er vist nok ikke om den forrige, men om den følgende, den fremtidige Anvendelse af Forordningen i min Haand, jeg finder mig nødsaget til at spørge den høitærede Justits-Minister; men ligesom det i den store Overgangs-Tid, hvori vi aabenbar befinde os, i alle Henseender giælder om at have stadig for Øie, baade det Forrige, hvorfra, og det Følgende, hvortil, vi skunde os stile, saa giælder dette især, hvor Talen er om Mundens og Pennens, altsaa om Ordets Forhold til Baand og Fængsel; thi dersom denne saakaldte Trykke-Forordning fra 1799 virkelig nu, 1849, da den netop fylder de Halvtreds, skulde faae et Jubelaar, da

var vor tilsyneladende Fremgang blevet en ligesaa sørgelig som latterlig Krebsgang. Ja, da maatte jeg sige reent ud, da var det ude med Danmark, thi ligesom det kun er ved Frivillighed til at bringe Fædernelandet de største Offere, vi tør haabe at frede vore Grændser, saaledes er det ogsaa kun ved Fritalenhed om alt hvad der angaaer Folket og Riget, vi tør haabe i vor Midte at opnaae den velgiørende Oplysning, den Beroligelse af de brusende Bølger og den Udjævning af stridige Forhold, hvorpaa den indvortes Fred og Rigets Opblomstring øiensynlig beroer!

Jeg vil her ikke indlade mig paa Spørgsmaalet om, hvorvidt der er Indskrænkninger, som Trykke-Friheden kan trænge til og kan uden mere Skade end Gavn underkastes, og jeg vil heller ikke tale udførlig om al den uberegnelige, hardtad ubodelige Skade, som Trykke-Forordningen fra 1799 har stiftet, skiøndt neppe nogen her i Huset kiender den bedre end jeg, der, som Taler og Skribent, er hardtad lige gammel med den, og har aldrig tabt den af Syne førend ifjor Sommer, da den tilsyneladende var død og begravet.

Nei, jeg vil kun spørge, hvad jeg og hvad hele Folket skal tænke om Opvækkelsen af denne gruelige Forordning, med sine frygtelige Trudsler om Baand og Fængsel for alle dem, der tale eller skrive frit om Forandring i den Regieringsform, vi ikke længer har,

og om alle de politiske Spørgsmaal, der nu nødvendig høre til Dagens Orden?

Der er nemlig atter baade en Bogtrykker og en Skribent sat under Tiltale og der er alt fældet Dom efter denne Forordning, og jeg behøver hverken at sige Justits-Ministeren eller Rigsforsamlingen, at her er slet ikke Spørgsmaal om de Tilfælde, hvori Forordningen paany er anvendt, men om Anvendeligheden og Anvendelsen af denne i vore nærværende Forhold aldeles utaalelige Trykke-Forordning, og om, hvorvidt Ministeriet i den Henseende har været betænkt paa at tilfredsstille Folket og Rigsforsamlingen?

Hvad Svar jeg nu fik fra Minister-Bordet paa denne min vigtige Forespørgsel, og hvordan jeg udtrykde min Utilfredshed dermed, det kan kun Rigsdags-Tidenden give fuldstændig og fuldgyldig Oplysning om; men hvad jeg opfattede af Ministerens Svar, var kun, at han vel ikke turde haabe at tilfredsstille Spørgeren, men meende dog, at man kunde være ganske rolig ved at betragte den sjeldne og milde Brug, der i hans Tid var gjort af Forordningen, og jeg husker ogsaa godt, at jeg, langtfra at kunne dele denne Tankegang, reentud erklærede mig imod, at vi kun skulde være *Talere* og *Skrivere* af *Ministrenes Naade*.

Det gaaer altsaa i denne Henseende med Justits-Ministeriet, ligesom med det Kongelige Danske Cancelli,

af hvis Skiød Det er udsprunget, at Det, saa længe som muligt, vil beholde Svøben at svinge over Skribenternes Hoved, og regner sig det til Fortjeneste ei at bruge den meer end Omstændighederne tillade og Hverdags-Klogskab tilraader, og Mange tænker vist, at det er i alt Fald en uskadelig Særhed, nu, da Grund-Loven, der naturligviis sikkrer os al ønskelig Frihed, jo er fremlagt og skal antages paa nærværende Rigsdag.

Heri tager de mange eller faa, som maatte staae i denne Formening, imidlertid mærkelig feil, thi deels er der ingen Rimelighed for, at det Udkast til en Grundlov for „Kongeriget Danmark og Slesvig," som er Rigsdagen forelagt, ogsaa virkelig ved denne Rigsdags Slutning vil træde i Kraft som Rigets Grundlov, og deels blev derved neppe nogen virkelig Frihed og allermindst Tale- og Skrive-Frihed os sikkret; thi om Tale-Frihed staaer der ikke et Ord i Udkastet, og selv om Trykke-Frihed kun de hardtad tomme Ord, at „Enhver er berettiget til at offenliggiøre sine Tanker ved Trykken, dog under Ansvar for Domstolene." Der staaer ikke engang et Ord om, at Omfanget af dette Ansvar skal bestemmes ved en ny Lov, og endnu mindre at den ny Lov skal være mere frigiørende eller lempeligere end den gamle, saa Udkastet til en Grundlov kunde træde i Kraft, uden at derved en Tøddel bort-

faldt af Trykke-Forordningen fra 1799, som altsaa fremdeles, indtil videre, blev den Lov, hvorefter alle Danske Bogskrivere og Bogtrykkere kunde drages til Ansvar for Domstolene. Vist nok er det muligt, at den 72de Paragraf i Udkastet, der, istedetfor at sikkre os Trykke-Friheden, kun i Forbigaaende berører vort Krav paa den, kunde ændres og forbedres paa Rigs Dagen, men om det rimeligviis vil skee, seer man let, er et andet Spørgsmaal, og desuden kunde Paragrafen endogsaa komme til at lyde paa, at der skulde være Trykke-Frihed inden de Grændser, som Almeenvellet satte, uden at vi derved kom et Skridt videre end til Trykke-Forordningen fra 1799, der udtrykkelig siger det samme, men sætter saa, under Almeenvellets Dække, Grændserne deels saa snevre, at Pennen ei kan røre sig indenfor dem, og deels saa tvetydige at Ingen kan see, om hans Pen overskrider dem eller ikke.

Men hvad er da herved at giøre, naar Justits-Ministeren, som det synes, ei vil høre om andet af os Blækſmørere, som vi til daglig Brug kaldtes i det gamle Cancelli, end at vi skal overgive os til ham paa Naade og Unaade?

Ja, hvad herved er at giøre, det turde jeg maaskee ikke engang betroe Læseren, om jeg ogsaa vidste det, men da jeg nu ikke veed det, fristes jeg hverken til at

aabenbare eller til at fortie det, og vil, medens jeg betænker mig, og medens selv maaskee Justits-Ministeren betænker sig derpaa, meddele Læseren, hvad han maaskee ikke har vidst, hvor forskrækkelig Trykke-Forordningen fra 1799 truer os i 1849.

Efter denne, som vi hører, endnu gyldige Forordning, skal nemlig:

1) Hvem der tilskynder eller raader til en Forandring i den ved Kongeloven bestemte Regieringsform, have sit Liv forbrudt.

2) Hvem der laster, forhaaner, eller søger at udbrede Had og Misnøie imod den tilsvarende Statsforfatning, eller imod Kongens Regiering, enten i Almindelighed, eller i enkelte Handlinger, straffes med Fængsel paa Livstid.

3) Hvem der laster eller forhaaner monarkisk Regieringsform i Almindelighed, straffes med Fængsel fra 3 til 10 Aar.

4) Hvem der udbreder beskæmmende eller fornærmende Rygter mod Kongens eller Dronningens eller de Kongelige Prindsers og Prindsessers Personer, skal straffes med Fængsel enten for bestan-

dig eller fra 3 til 10 Aar efter Forbrydelsens Grad.

5) Hvem der laster eller forhaaner den christelige Religions-Lære, som, efter Kongeloven og Landsloven skal fortrinlig beskyttes og haandhæves, straffes med Fængsel fra 3 til 10 Aar, og hvem der søger at forarge andre i Riget taalte Religions-Samfund, ved at drive Spot med deres Troesbekjendelse eller Religion, skal, naar det paaklages, sættes paa Vand og Brød fra 4 til 14 Dage.

6) Hvem der udbreder løgnagtige Beretninger om nogen vigtig Deel af Statens Tilstand, eller om Regjeringens Beslutninger og Foranstaltninger, straffes med Fængsel fra 2 Maaneder til 2 Aar.

7) Hvem der tilsidesætter den Ærbødighed, han, som Borger og Undersaat, er Regieringen skyldig, sættes paa Vand og Brød fra 4 til 14 Dage.

8) Hvem der fornærmer fremmede venskabelige Magter, enten ved at laste eller forhaane de regierende Personer eller, uden at nævne sin Hjemmel, tillægger saadanne Regieringer uretfærdige og skammelige Handlinger, straffes med Fængsel fra 3 Maaneder til 3 Aar.

Dette er Indholdet af de første otte Paragrafer, som man strax vil see, passer til vore nærværende Forhold bogstavelig, som en knyt Næve til et blaat Øie, saa det var intet Under, om alle betænksomme Mænd, der veed, hvad de vover ved at skrive frit om Danmarks indvortes og udvortes Forhold, overlod det til Ministrenes gode Venner og til Fusentasterne at oplyse den Danske Læseverden eller at føre den bag Lyset, som det kunde træffe; thi om end Nogen af os følde sig saa uskyldig og troede sig saa klog, at han turde haabe Frikiendelse for Domstolene, hvergang han maatte blive tiltalt efter en eller flere af de fornævnte Paragrafer, saa kunde dog Ingen af os udholde den bestandige Rettergang, hvorfor vi, som Udgivere af Dagblade eller Ugeblade, aabenbar er udsatte, og da det kun er Friheden til ustraffet offenlig at holde Bog med Ministrene, der lader dem føle deres Ansvarlighed, saa kan aabenbar kun deres meget gode Venner være sikkre for Tiltale.

Om derfor end ikke de sidste tyve Paragrafer i Forordningen var, hvad de dog er, af samme Skuffe, som de otte første, saa vilde Læseren dog uden Tvivl undres over, at jeg, med alt dette for Øine, endnu, som en Vovehals, bliver ved at skrive frit, som jeg pleier, og jeg er sommetider selv nær ved at smide Pennen, som, midt under Raabet paa Frihed, bydes saadanne Kaar, men Haabet om bedre Tider, der under

hvad man kalder fortvivlede Omstændigheder saalænge har holdt mig iflive, kan dog ikke forlade mig paa ett Aar, der vel gaaer meget skjævt, men er dog i Bevægelse til Friheds-Maalet, og turde dog vel i Danmark slaae den rette Vei ind, naar det oplyses, hvortil de forslidte Gjenstier som Glipstier føre.

Derfor er det mit Raad til alle Dannemænd, hvad de end ellers eftertragte, dog endelig at enes om at hævde Ordets Frihed, som jeg veed, de alle maae føle, er Vilkaaret for den os alle uundbærlige, med faste Skridt fremskridende Oplysning om alle Livets virkelige Forhold!

Holsteen-Gottorp eller det saakaldte Slesvig-Holsteen.

Vi Danskere har længe havt for Skik at sige, at Riget eller Staten Slesvig-Holsteen laae i Luften, og det kunde aldrig skade, naar vi kun itide havde sat en Pind for, at det ikke skulde befæste sig paa Jorden, men det har vi desværre ikke gjort, og selv da vi iffor trak blank for at bevise, at Slesvig hørde ligesaa lidt til Holsteen, som Danmark hørde til Tydskland, da brast Beviset for os, og det kan ikke nægtes, at vort forrige Ministerium, ved Indsættelsen af en Slesvig-Holsteensk

Fælles-Regiering, paa en Maade har erkiendt den Slesvig-Holsteenske Stat, kun med den overflødige Forbeholdenhed, at hvis den ikke vilde forliges med Danmark, da kom vi op at slaaes. Da vi nu derhos lader Staten Slesvig-Holsteen uforstyrret indføre sin Grundlov, holde sin Rigsdag, udskrive Mandskab til at byde os Spidsen, inddrive Krigsskat lige op til Konge-Aaen og lige indtil Portene af Ribe, og nægte vel, indtil videre, at udlevere Øerne Als og Ærø, som vort forrige Ministerium dog havde ladt sig kyse til at love Fælles-Regieringen, men vogter os dog for at understøtte de Danske Slesvigere i deres Opstand mod den Slesvig-Holsteenske Regiering, saa var det latterligt, om vi desuagtet vilde paastaae, at vi ikke kiendte noget Slesvig-Holsten uden som et Kastel i Luften.

Om vi sidst i Februar har mere Mod end først i Februar til at erklære den ny Stat Slesvig-Holsteen Krig og prøve paa at kuldkaste den, det vil Tiden vise, men reist sig paa Trods lige for vore Øine, det har den Slesvig-Holsteenske Stat unægtelig, og har den end ingen Ære, saa har dog Danmark baade Skam og Skade deraf.

Det nytter derfor igrunden slet ikke, at vi paa Papiret kan bevise, at denne nye Stat i alle Maader hviler paa en falsk Grund, thi det virkelige Beviis skulde vi have ført ved at forhindre dens Reisning

under Vaaben-Stilstanden, hvortil vi baade havde den soleklareste Ret, og vilde sikkert havt Magt, naar vi havde havt Mod. Ikke som Dansker, men kun som Historieskriver kan jeg da, endnu have Lyst til at bemærke, at Oprørs-Statens Navn Slesvig-Holsteen er aabenbar ligesaa falsk, som hele Resten, ligefra Beraabelsen paa Christian den Førstes uopløselige Knude, til Bestyrelsen i Frederik den Syvendes Navn. I vores Mund, som vilde have Holsteen føiet til Slesvig, var nemlig Slesvig-Holsteen dumt sagt, men ærligt meent, men i Holstenernes Mund, som vil løbe af med Slesvig, er det falsk meent men klogt sagt, thi de mener aabenbar det Omvendte, mener Holsteen-Gottorp: vor gamle Torn i Øiet, som vi saaledes er kommet sovende til paany, men kommer vist ikke sovende fra, og staaer nu omtrent i samme Forhold til, som under den ulykkelige Svenske Krig i det Syttende Aarhundrede, og faaer aldrig Bugt med, uden ved en lykkelig Tydsk Krig i det Nittende!

Samlet og udgivet af **N. F. S. Grundtvig.**

Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 17. Februar. Nr. 6.

Overgangs-Tiden i Danmark.

II.

Stænder-Tiden er forbi, nu skal Folke-Tiden komme, det er igrunden Nutidens Løsen i hele Christenheden, blandt alle dem, der ønske Fremskridt eller raabe dog derpaa, men deels er Begreberne baade om „Folk" og „Stænder" sædvanlig meget dunkle og forvirrede, og deels tager de mærkelig feil, som mener, at den Sætning „Stændertiden er forbi, nu skal Folketiden komme", den behøver kun at udraabes i en saakaldt Folke-Forsamling, saa er det klart, ligesom da man raabde fra Borg-Svalen: Christian den Ottende er død, længe leve Frederik den Syvende! Skal derfor hos os, hvad der er mit inderligste Ønske, Stændertiden virkelig afløses af Folketiden, da maae vi deels gjøre os det tydeligt, hvad Meningen maa være, naar det

skal gaae godt, og deels lære at give Tid, thi ligesaalidt som Rom blev bygt paa een Dag, ligesaalidt kan et heelt Folk, selv om det fødtes paa een Dag, blive voxent med det samme.

Skal vi nu faae et tydeligt Begreb om Stændertiden, da maae vi gaae tilbage til dens Oprindelse, som falder i den Fortid, vi kalde Middel-Alderen, og afløste da allevegne, kun meer eller mindre, en Brimmel-Tid, Oprørs-Tid, Rov-Tid, Sværd-Tid, eller hvad man vil kalde den forstyrrede Tid, som, under og efter det Romerske Keiser-Riges Opløsning, frembragde det store Virvar baade i Italien, Spanien, Frankrig, Engeland og Tydskland, hvor der indvandrede hele bevæbnede Folkeskarer, som for det meste underkuede de gamle Indbyggere og reves saa indbyrdes om Byttet. I disse Lande var det en Nødvendighed, naar der skulde blive nogen Rolighed, Sikkerhed og Orden, at de, som følde sig nærmest forbundne, ved fælles Tænkemaade, Sysler og Fordeel, maatte slutte sig sammen, saa tæt som muligt, til der fremkom en vis Ligevægt, ved det, den ene Kniv nogenlunde holdt den anden i Skeden, og saaledes fødtes og opvoxde da de tre berømte Stænder: Præste-Standen, Adel-Standen og Borger-Standen; thi udenfor vort Norden hører man intet til Bonde-Standen, førend seent i Middel-Alderen, da man mellem Alpe-Bjergene, i det saakaldte

Schweits, pludselig opdagede, at der ogsaa af Hyrder og Agerdyrkere kunde danne sig en egen Stand, som det for alle de andre Stænder ei var nemt at holde Stangen.

Herom kunde være meget meer at sige og skær at skrive; men jeg vil bryde overtvært, for at det ikke her skal gaae mig, som det sædvanlig gaaer os Danskere, naar vi kommer til at betragte Tydskere og andre stormægtige og stortalende Folk, at da glemmer vi os reent selv, eller er dog nær ved at tabe baade Næse og Mund, over alt hvad vi seer og hører, som vel ingenlunde er bedre, men synes os dog meget baade klogere større og mærkværdigere end hvad vi har hjemme hos os.

Her i vort Norden: i Danmark, Sverrig og Norge, der jo, ligesom Tydskland, Frankrig, Spanien og Stor-Britannien, maae betragtes under eet, skedte i Middel-Alderen ingen Indvandringer, men herfra skedte netop de store Udvandringer, den Gothiske, den Angelske og den Normanniske, som gav det øvrige Europa sin ny Skikkelse, saa herinde var Stændertiden ingen saadan klar Nødvendighed, som i de andre Lande, og man kunde snart tænke, at vi havde faaet Stænderne, ligesom saameget andet, blot af den Sygdom, vi har, at ville efterabe Tydskerne og andre fornemme Folk, men skiøndt det unægtelig har gjort

meget til, at vi fik en slem Stænder-Tid, saa var dog Stænder-Tiden ogsaa hos os uundgaaelig i Middel-Alderen, for da gik det i det Hele, ligesom det sædvanlig gaaer i det Enkelte med os alle, mens vi er middelaldrende: mellem de Tredive og Treds, at da tager vi til ægte, og lader os tage til ægte, bygger og planter, kiøber og sælger, avler Børn og samler Penge eller sætter dem til, kort sagt, vi har saa travlt med os selv og alt hvad vi nærmest kalde vort eget, at vi er nær ved derover at glemme alt andet, med mindre det enten er Vand paa vor Mølle eller staaer os iveien, saa vi enten lokkes til at forliges eller drives til at drages med det. Ligesom vi derfor alle i dette Tidsrum af vort Liv fristes til at glemme baade vort Fædernehus, vor Moders Raad og vore Barndoms-Venner, saaledes fristedes alle Folkene i Middel-Alderen til at glemme baade deres Fædernelands deres Modersmaal og deres Arildstanker, som dog udgiør hele det Fællesskab, der giver Folkene deres eiendommelige Præg og forener Kræfterne til samlet Virksomhed og folkeligt Storværk.

Uagtet det derfor var en fremmed Skikkelse, Stænder-Tiden fik hos os i Middelalderen, med en Præstestand, der skulde besørge alt det Aandelige, en Adelstand, der skulde styre og forsvare alt det Verdslige, og en Borgerstand, som skulde drive

hele Handelen, Søfarten og Handværkerne, ja, uagtet disse Stænder hos os for en stor Deel kom til at bestaae af fremmede Præster, Adelsmænd og Handværkere, saa trængde vi dog ogsaa til noget saadant, og det var kun Skade, at Bonde-Standen af Selveier-Gaardmænd, som i vort Norden fremtraadte baade tydelig og mægtig nok, dog ikke kunde holde Pinen ud, men tabde sig næsten ganske, ligesom andensteds, i den umyndsede Mængde eller Almue, der syndes kun at være til som Huusdyr for de andre Stænders Skyld.

Det Sidste var især Tilfældet i Danmark, thi i Sverrig har Bonde-Standen dog hele Tiden beholdt Sæde og Stemme, om end ikke synderlig Indflydelse paa Rigsdagen, og i Norge, hvor Adelstanden tidlig uddøde, har Odels-Bønderne bestandig udgjort Rigets Styrke, og har nu de fleste Stemmer paa Storthinget, saa naar de ikke fattes det store Ord, da kan de godt føre det.

Saameget til Oplysning om den gamle Stænder-Tid fra Middelalderen, hvoraf der igrunden, især hos os, kun er Skyggen tilbage, hvormed det er Daarskab at kæmpe, men der har udviklet sig en ny Stænder-Tid, der, ligesom Pharaos magre Køer, har slugt den gamle og blev dog ikke fed, ja, kan kun under meget gunstige Omstændigheder, som i Holland og Engeland, blive fed paa den ene Side, mens den er skindmager paa den

anden, hvad baade seer vanskabt ud og vaesler for en brad Død.

Disse nye, uægte Stænder er nemlig Embeds-Standen, Krigs-Standen og Handels-Standen, hvortil i Engeland og andensteds, men dog, Gud skee Lov, ikke i Danmark, kommer Fabrik-Standen eller Maskineriet, der, saavidt muligt, vil afløse baade Bonden og Handværkeren, ligesom Handels-Standen det hele Borgerskab, Krigs-Standen, Adelen og Embeds-Standen Geistligheden, og det er hvad vi maae komme bort fra, naar vi skal naae Folketiden paany, som i Norden maa kunne lykkes, men er dog paa ingen Maade saa nemt, som man tænker.

Uden nemlig at tale om Fabrik-Standen, der bogstavelig tager Brødet af Munden og aandelig piner Sjælen ud af Livet paa Folk, saa er baade Embeds-Standen, Krigs-Standen og Handels-Standen igrunden slet ikke nærende men tærende, og maatte da tilsidst blive fortærende, saa, hvor de skal være Drive-Hjulene, der bestaaer Riget, eller, som det i de nye Stænders Tid altid hedder, Staten, hverken i Folket eller for Folket, men kun paa Folkets Bekostning og til Dets Ødelæggelse.

Men førend vi gaaer videre og søger at giøre os tydeligt, hvordan vi kan gaae over fra en saadan uægte Stænder-Tid til en ægte Folke-Tid, da maae vi først see til at blive os bevidst, hvad og hvor Folket er, da

vi ellers staaer Fare for at opløse alt i en Brimmel og et Virvar, som netop er den Afgrund, hvorfra den gamle Stænder-Tid frelste, men hvortil den ny Stænder-Tid vilde føre os.

Giennem hele Middelalderen, og især i den uægte Stændertid, er det nemlig hardtad reent gaaet ad Glemme, hvad et Folk egenlig er, saa vi var maaskee aldrig mere kommet efter det, hvis vi ikke havde saa gode Efterretninger fra den gamle Folketid, at de kan være os et Speil, men saadanne gode Efterretninger staaer os Danskere paa to Maader aabne, saa for os vilde det være en dobbelt Skam, om vi ikke fik et ægte Folke-Begreb. Vi har nemlig ikke blot, som alle Høiskole-Børn, de latinske, græske og ebraiske Bøger mellem Hænderne, hvori vi kan stave os til, hvad det var, der oprindelig skabde Folk og grundfæstede Riger, men vi har ogsaa en Følelse af, at vi selv fra Arildstid har udgjort et Folk af fælles Byrd og Blod, med samme Modersmaal og Fædernelaud, saa naar vi gaaer i os selv, kan vi ikke tvivle om, at dette Fællesskab, som gjorde Ebræer og Græker til navnkundige Folk, det er hvad der til alle Tider vil være Grundvolden og Vilkaaret for ægte Folkelighed. Naar vi altsaa vil vide, om der endnu er et Dansk Folk, da behøver vi kun at spørge, om der i Danmark er en gammel Befolkning, der holder fast paa Dansken som sit Moders-

maal og paa Danmark, som sit Fæderneland, og at der er en heel Deel i Danmark, som gjør det, veed vi alle, saa Spørgsmaalet bliver kun, om de er stærke, villige og modige nok til at forsvare Modersmaalet og Fædernelandet.

Her seer vi strax, at vor Overgangs-Tid tillige er en ægte Prøve-Tid, da Kampen med Tydskerne om Slesvig eller Sønder-Jylland ret aabenbar er en Kamp baade for det Danske Modersmaal, som Tydskerne forhaane og har stræbt af al Magt at fortrænge, og for Danskernes Fæderneland, som fra Arildstid har havt Eider-Strømmen til Syd-Grændse, og kan umulig taale, at Slesvig indlemmes i Tydskland. Lod vi os derfor enten lokke eller true til at opgive Slesvig og slaae Haanden af de Danske Sønder-Jyder, eller kunde Tydskerne tvinge os dertil, da var det snart forbi med Danmarks Rige, og vi kunde spare Uleiligheden baade med en ny Grundlov og med folkelige Indretninger, thi naar et Rige opløses, da ophører Folke-Livet, og bliver Tydsken vor Herre, da faaer vi neppe Lov til at snakke Dansk uden i Krogene, og vi maae da vænne os til ved det Folkelige ikke at forstaae vor egen Danske Art og Drift og Tankegang, men det Tydske, altsaa det fremmede og fiendtlig modsatte. Har vi derimod Kraft og Mod og faaer vi Lykke til at forsvare vort Danske Fæderneland og Mo-

dersmaal mod deres Mekeskender: Tydskerne, da har vor Folkelighed staaet sin Prøve og vil sikkert i alle Maader vise sin Ægthed, ved at optage alt Venligt i sig og støde alt Fiendtligt fra sig. Ligesom vi da vil vedkiende os alt hvad der var Dansk hos de gamle Stænder, det præstelige og adelige, saavelsom det borgerlige, saaledes vil vi ogsaa fralægge os alt hvad der er udansk i de nye Stænder, saavel det kræmmeragtige, som det tyrannisfe og slaviske, uden derfor at give Slip paa noget af hvad der kan tjene til at oplyse og ordne vore Danske Forhold, at beskærme og forsvare vort Danske Fædernefand, eller at fremme og nære den gavnlige Virksomhed, der i Danmark, som allevegne, er til fælles Bedste.

Naar vi nu ved denne Oplysning betragter den nærværende og nærmest forbigangne Tilstand hos os, her i Danmark, da seer vi strax, at der har herstet og hersker endnu stor Forvirring baade i Tanke og Tale om Folket og Stænderne, thi ligesom man nys ved Folket sædvanlig kun forstod Almuen, saaledes begynder man nu at snakke om Rigsforsamlingen, som om kun den var Folket, eller skulde dog ene være i Besiddelse af alle Folkets Rettigheder, og naar Talen bliver om Stænder, da veed næsten Ingen ret Forskiel enten paa de gamle og de nye, eller paa de ægte og de uægte, eller paa hvad der, folkelig og borgerlig talt,

kun er en Inddeling, og hvad der er en vilkaarlig Uddeling. Adel-Stand, Præste-Stand, Borger-Stand, Bonde-Stand, Embeds-Stand, Krigs-Stand, Handels-Stand, Lære-Staud, Handværks-Stand og Nærings-Stand, synes for de Fleste hip som hap, undtagen forsaavidt som Præste-Tienden og det saakaldte fri Hartkorn giør en kiendelig Forskiel til Præsternes og Adelens eller Herremændenes Profit, og forsaavidt som Bonde-Standen hidtil ene har maattet bære Værnepligtens tunge Byrde. Ja, naar man taler om Toldfaget eller om Fattig-Væsenet, da seer man sædvanlig ingen Grund, hvorfor ikke de, der hører til et af disse, eller til Søevæsenet, ogsaa kunde kaldes en Stand for sig selv, og naar saaledes for vore Øine hele Befolkningen falder fra hinanden i lutter Stænder, da er det intet Under, at Folket bliver borte for os, saa vi synes, at skal det findes nogensteds, maa det enten være i Brimmelen, som Ingen veed Tal eller Forskiel paa, eller i Rigsforsamlingen, som skal tale og stemme i Folkets Navn, og maa da vel ogsaa, som tydske „Stedfortrædere", træde i Folkets Sted!

At nu imidlertid et saadant Folke-Begreb er enten ligesaa tomt, som et Folke-Raad, der taler og stemmer i et Folks Navn, der ikke er at finde, eller ligesaa aandløst, som en Brimmel af tobenede Skabninger, der kun udtrykker sin Villie i et forvirret

Skrig og grunder sin Ret paa knytte Næver, det føler vi alle, og skiøndt det er baade nemt og rigtig sagt, at Folket er dem af alle Stænder og Afdelinger, som føler og bekiender, at de har Byrd og Blod, Modersmaal og Fædernelaud tilfælles, altsaa hos os alle ægte Danskere, saa synes man dog at være lige nær, da, efter manges Forsikkring, slet Ingen kan sige, hvem de er eller hvor de findes.

Hertil skal man imidlertid dristig svare baade Venner og Fiender: I kan altsaa, som Tydsken siger, ikke see Skoven for bare Træer, thi hos os er Folket aabenbar nu alle Bønder og Bondevenner, saa det er meget nemt at see, baade hvad Folket er og hvor det findes, og Spørgsmaalet bliver kun, om dette Danske Bondefolk er værd at høre til, og, i saa Fald, hvordan Det maa stile sin Sag, for at bevise sin ædle Byrd, beholde sit deilige Fædernelaud og udvikle sin jævne Tankegang paa det liflige Modersmaal?

Dette vil nu vist nok de fleste Boglærde og Kiøbstædfolk kalde at overhugge Folke-Knuden istedenfor at løse den, og vel lægge til, at ved saaledes at ophøie den ringeste af alle vore saakaldte Stænder til Herredømmet, sætter man bogstavelig en Bonde ovenpaa en Herremand," men sæt ogsaa at det var en Overhuggelse af den Knude, Ingen kunde løse, saa var det jo netop et saadant Bovestykke, som fortvivlede Om-

stændigheder giør nødvendigt, naar man ikke selv vil fortvivle med dem, fortvivle om det Danske Folk, Fædernelænd og Modersmaal, hvad jeg ikke vil, og veed, at de Danske Bønder og Bondevenner vil ikke heller. Vore Bønder, veed vi nemlig, høre i det Hele til Arilds-Folket og kiender intet andet Sprog end Danskernes Modersmaal, saa de har unægtelig ikke blot Indføds-Ret i, men Odels-Ret til Danmark, som deres Fædernelænd, og de er baade saa mange og saa mandstærke, at de kan stille ligesaa stor og udvortes dygtig en Hær i Marken, som Danmark nogensinde har havt at forsvare sig med, og har virkelig i det mindste et Par Tusindaar forsvaret sig med, og da Bønderne er den eneste kiendelige Deel af Befolkningen, man med Sandhed kan sige alt dette om, saa maae nødvendig alle Danmarks og Danskhedens, Fædernelandets og Modersmaalets sande Venner være eller blive afgjorte Bondevenner, som ved Bøndernes Opkomst langtfra at finde sig udelukte fra Folket, føle sig hævede med Folket og baarne paa Dets Skuldre til et ønskeligt Maal, som det er selv de største Enkeltmænd ved egne Kræfter umueligt at naae.

Hermed er det imidlertid ogsaa viist, at man ved at pege paa Bønderne og Bondevennerne som Folket, ingenlunde overhugger Knuden, men peger kun paa den

Løsning deraf, som ingen Enkeltmand er voxen, men som Folke-Aanden selv er ifærd med, og som vel, da den er saare vanskelig, indtil videre maa synes tvivlsom; men opgives dog kun af Krystere, spottes og bagtales kun af Folkets Fiender.

Vanskeligheden ved, at de Danske Bønder, som klarlig er det Danske Folks Bund-Levning og Rigets Styrke, ogsaa klarlig med Æren kan blive Kiernen, hvorom alt det Folkelige samler sig, Skjoldet, bag hvilket Modersmaalet udvikler sig, og Sulen, hvorpaa Riget hviler, Vanskeligheden herved ligger nemlig ikke blot deri, at Bondestanden er blevet skammelig forsømt af de herskende Stænder, ligesom næsten alle Kronprindsers kongelige Opdragelse forsømmes af deres herskende Fædre, men at den tillige er blevet temmelig mishandlet af dem, som saamangen faderløs Kronprinds af herskesyge og egennyttige Formyndere, ja, som Frode Fredegod, efter Danmarks Krønike, af sine Formyndere, saa vore Bønder kommer nødvendig til Regieringen baade med en Vankundighed, der udsætter dem for alle muelige Misgreb og med et Nag til de forrige herskende Stænder, som frister dem til alskens Voldsomhed og Uretfærdighed. Her gielder det altsaa om, at de Danske Bønder finder gode Venner blandt deres mere oplyste og dannede Landsmænd, og at de har baade Ydmyghed og Ædel-

stændigheder giør nødvendigt, naar man ikke selv vil fortvivle med dem, fortvivle om det Danske Folk, Fæderneland og Modersmaal, hvad jeg ikke vil, og veed, at de Danske Bønder og Bondevenner vil ikke heller. Vore Bønder, veed vi nemlig, høre i det Hele til Arilds-Folket og kiender intet andet Sprog end Danskernes Modersmaal, saa de har unægtelig ikke blot Indføds-Ret i, men Odels-Ret til Danmark, som deres Fæderneland, og de er baade saa mange og saa mandstærke, at de kan stille ligesaa stor og udvortes dygtig en Hær i Marken, som Danmark nogensinde har havt at forsvare sig med, og har virkelig i det mindste et Par Tusindaar forsvaret sig med, og da Bønderne er den eneste kiendelige Deel af Befolkningen, man med Sandhed kan sige alt dette om, saa maae nødvendig alle Danmarks og Danskhedens, Fædernelandets og Modersmaalets sande Venner være eller blive afgjorte Bondevenner, som ved Bøndernes Opkomst langtfra at finde sig udelukte fra Folket, føle sig hævede med Folket og baarne paa Dets Skuldre til et ønskeligt Maal, som det er selv de største Enkeltmænd ved egne Kræfter umueligt at naae.

Hermed er det imidlertid ogsaa viist, at man ved at pege paa Bønderne og Bondevennerne som Folket, ingenlunde overhugger Knuden, men peger kun paa den

Løsning deraf, som ingen Enkeltmand er voxen, men som Folke-Aanden selv er ifærd med, og som vel, da den er saare vanskelig, indtil videre maa synes tvivlsom, men opgives dog kun af Kryslere, spottes og bagtales kun af Folkets Fiender.

Vanskeligheden ved, at de Danske Bønder, som klarlig er det Danske Folks Bund-Levning og Rigets Styrke, ogsaa klarlig med Æren kan blive Kiernen, hvorom alt det Folkelige samler sig, Skjoldet, bag hvilket Modersmaalet udvikler sig, og Sulen, hvorpaa Riget hviler, Vanskeligheden herved ligger nemlig ikke blot deri, at Bondestanden er blevet skammelig forsømt af de herskende Stænder, ligesom næsten alle Kronprindsers kongelige Opdragelse forsømmes af deres herskende Fædre, men at den tillige er blevet temmelig mishandlet af dem, som saamangen faderløs Kronprinds af herskesyge og egennyttige Formyndere, ja, som Frode Fredegod, efter Danmarks Krønike, af sine Formyndere, saa vore Bønder kommer nødvendig til Regieringen baade med en Vankundighed, der udsætter dem for alle muelige Misgreb og med et Nag til de forrige herskende Stænder, som frister dem til alskens Voldsomhed og Uretfærdighed. Her gielder det altsaa om, at de Danske Bønder finder gode Venner blandt deres mere oplyste og dannede Landsmænd, og at de har baade Ydmyghed og Ædel-

modighed nok til i Regelen at følge deres vise og velmeente Raad, og endelig at Lykken vil staae bi, saa Riget hverken i Overgangs-Tiden, mens alting vakler, overvældes af en overlegen Fiende, eller Folke-Dannelsen i sin Barndom forstyrres af en urolig og dyrisk Brimmel, der ingensteds fattes, og har i vore Dage allevegne Lyst til at øve det eneste Storværk, den er istand til, som er en stor, uhyre Udaad og grændseløs Ulykke.

Her seer man Vanskelighederne, unægtelig store nok til, at ikke blot alle Krystere blegne og vende Ryg, men at ogsaa modige Mænd kan være tvivlraadige om, hvordan man skal bekæmpe og hvorvidt man tør haabe at overvinde dem; men har man selv et Dansk Hjerte og Dansk Oplysning, da fortvivler man dog ingenlunde om, at jo alle disse Vanskeligheder i Danmark baade kan og vil lade sig overvinde, endogsaa i langt høiere Grad end de mange Vanskeligheder, som fulgde med de forrige Omskiftelser og Overgange i det ældgamle Danske Folks Levnetsløb og det lille men dog i det Hele mageløs lykkelige Kongeriges Vilkaar. Det følger af sig selv, at i en Verden, hvor alle føle Drift til at holde med den Stærkeste, vil ogsaa de Danske Bønder i denne Tid finde mange saakaldte gode Venner, som hverken kan eller vil give dem gode Raad og som endnu mindre enten vil eller tør

vove alt for at føre og lede og holde dem paa den rette Vei: Danmarks gamle Adelvei, mindre til „Roes og Magt“ eller til Kløgt og Fiinhed, end til „Billighed, Fred og Glæde“ i Folke-Aanden, som da af sig selv vil giøre det Danske Folk klogt paa sit eget Liv, og giøre gamle Danmark berømtere end det var nogensinde, og giøre det saa mageløs lykkeligt, som vi kan skimte, det var, fra Fredegod begyndte at male Guld paa sin Kværn, til Rolf Krage saaede de sidste Gran paa Fyresvold!

Dog, lad mig nu ikke igien gaae hen og giøre, som jeg pleier, og slutte en klar Udvikling med et Par dunkle Ord, der vel for mine Øine samler alt det Folkelige i sit rette Brændpunkt, men i de fleste Læseres Øine kaster alt tilbage i det gamle Mørke! Vist nok maa Grunden hertil, som ene ligger i den herskende Mangel paa Fortrolighed med Danmarks Krønike og det deri hvilende Billedsprog, ogsaa nødvendig hæves, naar vi igien skal faae en Fredegods-Tid, som den, hvorom der staaer i vor gamle Riimkrønike:

Da stod Danmark i Blomster sin,
Alt som en Rose fager og fiin;

men det kan kun skee efterhaanden, medens vi, naar det nogensinde skal skee, lige fra Begyndelsen maae føle, at hvad det Danske Hjerte kalder sit „Røden-Guld“, det er hverken hvad man nu slaaes om i Kalifor-

nien, heller ikke, eller endnu langt mindre, den strænge Retfærdighed, som Ingen af os kan taale, den falske Lighed, der i sine bedste Klæder (Uniformen) vilde kiede os alle fordærvet, og den dyriske Frihed, der nødvendig ødelægger alt Menneskeligt, men at det, som sagt, er Billighed, Fred og Glæde i det Danske Folks Aand, maaskee vel den mindste af alle Folke-Aander, men derfor ogsaa, som de meget smaae i Moder-Skiødet og paa Fader-Armen, den mildeste, ja, turde vel, menneskelig talt, netop være Mildheden selv, der, som Krøniken siger om vor gamle Kong Skjold, binder Bjørnen med sit Bælte, ja, som Nordens gamle Skjalde sang om Freia med Guldtaaren, styrer i Guld-Karmen Bjørne som Lam paa den jævne Adelvei over Sletten!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.
Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 24. Februar. Nr. 7.

Tale for Trykkefriheden.

(I „Danske Forening" den 19de Februar.)

Mine Herrer i den Danske Forening! jeg har lovet Dem et Foredrag om Trykke-Friheden, og kunde det blive saa godt, som Villien er til at tale et godt Ord for Friheden, da er jeg vis paa, De vilde være fornøiet; thi vel tør jeg ikke, som en Tydsker, rose mine rene Hensigter, men De veed nok, man kan være meget ligegyldig ved Næstens Frihed, ja, endogsaa være en Hader deraf, og dog føle meget varmt for sin egen Frihed, og da jeg nu selv er en gammel Bogmager af Handværk, og er ligesaalidt i Kridthuset hos det ny Ministerium, som jeg var det hos det gamle Cancelli, saa vil De nok troe mig paa mit Ord, at jeg af Hjertet ønsker almindelig Trykke-Frihed, som den eneste mulige Maade, hvorpaa jeg selv kan være den mig ganske uundværlige Frihed nogenlunde vis.

Vel er jeg ingenlunde saa udelukkende en Beundrer af Trykke-Friheden, at jo Tale-Friheden er mig endnu dyrebarere, baade fordi man aldrig behøver at lade Munden ligge hjemme, naar den er frisk, og især fordi der kan være ganske anderledes Liv i den end i den mesterligste Pen; men ligesom begge Dele er mageløs gode, hver til sit Brug, saa følges de sædvanlig broderlig ad, ligesom de berømte Græske Tvillinger, der deelde baade Himmerig og Helvede med hinanden, og har end netop Danmarks nyere Historie viist, at Tale-Friheden til en vis Grad kunde nydes, skiøndt Trykke-Friheden fattedes, saa var det dog kun Fattigdom med vor blotte Tale-Frihed og herefter vil den endnu langt mindre kunne bestaae uden ved Trykke-Frihedens Hjelp, thi jo bedre Folk lærer igien at tale frit paa Folkets Modersmaal, des mere Indtryk vil naturligviis Talen giøre, og hvor man da ikke vil taale Trykke-Friheden, der vil man meget mindre taale Tale-Friheden, og jo mindre man bogstavelig kan lukke alle Munde eller faae Fingre paa det vingede Ord, før det flyver ud, des ivrigere vil man lukke alle Høresale for Fritalenheden og see til at indspærre den i Kamrene, til den gaaer fra Forstanden eller døer af Fortvivlelse, ligesom Fangerne i de nymodens eensomme Bure. Hvor derimod Tale-Frihed og Trykke-Frihed broderlig række hinanden Haand, der seer man dem, som i Engeland og Nord-Amerika, ogsaa Ryg mod Ryg at løfte saa faste Skjolde og

svinge saa skarpe Vaaben, at ingen Modstander letteligt vover at gaae dem paa Klingen. I Engeland har man da nu ogsaa alt i halvandet Aarhundrede seet, at det er kun Eventyr, alt hvad man har fortalt om disse Friheders Farlighed for Land og Rige, thi tvertimod har der i Engeland aldrig, saa langt som Historien gaaer tilbage, været saa megen Fred og Rolighed, som siden baade Mund og Pen fik deres Frisprog. Før, mens man uden videre smed de kæphøie Parlaments-Talere i Hullet og skar Næse og Øren af de næsvise Forfattere, da havde man farlige Oprør hveranden Stund og Misfornøielsen var grændseløs, men nu i halvandethundrede Aar, da man kan tale og skrive frit om Alt, fra det Høieste til det Laveste, nu er det i Sammenligning ikke værdt at nævne, hvad der har forstyrret Roligheden, og det er jo slet intet Under, men aldeles i Menneske-Naturens Orden, thi vi veed det jo i Grunden alle, at Vreden meget snarere gaaer over og fører langt sjeldnere til Haandgribeligheder, naar vi tør give den Luft og tør sige Folk i deres Øine hvad vi har imod dem, end naar vi skal æde Harmen i os og tør ikke kyse.

Paa den anden Side er det jo ogsaa klart, at jo større Frihed Munden og Pennen har, desbedre trives og voxer Oplysningen, og skiøndt det er ganske naturligt, at Muldvarper, som Lyset skærer i Øinene, netop derfor hader og bagtaler Ordets Frihed, saa er

det dog ligesaa naturligt, at Mennesker, som ikke er eller vil være Muldvarper, netop for Oplysningens Skyld, som vi alle trænge til, maa elske og ophøie Ordets Frihed, thi vist nok maatte vi ønske, den aldrig blev misbrugt, og veed dog, den bliver det, men ligesaa lidt som det falder os ind at gaae irette med Soel og Maane og Stjerner, fordi deres fri Oplysning skammelig misbruges til alskens Udaad, ligesaalidt skal vi jo dog gaae i Rette med Mund og Pen for deres Misbrug, som ikke lader sig forhindre uden paa Oplysningens Bekostning.

Man har jo nok bildt os ind og kanskee bildt sig selv ind, at sand Oplysning om alle mulige Ting kan ikke blot findes, men fremmes allerbedst ved, saavidt muligt, at indskrænke Trykke- og Tale-Friheden, da det jo kun er alskens Formastelse og Bagtalelse, falske Rygter og Beskyldninger, Nidingsord og Nidskrifter, man vil forebygge eller dog kvæle i Fødslen, men deels siger Engelskmanden meget rigtig at Sandhed gjælder for det værste Nidskrift, og deels er det soleklart, at om end Øvrigheden allerbedst og allersikkrest kunde faae alle de Oplysninger, den ønskede, ved befalede Indberetninger og hemmeligt Politi, saa fik Undersaatterne desmindre Oplysning, og dog er man jo sig selv nærmest, saa det var alt for meget forlangt af et Folk, at det skulde selv gaae og famle i et ægyptisk Mørke, for at der

kunde være heelt Dag paa Politikammeret, i Cancelliet og i alle Ministerier.

Men selv det, at Øvrigheden kan være godt oplyst, uden at Ordet er frit i alle Maader, det er ogsaa en tom Indbildning; thi ikke at tale om, at den Oplysning, som det bedste hemmelige Politi kan give, er, menneskelig talt, den korte Armod, saa er den Oplysning igrunden altid falsk, thi paa den ene Side er det hemmelige Politi ikke nær saa paalideligt og troværdigt som alle offenlige Talere og Skrivere, og paa den anden Side kan man ikke baade tyse Folk til at tie og dog faae deres Hjertens-Mening at vide, saa, hvor Ordet ikke er frit, der er Regieringen altid slet oplyst selv om hvad den helst maatte ønske at vide: hvordan Stemningen er, hvilke Kræfter, den har imod sig, og hvad den i Nødsfald kan lide paa, som jo dog kun er hvad der frit hænger ved den og har Mod til at staae Last og Brast med den.

Trænger nu selv den slettest Regiering, der ikke vil falde, før den veed det, til en Oplysning, som kun Ordets Frihed kan give, da trænger naturligviis en god Regiering dertil i alle Maader, da den, ellers, med den bedste Villie til at giøre Riget blomstrende og Folket lykkeligt, maa, uden stadig Oplysning af den frie Mund og Pen, idelig giøre de største Misgreb, som den ovenikiøbet seent eller aldrig opdager. Men vil mansker sige, at naar der blot er et frit Parlament

eller Folkeraad, da kan al den nødvendige borgerlige Oplysning godt indhentes, om end alle Talere og Skrivere udenfor Huset er under Pidsken, Politimesterens Pidsk og General-Fiskalens Tamp, men ogsaa det er en Fabel, thi deels har det aldrig stort med Parlamentets Frihed at betyde, naar der hersker Aands-Trældom trindt omkring det snevre Fristed, og deels kan Fleertallet i et Folkeraad umuelig være veloplyst, naar Folket sidder i Mørke, umuelig være vel oplyst uden hvor Ordet i det Hele er frit.

Tænker vi os endelig en maadelig Regiering, hverken eiegod eller grundslet, hverken meget klog eller uklog, men middelmaadig, som Folk er flest, altsaa ogsaa, som de fleste Regieringer vil findes, da er det ganske aabenbar kun Ordets Frihed, der kan giøre den taalelig god, forhindre eller forkorte de groveste Misgreb, fremlokke eller fremtvinge de nødvendigste Forbedringer, og i det Hele giøre Minister-Ansvarlighed til mere end et tomt Ord, til en levende og frugtbar Sandhed; thi naar man ogsaa tænker sig et Parlament eller Folkeraad, der kunde og vilde styrte alle maadelige Ministre, saa var dermed endnu intet vundet, thi man skriver jo nu selv fra Paris, hvad dog ingen fransk Bekræftelse behøver, at det er langt lettere at styrte et Ministerium end at skabe en Regiering, end sige da en god Regiering, saa til Hverdags-Brug maae alle kloge Folk see til at kunne nøies med den Regiering, de har, og det er kun mueligt, naar selv en maadelig Regie-

ring, ved Hjælp af Ordets Frihed, nemt kan faae den nødvendigste Oplysning, og af Frygt for det fri Ord maa tage sig i Agt for grove Misgreb eller skynde sig at bringe dem i Forglemmelse.

Dette er den offenlige og aabenbare og derfor den klare Side af Tale- og Trykke-Frihedens Uundværlighed, hvor et Folk vil see med sine egne Øine og, saavidt mueligt, sikkre sig en fri og ønskelig Tilstand, og skjøndt der er en anden Side, hvorfra jeg, som gammel Taler og Skribent, allerhelst paastaaer Frihedens Nødvendighed, saa vil jeg dog kun løselig berøre den, fordi den som halv hemmelig er langt dunklere.

Naar nemlig en af vore bedste Danske Digtere og et af hele Verdens vittigste Hoveder, ved Navn **Jens Baggesen**, i den saakaldte „Kallundborgs Krønike", som i mine Øine er et Mesterstykke, fortæller os, at mens der engang i gamle Dage var Trykke-Frihed i Kallundborg:

I Husene, paa Torvet og paa Gaden
Var nyttig Flid, og Ploven, Aaren, Spaden,
Knibtangen, Øxen, Naalen, alt blev brugt
Med mærkeligen meer og mere Frugt.
Meer ordenlig gik Sagerne til Thinge,
Meer ordenlig i Kirken Sangen gik,
Man hørde bedre Byens Klokker ringe,
Kort alt, endog de Halte bedre gik!

fee, da troer jeg vist nok, Man har fuldkommen Ret, og efteraf have seet, hvor rapt alle Folk gaaer og hvor rapt alting gaaer fra Haanden i det fri Engeland, veed jeg ikke engang, hvordan jeg noget Øieblik skulde kunne tvivle derom, men deels har vi nu ikke alle seet det, og deels er Sammenhængen her mellem Aarsag og Virkning saa dunkel, at man kan trættes derom saalænge man vil.

Saaledes troer jeg ogsaa, at ethvert Folks Hoved-Vrr, og dets bedste Fornøielse, altsaa ogsaa dets Lykke, beroer paa betimelig at have Talere og Skribenter i deres egen Aand, paa deres eget Modersmaal og efter deres egen Smag, som med Liv og Lethed kan bringe for Dagen, med Varme og voxende Klarhed kan udvikle og fremstille alt det Høie og Dybe, det Store, det Skionne og Sande, som har levet og lever i Folket, har virket i de forbigangne Tider, og skal blive ved at virke i Fremtiden, om mueligt til Verdens Ende, og en saadan folkelig Veltalenhed og et saadant folkeligt Aftryk, som man kalder en eiendommelig Literatur, de, siger jeg, er i mine Øine uden Tale- og Trykke-Frihed aldeles umuelige, men jeg vil her ikke lægge videre Vægt derpaa, deels, fordi det følger af sig selv, at enhver, altsaa ogsaa Taleren og Skribenten er immer paa sin egen Side, og deels fordi et Folk først ret maa have faaet Smag paa Talen ud af sit eget Hjerte og Skriften ud af sit eget Hoved, før det i denne Henseende ret kan

løsne sin Binding og bevæge det uerstattelige Lem, der lides ved at undvære det.

Jeg vil derfor slutte med et lille Overblik af Trykke-Frihedens Skæbne her i Danmark, saalænge jeg kan huske, thi om den forrige Tid vilde det blive for vidtløftig at tale, og hvad Trykke-Friheden angaaer, kun meget sørgeligt, da De nok veed, det var først 1770 vi her saae det første Glimt af en saadan Frihed, og som snart forsvandt til 1784, da Frederik den Sjette, som Kronprinds, kom til Roret; men selv da varede Friheden kun i femten Aar, til 1799, da den forskrækkelige Trykke-Forordning kom ud, som jeg endnu forleden Dag, i Rigsforsamlingen, forgjæves bad Justitsministeren om at faae lagt paa Hylden, til alle de andre gamle Forordninger, under hvis Tryk man hardtad umuelig kan trække fri Luft.

I hin Tale- og Trykke-Frihedens Morgenrøde voxde jeg imidlertid op, og har jeg havt nogenlunde Styrke til, trods Trykke-Forordningen af 1799, at holde Tungen lige i Munden og holde Ørene stive, da maa det vistnok for en stor Deel tilskrives den friske Luft, jeg traf i min Opvæxt, og har jeg, som folkelig Taler og Skribent, gjort et lille Fremskridt mod det Maal, vi alle skal have for Øie, da maa ligeledes det fornemmelig tilskrives hin Frihedens Morgenrøde og hvad den fremlokkede af Penne, som hans, der skrev Kallundborgs Krønike, og gav os deri en ægte Dansk Historie

om Censurens Oprindelse, som en Følge af, at den gamle Riimkrønike om Tyven, der blev hængt saa slet, at han stjal Støvler næste Nat, den Krønike forspildte Bormesteren i Kallundborg hans søde Middagssøvn.

Jeg vil imidlertid her hverken trætte Dem med at opregne alle den gruelige Trykke-Forordnings 28 Paragrafer, skiøndt jeg, desværre, kan dem næsten udenad, eller med at oplæse samme Forordnings, eller rettere det gamle Danske Cancellies, lange Synde-Register i denne Henseende, skiøndt det staaer for mig, som det var præntet; men jeg vil blot fortælle Dem en lille Historie, som jeg har hørt af Jens Baggesens egen Mund, og som vel til Slutning er lidt drøi, men som jeg dog holder meget ad, fordi den med eet mesterligt Greb stiller baade Trykke-Forordningen og Cancelliet i deres rette Lys.

Baggesen var vel langt fra at være nogen Politiker, men for saa vittigt et Hoved, som hans, er dog intet Menneskeligt aldeles fremmed, og da derfor Trykke-Forordningen af 1799 kom ud, kunde han ikke bare sig for at skrive og lade trykke:

At for det hele Folk man een maa døde,
Er jødisk, gammeldags og dumt,
Men at for een det hele Folk maa bøde,
Er nyt og christeligt og grumt.

Vel slap han dengang med en Irettesættelse, som Forordningen ogsaa havde forbeholdt de næsvise Digtere, som uartige Børn, men Cancelliet bar dog siden lidt Nag til ham, og da Napoleons Lykke var slaaet om, saa selv vi havde vendt ham Ryggen, da skrev Baggesen et temmelig bittert Stykke om ham, hvorfor han blev kaldt op til den daværende Cancelli-Præsident, som var en meget naiv Mand, og gjorde Digteren Helvede hedt, som en gruelig Overtræder af Trykke-Forordningen. Da imidlertid Baggesen pukkede paa sin Uskyldighed, som Hermes-Barnet i Buggen, greb Præsidenten Forordningen og fandt efter nogen Bladen ganske rigtig Paragrafen om de venskabelige Magter, som Skribenten maatte lade ufortalt, naar han ikke vilde bøde derfor i Tugthuset fra tre Maaneder til tre Aar, men Baggesen indvendte herimod, at han havde været forsigtig nok til, før han lod sine Tanker om Napoleon trykke, at forespørge hos Udenrigsministeren, om vi havde Fred eller Krig med Napoleon, og havde faaet det Svar, at vi havde Krig med ham. Cancelli-Præsidenten lod sig imidlertid ikke forstyrre af det, men han blev ved: ja, De skal naturligviis heller ikke straffes saa strængt, som om Napoleon endnu hørde til de venskabelige Magter, men der er en naturlig Logik, som siger, at naar der er saa stræng en Straf for at tale ilde om venskabelige Magter, saa maa der nødvendig ogsaa være en, skiøndt mildere Straf for at tale ilde

om andre Magter. Digteren, som nu naturligviis ikke ret vidste, om han skulde lee eller græde over Cancelliets naturlige Logik, han valgde dog det første og sagde: ja, nu forstaaer jeg først Deres Excellence, altsaa, der er i Danske Lov streng Straf, maaskee endogsaa Livsstraf for at sove hos en anden Mands Kone, altsaa maa der ogsaa være en skiøndt naturligviis mildere Straf for at sove hos sin egen Kone. Ja, svarede den i Sadlen faste Cancelli-Præsident, med et vist Smiil: i Vittigheder tør jeg ikke kappes med Dem, men, som sagt, der er en naturlig Logik o. s. v. Nu bukkede naturligviis Digteren, og dermed vil jeg have den Danske Forening Tale- og Trykke-Friheden paa det bedste anbefalet!

Følge-Seddel.

Vel kan man neppe være andet bekiendt, end at forudsætte, at alle Danske Læsere kiende godt Baggesens „Kallundborgs Krønike eller Censurens Oprindelse," men saalænge vore Skoler ville være det bekiendt, at det er ingenlunde der, man skal lære at kiende Mesterværkerne paa Modersmaalet, og saalænge vi har en slig Latiner til Underviisningsminister, skammer de dem naturligviis ikke derved, og saalænge nødes vi til, hos vore fleste Læsere, snarere at forudsætte Ukiendskab

med de bedste Danske Bøger fra forrige Aarhundrede.

Skal derfor Henviisningen i min Tale til den mærkværdige lille Riimkrønike ei heel eller halv være spildt, maa jeg vel give Læseren lidt nærmere Besked om den, og dermed vil jeg da begynde, at det Grund-Snierlige ved denne Politi-Censurens Slægtebog er det, at Censuren fødes ikke, som man skulde tænke, af Ærgrelse over Trykke-Frihedens virkelige Brøde men af Bormester Peer Asens forstyrrede Søvn og grove Misforstand.

Vel hedder det nemlig:
Klog over det som skrevet staaer
Bør ingen — — — være,
Og trykke Bøger, hvor det gaaer,
Er egenlig dog intet andet, Kiære!
Saaledes raisonneerte den og den;
Særdeles Præsten og Borgmesteren
Leed ingenlunde dette Trykkevæsen,
Som (sagde de) var Aarsag i
At Vantro, Svir og Fylderi,
Og Kiættermeninger og Poesi,
Og fremfor alting Atheisteri
Fik Overhaand i alle Byens Gader.

Imidlertid gik Pressen ligefuldt.
„Lad dem kun snøre, de profane Hunde,
Saalænge vi, trods deres tappre Sult,
I vore Kanapeer rolig blunde."
Saa tænkte Byens Fædre. — —

Først da paa en Tyge Brahes Dag Middags-Søvnen brast for Bormesteren, og hans Frue, som enkelte Gange før, for at giøre Pinen kort, gav sig til at læse for ham i Stadens gamle Krønike:
En Bog, fem Gange tyve Vintre gammel,
Som ellers brugdes for hans Søn til Skammel
Og for ham selv at løfte til Motion.

og da hun, ved en Feiltagelse, kom til at læse det allermorsomste, som selv den adstadigste Borgemester var nødt til at lee ad, og kunde umnelig sove sig fra, først da brød Uveiret løs.

Historien om den hængte Tyv, som næste Nat kom for Skade at stjæle et Par Støvler, og blev derfor i al Stilhed hængt igien og det tilgavns, men beholdt dog Støvlerne, ender nu med at daværende Borgemester desuagtet vilde have ham stævnet og straffet paany;

Thi Tyveri er Tyveri,
Og Tyv bør ei gaae Ram forbi,
Fordi han ligger under Mulde.
I mangen Akt in Folio
Man tvisted contra, tvisted pro,
Men kom med Sagen ei til Ende,
Man veed endnu med Vished ei,
(Thi saare lang er Rettens Vei)
Til hvilken Kant den vil sig vende.

Hvad! (raabde vor Borgmester vild,
Og slog sin Pibe reent itu paa Kanten
Af Folianten)
Hvad, brølde han, er det for en Paskvil!
Det mig skal ramme, som jeg hører,
At lugte sligt er ingen Konst.
Nu, ved min Mave, den fordømte Smører
Skal ikke have smurt omsonst!

Det hjalp ikke at Fruen vilde tale ham tilrette og anførde Bogens høie Alder til Beviis paa dens Uskyldighed, Borgmesteren var ubønhørlig.

Ja, gammel hid og gammel her,
Den skal, saa bandte han, paa Baalet!
Du dig kun lidt forstaaer paa slige Ting,
Jeg seer en Smule dybere, jeg veed
Som Dommer, som Jurist, om sligt Besked;

Han mener mig med hele Magistraten!
Jeg rigtig nok engang har hængt en Tyv,
Trods ham og al hans skammelige Praten,
Jeg kunde hænge slige syv,
Og, hvis jeg havde ham saa sandt i Fælde,
Ham selv i Midten, om det skulde giælde.

Desuden, blev han ved, jeg længe har
Mig ærgret over det fordømte Væsen
At kunne trykke frit ihvad det var!
Hvad kommer der vel ud af al den Læsen!
En Skrædder kan jo blive nok saa klog
Som jeg, kan mønstre mig og hele Staten,
Kan trodse mig og hele Magistraten,
Ved Hjelp af en og anden lumpen Bog!

Uden al Barmhjertighed blev nu den uskyldige Riimkrønike smidt paa Baalet og
Den næste Dag kom en Forordning ud,
At alle Exemplarerne af samme
Opoffres skulde Hevnens vrede Flamme,
Som lige skyldige — med nok et Bud,
At ingen, hvo det var, herefter mere
Til Trykken maatte nogen Ting levere,
Det være hvad det vilde, klogt og galt,
Philosophier, Eventyr, Moraler,
Ordbøger, Oder, Elegier, Taler,
Satirer, Fabler, Krøniker, Annaler,
Og andet sligt, med eller uden Salt,
Paa Jydsk, paa Tydsk, paa Holsteensk eller Flamisk,
Ja Græsk, Sverinsk, Fransøsk, Mesopotamisk,
Før det af Byes Borgmester eller Præst
Var nøie gieunembladet, giennemlæst,
Og dømt, hvorvidt det Statens Tarv og Ære
Og deres Bedste kunde tjenligt være.

Saaledes for en Mands afbrudte Slum
Opoffredes for evig hele Staden,

Man hørde i et sammenmængt Brum
Af Jammerskrig, hvorhen man kom paa Gaden:
„Ak, vi har mistet vort Palladium!"

Endelig maa jeg henlede Opmærksomheden paa den mesterlige Slutning om Censurens Følger:

— — — — meer og meer
Man fierdtes ved, til uden Frugt, at tigge
Til Trykken — — Privilegium,
Man tabde Vid med Modet og blev dum,
Og endelig man skrev aldeles ikke.

Naar man nemlig husker, at denne Kallundborgs Krønike er fra vor Trykke-Friheds snart afbrudte Morgenrøde, og veed hvad Følgen blev af denne Trykke-Forordning, der endnu ligger truende for vore Øine, og af det „foreløbige Giennemsyn" man endnu med Criminal-Rets Domme og svære Bøder indskærper os, da seer man strax, at selv den spøgende Poesi er langt mere prophetisk end man skulde ønske, og maa dog vel see, at Tidsrummet 1800—34 i den Danske Læseverden skal tjene os til Skræk og Advarsel, naar vi fristes til at lade Trykke-Forordningen fra 1799 uanfægtet, fristes dertil af Kulsvier-Troe paa det nærværende og tilkommende Ministeriums Naade!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.
Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 3. Marts. Nr. 8.

Danmarks frugtbare Herlighed.

Byg og Bøg og Dannekvinder,
Det er Danmarks Herlighed,
Den forgaaer kun og forsvinder,
Naar paa Freias Lilje-Kinder
Længer ei Guldtaaren rinder
Fra Kiærminde-Øiet ned!

Byggets Axekrands hin gule
Meies op med røden Guld;
Bøgen vinker trindt fra Thule
Alle søde Sanger-Fugle;
Dannekvinders Kaaber skjule
Jordens bedste Heltekuld!

Danmarks Perle Sælland nævnes
Nu som alt i Hedenold,
Bygget meies, Bøgen stævnes,
Kvinder døe, men immer levnes
Spirer, som, naar alt udjævnes,
Bære dog de fleste Fold!

Sønder-Jylland glemdes længe,
Hvor om Danmark Fugle sang;
Ingensteds dog bedre Drenge
Fødtes under Himmelsenge,
Til for deiligst Vang og Vænge
Høit at reise Lurens Klang!

Der, hvor Hellig-Bækken rinder,
Der, hvor Dannevirke stod,
Der med Freias Lilje-Kinder
Græde Guld nu Dannekvinder,
Der nu Fugle-Prisen vinder
Døttrene af Dannebod!

Der, hvor længe Kæmper ranke
Giækkedes af Alfrik Dværg,
Men hvor nu med Klinger blanke
De sig kiækt i Fylking sanke,
Der, paa deres Skamling-Banke,
Heimdal har sit Himmelbjerg!

Hornet gjalder, høit gienlyder
Bjerg og Bølger af dets Klang,
Havfru-Kiæden op sig skyder,
Under Dands i Sang udbryder,
Kvæder om, hvad det betyder,
Toner Danmarks Svanesang!

Saaes Kornet, grønnes Skoven
Under Gjallarhornets Lyd,
Ruller Dønnet hen ad Voven,
Ventes Held og Kraft fra Oven,
Danmark, efter Norne-Loven,
Vinder Seir og høster Fryd!

Da, mens Timeglasset rinder,
Varer Danmarks Herlighed,
Hjertets Engel let forbinder,
Med Livbaandet af Kiærminder,
Ætten god af Dannekvinder,
Klarer alt med Kiærlighed!

Hr. Tønnes Vise.

Hr. Tønne, han rider ud fra Alsø,
Saa yppes den gamle Vise,
Han slap med Livet af Dværgevold,
Han maatte sin Lykke prise!
Raader I vel de Runer?

Ham Dværgens Datter med Runer bandt,
Da tabde han Mund og Mæle,
Med konstige Ord og Strængeleg
Hun kunde hvert Hjerte stjæle.
Raader I vel de Runer?

Det var hans Lykke, af Christenfolk
Var kommet dog Dværgens Frue,
Hun ynkedes over det unge Blod,
Udslukde den falske Lue.
Raader I vel de Runer?

I Bjerget, da Morgenhanen goel,
Hun vakde ham op af Dvale,
Hun viste ham, hvor hans Fylgje sad,
Bag Havet i gyldne Sale.
Raader I vel de Runer?

Hun fæsted ham Systerdatter sin,
Ret Arving til Islands Rige,
Hun skar ham Klæder og gav ham Skjold,
Med Sadel og Hest tillige.
Raader I vel de Runer?

Hun gav ham Bælte med Spændeguld,
Deri vare Runer drevne,
Og alle hans Ord i Kraft deraf
De fulde, som de var skrevne.
Raader I vel de Runer?

Og Dværgens Datter, den snilde Mø,
Hun bandt ham et Sværd ved Bælte,
Det lyste for ham paa Land og Hav,
Hans Fjender som Græs det fældte.
Raader I vel de Runer?

Han fandt i Opsal den Liljevand,
Ham lysted i Favn at tage,
Han drog med hende til Dannemark,
Der havde de kronede Dage!
Raader I vel de Runer?

Den Kæmpevise, den spiller sært
Paa noget, som nu skal dages,
Den Danske Ungdom fra Als dog vel
Slet ikke af Tydsk indtages!
Raader I vel de Runer?

Er Slesvig-Holsteen det Ægtepar,
Hvor Fruen faaer Lov at raade,
Og narrer Dværgen sin Ægtemand,
Og løser Hr. Tønnes Gaade?
Raader I vel de Runer?

Er Sønder-Jyden Hr. Tønne selv,
Som lod sig med Tydsk bedaare,
Men vaagned af Dvale i Dværgebo,
Og beiler nu ret ad Aare?
Raader I vel de Runer?

Dagslyset giennem et farvet Glar
Kun dunkelt i Øie falder,
Og Aanden i Kæmpevise-Stil
Har malet sin Middelalder?
Raader I vel de Runer?

Islandsken dog som en Kongemø,
Navnkundighed fik med Rette,
Der beiles og til den høie Brud
I Norden paa Bjerg og Slette!
Raader I vel de Runer?

Thi Islands Konge er Nordens Aand,
Han er ogsaa Eddas Fader,
Og Datteren fiin, til hendes Søn,
Sit Rige han efterlader!
Raader I vel de Runer?

Og steenrig var han fra Hedenold,
End rigere er han blevet,
Som det langt mere paa Kalveskind
Betegnet er, end beskrevet!
Raader I vel de Runer?

Medbeilere til den rige Brud
Er Nørrelands Pebersvende,
Og Lykken spiller maaskee for ham,
Som sover ved Jyllands Ende!
Raader I vel de Runer?

Alt saae vi Skjalden fra samme Kant,
Af Tydsken med Kløgt bedaaret,
Dog kiækt han beiled til Eddas Smil,
Det var ham i Kjødet baaret!
Raader I vel de Runer?

Han red tillige en Fuldblods-Hest,
Som Sleipner, med Haar kulsorte,
Og han red aldrig saa vild en Sti,
Han kom jo til Asgaards Porte!
Raader I vel de Runer?

Om Resten fæder, vor Efterslægt
Opdager hos Vidskabsmanden;
Med Prøvestenen for Nordens Guld,
Som smelter det ud i Panden!
Raader I vel de Runer?

Han kiendes let paa sit gode Sværd,
Som Edda for „Hoved" kalder,
Deraf det lysner, som for, saa bag,
Hvis Fienden ei flyer, han falder!
Raader I vel de Runer?

Er han da ogsaa der søndersra,
Og kalder sig Holger Danske,
Hr. Tønnes Vise da lægges bar,
Som Haand er foruden Handske!
Raader I vel de Runer?

Thi Hoved-Sværdet er Vølunds Værk,
Og han var af Dværge-Ætten,
Og Dværgens Datter ham bandt ved Lænd
Den Klinge, som fælder Jetten!
Raader I vel de Runer?

Dansk Dugg-Vise.

(Som: Danmark deiligst Vang og Vænge.)

Fald nu i de dybe Dale,
Dugg fra Himlen blaa!
Dyrt vil Danevang betale
Dine Perler smaa:
Til dig hver en Bøg i Lunde
Lover Sang af Fugle-Munde,
Alle Engens Blomster søde
Dufte dig imøde!

Hvad er Dugg for Daneskjalde,
Til et Dellingsbad*),
Perledugg, som klar mon falde
Trindt i Kreds og Rad?
Hvad er Dugg for Aands-Kiærminden!
Hvad er Dugg for Dannekvinden!
Hvad er Perlesnor for Barmen,
Prud af Hjerte-Varmen!

Dugg er alt hvad, som Hu-Svaler,
Sommerbud i Vaar,
Sagte fra det Høie daler,
Lindrer Støvets Kaar,

*) Delling var, efter Edda, Dags Fader.

Med og uden Haabets Farve,
Minder om, hvad Smaat kan arve,
Minder om, at Smaat tillige
Lettest høit kan stige!

Perler smaa af klare Draaber,
Rullende paa Kind,
Naar man trøstes, naar man haaber,
Med et stille Sind,
Dane-Skjalden glad optager,
Konstig dem paa Snore drager,
Slynger dem om Aands-Veninden,
Rigt om Danmarkrinden!

Skjalden nynner: nu oplukket
Er den skjulte Dør;
Hvad der stiger op i Sukket,
Dybt og varmt som før,
Det nu daler ned i Trøsten,
Avler Haab om Gylden-Høsten;
Kiækt i Bue Haabet svinger
Sig paa Svale-Vinger!

Hvad der op fra Aands-Kiærminden
Steg i liflig Duft,
Ei henveiret blev af Vinden
I den tomme Luft,

Fra de høie Himmel-Sale
Falder det som Dugg i Dale,
Perler under Fuglesangen
Klart i Danevangen!

Luk dig op i Morgengryet,
Blomst i Danevang,
For hvad under Nytaars-Nyet
Sødest dig omklang!
Laaget op, du Blomster-Bæger,
For hvad lifligst vederkvæger,
For hvad allerbedst herneden
Tækkes Kiærligheden!

Nordens Gaade.

Runemo, Dovre og Møens-Klint,
Med Kampesteen, Marmor og Kridt og Flint,
De kiendes snart allevegne,
Men Faa kiende Rimene, gamle og nye,
Og Færre de Toner, som svang sig i Sky,
Fra Asgaards og Vanehjems Egne!

Hvem tænker nu paa den ørdanske Flod,
Hvor Soeldøttre graaklædt som Pilene stod,

Og græd for den druknede Broder!
Og hvem kiender Taarer som Guld og som Rav,
Der rulle som Steen ved det nordiske Hav,
Og røre vemodig vor Moder*)!

Hvem søger nu de lyksalige Øer,
Hvor Folket og Hjertet og Mælet ei døer,
Omslynget af Sunde og Belte!
Hvem føler, at vi har Guldalderens Drøt,
Med alt, som er yndigt og alt som er godt,
Til Giæster al Jorderigs Helte!

Hvem synger nu om det grønne Gudhjem,
Hvor Guldkarmen ruller med Bjørnespand frem,
Saa deilig til Dagenes Ende,
Skiøndt Bjørnenes Tømme er kun et Guldhaar,
Som vorde paa Freia det første Guldaar,
Som Bjørne at bryde ei nænne!

Hvem leer ei høit ad den graanede Skjald,
Som bygger til Sleipner en rimelig Stald,
Med Skur til Skibbladner ved Siden;

*) At de Gamle fik Rav heroppe fra, er sikkert nok, og efter det græsk-phøniciske Sagn fremkom Ravet af de Taarer, som Solens til Popler forvandlede Døttre fældte trindt om Floden Eri-Danos, hvor deres Broder (Phaeton) som væltede med Soelvognen, var druknet. Hertil svarer naturligviis hos os selv Freias Guldtaarer.

Vil seile paa Marken og ride paa Hav,
Ja, vil over Bjergene krybe ved Stav,
Opfostre til Helt Tommeliden!

Hvem drømmer nu om et Øre i Nord,
Som hører det grant, hvordan Græsset det groer,
Og Rosen udbryder af Svøbet,
Ja, lytter i Lydskjalv til Fuglenes Gang,
Til Troldenes Hvisken og Havfruers Sang,
Og Stjernernes ovenikiøbet!

Siges det ei, at vi sukker omsonst
Ved Tydskernes Vidskab og Grækernes Konst,
Endogsaa ved Nyfranske-Smagen;
Forgæves det vente kun Skjalde og Børn,
At Viisdom sig skjuler i Ygdrasils Ørn,
Og kommer paa Vinger for Dagen!

Giemdes end Sagnet om „Hedrik og Gæst“
Hvem af dem der spurgde og giættede bedst,
Som Hoved dem sad under Hætten,
Det glemdes, at han, som fik Overhaand,
At Odin fremdeles er Nordens Aand,
Som skal bære Priis over Jetten!*)

*) Det er Hervors Saga (hvoraf man har valgt det værste, som er Sværdet Tyrfing) at Odin som Gæst kappes i Gaade-Giætning med Bærsærken Hedrik, ligesom, efter Edda, med Jetten Vaftrudner.

Gaaden i Ordet ved Balders Baal,
Ja, Gaaden i Høi-Nordens Asamaal,
Det lader sig dog ikke nægte,
Den løste ei Hellas, den kløved ei Rom,
Den ei blev henveiret ved Tydskernes Dom,
Den løser kun Vid, som er ægte!

Gaaden i Folkevangs grønne Lund,
Ja, Gaaden i Lav-Nordens Hjertegrund,
Den lader ei heller sig dølge,
Den skjules vel tit under Fraade og Tang,
Men dages som Havfru dog atter med Sang,
Opdukker af Øresunds Bølge!

Gaaden er Mardøl, den Havfru fiin,
Som venter med Længsel paa Hosbonde sin,
Paa Ør eller Odder hin bolde,
Og hvergang han levende kommes ihu,
Hun græder de hede Guldtaarer endnu,
I Dagene korte og kolde!*)

Gaaden i Hjertet, hvad løste vel den!
Hvad løste den mindre end Tydskernes Pen*),
Som slog kun en Streg derudover?

*) Mardøl eller Havfruen er Freias eddiske Tilnavn, saa hun er Moder til alle Middelalderens Havfruer, og Oldemoder til alle de Smaa, som dulre om hos os.

Hvem seer og hvem seiler saa dybt i Sø!
Hvem løser den Gaade, om ei en Mø,
Som moderlig favnet end sover!

Pallas Athene af Hjernen udsprang,
Som Slangen hun væved, som Uglen hun sang,
Den Grækernes Viisdoms-Gudinde,
Koldbrystet hun kiendte ei Kiærligheds-Ild,
Men ledte med Latter Odysseus kun vild,
For Krebsgang med Kløgt at udfinde!

Ædelsteen bar under Hjerte iløn
Vor Havfru og fødte saa yndig og skiøn,
Saa klar, som Guldtaaren kan rinde,
Som Bien hun væver, og synger i Skjul,
Som Lundenes graalige Sommernats-Fugl,
Er Danskernes Viisdoms-Gudinde!*)

Datter som Moder har vel sine Feil,
Men er dog et inderligt Kiærligheds-Speil,
Saa klart som i Muld er at finde,
Hun rækker vel Haanden, naar hun bliver stor,
Til Heimdal, den store Udskifter i Nord,
Men dog kun som Syster-Veninde!

*) Gørsom d. e. Klenodie eller Ædelsteen er nemlig, efter Edda, Navnet paa Freias eneste, endnu lille eller dog kun halvvoxne Datter.

Gaaden i Nord sig da løser let
For Asers og Vaners fribaarne Æt,
Forklaret som Dannekvinde;
Saa læmpelig ret af Hjertensgrund,
Men inderlig trofast derhos, som hun,
Slet ingen kan løse og binde!

Heimdal han kneiser paa Himmelbjerg,
Saa voxer i Sky vort Nordens Dværg,
Uventet paa ældgamle Dage;
Med Tænder af Guld for Tænder af Been,
I Hornet han støder med Tone reen,
Syvfoldig den kommer tilbage!

Ædelsteen sidder paa Dronningstol,
Med Øinene fæstet paa aftenrød Soel,
Som gylden sig speiler i Vove,
Hun nynner paa „Danmark, deiligste Vang"
Og flux af den sødeste Nattergal-Sang
Gienlyde de lysgrønne Skove!*)

Viller det hende, i Fiederham,
Som Lærken hin graa eller Svalen tam,
Hun flyver til Himmelbjergs Tinde,

*) Dronningstol er, som man vel veed, Navnet paa Høiden af Møens Klint, ligesom paa Kvindens Høisæde.

Hun taler med Heimdal om alt paa Jord,
Som færdes om Land med det vingede Ord,
Men aldrig dets Rede kan finde!

Immer hun daler igien med Hast,
Og sætter paa Klinten med Ynde sig fast,
I Skyggen af Bøgene grønne,
Seer ud over Havet saa længselsfuld,
Som Kiøbmanden efter det røde Guld,
Der skal for hans Uro ham lønne!

Ædelsteen, skiøndt hun er viis som faa,
Hun veed dog ei selv hvad hun venter paa,
Det er hende Gaadernes Gaade,
Hun smiler dog mildt, mens hun nynner saa smaat:
I Dunkelhed dyb giør dog Kiærlighed godt,
For Klarhed maa Himmelen raade!

Gaaden i Nord, den er dunkel og dyb,
Den løses slet ikke af selvkloge Kryb,
Som nu vil for Viisdommen raade;
Sin Lysnøgel selv den i Giemme kun har,
Og løser sig kun, som en Sky bliver klar,
Den Skjaldskabs og Kjærligheds Gaade!

Glemme den kan vi i Færdsel og Døs,
Men spottes der med den, da Loke er løs,
Da giælder det Fenris at binde,
Det sukker hun efter, som mindes iløn
Al Fuglesangs Kilde i Lunden saa grøn,
Den Odins og Gimles Veninde!

Bestillinger paa „Danskeren" modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, saavelsom paa de kongelige Posthuse. Prisen for et Fierdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk. — Hovedkommissionair F. H. Eibe.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 10. Marts. Nr. 9.

Overgangs-Tiden i Danmark.

III.

Skal vi have eet Kammer eller to Kamre, og hvad skal vi giøre ved Valg-Loven? Dette er baade i og udenfor Huset nu det sædvanlige Spørgsmaal, saa man skulde tænke, at det især var derpaa, vores lykkelige Overgang fra Stænder-Tiden til Folke-Tiden beroede, og da det dog er langtfra, ja, da begge disse Spørgsmaal i sig selv er temmelig ubetydelige, saa har jeg endnu aldrig enten med Mund eller Pen bidraget til deres offentlige Besvarelse; men det er langtfra, jeg vil rose mig deraf, thi borgerlige Spørgsmaal, der synes de Fleste meget vigtige, maa man allermindst i en Overgangs-Tid ringeagte eller lade ubesvarede, hvad man saa end ellers tænker om dem.

Det er saaledes vist nok meget rigtigt, at hverken eet eller to Kamre kan nytte os, hvis de blive slette,

eller skade os, naar de blive gode, og at det langt mindre kommer velopløste Folk an paa, hvormange der faaer Valg-Ret til Folkeraadet, end paa hvordan Folkeraadet bliver og hvad Forhold det kommer i til Kongen og Rigsraadet; men deels hænger dog unægtelig det ene sammen med det andet, og deels vinder de sædvanlige Spørgsmaal en egen Vigtighed for Øieblikket derved, at alt hvad der har hørt til de herskende Stænder stemmer for to Kamre, og alt hvad der hidtil udgjorde den saakaldte Almue anseer „almindelig Valgret" ikke blot for Frihedens Piller eller Palladium, men saa godt som for Friheden selv.

Uagtet derfor jeg mener, at Danmark var allerbedst tjent med de allerjævneste Indretninger, følgelig ogsaa med et Folkeraad, som virkede under eet og kom derved lettest til at stemme overeens, og uagtet jeg ligeledes mener, at vel almindelig Valgvarhed er baade uskyldig og uskadelig, men at almindelig Valgret, uden at gavne Folket, kan være en meget farlig Sag, saa finder jeg det dog indlysende, at naar man paa den ene Side vil nøies med en Tvedeling af Folkeraadet, der lader sig forlige med den almindelige Valgret, og naar man paa den anden Side vil finde sig i et lidt fornemmere Kammer, der dog ikke kan beherske eller undertrykke Folket, da maae alle oplyste og derfor

i denne Sag upartiske Folke-Venner stemme for begge Dele.

Vel var det nemlig allerbedst, naar alle de hidtil værende Stænder, baade de ægte og de uægte, opløste sig i Folket og skyndte sig at sammensmelte dermed, og enedes saa om at betroe Valgretten til dem, Flere eller Færre, som stillede bedst Borgen for, at de, som rette Valgmænd, baade kunde og vilde see paa det Heles Tarv og fælles Bedste, men det nytter hverken at kræve Umuligheder, ikke heller at vente Urimeligheder blot fordi de dog kan tænkes mulige, og er det ikke aldeles umueligt, at alle vore Stænder med eet kunde glemme sig selv, saa er det dog høist urimeligt, at de vil det, især da de aabenlyst vise og aabenlydt sige det modsatte. Selv Bonde-Standen, der dog er alt for talrig, broget og vankundig til, som særskilt Stand, at kunne staae i Spidsen og høste Fordelen, men er derimod stor og stærk nok til at kunne være og maatte blive Kiærnen, hvorom hele Folket udanner sig, og er dunkel nok til at maatte føle, den behøver Tid til Oplysning og Forklaring, selv Bonde-Standen føler sig fristet til at holde paa sig selv som Stand, og giør derved en øieblikkelig Sammensmeltning umuelig, saa det er intet Under, at de andre Stænder, der paa den ene Side føle deres Svaghed, og paa den anden Side troer sig saa oplyste, som

de kan blive, eller har dog ingen smillende Udsigter i Fremtiden, stræbe med samlede Kræfter at forhindre Bonde-Standens Enevælde.

Jeg troer nu vist nok, det var klogest af de saakaldte oplyste og dannede Stænder at overlade Bonde-Standen den Enemagtighed, der flyder af den almindelige Valgret til et udeelt Folkeraad, især da Kongen alt har gjort det, ved den Valglov, hvoraf det nærværende Folkeraad er udsprunget, ligesom det unægtelig var klogest af Adelen 1660 at overlade Kongen Enevoldsmagten, da Borgerskabet, som da var stærkest, havde besluttet sig dertil, og de dannede Stænder vilde da udentvivl have det i deres Magt i Grund-Loven at faae saa god en Borgen som muligt for de Friheder og Rettigheder, som, ved at blive almindelige, ingenlunde ophører at være af langt større Vigtighed for de Rigere, de Virksommere, de mere oplyste og dannede end for Mængden af Folket.

For at tage denne Beslutning uden udvortes Tvang, som, Gud skee Lov! hverken er tilstæde eller hos os synderlig at frygte, maatte imidlertid vore Kiøbstædfolk, Herremænd og Embedsmænd vist enten være langt klogere paa det Borgerlige Selskabs Vilkaar, end man bliver af Bøger og Blade, eller de maatte dog have anderledes Tro paa Folke-aanden og Folkehjertet, end det efter den magtige

Stændertid er at vente, saa det høieste man kan overbevise dem om, er vel, at vil de baade have to Kamre og have Valgretten til dem begge indskrænket saaledes, at de kan holde Bondestanden Stangen, da vil de noget ugiørligt og naaer i det høieste kun et tomt Skin af hvad de eftertragter. Kom de os i en Hast, thi Øieblikket er kostbart, saa vidt, da gjaldt det vist nok endnu om, hvorvidt Bondestanden, eller rettere dens Ledere for Øieblikket, vilde finde sig i, at der ikke blot blev to Afdelinger i Folkeraadet, men at den ene Afdeling valgdes ganske anderledes end det i Udkastet er foreslaaet, valgdes nesten udelukkende af Kiøbstadfolk, Herremænd og Embedsmænd, ligesom den anden Afdeling udelukkende af Bondestanden; men naar, som det maa forudsættes, Bonde-Afdelingen blev talrigere end den anden og ved de vigtigste Uenigheder de flestes Stemmer i et samlet Møde gjorde Udslaget, da kunde og burde dog Bondestanden række Haand til en saadan billig Overeenskomst, hvorved Stænder-Virvaret vel ikke ganske ophørde, men kom dog paa gode Veie til at hæves af Folke-Eenheden. For at ogsaa Navnene kunde svare hertil, maatte man naturligviis ikke kalde den ene Afdeling, men det Hele Folke-Thinget, og kunde da rimeligst kalde Afdelingerne Lands-Thinget og By-Thinget, thi derved mindedes man bestandig om, at Tvedelingen havde sin

Grund i den langvarige Modsætning mellem „Landet og Kiøbstæderne", der har reist en Mur imellem dem, som for Øieblikket langt hellere maa giennembrydes og forsynes med en ordenlig Port, end pludselig nedrives.

Vist nok vilde herved ogsaa være mange Vanskeligheder at overvinde, da paa den ene Side Herremændene maaskee vilde finde sig ligesaa indeklemte mellem Borgerne, som mellem Bønderne, og der paa den anden Side vilde findes megen Ulighed i Meningerne om, hvilke Sager der skulde yppes paa hvert af Thingene, og i hvilket Tilfælde det samlede Folke-Thing skulde giøre Udslaget; men i en Overgangs-Tid, som den nærværende, har man store Vanskeligheder, hvor man vender sig, saa Vanskeligheder maa man ikke skye, men skal kun see vel efter at have et for det Hele ønskeligt Maal i Sigte, og at vælge den Vei, der rimeligst vil jævne sig med Tiden og fører følgelig sikkerst til Maalet. Og dette, tør jeg sige, vilde i Danmark være Tilfældet med den her foreslaaede Udvei, hvorved Befolkningen paa en Maade borgerlig deeldes i en Land-Magt og Sø-Magt, som, naar de blot nogenlunde lære at forstaae sig selv og hinanden, vil finde, at Forening til Enighed tjener dem bedst paa begge Sider.

Vel forudseer jeg, at dette vil ved første Øiekast

synes de fleste baade Hørere og Læsere en mørk Tale, men jeg troer, den til en vis Grad vil klare sig ved den jævne Bemærkning, at Agerdyrkningen, som binder til Landet og ligger i alle Maader Naturen nærmest, er hvad Bonde-Livet og Bonde-Tanken nærmest dreier sig om, medens Søfart og Handel deels er hvad der har skabt vore Kiøbstæder, og deels er de store Drivehjul i hele den fremskridende historiske Udvikling baade af det Borgerlige Selskab og af den menneskelige Tankegang, saa at naar man deler Folkeraadet med Hensyn paa denne Forskjellighed, da er det ingen vilkaarlig Afdeling efter Gunst og Griller, men en virkelig Inddeling man optager af Livet, og da opstiller man to Magter, der ikke ved modsat Forbeel bestandig maa komme længer fra hinanden, men to Magter, som trænge til hinanden og derfor ved hvert Fremskridt, Livs-Oplysningen giør, maae komme hinanden nærmere og omsider sammensmelte.

Man kan nu vist nok sige, at det er et stort Spørgsmaal, om Livs-Oplysningen paa begge Sider vil giøre saadanne Fremskridt, at ikke blot Kiøbstædfolk og Landmænd eller Borgermænd og Bønder, men ogsaa Øvrighed og Undersaatter eller Embedsmænd og Almue, ogsaa de Lærde og de Læge, Ledere og Følgesvende, indseer, at de ikke blot er hinanden uundværlige, men vinder paa begge Sider ved at sammenvore! Ja, det er tilvisse et stort Spørgsmaal, som kun Fremtiden kan

besvare; og som med Hensyn paa Øieblikket og den nærmeste Fremtid snarest maatte ventes besvaret med et plat „Nei," men naar man seer, at det maa besvares med et kjækt „Ja", hvis Riget skal kunne reddes, Folke-Tiden og Folke-Lykken fornyes, da er det dog kun Raadløshed eller Mangel paa al høiere, folkelig Livs-Kraft, naar man ikke tør prøve paa det eneste Redningsmiddel, blot fordi man seer, at Prøven mulig kunde mislykkes. Der er heller ikke noget Sted paa hele Jorden, hvor der behøves mindre Aand og Oplysning til at prøve paa det Storværk, som Folke-Gjenfødelsen unægtelig er under alle Himmelegne, end i Danmark, hvor Hjertet immer giver Udslaget og er af Art baade ømt og mildt, og hvor derfor Stænder-Tiden med al sin Haardhed og Splidagtighed var igjennem unaturlig, saa Danskerne paa alle Udviklings-Trin behøver kun indvortes at gaae i dem selv, for udvortes, inden de selv veed det, at komme hinanden imøde. Ligesom nemlig Danmarks Beliggenhed, halvveis paa Fastlandet og halvveis paa Øerne, skynder Folket til omtrent med samme Flid at pløie Jorden og at pløie Søen, saaledes forbinder ogsaa Danskernes Modersmaal vittig og flydende begge Retninger, saa det lægger ligesaavel „alle Aarer ombord" paa Landet, som det pløier Søen og høster paa Havet, og her maae du alle Borgere og Bønder, naar de gaaer i dem selv, føle at de høre sammen og maae til fælles Bedste gjøre eet, og naar

kun Sjelesjen er paa den rette Side, da baade gaaer det nemt med Oplysningen, og da gavner Dunkelheden til meer end den skader. Ligedan hænger det her sammen med Forholdet mellem Øvrighed og Undersaatter, Embedsmænd og Almue, Lærd og Læg, Ledelse og Følgeskab, thi saasnart vi gaaer i os selv, da føler vi, at naar det skal gaae naturligt, menneskeligt til, da maa det være i det Større, som i det Mindre, i Riger og Lande, som i den huslige Kreds, i Bylag og Gemlag, i Oplærelse og Samtale, som de dagligdags falder af dem selv, saa at, hvor der skal gjøres noget Ordenligt med samlede Kræfter, der maa ogsaa, baade til Lands og til Vands, Een ad Gangen staae for Styret og Resten gjøre hvad han siger, men at naar Arbeidet skal gaae med den Lyst, der igrunden driver Værket, da maa Hovedmanden eller Formanden ogsaa selv forstaae sine Ting og selv være ordentlig, hverken drive Folk over Kræfterne eller spilde Kræfterne til Unytte, da ellers alting gaaer tvert, og alle finder, at han burde sættes af fra Bestillingen. Paa den anden Side føler vi ogsaa godt, at hvor det gjælder enten om en god Tænkemaade eller om Eftertanke og Opsind i Hovedet, Tale med Fynd og Læsning med Forstand, der kan vi, med vor bedste Willie og al vor Uleilighed, hverken give vore egne Børn eller andre det ind med Skeer, men maae bestandig tænke paa det gamle Ordsprog: at man nok kan nøde Faar til Vands, men ikke nøde dem til

Middel dertil, saa det var aabenbar efter den Danske Folkemands Indskydelse, at vort Folkeraad raabte „Bravo" da Ministeren forkyndte Vaabenstilstandens Opsigelse.

Jeg veed jo nok, at Tydskerne, og alle deres gode Venner, om de har nogen, eller deres Kræke og Tilhængere, som de hos os have alt for mange af, holder dette en blodig Tanke, som allermindst maatte findes hos en Præst, men det blæser jeg kun ad, thi netop som Præst er det ingenlunde min Pligt, men vilde tvertimod være min største Forbrydelse at holde Fred med Fanden, og Tydsken er aabenbar Fanden det er: Fristeren*) for os, og hvad han frister os til, er den unaturligste af alle Synder, thi det er den Synd at mishandle vore egne Børn og at sønderknuse vort eget Hierte. Dette følde vi alle, som endnu har en Dansk Blodsdraabe i vore Aarer, da Tydskerne ifior i Foraaret vilde have os til ikke blot at bekiende men selv at bevise, at vi var „et dansk usammenhængende Folk," der ikke brød os det mindste om, at Sønder-Jylland blev slidt fra Nørre-Jylland og snedet sammen med Tydskland, skiøndt Tydskerne selv sagde os, at Nørre-Jylland naturligviis snart maatte faae samme Skiæbne og slides fra Herne, og at naar Dansken først var rigtig ud-

*) Navnet „Fanden" kommer nemlig af det Angelske Ord „fandian" at friste.

nyttet i Jylland, maatte den nødvendig ogsaa paa Herne komme for Tydsken, som det eneste Fornuftige og Menneskelige paa denne Side Øresund. Saa, da fog vi Mod og Mandshjerte til os og viste Tydskerne, at enten de loe eller græd, enten de peb eller sang, saa vilde vi nappes med dem om Sønder-Jylland, og hvorvel det siden kun gik meget daarlig med Nappetsen, indtil den endelig under Vaabenstilstanden aldeles sov hen, saa tabde vor Ungdom dog ingenlunde Modet derpaa, som man blandt andet kunde see og høre sidste Fastelavns-Mandag, da Plattydskerne ovre i Sundeved vilde trækket Halsen af den Danske Gaas*); thi da saae man godt, det var ærlig meent, hvad den lystige Ungdom sagde: de gav os Paaske-Æg ifjor, saa det er ikke meer end billigt, at vi giver dem varme Fastelavns-Boller iaar!

Naar jeg nu siger, at det andet gode Varsel er „Danskeren," da smiler sagtens selv den velvilligste og godmodigste af mine Læsere og Læserinder, men det maa baade hun og han, det maae de begge meget gierne, thi jeg har fundet, at man baade skriver og læser bedst, naar man smiler ved det og slettest naar man formuler,

*) At trække Halsen af Gaasen hørde nemlig, som en gammel hollandsk altsaa plattydsk, Skik endnu for kort siden til Amagernes Fastelavns-Løier, og vort Brohoved i Sundeved, som Tydskerne forgreb sig paa, kan godt lignes ved en Gaasehals.

og jeg har altid fundet, at hvad der ikke kan taale at smiles ved, det er heller ikke værd at tænke paa, saa jeg har ikke det mindste imod det, om mine smilende Læsere og Læserinder ved dette Sted tager Øinene fra Bladet og siger ved dem selv eller til hinanden: han er dog virkelig storagtig af sit „Dansk" og sin „Dansker," og han tænker nok ikke, man kan see, at „Danskeren" saa dog igrunden, med at sin jævne Danskhed, er storagtig af sig selv!

Idet jeg derfor kun i Forbigaaende bemærker, at er jeg storagtig af noget, da bliver det min egen Skade, men at, et af to, vilde jeg dog meget heller være storagtig baade af Dansken og Danskeren, end jeg vilde skamme mig ved nogen af dem, saa gientager jeg det ganske rolig, at „Danskeren" fra 1848, født tilligemed Marts-Ministeriet og allerede snart et halvt Aar ældre, den er et godt Varsel for at Dansken ligesaalidt udvortes som indvortes vil skye den aabne Feide med Tydsken, men uden nogen Vaabenstilstand uafbrudt fortsætte Kampen, til Tydsken er drevet ud af Landet, saa Dansken kan eie, bruge og nyde sit eget i Fred. Saa ubetydeligt, som det nemlig er i borgerlig Forstand, hvad kun een Mund siger og een Pen skriver, saa faaer det dog Betydning, naar mange Øren blive ved at høre paa hvad den Mund siger og mange Øine blive ved at see paa hvad den Pen skriver, og har det baade Vind og Strøm imod sig, men er dog i Folkets Aand, paa

Dets Modersmaal og til Dets Ære, da giver det vel ingen Sikkerhed for at Folket kan og vil giøre Kæmpeskridtet baglænds under Skjoldet, for saa at giøre Kæmpeskridtet forlænds med Sværdet, til Fienden flyer eller falder, men det er dog altid et godt Varsel, som varer, mens det varer, og kan under gunstige Omstændigheder blive Begyndelsen til hvad det spaaer.

Det tredie gode Varsel skal vel egenlig først fødes i disse Dage, saa det kan synes dristigt endogsaa blot at nævne hvad jo muligviis kunde komme dødfødt til Verden, eller dog kvæles i Fødselen, og Ordsproget siger jo udtrykkelig, at man maa ikke baase for Fæ ubaarne, men eftersom der er stor Forskiel paa Folk og Fæ, og ligedan paa aandelig og kiødelig Fødsel, saa det Aandelige har alt et Navn før det undfanges i Moders-livet og spaaer kiækt baade om sin Fødsel og sit Levnetsløb, en Dristighed, der ikke blot varsler om Lykke, men vidner om Livskraft, saa vil jeg ogsaa dristig nævne „Danske Forening“ som det tredie gode Varsel for, at det Danske Folk virkelig vil gaae i sig selv og vise Verden, at der, selv af Smaafolk, lader sig giøre en god Deel med forenede Kræfter!

Det er nemlig ikke den til Hovedstaden og Rigsdagstiden indskrænkede „Danske Forening“ i det saakaldte „Nordiske Herberge“, jeg her taler om, men en Dansk Forening i Nordisk Smag, som henved fyrretive Danske Rigsdagsmænd og fuldt saa mange andre Dannemænd

fra alle Rigets Egne- Indbyder alle Dannemænd og Dannekvinder til, for paa den bedste Maade, vi kan træffe, og med de bedste Midler, vi kan magte, at hævde Danmarks og Danskhedens Ret og Ære, og naar nu, som jeg trøstig forudsætter, denne Indbydelse finder Gienlyd trindt i Riget, da vil den „Danske Forening" ei blot, som nu, være et godt Varsel for, men en god Begyndelse paa et nyt, folkeligt Liv og Levnet.

Alle gode Ting er tre, siger Ordsproget, saa det staaer lige til med Danmarks gode Varsler, og jeg vil nu ikke bryde mig om, at de slette Varsler er langt flere, thi vel falder det betænkeligt paa en Tid, der har udraabt det for den høieste Stats-Klogskab at tage paa Tal og lade de fleste Stemmer giælde, men da man dog nu alt begynder at opdage, at det er ingenlunde alt godt hvad stort er, selv om det er store Tal, saa opdager man dog nok ogsaa i Danmark, at der maa man nøies med „lidt og godt," og kan det saameget bedre, som det Danske er meget godt og ikke nær saa lidt, som man har tænkt!

Bestillinger paa „Danskeren" modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, saavelsom paa de kongelige Posthuse. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk. — Hovedkommissionair F. H. Eibe.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Dansferen.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 17. Martš. Nr. 10.

Kongen og Konge=Loven i Danmark.

Det er et gammelt Sagn om de Danske, at da de engang var i stort Betryk for en Konge, da ynkedes Himmelen over dem og sendte dem tilsøes en lille Kron=prinds, i det der en deilig Foraarsdag kom et Skib drivende for fulde Seil, uden at der var et levende Øie ombord meer end en kiøn lille Dreng, der laae under Masten med en Korn=Neg under sit Hoved og sov saa sødt i Buggen uden Gænger, som om han havde ligget i sin Moders Skjød. Dette betragtede nemlig Danskerne som et stort Jærtegn og lykkeligt Varsel, og det saa meget mere, som Skibet var ladet med Sølv og Guld, med blanke Sværd og alt hvad der hørde til en Huustrops fulde Rustning, saa den Lille, over hvis Hoved Kongeflaget vaiede, var i alle Maader kongelig udstyret, og Danskerne tog Barnet, ud=raabde ham til Konge, under Navn af „Skjold",

fik i ham en mageløs god Konge og kaldte derfor alle hans Eftermænd paa Thronen Skjoldunger.

Dette Oldsagn, der ikke blot vil avle Sang, saalænge der er Dane-Skjalde, men vil elskes, saalænge det Danske Hjerte slaaer, det skylder vi vel nærmest vore gamle Fosterfædre: Anglerne, thi fra deres berømte Øe i Vesterhavet er det i en Lignelse kommet drivende til os paa samme Maade som Skjold kom til Danmark*), men det er dog igrunden vort eget Barn, thi man seer let, at dette deilige Sagn maa skylde et Folk sin Oprindelse, der, som det Danske, ligelig deelt mellem Korn-Vangen og „Bølgen blaa" var enigt om Kongens Uundværlighed, saa, hvis Sagnet havde nævnet et Folk med andre Vilkaar, da vilde det slet ikke passet, men nu, da det nævner Folket i Danmark, hvorfra vi veed at Anglerne med alle deres Skjalde slog fordum deres Fæste løs, saa har de upaatvivlelig herfra medtaget Indtrykket, som Sagnet igien saa deilig udtrykker.

Hvad der imidlertid just nu bringer mig paa Tanke om Skjold Sagnet og Barne-Kongen, det er et Tilfælde paa Rigsdagen for nylig, da en Herremand af de Kongevalgte bebreidede baade Udkastet til en ny

*) Det er i „Bjovulfs Drape" fordansket ved N. F. S. Grundtvig (1820) og i Indledningen dertil, den Danske Læser eller Læserinde nemt kan finde nærmere Besked herom og meget meer, om han eller hun har Lyst.

Grundlov, Rigsforsamlingen og Rigsraadet, at ved at see paa dem, maatte man tænke, at der hverken var nogen Konge eller Kongelov meer i Danmark, og at man heller ikke herefter vilde have nogen Konge, uden som en „Dukke" eller dog kun som en „Automat," der kunde underskrive hvad man forelagde. Denne svare og dristige Bebreidelse gjorde naturligviis et meget ubehageligt, eller, som man nu siger helst i Kiøbenhavn, et meget „uhyggeligt" Indtryk paa mange i Forsamlingen, og det saavel ved det forskyldte, som ved det uforskyldte, der laae i Bebreidelsen. Hvad mig angaaer, da følde jeg mig vel drevet til, paa staaende Fod, saa godt det i en Hast kunde skee, at tage om end ikke just Udkastet, Rigsraadet eller Rigsforsamlingen, saa dog det Danske Folk og Arbeidet paa en ny Grundlov i Forsvar, baade mod Kongeloven og dens sidste Anraaber; men hverken følde jeg mig dog uhyggelig stemt ved Herremandens Danske Djærvhed og ligefremme Tale, ikke heller var jeg med at hysse, hvor alle Rigsdagsmænd skal have deres Frisprog, og ligesaa lidt vil jeg her gaae irette med den ærede Taler om hans Bevæggrunde, som han kun skylder Gud og sin Samvittighed Regnskab for, og som heller ingen andre maae give sig af med at bedømme; men jeg vil kun gribe denne Leilighed til, saa godt jeg kan, at klare det for mig selv og mine Læsere, hvad vi kan og skal tænke

baade om Kongeloven og om Kongen i Danmark nu og herefter.

Ligesom imidlertid Konge-Stillingen i ethvert gammelt Rige ene kan oplyses ved Mindes-Kierten, eller, som vi Bogorme pleier at udtrykke os, ad den historiske Vei, saaledes maae vi ogsaa, for at kunne betragte Konge-Stillingen i Danmarks eldgamle Rige fra den rette Side og i sit rette Lys, først besinde os paa, hvordan den virkelig har været i Tidens Løb, og det saa meget mere, som paa den ene Side den Følelse af Kongens Uundværlighed, som Skjold-Sagnet udtrykker, er endnu ingenlunde uddød i Danmark, og som paa den anden Side det Danske Folkehjerte aabenbar hænger saa fast ved sine gamle Minder, at det neppe, uden selv at sønderrives, kan løsrive sig derfra.

Hvad der nu i denne Henseende først maa falde os paa Sinde, det er, at skiøndt Danmark er rigere paa Oldsagn end noget af alle de endnu bestaaende Verdens-Riger, undtagen maaskee Grækenland, saa er dog Konge-Følgen og Rigs-Krøniken ingensteds saa aldeles sammensmeltede, som her, thi Rigskrøniken begynder ikke blot med den gamle Kong Dan, som, kaaret til Høvding af Øerne og Jylland (baade Nørre- og Sønder-Jylland) i Forening, skabde Kongeriget og gav Dan-Mark sit Navn, men hvergang Konge-Rækken slipper, da er Rigs-Krøniken kun et dybt Suk, som det, hvormed Danskerne, efter Skjold-

Sagnet, stirrede længselsfulde ud over Havet, indtil Lykke-Skibet atter bragde dem et Kron-Skud og en Konge-Fader!

Det andet, som vi ogsaa maae lægge vel Mærke til, er, at medens Konge-Følgen i Danmark, saavidt muligt, fra umindelige Tider har været uafbrudt, saa man med mere Sandhed end alle andre Steder kunde sige: „Kongen døer ikke", saa var Konge-Stillingen dog alle de Forandringer og Forvandlinger underkastet, som den vel kan undergaae, og Danmark har saaledes havt hele Rækker saavel af Oldtidens thinglyste som af Middelalderens haandfæstede og af Nyaarstidens selvstændige Konger. Kun da, naar man, efter Ordsproget, kalder nyt hvad sjelden skeer, kun da kan der i Danmark skee nogen ny Forandring af Konge-Stillingen, saalænge Konge-Navnet endnu kræves af Folket og findes i Loven.

Jeg kan saaledes neppe tænke mig, at Konge-Billedet efter nogen Grundlov kunde blive ligere en „Dukke" eller hvad man paa Pludderdansk kalder en „Automat" og mener dermed hvad vore Fædre ret træffende kaldte en „Chinesisk Dukke", end det var efter vore forrige Kongers Haandfæstninger hardtad i hele trehundrede Aar, fra det fjortende til det syttende Aarhundrede, og dog sad netop i denne Tid ikke blot Valdemar Atterdag, men ogsaa Dronning Margrethe og Christian den Fjerde paa Thronen, saa man maa deraf slutte, at i

det mindste i Danmark kan Konge-Stillingen være ret behagelig om den end paa Papiret er meget indskrænket, og der kan Kongerne udrette en god Deel, om end Hænderne synes at være bundne paa dem.

Hertil kommer, at vil man have Billedet af en ret selvstændig Konge, til hvis Kat ingen Mund i hele Riget tør sige Kis, og hvis ringeste Haandskrivers Stil, end sige da hans egne Ord og Gierninger i Krig og Fred, ingen levende Sjæl, uden netop Vorherre maa vove at misbillige, da staaer det tilrede i den saakaldte „Kongelov", som man længe eenstemmig har sagt og eendrægtelig skrevet, var Danmarks Grundlov fra 1660 til 1848, altsaa snart i hele tohundrede Aar, uden at der dog i al denne Tid fandtes en Konge, der stod saa godt paa sine egne Been, som Christian den Fjerde, eller engang vandt saa berømmeligt et Navn, som Valdemar Atterdag, saa fra den Side synes der ikke at kunne være nogen Betænkelighed ved i Danmark at foreskrive Kongen Love.

Betænkelighederne maatte altsaa komme fra en anden Side, enten fra det voldsomme Brud paa Grundloven, som enhver Kongeforskrift maatte synes at forudsætte eller fra Nutidens bekiendte og Fremtidens formodenlige Vilkaar, der maaskee til Rigets Tarv og Folkets eget Bedste krævede en Konge med aldeles uindskrænket Enevoldsmagt.

Hvad nu Kongeloven angaaer, som var det eneste,

den kongevalgte Rigsdagsmand beraabde sig paa, da er dens Udgivelse for en Grundlov den tommeste af alle Paastande, med mindre man blot bruger Grundlov som et Navn, enhver af Danmarks uindskrænkede Konger for Eftertryks Skyld kunde tillægge hvilkensomhelst af sine Love, og da følger det af sig selv, at Kong Frederik den Syvende med samme Ret kunde fraskrive Kongeloven dette Navn, som Kong Frederik den Fjerde tilskrev den det.

Naar man nemlig har betragtet Kongeloven som en Grundlov i egenlig Forstand, da var det under den aldeles uhistoriske, grundløse Forudsætning (Fiction), at det Danske Folk 1660 havde overdraget Kong Frederik den Tredie Ret til at skrive hvilkensomhelst Grundlov, han vilde, og havde forpligtet sig til ubeseet at underskrive den, som uforanderlig til Verdens Ende, og at Kong Frederik den Tredie i Kraft deraf havde udgivet Kongeloven, som Danmarks uforanderlige Grundlov. Det er vistnok sjeldent, at man om saa vigtig en Sag giør saa bestemt en Paastand, hvori der ikke er et eneste sandt Ord, og hvem der ikke kiender Danmarks Historie, tænker derfor naturligviis, at i det mindste Halvdelen, i det mindste Kongelovens Udgivelse af Frederik den Tredie maa være rigtig; men Enhver, som kiender Sagen, veed, at det er aldeles urigtigt fra først til sidst.

Kongeloven blev nemlig først udgivet af Kong

Frederik den Fjerde (1709) som et Brevskab, fundet i Arkivet, med Frederik den Tredies Underskrift, og, uden nu at tale om, at Brevskabets Ægthed maa agtes for ubeviist, saa kan det være ægte, uden nogensinde at være bestemt til en Grundlov for Danmarks Rige, men ligner langt mere et Testament, hvori han vilde indskærpe hans Eftermænd sin Anskuelse af Enevoldsmagten og sin sidste Villie om Arvefølgen. Hermed stemmer det ogsaa overeens, at han, langt fra at kundgiøre den ved Trykken eller nedlægge den i de høieste Embedsmænds Hænder, skal, efter alle Beretninger, omhyggelig have skjult den, selv for sin egen Dronning, saa det var kun ved et Sykketræf, man efter hans Død fandt den i et lønligt Giemme.

Da nu i alt Fald intet lønligt eller skjult, men kun det aabenbare eller vitterlige kan være Lov i et Land, saa er det soleklart at Kongeloven, som saadan, som en saakaldt Grundlov og Arvelov for Danmarks Rige, er et Værk af Kong Frederik den Fjerde, der ei havde nogen anden Fuldmagt til at giøre en Grundlov, skabe en Forfatning og bestemme en egen Arvefølge, end den, alle Danmarks Enevolds-Konger havde tilfælles med ham, saa med samme Ret, som Frederik den Fjerde erklærede den saakaldte Kongelov for Rigets uforanderlige Grundlov, med samme Ret erklærede Christian den Syvende Forordningen om Indfødsretten for en uforanderlig Grundlov, med samme

Ret erklærede Frederik den Sjette Folke-Banken for uafhængig og Folke-Raadet for uophævelig, og med samme Ret har Kong Frederik den Syvende indrømmet Folke-Raadet det gamle Folke-Things og sine ansvarlige Ministre omtrent det forrige Rigs-raads Myndighed; men med alt dette har Danmark ikke faaet nogen virkelig Grundlov, og da en saadan dog maa findes, om ikke aldeles nødvendig, saa dog høist ønskelig paa begge Sider, saa kan ingen Anvendelse af den Enevoldsmagt, det Danske Folk (1660) overdrog sin Konge, være mere berettiget, mere baade kongelig og folkelig end Sammenkaldelsen (1848) af et frit Folke-Raad til at enes med Kongen om en virkelig Grundlov der bestemmer: saavel efter hvilke Grundsætninger og paa hvilken Maade Kongens Enevoldsmagt skal udøves, som hvorvidt og under hvilke Betingelser Kronen kan og skal gaae i Arv hos Frederik den Tredies Afkom udenfor den lige Linie.

Naar derfor Rigsraadet og Folkeraadet, med Kongens Fuldmagt, indskrænker sig til at afgjøre disse Spørgsmaal, der, ved Overdragelsen af Enevoldsmagten og Arveligheden (1660) lodes aabne og uafgjorte, da er Fremgangs-Maaden saa historisk berettiget og velgrundet, som nogen Rigs-Begivenhed kan være, thi da er den Danske Rigsdag 1848 den vel sene, men grund-udenlige og i Tidens Løb nødvendige Fortsættelse af

Rigsdagen 1660. Saaledes vilde Sagen staae, om end ikke Aaret 1848 klarlig var den yderste Grændse for den lange Udsættelse af en ny Rigsdag, hvorpaa ikke blot visse Stænder, men hele Folket mødte ved Fuldmægtiger, og hvor Rigsraadet ikke mødte som en selvstændig Magt, men som ansvarlige Embedsmænd med Kongens Fuldmagt til at fastsætte Rigets Grundlov; men at vi ifjor havde naaet denne yderste Grændse, det følde til Danmarks store Lykke baade Kongen og Folket, og det vil Historieskriveren have nemt ved at vise, saa det giælder kun om, hvorvidt og hvordan den nærværende Rigsdag kan og vil løse sin store Opgave.

Ved Nytaarstid 1848 besteges nemlig Danmarks Throne, som vi veed, af Kong Frederik den Syvende, der tegnede til at skulle blive Sidste-Manden af Frederik den Tredies Konge-Linie, og allerede dette maatte paa det stærkeste baade hos Kongen og Folket fremskynde en Fastsættelse om, hvem der, naar Sidste-Manden af Enevolds-Kongernes Række afgik, skulde arve Thronen: thi vel var Arveretten ogsaa paa Kvindesiden overdraget Frederik den Tredie, men da Frederik den Syvende var barnløs, trængde Spørgsmaalet ligefuldt til en lovlig Afgiørelse, ja, trængde saameget mere til en fuldgyldig, grundlovmæssig Afgiørelse, som Bestemmelserne i den saakaldte Kongelov, om Arvegangen i Sidelinierne, er ikke blot aldeles vilkaarlige,

men lige farlige for Rigets Selvstændighed og Folkets Frihed. Hertil kom imidlertid den Omstændighed, at Regieringen alt giennem en Række af Aar havde ligget i aaben Feide med Dag-Bladene, hvis Frisprog den paa alle muelige Maader, efter urimelige Trykke-Love, havde søgt at undertrykke, og at Hertugdømmet Holsteen, med det halve Slesvig, befandt sig i en Holsten-Gottorpsk Opsætsighed, som den forrige Regiering havde grebet aldeles bagvendte Midler til at dæmpe, og at Frederik den Syvende ligesom ved Testament fik et Ministerium, hvortil det Danske Folk nærede og maatte nære afgjort Mistillid. Havde derfor 1848 end ikke været, hvad det vitterlig var: et stort Omvæltnings-Aar baade i Frankrig og Tydskland, et Oprørs-Aar i Holsten og et farligt Krigs-Aar for Danmark, saa vilde dog en overordenlig Rigsdag og fri Forhandling om en virkelig Grundlov i Danmark været Rigets Tarv og Trang, og et Folke-Ønske, som krævede et tilsvarende Kongebud; men nu var begge til Rigets Redning aldeles uundgaaelige.

Forsaavidt er da Konge-Stillingen og Forfatnings-Sagen i Danmark soleklar, thi Folket, Riget og alt hvad dertil hører befinder sig aabenbar i en farlig Skiærsild, hvori det langt lettere kan forbrændes, end det kan udgaae forklaret deraf, og vel er de sædvanlige Begreber om Retmæssigheden af Nutidens Krav til Konger, Rigsraad og Folkeraad, og om Rigtigheden

af den Regning, men derefter gjør han en herlig Fremstilling, langt fra at være mine, men derfor bliver det lige lidt ved at lappe paa Kongeloven eller ved at dele den uindskrænkede Enevoldsmagt mellem Kongen, Rigsraadet og Folkeraadet, at nogen af dem kan sættes i en Stilling, som svarer til Nutidens virkelige Tarv og forjætter en lykkelig Fremtid!

Hvad jeg har sagt høit paa Rigsdagen, det gjentager jeg her, at Ophævelsen af Kongeloven og af Trykke-Forordningen fra 1799 er det foreløbige Kæmpeskridt, som skulde bringe os ordenlig ud af den falske Stilling, hvori Kongen og Folket have staaet til hinanden, og give Rigsraadet som Kongens høitbetroede Mænd deres rette, ligesaa ansvarlige som fri Stilling baade til Kongen og Folket.

Dernæst skulde vi see til at enes med Kongen og Rigsraadet baade om Dettes lovmæssige (juridiske) Ansvarlighed, om Thronfølgen, naar den kongelige Mandsstamme slipper, og saavel om Folkets som Folkeraadets Friheder og Rettigheder, og naar disse Bestemmelser var gjort til Grundlovens hele Indhold, da kunde og skulde vi trøstig overlade tusinde Spørgsmaals Afgjørelse til den levende Vexel-Virkning mellem Raadet, som Kongen udnævner, og Raadet, som Folket udvælger, for, efter Omstændighederne, saavidt muligt, at ramme det rette.

Trods alle modsatte Paastande hører det nemlig

ingenlunde enten til Enkeltmandens Menneske-Rettigheder eller til hans Borger-Ret at have Deel enten i Regieringen eller Lovgivningen, men ethvert Folks Lykke beroer aabenbar for en stor Deel paa at have gode Love og blive godt regieret, medens det nødvendig maae blive slette Love og en slet Regiering, som alle Folk vil have Finger i; men uagtet jeg haaber, at alle Dannemænd vil komme til denne Oplysning, saa er de dog endnu hverken kommet til den, eller til Oplysning om, hvad Menneske-Ret og borgerlig Frihed egenlig er, og ved hvilke Midler Retten hævdes og Friheden betrygges, saa de maatte, hvad i vore Dage grændser til Umuelighed, fatte uindskrænket Tillid til en Enkeltmand med denne Oplysning, hvis Grundloven og Forfatningen skulde udspringe deraf.

Efter al Rimelighed vil da Grundloven, vi nu arbeide paa, blive ligesaa selvmodsigende og bære ligesaa tydelige Spor af den falske Ligheds-Grundsætning og den virkelige Friheds-Opgivelse, som den Værnepligts-Lov, vi har bragt istand; men jeg har ligefuldt den Tro til det Danske Hjertes Godhed, paa Forsynets vise Styrelse og til Danmarks Lykke, at om end vor ny Grundlov skulde blive ligesaa slet en Beskrivelse af det Danske Folks Indfødsret og Friheds-krav, som Kongeloven er af Kongens Enevoldsmagt og Kronens Arvelighed, saa vil det dog gaae meget bedre i Livet end det staaer paa Papiret, og, hvis vi kun

river os løs fra den Tydske Slave-Lænke og følger frit vort eget Danske Hoved, da vil alt jævne og klare sig vidunderlig godt. Ligesom det nemlig, trods Kongeloven, var vore uindskrænkede Enevoldskonger uforglemmeligt, at den fri Raadighed, som de havde Folkets umiskiænkelige Kiærlighed og barnlige Tillid at takke, naturligviis ikke maatte misbruges til Folkets Undertrykkelse, men skulde faderlig benyttes til fælles Bedste, saaledes vil det ogsaa, trods alt hvad der kan komme til at staae i Grundloven, blive vort lovgivende Folkeraad uforglemmeligt, at den Myndighed, som Det har Enevoldskongens Føielighed og Danske Folkelighed at takke, naturligviis ikke maa misbruges til Kongens Fornærmelse eller Bestæmmelse, men skal taknemmelig benyttes til fælles Ære og fælles Bedste. Dette kan naturligviis Tydskerne og vore mange fortydskede Landsmænd umuelig troe, men det skal dog, haaber jeg, vore fordanskede Børn og Børnebørn med Glæde og hele Verden med Forundring faae at see!

Svalen.

(Mindeblad fra Nordsøen 1843.)

Hvor kommer Svalen fra i Vaar?
Hvor tyer den hen om Høsten?
Er det den store Konges Gaard
Bag Bjergene i Østen,
Hvor Ingen mindes Frost og Snee,
Hvor Aaret kun har Tider tre,
Kun Høst og Vaar og Sommer?

Lad kun de Lærde tvistes om,
Saalænge de behage,
Hvorfra de mange Svaler kom,
Hvem eens var alle Tage,
Og lige godt alt Leer og Straa!
Jeg ændser kun de Svaler faa,
Som melde Aandens Sommer.

Om dem jeg veed det ganske vist,
De ligger ei i Dvale,
Er ei de her, da er de hist
I Fugle-Kongens Sale,
Der, under Høieloft, sig har
Enhver af dem sin Rede klar,
Og Fjer, som aldrig fældes.

Men naar de os besøge her,
Paa Slette og paa Hede,
Dem Sølv og Guld kun lidt er værd,
Af Leer de bygge Rede,
Men kun af Leer med Klang i Skiød,
Som klares kan i Lue rød,
Og Regnbufarver bære!

Det samme Leer de elske saa,
Som vi vort eget Hjerte,
Og mindes Dybet, hvor det laae,
I Sang med Fryd og Smerte,
Det klinger for al Verden, som
Den Tone fra et Dyb opkom,
Hvor selv de laae i Dvale!

Lyksalig er den Plet af Jord,
Hvor slig en Svale kommer,
Thi der, imod det gamle Ord,
Giør eenlig Svale Sommer,
Den med sig bringer Himlens Vaar,
Deraf udspringer hvad den spaaer
Som Blomster, Ax og Vipper!

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle **Boglader** i Danmark, Norge og Sverrig, saavelsom paa de kongelige **Posthuse**. Prisen for et Fierdingaar er i Bogladerne **48** Sk., og paa Posthusene **63** Sk. — **Hovedkommissionair F. H. Eibe.**

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Dansferen.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 24. Marts. Nr. 11.

Den Danske Diplomati og Vaabenstilstandens Opsigelse.

Diplomati, hvad enten man efterspører Navnets græskagtige Oprindelse, eller man udleder dens Begreb af hvad der har baaret og endnu bærer Navnet, løber bestandig ud paa en vis Dobbelthed (double-dealing) og Tvetydighed, der kun giør den italiensk-franske Oplysning, som har udviklet begge Dele, liden Ære ved Siden ad stor Skam, og naar man betænker, hvor uforligelig Diplomatien igrunden er med Ærlighed og Aabenhjertighed, da trøstes man paa en Maade over Daarligheden af vort eget Forhold dertil, vort Forsøg deri og vor Frugt deraf siden Udbruddet af det Holsten-Gottorpske Oprør. Vi har nemlig, saavidt jeg kan skiønne, som Børn, ladet os lyse og narre dermed og gjort latterlige Forsøg deri, og det

uden endnu at have sagt Grunden dertil, hvor den virkelig ligger: i vor barnagtige Hylding af alt hvad der lader stort, af alt det Storladne. Diplomati er nemlig et storladent Ord i den fornemme Verden, og skiøndt det forrige Aar har været et Uaar for alt det Fornemme, og et Hvileaar for Ludvig Philip, for Guizot og alle de fine Diplomater, saa er dog hos os, som overalt i Børne-Kredsen, det Fornemme endnu en Stormagt, som vi igrunden frygter, om vi end giør os saa vattige at pege Fingre ad den.

Naar jeg saaledes, for ei at tale stort om det forrige Aars diplomatiske Historie, som vi helst maatte ønske glemt, dvæler ved Vaabenstilstandens Opsigelse fra vor Side, da er det for mine Øine, i Historiens Lys, et slaaende Beviis baade paa vor Hylding af Diplomatien og paa vort barnlige Forhold til den, som et uskyldigt Landsbybarns Forhold til den naadige Frue, som Barnet i dyb Ærbødighed kysser paa Haanden, men faaer derfor et Klap paa Kinden, saa godt som et Smæk under Øret.

Allerede det latterlig hemmelighedsfulde ved denne Opsigelse er et Beviis paa vor barnlige Opfattelse af Diplomatien, thi ikke alene havde man forgjæves paa Rigsdagen spurgt Ministrene, om de agtede at opsige Vaabenstilstanden, men selv efterat Opsigelsen har fundet Sted, er det kun i Belgiske Blade, vi kan stave os til

hvordan den har lydt, og denne Diplomati, der omhyggelig døl ger for Vennerne hvad den betroer Fienderne, den er jo dog aabenbar ligesaa barnlig som den er Dansk, maa forekomme de Fremmede yderst udsig, og er vor Sag til stor Skade, da den gjør baade Rigsdagsmændene og hele Folket ællevilde i Forholdene og svækker uberegnelig Deeltagelsen i den store folkelige Begivenhed, der behandles som en „Mariage," et „Etiqvet-Spørgsmaal" eller en anden af de smaa Kabinets-Hemmeligheder, som i lang Tid var det eneste, de Danske Diplomater havde at øve sig paa.

Dog, dette er endnu ikke Hovedsagen eller Hovedfeilen ved denne Opsigelse af Vaabenstilstanden, thi Hovedfeilen ligger ikke engang i den skæve Holdning, som Opsigelsen, efter de Belgiske Blade, skal have havt, som om man langt fra at true med Krig, igrunden sukkede ved Tanken derom, og som om man kun gav den rovgjerrige Tydske Nationalitet en lille Sveet, for med det samme at give den fædrenelandskjærlige Danske Folkelighed et dygtigt Øresigen og skjælde den ud for Fanatisme. Nei, dette tør jeg ikke kalde en Hovedfeil, da de Belgiske Blade maaskee i dette Stykke lyve vore Diplomater paa hvad de selv har gjort, saa Feilen fra vores Side kun er Hemmeligholdelsen i Kammeret af hvad der udraabes fra Svalen.

Hovedfeilen er da i mine Øine Opsigelsen af Vaabenstilstanden i og for sig selv, thi en mere udiplo-

matisk Hylding af Diplomatien har jeg endnu aldrig seet.

At nemlig vort forrige Ministerium sluttede Vaabenstilstand istedenfor af al Magt at fortsætte Krigen, og sluttede den uden engang at have mindste Borgen eller Formodning for, at andre end de selv vilde opfylde dens Vilkaar, det var ikke blot uforsvarligt*), men saa uforklarligt, at man maa forudsætte en hardtad utrolig Frygt for sin egen Skygge eller man veed ikke hvad, naar man ikke reent vil bryde Staven over Marts-Ministeriet.

At fremdeles det forrige Ministerium, netop da de ikke længer kunde skjule for dem selv eller for os hvad der var alle vitterligt, at ikke blot Preuserne og Frankfurterne, men at især den Fælles-Regiering i Hertugdømmerne, de selv havde hjulpet til at indsætte, holdt dem for Nar, drev Spot med Vaabenstilstanden og overbød Oprørs-Regieringen i Forhaanelse af Danmarks Konge, Folk og Rige, at de netop da opløste Krigshæren og lavede sig til at slutte Fred, det var

*) Da jeg forleden paa Rigsdagen havde kaldt det uforsvarligt at udlevere alle de preussiske Skibe uden mindste Borgen for den Godtgiørelse, Preuserne skyldte os, da begik den forrige Udenrigsminister to Feil, en lille, ved at henføre Ordet „uforsvarlig" til hele Vaabenstilstanden, skiøndt det kun havde fæstet sig til Skiødesløsheden derved, og en stor Feil ved at bære sig ad, som om det hjalp noget at afvise en Sigtelse, der beviser sig selv.

saa forskrækkeligt, at Ingen undredes over at Stolene brast under dem, men kun over, at de ikke selv sank i Jorden af Skam.

Men hvad skal man nu sige om vort nærværende Ministerium, som, med dette for Øie, alt i Efteraaret erklærede, at Kongen, deres Herre, umuelig kunde føle sig bundet af en saadan Vaabenstilstand, saa at, naar han tøvede med at lade Sværdet skifte, var det af andre Grunde, og især med Hensyn paa sine betrængte Slesvigske Undersaatter under en lovløs Regiering, som erklærede det, men sad alligevel stille, selv da de Danske Slesvigere fandt Aaget saa utaaleligt, at de reiste sig i Fortvivlelse, selv da de Værgeløse havde blødt ved Brøns, sidder endnu stille og peger med Velbehag paa sin store Heltegierning: Opsigelsen af den Vaabenstilstand, som det selv for længe siden har erklæret brudt, og vil dog vel ikke sige, blev fornyet og beseiglet ved Brøns!

Ja, hvad kan man sige andet derom, end at det maatte ikke forundre os, om vi med næste Post saae af de Belgiske Blade, at Vaabenstilstanden var forlænget paa en Maaned, paa det Vilkaar, at Fangerne ved Brøns skulde gives tilbage uden Løsepenge, og være frie for videre Tiltale, naar de ikke sang Danske Nidviser eller drak den Danske Konges Skaal!

Hvad kan man sige andet, da det er indlysende at vort Ministerium, ved at opsige Vaabenstilstanden

selvmodsigende har erklæret den før ubrudt og givet Fienden Ret til, uden al Indvending, at indtage sine Stillinger ved Alsfund og Kongeaaen, og kan da let, naar Tiden kommer, finde det høist betænkeligt at opirre Fienden, og med Sværdet at afskiære al Udsigt til en fredelig Overeenskomst med de ædle Modstandere, til en Fred, der jo altid i en vis Grad vil være hæderlig, og kan neppe være for dyrekiøbt, naar den ender en saakaldt unaturlig og ulyksalig Krig!

Vist nok er det min Trøst, at det hidtil aldrig gik Danmark saa ilde, som det tegnede til, ja, det er mit Haab, at det netop denne Gang, inden Legen er ude, skal gaae Danmark ligesaa godt, som det tegner slet, saa selv det galeste kyser mig ikke; men immer maa jeg dog lægge til, at saalænge vi bærer os saaledes ad, kan vi umuelig frelses, fordi vi bestandig staaer os selv i Lyset og spilder Lykken selv naar den falder os i Hænderne. Hvad jeg saa tit har sagt, maa jeg bestandig gientage: Danmarks Rige er i yderste Fare, saa nu maa det „bære eller briste," og om det derfor end var i Diplomatiens gyldne Tid, midt i det attende Aarhundrede, vi levede, og om end vi Danskere var de snildeste Diplomater i hele Verden, saa vist, som vi er de daarligste, saa nyttede det dog slet ikke Danmark nu at søge sin Redning i Diplomatien, da Spørgsmaalet aabenbar er, om det lille Kongerige, trods det

Holsteen-Gottorpske Oprør og det rovgierrige Tydsklands Fiendskab, kan og vil holde sammen eller skal opløses, og det seer man let, ingen Diplomati, men kun en virkelig Styrke-Prøve baade indad og udad kan afgiøre. Det er nemlig ikke blot Forholdet under den taabelige Vaabenstilstand, men det er Forholdet til Tydskland og Tydskheden giennem Aarhundreder, som maa afbrydes og ophøre, naar Danmark skal frelses, og det maae vi have Mod til ei blot at sige os selv, men Stormagterne og hele Verden, og have Mod til at handle derefter, drevne af vor ældgamle, i Hiertet rodfæstede Folke-Følelse og Fædernelands-Kiærlighed, og stolende paa Danmarks Lykke og retfærdige Sag, som i Historien ligge aabenbare for vore og al Verdens Øine. Forvovenhed og Dumdristighed er nemlig ikke, som vore kloge Høns mene, en alt for stor men en dum eller dog høist urimelig Dristighed, hvorved man enten vover paa, hvad umuelig kan lykkes, eller vover mere end man derved kan vinde, saa det samme Vovestykke, der under sædvanlige Omstændigheder vilde være Dumhed eller Galskab, kan under visse Omstændigheder være det eneste kloge, fordi det er det eneste muelige Redningsmiddel.

Saaledes kan man vel med Rette sige, det var daarekistegalt at giøre en daglig Vane af saadanne Vovestykker, som de gamle Grækers ved Marathon og Thermopylæ, ved Salamis og Platæa, eller som de

gamle Sveitseres ved Morgarten og Sempach, men mange Slægter under alle Himmelegne har dog været enige om, at da de gamle Græker og de gamle Sveitsere aabenbar ei kunde undgaaet Trældoms-Aaget, der truede dem, uden ved at værge sig til det yderste mod hvad man kalder en afgjort Overmagt: en langt talrigere, bedre øvet og afrettet, seiervant og i sine egne Øine uovervindelig Krigshær, saa var denne, saakaldte fortvivlede Kamp, ligesaavel det eneste kloge som det eneste nyttige for et Folk, i hvis Øine

Frihed var bedre end noget Guld,
Var al Verden og deraf fuld.

Om det følgelig skal være dumt eller klogt af os at trodse Tydskland og sætte alt paa Spil for Besiddelsen af Sønder-Jylland, det beroer ingenlunde paa Stormagternes Godtbefindende eller paa det lykkelige eller ulykkelige Udfald af et saadant Vovestykke, men det beroer ene og alene paa, om vi, til enhver Priis, vil blive ved at være Danskere, blive ved at tale Dansk og blive ved at raade os selv i Danmark som vort Fæderneland; thi kun naar vi paa visse Vilkaar vil opgive vor Danske Folkelighed, Frihed og Selvstændighed, kun da kan det være klogt at underhandle, thinge og prutte med Tydskerne om Guds og vort eget, som de kalde deres. Vil vi derimod paa ingen Maade opgive Danmark og Danskheden og allermindst

af alt opsluges af Tydskland og ombytte Danskhed med Tydskhed, da er Terningen kastet, saa nu maae vi vove Dysten, uden Spørgsmaal om, hvad Rimelighed der er for at vi kan vinde, thi hele vor folkelige Tilværelse staaer paa Spil, ihvad vi giør, og kan kun reddes ved en Seier, som det er vist vi vinder ikke, hvis vi ikke engang tør vove at kæmpe for den.

At nu vi Danskere, trods al vor tilsyneladende Ligegyldighed ved alt vort eget og Forkiærlighed for alt fremmed, dog igrunden føler samme Lyst til at være vore egne, som de gamle Grækere eller Sveitsere, og at vi ligeledes, trods al vor tilsyneladende Trældoms-Frygt for Tydskerne og for Døden, Djævelen og Helvede (der Teufel, Tod und Hölle), som de altid fører i Munden og bringer med sig, dog igrunden har Mod til at byde dem Spidsen, det forudsætter jeg dristig, ikke blot fordi begge Dele maae forudsættes, naar Redning skal findes muelig, men fordi mange Aarhundreder vidne, at Danskerne har havt den Lyst, den Trang og det Mod fra Arildstid, og fordi jeg endnu finder dem i mit eget Bryst og kan spore dem i den Danske Folke-Bevægelse ligefra Marts ifjor til Marts iaar, saa det giælder kun om, at den Lyst og Trang og det Mod baade faaer Lov og Leilighed og Opmuntring til at lægge sig før Dagen i en Begivenhed, som, hvad end Udfaldet bliver, stiller Danskerne ved Siden ad Grækerne ved Thermopylæ, Sveitserne ved Mor-

garten og alle de ædle, fribaarne, smaa eller store Folk, som vovede alt hvad voves kan for Frihed og Fædernelaand; vidunderlig styrkede ved Følelsen af et himmelsk Kald til at kæmpe for Sandhed og Ret og af den himmelske Vished, at Lykken som oftest følger Løvemodet og at Kiærlighed altid er sin egen Løn!

Naar derfor vor Regiering virkelig er Dansk og naar den Danske Regiering virkelig vil handle klogt, da maa den under nærværende Omstændigheder sige, som Den har sagt, til det Danske Folk: I seer, at Timen er kommet, da det maa afgiøres, om vi skal være Herrer eller Trælle i vort eget Land, og vil I, som vi, da vil vi, alle som een, staae eller falde med Æren og med Danmarks ældgamle Rige, men da maa den Danske Regiering ogsaa sige hvad den endnu ikke har sagt, til de saakaldte Stormagter: vi forstaaer os ikke paa Diplomati, men det er klart, at den saakaldte diplomatiske Fremgangsmaade ifjor kun har gjort ondt værre, derfor har vi nu trukket Sværdet mod Oprørerne og smidt Skeden bort, og nu maa det briste eller bære. Vi kæmper kun for vort eget og for hvad vi umuelig kan undvære, idet vi kæmper for Sønder-Jyllands rolige Besiddelse, I har fordum givet os Sort paa Hvidt for, at I dertil vilde staae os bi, men vi forlange kun, at I ikke vil understøtte vore Fiender, eller hindre vore Venner, om vi har nogen, fra at hjelpe os, og i alle Tilfælde maae og vil vi, med

Guds Hjelp, forsvare os til det yderste. Det maa den Danske Regiering sige og giøre hvad Den siger, saasandt og saavidt som Folket frivillig følger med, da har Den fyldestgiort sin Ansvarlighed, og da vilde Den have en god Samvittighed, hvordan saa end Udfaldet blev, som aabenbar ikke staaer i Dens, men i Lykkens og Forsynets Haand.

Naar derfor vort forrige Ministerium bestandig raabde paa det uhyre Ansvar, som det ikke vovede at paatage sig for Udfaldet af det til Danmarks Redning nødvendige Vovestykke, da var det enten løs Tale, eller de forvexlede paa det uforsvarligste Pligterne mod Folket og Fædernelandet med Enkeltmændenes saakaldte Pligter mod sig selv, thi Heltene, som, naar Fædernelandet er i yderste Fare, sætter dem selv og alt hvad de har paa Spil, de har dog aabenbar ei mindste Ansvarlighed for Udfaldet, med mindre det skulde være for deres egen Egenkjærlighed, og det forklaaer sig selv, at hvem der i en Kamp paa Liv og Død staaer for Styret, kan ved et ulykkeligt Udfald ligesaavel miste sit Hoved, som han, der øiensynlig gaaer i Spidsen, men derpaa maae de være belavede, som vil staae for Styret under saadanne Omstændigheder, og vil have Deel i Æren for Fædernelandets Redning. Havde derfor Ministeriet kun gjort alt sit til, at Dagen ved Bau eller Aftenen ved Dyppel, eller i det Hele det forrige Aar, ved Udviklingen af

hele Folke-Styrken og Opmuntringen af Folkemodet, var blevet afgiørende, da vilde Det have en rolig Samvittighed og udødelig Ære, enten Det saa nu havde befundet sig i denne eller i den anden Verden, og enten saa Danmark nu havde været Tydskernes Boldgade eller deres Kirkegaard, men nu, da de ikke gjorde hvad de havde og altid skal bære Ansvaret for, nu vilde det ogsaa for en stor Deel være deres Skyld, om Bovestykket mislykkedes, da de har gjort alt hvad de kunde for at dæmpe den Fædernelands-Kiærlighed, de skulde stræbt at opflamme, og til at svække den Frivillighed, de skulde næret, da Bovestykket dog uden disse umulig kan lykkes!

At nu vort nærværende Ministerium i noget væsenligt skulde være uenigt med det forrige og enigt med mig, det har jeg ikke mindste Ret til at paastaae, men har al Grund til at betvivle, saa det kunde slet ikke undre mig, om de opfattede deres Ansvarlighed ligesaa skiævt, som om de intet Ansvar skulde have for at giøre alt muligt til Krigens kraftige Fortsættelse og Afgiørelse ved Sværdslag, men som om de, ved at drage Sværdet, paatog sig et uhyre Ansvar for Stridens endelige Udfald, og er det saa, da giør de naturligviis Intet hvorved Danmark kan frelses, men pønser kun paa en Fred, der, om den end blev langt mindre haanlig og aabenbar utaalelig end Vaabenstilstanden, dog udentvivl vilde blive langt fordærveligere.

Dog, Kongen, Ministeriets Herre, har jo udtrykkelig erklæret, at Han er af den Danske Mening, at nu maa det briste eller bære, og at Han med det Danske Mod vil gaae Oprørerne og deres Hjelpere paa Klingen, og tage den Lykke, Himlen vil unde, og skeer kun det, da glemmes baade Vaabenstilstanden og dens Opsigelse over Vaabendønnet og Bedriften, hvad end Udfaldet bliver; thi Danmarks Konge og Folk har aldrig giort fælles Sag paa Kampens Dag, uden at Fienden maatte føle, han havde en Magt imod sig, der ei veeg enten for Overtal eller for Overmod, hvor storladne og storpralende de saa end maatte være, men sank kun for en virkelig Overmagt, der ei lod sig bøie. Men jeg turde fremdeles vædde mit Hoved paa, at naar kun den Danske Konge og det Danske Folk strider for hinanden med det gamle Løvemod, da frelses ogsaa Fædernelandet, om det saa skulde skee ved en pludselig Omskiftelse, der lignede et stort Vidunder, thi saaledes kan jeg see, Vorherre, som frelser helst og bedst ved Faa, allerede tit har frelst Danmarks Rige, naar „Aanden var villig, men Kiødet skrøbeligt," og jeg troer saameget mere at Han vil giøre det nu, som jeg kan see, at Nordens Folk med deres Kæmpeaand har endnu et Storværk at øve, til Hjertelighedens Redning, til Menneske-Livets Oplysning og Tidsløbets Forklaring, som dog vist alle blev umuelige,

hvis Danmark nu sønderreves, eller, hvad end var langt værre, sank heelt og holdent tilbunds i det Tydske Helvede.

Naar jeg siger „det Tydske Helvede" da er det ingenlunde for at bruge Skieldsord til Danmarks Arvefiende, thi det er sløve Vaaben, hvor de skarpeste giøres behov, men det er for at indskærpe mine Landsmænd hvad de vel alle, saafandt de er ægte Danskere, føle med Dannekvinden, men hvad de dog nu trænge høit til at see Lysning over, fordi Fienden har indbildt dem, at man maa ingen af sine Følelser troe eller følge, end ikke de ædleste, med mindre man kan give klare Grunde derfor. Alle Danskerne føler nemlig en stor Modbydelighed for de Tydske uendelige Grublerier og tomme Spidsfindigheder, men de tør tit ikke troe deres eget Hierte, men tænker det er deres skiøre Hoveds Skyld, og derfor maa jeg giøre dem opmærksom paa, at Magtesløshed, Mørke og Kulde er ligesaavel i Aandens som i Legemets Verden de visse Dødstegn, saa den Tydske Fornuft, der mørk og kold og aandelig magtesløs skryller paa Høisædet af „Messe-Kataloger," med en Pen til sit Spir, den er aabenbar hverken mere eller mindre end en „Skillings-Fyrste" i de Dødes Rige, altsaa, efter Christenhedens Talebrug, en lille Djævel i Helvede, og i den Classiske Stil, en Pluto med Diriken, Vægt-Stangen og Maale-Snoren, saa den

Danske Hjertelighebs Modbydelighed for at være hans Proserpina er netop lige saa berettiget som Livets Modbydelighed for at omfavne Døden!

Naar man tænker paa, hvad der alt maa skee, for at i vore Dage Hjerteligheden kan faae Mod til at være sig selv bekiendt i den storagtige, fine og falske Verden, Mod til aaben og ærlig at hævde sin sol-klare Ret til Frihed paa sine egne Enemærker, Mod til at smile ad alle Diplomatiens Krumspring og ufor-vigelig at følge den soleklare Sandhed, som nødvendig maa seire, og endelig Mod til at bryde sig en egen Oplysnings-Bane, hvorpaa den, under Livets Udvik-ling og Betragtning, kan lære at forstaae sig selv; naar man tænker paa det, som er Danskhedens Gaade, da seer man strax, at Danmarks Stilling vilde være fortvivlet, hvis der intet guddommeligt Forsyn var til, og maa synes de mange fortvivlet, som ingen Tro har paa det guddommelige Forsyn, men at Danmarks Rige ogsaa igrunden staaer og falder med denne Tro, ældgammel i Norden, med Kæmpeaanden til sin Mær-kesmand, saa alt hvad denne Aand endnu kan udrette i den evige Sandheds Tjeneste og til det historiske Menneskelivs Oplysning og Forklaring, det vil skee for at frelse Danmark og Danskheden fra al Verdens Ulykke og da især fra at falde i Tydskernes Kløer! Derom spaaer hele Nordens Poesi og Historie, fra Gothe-Helten Bjovulfs Kamp med Trolden og

hans Moder for Danekongens Hall, og fra Gothe-Kæmpen Stærk-Odders mange Slag for Frodes Datter og for Frodes Minde, lige ned til den fineste Brage-Snak for Yduns Æske, og jeg tvivler da ikke paa, at jo Verdens-Historien snart vil om Danmark faae noget at fortælle, som Faa kun endnu formode, men som alle bagefter vil finde, er som Fod i Hose, ligesaa naturligt i sit Slags, som at Solen, saalænge Verden skal staae, aldrig gaaer saa tit ned, den staaer jo op igien til rette Tid og skinner som den pleier!

Jeg veed jo nok, det er nuomstunder ikke blot i Tydskland, man leer ad Historiens Spaadomme, men turde jeg ikke selv trodse den Latter, da tænkde jeg kun som en Tosse, at Danmark turde trodse Tydsklands!

Bestillinger paa „Danskeren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, saavelsom paa de kongelige Posthuse. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk. — Hovedkommissionair F. H. Eibe.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Dansken.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 31. Marts. Nr. 12.

Ansvaret i Danmark for ingen Ting at gjøre.

I de stille Dage, i den lange Dimmel-Uge, som det blev min Lodd at overleve, har jeg selv engang, ligesom for Løier, fortalt en ganske morsom Historie om den *eneste* Embedsmand i Danmark, som jeg kunde mindes blev afsat, skiøndt han ingen Ting havde gjort*), og sligt har de Høilærde altid kaldt mit „Spasmageri" **), men jeg har dog altid fundet Spasmageri saa ramtydsk, baade indvendig og udvendig, at jeg gad endnu mindre øvet *Konsten* end brugt *Ordet*, og jeg havde

*) Ved mine Forelæsninger for Damer og Herrer 1843—44, see *Brage-Snakken*. S. 144.

**) Saaledes har endnu ganske nylig en af vore *Høilærde* paa Rigsdagen sigtet mig for „Spasmageri", thi hos dem faaer man altid, som der staaer i *Riimkrøniken*: „Lov for lidt og Last for endnu mindre."

derfor selv meget alvorlige og slet ikke morsomme Tanker ved den løierlige Historie, saa jeg skiemtede kun med hvad jeg ikke kundt ændre og derfor ei fandt det Umagen værd at stævnes, at dømmes og straffes for.

Jeg meende attsaa og mener endnu ganske alvorlig, at det i Danmark alt for længe har været og er for en stor Deel endnu den sædvanlige Tankegang, at for hvad man utvungen, frivillig giør, har man et uhyre Ansvar, saa at selv naar man giør det i den ædleste Hensigt, af de bedste Grunde, med sin største Flid og med betydelig Selvopoffrelse, saa kaldes man dog, naar Gierningen mislykkes eller mishager, med Rette strængt til Regnskab; men at hvem der, det være sig af Dorskhed og Ligegyldighed eller af kiællingagtig Frygt og Øllebrøds-Medlidenhed, blot undlod at giøre hvad man med Rette kunde vente og kræve af ham, han maatte, naar han ikke derved havde brudt en bogstavelig og soleklar Forpligtelse, agtes for angerløs, og selv i det værste Tilfælde behandles med yderste Læmpfældighed, især naar han kunde anføre Grunde for, at hans Virksomhed muelig kunde havt skadelige Følger eller vakt farligt Mishag.

Denne Tankegang, der i saa høi en Grad bærer Rolighedens Præg, at den snarere maatte kaldes et Sæde eller dog en „Sættelse" end en „Gang", lader sig nu vistnok blandt „ligestemte Sjæle" meget godt forsvare og meget pænt undskylde med al den ubehagelige

Uro, der giøres, og alle de gruelige Ulykker, der er afstedkommet og kan afstedkommes ved Fremfusenhed og Forvovenhed, ja, selv blot ved en lille Overilelse og Hidsighed; men ligesom denne Sikkerheds-Anstalt i Beskrivelsen falder meget kiedsommelig, saa falder den i Udførelsen endnu mere ærgerlig end latterlig, og bliver i Længden ikke blot ligesaa farlig og skadelig, som den værste Fremfusenhed, men bliver fordærveligere i det Store end noget andet, fordi den, ved saameget som muenligt at standse Bevægelsen baade af Blodet og af Tankerne, baade af Munden og af Hænderne, undergraver Livet og skaber Døden et velberedt Folk.

Dette kommer nu nødvendig tilsyne ved den allerførste Leilighed, naar der kræves dristige Beslutninger og raske Bevægelser, modig og kraftig Virksomhed, under farlige Omstændigheder, og det er derfor intet Under, at vi nu, i Danmarks store Prøvetid, faaer det ene Ministerium efter det andet, som slet ikke føler noget Ansvar ved ingen Ting at giøre, men synes, det vilde være et uhyre Ansvar, de maatte paatage sig for at giøre meer til Rigets Redning end de hardt nødes til, giøre saa farlige og vovelige Skridt, som vel er de eneste, der muelig kunde redde Folkets Frihed og Ære, Rigets Heelhed og Selvstængighed, men som dog aabenbar langt snarere kunde mislykkes og vilde da fremskynde den folkelige Undergang, der dog maaskee, ved ingen Ting at giøre, lod sig enstund, hvem veed hvor-

længe, enten forholde, eller dog, for alle deres Oine, der ei see dybt, altsaa for de Fleste, skjule og fordølge! Nei, jeg indrømmer strax, det er intet Under, det er tvertimod saa naturligt, saa venteligt, saa begribeligt, saa simpelt og saa hverdags som „Fod i Hose", saa det er kun underligt, at det her kan undre nogen, er allerede forunderligt, at der endnu midt i Danmark findes en Øen som denne, og en Mund, som tør svare til den, og er da høist vidunderligt, hardtad utroligt, at der endnu i Danmark skulde findes et Folk, om end nok saa lille, saa dog et heelt Folk, der følde med Dansken, at nu, da Fædernelandet og Modersmaalet, med hele Folkets og Rigets Ære, Frihed og Selvstændighed, aabenbar svæver i yderste Fare, nu hviler der et uhyre Ansvar ikke blot paa vore Krigsmænd, Rigsdagsmænd og Rigsraader, men paa alle Dannemænd og Dannekvinder, det uhyre Ansvar, som ingen kan afvælte: Ansvaret for at gjøre alt, uden mindste Undtagelse alt hvad deres Kræfter og Stilling tillader, til at det ældgamle Rige, det deilige Fædernerland, det liflige Modersmaal, det elskelige Folk, dog muelig, ved Løvemod, ved Lykkens Gunst og Himlens Bistand, kan frelses fra evig Spot og Skade, fra Trældom og Usselhed, fra Skændsel og Undergang!

Jeg troer imidlertid, der er endnu et saadant heelt lille Folk, et Danskt Folk, i Danmark, som er villigt til at gjøre alt, selv det største Vovestykke, til Fæderna-

landets Redning, og som derved sikkert vil findes at have en mageløs Lykke med sig, og derfor bekæmper jeg utrættelig med mine svage Kræfter alt hvad der vil hindre dette Folk fra den store Kiærligheds-Gierning, og vover at erklære den ikke blot for Daarskab, men for Grusomhed, blot fordi man umuelig kan værge om Folkets Liv og Rigets Grændser, mod en talrig og stridbar Fiende, uden baade selv at vove Liv og Lemmer og udgyde Fiendeblod i Strømme, jo meer, jo bedre.

Det var, som vi alle veed, ifjor, den fire og tyvende Marts, at de Holsteenske Oprørere reiste deres Banner i Rendsborg, og løftede Avindskjoldet mod Danmark, der dog havde forskyldt al den Taknemmelighed og Troskab af dem, som noget Folk, stort eller lille, kan faae tilgode hos Fremmede, thi Historien vidner, at Holstenerne fandt i Danmark ikke blot Giæstmildhed og Indfødsret, men, naar de tragtede derefter, sædvanlig Fortrin og Udmærkelse fremfor Landets egne Børn, fandt ei blot Høiagtelse for deres fremmede Tankegang og Tungemaal, men sædvanlig Efterligning og Efterabelse deraf, fandt i deres Hjem under den Danske Regiering en Beskyttelse for deres Eiendom, deres Sprog og Indretninger, deres Sæder og Skikke og alle personlige Friheder og Rettigheder, som det sjelden eller aldrig timedes enten Tydskere eller andre i Forbindelse med et andet større og stærkere Folk. Dog, Holstenerne gjorde, som vi veed, ikke blot skammelig

Oprør, under de største Forhaanelser af Danmarks Rige og af hele det Danske Folk, som de høirøstet kaldte en dorsk, usammenhængende Flok, ligesaa lidt at frygte som at ændse, men de gjorde den frække Paastand, at Sønder-Jylland, endnu meer end halv beboet af ægte Danske Folk, at Danmarks Grændse-Land med Rigets Grændse-Fæstning skulde herefter være deres til Arv og Eie, være Medgiften, de ved deres gruelige Trældom for Danmark havde ærlig fortjent, og som var det mindste, de kunde bringe deres store Tydske Fædreland til Erstatning for dets lange Savn af dem, og for den uhyre Skændsel, at Tydske Skibe var blevet bræudemærkede som Dansk Eiendom, ja, at de Danske Tropper ikke blot omsider var blevet kiede ad at kommanderes paa Tydsk, men at man i de sidste Aar havde vovet at kommandere Holsteenske, ægte ramtydske Tropper paa Dansk!

Jeg vil ikke her gientage, hvad man i Kiøbenhavn og trindt i Danmark sagde om disse Holsteenske Oprørere og deres frække Paastande, deres bittre Forhaanelser, men jeg vil kun pege paa Bau, paa Gottorp og paa Dyppel, hvor hele Europa veed, hvor selv Danmarks arrigste Fiender har bekiendt, at de fandt en Modtagelse, en Modstand og en Modvægt, som man kun finder hos en Folke-Hær, stor eller lille, der gaaer frivillig i Fare, syngende i Døden, for Oldefædrene og Efterslægten, for Mødrene og Modersmaalet, for Fædernelandet, som det allerkiæreste, og for det kiæreste deri.

Jeg vil ikke opregne alle de Følger af Frygtsomhed, af Vankelmodighed, af Følesløshed for det virkelige uhyre Ansvar, der paaligger hver Dannemand, af Følsomhed for det selvgjorte Ansvar, som kun paaligger Guderne, eller af hvad det saa var, hos vort forrige Rigsraad, som standsede Heltesværdet, naar det var bedst igang, som, saavidt det stod til dem, knækkede Løvemodet, dæmpede Frivilligheden, og sluttede endelig den endnu mere bedrøvelige end haanlige Vaabenstilstand, hvorved hele Sønder-Jylland gaves i de Holsteen-Gottorpske Oprøreres Vold, til der i Mag at befæste sig og, om muligt, pine Sjælen ud af Livet paa alt hvad der aandede Dansk, jeg kan ikke beregne de Kræfter, Danmark derved har tabt, saalidt som jeg kan tælle de Suk og de Taarer, som denne spottelige Vaabenstilstand har kostet blot i Sønder-Jylland, end sige da overalt hvor det Danske Blod randt og det Danske Hjerte slog!

Nei, men jeg vil hvad jeg kan, jeg vil pege, saa det skal mindes, paa den fireogtyvende Marts, iaar, paa del Holsten-Gottorpske Oprørs Fødedag, da Vaabenstilstanden endelig om to Dage kaldtes udløbet, da det fra Kongens egen Mund var udraabt over Riget, hørt over hele Europa, at uden noget Øiebliks Ophold skulde Danehæren bryde op, rykke ind, fare frem til Dannevirkes Indtagelse og Værn og til vældig Fredlysning af Dannebrog, af Dansken og Danskheden i Sønder-Jylland, som Op-

røverne havde gjort fredløse i Danskens Fædreneland! Thi see, da sammenkaldtes vi Danske Rigsdagsmænd for af Rigsraadets egen Mund at høre hverken meer eller mindre end den bælgmørke Tale, som findes opskrevet i samme Aftens Berlings-Avis, og skal da ogsaa staae her til Witterlighed og til Forbauselse for alle Danske Læsere, saalænge de er til.

„Regieringen har modtaget saadanne Meddelelser fra London, der gjøre det ikke usandsynligt, at foreløbig Overeenskomst paa tilfredsstillende Betingelser som Indledning til Freden, der kan blive truffet, naar den absolut fornødne Tid dertil levnes.

Af denne Grund har Hs. Majestæt, paa Statsraadets Indstilling, allernaadigst bestemt, at Fiendtlighederne fra Dansk Side stilles i Bero indtil førstkommende 3die April, til hvilken Tid først den med Efterretning herom til London afsendte Courer kan ventes tilbage."

Hvad jeg, for min Part, som Dannemand og Rigsdagsmand og Ridder af Dannebrog, maatte svare paa denne Meddelelse, naar Ordet var frit og jeg turde hvad jeg skulde, det behøver jeg ikke at sige „Danskerens" Læsere, og da jo „Fædrelandet", hvis Rigsdagsmand var nærværende, skal sige, det var en meget uhyggelig Stemning, mit heftige Angreb paa Ministeriet fremdragne, saa man vel Læseren deraf slutte, at det var ingen Mangel paa Dristighed; jeg lagde for Dagen; men hvad

nytter saa det! Hvad nytter det, om en af Rigsraadet, for at stoppe min Mund med noget, havde sagt os alt hvad han vidste om de Freds-Betingelser, man haabede foreløbig at enes om Adgangen til, eller om en anden havde væddet sit Hoved paa, at der den 3die April skulde ligge Sort paa Hvidt paa Bordet, som maatte tilfredsstille selv mig, eller om hele Rigsraadet, hvad dog var langtfra, havde sagt alt det og mere til!

Det er klart at igrunden kan slet intet nytte os, nytte det Danske Folk og frelse det betrængte Rige, naar den fortvivlede Tankegang bliver ved at herske, at vi har lidet eller intet Ansvar for at lægge Hænderne i Skiødet og for at lægge Hærens og Folkets Virksomhed alle muelige Hindringer iveien, men at vi har et stort, uhyre stort Ansvar for alt hvad vi enten selv giør eller lader andre giøre til Krigens kraftige Fortsættelse og Rigets eneste muelige Redning.

Hvad jeg har sagt fra Begyndelsen, maa jeg nemlig til Enden blive ved at sige, at Danmarks Stilling til Slesvig og Holsteen blev ikke først fortvivlet 1848, men var det allerede 1847 og længe før, saa alle klarøiede Folk kunde see, at Danmark aldrig meer blev sig selv mægtig, med mindre de plattydske Holsteneres hoityddske Praleri, Uforskammenhed og Danskerhaan, tilgavns blev spæget og blev hindret fra at fortsætte den Afdanskning og Fortydskning i Sønder-Jylland, som var Narhundredørs Værk og kunde nu i en Menneske-

Midler fuldføres. Maaskee kunde Faren været afvendt uden Krig og Blodbad, dersom den Danske Regiering havde baade været klog nok til at udfinde og dristig nok til at anvende de rette Midler, men det var, efter Omstændighederne, umueligt, da alt det Herskende hos os havde tabt baade Nøisomheden med „Danmarks frugtbare Herlighed“, Troen paa det Danske Folks Mod og Kraft til at hævde Rigets Selvstændighed, og al Tanke om, at Danskheden kunde giøre mindste Fremskridt uden i Tydskhedens Ledebaand, saa i denne Forstand er det sandt, at den Danske Regiering og hardtad hele den saakaldte „Intelligens“ herinde tænkde ligesom de saakaldte Slesvig-Holstenere, og var kun ærgerlig over dem, fordi den Danske Følelse naturligviis oprørde sig mod Danskhedens grove Forhaanelse og mod de Bestræbelser, som aabenbar stilede paa dens og Rigets Undergang.

Uagtet derfor baade den medfødte Mildhed og Fredelighed, og den giennem Aarhundreder nærede Magelighed og Mistro til egne Kræfter, og den indgroede Overtro paa Tydskhedens Overmagt, gjorde os alle raadvilde og bange for Afgiørelsens Time, saa følde dog alt ægte Dansk, hele Danmark, ifjor, da det Holsten-Gottorpske Oprør brød ud, at den aabne Feide var af to onde Ting den mindste, som nødvendig maatte vælges, og at skulde noget kunne redde Danmark, da maatte det være den Opvækkelse af Folke-Bevidst-

heden og den Samling af alle Rigets Kræfter, som Kampen paa Liv og Død med Oprørerne og deres Hjelpere maatte foraarsage, og Kampen har allerede viist, at vor Ungdom, Rigets Høirehaand, følde sit mageløse Ansvar for Folket, som har været og som skal komme, for Fædernelandets Historie, og for Menneske-Aanden, som nu gaaer irette med den Danske Folkestamme, nu søger Frugt paa det Danske Figentræ, og vender det Ryg, saa det visner fra Top til Rod, hvis der kun findes Blomster og Blade. Det giælder derfor kun om, at alt hvad der hos os skal gaae for Hoved, altsaa især Rigsraadet og Rigsforsamlingen, har eller dog snart kan faae Øinene op og finde eller vinde Mod til at bruge dem, Mod til at see Stillingen, Faren og Veien til Frelse, som de virkelig er, og see det uhyre Ansvar der, hvor det hviler som en Steen paa det Danske Hjerte, men ikke der, hvor man efter Tydske Griller vil gribe det af Luften.

Ja, vi maae see, at om man tilbød os den selvsamme Stilling til Hertugdømmerne, som vi havde 1847, da tilbød man os kun en aabenbar Umulighed, da gjort Gierning staaer ei til Ændring, og tilbød os ovenikiøbet en fortvivlet Stilling, hvori det var os umueligt at blive staaende, saa, skal Danmark virkelig beholde Sønder-Jylland og faae Fred paa sin Grændse, da maa det Holsten-Gottorpske Oprør undertrykkes med Vaabenmagt og alle dets aabenbare Ledere for-

vrides, og at gjøre alt hvad vi kan dertil, det er vort eneste Ansvar i denne Henseende, det er vort Ansvar for det ædle Danske Blod, det ældgamle Skjoldung-Rige og det ciegode Dannemands-Navn, som er os betroede i farlige, men ogsaa deilige, af Frihedens og Oplysningens Morgen-Soel rødmende Dage.

Seer vi først dette og føler, at hvor stort dette Ansvar end er, saa er det dog kun Kryslere og Vanskeligheder (?) for stort, da seer vi ogsaa, at vi vare store Daarer, om vi vilde paalægge os selv eller af nogen lade os paabyrde det Ansvar, som ingen Dødelig kan bære, Ansvar for Udfaldet af vore Bestræbelser; Udfaldet, som aabenbar ikke beroer paa os, men paa Lykken, og staaer da ene i Guds, i Forsynets Haand, og staaer kun forudskrevet i den Skæbnens Bog, der ligger forseiglet for os, saa vi kan kun gjætte paa dens Indhold. Vi behøver blot at spørge os selv, om vi ifjor vilde gaaet irette med vor kjække Ungdom, efterat den havde gjort sit Bedste ved Dannevirke, og kaldt den til Regnskab, fordi den ikke havde seiret, eller om vi kunde ønske, at den herefter skulde kyse sig selv fra Kampen med et indbildt urimeligt, selvgjort Ansvar for Udfaldet, lade sig dermed kyse fra Daaden, som vi alle veed er Seirens første Betingelse!

Hvem af os har vel heller enten Sønner eller Brødre, Frænder eller Venner i Danehæren, med Mod i Brystet, og har ikke hørt, at hvad man der forlanger,

higer og længes efter, det er ikke Brev paa Grienen, men det er Lov og Leilighed og Opmuntring til som Løver at kæmpe for den, og at hvad man der er bange for, det er ligesaa lidt Udfaldet af Kampen for det elskede Fædernøland, som det er Tydskernes Pral eller Tydskernes Sværd, men det er kun den Vaklen og Vægelsindighed her hjemme, som de alt har havt saamange Prøver paa og seet saa megen Ulykke af, at de vel maae frygte for dem, frygte for, at naar de har hærdet deres Hu og slebet deres Sværd, og i Guds Navn reist deres Banner og løftet deres Arm til Fiendens Skræk og Fædernelandets Værn, de da skal høre igjen: der er Vaabenstilstand, der er Stilstand til den første eller til den sidste Dag i Maaneden, eller Maaned i Aaret, eller til man i Kiøbenhavn faaer mere Mod, seent eller aldrig!

Ja, om vi end ellers meende, det hverken kom saa nøie an paa otte Dage eller paa otte Maaneder i den Tydske Krig, og om vi end fandt det „ikke usandsynligt" at vi, uden videre Krig, kunde faae en baade taalelig og halvhæderlig Fred, saa behøvede vi dog blot at sætte os i Danehærens og i de Danske Slesvigeres Sted, og at føle, at dem, deres Mod, deres Kiærlighed og Tillid kan Danmark umuelig undvære, for at see klart som Dagen, hvor uforsvarligt det er, i det Øieblik, da den gruelige Vaabenstilstand endelig og endelig kaldes udløbet, da at sige til Danehæren og de Danske Slesvigere: ja,

har I nu biet saa længe, saa kan I jo nok bie otte Dage til, mens vi faaer Svar fra London paa et Brev, vi har skrevet dertil om Fred, og som det er ikke usandsynligt kan lede til en foreløbig Overeenskomst, hvorved igien en efter vor Anskuelse ganske hæderlig Fred kan forberedes!

Om nemlig Hæren derved blev saa modfalden, at den hverken den tredie April eller siden havde Drift til at giøre de Kæmpeskridt, som under saa vaklende Anskuelser sagtens vilde være forgiæves, og om de Danske Slesvigere sagde ved dem selv i Fortvivlelse: nei, nu nytter det aldrig meer at slaae Lid til den Danske Regiering, nu er vi solgt til Tydskerne og kan ligesaa godt først som sidst finde os i vor Skæbne, om det skedte, da maatte hver Mand med Billighed og Menneske-Kundskab sige: vi kan ikke fortænke dem deri, thi de maatte jo alle omtrent være Helte og Martyrer for at tænke og handle anderledes, og hvad er vi, som binder de svære, utaalelige Byrder til andre og rører dem ikke selv med en Finger?

Nu, jeg har virkelig det Haab, at desuagtet vil baade Danehæren og Slesvigs Danske Befolkning, skiøndt mangen Enkelt gaaer tabt, dog i det Hele endnu dennegang nogenlunde bevare Modet og Tilliden, men jeg kan umuelig have det Haab, at det samme skulde blive Tilfældet næste Gang og saa tit,

som det kan falde Danske Diplomater ind at sige: hidtil lod vi os vel bestandig narre af Fienden og af Mæglerne til at standse paa Halvveien og slutte Stilstand til Oprørets og Fiendens Fremgang, men nu er det dog ikke usandsynligt, at Fienden mener det godt med os og at Oprøret vil lægge sig af sig selv, derfor vil vi atter af Fredsommelighed og christen Kærlighed og Gru for unødvendig Blods-Udgydelse, endnu engang standse paa Halvveien og stille Krigen i Bero, visse paa, at om vi alligevel skulde behøve eders Fædernelands-Kiærlighed, eders Troskab og Tapperhed, da vil vi altid fin dem de usvækkede! Nei, saaledes er Mennesker ikke, og saaledes kan de i Regelen umuelig være, saa det venter heller Ingen, men hvem der lader saa, de spiller kun en Rolle og tænker at alle andre giør ligesaa, saa der er igrunden ingen opoffrende Fædernelands-Kiærlighed, ingen Frivillighed til at kæmpe og bløde for en herlig Sag, ingen uegennyttig Troskab, saa der er intet at tabe ved ingen Ting at giøre. Da der nu imidlertid endnu hos den Danske Hær og hos det Danske Folk er store Levninger af denne Arildstidens Rigdom, denne Skjoldung-Skat, dette Frode-Guld, men hvoraf det meste maa ligesom opgraves eller opfiskes fra Dybet, saa giør vi nu, ved intet at giøre, det værste, der kan giøres, forspilder hvad vi har og forebygger den folkelige Velstand, hvortil

vi ikke blot har de bedste Udsigter, men har alle Midlerne i vor Midte, naar vi kun lære at skatte dem og at faae dem i vor Magt. Gid derfor dog det store Ansvar for alt det Danske, som nu staaer i yderste Fare, nu maatte falde saa tungt paa hele Folkets Hjerte, at det krævede som en utabelig Ret af alle sine Styrere og Ledere, at styres og ledes til Kamp for det mageløs herlige Arvegods, uden Tale om en hæderlig Fred, som er umulig, eller om en Stilstand som er fordærvelig, før Seiren er vundet, Oprøret dæmpet og Fienden ydmyget!

Det er Fenris-Ulven, som skal bindes, og tør Ingen vove Armen, da falder Asgaard!

Bestillinger paa „Danskeren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, saavelsom paa de kongelige Posthuse. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk. — Hovedkommissionair F. H. Eibe.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 7. April. Nr. 13.

Danskheden og Barbariet.

I.

Der er egenlig kun et eneste gammelt Folk, om hvis Oprindelse og første Udvikling man veed god og klar Besked, det er det Christne Folk, og derfra kan vi ikke slutte os til Oprindelsen eller Udviklingen af noget andet Folk, da Christenfolket aabenbar er mageløst, er oprindelig et Udvalg af allehaande Folk og Stammer, med hver sit Tungemaal, og synes i Tidens Løb at have opløst sig i allehaande Verdens-Folk, der kun i Navnene Christne og Christenhed, i nogle fælles Kirke-Skikke og en noget lignende Tanke-gang om „den anden Verden", har givet dem Skin af en vis høiere Menneskelighed (Humanitet), der snarere maatte tilintetgiøre deres folkelige Egenheder end optage og forklare dem i sig.

Der har imidlertid været to gamle Folk, om hvis Oprindelse og hele Udviklings-Gang man i Christen-

heden troede og hver tildeels endnu at have sikker Besked: det Jødiske eller Ebraiske nemlig og det Romerske eller Latinske, og efter sin egen herskende Tilbøielighed har da ethvert Folk i Christenheden nærmest sluttet sig til Billedet af det ene eller det andet som sit Mønster eller Forbillede.

Jøderne eller Ebræerne var nu efter deres egen hellige Skrift, som vi alle veed, oprindelig en enkelt Slægt, der nedstammede fra Abraham, Isak og Jakob, men opvoxde efter Jakobs-Sønnerne til et tolvgrenet Folk, som Himlens Gud gav en Lov og et Fædernelaud og holdt, saavidt muligt, adskilt fra alle andre Folk, til Det omsider fristede alle de bekjendte Arildsfolks sørgelige Skæbne, opslugdes af det Romerske Verdens-Rige og forgik, saavidt muligt, ved sin fortvivlede Kamp for at sprænge det.

Romerne eller Latinerne, som oprettede dette mageløse Verdens-Rige, hvori alle Arildsfolkene fandt deres Grav, var derimod oprindelig, efter deres egen Fortælling, som vel er uhjemlet, men er dog en Troes-Artikel hos de Boglærde, en sammenløbet Flok af forvovne Kroppe, som bygde sig en fast Røver-Rede paa Roms syv Høie, stjal sig Kvindfolk fra Naboerne, gav sig selv Love, som de syndes, og opvoxde, under bestandig udvortes Krig og idelig indvortes Splid, til et frygteligt Krigs-Folk, der indtog hele den da bekiendte Verden,

tilegnede sig alle de undertvungne Folks og især de berømte Grækers Gudsdyrkelse, Konst og Vidskab, overgik, som guddommelige Disciplar, alle deres Mestere, havde vel det Uheld at blive alle een Mands (Keiserens) Trælle, men vedblev dog, i Forhold til andre Folk, at være Verdens Herrer og at foreskrive den Love, indtil de raa, men bomstærke Barbarer, især fra Tydskland og vort Norden, brød ind paa alle Kanter, saa den store Statsmaskine blev sønderknust, og hver Stridsmand tog sin Deel af Byttet, medens dog næsten alle de seierrige Barbarer, saa godt eller saa daarlig som de kunde, tilegnede sig Romernes Gudsdyrkelse, Sprog, Konst og Vidskab, hvorpaa de endnu saakaldte Romanske Folk er kiendelige saavel i Frankrig og Spanien, som i Roms eget Land: Italien.

Det lille Danske Folk har, ligesiden det lærde at kiende noget til Bibel-Historien, og det er alt henved tusind Aar, fundet sig ganske anderledes venlig tiltalt af den Jødiske end af den Romerske Folke-Historie, og allerede det vækker Formodning om, at deres egen har lignet den mest, en Formodning, der ogsaa forsaavidt bestyrkes ved Sammenligningen, at baade Danskernes egne Oldsagn ymter om et fælles Udspring, og hæver det over al Tvivl, at de fra Arilds-tid har i Danmark havt et Fædernelaand, der var dem kiært, som et lille Himmerig paa Jorden, og har under

egne Konger og Love, især siden de lærde at kiende Bibel-Historien, helst ført et stille og roligt Liv.

I de sidste trehundrede Aar, siden den saakaldte Lutherske Reformation, har imidlertid Tankegangen, giennem de Latinske Skoler og ved Læsning af fremmede især Tydske Bøger, saaledes forandret sig herinde, at næsten alle de, der anseer dem selv enten for høilærde eller dog for dannede, oplyste Folk, agter den Jødiske Historie dels for fabelagtig og især for os aldeles uvedkommende, men agte derimod den Romerske Historie for en hellig Skrift, hvorigiennem det guddommelige Menneskeliv har saa herlig aabenbaret og udviklet sig, at den selvkloge Oplysning hvormed Det i Keiser Augusts gyldne Dage kronedes, er en mageløs Straale-Krands, som vel intet andet Folk kan vinde, men som de dog alle, naar de vil giælde for oplyste og dannede, maae lære at kiende, at beundre og af alle Kræfter at beile til.

Af dette fine Romerske Afguderi, som, fra Italien og de andre Romanske Lande, har forplantet sig, især giennem Tydskland, til os, udspringer nu med Nødvendighed en saa udansk, ufolkelig og igrunden umenneskelig Betragtning af Livet, af Fædernelandet, af Friheden, af Lovgivningen og af de borgerlige Sysler, at man i Danmark og hele Norden vilde

dæmmes ved den, hvis ikke det Romerske Afguderi, som et gammelt Afguds-Billede, ved Hjelp af mange Konster var frisket op til en italiensk Skiønhed, flinket op med fransk Vittighed og skruet op med tydsk Grundighed. Nu derimod har denne med Flid og megen Konst udsmykkede, opsminkede og udbasunede Romerskhed ogsaa her i Norden vundet et Slags Hævd paa at være den eneste rette Lærdom, Oplysning og Dannelse, eller med eet Ord: det „eneste Fornuftige," Kilden til al Frihed og Orden og Kronen paa al Udvikling, saa at, hvormegen Opoffrelse og Selvfornægtelse denne Romerskhed end kræver af os, og hvor store Ulæmper eller selv Ulykker den fører med sig, saa maa den dog med al Magt vedligeholdes, da vi ellers styrter hovedkulds tilbage i det gamle, afskyelige „Barbari" med hele dets Mørke, Forvirring og Fæiskhed.

Ja, for at vedligeholde og forstærke denne Rystelse, Skiælven og Bæven for „Barbariet", som Romerskheden, Latinen og Afretningen ene skal have frelst os fra, og skal ene kunne beskytte os imod, har de Lærde med Flid beskrevet os allehaande Hottentotter og Kannibaler, Steenbidere og Menneskeædere, som man har fundet i andre Verdensdele, og da udraabt: see, saadan er Mennesket i sin naturlige, raa og vilde Tilstand, saadanne Uslinger eller Uhyrer var ogsaa vore gamle Forfædre, til de lærde at kiende først

Bibelhistorien, som et smukt moralsk Eventyr for Børn, og siden Romerskheden, som den rette fornuftige Menneskelighed, lærde at læse og forstaae Romernes udødelige Værker og lærde selv at skrive og tale det guddommelige Sprog, Latinen, uden grove grammatikalske Feil!

Folk som jeg og mine Lige har imidlertid paa den ene Side, ved et halvt Mirakel, lært at kiende Danmarks og Nordens gamle Historie med sine store Levninger fra Hedenskabets Tid, før nogen heroppe drømde enten om Romerskhed eller Latin, og har paa den anden Side, ved et heelt Mirakel, faaet ikke blot den Forstand, at Romerskheden er en satanisk Vederstyggelighed, og Latinen saa dødt og fattigt et Sprog, at det maa behandles barbarisk blot for nogenlunde at udtrykke det Høie og Dybe hos Mennesket, har ikke blot faaet den Forstand, men ogsaa faaet det Mod at sige de Latinske Dødbidere det i deres Øine, og at bede alle menneskelige Folk og Stammer, dog for Guds, for Menneskehedens og deres egen Skyld, at lade det fæle Romerske Afguderi fare, og vende tilbage til hvad der falder dem naturligt, som det eneste, hvori der er Liv og Sandhed, og det eneste, vi enten kan blive kloge paa os selv eller lykkelige ved. Den Kamp, vi enkelte Faa har ført med hele det mangfoldig lærde og konstige Uvæsen, med Romerens, den store

Røvers, Gjenfærd og alle dets Præster, Degne, Skoleholdere og blinde Tilbedere, har heller ingenlunde været fortvivlet i sig selv, thi det havde slet ingen Nød, at hele den lærde Republik, enten med Roms eller med sin egen Latinske Stil, skulde aandelig knuse den mindste af os, da Romeren selv i levende Live var aldeles aandløs og er efter Døden naturligviis kun en Skygge, hvis Trudsler man trøstig kan lee ad. Naar derfor Kampen alligevel syndes fortvivlet, især i Danmark, da var det mest fordi vi, ved forgiæves at kæmpe med Skyggen, selv gav Modstanderne Skin af aandelig Magt og Seier, og dels fordi Latinerne, som alle fremmede Erobrere, der vil sikkre sig Rovet og Herredømmet, hos os, saavidt muligt, havde berøvet de Indfødte al Leilighed til at blive oplyste og dannede paa deres eget Modersmaal og paa deres egen Viis.

Saaledes havde man ligefra Reformations-Tiden lokket eller truet alle dem, der vilde have deres Drengebørn oplært til Præster, Bisper eller Høilærde, til at sætte dem i „Latin-Skolen" hvor de hverken maatte tale Dansk eller lærde at skrive det, men optugtedes saavidt muligt til baade at tænke, tale og skrive paa Latin, og efterhaanden gik det ligedan med dem, der vilde have deres Børn oplærte til at blive Dommere eller Øvrigheds-Personer, saa at alle saakaldte gode

Levebrød og ærefulde Stillinger i Riget blev Bræmsen, der stak og Lokkemaden, der trak alle saakaldte „skikkelige Folks" Drengebørn til Latin-Skolen, hvor der deels indsmugledes og deels indprygledes en saa udansk Tankegang, Talebrug og Trældomsfrygt for den sataniske Romerskhed, i dem, at de i Regelen maatte blive endnu mere udygtige end uvillige til at kiende, skatte og udvikle Danskheden hos Folket, der meget mere blev dem bestandig mere fremmed, og tillige mere foragteligt eller beklageligt, fordi Det umuelig kunde hæves til at giøre Latinske Stile efter grammatikalske Regler og tygge Horats, Virgil og Cicero i Grundsproget.

Vel gjorde det attende Aarhundrede hos os en Forandring ved Latin-Skolen, saa man ikke blot fik Lov at tale Dansk, holdtes til at skrive det taalelig og gik derved mærkelig tilbage i det Latinske Stilemageri og Latin-Snakken, men deels blev begge Dele dog ved at drives i Skolen og at kræves ved Høiskolen af alle dem, der vilde være „noget" i Verden og have Adgang til de visse og de gode Levebrød, deels jamrede de gamle Latinere sig saaledes over Lærdommens Forfald og Barbariets Nærmelse, at man hos os i det nittende Aarhundrede har forsøgt en Krebsgang i Latin-Skolen tilbage til det Syttende, og endelig brød med det nittende Aarhundrede Tydsken ind i Danmarks Skoler

for at fuldende Ødelæggelsens Vederstyggelighed, saa det gik som skrevet staaer, „at hvad Hagelen havde levnet, fortærede Græshoppen."

Tydsken havde nemlig alt fra det Tolvte og især fra det Fjortende Aarhundredes Begyndelse trængt og listet sig ind i Danmark med Tydske Mestersangere, Handværkere, Kræmmere, Munke og Adelsmænd, og tilsidst, fra det Femtende Aarhundredes Begyndelse, med Tydske Konger og hos en lang Kongerække af Tydsk Oprindelse, hvis Dronninger var hardtad alle tydskfødte og indførde gierne deres Modersmaal og et heelt Slæng af tydske Prindser og Adelsmænd i Kongens Gaard. Da vi nu ogsaa, i det Sextende Aarhundrede, fik Reformationen fra Tydskland, saa var det følgeligt, at alle de Præster og andre herinde, som havde nogen Lyst til Læsning, de læste helst Tydsk, som baade var dem langt nemmere at forstaae end Latinen, og som for en stor Deel dog handlede om de nærværende Ting og Tilstande, og da vi endelig, i det Syttende Aarhundrede, fik os en lille „staaende Hær" hvoraf næsten alle Befalingsmændene og Størstedelen af de Menige var forskrevne og hvervede Tydskere, saa fik Tydsken derved saadan Overmagt, at i Slutningen af det Attende Aarhundrede var vel de 99 Hundrededele af de saakaldte Danske Bøger, der kom ud, kun Oversættelser, og for det meste daarlige Oversættelser

af Tydsk, som alle de, der selv kunde Tydsk, rympede Næse ad, og som de Læsere, der ikke kunde det, pleiede under Suk over deres forsømte Opdragelse.

Saaledes kan og skal vi forstaae Tydskens Indførelse ei blot i Latin-Skolen, men i alle vore Skoler og Lære-Anstalter, som i det Nittende Aarhundrede er saa gruelig giennemført, at i Sønder-Jylland, hvor det kun fattedes til at fuldende Fortydskningen, blev Tydsken forleden Aar selv indført i de saakaldte Danske Almue-Skoler!

Vel maatte under disse Omstændigheder en Dane-Skjald klage:

Med det Stive os forpiner
Tydsker og Latiner!

Men at der dog endnu var Daneskjalde, ja, at Danmark i det Nittende Aarhundrede fik hele tre fremragende og frugtbare Skjalde, som, iøvrigt høist forskjellige, alle satte en Ære i at være Danske og Nordiske, og hvis Danske Bøger fandt saa mangfoldige Læsere i hele Norden og hvis Navne kom til at lyde fra saamange Læber, at selv Tydskerne nødtes til at ændse dem, ja, til at misunde Danmark og, saavidt muligt, tilegne sig dem, dette var en saa uformodenlig Begivenhed, et saa slaaende Beviis paa Danskhedens Dybde og aandelige Rigdom, og et saa lykkeligt Varsel for Danmarks Fremtid, at Danskhedens mørke Udsigter

derved ganske vidunderlig klarnedes. Dette slog mig, femogtyve Aar tilbage, da jeg var nærmest ved at mistvivle om Danmarks og Danskhedens Redning, saa mig syndes, jeg havde alt oplevet en Nyaars-Morgen, der forklarede „Nat hiin sorte" med de underlige Nordlys, som skinnede saa mildt og klart og muntrede Folk saa kiendelig, at de tænkde selv, de var Soelstraaler, og skiøndt jeg nok veed, det nytter i Regelen eller til Jævnshold slet ikke at henvise sine Læsere til gamle Bøger, saa kan jeg dog ikke bare mig for ved denne Leilighed at pege paa de i en vis Henseende meget rimelige men i alle andre Henseender meget urimelige „Strøtanker," jeg dengang lod prænte*); thi skiøndt jeg selv kun halvveis forstaaer dem endnu, saa kan dog alle Danske Læsere og Læserinder godt føle, at en saadan Kamp mellem den sorte Fortvivlelse og det maigrønne Haab, hvori Haabet vinder Seier, den har de aldrig før seet afmalet og maaskee neppe drømt om Muligheden af. Ja, da slog det mig, som det lød:

De Røster vi hørde,
De Buer, vi saae,
De Straaler, os rørde,
Som Bølger mon gaae,
Som lysende Strømme,
Som bølgende Lyn,

*) Nyaarsmorgen, et Rim af N. F. S. Grundtvig. 1824.

Det var ikke Drømme,
Dog natlige Syn,
Som Nordlys, saa svare
Sig ret at forklare,
Ja, Nordlys i Aand og i Ord!

Poetiske Gaader
Og varslende Blus,
Dem Verden kun skaader
Som Haler af Huss.
Som Taage-Kometer
Og Luftsyn til Stads,
Vi var dog Propheter
Om andet end Fjas,
Der saa kunde rime,
At hver i sin Time
Høirøstet som Vækkere slog!

Lad Verden kun tænke,
Vi intet betød,
Og Synerne bænke
I Glemselens Skiød!
Lad synes, som Mørke
Blev Stagernes Løn,
Lad synes, som Mørke
Blev Lysningens Søn,
Som om efterhaanden

Ved Lyset for Aanden
Man blindere, døvere blev!

Det er dog kun Skyer,
Som skygge enstund,
Til Morgenen gryer
Fra Lyshavets Bund;
Naar Hanen da galer,
Mens Vingerne slaae,
Naar Dagmoder taler
Med Bølgerne blaa,
Da springer af Buggen
Hvad Lyset og Duggen
Har underlig virket iløn!

Vist nok synes det endnu efter et Fjerding-Aarhundredes Forløb, at have lange Udsigter med Danskhedens Opreisning, som en Soels-Opgang fra Bølgen over Skoven, men jeg maa dog nødvendig selv finde det mærkværdigt, at mit gienfødte Haab, der kviddrede, før det kom ret ud af Skallen, som Smaafuglene en liflig Sommer-Morgen, dette mit saakaldte urimelige Haab om Danskhedens mageløs glædelige Seier over Tydskheden, og om dens Aabenbarelse i hele sin milde og yndige Glands, dette Haab har siden aldrig forladt mig, men har trodset alle Ulykkes-Fugle og for det meste kun smilet ad dem og deres hæse Skrig, som spaaede Danmark og Danskheden ilde, ja, spaaede dem det værste under Solen: Fortabelse i det grændseløse Tydskland og i Tydskhedens bundløse Afgrund. Er nemlig Danskheden selv det Moder-Hjerte, hvorunder mit Danske Haab har hvilet, er undfanget ved Aanden og baaret til Verden, da er Danskheden ogsaa det Moderskiød, hvori mit Haab har leget, og hvorfra det udsprang, som en Sildefødning af den gamle Kæmpeæt, til modig Kredsgang med alle Danskhedens Fiender, og da kan mit Danske Haab umuelig være broderløst paa Marken, men maa meget mere finde sine Brødre overalt, hvor det Danske Hjerte

slaaer med Livskraft i Ungdommens Bryst, og hvad en saadan „haabefuld Ungdom" kan udrette til Fædernelandets Værn og Modersmaalets Priis, det paastaaer jeg dristig, er et Storværk, som de Selvkloge er frie nok for at kunne forud beregne, da det aabenbar er langt meer end de selv bagefter kan begribe og maa overlades til den haabefulde Ungdom selv at beskrive.

Vel har det hidtil syndes forgiæves, alt hvad ieg har seet og sunget, talt og skrevet om en folkelig, en Dansk Høiskole, Oplysning og Dannelse, der skulde bevise, at Danskheden, langtfra at være et Barbari, endnu er en langt dybere Moderlighed end den berømte Græskhed til sand menneskelig Uddannelse og Oplysning, Glands og Smag; men alle Dages Aften er endnu ingenlunde kommet, og al den Modstand og al den Spot, mine Bestræbelser i denne Retning har mødt, var saa lette at forudsee, at de umuelig kunde forvirre mine Tanker eller svække mit Haab, medens derimod de vel langsomme, men dog øiensynlige Fremskridt, min Anskuelse af Danskhedens Ret til at herske paa Marken, Dens Ret og Duelighed til en eiendommelig fri Udvikling, og Dens deraf udspringende utabelige Ret til en folkelig Oplysnings-Anstalt, hvor alt paa Modersmaalet dreier sig om Folket og Fædernelandet, disse Fremskridt under de allerugunstigste Omstændigheder, de er aabenbar ligesaa mange lykkelige Varsler, de er og maae være mig Borgen for, at det vil skee, hvad jeg ikke som en gammel Kiælling har drømt og sukket og drævlet om, men som Seer og Synsmand har baade forudseet og forberedt.

At det ikke vilde skee, dersom Danmark i den nærværende Kamp paa Liv og Død blev undertrunget af Tydskerne, eller, hvad der igrunden er det samme, hvis Danskheden krøb i et Musehul for Tydskheden, om saa det Musehul var alle ni Musers Grotte, det veed jeg godt, saa med alt andet Dansk staaer ogsaa mit Danske Haab paa Spil i Sønder-Jylland, i Frankfurt, i London og Berlin, i vort Rigsraad og paa vor

Rigsdag, i alle vore store Forsamlinger, i vor lille Læseverden, og i den hele Bevægelse, som maa bringe Danmark og Danskheden til Glands eller Glemsel; men netop fordi alt Dansk nu øiensynlig staaer og falder med mit Haab, netop derfor staaer dette fastere end nogensinde, og stadfæstes ved hvert ædelt Træk hos Menigmand, hvert Kæmpeskridt paa Marken, hvert tilsvarende Aareslag paa Voven, og hvert af den Danske Djærvheds Ord paa Thinget.

Ja, hvor beklemt jeg end har været og er i denne Tid, da alt Dansk staaer paa Spil, hvor bister jeg end kan blive, naar man gaaer avet om, hvor selv den rette Vei er farlig nok, ja, hvor betænkeligt end Udfaldet af en Kamp og Følgen af et Omsving maa være, som, for at lykkes, synes at maatte forudsætte den indvortes Seier af Danskheden over alle sine Fiender og Medbeilere, den baade brændende og lysende Folke-Følelse, og den folkelige: milde og kraftige, modige og klarøiede Styrelse, som er Maalet; saa har dog mit Haab netop i denne farlige Tid vundet den folkelige Understøttelse, som giør det urokkeligt.

Jeg har nemlig alt længe seet, at skulde mit Danske Haab gaae i Opfyldelse, da maatte det slaae Leir i Bøndernes Midte og udgaae fra Almue-Skolen, som det eneste Jordsmon, hvor Danskheden endnu var rodfast, men for at dette virkelig kunde skee, maatte Bønderne og Almue-Skolen ogsaa i borgerlig Henseende have en Stilling og Vigtighed, som de lige til ifior aabenbar fattedes, ja, som Ingen før ifjor kunde see, hvordan de skulde vinde. Men see, denne borgerlige Stilling og Vigtighed har Bønderne og Almue-Skolen nu aabenbar vundet, saa Resten vil igrunden beroe paa dem selv.

At nemlig de Danske Bønder, om saa al Verden og de selv i uhyre Forblindelse ønskede det, ei kan blive Latinere, er soleklart, og at de Danske Bønder ei vil være, hvad de muelig kunde blive, daarlige Plattydskere, det har Sønder-Jyllands Danske Bønder, som

havde den nærmeste Udsigt og den eneste muelige Fristelse dertil, nu klarlig viist, saa hvis de Danske Bønder paa nogen Maade skal og vil blive oplyste og dannede, da maa det være som Danskere, der lære at kiende dem selv og deres Fædernelaand, deres Kræfter og Dets Hjelpekilder, deres Modersmaal og dets rette Brug, deres velforstaaede Tarv og fælles Bedste, og endelig lære at skikke sig efter deres ædle Byrd og høie Stilling, som Odelsmænd til „Danmark, deiligst Vang og Vænge," og som Arvinger til Dannemænds det ædle, priselige Navn.

Dette er altsaa, hvad selv de Lærde og Fornemme, som hidtil enten rympede Næse ad eller trak dog paa Skuldrene over Bønder og Bonde-Høiskoler, nu, om de blot er kloge paa deres eget Gavn, af inderste Hjerte maae ønske og af alle Kræfter fremme, hvordan det saa end skulde gaae med Latinen, med Tydsken og med al den Oplysning og Dannelse, de hidtil kaldte de eneste, skiøndt de enten var stik imod alt det Danske og Folkelige eller gik dog udenom det altsammen, thi værre kan det dog umuelig gaae den fine og den lærde Verden, end naar Bønder i hele deres Raahed og Vankundighed skulde raade for Valgene til Rigsforsamlingen, for Afstemningen over alle Lovforslag, for hvad man kalder Folkets Tillid til Rigsraadet, og dermed igrunden for det Hele. Skulde de end ikke kunne faae det ud af deres Hoved, at Danskhed oprindelig er et Barbari, saa maae de jo dog ønske, at dette saakaldte Barbari, der nu er uundgaaeligt, blev saa oplyst, saa formildet og derved saa taaleligt som mueligt!

Bestillinger paa „**Danskeren**" modtages i alle **Boglader** i Danmark, Norge og Sverrig, saavelsom paa de **kongelige Posthuse**. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk. — **Hovedkommissionair F. H. Eibe.**

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos Louis Klein.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 14. April. Nr. 14.

Tvistens Æble
mellem
Kong Dan og Keiser Tent.

Lad Tydskerne sige:
Nu er det forbi
Med Dannemarks Rige
Ved Eider og Sli,
Og selv paa en Maade
Med Dannemarks Flaade,
For den tager vi!

Lad Tydskerne prale!
Det er jo for dem
At digte og male
Med Fynd og med Klem,
I Kjødet dem baaret,
I Pennen dem skaaret
Med Fingrene fem.

Men Dannemarks Rige,
Det er fra igaar,
Det holdtes vedlige
To Tusinde Aar,
Blev ei overlevet,
Skiøndt tit sønderrevet
Det var paa et Haar.

Og Dannemarks Flaade,
Den gik over Stav,
Den var af Guds Naade
En Dronning paa Hav,
Før „Rødskiæg" fik Tænder,
Og sagtens før Vender
Fik Rov eller Rav.

Og Dannemarks Rige
Fik Liv og fik Navn,
Der kvædes, tillige
I hver Styreshavn,
Da Dan gjorde Gilde
Af Tydskere vilde
For Krage og Ravn!

Heelbrødre med Ære
Var Angel og Dan,

Fra Broder hin kiære
Kom Bud over Strand,
At Tydskerne vilde,
De skabde sig ilde
I Sønder-Jylland.

Med Ydoer kiække
Vor Dan gik ombord,
Med ham paa hver Snekke
Kom Løver fra Nord,
Og Tydskernes Flaade,
Som nu, var en Gaade
Uløselig stor.

Ved Sorgen og Trænen*)
Fik Tydskerne Bad,
For immer „die Dänen“
Det lagde for Had,
Derom her i Vange
Aarhundreder mange
Alt tale paa Rad.

Thi Angel hin bolde
Til Værdighed ny
Da løfted paa Skjolde
Dan-Kongen i Sky,

*) Aaerne Sorge og Trøene løbe ud i Eideren.

Og Riget velhavnet
Fik Dannemarks-Navnet
I Anglernes By!

Derfor staaer det skrevet
Paa Nornernes Skjold,
At da sønderrevet
Er Marken saa bold,
Naar Tydske fra Danske
Kan faae med Staalhandske
Syd-Jylland i Vold.

Knap tælle de Feider
Selv Tydskerne kan,
Ved Sli og ved Eider,
Om Sønder-Jylland,
Og end om det Hele,
For lidt til at dele,
Tør kæmpe Kong Dan!

Han var og en Tosse,
Om han, som holdt Stik
Selv mod Barbarosse,
Nu Rystelse fik
For de Keiser-Dukker,
Som, hvergang de mukker,
Faaer Katte-Musik.

Kong Dan har end Snekker
Ved Sund og ved Belt,
Og Kiærlighed vækker
Hver Morgen en Helt,
Som Hjerter og Løver,
Til Skræk for hver Røver,
Mon føre i Feldt!

Ved Sorgen og Træenen
Der blandes et Bad,
For immer „die Dänen"
Det lægger for Had,
Men Dannemarks Rige
Det holdes vedlige,
Mens Bøgen har Blad.

Og Dannemarks Flaade,
Som fødes paany,
For Løbet skal raade,
Hvor Tydskerne flye,
De aldrig den tager,
Mens Dannebrog rager
Fra Toppen i Sky!

Danmarks Udsigter.

Tohundred Aar tilbage,
I Fjerde-Christjans Tid,
I Hjertets Vinterdage,
Om Lyset førdes Strid,
Dan-Kongen, man kan vide,
Han stred paa Lysets Side,
Han var en Kæmpe god!

Mod ham stod Keiser-Hæren,
Den stod som To mod Een,
Vel tog ei fra ham Æren
Tilly og Wallensteen,
Men tog i Dødning-Dandsen
Dog fra ham Seiers-Krandsen,
Saa Mørket Prisen vandt!

Da havde han Syner,
Den Dannemænds Drot,
Saa sjelden det lyner
For Sjæle paa Slot,
Men Øine som tindre
I Dannemænds Indre
Har immer tændt Lys.

Mens end Vaabenbraget
Forvirret kun løb,
Før end Lutter-Slaget
Hans Hjelmekrands brød,
Da syndes en Morgen
Den Herre paa Borgen,
Sin Frelser han saae!

Da viste hans Norne
Ham forud hans Kaar:
Den Krone af Torne,
Som to Hundredaar
Sig fast skulde vinde
Om Dan-Kongens Tinde,
Og giør saa endnu.

Vor Helt fra det Høie,
Med Vaaben nedlagt,
Stod myg for hans Øie
I Lidelsens Dragt,
Af Døden omkvalmet,
Med Purpur affalmet,
Med Røret til Spir!

Saa Romerske Ørne
I Krigskarle-Ham

Dig kroned med Tjørne,
Og klædte med Skam,
Du Himlens Forsoner,
Som Ydmyghed kroner
Og Hovmod nedslaaer!

Saa under dit Billed,
Med kongelig Vaand*),
For Kæmpen fremstilled
Historiens Aand
Hvad da var igiære
Til Skam og tilÆre
For Dannemænds Drot!

Ja, Du, som i Leire
Gav Bjarkemaal Klang,
Gav Kæmperne Seire
Og Skjaldene Sang,
Og gjør det saalænge
Som i vore Enge
Kiærminderne groe!

Du Aand over Norden,
Som Lyn i Bedrift,
Dugperle paa Jorden,
Kiærminde i Skrift!

*) Kongespir.

Du og var paa Færde
Med Christjan den Fierde,
Du skabde hans Syn!

Du Korset paa Thronen
Ham viste ilsn,
Med Hvidtjørne=Kronen
Paa Menneskens Søn,
Med Kjærligheds Mine,
Som trøster i Pine,
Som smiler ad Død!

Tohundred Aar henrunde
Fra Fierde Christjans Tid,
End bløder Danmarks Bunde,
End saarer Tornen strid,
Dog funkler Danmarks Vaaben,
Dog flunker Purpurkaaben,
Sig Bladet vender nu!

Hvor nu er Syn i Sale,
Med Tro paa Lysets Drot,
Der Morgenhaner gale
For Ære efter Spot,
For Glands paa Kongestolen,
Som Paaske=Morgensolen,
I nyfødt Purpur klædt!

Ja Paaske-Morgenhaner,
De gale nu omkap,
Ei rødme Korsets Faner
Nu meer som Blod og Krap,
Sølvstribet med Guldbræmme
Er Dannebrog herhjemme,
Som Soelopgangens Tegn!

Han, som paa Korset døde,
Os nu for Øie staaer,
I Paaske-Morgenrøde,
I Hjertelighed's Vaar,
Som han opstod af Graven,
Og ved hvert Skridt i Haven
Optraadte Blomster smaa!

Trods nogen Mø i Dandsen,
Han gaaer med Fugle-Fjed,
Han staaer med Straale-Krandsen,
Som Stjerner blegne ved,
For Ham maa Sol og Maane
End sige Kæmper daane,
Hans Grav har Englevagt!

De Romerske Krigsknegte,
Som kroned ham med Spot,

De nu med Hæle fægte,
Af Gru for Zions Drot,
De Troen fik ihænde,
Som Lynild er hans Svende,
Som Jordskjælv er hans Harm!

De hjertevarme Kvinder,
Som ledte om hans Lig,
Med Taarestrøm paa Kinder
For Helten seierrig,
De finder Engle-Trøsten,
De kiender ham paa Røsten,
De tindrer af hans Glands!

Kan, Danmark! du Kiære,
Du Hvide som Snee,
Kan Synet du bære,
Da vil det og skee,
Da skaber din Norne
Dig Roser af Torne
Og Ære af Spot!

De Romerske Ørne,
De synke da brat
I Tidsler og Tjørne,
Ved Dag og ved Nat,

For Skud af den Bue,
Som bænker paa Tue
Hoitravenhed lavt.

Men Dannemarks Løver
Af Graven opstaaer,
Om fleer du behøver,
De fødes iaar,
Til Kæmper i Skoven,
Til Kæmper paa Voven,
Mens Bølgen er blaa!

De Hjerter guldrøde,
Som savned dem nys,
Som græd for de Døde,
Bød Ligene Kys,
Alt Engelen skimte,
Seer Lynene glimte
Fra Ligstenen graa!

Som Brøl over Bytte
Er Løvernes Røst,
Derefter end lytte
Guldhjerter i Bryst,
Naar Røsten de høre,
Da faae de med Øre
Og Øinene op!

Da seer de opreiste
Af Tidernes Grav
De Løver, som kneiste
I Skov og paa Hav,
Mens Skjold sad paa Skammel,
Da Frode var gammel,
Men Freia var ung!

Da seer de for Øie
Alt hvad de har hørt,
Og skaade fuldnøie
Alt hvad dem har rørt,
Alt hvad der saa tændte,
At Hjerterne brændte,
Opbrændtes dog ei.

De Hjerter og Løver,
Som immer de gad,
Til Kjærligheds-Prøver
Da følges smukt ad,
Alt gaaer da med Læmpe,
Og Løverne kæmpe,
Som Hjerterne slaae!

Da kommer for Dagen
Hvad Tydsken forsvor,

At Yndigheds-Smagen
Har hjemme i Nord;
I Gudernes Alder
Den brændte med Balder,
Med ham den opstaaer!

Ja, Nanna*), du Søde,
Din Baldur fuldtro,
Opstaaer fra de Døde,
Hvor Bøgene groe
I Muldjord den bedste,
Hvor Aand har Rodfæste
I Hjertegrunds Dyb!

Af Sløret, du sendte
Med Hermod fra Hel,
Som det var at vente,
Tog Frigga godt Skjel,
Hos os det end bølger
Og yndig fordølger
Vort dybeste Savn!

Ja, Sløret guldblommet
Med Billeder smaa
Vi har overkommet
Til Nød at forstaae,

*) Nanna betyder nemlig paa gammelnordisk: Yndighed.

Til selv du dig hæver,
I Dunkelhed svæver
Dog Hjertets Forstand!

Saa Dannelsen bebudes,
Som stammer fra Kong Dan,
Og skjøndt den ei forgudes,
Er kongelig, som han,
Og dertil svarer Smagen,
Som Dronning Konge-Magen,
Af Freia Datter fiin!

Da blir der lyst i Skoven,
Skjøndt ei den hugges ned,
Da blir der hedt paa Boven
Foruden Brændeved,
Da har, af Blus i Barmen,
Med Lyset vi og Varmen,
Oplysning mild paa Dansk!

Skiærthorsdag 1849.

Skiærthorsdag 1801, saa ærefuld en Dag, som der vel nogensinde er oprundet for en af de mindste Sømagter, som vovede at maale sig med den Største, Verden har seet, denne Skiærthorsdag har over i en heel Menneskealder været saa forglemt af

den Danske Sømagt, at jeg med al min Efterspørgsel ei kunde opdage, at man selv paa Sø-Academiet udmærkede „den anden April“ eller gjorde det mindste for at indprænte Ungdommen Billedet af Fædrenes Storværk og opflamme dem til at følge deres Fodspor. Derfor har jeg altid frygtet for, at den Danske Sømagt, naar den næste Gang skulde staae sin Prøve, vilde friste en stor Ydmygelse, men at den skulde faae en saadan Skiærthorsdag, som den iaar, det havde jeg dog aldrig tænkt, thi den har sat en Plet paa Dannebrog, som intet Hav af Vand, men kun en Strøm af Danmarks Hjerteblod kan aftvætte.

Ja, denne Gang skal Tydskeren have Lov til at prale saameget han vil, thi jeg vil tvivle om, at han forstaaer at skatte den Seier, han har vundet, efter dens sande Værd, og jeg veed, Sømagterne paa begge Sider af Verdens-Havet vil have ondt ved at troe det mueligt, hvad vi dog selv har kundgiort, at den ældste Sømagt, der endnu flyder paa Bølgen, er vel lille, men har dog hidtil hævdet sig et berømt Navn, og æret Dannebrog, at denne Sømagt har ladet Tydskerne tage en Fregat fra sig med de bare Næver, og at Dannebrog, det himmelfaldne Banner, det er strøget for et Keiserflag, som hidtil kun svævede i Luften, som en Drage sendt op af Skolemesterne i Kiel og Heidelberg!

Imidlertid, ogsaa denne Skiærthorsdag saae man dog, der er endnu baade Hjerter og Løver ombord paa den Danske Flaade, og desuden er, Gud skee Lov, vore Sømænd ikke længer ene om Dannebrog og om Danmarks Ære, det er min Trøst!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 21. April. Nr. 15.

Danmarks og Danskhedens Dødskamp for Livsfrist.

De gamle Læger var vel tit alt for huse eller hastige til at fortælle Folk, at de skulde døe eller svævede i yderste Dødsfare, og det kom vist stundum af en vis Haardhed og ellers af en skiæv Forestilling om Forholdet mellem Tid og Evighed, men naar de nye Læger sædvanlig med Flid skjule Dødsfaren for deres Kunder, da kommer det ligesaa tit af en falsk Følsomhed eller af en meget lav Forestilling om Menneskets Forhold til Tid og Evighed, og man skal ikke let sige, hvilken af Delene der er Menneske-Livet skadeligst.

Naar imidlertid Talen, som her, er om Liv og Død i høiere Forstand, i Aandens og Historiens usynlige Verden, hvori Folk og Riger, Stammer og Tungemaal opkomme og forgaae, og hvor det er umuligt at nogen kan hjelpes, uden de selv med Kraft og Iver hjelpe til, da er det aabenbar langt skadeligere at fordølge eller

formindske, end at indskærpe eller overdrive Faren; men dog skal man ogsaa herved bruge det modneste Overlæg, man kan, da der ogsaa gives Folke-Naturer, som man ved Fremfusenhed kan kyse Livet af, skiøndt de, ved læmpelig at forberedes paa alt og oplyses om de Hjelpemidler, der rimeligviis kan afvende det værste, baade kan fatte Mod og føle Kraft til at kæmpe og seire.

En saadan Folke-Natur er nu i mine Øine den Danske, og skiøndt jeg derfor aldrig har turdet dølge for mine Landsmænd, at Danmarks Rige og Danskheden staaer paa svage Fødder, saa man billedlig godt kunde sige om dem begge, at de stod med den ene Fod i Graven, saa har jeg dog aldrig sagt, at Stillingen i mine Øine var fortvivlet, men tvertimod bestandig indskærpet, at naar kun Danskerne kunde fatte Mod til at see Døden stivt i Øinene og faae Held til at benytte alle deres naturlige Hjelpekilder, da vilde, efter alle Mærker, efter hele den folkehistoriske Erfaring, den nærværende Tids Pinagtighed blive en Overgang som fra Nat til Dag, fra Død til Liv, og det til et langt herligere og glædeligere Liv end det Danske Folk havde nydt og vort Modersmaal udtrykt i mange Aarhundreder.

Uagtet jeg derfor med den forrige Danskers Betragtning af Skiærthorsdag 1849 maaskee har kyst nogle af mine Læsere og Læserinder, saa tør jeg

dog haabe, det, i Forbindelse med Danmarks lyse Udsigter for mine Øine, vil være løbet taaleligt af og kun have vakt alvorlig Eftertanke om Maaden, hvorpaa det lille Danmark maa anvende sine Kræfter, naar vi skal have velgrundet Haab om at seire i den farlige Kamp med Tydskland og Tydskheden, som er Døden og Graven for os. Dumdristigheden paa Søsiden og Ængsteligheden paa Landsiden maae vi nemlig først og fremmerst overvinde, saa vi hverken vove Flaaden for ingen Ting eller giemme Hæren til ingen Ting, thi en af Delene kan være nok til at give Døden vundet Spil, og begge Dele tilsammen vilde giøre den uundgaaelig.

Det var et haardt Slag, der traf os Skiærthorsdag tilsøes, især fordi man fører Dannebrog i Triumph til Frankfurt; men det var vistnok et langt større Tab for den Danske Sag, at man skiænkede Tydskerne de otte Dage, der kunde sat os i fast Besiddelse af hele Nord-Slesvig, og at man siden lod sig kyse af en saakaldt Overmagt, der kun stod paa Papiret, til at gaae Krebsgang, og derved, blandt andet, nedslaae Vennernes og reise Fiendernes Mod uberegnelig; men skiøndt begge Dele tilsammentagne, i mine Øine, saavelsom i Fiendens, godt kan regnes for et tabt Hovedslag, saa anseer jeg det dog paa ingen Maade for at være afgiørende, da vi endnu har

friske Kræfter baade tilsøes og tillands, som det kun gjælder om at anvende paa den ene Side forsigtigere og paa den anden dristigere, for at levere Fienden et nyt tvegrenet Hoved-Slag, hvori han endnu lige let kan tabe Laurbærkrandsen og kan umulig vinde Seier uden at kiøbe den i dyre Domme.

Hvorvidt vi nu kan komme ud af vor gamle Bane og gaae forsigtig frem tilsøes og dristig tillands, det er vist nok et stort Spørgsmaal, men det er ogsaa en stor Ting for os der staaer paa Spil, thi det er alt Dansk, og vi har, Gudskeelov, det væsenlige, som hører til at besvare det store Spørgsmaal fyldestgjørende, thi det er Løvemod og sund Menneske-Forstand, saa det gjælder kun om, at vi ikke forspilder Frugten af begge Dele ved at anvende dem skiævt, ved hist at bruge Mod uden Forstand og her Forstand uden Mod.

Det er jo saaledes, naar man vil bruge sund Menneske-Forstand, klart nok, at saalænge Tydskerne ingen Flaade har at møde os med, og saa vist som man ikke med den bedste Flaade kan indtage Sønder-Jylland, da skal vi tilsøes spare paa vort Mod og vogte os vel for det Overmod, som naturlig frister, men efter de store Lærepenge vi gav ved Eckernförde (Egernvad) maae vi dog ogsaa være blevne kloge af Skade og aldrig mere i denne Krig vove Skib og Mand-

skab og Dannebrog med Danmarks Ære, uden vi kan sige hvorfor og være bekiendt hvordan.

Det er paa den anden Side, naar man har Mod til at vove alt for Danmarks Ære og Redning, soleklart, at, naar vi har den Danske Hær samlet og rustet, da maae vi intet Øieblik tøve med at gaae Fienden paa Livet, som har sat sig fast paa vore Enemærker, afficerer vore Hjelpekilder og driver Spot med vor Styrke, saa, vil vi tænke at vinde, da maae vi vove, hverken spilde Tiden eller svække Modet med at tælle og regne, og endnu mindre lade os lyse af Pral eller føre bag Lyset af falske Rygter.

Vi har nu egenlig i hele ti Maaneder spildt Tiden og tæret paa Modet og paa alle vore Hjelpekilder, styrket Fienden og gjort Fremgangen vanskeligere ved at underhandle om Fred til ingen Nytte, og uden mindste Udsigt til derved at naae det virkelige Overherredømme i Sønder-Jylland og den Magt over det Holsteen-Gottorpske Oprør, hvorpaa Danmarks Ære, Selvstændighed og Sikkerhed klarlig beroer, og den i Danmarks og maaskee i hele Verdens Historie mageløse Vaaben-Stilstand, fra August til April, har været saa lærerig, at vi maatte være de største Taabenakker i hele Verden, om vi endnu kunde indbilde os at opnaae en hæderlig Fred enten ved Fiendens Ædelmodighed eller ved Mæglerens Understøttelse eller

ved noget andet end vor egen heltemodige Kamp, Himlens Gunst og, hvis det aabenbar kom til at giælde hele Nordens Vee og Vel, vore ædle, stridbare Granders kraftige Bistand.

Naar man derfor siger, det er uforsvarligt og kan kun falde saadanne Sværmere som Grundtvig ind, at vi med vore 40,000 Mand, som er alle dem vi har, skulde gaae Tydskerne paa Klingen, som har det Dobbelte, og om de end ikke havde det eller om de ved et Mirakel blev slaaede af os, kunde og vilde sende os det Tredobbelte; da er dette kun fornuftig talt af Krystere, som ikke bryder dem om vort Danmarks Rige eller om Danskheden i nogen Henseende, naar de kun bytte deres eget Skind og vente at beholde de Stillinger, de Jordstykker, de Titler, eller, i bedste Fald, de Koner og Børn, de Frænder og Venner, som udgiør deres eet og alt paa Jorden; thi i alle andres Mund, i alle deres Mund, som, hvad det end lyster dem at leve med og leve for, dog ingen Lyst har til at overleve Danmarks Rige og det Danske Folk, i deres Mund er det saa splittergalt, at man ikke veed, hvor man enten skal begynde eller ende for kjendeligere at blotte Ufornuftigheden.

Først er nemlig 40,000 Mand, naar de udgiør en modig Hær og føres taalelig, efter al Erfaring, efter hele Menneske-Historiens Oplysning, ingen ringe, men

en meget betydelig Styrke i enhver Krig, end sige da til et elsket Fædernelandets Værn; thi talrigere var blandt andet den Krigshær ikke, hvormed Alexander den Store slog Persernes Hundredetusinder og indtog den halve Verden, og saa talrig var den Svenske Hær aldrig, som i Trediveaars-Krigen slog Wallenstein og leirede sig i Hjertet af Tydskland, saa det er langt fra at være urimeligt, at 40,000 Danskere kunde i Sønder-Jylland i en snæver Vending slaae en sammenblæst Tydsk Hær, om den end, til liden eller ingen Nytte, var dobbelt saa stor, og Danskerne vilde dog vel ikke være de eneste Seierherrer, der, som de argeste Krystere, rystede for at den slagne Fiende skulde flokkes paany og straffe dem paa Livet for deres Formastelse.

Men lad os sætte det værste, sætte, at Danmarks Løveunger, efterat have bidt fra sig, som Spartanerne ved Badeporten, blev overvældede, sæt, hvad der jo dog er høist urimeligt, at ikke engang Fjerdedelen af dem beholdt Liv og Lemmer til at spidde Tydskere, saa var dog vel, trods Fiendens nødvendig dyrekiøbte Seier, en saadan Heltekamp et anderledes Kæmpestridt til Danmarks Redning og en hæderlig Fred, end alle de Freds-Underhanlinger, vi har drevet eller kan drive enten i London eller Malmø, og saa lærer jo dog ikke blot Grækenlands men hele Verdens

Historie, at et saadant Nederlag næsten altid var det visse Forbud paa en herlig Opreisning, et Forbud, der allermindst kunde skuffe i vort Norden, hvor det jo slet ikke er tænkeligt, at Gother og Nordmænd, efter et saadan straalende Beviis paa Danskernes nordiske Ægthed, skulde lade Svanevangen oversvømmes af de Tydske Floder, nedtrædes af de hjertelose Rimthusser!

Og venter man endelig, at de andre saakaldte Stormagter i Europa, at Engeland, Frankrig og Rusland, enkelte eller eens, skulde giøre noget for at indfrie deres forældede Løfter til Danmarks Bedste og for at standse Blods-Udgydelsen, naar vilde det da snarere skee, end naar Danskerne, til hele Verdens Beundring og til alle lunkne Venners Beskæmmelse, havde heltemodig opoffret sig paa Fædernelandets Alter, og naar Tvisten om Sønder-Jylland var voxet til en Kamp paa Liv og Død mellem Tydskland og hele vort Norden!

Staaer nu den Danske Sag saaledes, som den aabenbar giør, saa vi har ikke mindste Rimelighed for at redde Fædernelandet paa nogen anden Maade end ved med samlet Styrke at levere Tydskerne et Hovedslag, men har al Rimelighed for derved enten umiddelbar eller dog middelbar at redde det, og har Vished for, om det skulde mislykkes, at være som Folk

forgaaet med større Ære end noget andet Folk bestaaer, hvorledes kan man da noget Øieblik kalde mig Sværmer eller ultra=dansk eller hvad de andre Skieldsord hedde, fordi jeg raader mit Folk det eneste, der virkelig kan redde det Danske Folkeliv, Fædernelaud og Modersmaal, hvorledes kan, hvorledes tør man det midt i Danmark, uden med det samme at bekiende, at man, folkelig talt, er en Tydsker eller slet ingen Ting, først og sidst aldeles udansk, altsaa baade ubygtig og uberettiget til at sige hvad der er klogt og værdigt for Danskere at vælge!

Det være imidlertid langt fra mig at bryde Staven over alle dem, som udanske, der har anseet og anseer endnu mine Raad for ubesindige eller dog for saa frygtelige, at de kun maae følges i yderste Nødsfald, naar alt andet, selv den Danske Taalmodighed, er udtømt! Jeg har saa tit og saa nylig udviklet, hvor fortydsket og dermed i alle Maader forkvaklet Danmark giennem mange Aarhundreder blev, saa man maa kun høilig forundre sig over, at der endnu er et Danmarks Rige til, at der endnu er en Dansk Mund, der kan tale med, hvor de saakaldte vise Mænd skifte Ord om Menneskets Vilkaar, om Folkenes Skæbne og Tidernes Lys, og at der, trods alle Romervagter, dog er en Pen oprundet, som kan og tør paa Dansk slaae Streg over alle Roms og Tydsklands Bøger som Verdens=

Historiens Bragsgods og Maculatur. Det er altsaa intet Under, men en følgelig Sag, at Dansteren tilbunds udskriges som Galmand midt i sit eget Fædernelaand, netop for Tale og Skrift, hvis Danske Oprindelighed Ingen vover at nægte og som man kun giør sig latterlig ved at betvivle, ja, det er en følgelig Sag, og skiøndt jeg ligefuldt maa raade mit Folk til i den aabne Feide med Tydskerne at giøre det eneste, der er Danmark værdigt og kan føre til Maalet, saa maa jeg dog ikke fortie og har heller aldrig fortiet, at ingen udvendig Seier, selv den mest glimrende og afgiørende, kunde redde Danmark og Danskheden, naar ikke Folket med det samme i Kirken, i Skolen og i hele det Borgerlige Selskabs Indretning afkastede det Tydske Aag, og banlyste det Tydske Sprog fra al offenlig Brug blandt Danske Folk. Og er det nu saa, som det synes, at mine Landsmænd endnu er langt længere fra at ville og at vove dette end fra at drage Sværdet og kaste Skeden, til Tydskerne er ude af Sønder-Jylland, saa kunde jeg ikke engang ønske, at de skulde giøre det Sidste før de har faaet Villie og fattet Mod til det Første, thi jeg kan ikke engang ønske det Danske Folk en afgiørende Seier over de Tydske Kroppe, saalænge de tilbedende bøie Knæ for den Tydske Hierte-Boddel og Sjæle-Tyran, som den saakaldte Tydske Fornuft og Videnskabelighed er allevegne og er allergrusomst og

staaeligst i Danmark, hvor Hjertet er blødt og Hovedet skiørt!

Maaskee er det derfor netop til Danmarks og Danskhedens Redning nødvendigt at Krigen maa blive langvarig, Dødskampen endnu haardere, Beviserne paa den Tydske Tankegangs og Tænkemaades Uforligelighed med Danskheden, med vort Danske Modersmaal, Hoved og Hjerte, saavelsom med det Danske Riges Ære og Selvstændighed, disse Beviser, ellers mange og klare nok, maae blive endnu flere og klarere, før det Danske Folk tør gaae i sig selv, vende aandelig tilbage til Fæderne-Hjemmet og lade Tydskerne selv æde Masken, de af deres Barmhjertighed satte for os, som for Svinene! Maaskee, og i saa Fald maa jeg med blødende Hjerte see paa mit Folks Ulykke uden at turde beklage det; men jeg troer det ikke, jeg maa ikke troe det, før jeg nødes dertil, og jeg føler mig vis paa, at kan Danskerne kun allerede nu komme til at betragte den Tydske Krig ikke som en unaturlig, sørgelig Borgerkrig, men som en nødvendig Befrielses-Kamp mod Danmarks arrigste Fiender, som de Holsten-Gottorpske Oprørere har indkaldt i Riget og forraadt Dannevirke til, en Kamp altsaa, hvori det maa briste eller bære, og hvoraf vi maae gaae ud som Seierherrer eller Trælle, da vil Resten følge af sig selv, thi da vil det Danske Løvemod giøre sin Pligt, og

da vil Tydskerne nok selv sørge for, at deres Tankegang skal ikke mere friste, deres Bøger ikke forlyste os!

Til Slutning maa jeg, som altid, beklage, at det Danske Folk er blevet saa gruelig vankundigt om hvad det i alle Maader nærmest maatte vide: hvilken mageløs Lykke der har fulgt dets Banner og alle dets Bevægelser, naar det virkelig gjaldt om Fædernelandets Forsvar, og det nytter ikke, om jeg vilde bøde derpaa med et Udtog af Danmarks Historie, thi hvor man ikke selv er hjemme og igrunden veed Besked, der troer man sjelden eller aldrig hvad kun en enkelt, men gierne altid hvad de Fleste siger, og da de fleste saakaldte Dannede og Oplyste hos os er omtrent ligesaa vankundige i vort Fædernelands Historie som Almuen, og vil dog ikke være det bekiendt, saa er man forud vis paa deres Modsigelse, naar hvad man siger om forbigangne Ting og Tider ikke huer dem, og hvordan skulde det hue dem, at Himlen og Forsynet har brudt sig saa meget om, hvad de ikke brød sig stort mere om end deres Latinske og Tydske Skolemestere, for hvem vi jo veed, alt Dansk er Barbarisk og Slavisk.

Jeg vil derfor kun gientage, hvad jeg tit har sagt, men hvad Danske Folk dog ikke endnu ret har indpræntet sig, og hvad dog i Nødsfald kan giøre det samme Indtryk som hele Danmarks Historie, forbi Mød-

sigelsen, om den end var tusindtunget, dog blev lige tom, thi det er en Kiendsgierning, at Danmarks Rige, med sit lille, fredelige, tit søvnige Folk, og med sit af Fienderne foragtede og af Vennerne forsømte og, saavidt muligt, forkvaklede Modersmaal, og endelig med sin ligesaa farlige som smukke og fordelagtige Beliggenhed, er blevet saa ældgammelt, at det kun lader sig forklare af en ganske besynderlig Lykke. Tydskerne tør nu vist nok mene, det er en Slumpe-Lykke, der umulig kan holde ud, men maa, naar det skal gaae fornuftigt og retfærdigt til, nu opveies af en ligesaa mageløs Ulykke; men Danskerne har fra Arildstid troet, der var et levende Forsyn, som raadte for Lykke og Skæbne, og holder de kun fast ved den Tro, da vil den Danske Lykke sikkert ogsaa i Fremtiden være langt bedre end den Tydske Fornuft og Forstand, og Danmarks Rige, som til Trods for Tydskernes Næse, især ved Lykkens Gunst, har bestaaet et Par Tusindaar, nu ved samme Gunst ligesaavel overleve det ny som det gamle Tydske Keiserdom.

Er det nemlig Forsynet, der har opholdt og bevaret Danmarks Rige, da kan det umulig være for intet, og jo mindre derfor Danmark endnu har baaret sin Grøde, jo dunklere det endnu er, hvad det lille mærkværdige, elskelige og seilivede Danske Folk

fører i sit Skjold og bærer i sit Sind, desvissere maa man være paa, at for dette Folk er alle Dages Aften endnu ingenlunde kommet, men at det har en Bane for sig, hvorpaa det, under samme Lykke-Stjerne, skal kiærlig nødes til at forstaae og klare sig, og derved retfærdiggiøre og ligesom giengælde Forsynets besynderlige Varetægt!

Naar denne lille historiske Oplysning, som Skinnet af dets egen tindrende Stjerne, gaaer det Danske Folk til Hjerte, da vil Det for stedse bortvende Øiet fra den høitydske Spydstage-Bæv og stadig fæste det paa „Freias Rok“, for at see, hvilke deilige Guldtraade der spindes paa den, og da er Danmark reddet, da bliver det Danske Folk aabenlyst hvad Det altid var iløn: Lykkens Kiæledægge!

Danskerne ved Eckernförde og Tydskerne ved Als.

Tydskernes umaadelig store Seiersglæde fra den femte imod vores den lille, hardtad umærkelige fra den trettende April synes vel at maatte skye al Sammenligning, men Krigs-Historien har dog nu engang sammenstillet de to nærliggende Begivenheder, som Beviser paa Lykkens Ustadighed, og da det hist var vor Sømagt, der blev dybt ydmyget, og her vor Land-

magt, som gjorde sig frygtet, saa har vi Danskere god Anledning til at anstille en lærerig Betragtning over vort Forhold til Fienden i begge Stillinger.

Hvorfor benyttede Danskerne sig ikke ved Als ligesaa godt af Omstændighederne, som Tydskerne ved Eckernförde, uagtet der er al Rimelighed for, at de kunde givet den Tydske Landmagt ligesaa haardt et Stød, som Tydskerne forleden gav den Danske Sømagt? Dette er et Spørgsmaal som ved Betragtningen ikke af de Tydske Løgne, men af de lige indtil den største Tørhed og Kiedsommelighed ædrue Danske Beretninger om begge Tildragelser, giver sig selv, og dette Spørgsmaal vil jeg stræbe at besvare.

Hvad man sædvanlig svarer paa slige Spørgsmaal, ikke blot i Tydskland, men midt i Danmark, det veed vi alle, thi det er: naturligviis fordi Tydskerne er kloge og Danskerne er dumme, men uagtet jeg selv i et vrantent Dieblik, for Kortheds Skyld, kan udtrykke mig med de samme Ord, saa er det dog igrunden slet ikke min Mening, og at det heller ikke er sandt, det seer man deraf, at vi, som dog ogsaa er Danskere, uden at man har lagt os det i Munden, paa Timen siger: det var dumt, thi deraf følger, at vi godt veed, hvad der i slige Tilfælde var klogt.

Nei, Grunden, hvorfor man den trettende April kun brugde nogle hundrede Mand til at afvise de Tydskes høist uforsynlige Angreb ved Als, istedenfor at bruge hele sin Styrke og alle sine Hjelpemidler til at sønderknuse den Deel af Tydsker-Hæren, der havde vovet sig saa yderlig, det var aabenbar den samme, som bragde Befalingsmanden paa „Christian den Ottende“, da han mærkede, det gik skævt, til at spørge Tydskerne, om de ikke nok vilde holde op at skyde, naar han holdt op, og bragde ham til trøstig at vente, til de havde faaet den gloende Ovn istand til at svare med Fynd. Det var altsaa, kort sagt, fordi man hos os med kvindelig

Haardnakkenhed holder fast paa Betragtningen af den Tydske Krig som en sørgelig, unaturlig Krig, en Borger-Krig, ja, en Broder-Krig, hvori man ikke, uden høieste Nødvendighed, skal være den angribende Deel, eller, naar Fienden viger, fortsætte Blodbadet noget Øieblik længer, og fordi man med ligesaa kvindelig en Lettroenhed, trods de klareste Modbeviser, forudsætter, at Tydskerne betragter Krigen med os ligedan. Naar jeg her bruger Ordet „kvindelig“, da kan man nok vide, jeg mener ingenlunde, at det ligner „Danne-Kvinden“, men jeg skylder hende dog udtrykkelig at sige, at hun betragter den nærværende Tydske Krig ganske anderledes, bryder sig slet ikke om alle følsomme Talemaader, men føler dybt, at Tydskerne daglig viser det Danske Folk et saa fnysende Had og, naar de ikke nys har faaet Danske Prygl, en saa dyb Foragt, at der ikke kan være mindste Tvivl om deres dødelige Fiendskab og deres grusomme Agt, hvis de bare kan, da at ødelægge og tilintetgiøre Danmarks Rige og alt hvad der er ægte Dansk, saa Krigen med dem er og maa være en Kamp paa Liv og Død, et Nødværge, der ei har naaet sin Hensigt, før alle de Tydskere, der ikke ligger med Næsen iveiret, fægter med Hælene fra vore Grændser. Dette kommer imidlertid af, at Dannekvinden er oprindelig en Skjoldmø, der, saalænge hun er til, naar det giælder hvad hun elsker, tager Mands Mod og Hjerte til sig og skikker sig derefter, men for Resten kan vi ogsaa hos hende godt spore de kvindelige Lyder, som Dannemænd i daarlige Tider, naar de er blevet forkiælede, fristes ikke blot til at vise, men til at ansee for christelige Dyder!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 28. April. Nr. 16.

Freias Rok.

Ei er jeg klog paa Himlens Løb,
Paa Jordens endnu mindre,
Men gierne seer paa Himlens Blaa
Jeg gyldne Stjerner tindre,
Og hvad man kaldte dem ifjor,
I Hellas og det høie Nord,
Det vil jeg nok erindre.

Der er et Stjernebilled smukt,
Hvis Navn skal ei forties,
Det kaldtes fordum „Freias Rok",
Nu kaldes det „Maries",
Hvorfor? det er just ikke klart,
Men Klarhed, man det lære snart!
Paa Jord maa oppebies.

Og er det sandt, hvad i en Bog
Fulddrøi der staaer opskrevet,
I Hellas man det kaldte „Teen“
Hvad her til „Rok“ er blevet,
Og jeg det kalder Slutning viis,
Guld-Tenen da fra Artemis
Har Grækerne løsrevet! *)

Hun var Apollons Syster fiin,
Som Tvilling med ham baaret,
Og paa sin Teen hun skulde vist
Udspundet ham Guldhaaret;
Til, naar han gammel var og graa,
Med kiærlig Haand at bøde paa
Hans Savn i Gyldenaaret!

Hun brugde ei sin gyldne Teen,
Men kun sin Sølverbue,
Og hendes Broder evigung
Kom tidlig under Tue;

*) Selv veed jeg det nemlig ikke, men en meget lærd Mand har fortalt mig, at det Stjernebillede, som Svenskerne kalde „Freias“ og Sællandsfarerne „Marias“ Rok, skal være det samme, som Stjernekigerne kalde baade Tenen, Bernices Haar, Orions Bælte og Jakobs-Staven, og jeg finder det ikke urimeligt.

Da Freia reiste vidt om Land,
At lede om sin Ægtemand,
Guld-Tenen fandt vor Frue!

Thi kaldes nu den Freias Rok,
Maries dog tillige,
Med hende kun den kom igien
Op fra de Dødes Rige;
Som af sig selv vor Frues Rok
Nu spinder til os alle nok,
Som veed, hvad det vil sige!

Med kiærlig Haand der spindes nu
Guldhaar til gamle Helte,
Og deraf væves konstig nok
Til Thor et Styrke-Bælte,
Og dages Freias Ægtemand,
Af samme Spind og finder han
Paa Marken Guldhaars-Telte!

Og kommer han som Giæst i Gaard,
Engang med Vandringsstaven,
Og bringer hid en Blomsterkrands
Nybundet i Guds-Haven,
Han kommer vist med Iøse graa,
Og vil Guldhaaret ei forsmaae,
Som her er Nytaars-Gaven!

Saa giætte skal paa Gaade-Ord
Herefter Nordens Skjalde,
Ei tvistes om, hvad Ting i Skjul
Man allerhelst skal kalde;
Thi ei for god er Stjerneskrift
Til Glands paa Kiærligheds Bedrift,
Som det sig bedst kan falde!

Saa lyd da Skjaldens gode Raad,
Lysøie trindt i Vangen!
Hvor stivt du end til Himlen seer,
Naar taus er Fugle-Sangen,
Søg Freias Rok, i Syd og Nord,
Ei høit i Sky, men lavt paa Jord,
I Hjertekammer-Gangen!

Og est du født ved Bølgen blaa,
Hos Urda-Søens Svaner,
Og vakde alt i Moderskiød
Dig Leires Morgenhaner,
Du finde skal, det er ei Tant,
At allerfineſt Freia spandt
Guld-Gjørnet mellem Daner!

Vel Freias Rok gaaer ei saa rap
I Norden som i Syden,
Men Hjulet er af røden Guld,
Det høres godt paa Lyden,
Og Spindet er saa dyrebart,
At Øiet, naar det vorder klart,
Vist tindre skal af Fryden!

Lad Frode-Kværnen, før berømt,
Kun male Salt i Stranden,
Mens Freia-Rokken spinder Guld
Til Fredegod den anden,
Og Hjertelighebs Modersmaal
Af „Hoved“ værges uden Staal,
Som Tungen af Guld-Tanden!

Og Danmark! al din egen Skrift,
Som Kæmpevise-Ætten,
Skal lignes ved et Rokke-Brev
Til „Freias Rok“ paa Sletten,
Hvor yndig Kreds de Stjerner smaa
Om „Løver“ og om „Hjerter“ slaae,
Som gamle blev i Hætten!

Danskheden og Barbariet.

II.

Der er en vis Ord-Sky, der hører til samme Slægt som Vand-Skyen, thi ligesom den sidste er et farligt Galskab, saa er den første en farlig Daarskab; men uden her at gaae dybere ind i denne baade latterlige og begrædelige Sky-Sag, vil jeg strax vende mig til det forskrækkelige Ord „Barbari" hvormed man har været nær ved at kyse Livet af Danskheden hos os allesammen.

Det er naturligviis sædvanlig fremmede Ord, man stræber at kyse Folk med, fordi der i deres Bemærkelse altid er noget mørkt, svævende og grændseløst, altsaa noget spøgelseagtigt, som man let bliver bange for, og „Barbari" er netop et af de fremmede Ord, som hos os maa giøre en frygtelig Virkning, da det til daglig Brug kun har bemærket enten den høieste Grusomhed eller den bekiendte Røver-Rede i Morland, hvor man efter gamle Fortællinger om „Tyrkiske Fanger" har tænkt sig et skinbarligt Helvede paa Jorden. Heraf har nemlig vore lærde og de fleste saakaldte „dannede og oplyste" Folk vitterlig eller uvitterlig benyttet sig, naar de truede os med „Barbariet", hvis vi vilde stræbe at være ravdanske og vovede at

tale bredt Dansk; thi skiøndt Barbari i denne Sammenhæng, for ei at giøre Taleren latterlig, maatte betyde noget ganske andet end tyrkisk Rovgierrighed og Grusomhed, saa var det dog med denne Ordets eneste folkelige Bemærkelse man kyste os, fordi vi enten ikke vidste eller dog ikke huskede, at der ligger en medfødt Tvetydighed i Ordene „Barbar“ og „Barbari“, der giør dem mageløs velskikkede til Ord-Spil, uden at den dog mere kan forvandle Danske Folk til Tyrker og Kannibaler, end Ordspillene i Holbergs Komedie forvandlede enten Nillemoer til en Steen eller Peer Degn til en Hane.

Barbari svarer nemlig hos Grækerne, hvor Ordet har hjemme, omtrent til Virvar paa Dansk, som er af samme Rod, og ligesom Danskerne kalder al Snak, som de ikke forstaaer, tydsk, ebraisk eller pludder-vælsk, saaledes kaldte Grækerne næsten al fremmed Snak barbarisk og dem, der førde den, Barbarer, og da nu Grækerne selv var et af de aandrigste og blev i mange Maader det mest dannede Folk i Oldtiden, saa maatte det træffe sammen, at de fleste Folk, som de kaldte Barbarer, var, i Sammenligning med dem, enten aandløse og dyriske, vilde og grumme, eller dog raa, uslebne og vankundige, og Ordet blev med Nødvendighed tvetydigt.

Efter Grækerne kom, som man veed, i Tidens Løb Romerne til at føre det store Ord og de tog, saavidt muligt, alt Græsk til Indtægt, men kun som Rovére, der aldrig blev meer end halvstudeerte, og de tog da ogsaa rask Ordet „Barbarer“ i Tjeneste, som et Skiældsord til alle Fremmede, undtagen netop Grækerne, ligesom de før uden Forskiel havde paa deres eget Maal kaldt alle fremmede „Fiender“. Saaledes begyndte det slemme Ord=Spil med Øgenavnet Barbarer, som Romerne iflæng gav til alle dem, der hverken talde Latin eller Græsk, og de forudsatte, med alle halvstudeerte Roveres hele Indbildskhed og Uforskammenhed, at hvem der hverken talde Latin eller Græsk, de var ogsaa mere Fæ eller vilde Dyr end Mennesker, saa selv Ebræerne, Oldtidens aandrigste og i deres særegne Retning mest dannede og oplyste Folk, som Grækerne havde agtet for sine Jævnlige, selv dem betragtede og behandlede Romerne som usle Barbarer.

At nu Romerne i deres efterladte Skrifter har brugt samme Skiældsord iflæng til alle de Folke=Stammer og Stimle, som angreb, hærgede og omsider sønderrev det Vest=Romerske Rige, og at de har tillagt disse Barbarer samme Raahed, Vildhed og Dyriskhed, enten de kom fra Asiens eller fra Europas Norden, og enten Talen var om Hunner eller om Gother,

om Vandaler eller om Angler, det er en følgelig Sag, og da der saa kom et Tidsrum, hvori man, selv udenfor det gruelige Romerriges Grændser, selv hos os i det høie Norden, løftede den halvstudeerte Rovers efterladte Skrifter til Skyerne og stræbde af al Magt at snakke ham efter Munden, saa blev det snart gammel Slendrian, at alle de, der havde lært en Mundfuld Latin, og alle de, der beundrede dem for denne deres dybe Lærdom, de kaldte deres egne Landsmænd og Forfædre Barbarer, fordi de hverken talde Latin eller Græsk, og havde ikke engang „Latin-Skoler" iblandt sig, som de kunde blevet lidt fornuftige ved at tilbede og lidt oplyste til at begave.

Saaledes staaer Sagen endnu i Danmark, og naar man derfor hører studeerte Folk og deres Efter-snakkere hellig forsikkre, at det er deres fulde og faste Overbeviisning, at dersom man nedlagde Latin-Skolerne, eller dersom man tillod nogen at blive Præst eller Høiesterets-Advokat, eller Professor i Philosophien eller i Mathematiken eller i Medicinen, uden at han havde Examens-Beviis for, at han kunde Latin og Græsk, eller dog i det mindste Latin, eller dersom man ogsaa kun oprettede en Dansk Høiskole, hvor man indbildte sig at kunne faae nogen Dannelse og Oplysning paa Dansk, uden at lære Latin, da stod Barbariet for Døren, hvis det ikke alt var brudt ind; da maa man

endelig huske, at det er meget fornuftig talt, forsaavidt som Dannelse og Oplysning i deres Dine netop er Latin alene eller Latin og Græsk, thi deraf maae de jo nødvendig slutte, at uden Latin og Græsk er der ingen Oplysning og Dannelse, men kun hvad der hverken er Latin eller Græsk, og følgelig Barbari. Danske Folk skal derfor aldrig spilde Ord og Umage paa at aftrætte dem, hvad de umulig kan lade sig aftrætte: at da i deres Dine Latin og Græsk er Oplysning og Dannelse, saa maa i deres Dine Oplysning og Dannelse staae og falde med Latin og Græsk, og at da der kun er Barbari hvor der hverken er Latin eller Græsk, saa er der kun Barbari allevegne, hvor der hverken er Latin eller Græsk; men Danske Folk skal, med Guds Hjelp, lære kun at smile ad det Barbari, der kun bestaaer i at undvære Latin og Græsk, som jo hele vort Kvindekiøn og de nioghalvfemtsindstyve Hundrededele af hele den Danske Befolkning altid har undværet og altid med Nødvendighed maae undvære, saa Spørgsmaalet vilde i værste Tilfælde kun blive, om nogle faa tusinde Mandfolk flere eller færre skulde være Barbarer ligesom alle Dannekvinder og hele det øvrige Folk. Er nemlig de nioghalvfemtsindstyve Hundrededele af hele Folket, og deriblandt hele vort elskelige Kvindekiøn, hverken grusomme eller fæiske

fordi de ikke kan et Ord Latin eller Græsk, saa behøvede aabenbar heller ikke hele Folket at blive grusomt eller særsk, om man end lukkede alle Latin-Skoler og afskaffede alle offenlige Overhøringer enten i Latin-Snak eller i Læsning af Latinske og Græske Bøger; men herom er ikke engang Talen, den er kun om, at de, der ikke kan eller vil lære Latin og Græsk, skal faae saamegen Oplysning og Dannelse, som de kan og vil, paa Dansk, og at de, som ikke har denne Oplysning og Dannelse, men giør sig til af en fremmed, Latinsk eller Græsk Dannelse og Oplysning, de maa finde sig i at hedde Barbarer paa Dansk i samme Betydning, som Romerne kaldte dem alle Barbarer, der ei kunde Latin eller Græsk.

Kommer nu Danskerne kun saavidt, at de ikke bryde sig om det Ogenavn „Barbarer“, som de Romerske halvstudeerte Røvere gav vore Forfædre, blot fordi de hverken talde Latin eller Græsk, men talde bredt Dansk, det Ogenavn, som Romernes Efterabere, Latinerne midt iblandt os, endnu give alle dem, der kun kan tale og læse Dansk, da kommer de samme Danskere vist i samme Øieblik til den Beslutning at prøve, hvormegen Dannelse og Oplysning man kan faae blot ved at tale, læse og skrive Dansk, og da vil de og hele Verden faae Syn for Sagn, at Danskerne er et meget vittigt og letnemt Folk, og deres

Modersmaal et meget rigt og bøieligt, klart og velklingende Sprog, saa intet Folk har bedre Anlæg til Dannished og smukke Sæder, og intet Tungemaal er mere danneligt og bedre skikket til at give god og klar Oplysning om alle menneskelige end sige om alle Danske Ting og Forhold.

Dette lader sig, uden al Spaadomsgave, forudsige med den største Bestemthed, forbi Erfaring har lært, at selv mens der slet ingen Anstalter var til at drive naturlig Dannelse og Oplysning paa Dansk om alle Danske og alle menneskelige Ting og Forhold saavidt som muligt, selv da fandt og finder man mange fiint dannede og veloplyste Dannekvinder, som hverken kan Latin eller Græsk, og hvad der igrunden er langt mere slaaende, man fandt og finder enkelte Danske Talere og Penneførere, hos hvem Naturen er gaaet over Optugtelsen, saa de, ved at tilsidesætte hele deres saakaldte latinske og græske Dannelse og Oplysning, er kommet til at tale og skrive Dansk ligesaa godt, ligesaa smukt, fiint og syndigt, vittigt og flydende, som noget andet Tungemaal i Verden er talt og skrevet, og kan deri meddele al den Oplysning, man paa noget Sprog har om fælles menneskelige Ting, og en Oplysning om Danske Ting og Forhold, der ikke nær saa godt kan meddeles paa noget andet Tungemaal. At man nemlig fra alle Sider vilde komme endnu langt videre i Dansk Dannelse

og Oplysning, naar det blev hele Folkets Hovedsag, der fremmedes af alle Kræfter og ved alle tjenlige Midler, og at de Danskere, der da tillige kjendte andre ædle Folks Tungemaal, Skrifter og hele Eiendommelighed, da langt bedre kunde tilegne sig hvad deraf huede dem, og langt bedre i Tale og Skrift meddele deres Landsmænd Oplysning derom og Smag derpaa, det er af sig selv saa indlysende, at det ikke trænger til videre Udvikling.

Naar vi derfor lade al Snak om Barbari, som for os Danske selv er et barbarisk Ord, fare, og tænke blot paa Danske Menneskers Dannelse og Oplysning, da indseer vi strax, at kunde denne ikke lykkes paa Dansk, da kunde den meget mindre lykkes paa eller ved noget fremmed Sprog, som den langt overveiende Deel af Folket aldrig kan lære at forstaae, men at er den i en vis Grad lykkedes under de allerugunstigste Omstændigheder, mens man paa Rigets Høiskole og, saavidt muligt, i alle Rigets Skoler, bedrev Afguderi med allehaande fremmede Sprog, især Latin og Tydsk, de mest fiendtlige Sprog mod Danskernes Modersmaal, og lod Mængden af Folket blive i tyk Uvidenhed og grov Vankundighed om dem selv, om deres Fædernelands Vilkaar, deres Forfædres Bedrifter, deres Modersmaals Rigdom og Yndighed og de bedste Danske Bøger, da maa og vil den Danskmenneskelige Dannelse og Oplysning i høi Grad lykkes, naar alle Omstændigheder blive

gunstige, saa det Fremmede bliver enhvers egen Sag, men det Danske bliver, som det sig bør, Alles Sag.

Dette er den jævne Danske Tankegang, der har drevet mig til alt i mange Aar, paa det Danske Folks og den ædle, miskiendte og mishandlede Danskheds Vegne, at sætte, som man siger, baade Himmel og Jord i Bevægelse for at faae en ægte Dansk Høiskole, tilgængelig for hele Rigets voxne Ungdom oprettet, helst i Sorø, hvor alle de udvortes Midler var tilstæde, thi vel vidste jeg, at hele Landets Ungdom hverken vilde eller kunde flokkes der, men det giælder om en god Begyndelse og om en Bavn, hvorfra Dansk Oplysning kan udgaae over hele Riget. Det nyttede nemlig slet ikke, om man end baade kunde og vilde oprette en Dansk Høiskole eller høiere folkelig Oplysnings-Anstalt i hvert Amt, thi efter den lange Krebsgang i Dansk Dannelse, og under den hos de fleste lærde og studeerte Folk herskende Vankundighed om og Ringeagt for alt hvad kun er Dansk, da vil man have vanskeligt nok ved at finde saamange dygtige Lærere og Ledere, som der udkræves ved een Høiskole, og uden saadanne Lærere og Ledere, som alle baade elsker og kiender det Danske Folk og Modersmaal og hver tillige en god Deel af de Danske Ting og Forhold, fordum og nu, uden dem vilde jo Danske Høiskoler være tomme Navne paa Indretninger, der blev Folket ligesaa fremmede, unyttige og skadelige som

de nærværende. Har vi derimod først een virkelig, ægte Dansk Høiskole, og bliver den end de første Aar kun besøgt af hundrede, eller, om man vil, kun af ti opvakte og letnemme Danesvende, da er derved ikke blot Isen brudt og det første Skridt, som koster, gjort, men da vil det aabenbart hvert Aar blive lettere at forsyne flere Skoler med gode Lærere og Ledere, og den Tid vil ei være fjern, da man i hvert Sogn, enten hos Præsten eller Skolelæreren, eller hos dem begge finder saamegen Dansk Dannelse og Oplysning, at Ungdommen langt bedre kunde nøies dermed end nu sædvanlig med slet ingen.

Vil derfor det Danske Folk vise, at de har Ret til at lee ad Latin-Snakken om Danskhed og Barbari som eet og det samme, og vil det Danske Folk, hvad der er langt vigtigere, lære at kiende dem selv, deres Kræfter, deres Inderste, deres Fæderneland, deres eget Modersmaal, deres sande Gavn, deres ædle Forfædre og herlige Grander og Veien til værdelig at følge Hine og kappes med Disse, da maa det Danske Folk, og især de Danske Bønder, som nu er den største Skaar-Blok af Folket, stor nok til at omfatte hele den Danske Dannelse og Oplysning, oppe og reise sig, og hvis Rigsraadet ikke strax med Kraft vil tage sig af det folkelige Affavn og det folkelige Storværk, da selv, i Forening med os Faa, som elske og kiende det Danske,

lægge Haand paa Værket, afstryge de forrige Slægters Skam og forberede Efterslægtens Hæder.

Herpaa beroer nemlig, saa vist som Gud er i Himlen og vi er paa Jorden, Danskhedens Redning og Danmarks Fremtid, det maa enhver Dannemand og Dannekvinde føle, om de end ikke seer det klarlig, thi hvorledes skulde det Tydske Sjæleaag afkastes, hvorledes skulde Folket faae Lærere, Ledere og Befalingsmænd, som forstaae og kan tiltale dem, med mindre Folkets Modersmaal holdes høit i Ære, og Danskheden bliver Rigets Grundlov! Hvorledes skulde endelig de Danske Bønder, som baade ved deres Tal, deres usvækkede Kræfter, deres ægte Danske Blod og Rigets nærværende Forfatning, ere kaldte til at tage Broderpart i Rigets Lovgivning og alle dets Anliggender, hvorledes skulde de giøre det sømmelig, ja, hvorledes maatte de ikke, forblindede og forledede, mod deres Villie giøre en stor Ulykke paa sig selv og paa Riget, hvis de ikke snart fik en Dansk Dannelse og Oplysning, saa de baade kan see og ramme det Rette, forebygge Skaden af det Fremmede, men gierne tage alt det Gavn deraf, de kan!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 5. Mai. Nr. 17.

Stalbroderskabet i de tre Nordiske Riger.

Forleden Aar, da de Svenske og Norske Studenter giæstede os, og deelde iblandt meget andet en glad Dag med os i Dyrehaven, hvor vi tømde Braga-Bæ-geret under Kæmpe-Telten; da kom Raden ogsaa til mig at tale et godt Ord for Stalbroderskabet i Norden, og vel er det langt fra, jeg nu kan huske hele Talen, og jeg har hverken Lyst eller Stunder til at lede op imellem de støvede Papirer, hvor den sagtens findes beskrevet, men jeg husker nog godt, hvad jeg egenlig vilde sige og fik sagt, saa Ungdommen syndes godt om det, og det var unægtelig Hovedsagen. Det faldt mig nemlig ind, at vi har et gammelt Sagn derom, at i Hedenskabets gode Tid havde de tre Nordiske Konger for Skik, naar der var Fred imellem dem, at mødes engang om Aaret paa en lille Øe oppe ved Gothe-borg, hvor de tre Nordiske Riger da stødte sammen,

og der at afgiøre med hinanden i Mindelighed, hvad der kunde være til fælles Bedste, altsaa naturligviis især, hvordan Norden bedst kunde holde baade Østen og Vesten og Syden tre Skridt fra Livet. Det er nemlig et oldnordisk Hjernespind, som der kan være Mening i, at der staaer fire Dværge i alle fire Verdens-Hjørner og bærer Himlen paa deres Hoveder, og det er klart, at de maae blive hvor de er, naar ikke Himlen skal falde ned og alle Fuglene med; men, i en Lignelse, kan man godt sige, at Dværgene især fra Østen og Syden har tit ikke villet holde sig, eller dog deres lange Fingre hos dem selv, saa han i Norden har havt ondt nok, som han har endnu, ved at forsvare sin Post. Dog, dette her kun i Forbigaaende, thi hvad jeg fortalde den Nordiske Ungdom og nu igien vilde fortælle Danskerens Læsere og Læserinder, det var, at Nordens Konger, naar de mødtes paa Øen, ogsaa, efter Sagnet, hjalp hinanden i Sadlen, og at det har siden givet Anledning til megen Trætte i Norden, da Svenskerne sagde, at det var deres Konge, som den Danske og den Norske Konge holdt Stigbøilen for, men Danskerne sagde, at det var deres Konge, der havde Æren, og hvad Nordmændene sagde, følger af sig selv, saa den Trætte syndes at skulle blive ligesaa lang, som den ældgamle mellem Ja og Nei. Dette vilde imidlertid være stor Skade for hele Norden og

for alt hvad de gamle Kæmpers Børn endnu kan og skal udrette til fælles Bedste og til hele Menneske-Slægtens Gavn, og jeg foreslog derfor et godt Forligelsesmaal, hvorved vi fik alle Ret, idet vi forudsatte, at Nordens Konger, naar de mødtes som gode Venner, skiftedes til at hjelpe hinanden i Sadlen, og at naar en af dem var meget ældre og tungere end de andre, eller havde nylig gjort noget, som hele Norden havde Gavn og Glæde af, eller var for Øieblikket svag af Saar eller anden Syge, da var begge de andre lige gode om at hjelpe ham op, ligesom vi tre kongelige Folk jo nu har besluttet herefter at gjøre med hverandre.

Den Tale faldt i god Jord, og ifjor, da Danmark pludselig kom i yderste Fare, da begyndte det alt at vise sig, at det ny Stalbroderskab i Norden er langt fra at være et tomt Mundsveir, men at det første Ord, „Mimers Hoved talede“, var et sandt Ord, baade som Vidnesbyrd om Hedenolds nordiske Konger og som Spaadom om Fremtidens nordiske Folk; thi aldrig saasnart drønede Luren paa Jyllands Grændser, før der kom Svenske og Norske Ungersvende flyvende for at staae broderlig bi under Dannebrog, og for at vise Tydskerne, at der var en Nordisk Eenhed, som stod paa sine egne Been længe før den kom til at staae paa Papiret; og som derfor hverken trænger til at

opmanes paa en nordisk Rigsdag eller til at gaae igien i en nordisk Keiser!

Ja, de nordiske Stalbrødre fra ifjor, med Norges Løvenskjold og Sverrigs Lovehoved (Lejonhufvud) i Spidsen, skal aldrig gaae af Minde, saalænge Danmark staaer og Nordens Hjerte føder Løveunger, og hvad der begyndtes ifjor, det fortsættes jo for vore og for hele Verdens Øine iaar, saa man skal ikke sige, det var et flygtigt Indfald eller en Spaanild, som blussede ud da Mærkes-Mændene segnede, nei, man skal nødes til at see, det var den gamle Kiærlighed, som ruster ikke, det var den gamle Bavn, som tændtes af sig selv paany og blusser høiere i Sky, jo mere Nordens Fiender flokkes og jo stærkere Nordens Løver, som ædle, udødelige Medbeilere (Ænherier) bløde.

Det kan nu vel synes, som det var ubetimeligt at tale om Fredegods-Dage i Norden, medens Kampen, Døds-Kampen, varer og Undergangen truer ikke blot Danmark, som nu er nærmest i Fare, men hele Norden, som de Umættelige har længe luret paa at dele, saa en fik Sjælen og en anden Kroppen, og Døden dermed dobbelt Gilde; men hvor saadanne Løver som de Nordiske kæmpe for Freden og kun for den, der maa ogsaa Freden midt under Kampen være os saa vis, som vi havde den alt, i sin yndigste Skikkelse, med alle sine livsalige Frugter og med det sikkre

Guld paa de alfare Veie, som kastede Glands paa de gamle Fredegods-Dage i Norden!

Det maae og vil vi altsaa forudsætte, at lidt før eller lidt senere flokkes Nordens Løver ordenlig, og at med lidt meer eller lidt mindre Umage stækker de Vingerne paa de Tydske Ørne og knækker Halsen paa den Vendiske Lindorm, saa Nordens Kæmpeaand beholder sine gamle Enemærker i Fred og vogter dem, som en stærk bevæbnet sit Paludi, ja, som Heimdal paa Himmelbjerg, efter den oldnordiske Spaadom, skulde vogte Gynge-Broen og det grønne Gudhjem til Verdens Ende, saa Spørgsmaalet bliver kun, hvad de ædle Nordiske Medbeilere (Enherier) kan og vil bruge den Freds-Tid til, som vi vil haabe, de snart har tilkæmpet sig.

Vel er det nemlig først i den allerseneste Tid, man udenfor Engeland har begyndt igien at betragte Fredstiden som den rette folkelige og menneskelige Livs-Tid og Daads-Tid, da man ellers sædvanlig paa Romersk har betragtet Krigs-Tiden som Hovedsagen, hvorefter alting maatte indrettes, saa Freds-Tiden var mest kun en Hvile-Tid og Vinter-Dvale for de Fribaarne, om end Trællene maatte slide haardt, for at der kunde være Nok til Krigen at fortære, og for at man kunde være „i Fred til Krig parat, som sig bør en brav Soldat"; men at Engeland bestandig har

gjort en Undtagelse, saa Krigstiden regnedes der for hvad den, med Hensyn paa Menneske-Livet aabenbar er, en stor Ulykke og Forstyrrelse, altsaa et Onde, man kun, naar det er nødvendigt, skal finde sig i, det peger tydelig hen paa, at dette er den Nordiske Livs-Anskuelse, og da nu selv Tydskerne maae indrømme, det er i Grundtanken (Ideen) ganske rigtigt, skiøndt for dem i Virkeligheden umueligt, saa tør vi ogsaa forudsætte, at denne Engelske Betragtning af Fred og Krig vil i de tre Nordiske Riger blive den herskende og i Forhold til Kæmpe-Kræfterne bære Freds-Frugter, som er værd at tale om.

Jeg veed det jo nok, at den Tydske Fornuft finder denne Forudsætning aldeles grundløs, da Nordboerne, efter deres selvraadige Fornufts Magtsprog, jo mere de fjerne sig fra Tydskerne og gaae i dem selv, desmere løsrive de sig fra Dannelsen og det Borgerlige Liv (Civilisationen) og opgive al Oplysning og Videnskabelighed, som lutter Ting, de maae takke Tydskerne for, saa at hele Norden, løsrevet fra Tydskland, maa nødvendig synke tilbage i sit gamle Barbari, hvis Bedrift kun var Blodbad, og hvis Vederkvægelse kun var Mjød-Drikken af Fiendernes Hjerneskaller. Jeg veed det meget godt, men jeg veed ogsaa, det er lutter Løgn, og skiøndt den Tydske Fornuft er lovlig undskyldt, naar den ikke

regner den oldnordiske Livs-Anskuelse i Voluspaa for noget Modbeviis, da den gaaer langt over den Tydske Forstand, saa kunde og skulde dog samme Fornuft begribe, at eftersom Engeland ikke har faaet enten sin Christendom eller sit Borgerliv fra Tydskland, men Tydskland har faaet hvad det har af begge Dele fra Engeland, saa kan Norden, hvis det trænger dertil, ogsaa langt bedre faae disse Engelske Varer tilsøes fra første Haand end tillands paa anden og tredie Haand fra Tydskland.

Men naar vi nu, med Engelands drøie Historie har stoppet den Tydske Pralhals, som de oldnordiske Dyrelæger stoppede Fenris-Ulvens Gab med Tyrs-Armen, da skal vi smukt fordybe os ikke blot i Voluspaa, men fremfor alt i vort eget Hjertelag, hvor da især Danskerne strax vil finde, at Freden huer dem bedst, saa det har ingen Nød, at de skal blive for brydske og blodtørstige, naar de river dem løs fra Tydskland og hele den Tydske ligesaa blodige som brydske Tankegang, men at de snarere maatte frygte for at nedsynke i Blødagtighed, hvis ikke Frygten for de uforsonlige Tydskere og Skamfuldheden for de kække nordiske Fostbrødre forhindrede det. Det skulde altsaa være disse vore Grander af haardere Malm, der skulde staae Fare for at miskiende Fredens Værd og forsømme dens Benyttelse til bedre Ting end Drikkelag,

Rævejagt og Bøssemageri; men om de ogsaa kunde have nogen Fristelse dertil, saa vil dog baade deres høie Æresfølelse, deres atter vaagnede Kiærlighed til Danmark „deiligst Vang og Vænge“, og deres stærke Drift til at vinde Klarhed over sig selv og hele Menneskelivet giøre Fristeren tilskamme, og der vil opstaae en ædel Væddestrid mellem Kæmperne og Skjoldmøen, hvem der kan bevæge sig med mest Frihed og Ynde og bidrage mest til hele Nordens Held og Hæder.

Det forudsættes nemlig, at Nordboerne enten strax lære af deres Engelske Frænde, eller, hvad der var det allerbedste, opdage hos sig selv, at Frihed i Bevægelsen er udvortes saavelsom indvortes Vilkaaret for al Menneskets levende Virksomhed, saa Nordens Aand, som Lykke-Vanen Frey, løser alle Baand paa Menneske-Livet, paa dets Haand og Fod, saavelsom paa dets Tunge og Pen, og da vil man i Norden „Kæmpers Fødeland“ faae en Virksomhed at see, der selv fordunkler den Engelske, den hidtil mageløse, fordi den hverken fortrinlig vil kaste sig paa det Haandgribelige eller lade sig i det Aandelige enten besnære af de snilde Hellener eller baste og binde af de glubske Romere, men omfatte alt Menneskeligt med al den Kiærlighed, det kan indflyde, og skride stadig fremad til Klarheds-Maalet, som Odins-Øiet fra Arildstid har skimtet i det Fjerne,

og lader sig derfor ikke indbilde, kan naaes i en Haandevending.

Medens derfor Agerdyrkning, Opdræt og Fiskeri, Kalkbrud og Bjergværks-Drift, Haandværker med al Vinskibelighed, Søfart og Handel, vil blomstre i Norden, saa vil Blomstringen dog ei blive engelsk og langt mindre nordamerikansk, men ægte nordisk, saa det timelige Menneskelivs eller Historiens Aand staaer for Styret i alle Henseender, ligesom alle Nordens Kæmper bænkedes i Hærfaders Sal, med ham selv midt iblandt sig, som vel ei vilde smøre sig paa Flæsket af Sæhrimner, men drak dog daglig alle Enheriers Skaal, og sørgede for, at der under Dagværket legedes lifligt for dem paa Brage-Harpen, hvor „Strængen var af Guld“.

Ja, dette falder maaskee endnu lidt dunkelt for „Danskerens“ Læsere og Læserinder, men deels maae vi endelig allesammen komme tilbage til den nordiske Grund-Følelse, at da det Høieste og Dybeste i Menneske-Livet umulig kan staae klart for os her i Midtgaard, saa er det Daarskab heller at undvære alt Syn deraf, end at see det dunkelt, og derhos klarer alt saadant sig nu hos os i Dagetal.

Hvad her menes, kan jo saaledes godt siges med tydelige Ord, thi det er jo, at den gienfødte Nordiske Virksomhed ikke blot vil udstrække sig til hvad man kalder „Konst og Vidskab“, men at begge Dele vil

hos os faae et eiendommeligt, et nordisk og historisk Præg, og komme til at gaae langt anderledes Haand i Haand og komme til at staae i langt klarere og frugtbarere Vexelvirkning med Folkelivet og alle de daglige Sysler, end det nogensinde før har været Tilfældet i Verden, saa at naar man vil have et Forbillede derpaa, maa man søge det i den usynlige, i Aandens og Ordets Verden, og finder det da naturligviis i Valhall, som Nordens Aand ved det nordiske Livs-Ord har skabt til det samme.

Valhall er nemlig, som man nok veed, alle de fribaarne og frigjorte Kæmpers Opholdssted efter Døden, hvor de i Aandens (Odins) Tjeneste venlig og vel forligte øve deres Kræfter i ædel Væddestrid, til i Fælleskab med alle Aserne at bestaae den sidste store Kamp, hvori de med ædel Selv-Opoffrelse skal gienløse Balder fra Hell og hele Verden fra al den Ulykke, som Rimthusserne har bragt over den, og deres jordiske Kamp betragtede da vore Kæmpe-Fædre kun som én Forberedelse til Valhals-Livet og Einherie-Kampen i den anden Verden.

Naar derfor i den Nordiske Oplysnings-Alder hele Menneske-Livet, betragtet som en Kamp for Livets Krone, frigjort fra alle de udvortes Baand og vilkaarlige Skillerum, træder i den historiske Aands, i Kæmpeaandens Tjeneste, og kommer ved levende Virk-

somhed til Forstand paa sig selv, sine Kræfter, sit Maal og alle sine Omskiftelser i Tidens Løb, da bygges og befolkes det sande Nordiske Valhall, og Historiens Aand vinder derved en klar og samlet Styrke til dermed at undertvinge og forklare alt hvad man kalder Naturen eller Verdens-Skabningen.

Dette er hvad der dunkelt har svævet for mig, naar jeg sang om Odin og Valhall som noget, der endnu var til, og om Valhals-Livet, som noget, der ret egenlig nu kunde og skulde leves i Norden, saa den gamle Kæmpetid var kun et Forbillede paa den ny Væddestrid, hvori Aanden aabenbar førde an og vandt altid Seier. Det samme var det, der begyndte at klare sig for mig, da jeg bebudede og, saavidt jeg kunde, begyndte en Nordisk Videnskabelighed, ligesaa omfattende som den Tydske, men saa forskjellig derfra, at de To kan aldrig forliges, men vinder paa begge Sider ved at kæmpe med Skarpsindighed.

Sagen er kortelig og allerede nu klarlig den, at baade Tydskere og Nordboer udmærker sig derved fra alle de forrige Giættere paa Livets Gaade, at de gaaer ud fra Mennesket, som hele Skabningens og Tidens Hovedperson, og vil deraf forklare alt det Øvrige, men de gaae hver sine Veie og kan aldrig mødes uden at strides paa Liv og Død, fordi de, lige-

som Hedrik og Giæst hin blinde, har væddet om deres Hoved.

Tydskeren har nemlig sat sig i Hovedet, at da alt Tilværende er til i Rummet og i Tiden, hisset stedligt eller naturligt og her timeligt eller historisk, saa maa hans egen Fornuft, der, efter hans Tanker, er hævet baade over Tid og Rum, nødvendig indeholde Grunden til begge Dele og til alt hvad deri befindes.

Mellem os Bogorme er det ogsaa vitterligt nok, at det Tydske Grubleri, som kalder sig selv den Tydske Videnskab eller Philosophi, ved disse overspændte Krav rager i Strid baade med sig selv, med hele Verden og især med den „skjulte Almagts-Haand", som har skabt Verden og styrer Tidens Løb, men Udviklingen heraf vilde baade føre for vidt og falde mine Læserinder, som jeg altid forudsætter og aldrig opgiver, meget for kiedsommelig, saa jeg vil kun bemærke, hvordan der nødvendig fødes en videnskabelig Tvekamp mellem Tydskere og Nordboer, der ligesom den mythiske mellem Loke og Heimdal, kun kan endes med den enes eller med Begges Fald. Naar nemlig Tydskeren først af sin egen rene Fornuft har udledt og forklaret sig Tingene i Rummet, Verden eller Naturen, da paastaaer han haardnakket, at nu skal alle Tidens Begivenheder, hvad man kalder Historiens Gang eller Menneske-Slægtens

Levnets-Løb, lade sig forklare deraf og rette sig derefter, og heraf følger, blandt andet, at Ingen maa understaae sig at lægge noget væsenligt til den Tydske Videnskab, hvorved den erklæredes for ufuldstændig, og endnu mindre vove at bestride dens Grundsætning, som er den Tydske Fornufts guddommelige Fylde og Ufeilbarhed.

Begge Dele maa imidlertid den Nordiske Tænker vove, fordi han umuelig kan indrømme, enten at hans eiendommelige Tankegang er tom, eller at hele Menneskeslægtens Levnets-Løb skulde kun havt til Hensigt at bringe den Tydske Fornuft til Selv-Bevidsthed, og paa Trods mod den Tydske Videnskab, der udgiver sig for fix og færdig, maa Nordboen grundlægge en alt omfattende Videnskabelighed, der, langt fra at ville udlede alt af nogen menneskelig Selv-Bevidsthed, kun bruger den til Maalestok og forudsætter, at Menneske-Livet, hvor det er kraftig tilstæde og faaer Leilighed til at udvikle sig frit efter sine egne uforanderlige Love, der vil Det, i Tidens Løb, skabe en ny Verden af store Kiendsgierninger, hvori det aabenbarer alle sine Hemmeligheder og udvikler og udvider i samme Grad efterhaanden Menneske-Fornuften til at fatte og begribe dem.

Ligesom derfor vort Norden fra Arildstid har havt en egen Spaadom om Menneskeslægtens timelige

Døds=Kamp, der under Forsynets Styrelse fører til Livets og Lysets afgjørende Seier, saaledes maa vort Norden i Nytaarstiden faae en tilsvarende Videnskabelighed, som opviser, oplyser og forklarer den dybe Sammenhæng i hele Menneske=Slægtens som i en enkelt Stormands Levnetsløb, og som i Kamp=Gudernes (Asernes) Liv og Bedrift fra Balders Drøm og Død til hans Opstandelse.

Da nu Mennesket umuelig kan kiende noget andet, høiere eller lavere, end sig selv, uden ved den Vexel=Virkning, som i Tidens Løb har fundet Sted eller vil finde Sted mellem Menneske=Livet og alt det andet, saa er det klart, at den Nordiske Tænker, som bestandig har Menneske=Livets fri og kraftige Virksomhed for Øie, og venter paa at Livet gjennem denne Virksomhed i Tidens Løb skal forklare sig selv, han gaaer den eneste rette Vei til altomfattende Vidskab.

Derfor er det, jeg altid paastaaer, at Nordboerne har fra Arildstid udgjort det rette Vidskabs=Folk, hos hvem Erfarings=Viisdommen i det Store samlede sig som Vand i Mimers=Brønden, og skulde engang aabenlyst øses af den til at klare Odins=Øiet, og derfor har jeg allerede mange Aar tilbage foreslaaet Oprettelsen af en stor Nordisk Høiskole for en altomfattende Videnskabelighed i Nordens Aand, som Sjælen i den Nordiske Enighed og Værkstedet for den

menneske-historiske Vidskab, som Nordens eiendommelige Storværk.

Idet jeg nu her gientager dette mit Forslag, og yttrer i Forbigaaende, at det bedste Sæde for denne Nordiske Høiskole, anlagt efter samme store Maalestok, som Høiskolen i Oxford, rimeligviis vilde være Götheborg, nær ved Øen, hvor Nordens Konger fordum mødtes og raadslog om Nordens Tarv og fælles Bedste, da maa jeg vel udtrykkelig bemærke, at det kun er paa visse Vilkaar, eller under visse Forudsætninger, at en saadan Nordisk Høiskole kan være ønskelig og svare til sit levende Begreb; thi saalænge de Lærde i Norden betragter Nordens Aand med lukkede Øine og Menneske-Livet giennem Italienske eller Tydske Briller, saalænge var naturligviis Oprettelsen af en stor Høiskole latterlig, da man kan have Ulykke nok af de smaa og betaler dem dyrt nok.

Jeg forudsætter altsaa, at Nordens Aand paany faaer Magt med Nordens Folkestammer, saa de ikke blot giøre fælles Sag mod alle Fremmede, som vil beherske os, men føle Trang til at forstaae Menneske-Livet hos sig selv og i det Hele, og føle en mægtig Drift til et eiendommeligt Storværk i denne Retning, der naturligviis kun kan øves med samlet Styrke og forenede Kræfter.

Der hører altsaa vist nok hvad man kalder store, kæmpemæssige Forberedelser til, før der virkelig kan

reise sig et saadant straalende Værksted for Nordisk, menneske-historisk og derved baade levende og altomfattende Videnskabelighed, thi først maa Folkestammerne virkelig indgaae et Nordisk Stalbroderskab i borgerlig Henseende, indføre fuldkommen Frihed for alt hvad der er i Nordens Aand, og nedbryde alle de Skillerum, der staae den tilsvarende fri Bevægelse eller dog den levende Vexel-Virkning og kraftige Sammen-Virkning iveien, saa det undrer mig slet ikke, at mit Forslag til en Nordisk Høiskole, som en Heimdals-Borg paa Himmel-Bjerget, ansaaes og, hvis det huskes, ansees vel endnu for en æventyrlig Drøm, der umuelig kunde træde i Kraft og Virksomhed. Det undrer mig ikke, men det kyser mig endnu mindre, thi naar jeg seer tilbage paa Menneske-Livet i de forbigangne Aartusinder, da seer jeg ganske anderledes kæmpemæssige Forberedelser til den menneske-historiske Videnskabelighed og dens Drift i Norden, og da de dog er skedt og staaer i saa øiensynlig Sammenhæng, at det guddommelige Forsyns Haand deri er umiskiendelig, saa bliver det nødvendig for mine Øine i Sammenligning kun Smaating, hvad der endnu maa skee, og det maa staae soleklart for mig, at Forsyns-Haanden ei kan have gjort saa store Ting forgiæves, men vil vide at naae sit Øiemed. Reddes nu Danmark ved Grandernes Hjelp fra de Tydske Ørne-Kløer, og lykkes det Danske Omsving til sand borgerlig Frihed og folkelig Oplysning, da vil man vel heller ikke tvivle stort paa den Nordiske Høiskoles Muelighed eller ret længe komme til at vente paa dens Virkelighed!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 12. Mai. Nr. 18.

Nydansk Bjarkemaal.

Gudhjemmets Hane goel,
Han med Gylden-Kammen,
Op stod vort Nordens Soel,
Som til Fryd og Gammen
Kaster Glands paa Daners Skjolde
Og paa Kæmper bolde,
Op at ride før Dag Danmarks Lykke imøde!

Leiregaard sank i Grus,
Under Luer hadske,
Lagt er med Koldinghuus
Christjansborg i Aske,
Lærken synger dog med Maagen
Over Dannebrogen:
Op at ride før Dag Danmarks Lykke imøde!

Tydskeren raser vild
Imod Svanevangen,
Lindormen spruder Ild
Imod Fuglesangen,
Svanen svæver over Voven,
Sangen over Skoven:
Op at ride før Dag Danmarks Lykke imøde!

Nørrelebs Kæmpe-Aand,
Altid vaad om Kinden,
Naar Jettens Røverhaand
Truer Dannekvinden!
Under begge Øien-Bryne
Lad nu Mjølner lyne!
Op at ride før Dag Danmarks Lykke imøde!

Kast over Sund og Belt
Kullen du og Dovre!
Følg dem, vor Lynilds-Helt!
Saa er Faren ovre,
Sødt da over Danevangen
Lyder Seier-Sangen:
Op at ride før Dag Danmarks Lykke imøde!

Frit gaaer Røg og Ry
Over alle Have,
Løfter med Sang i Sky
Fredens Himmel-Gave,
Nordens Aand i Hjerte-Skjulet,
Han er Drivehjulet!
Op at ride før Dag Danmarks Lykke imøde!

Gal saa hver Morgenstund,
Du med Gylden-Kammen,
Indtil fra Havets Bund
Stiger Muspel-Flammen!
Palme-Fugl, du Askebaarne!
Syng fra Valhals Taarne:
Op at ride før Dag Danmarks Lykke imøde!

Aarstiderne.

Yndig er Vaaren,
Men stakket og svag,
Smilet og Taaren
Gienfødes hver Dag;
Alfer og Trolde
Ridderspil holde,

Hvide og Sorte
Kippes og kappes,
Kysses og nappes,
Ved Straalehjems Porte;
I Leg ganger Latter
Fuldkry med sin Krands,
Med Graad til sin Datter,
Gaaer bag hun af Dands!
Dog Sorgen er liden,
Og Glæden er stor,
Kun stakket er Kviden,
Og matte dens Spor!
Brat kysser Vinden
Voven af Kinden,
Soel som paa Vinger
Af Graasky udspringer,
Skaber saa saare
Perle af Taare,
Som Bladene grønne
Af Knopperne graa,
Og Blomsterne kiønne
Af Frøkugler smaa;
Som Blomster og Blade
Paa Bjerg og i Dal,
Saa Børnene glade
I Hytte og Sal!

Inde og ude,
I Mark og i Bryst,
Skiør som Glasrude
Er Vaartidens Lyst!
Vaaren har Vinger,
En paa hver Finger,
Let man det mærker
Paa alle dens Værker,
Hurtig oprundne,
Flygtig forsvundne;
Yndig er Vaaren
Dog selv naar den svandt,
Perle af Taaren
For immer du vandt,
Naar kun dybt inde,
Hvor Bølgerne gaae,
Vaarsolens Minde
Har altid en Vraa!

Somren er lummer,
Da Luften er tung,
Let døer af Kummer
Da Vaarblomsten ung,
Men Høitid dog holde
Roserne bolde,

Og Guldregnen falder
I Rosemunds Skiød,
Trods Graaden for Balder,
Er Kinden dog rød!
Laas har for Munden
Fuglen i Lunden,
Naar Dagen er heed,
Marken, som bølger,
Hos sig dog dølger
Meer end man veed.
Duerne kurre,
Bierne surre,
Aften og Morgen
Lærken paa Vinger
Lydhøre bringer
Sangbod for Sorgen,
Og Nattergal-Kviden
Giør Midsommers-Tiden
Til Medbeilerinde
Ad Sanglivets Vaar,
Med dybere Minde
Og gyldnere Kaar,
Mens Hyrderne sukke
Med Fløitelyd sød,
Og Bølgerne vugge
De Store i Skiød!

Kiølig er Høsten,
Men Tiden er travl,
Værket som Lysten,
Og Glæden som Avl:
Leerne klinge
Og Regene springe
Paa Marken i Dands,
Høstpiger unge,
For Fuglene sjunge
Med lyseblaa Krands,
Og Laderne øde
Være da Grøde,
Glimre med Guldet,
Som skabdes i løn,
Opskiød sig af Muldet
Paa Fuglenes Bøn!
Dorsk bliver Jorden,
Og vrimler af Kryb,
Men Himlen i Norden
Er deilig og dyb,
Og Løvfald i Skoven
Giør Længselen stærk,
Og Efteraars-Ploven
Giør underligt Værk,
Reder for Glæden
En Seng under Muld,

Hvor den med Sæden,
Trods Vinterens Kuld,
Snedækket hviler,
Og dog ei hendøer,
Sovende smiler,
Som Saligheds Øer,
Opstaaer i Vaaren,
Som Solen af Hav,
Afryster Taaren
Til Blomst paa sin Grav!

Vinternats-Fuglen,
Med Tuden for Sang;
Det er Nat-Uglen,
Berygtet i Vang,
Og Vinterens Glæder
Vel snart allesteder,
Ved Dag og ved Nat,
Er glammende Hunde
I rimtakte Lunde,
Og Kanefart glat;
Men større og mindre
Dog Stjernerne tindre
Paa Himmelens Blaa,
Med Lysvink fra Oven,
Og Lysglimt i Skoven,

Vist ei at forsmaae,
Og Sangerske-Flokken
I Bur, mens det sneer,
Ved Væven og Rokken,
Som Lut og Klaveer,
Smaanynner i Norden
Om Fryd og om Fred,
Saa Liv under Jorden
Sig rører derved,
Og Solen sig vender
At høre derpaa,
Og Sommerbud sender
De syngende Smaa!
Saa Julenats Toner
Med Vintren forsoner,
Og selv naar den strænges,
Dog Dagene længes,
Til Vaaren paany
Med Soelglands af Graven
Sig reiser i Haven,
I Paaskedags Gry,
Og mødes med Glæden
I Engblomster-Kiæden,
I Skyhimlens Kor!

Fugleſyn af Oxford.

(1843.)

Fugle=Syn
Af Vidſkabs=Byer,
Under Lyn,
Mens Dagen gryer,
Vanſkelig til Sang opflammer;
Overalt en Døbning=Hal,
Som en ſtor Kisdhoved=Skal,
Skjuler Aandens Læſekammer,
Skjuler Heimdals=Buggen fiin!

Dog, i Ly
Af grønne Høie,
Alfreds By
For Skjaldens Øie
Hæver ſig med Spiir og Taarne,
Kæmpe=Eg og Roſe rød,
Slumrer ſødt i Enge=Skiød,
Som Nimødrenes Eenbaarne,
Som din Stolthed, Fader Thæms!

Flod og Bæk
Sig yndig ſlynger,
Under Hæk,
Hvor Baaden gynger!

Under glade Fuglesange,
Over Engen lysegrøn,
Snoe sig trindt i Lys og Løn
Snevre Stier, brede Gange,
Tankefulde Vandringsmænd!

Alfreds By!
Forgjæves pege
Høit i Sky
Ei dine Ege,
Dine Spir og dine Taarne,
Derom spaaed Anguls Vaar,
Spaaed meer end tusind Aar,
Du er Stjernernes Udkaarne
Til at tindre under Sky!

Held, o Held!
Du Daabens Navner:
Helligvæld,
Som Vidskab savner!
Ved din Bredd paany af Gruset,
Under Hammerslag med Klang,
Under hundred Lærkers Sang,
Løfter brat sig Bedehuset
Fra den gamle Anguls-Tid!

Dages skal
Nu og saa sage
Vidskabs Hall
Fra Alfreds Dage:
Kæmpe-Aandens Læsekammer,
Hvor, i Skin af Livets Soel,
Straaler Sagas Dronningstol,
Kaster Glands paa alle Stammer
Som sprang ud ved Helligvæld!

Kildevæld
Til Livets Floder!
Bliv i Kveld
Nu Klarheds Moder!
Hele Sandheds-Tankekuldet
Lad i Christentøiet svøbt,
Lad i dine Bølger døbt,
Reent og purt og tro som Guldet,
Svinge sig med Sang i Sky!

Phaeton i Øresundet.

Øresunds de smulle Bover,
Modersmaalets Bølgespeil!
Eder glider Fuglen over,
Som et Skib for fulde Seil,

Daler, dukker, Foden dypper,
Saa igien fra Sky neddrypper
Himlens Dugg i Moderskiød!

Himlens Dugg er Blomstens Syster,
Derfor hun i Moderskiød
Vinked op paa Sundets Kyster
Rosens=Blommen hvid og rød,
Til en Krands for Dannekvinden,
Til et Speil for Luekinden,
Og til Fryd for Fugl i Sky!

Ulke svævned over Havet,
Foer saa vidt, som Sky er blaa,
Kom, hvor Ikaros begravet
Under Blomster=Blade laae,
Havde dog ei Mage fundet
Til vor Kyst ved Øresundet,
Med den lyse Bøgeskov!

Men en lille Fugl fra Østen
Ogsaa over Hav sig svang,
Laande Nattergale=Røsten,
Og om Bøge=Skoven sang,
Hvordan med de lyse Blade
Paa det blomsterrige Stade
Den oprandt ved Øresund!

Fuglen sang om den Lysøie,
Græker-Tungens Phaeton,
Søn af Kongen i det Høie,
Solens Drot og Lysets Aand,
Som, til Sorg for Systre omme,
Drukned i de Danske Strømme,
Brænder end paa Havets Bund*).

Solens Vogn med vrinske Heste
Hid til Nordens Himmelegn
Kiørde han ei med de Bedste,
Og foer vild i Løvens Tegn,
Vælted over Øresundet,
Hvor Havfruen rosenmundet
End ham fængsler i sin Favn!

Systre hans paa Snekker skiønne
Søgde ham med Seil i Raa,
Under Skaanes Kyster grønne,
Blomstrende ved Bølgen blaa,
Saae ham smile dybt i Vove,
Blev til lyse Bøgeskove
Trindt omkring hans Leiested!

*) Phaeton (Soelglandsen) Søn af Helios (Solguden) faldt nemlig, efter Mythen, ned i Floden Eridanos, som jeg, ingenlunde blot for Navn-Lighedens, men især for Hierte-Lighedens Skyld, finder i den ordanske Strøm.

Gyldne Taarer uden Mage
Fældte de ved Nordens Hav,
Ny af dem i gamle Dage
Gik der med det gyldne Rav,
Graaden i de grønne Sale
Er dog Slag af Nattergale,
Kvide=Sang for Phaeton!

Han i Dybet med Havfruen
Lever dog endnu iløn,
Og man saae paa Himmelbuen
Af det Par alt mangen Søn;
Alle de som Nordlys klare
Sig for Øiet aabenbare,
Deiligst i en Julenat!

Spaamænd er de allesammen,
Børnebørn af Helios,
Spaae om Lys til Nordens Gammen,
Som kan Mørket byde Trods,
Saa det blusser midt i Mulmet
Hvad der har i Dybet ulmet,
Skaber Lys i Hjertevraa!

Længst forgangne, mørke Tider
Lysne skal for os i Nord,
Og den Dag skal grye omsider,
Da et kiærligt Almagts=Ord

Hæve skal fra Øresundet
Havfru skiøn, i Dybet bundet,
Favn i Favn med Phaeton!

Da sig løser Livets Gaade
Under Tidens Straalekrands,
Saa af Havet paa en Maade
Stiger Kiærlighed med Glands,
Og den Krog er nem at hitte,
Hvorfra om sin Aphrodite
Hellas fik sit Drømmesyn!

Ja, den Krog blev tidlig fundet
Af vort Nordens Kæmpeaand,
Thi den er i Øresundet,
Ret udløst fra Trællebaand,
Saa det under Skiønheds-Øen
Klarlig knytter Hjerte-Søen
Til det store Aande-Hav!

Bestillinger paa „Danskeren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 19. Mai. Nr. 19.

En ikke holdt Rigsdagstale.

I Rigsdagsmødet den 7. d. M. skulde den afgjørende Forhandling og Afstemning finde Sted angaaende Grundlovsudkastets Paragrafer 30—36, som indeholde Bestemmelserne om Rigsdagens Sammensætning for Fremtiden. Jeg havde besluttet denne Gang ikke at stemme med, hverken for eller imod. Men da dette kunde see besynderligt ud ved de Spørgsmaal, som næsten af Alle baade i og udenfor Rigsdagen betragtedes som de allervigtigste og som i Virkeligheden ogsaa fremfor noget andet havde fremkaldt Partiernes Iver og Anstrængelser, vilde jeg anføre mine Grunde, hvorfor jeg agtede at holde min Stemme tilbage, saa meget mere som jeg forrige Gang ved Navneopraab havde afgivet den. Jeg havde derfor forberedt mig paa en Tale i denne Anledning. Men Sagen tog i dette Møde en anden Vending end den, jeg, som ikke er indviet i Partiernes Hemmeligheder,

havde ventet. Da det Parti, som med størst Bestemthed tidligere havde erklæret at ville modsætte sig det „Bruun-Jespersenske Forslag“, nu igjennem Balthasar Christensen tilkjendegav, at det i denne Henseende havde forandret sin Beslutning, var det indlysende for Enhver, at dette Forslag vilde gaae igjennem med meget betydelig Stemmefleerhed, saa at en enkelt Stemme mere eller mindre hverken kunde gjøre fra eller til, og der udbredte sig over Forsamlingen en almindelig Stemning af Veltilfredshed. Uagtet nemlig maaske ikke en Eneste var fuldkommen fornøiet med det omtalte Forslag, saa syntes de Fleste dog at finde en Beroligelse i at deres Modstandere heller ikke vare det, og man hengav sig til den velbehagelige Følelse, som næsten altid vækkes hos os Danske, naar Fred og Forsoning kan afløse Trætte og Feide. Man ønskede derfor, at Afstemningen snarest muligt skulde finde Sted, for at ikke Opsættelse maaske skulde give Anledning til nyt Udbrud af Fjendtlighederne, og det vakte kjendeligt Mishag, hvergang en ny Taler reiste sig. Under disse Forhold beholdt jeg min Tale hos mig selv, men gik bort inden Afstemningen begyndte.

Jeg ønskede imidlertid dog gjerne at faae denne Tale et eller andet Sted trykt, ikke alene for min egen Skyld, skjøndt det heller ikke kan være mig ligegyldigt, hvorledes de af mine Venner, som muligen kunne have bemærket min Fraværelse ved denne Stemmegivning,

fortolke den, men end mere for den Anskuelses Skyld, i hvis Tjeneste jeg staaer og for hvis Udbredelse jeg efter ringe Evne arbeider saa godt jeg formaaer. Da denne Anskuelse har sit egentlige Organ i „Dansteren", har jeg udbedt mig af min høitagtede Ven, dens Udgiver, at han vilde forunde min ikke holdte Rigsdagstale en Plads i hans Blad. Vistnok vilde en Afhandling af mig, hvis jeg havde havt til Hensigt at skrive en saadan for „Danskerens" Læsere, blive noget anderledes baade i Stiil og Anlæg end nærværende Tale; men jeg haaber dog, at den ikke skal være dem uforstaaelig, i det mindste ikke mere end hvad de pleie at læse udenfor „Dansteren".

Flor.

Om det saakaldte Repræsentationsspørgsmaal har den største Deel af Husets Medlemmer ved en eller anden Leilighed yttret sig, og man har næsten hørt ligesaa mange Meninger som Talere. Jeg har hidindtil tiet, ikke alene af de Grunde, som i Almindelighed have foranlediget mig til Tavshed, men særskilt ogsaa af den meget væsentlige Grund, at jeg ingen Mening havde at komme med, som kunde finde Bifald her i Salen. Af mig selv formaaede jeg nemlig ikke at skabe mig nogen Mening om denne Sag, som jeg kunde kalde en Overbeviisning, og af alle de mangfoldige Meninger,

som jeg hørte af Andre, var der kun en eneste, som tiltalte mig. Den tiltalte mig vistnok strax og aldeles, baade fordi den stemmede med min Betragtningsmaade af det borgerlige Samfund, og fordi den syntes mig at passe godt for os og vore Forhold, altsaa at være naturlig, og endelig fordi den syntes mig ikke at stride imod den nye Tingenes Orden, som jeg meget gjerne troer baade kan og vil blive holdt borte endnu i nogen Tid, men som jeg er fuldkommen overbeviist om dog inden lang Tids Forløb vil gjøre sig gjældende over hele Europa, enten man nu troer at maatte ansee dette som en Lykke eller Ulykke for Menneskeslægten. Men denne Mening om hvorledes en dansk Rigsdag burde sammensættes — det var Rigsdagsmandens fra Præstø — skjøndt den mere end nogen anden indeholdt Billighed imod alle Parters rimelige Fordringer, vandt desværre saa ringe Anklang her i Salen, at ikke engang De, jeg snarest kunde have haabet det om, fandtes villige til at gaae ind paa den. Jeg maatte altsaa ansee det for aldeles frugtesløst at tale for denne Anskuelse; derfor taug jeg.

Af alle de øvrige „Repræsentationssystemer“, baade Udkastets og samtlige Ændringsforslags, har det ene næsten ligesaa lidt som det andet kunnet drage mig til sig. Dette er saa langt fra at skulle være nogen Dadbel over dem, at jeg ikke engang hermed har villet sige, at jeg ansaae alle disse Systemer for urigtige. Jeg har

kun meent, at der i *mine* naturlige eller dog sædvanlige Forestillinger Intet findes, hvormed hine Systemer let og naturligt forbinde sig. Heller ikke har jeg nogensinde gjort Statsvidenskaben til mit Studium, hvorved jeg muligen vilde være kommen til en selvstændig Mening om dennes vigtigste Spørgsmaal eller dog til en Vane at tænke mig dem besvarede i en bestemt Retning; men denne Mangel deler jeg upaatvivlelig med den større Deel af Husets Medlemmer.

Min Grundfølelse og Hovedanskuelse om, hvilken Forfatning der maatte være den retteste her i Riget, d. v. s. hvorunder Alle, saavidt muligt, kunde leve vel og tilfreds, forsaavidt deres personlige Karakteer, Evner og Tilstand tillade det, har altid været, at det maatte være en saadan, hvor hver Mand i Landet skulde have Ret til at bruge og anvende sine Kræfter og sin Dygtighed saa frit som muligt, eller med andre Ord, ganske efter sin egen Lyst og Overbeviisning, saalænge han ikke derved kom til at træde Andres lignende Frihed for nær. Jeg troer, at Mangfoldige derved vilde kunne arbeide sig frem til en langt bedre Stilling og større Velvære end nu er Tilfældet, og jeg troer, at en saadan Frihed vilde være til Glæde og Tilfredsstillelse for alle de Dygtigere, ligesom den tillige vilde være den naturligste og stærkeste Dæmning imod den Misundelse, der, om ikke føder, dog nærer de umulige og derfor vanvittige,

men alligevel existerende og farlige Lighedsideer. Som Følge heraf har jeg staaet i den Formening, at det syvende Afsnit af Grundlovudkastet, som handler om de borgerlige Friheder og Rettigheder, var det vigtigste af alle: dette Afsnit vedkommer enhver af os og angaaer vort Liv og Virksomhed hver Dag. Den størst mulige Frihed til at føre dette Liv og øve denne Virksomhed som man vil, har jeg troet at være Det, man med Grund kunde betragte som enhver Borgers „naturlige Rettigheder“ i det ellers kunstige Samfund man kalder Stat, og som denne, saa godt det lader sig gjøre, bør betrygge Alle. Har den Evne dertil, saa anseer jeg det for en af dens allerførste Pligter at sørge for Udbredelsen af en sund og nyttig Oplysning i Folket, en Pligt, som ikke alene Menneskekjærligheden beder om som en Velgjerning, men som Statsklogskaben fordrer som en Nødvendighed for den Tid, vi gaae imøde. Naar Dette kunde vindes, og der i Grundloven blandt de borgerlige Rettigheder indrømmedes al den Skrive- og Talefrihed, der lader sig forene med offentlig Orden og Sædelighed — saa var mit væsentligste Ønske med Hensyn til Grundloven opfyldt, og jeg skulde med temmelig Ligegyldighed see paa, hvorledes Rigsdagen, eller det lovgivende Personale for Fremtiden, blev sammensat, hvis Hovedforretning da vilde blive: at vaage over og arbeide paa, at samtlige Borgeres ovenomtalte Frihed,

Sikkerhed og Oplysning ikke hindredes, men tvertimod befordredes. Denne Opgave, forekom det mig, at det af den nævnte Rigsdagsmand fra Præstø stillede Forslag bedre løste end nogetsomhelst af de andre, fordi dette deelte alle de Anskuelser og Villier, der bør overveie og bestemme, hvad der skal være Lov for Alle, paa en for vort Rige og vore Forhold naturlig Maade i to Afdelinger, hvoraf den ene skulde varetage de egentlige eller almindelige Landbrugsinteresser, den anden Stædernes, hvor ikke alene Handelen og Søfarten har deres Hjem, men hvor ogsaa Videnskab og Kunst, de større Formuer og disses Frembringelser samle sig. Den Forskjellighed i Sysler og Anskuelser, som finder Sted i Staden og paa Landet, er nemlig ikke forbigaaende, den er vedblivende; men deres Interesser ere ikke saaledes fjendtlige, at den enes Tab skulde være den andens Fordeel, tvertimod de trænge til hinanden og befordre hinandens Vel. Naar begge derfor kun havde Ret og Magt til at gjøre sig gjældende, er det sandsynligt, at de efter ikke lang Tid vilde, uden Nid, lære at forstaae og anerkjende hinanden, og frivillig og uden Fare forene sig i eet Kammer.

Men denne Anskuelse, der forekom mig saa simpel og naturlig for vore Forhold, fandt, som jeg allerede har tilladt mig at bemærke, desværre aldeles ingen Anklang her i Salen; det Nye og Uvante i en saadan Deling førte maaske ogsaa med sig, at den maatte fore-

komme Mange fremmed og vilkaarlig. Man holdt sig til den sædvanlige Anskuelse angaaende forskjellige Stænder og Samfundsklasser, samt disses forskjellige Interesser og Berettigelse. Denne Anskuelse kunde saa meget lettere blive faststaaende hos de Fleste, som Enhver af os, ved at høre til den ene eller anden af disse Samfundsklasser, saa let kunde blive berørt af en egoistisk Spore og i al Fald ansee sig forpligtet til at forsvare og forfægte sin Stands eller Klasses Ret imod de andres Overgreb. Da imidlertid Enhver, der vilde holde fast ved Tanken om de forskjellige Stænder, snart maatte bemærke, at de gamle oprindelige Stænder fra Middelalderens Tid egentlig slet ikke mere existere som Stænder, men kun i enkelte Levninger eller i Forvandlinger af samme, og at der ingen Sandsynlighed er for at de nogensinde mere ville leve op i deres gamle Skikkelser, og da man tillige ved lidt nøiere Overveielse fandt, at Tanken om de forskjellige Samfundsklasser heller ikke kunde føre til noget tilfredsstillende Resultat, fordi Samfundsklassernes Tal syntes i den Grad at voxe for den samvittighedsfulde Betragtning, at der ikke var at tænke paa at faae dem alle endog nok saa tarveligt repræsenterede, — saa maatte Forestillingerne om Stænder og Samfundsklasser træde i Baggrunden, og hvad man kaldte Conservatismens og Reformens Principer bleve nu stillede i Forgrunden. Vel vare disse Fore-

stillinger i Grunden ikke af andet Stof eller Indhold end de bortviste om Stænder og Samfundsklasser; men de havde dog en anden Dragt og et andet Navn, og de vare i al Fald kun to istedenfor de andres uoverskuelige Mængde. Det saae desuden ud, som om man mindre tænkte paa de Enkeltes end paa det Heles Interesse, naar man udtalte sin Frygt for at Statsmaskinen skulde bevæge sig altfor langsomt eller altfor hurtigt, og Enhver gav sig derfor med Iver til at udsøge et Eetkammer eller et Tokammer, hvori han kunde see sine mere conservative eller mere liberale Anskuelser og Ønsker realiserede.

Men hvad mig selv angaaer, saa er jeg nødt til at gjentage min tidligere Erklæring, at jeg med min bedste Villie ikke har været i Stand til at fatte Interesse for eller blot gjøre mig fortrolig med noget af de mange foreslaaede Repræsentationssystemer: jeg har ikke formaaet at faae Forestillingen om det conservative eller liberale Elements Betydning i Rigsdagens Sammensætning saaledes ind imellem mine Tanker, at den kunde blande sig med dem og virke paa dem; den gik bestandig fremmed ved Siden af. Jeg tilstaaer derfor, at jeg ved Afstemningerne over § 30—36 har givet mit Ja eller Nei, hvad jeg vilde kalde saa godt som i Blinde, ledet af en eller anden tildeels uvedkommende Grund. Ved Afstemningen i Tirsdags, der af Alle ansaaes for saa vigtig, men hvis virkelige overveiende Vigtighed for Fremtiden jeg

— ja jeg skammer mig næsten ved at sige det — endnu ikke fatter, gav jeg mit Ja af politiske Grunde. Men da jeg har en meget stærk og tydelig Fornæmmelse af, hvad jeg veed og forstaaer, og hvad jeg ikke veed og ikke forstaaer, og da jeg ellers er vant til at vide, hvad jeg gjør; saa føler jeg stor Lyst til, ved de idag foreliggende Afstemninger, som altsaa skulle være saa saare vigtige, at benytte den Ret, som forrige Gang Flere gjorde Brug af: ikke at stemme. Jeg føler mig saa meget mere opfordret hertil, som det ikke forekommer mig, at det i denne Sag saa meget er Anskuelse der strider mod Anskuelse, som Parti der kæmper mod Parti om Herredømmet, og jeg med min Modbydelighed imod al Undertrykkelse hverken kan ønske at styrke det Parti, der ikke under den selvstændige Mand Talefrihed her i Salen, eller det Parti, der ikke under hver Mand, der ønsker at leve et Liv med Gud, at søge hen til den af Kirkens Tjenere, han troer at være Herren mest tro og bedst at kjende hans Raad og Villie. Jeg veed ikke, om jeg feiler, men for mig har det ofte seet ud, som om man meente, at Herligheden ikke bestod i, selv at have borgerlig Frihed og Rettigheder, men i at have Magt til at raade over Andres. Det er næsten, som om man ingen Sands havde for Friheden, men kun higede efter Magten — og dog er der Ingen, der kunde have mere Glæde og vilde have mere Gavn af

Friheden og mindre vilde misbruge den end vi Danske, medens derimod Ingen har mindre Glæde og har havt mindre Gavn af Magten og viist mindre Forstand paa at bruge den end vi Danske.

Midsommers-Natten ved Frederiksborg.

(1844.)

Kiølig det lufter
I Maaneskin mat,
Blomsterne dufter
I Midsommers Nat,
Og Borgen i Søen,
Paa Hilderøds-Øen,
Staaer gammel og graa,
Mens Fuglene slaae
I Nattergals-Lunden hin feire!

Kiølig det lufter
I Alderdoms Aar,
Høsten ei dufter
Lig Sommer og Vaar,
Men Blomster i Klynge
Dog krandselig slynge

Sig, hvide og blaa,
Om Jøserne graa
I Nattergals=Lunden hin feire!

Kiølig det lufter
I Maaneskin mat,
Blomsterne dufter
I Midsommers Nat,
Mens graahærdet Kæmpe
I Dannemarks Tempe
Sig hviler saa blødt,
Og blunder saa sødt,
Som Nattergal=Ungen i Lunden!

Kiølig det lufter
I Alderdoms Aar,
Høsten ei dufter
Lig Sommer og Vaar,
Men Prisen dog vinder,
Med Ax og Kiærminder,
Den grundrige Høst
Fra Vaartidens Lyst
I Nattergals=Lunden hin feire!

Kiølig det trækker
I Midsommers Nat,
Skjalden dog vækker
Skiøn Nattergal brat,

Og Lys=Alfer dandse
Med Skovmærke=Krandse,
Paa Hilderød=Søen,
Paa Fredegods=Øen,
I Nattergals=Lunden hin feire!

Kiølig det trækker
I Midsommers Nat,
Men Frøerne kvækker:
Nu dages det brat!
Da aabne med Varme
Sig straalende Arme,
Dem kiærlig at favne,
Som mest maatte savne
I Nattergals=Lunden hin feire!

Heimdal med Gjallarhornet.

Heimdal, han stander paa Himmelbjerg,
Som Gudhjems det levende Giærde,
Og drikker han munter den klare Mjød,
Da er ingen Fare paa Færde.

Mødre han haver vel ni for een,
Og Systre saa ere de alle,
Men skiøndt han er viis, han veed dog ei
Hvem Fader paa Jord han tør kalde!

Hundrede Mile paa hver en Kant,
Han seer over Land, over Bølge,
Der kan ingen Jette, der kan ingen Dværg,
Ingen Trold for hans Øie sig dølge!

Græsset i Enge, det hører han groe,
For ham nytter ei det at hviske,
Saa alle Smaa=Nisser, de kommer tilkort,
Om end de er nok saa poliske.

Sværdet han fører paa underlig Viis,
Det rækker saa vidt, som han tænker,
Man kalder det „Hoved“ og synger derom:
Det hugger itu alle Rænker!

Hornet, han blæser, blev vide berømt,
Thi over al Verden det lyder,
Ved Lyden opvaagner hver Kæmpe i Nord
Og tænker paa hvad det betyder.

Gammel han fødtes, men ældes ei meer,
Idunnas Guldæbler det volde,
Guldtand for Beentand ham vorde i Mund,
Klanghornet sin Lyd skal beholde!

Guldtop han rider paa Flakkebjerg,
Det er kun en lille Norbagge,
Saa Foden han støder imellem paa Steen,
Dog dermed han tager til Takke!

Heimdal kun sover som Fugl paa Kvist,
Thi meget har han at forsømme,
Naar Bladene ryste, de vække ham brat,
Han faaer ingen Tid til at drømme!

Loke sig listed en Sommernat
Paa Sokker, med Tyvenes Lykke,
Til Folkevangs-Buret i Gladhjem's Dal,
Og stjal da skiøn Freias Guldsmykke.

Heimdal dog hørde hans lette Trin,
Han hørde og Guldbrase-Klangen,
Guldtyven han tugted ved Klingersteen,
Saa end det gienlyder i Sangen!

Pint blev af Tyven det Brosingmon,
Der straaler som Kiærligheds = Glandsen,
Det bærer skiøn Freia med Fryd paany,
Som Dronning i Havfruer = Dandsen!

Derfor skiøn Freia har Heimdal kiær,
Hun gav ham sin eenbaarne Datter,
Han Ædelsteen favner i Lye og Løn,
Sin Lykke han priser og skatter!

Heimdal, han sidder paa Kureborg,
End drikker han Mjøden hin klare,
Og nynner til Omkvæd for Ædelsteen:
Ti stille! det har ingen Fare.

Brustne er end ikke alle Baand,
End Fenris i sine sig vaander,
Og Mudspel = Kuldet til Verdens Held
Kun hvæser, slet ikke det aander!

Vær kun ei bange for Gyngebro!
Den brister ei, mens den kan brage,
Og alting maa først være klappet og klart,
Før Aften faae her alle Dage.

Skumringen kommer ei overbrat,
Den Ragnaroks = Tegnene melde,
Og til den kommer, i Dagning kun
Jeg blæser og aldrig i Kvælde.

Ryst da kun ikke for Gjallarhorn!
For det ryste Hanen kun Vinger!
Thi Dagmoder sidder bag Morgenmulm
Og bryder det brat med Guldfinger!

Kæmperne vaagne i Valhall nu,
Men ikke til Ragnaroks=Striden,
Kun Hjemlov de faae til at kæmpe for Nord,
Som ei enten før eller siden!

Odin, han kalder Valkyrier op,
Endnu førend Fuglene sjunge,
Og blot med et Hop staae de alle paa Gulv,
For dem giør ei Aarene tunge.

Gøndul og Skøgul! det runger i Hall,
I følge Enheriers Skare!
I følge dem nærmest til Sønder=Jylland,
Og melder, det har ingen Fare!

Tydskerne alle I sende til Hell!
Hun altid var deres Gudinde,
Og mærker ei fleer af de Nordiske Mænd
End Seiren maa koste at vinde!

Raadgrid og Randgrid med Rist og Mist!
I tappe af Tønder de bedste!
Thi Vinen skal springe som Fos i Kvæld,
Naar Hiertegrunds Helte os giæste!

Enherier alle skal drikke med mig
I Aften af klare Guld=Bægre,
Med Giæsterne drikke vi Nornernes Skaal,
Som styre, saa Hjerterne seire!

Brage skal kvæde ved Harpen derom,
Saa lytte skal Fuglene alle,
Og kviddre til Omkvæd paa gyngende Kvist:
Saa Hoitid de giør i Valhalle!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 26. Mai. Nr. 20.

Den Holstenske Kronike.

I.

At blive ret vendt, soelrettet, eller som man siger paa Pluddervælsk „orienteret“, det er, som man nok veed, det første, det giælder om ved enhver Virksomhed og i enhver Virkekreds, og det er aabenbar, hvad Danskerne fattes frem for alt i deres Forhold til det lille Holsten og det store Tydskland, og skiøndt jeg i mange Aar, og særdeles i det sidste, har gjort mit Bedste for i denne Henseende at soelrette mine kiære Landsmænd, saa har jeg dermed hidtil, baade paa Rigsdagen og uden for, kun havt daarligt Held, thi jeg maa sige og skrive hvad jeg vil, ja, Holstenerne og Tydskerne maae ikke blot skrive, men giøre hvad de vil til Danmarks og Danskhedens Spot og Skade, saa tænker og siger man endnu bestandig, at Holstenerne er dog igrunden vore Brødre og bedste Venner og Tydskerne vore Velyndere og himmelske Læremestere, saa Kampen og

Krigen med dem er kun „den haarde Skæbne, mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne", da kun fornyet Fred og Venskab med Tydskerne og Broderkys af Holstenerne kan giøre det Danske Folk lykkeligt. See, det er unægtelig baade til at lee og græde over for mig, som elsker mit Folk og Fæderneland og veed, at Holstenere og Tydskere har havt og, naar de ikke nys havde faaet dygtige Prygl af os, foragtet og spottet de Danske, saalænge vi veed, der har været Danskere og Tydskere til i Verden; thi deraf følger nødvendig, at saalænge Danskerne vil sætte deres Lykke i Holstenernes Kys og deres Ære i Tydskernes Naade, da maae de enten føle sig grændseløs ulykkelige eller kaste sig selv i Skarnet og lade sig træde paa af Tydskerne, som Umælende.

Da jeg imidlertid har sat mig for, aldrig, hvor galt det saa gaaer, og hvor sort det end seer ud, enten at mistvivle om Danmarks Redning af Tydskernes Kløer eller om Dannemænds Enighed med mig, naar de faaer Øinene op, saa pønser jeg idelig paa, hvordan jeg, ved Hjelp af Holstenerne og Tydskerne selv, skal faae mine Landsmænd til at see, at Holstens Broderskab og Tydsklands Venskab er Kasteller i Luften, som de maae opgive, men at deres egen Fædernelands-Kiærlighed og det Nordiske Fostbroderskab fra Arildstid er faste Eiendomme, som de godt kan trøste

sig med over Tabet af det Holstenske Broderskab og det Tydske Venskab, der, ligesom den Tydske Enighed og den Tydske Videnskab altid kun har været til i Indbildningen, som Tydskerne kalder „Ideen".

Hvad nu især Holstenerne angaaer, hvis hele Historie kun er en Beretning om Kiv og Strid med Danmark, stundom for at værge sig mod vore Angreb, men sædvanlig for at berøve eller forholde os Sønder-Jylland, da vil det kanskee dog hjelpe lidt paa mine Landsmænds Syn, naar jeg viser dem, hvordan Holstenerne betragtede og omtalde os for firehundrede Aar siden, thi naar man seer, det var netop som nu, da seer man vel ogsaa, at har firehundrede Aars Svogerskab og saakaldt Broderskab i den Henseende ingen Forskiel gjort, da vilde andre firehundrede Aar i saakaldt Forening vel heller ingen kiendelig Forskjel giøre, saa det er klogest paa begge Sider at opgive hinandens Omvendelse.

Vi har nemlig en Holstensk Krønike, der er skrevet i eller ved Christian den Førstes Tid, og skiøndt den hverken udmærker sig ved Sandfærdighed eller ved noget stort Pund hos Skriveren, saa bærer den dog Præget af en vis Troskyldighed, som intet stikker under Stol, og lærer os derfor paa en meget jævn Maade,

hvad Holstenerne tænkde og sagde om os Danske i det Femtende Aarhundrede *).

Bemeldte Krønike beskriver Holsten kortelig saaledes, at fra Eider-Strømmen, som er Danmarks Rigsgrændse (finis Regni Daciæ), begynder Slavenland med Neumünster, Kiel, Lütckenburg, Segeberg, Fehmern, Lübeck, Schwerin og saa videre ad Preusen til, men at i Stormarn, Ditmarsken og Holsten kaldes Folket Sachsiske Nordalbinger, og det første Krøniken nu veed at fortælle om Danskerne, er hvad man hos os kalder „en Krønike" om den Danske Dronning Sorte-Margrethe, som vi kan see, Holstenerne har givet Skyld for alt hvad Valdemar Seier baade paa sin Broder Knuds og paa sine egne Vegne havde gjort dem imod. Deraf maae vi vel slutte, at „Sorte-Margrethe" har været et Øgenavn, Holstenerne gav vor søde Moder, som vi kalder Dana eller Danmark og stundum billedlig Dronning Dannebod og Dagmar, men det være nu med Øgenavnet som det vil, saa er Fortællingen som følger.

I de samme Dage, da Kongen (Valdemar den Store) var død, tog en vis Kvinde, Dronning Sorte-

*) Jeg veed ikke, om denne Holstenske Krønike er trykt andensteds end (meget daarlig) i de saakaldte Historiske Tilgifter (Accessiones historicæ) af Leibnits, 1698.

Margrethe kaldet, Danmarks Spir og Krone, og spillede for ramme Alvor en Konges Rolle og hun lavede sig til Angreb paa Holsten ved at befæste Gottorp-Slot og der foran at opføre et mægtigt Murværk med Grave, som kaldtes Dannevirke og gik lige fra Slien til Frisland og spærrede paa en underlig og ubeskrivelig Maade Dannemark for Tydskerne. Samme Dronning, tilligemed sin Søn, Kong Knud, beleirede ogsaa Hamborg tilsøes, og spærrede Elben ved at ramme store Pæle ned paa begge Sider og slaae en Kiæde over Dybet i Midten. Man siger ogsaa, hun skal engang med en stor Krigshær have slaaet Leir for Slottet og Staden Itzeho, hvor hun saa slog en Bro over Størfloden, dæmmede op i Marsken og vilde paa den Maade trængt ind i Slottet Dagen efter Vorfrue-Dag i Høst, men at saa den selvsamme Dag fik Størfloden mod Naturens Løb to Gange Høivande, som bortskyllede baade Bro og Dæmning og forstyrrede derved det hele Anlæg. Vorfrues Billede stod nemlig allerede da over Borgen i Itzeho og hende lovede man da baade i Byen og i Borgeleiet aarlig at holde denne Frelse-Dag hellig, og den har siden lige til nu ført Navn af Borger-Dagen.

Ogsaa Segeberg Slot beleirede hun (Dronningen) og lod da opkaste der foran de smaa Høie med Murværk, som man seer endnu, og da hun havde faaet sin Villie

dermed, gjorde hun sin Hovedsmand paa Borgen til Landsfoged over alt det Holsterland, som hun havde indtaget, lige til Itzeho og Stør, med Marsken paa den anden Side, hvor mange Holstenske Adelsmænd, som ikke vilde underkaste sig de Danske, fandt et sikkert Tilflugtssted.

Nu vilde nemlig de Danske blive ved, som de havde begyndt og lægge hele Holsten under sig og under de Danske Love, saa den Holstenske Ret skulde reent afskaffes til Thinge og alle Domme fældes efter den Danske Lovbog. Dette var en stor Ynk for de Holstenere, som var blevet Danske Undersaatter, at de skulde være deres gamle og tilvante Ret berøvede, saa derover begyndte de at knurre mod Hovedsmanden paa Segeberg, thi Holstenerne vilde ingenlunde have nogen anden Lov og Ret end deres egen, som de var vant til, men saa sagde samme Hovedsmand til dem: viis mig da eders Ret, at jeg kan dømme efter den! Danske Lov er ordenlig skrevet op, saa efter den kan jeg rette mig og styre jer, men den Lov, som I spinder ud af eders egen Hjerne, og som staaer ingensteds skrevet, den kiender jeg ikke og kan ikke giætte mig til, saa I kunde ligesaa godt bede min Hund give jeres Lov og Ret. Raadslaaer nu derfor selv om, hvad der skal være Lov og Ret iblandt jer og berammer en vis Dag til at sige mig Besked!

Paa den Tid var der ingen Fyrste i Holsterland, men der skal i Kremper-Marsk ved Itzeho, paa Slottet Kellingdorp, have boet en Adelsfrue, som de kaldte Fru Deest til Kellingdorp, og hun reiste ud til Greven af Schauenburg og fik Arvingen hjem med sig, ved hvis Ankomst der blev stor Fryd og Gammen ikke blot hos de Holstenere, som boede i Marsken ved Itzeho, men ogsaa hos dem, der var Danske Undersaatter. Nu stimlede de da sammen til Hovedsmanden og Landsfogeden paa Segeberg for igien at forlange Holstensk Lov og Ret, og da han svarede: ja, hvad er det saa for en Lov og Landsret I har udvalgt? da var der en Hob af de fornemste, største og ædelste Holstenere, som trak blank, svang deres Sværd og raabde uforfærdet: vi vil beholde vor egen Ret, som vi er vant til fra Arilds tid og hævde den med Sværdslag, og deraf kommer det Mundhæl, som man endnu hører i Holsten: vi staaer paa vor Ret med Sværdslag. Hovedsmanden vidste endnu ikke, at Holstenerne havde faaet en ny Herre og Høvding over sig, men da han saae deres usædvanlige Forvovenhed, blev han bange, tog Flugten og fik Banesaar.

Fra den Time reiste Holstenerne Hovedet iveiret, og kom frem for Dagens Lys med deres unge Herre, Grev Adolph af Schauenburg, fik ved Guds Bistand ogsaa deres forrige Kraft og forsvarede sig helte-

modig med deres Sværd, til de efterhaanden fik Danskerne drevet ud af deres Enemærker. Den almægtige og barmhjertige Gud lader nemlig ikke den Plagede altid plages, men giver ham imellem Pusterum, og saaledes trøstede han i hine Dage de af Danskerne forpinte Holstenere, ved i fornævnte Grev Adolf at opvække dem en Helt, der vel maa kaldes den anden Judas Makkabæus, thi ligesom Judas, ved Guds Bistand, overvandt den stolte Kong Antiochus, der nedbrød den Jødiske Lov, saaledes spægede denne Grev Adolf Kong Knud af Danmark, som stræbde at undertrykke den Holstenske Ret. Bemeldte Danske Kong Knud holdt nemlig, efter sin Moder Sorte-Margrethes Død, med Vold og Magt fast paa en stor Deel af Holsterland og beleirede i lang Tid Staden Hamborg, men saa gjorde Grev Adolf sin ydmyge Bøn til Himlens Gud mod den stormægtige Danerkonge, overfaldt ham under Beleiringen og jog ham paa Flugt, hvorved han baade slog mangfoldige Danskere ihjel og skaffede den gamle, høiædle Stad sin forrige Frihed. Denne Seier-Handsel gav Himlens Gud Aar 1199, men derfor holdt dog Knud med sine Danskere ikke op at giøre Ulykker baade til Lands og Vands, ikke blot paa Holsterland, men ogsaa paa Staden Lybek. Samme Stad Lybek var, som sagt, først anlagt af en Grev Adolf og af Hertug Henrik i Sachsen og

Baiern, men efter deres Død kunde Kong Knud af Danmark ikke nøies med sit eget Rige, men vilde have baade denne Stad, Holsten, Hamborg og Ditmarsken desforuden. Han drog derfor ud af sit Rige, som ender ved Eideren med Rendsborg (cujus limes fuit in Egdora ante Rendesborg nunc nominatum), og rykkede giennem Frisland, som grændser til Riget, ind i Ditmarsken, som han undertvang og tog saa de overvundne Ditmarskere med sig, da han trængde ind i Holsten, og lagde alt under Fod lige til Bornhoved. Her mødte imidlertid Grev Adolf ham med Holstenerne og Lybekkerne, og da man paa begge Sider havde slaaet Leir og reist Banner, da vendte Ditmarskerne deres Skjolde og kom Holstenerne til Hjelp, og skiøndt der endda skedte et stort Blodbad paa begge Sider, saa faldt der dog flest af de Danske, og Himlens Gud gav Grev Adolf Lykke til baade at overvinde og fange Kongen Aar 1212, for hvilken Seier Gud være evig lovet! Amen! *)

*) Dette skal aabenbar være det mærkværdige Slag ved Bornhoved, som ikke Knud den Sjette, men hans Broder Valdemar Seier tabte, ikke 1212 men 1227, og denne historiske Uefterrettelighed om hvad der laae dem allernærmest, viser os at Holstenerne altid har været ramme Tydskere, som, hvor nøieregnende de end ellers er med Tal, dog er yderst skiødesløse med Aars-Tal, som vi Danskere derimod finder at være for Mennesker de allerrigtigste Tal.

Den Jydske Krig.

Den Krig, det lille Danmark nu et heelt Aar har ligget i med det store Tydskland, vil, hvad saa for Resten Enden bliver, altid være en historisk Mærkværdighed, og det er da paa Tiden at give det aarsgamle Barn sit rette Navn, thi ved snart at kalde det den slesvigske eller slesvigholstenske og snart den tydske Krig, viser man kun, den er navnløs endnu, og giør den slet ikke kiendelig fra mange andre. Derfor vil jeg herefter bestandig kalde det den Jydske Krig, ikke blot fordi „nu stander Striden under Nørre-Jylland", som der staaer i Kæmpevisen om Holger Danskes Krig med Diderik af Bern, men fordi det aabenbar er en Krig om hele Jylland, baade det Søndre og det Nørre, altsaa om hele det Danske Fastland, og da dette er en uundværlig Halvdeel af Dan-Marken, en Krig om Rigets Tilværelse.

En saadan Krig har Danmark ikke havt siden hin uforglemmelige med Sverrig under Carl Gustav, som jeg herefter vil kalde den Sællandske, da den aabenbar gjaldt Sælland ag de andre Øer, som udgiør den anden Halvdeel af den gamle Dan-Mark, hvormed ogsaa Riget øiensynlig staaer og falder.

Sammenligner vi nu disse to Krige, som Rigets Døds-Kampe, da er der vel ligesaa stor Forskiel paa

dem ikke blot som paa Sælland og Jylland, men som paa det Syttende og det Nittende Aarhundrede, men de svarer dog i alle Maader til hinanden, og Tydskerne behøver blot at løbe Storm mod Als og styrte i Sundet, for at giøre Ligheden ret øinefaldende med Kiøbenhavns Beleiring af Svenskerne, saa det er ingenlunde grebet af Luften, naar man spaaer Danmark et Udfald paa den Jydske Krig, der svarer til Udfaldet af den Sællandske.

Ligesom derfor ved den Sællandske Krig Skaane blev skildt fra Danmark, saaledes maae vi vente at ved den Jydske Krig Holsten vil blive skildt derfra, og dette i manges Øine uforvindelige Tab vil igrunden være en stor Vinding, da Holsten endnu mindre end Skaane hører oprindelig til Danmarks Rige, og Holstenerne endnu langt mindre kan sammensmelte med Sællandsfarene end Skaaningerne kunde med Jyderne, som Historien viser, altid var dem en Torn i Øiet. Naar altsaa Danmark igien virkelig faaer Eideren, ligesom det har faaet Øresund til Grændse, da er det indskrænket til sine naturlige Grændser og ei blot henviist men nødsaget til at beflitte sig paa en fredelig Virksomhed, som den eneste Maade at friste Livet og hævde sin gamle Berømmelse paa, og det er saa langt fra at være en Ulykke, at det tvertimod er Villkaaret for, at Danskerne kan opfylde deres folke-

lige Bestemmelse og høste Frugterne af Guldsæden fra Arildstid.

At nemlig Danskerne af Art er saa fredeligt et Folk, som der findes under Solen, det sees vel allerklarest af den Jydske Krig og af den mageløse Stilhed, hvorunder Krigs-Rustningerne skeer, Slagene holdes, de Saarede døer og Tidernes Aand kæmper med Dieblikkets Risse om, hvem af dem der skal vende op og ned paa Alt for at indføre en splinterny Tingenes Orden. Heraf følger nødvendig, at skal Danskerne blive et lykkeligt Folk, da kan det ikke være ved at blive hvad man kalder et seiersaligt, men kun ved at blive et fredsaligt Folk, som de i det attende Aarhundrede baade drømde, de var og ansaaes for, men som de aabenbar i det nittende Aarhundrede baade maa tilkæmpe sig Lov og vise Dygtighed til at vorde!

Der er nemlig tre Slags Fred: Livets og Dødens Fred, og Søvnens med behagelige eller med ængstelige Drømme, som er midt imellem begge, og som det derfor let kan synes den gyldne Middelvei at eftertragte, men Opvaagnelsen baade 1807 og 1848 maa dog have lært Danskerne, at den Fred, man sover sig til, er med alle sine søde Drømme en stor Forraadelse, som fører til de allerfarligste Krige. Ja, vel var Krigen 1807—14 tilsyneladende i Danmark kun en Drømme-Krig, hvorunder de søde og de ængstelige

Drømme førde Strid, til de Sidste fik Overhaand og seipinde Danmark giennem en heel Menneske-Alder; men deels var dette i sig selv sørgeligt nok og deels var Berøvelsen af vor Flaade og Skilsmissen fra Norge dog saa virkelige Følger af Krigen i Drømme, at de vel maatte kyse Danskerne fra oftere at søge deres Fred i Søvnens Arme, dersom Frygt lod sig bortkyse og blev ikke meget mere ved enhver ny Forskrækkelse dobbelt haardnakket.

Danmarks egenlige Fare under den nærværende Krig er derfor ingenlunde den, der øiensynlig svæver over Jylland, thi den giør netop sit til, at Danskerne maa søge deres Fred lysvaagne med Sværdslag, som kan batte, men det er den stærke, hardtad uovervindelige Fristelse til, naar man ikke seer Sværdet over Hovedet, igien at søge Freden, hvor den synes lettest tilfals, i Søvnens Arme, overladende det til Skæbnen, hvordan Drømmen vil falde. Grund-Spørgsmaalet bliver altsaa, om den Danske Tilbøielighed til at foretrække Søvnens Fred for Livets især reiser sig af Frygt for ellers slet ingen Fred at faae, eller den har sin Naturgrund i Forkiærlighed for Uvirksomhed og Drømmeri, altsaa i en uhelbredelig Søvnagtighed, og dette Spørgsmaal maa og vil den Jydske Krig besvare.

Stirrer vi nu blot paa Krigsførelsen og den herskende Betragtning deraf, da maae vi vist nok blive

bange for Svaret, thi det lader sig ikke dølge, at Krigen i det Hele er ført og føres endnu meget søvnig, saa man bestandig længes efter at Fægtningen i det mindste skal blive „staaende“, griber enhver Leilighed til „Vaabenhvile“, og regner bestandig over paa, hvormeget man kan give efter og give Afkald paa for at faae en Slags Fred, uden dog at kaldes „Fitter“ eller aabenbar at blive Plattydskere. Skulde man saaledes enten hos hele Befolkningen eller selv i Krigshæren tælle Stemmer for og imod Delingen af Slesvig eller dets uadskillelige Forbindelse med Holsten, da er jeg virkelig bange for, at Freden paa disse igrunden for det Danske Folkeliv utaalelige Vilkaar vilde faae endogsaa et meget stort Overtal, men dog er jeg ogsaa vis paa, at det er kun rimeligt, fordi det store Overtal fattes Lys i Sagen og fordi Kvinde-Stemmerne ved slige Leiligheder ikke tælles med; thi var Spørgsmaalet: vil I have en Fred med Holsten og Tydskland, hvorved gamle Danmark er vanæret og gaaer nødvendig sin Undergang imøde, og talde man Stemmerne af alle Dannekvindens Døttre med, da vilde Kampen til sidste Mand for gamle Danmarks Liv og Ære faae et forbausende Overtal, og derfor haaber jeg ganske vist, at den Danske Grundfølelse enten endnu under den Jydske Krig vil faae det Lys, den behøver, eller at den dog i sin dybe Dunkelhed vil være stærk nok til at overvinde Frygten for en uendelig Krig, som er den skjulte Grund til, at Danskerne synes forelskede i den falske Fred, der kun varer, til man vaagner i Forskrækkelse; thi saasnart Danskerne fatte Haab om at kunne tilkæmpe sig den sande „livsalige“ Fred, som varer alle Dage og aabner alle Livskræfter en lystelig Virksomhed, da vil de kæmpe for den Fred som Løver og da vil de vinde den i langt kortere Tid og med langt

færre Opoffrelser end de fortvivlede Regnemestere tænke.

Skrække-Billedet af en uendelig Krig det er altsaa i mine Øine Danmarks farligste Fiende og for Øieblikket meget vanskelig at overvinde, især fordi man nuomstunder hos os anseer „Strid og Krig“ for eet og det samme, og det er en følgelig Sag, at vil vi ikke lade Holstenerne faae deres Villie med Sønder-Jylland, lade Tydskheden raade der og prale over hele Riget, haane Danskheden og mishandle vort Modersmaal, da maae vi være belavede paa en uendelig Strid og Trætte, ligesaa lang som den mellem Ja og Nei, og vil man kalde det „Krig“, da kan vi ligesaa lidt sige, naar den vil ende, som naar den begyndte, uden forsaavidt det er klart, at den er begyndt og vil ende med Danmarks Rige, saa dens Uendelighed maa være Danskernes Haab. Dersom nu de Danske Sønderjyder var ligesaa bange for denne uendelige Strid og Trætte, som de Danske Øboer, da var Sagen vistnok fortvivlet, men nu er det, Gud skee Lov! paa ingen Maade Tilfældet, saa at naar kun de Danske Slesvigere kan holde de Tydske Stangen, da er de velfornøiede og vilde ikke ombytte denne deres gamle Dannevirke-Stilling med nogen anden i hele Kongeriget, og dermed vil Knuden være løst, naar det Danske Folk kun igien kommer ind i den gamle Tankegang, at Slesvig eller Sønderjylland maa bestandig blive hvad det altid har været, et Tvistens Æble mellem Danmark og Tydskland, som vi kun af al Magt maae giøre Tydskerne stridigt og tør da vel haabe endnu et Par Aartusinde, om Verden skal staae saa længe, at beholde fast Fod i. Den Jydske Krig vil da faae Ende, som alle andre Krige, og tør vi kun med Rasthed bruge hele Rigets Styrke dertil, vil den under nærværende Omstændigheder vist meget snart faae Ende,

og blive des senere fornyet, jo fuldstændigere vi løsrive os fra det store Tydskland baade i legemlig og aandelig Henseende, og jo mere nordisk selvstændige vi vise os, saa de Danske Slesvigere kan have baade det legemlige og aandelige Rygstød i Norden, som de høilig trænge til for at kunne forsvare Dannevirke mod en stridbar Fiende, der naar han ikke er indrykkende, dog altid er paatrængende.

Nu, turde vi ingen af Delene, hverken saavidt muelig samle vor Styrke og gaae paa, eller skyde Livet, det Danske Folkeliv, op i os og lee ad al den Tydske Viisdom, eller turde vi kun det Halve, da var det forbi med Danmarks Rige og med os alle, som elske det, og al den Kiøbe-Fred og Sove-Fred, vi ved vore høie Velynderes Mægling kunde opnaae, vilde kun være Natte-Frist og Galgen-Frist, men naar kun Tydskerne vil blive ved at skryde og prale, skiænde og brænde, drille og true, da haaber jeg endnu, at Dannemænd faaer Mod paa det Hele og da er, i mine Øine, Faren ovre, forsaavidt som vort Liv herneden, enten vi lever som Folk eller kun som Enkeltmænd, kan være uden Fare, thi hvem der slet ingen Fare vil have for Øie, maa enten blive dum som en Fisk eller død som en Sild, og Dannemænd har dog aldrig havt Lyst til nogen af Delene.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 2. Juni. Nr. 21.

Den Holstenske Kronike.

II.

Den „Mundsmag“ af Holstenernes historiske Konst, jeg i forrige „Dansker“ meddeelde, var Beretningen om Holstens Erobring af Valdemar Seier, dets Losrivelse under Kongens Fangenskab og dets lykkelige Forsvar ved Bornhoved, altsammen i Holster-Kroniken forvandlet til et Æventyr om den Danske Dronning „Sorte-Margrethe“ og hendes Søn Knud, hvori Valdemar Seier ikke engang nævnes.

Var nu det Hele af samme Surdei, da kunde Mundsmagen være nok, men eftersom Tiden rykker Skriveren nærmere, bliver Indholden dog mere historisk, hvad Læserne alt vil see af Krønikens Beretning om den „kullede Greve“ fra Rendsborg, som i det Fjortende Aarhundrede, under den bedrøvelige Kristoffer den Andens Regiering, nær havde faaet Lykke til at opløse og sønderrive Danmarks ældgamle Rige.

Kong Kristoffer, som higede efter at udvide sit Rige, stræbde at fordrive den Jydske Hertug Valdemar, og var ikke fornøiet med trædskelig at have fraliftet ham Sønderborg, men tragtede ogsaa efter at faae Gottorp og andre Slotte i Hertugdømmet, hvorover bemeldte Hertug Valdemar søgde Hjelp mod Kongens Grumhed hos sin Morbroder Grev Geert den Store. Efter adskillige Træfninger leirede Kongen sig med en stor Hær paa Hestebjerget ved Gottorp, men der mødte han Grev Geert med sine Holstenere og med Bremiske og Vestphalske Hjelpetropper, som slog ham af Marken med stort Tab baade af faldne og af fangne Danskere, og for denne Seier og for hvad den havde kostet maatte Hertug Valdemar pandsætte Gottorp til Grev Geert.

Denne Seier blev vundet Aar 1319, og man siger, at den Dag, Slaget skulde staae, og Grev Geert bar den hellige Jomfrues Billede fra Itzeho paa sine Skuldre og gientog knælende med gudelige Bønner tre Gange det Vers:

Frels os, Jomfru! alle her
Til det klare Morgenskiær!

da skal Nogle af de Bryniekædte paa Hestebjerget, have raabt spottende: der kommer Kiællingerne. Da nemlig Holstenernes Overtøi altid var hvidt, syndes Danskerne, det var Kvinder, men en Hol-

stener, som stod i Dansk Tjeneste, sagde: lidt høiere paa Dagen skal I nok faae at see, det er ikke Kiællinger, thi de Mærker og Smykker, jeg kan øine, er Mænds og ikke Kvinders. Siden, da det kneb i Slaget, raabde en Holstener: see, hvor de Danske flygter! og dermed kom de alle paa Flugt. For Resten skal det have været Grev Geerts Sædvane, naar han drog i Krig, da altid at have et lille Marie=Billede hængende om Halsen og søge Hjelp hos Himmerigs Dronning.

Da Grev Geert den Store først havde faaet Gottorp=Slot i Pant for sine Omkostninger, saa arbeidede han flittigere og fermere for Hertug Valdemar, som selv var af Dansk Kongeblod, thi der var fra Arildstid tre Hertugdømmer i Danmark, nemlig Sønder=Jylland, Laaland og Langeland, og det er, for at naar en Konge har flere Børn, og den ene vælges til Konge, de andre kan faae Hertugdømmerne. Af disse Hertugdømmer er Sønder=Jylland det bedste og rigeste og kaldes nu, efter Hertug Geerts Tid, Hertugdømmet Slesvig, som er et hæderligere Navn, det har faaet efter Staden og Stiftet Slesvig, og Hertug Valdemar, som var en Systersøn af Grev Geert den Store, var paa Fæderne=Side af den Danske Kongeslægt.

At man kalder denne Grev Geert den Store er for Resten ikke for hans Dyder eller egen Stormægtigheds Skyld, thi Magten var hos de andre Holstenske Grever, hans Sydskendeborn, som ogsaa var meget stolte af, at deres Moder havde været Dronning i Dannemark, og Geert var derimod i sin Opvæxt saa fattig, at Ridder Hartvig Reventlau maatte give ham baade Hest og Rustning. Til han var fire og tyve Aar gik han i Latinskole for kanskee at blive Bisp, ligesom hans Broder Giselbert, der blev Ærkebiskop i Bremen, og siden opholdt han sig enstund hos sine Morbrødre ude ved Rhinen, paa Brunckhorst, Gemel og Bunsdorf, og ved Hjelp af dem og af sin Broder Ærkebispen, var det han med Holstenerne fra Vilster-Marsk slog Grev Adolf af Schauenburg, men før var han saa fattig, at han ikke eiede eet Slot i hele Holsten, men boede i Rendsborg midt imellem Spidsborgerne i Korn-Magasinet ved Vandet, og hele hans Eiendom var hans Jagthunde. Derimod, efterat han havde slaaet og fanget Grev Adolf af Schauenburg, og efterat han havde faaet Slottet Segeberg, tilligemed Rendsborg, som Borgerne overgav til ham, og efterat han havde seiret over Ditmarskerne, og endelig seiret ved Hestebjerg og faaet Slottet Gottorp med alt sit Tilliggende i Pant, see, da vorde han efterhaanden op

til en stor Mand, saa han godt kan kaldes Geert den Store til Forskiel fra sine Navnere.

Da nu Kong Kristoffer i Danmark saae, at Lykken spillede for Grev Geert, saa samlede han en Krigshær og slog Leir ved Dannevirke foran Gottorp at spærre Veien for Holstenerne, naar de vilde komme til Undsætning, men Grev Geert havde lugtet Lunten, og da Kongen dog heller ikke paa et Par Dage kunde sanke sin store Krigshær, saa havde han sendt Bud til sine Frænder paa Brunckhorst, Gemel og Bunsdorf, og til sin Broder Erkebispen af Bremen, og ladt hverve Soldater i Rhinland og Vestfalen, som alle i Aarets Løb kom Grev Geert til Hjelp, foruden en heel Deel af Grev Johans Undersaatter. Da imidlertid Grev Geert rykkede i Marken mod Kongen, maatte han lade de hvervede Tropper blive i Rendsborg, fordi han ikke kunde betale deres Kost og Tæring i Herbergerne og var ikke saa meget betroet. Siden sendte han sin Marsk Borchard Itzehude, en flink og vældig Krigsmand, som skulde have ført Hovedbanneret, tilbage at hente ham de Tropper, og dem vilde han gierne oppebiet, men da de Danske trængde paa, var Greven nødt til at holde Slag, naar han ikke vilde vige og vende Ryg, og Himlens almægtige Herre gav Grev Geert Seier, skiøndt det holdt haardt. I dette Slag var der saa stor Mandslæt, at hele Marken var

bedækket med Danske Lig, og paa Holstenernes Side faldt Adelsmanden Bedeke van der Osten, hvem Greven elskede saa høit at han græd for ham, ligeledes en anden Adelsmand, som Rendsborgerne vedligeholder et Kors over i Sarsau. Anden Gang, da Kongen beleirede Rendsborg fra den Holstenske Side, og Greven var blevet Græsrytter, da løftede en Bonde fra Büttel i Brockdorf Sogn i Wilstermarsk ham op og sagde: brug nu dine Kræfter som før! Derpaa seirede han, saa Kong Kristoffer maatte flygte og agtede sig til Grev Hans i Kiel, da den anden Vei til Dannemark var ham spærret; men da han om Natten med nogle faa Ryttere kom igjennem Sehsted, da var fornævnte Burckhard Itzehude der, og havde vel hørt Rygte om Slaget men kiendte ikke Udfaldet, og saasnart han mærkede Hestetravet, foer han ud med dem, han havde, indhentede de Danske og tog Kong Kristoffer selv til Fange. Han red nu strax med Kongen lige til Gottorp Slot og raabde med høi Røst til Vagten, at han maatte nødvendig have Grev Geert i Tale. Da Greven fik det at vide, stod han op af Sengen, skiøndt han var haardt saaret, og tiltalde ham, hvorpaa Burckhard svarede: jeg blev underveis saaret og fanget, vil du løskiøbe mig? det maa jeg vide strax. Ja, svarede Greven: upaatvivlelig, giv dig kun til Taals! jeg vil

med største Fornøielse løskiøbe baade dig og alle de andre Fanger, for jeg har, Gud skee Lov! Fanger i Mængde, og de er rige. Dertil svarede Burchard, det var et godt Ord for dig, thi jeg bringer dig gode Tidender, Kongen, som rømde af Marken, fører jeg fangen til dig, staa op og pas paa ham! Strar fløi da Slotsporten op, Kongen kom ind og fik Vagt, og der blev Glæde over alle paa ny. Denne Seiersfest var Aar 1331 Andreas Apostels Dag, og Kong Kristoffer maatte løskiøbe sig fra Grev Geert med en stor Sum Penge, hvorfor han pandsatte hele Grændselandet med Slotte og Stæder, som Holstenerne beholdt indtil Kong Valdemar betalde dem deres Penge og fik saa Landet tilbage. Efter denne Seiersfest reiste Holstenerne sig for Alvor mod de betrykte Danskere, og blev stærkere Dag for Dag, saa ikke blot indsatte Grev Geert Hertug Valdemar i Slesvig, men Jyderne valgde endogsaa Hertugen til deres Konge, saa han kom til at hedde Kong Valdemar, og udnævnede sin Morbroder, Grev Geert den Store til Hertug, ja, gav ham ordenlig Brev paa Hertugdømmet med det Kongelige Seigl under og med alle de fire og tyve Rigsraaders Seigl vedhængende. Af Had til Holstenerne vilde de Danske fra Sælland dog ikke have ham til Konge, men valgde sig en anden nægte Kongesøn, og mens der saaledes var Splid

imellem Danskerne indbyrdes, bemægtigede Holstenerne sig hele Danmark saa nær som nogle faa Slotte: to i Sælland og eet i Nørre-Jylland. Grev Geert den Store havde nemlig ladt hente flere Leietropper fra Rhinen og Vestfalen, og med dem, saavelsom med Holstenerne giennemfoer han Nørre-Jylland, immer seierrig, bemægtigede sig det ene Slot efter det andet og tog Borgeleir i Randers. Der var imidlertid en stormægtig Mand i Jylland ved Navn Ridder Niels Ebbesen, som vel for en Tid var gaaet Grev Geert til Haande, men var nu, hvorover det saa var, blevet usaattes med ham og paastod at Greven havde fornærmet ham og hans Tilhængere, og han kom da tilbyes en Nat Aar 1340 . . . . . .*).

Men fordi Greven var dræbt, blev Jylland dog ikke forladt, thi han havde tre efterlevende Sønner: Henrik, Klaus og Hans, og mens Henrik som var ældst, gik med en Deel af Hæren over til Sælland, blev Grev Klaus i Jylland for at hevne den store Grev Geerts Død, og endnu samme Aar beleirede Holstenerne Niels Ebbesen paa Skanderborg Slot, indtog Slottet Morgenen efter Allehelgensdag, nedsablede 2000 Danskere og fangede Niels Ebbesen, der blev lagt paa Steile og Hjul som sin

*) Her fattes Beretningen om hvordan Niels Ebbesen slog den „skallede Greve" i Randers.

Herres Forræder. Om det imidlertid ikke var Somme af de fornemste Holstenske Adelsmænd, der misundte Grev Geert hans overdrevne Lykke, og var selv, som Forrædere Skyld i hans Død, det tør jeg ikke indlade mig paa; men vist er det, at alle Grev Geerts Slotte var pantsatte til de store Hanser, som holdt bedre Kiøkken og større Følgeskab end deres Herre og Fyrste.

Man fortæller ogsaa, at mens fornævnte Grev Geert den Store levede og havde sanket sin talrige Krigshær af Leietropper, var der Nogen, som spurgde ham, hvordan han dog kunde udrede al den maanedlige Sold til saa mangfoldige, men at da skal han have svaret, at hvis han levede saa længe, vilde han føre dem ind i Ditmarsken, hvor de enten maatte vinde Seier og fik da Sold Nok, eller de beed i Græsset og krævede da ingen Sold videre. Da Greven var død, maatte imidlertid Soldaterne gaae hjem med tomme Hænder. Grev Henrik, ellers kaldt Staal-Henrik, var, som sagt, rykket ind i Sælland med mangfoldige Holstenere, og vandt til en Tid, ved Guds Naade, mange Seire, saa han indtog alle Slottene i Sælland, paa to nær, og besatte Byerne med; thi det er Skik i Dannemark, at kun Hovedsmændene ligger paa Slottene, mens de andre Riddere med deres Heste og Tjenere gaaer paa Omgang. Da imidlertid Hol-

stenerne bestandig var seierrige, blev de overmodige, og saa kom der et Bagsmæk fra Vorherre, thi der var en Dansk Adelsmand, som baade Sællandsfarene holdt meget ad, og som var Grev Henrik ganske tro, men ham slog en af Hölstenerne ihjel med Forræderi og derpaa rottede de Danske Adelsmænd dem sammen og nedsablede paa een Nat over trehundrede Riddere og Væbnere, som laae adspredt omkring i Landsbyerne. Saa blev de andre Holstenere bange og rømde Sælland, hvorved de Danske fik baade Landet og Slottene igien.

Da Grev Henrik var bortreist, forblev Grev Klans i Landet og beholdt nogle Slotte i Fyen, og deriblandt Hagenskov, som han pandsatte til Benedikt Alefeld, en dygtig Riddersmand baade med Haand og Mund. Ogsaa i Jylland var der nogle Slotte, som han deels havde inde og deels havde Oie paa, og saaledes var der en vis Ridder Kalf, som overgav sig til Grev Klans med to af Rigets Slotte, men da Greven betroede ham et til, og Kong Valdemar paa den Tid kom op i Danmark, saa vendte Ridder Kalf Kappen og gik over til Kong Valdemar med alle tre Slotte. Derfor sagde Kong Valdemar i Spas: det var mig en god Kalv, han gik bort med To og kom igien med Tre!

Kalf er for Resten et Jøde-Navn*), men Jesse er ogsaa et Jøde-Navn, der ligner „Jydsk", ligesom Jyde ligner Jøde, og Danmarks Indbyggere kaldes Danske efter Jøde-Navnet Dan, og af alle disse Navne røbes det og bliver sandsynligt, at Danskerne og især Jyderne er oprindelig Jøder af Dans Stamme, hvoraf man ogsaa siger Anti-Christen engang skal oprinde.

Om samme Dan, som var en af Jakobs tolv Sønner, spaaede hans Fader og sagde: Dan skal dømme sit Folk, han skal blive en Slange paa Veien, som bider Hesten i Hoven, saa Rytteren styrter baglængs, og til den Spaadom svarer Danskernes og især Jydernes Egenskaber, for de higer og tragter efter stort Herredømme og vil gierne være Dommere, ligesom de da ogsaa ligner Hornslangen, som lurer paa Veien, for de er lumske i deres Paafund og skjuler Skalken til det skeer.

Der var dengang en Adelsfrue i Jylland, paa Tørning-Slot, som giftede sig med en Holstensk Ridder, ved Navn Klaus Limbæk, og Aarsagen, hvorfor hun giftede sig med denne stormægtige Mand,

*) Det er Navnet „Kaleb", den holstenske Klerk har tænkt paa.

var, at hun havde mange Godser, baade Arvegods og Morgengave, som hun i sin Enkestand ikke kunde forsvare. Da nu Klaus Limbæk giæstede sin Kones Undersaatter, fandt han dem saa halstyrige, at de blæste ad alle hans Bud og vilde ikke engang svare Giæsteri, men da han kom tilbage til sin Kone med den Besked, da gav hun ham til Svar: jeg er Kone og kan brede Dug saa langt det skal være, see nu I til at faae et Bord, der er langt tilgavns, og naar I saa kommer igien med godt Følgeskab, da faaer man at see, hvem der er vore Undersaatter! Det er nemlig et Mundhæl om de Danske Bønder, at de tager ikke imod faa Giæster, men nok imod flere, som nemlig byder dem Brodden, og da Klaus Limbæk kom igien med flere Holstenere i Staal og Jern, da tog Bønderne ogsaa virkelig godt imod ham.

Samme Klaus Limbæk blev siden en meget mærkværdig Mand, berømt over hele Jylland, og formerede Antallet af sine Slotte, hvorover Kong Valdemar Atterdag bar Nag til ham og stod ham efter Livet, men kom ingen Vei dermed fordi Manden var mægtig og meget afholdt.

Man fortæller saaledes, at da Kongen stod hardt paa, at Klaus skulde hylde ham og forelagde ham Troskabs-Eden, da svarede Klaus: jeg sværger, at jeg aldrig vil være Eder og Riget tro, hvorpaa Kongen

sagde: det var ingen Meen-Eed, for tro hverken har du været eller bliver du os nogensinde!

En anden Gang lod Kongen ham med Leidebrev kalde til sig paa Vordingborg Slot, og Klaus, som meende, at Kongens Leide var sikkert nok, kom ogsaa seilende derhen, men da han vilde gaae op paa Slottet, sagde en ung Kammersvend til ham: Ridder Klaus! jeg vil betroe jer en Hemmelighed, at bøier I ikke af paa Timen, da bliver I slollet, for Vandet dertil er allerede paa Ilden! Ridder Klaus var nemlig meget gavmild mod andre Herrers Tjenerskab, derfor aabenbarede denne Ungersvend ham dette, hvorpaa han strax vendte tilbage til sit Skib, som baade var stort og velbemandet med Væbnere og Skytter, og skiøndt Kongen sendte Bud efter ham med de bedste Løfter, saa ændsede han det dog ikke og siden saae Kongen ham aldrig.

Samme Klaus Limbæk var imidlertid gode Venner med de Jydske Høvdinger, og til en af dem, en Bisklop, som han vidste, var meget igaaet med Kongen, betroede Ridder Klaus, som en stor Hemmelighed, der endelig ikke maatte røbes, at han vidste, der var Folk, som baade Dag og Nat pønsede paa at faae Kongen forgivet. Dette bragde Bispen til Kongen ligesaa varmt, som han fik det, og derfor var det, at Kong Valdemar, som ikke vidste, hvem han kunde blive

forgivet af, drog ud af Riget og opholdt sig enstund i Prag, i Bøhmerland, hos Kongen, Keiser Karl den Fjerde.

Danmarks Riges Grundlov.

Nu er da for saavidt Lodden kastet, Rigsforsamlingen har endelig med et stort Overtal antaget Udkastet saaledes, som det efter de nærværende Ministres Ønske eller dog med deres Minde, er ændret, og naar nu Kongen, som rimeligt er, giver sit Samtykke, da har Danmark faaet en ny Grundlov paa saa ordenlig og fredelig en Maade, som noget Rige i Verden, og det maa, under alle Omstændigheder, være os glædeligt; thi det spaaer, at skulde man siden finde grove Feil i Grundloven, da vil de, med Guds Hjelp, paa ligesaa ordenlig og fredelig en Maade blive rettede.

Hvad ellers denne Grundlov i sig selv angaaer, da har jeg gjort mig al optænkelig Umage for at den skulde blive bedre, og jeg har hverken stemt for eller imod den, thi efter modent Overlæg kunde jeg ikke stemme for den og burde ikke stemme imod den.

Jeg burde ikke stemme imod en saadan Grundlov, thi det maatte blevet i Lag med dem, hvis Anskuelser eg allermindst kunde dele, dem der vil have mindre

borgerlig Frihed og mere borgerlig Ulighed end Grundloven hjemler, og jeg kunde dog heller ikke stemme for en Grundlov, der, efter min Overbeviisning, slet ikke er i det Danske Folks Smag og kan derfor langt snarere giøre Skade end Gavn.

Danskerne er nemlig, som man nok veed, i det Hele et meget godtroende, fredeligt og mageligt Folk, og Grundloven, meest efter franske og tydske Mønstre, er beregnet paa et mistænkeligt, stridbart og stundesløst Folk, og den maa da hos os i det Hele blive et dødt Bogstav, saa det konstig indviklede Maskineri kun med Møie vil blive sat i Gang, vil gaae slæbende, være Alle til Byrde, og ingen andre end Partigængere til Gavn og Glæde. Havde vi nu allerede en fri borgerlig Tilværelse, som vi kunde være fornøiede og Riget være tjent med, da vilde man for største Delen kunne blive baade Byrden og Kiedsommeligheden kvit, ved at holde sig borte fra Valgmøderne, fra Rigsdagen og fra alle Trætterne om de rene Former, de klare Begreber og Keiserens Skiæg; men nu er vor borgerlige Tilstand saa bagvendt og beklemt, at den fra Grunden af maa forbedres, naar det Danske Rige skal blive forsvarligt og det Danske Folk blive lykkeligt, og derfor maae alle oplyste Folkevenner tage levende Deel i Forfatnings-Værket, uden dog, efter denne Grundlov, at have mindste rimelig Udsigt til at opnaae gjennemgribende Forbedringer.

Tænker man sig nemlig et Folkething og et Landsthing, som de, efter Grundloven, rimeligviis maa blive, da maa man vente saa mistænkeligt et Folkething og saa haardnakket et Landsthing, som de i Dannemark lade sig fremkonstle, og naar desuagtet alt sagtens vil gaae fredeligere af end man kunde vente, saa maa man dog være bange for, at alt omtrent vil gaae i den gamle Slendrian, kun med langt større Bekostninger og til langt større Misfornøielse.

Imidlertid, ogsaa Danmarks udvortes Forhold er saa indviklede og mislige, at der hører en ganske besynderlig Lykke til, naar Riget virkelig skal reddes, og med en saadan Lykke vil de indvortes Sager let kunne klares; thi havde denne Rigsdag ikke viist andet, saa har den dog viist, at selv naar Folk i Danmark er allerbalstyrigst, lade de sig dog til Jævnshold svøbe om en Finger, saa et eneste Sæt rigtig danske og dansk-oplyste Ministre vilde kunne forvandle hele Rigets Udseende, saa Ingen uden hvem der saae det i den gamle Guld-Alder med de lange Fredegods-Dage, skulde være istand til at kiende det igien. Kunde saaledes det nærværende, slet ikke forgudede, Ministerium bevæge Rigsforsamlingens Overtal til ikke blot at gaae ind paa et Tokammer-System, men paa middelbare Valg og en urimelig høi Valgbarheds-Census, hvad maa da ikke et Ministerium kunne formaae paa Rigsdagen, som kiender det Danske Folks Tarv og Smag, og sætter sin Ære i at fyldestgiøre begge, visse paa, at naar kun ægte Danskhed giennemføres i alle Forhold og oplyses, saa den kan vedligeholde sig selv, da hverken behøves der noget konstigt „conservativt Element“, ikke heller vil nogensinde den Danske Konge eller hans Danske Raadgivere fristes til at ønske sig enten et Bolværk mod Folke-Stemmens henrivende Strøm, eller en Klods paa alle gode Hensigter for at de slette ikke skal forløbe sig! Altsaa, maae vi end ryste paa Hovedet over hvad der synes at skulle blive „Danmarks Riges Grundlov“, saa lad os dog, med vort ældgamle Fædernelands og Broderskabs Historie for Die, trøste os ved Ham, som skabde Nordens Aand og Danmarks Lykke!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 9. Juni. **Nr. 22.**

Eddas gamle Fortale.

Det nytter ikke at hænge med Næsen, og det nytter for Øieblikket ogsaa kun lidt at skrive om hvad der nu helst skulde skee, thi det Rette skeer derfor ligelidt og det Gale skeer ligefuldt, saa naar man for Øieblikket ei selv har andet at giøre, da gjør man bedst i at opmuntre sig selv og andre med gamle Minder fra bedre Tider, og da vi i vort Norden er meget rige paa saadanne Minder, saa tør vi nok deraf slutte, at her ogsaa endnu er mange, som kan og vil lade sig opmuntre af dem til en friere og livligere Betragtning af alle menneskelige Ting end den steentrykte, vi har faaet fra det aabenbar ugudelige og fra det skinhellige Romerske Rige.

Mellem alle de Nordiske Minder er nu igien ingen ældre eller mere opmuntrende end de saakaldte Nordiske Myther eller Liv-Ord, som udtrykker vore Stamfædres naturlige Betragtning af det Guddomme-

lige, det Menneskelige og det Trollede eller det Uhyre, saaledes som disse Kræfter støder sammen og kæmper i Tidens Løb. Heraf seer vi nemlig, at vore ældgamle hedenske Forfædre har været ved et frit Mod og havt et godt Haab, fordi det bares dem for, at det Guddommelige og det Menneskelige var dog igrunden af eens Art, saa de maatte tilsidst klarlig giøre eet og da tilintetgiøre alt det Trollede, saa det blev en Lyst at leve, og naar man tænker, at denne Synsmaade er uchristelig, fordi den er hedensk, da kommer det af, at man enten kun kiender den døde, ikke den levende Christendom, eller at man dog sammenblander to Ting, der godt lader sig adskille: Hedenskab nemlig og Afguderi. Hele den saakaldte Nordiske Mythologi er saaledes Hedenskab, som de nordiske Hedningers naturlige Tankegang og Billedsprog, men Afguderiet, Dyrkelsen af Odin, Thor og Frey og deres Billeder istedenfor den eneste usynlige Gud, Himmelens og Jordens Skaber, det var ligesaavel en aandløs Forvanskning af det oprindelige Hedenskab, som Helgen-Tilbedelsen og Billed-Dyrkelsen i Pavedømmet var og er en aandløs Forvanskning af den oprindelige Christendom. Derfor følde ogsaa vore Nordiske Fædre, da de først lærde at kiende Christendommen og den Bibelske Historie, at disse vel stred imod al Afguds-Dyrkelse, men at de godt lod sig rime sammen med deres hedenske Forestillinger om Livets

Kræfter, Kamp og Udvikling i Tidens Løb, saa de to Ting var som Alvor og Gammen, der altid i Norden kan godt sammen.

Denne Synsmaade speiler sig især klart i den løierlige, men ingenlunde taabelige eller tankeløse Fortale til den gamle Bog fra det Trettende Aarhundrede, som kaldes „Edda“ og indeholder alle de fornemste Nordiske Myther eller Livord om Aser og Vaner og deres lange Kiv og Strid med Jetter og Trolde, som vilde ødelægge baade Guder og Mennesker, og derfor tænker jeg, det vil være „Danskerens“ Læsere og Læserinder kiært at see denne gamle Fortale fordansket heel og holden. De Lærde kan vist nok ikke lide den, fordi den er fuld af Bommerter baade mod den Bibelske og mod den Romerske Historie, men hvad skal Danskere bryde sig derom, naar den dog udtrykker en anderledes naturlig, smuk og vittig Betragtning af Hedenskabets menneskelige Oprindelse og Beskaffenhed, end Noget af alt hvad de Sprænglærde enten i Syd eller Nord har sagt eller skrevet derom!

I Begyndelsen skabde Gud, den Almægtige, Himmel og Jord og alt hvad dermed følger, og tilsidst to Mennesker, Adam og Eva, som hele Slægten nedstammer fra, og deres Afkom blev mangfoldig og udbredtes over al Verden. Alt som nu Tiden randt, blev der Forskiel paa Folk,

saa at Somme var gode og rettroende, men langt flere forvendtes til Gierrighed paa Verden og krænkede Guds Bud, og derfor druknede Gud Verden i en Oversvømmelse med alle levende Skabninger undtagen dem, der var med Noa i Arken. Kun otte Mennesker overlevede Noa-Floden, og fra dem kom alle Stammerne, men det gik nu som før, at da Verden blev folkerig og bebygget, da stod Mængdens Hu til Rigdom og Overmod, og de opsagde Gud Huldskab og Troskab, ja, det gik dermed saa vidt, at de vilde ikke nævne Guds Navn, selv naar de fortalde deres Børn om hans Storværk. Følgen blev, at de glemde Guds Navn, saa der vidt og bredt i Verden ikke fandtes en Mand, der vidste Besked om sin Skaber, men ikke desmindre undte Gud dem dog jordiske Gaver, Gods og Lykke, som de trængde til i Verden og tildeelde dem Vid og Forstand til Skiøn og Skiel paa alle Jordiske Ting, og hvad man kan see enten i Luften eller paa Jorden. De faldt da i Forundring over Jord og Dyr og Fugle, og grundede paa, hvordan det hængde sammen, at hvor ulige Slags de end var af, var de dog i visse Maader af eens Art. Ligesom det saaledes er en Egenskab ved Jorden, at naar man graver paa Bjerg-Toppe, behøver man ikke at grave længere end i de dybe Dale, før der springer Vand op, saaledes er det ogsaa hos Dyr og Fugle lige langt til Blodet baade i Hovedet og i Fødderne. Frem-

deles, ligesom der aarlig groer Græs og Blomster paa Jorden, som falder hen og visner, saaledes er det ogsaa med Dyre-Haar og Fugle-Fiere, at de aarlig baade voxer frem og fældes. For det Tredie har Jorden ogsaa den Egenskab, at naar man kuldgraver den, groer der dog immer Græs paa det øverste Lag, og dens Bjerge og Stene kan man henføre til de Levendes Tænder og Been. Heraf sluttede de, at der var et Slags Liv og Rørelse i Jorden, og da de nu tillige vidste, at hun var ældgammel og havde Kraft til at føde alt Levende og tilegne sig det Døde, saa gav de hende et eget Navn og regnede sig i Slægt med hende.

Desuden havde de hørt af deres gamle Forfædre, at giennem mange hundrede Aar havde Himmellysenes Gang været ujævn med adskillig Omløbs-Tid, og deraf sluttede de, at Himmellysene maatte have en Styrer, som efter eget Tykke raadte for deres Gang, og at han maatte være stor og mægtig, og, naar han raadte for Grundkræfterne, formodenlig ogsaa ældre end Himmellysene, og det kunde de forstaae, at han, som raader for Himmellysenes Gang, han raader ogsaa for Soelskin, for Himlens Dugg og Jordens Grøde, Vinden i Luften og Strømmen i Havet. De vidste vel ikke, hvor stor en Herre han var, men de troede dog, at han var til, og for desbedre at kunne omtale og mindes ham, gav de ham et Navn imellem sig selv, og derved undergik

Troen mange Forvandlinger, eftersom Folkene adskildte og Tungemaalene deelde sig.

I sin Alderdom udskiftede Noa Verden imellem sine Sønner og tilkeisede da Kam Vesterleden, men Jafet Nørreleden og Sem Sønderleden, eftersom de tre Verdens-Dele siden adskilles *).

I den næste Tidsalder vorde Begiærligheden efter Gods og Høihed, og eftersom man da hittede paa mange Konster, der ikke før var bekiendte, saa kryede enhver sig af sin Konst, og Væddestriden gik saa vidt, at Kams Ætmænd, Afrikanerne, brød ind i den Verdens-Deel, som beboedes af Sems Afkom, og da de havde seiret over dem, syndes de ikke, de kunde nøies med denne Verden, men bygde paa Sinear-Sletten et Taarn af Teglsteen, som de agtede skulde naae til Himmelen. Da nu denne Bygning var blevet saa høi, at den ragede i Sky, og de endnu var lige opsatte paa at fortsætte Værket, da fandt Gud, at deres rasende Hovmod var steget saa høit, at den maatte gaae for Fald, men ihvorvel han nu var mægtig nok til i et Øieblik at ødelægge deres Værk og knuse dem selv, saa vilde han dog heller tilintetgiøre deres Forsæt paa en Maade, saa de selv kom til at føle deres Ringhed, idet

*) Meningen er, at Kamiterne fik Afrika, som vi vilde kalde Sønderleden, Semiterne Asien, som vi kalde Østerleden og Jafetiderne Europa.

de ikke forstod hinandens Tale, eller vidste hvad der blev dem befalet, saa hvad den Ene byggede op, det brækkede den Anden ned, til de kom i Haarene paa hverandre og maatte selv opgive deres Taarn-Bygning.

Opmanden for alt dette var Zoroaster, som loe, før han græd, da han kom til Verden, men de var dog 72 Mestere om Værket, og ligesaamange Tungemaal har siden udbredt sig i Verden, alt som Jetterne stiftede sig Riger og Folkene blev mangfoldige. Paa samme Sted som Babels-Taarnet blev der bygt en herlig Borg, som blev opkaldt derefter, men ved Tungemaals-Byttet stiftede baade Mænd og andre Ting mangfoldig Navne, saa Zoroaster fik ogsaa mange Navne, og skiøndt han, som sagt, ved Taarn-Bygningen fik Bod for Mod, saa opsvang han sig dog til verdslig Hoihed og lod sig giøre til Konge af mange assyriske Stammer. Med ham begyndte ogsaa Afguds-Dyrkelsen, thi man offrede til ham under Navn af Baal, som vi kalde Bel, skjøndt han ogsaa førde andre Navne, og jo talrigere Navnene blev, des mere tabdes Sandheden, og Vildfarelsen, som begyndte med at enhver dyrkede sin Mester og Forgænger, den tog saaledes Overhaand i Verden, med Dyrkelse af Dyr og Fugle, Luften, Himmellysene og allehaande timelige Ting, at Ingen tilsidst vidste ret af sin Skaber at sige, undtagen de, der talede det Ebraiske Tungemaal, som var til førend Taarn-

Bygningen, men dog mistede de Andre ikke hvad legemlige Gaver, de havde faaet, og skiøndt de fattedes aandelig Forstand, saa skiennede de dog paa alle Ting med jordisk Forstand, og skiennede, at der maatte være en Kraft, hvormed Alting var skabt.

Verden var nu, som sagt, adskildt i tre Dele, og den Verdens-Deel, som strækker sig fra Sonden vesterom og op til Middelhavet, kom til at hedde Afrika, hvis sydlige Deel er heed og forbrændt af Solen. Den anden Verdens-Deel, fra Vesten og nordenom til Havet, hedder Europa eller Enea, og dens nordligste Deel er saa kold, at der voxer ikke Græs, og den er ubeboelig. Strækningen fra Norden østerom og sonderned kaldes derimod Asien, og i den Verdens-Deel er al Skiønhed og Deilighed samlet, med Jordvæxter, Guld og Ædelstene, det er Middelhjem, og ligesom Jorden der er favrere og mere frugtbar end andensteds, saaledes var og Menneske-Stammen der mest hædret med alle Gaver, Kraft og Forstand, Skiønhed og alle Konster.

Hardtad midt i Verden blev nu en Borg og Bopæl giort, som hedd Troja, men det hedder nu Tyrkiet, og den Stad var bygt med langt mere Snilde og i alle Maader langt bedre udstyret end Andre; der var tolv Kongesæder, som der laae mange Riger til, med een Over-Konge, og der var tolv Tungemaal i Staden. Samme Hovdinger overgik da ogsaa alle andre Mænd

under Solen i alt hvad mandeligt er, og det drages ikke i Tvivl af nogen Kyndig, som derom melder, aldenstund alle Nørreledens Stormænd udlede deres Byrd derfra og sætter alle den Stads Oldermænd i Gudernes Tal og navnlig er det Priamus, de sætter for Vodæn eller Odin, hvad heller intet Under var, thi Priamus nedstammede fra den Saturnus, som man for en lang Tid i Nørreleden troede, var Gud selv.

Denne Saturnus voxde op paa en Øe i det Græske Hav, ved Navn Krit (Kreta), og var baade større og stærkere og kionnere end andre Folk. Hans overordenlige Kløgt svarede da ogsaa til hans andre Fortrin, og han hittede paa mange Konster, som hidtil haver været ubekiendte, og var særdeles stærk i Spaadoms-Konsten, saa han vidste forud hvad skee skulde. Han fandt ogsaa den røde Malm i Jorden, hvoraf man smelter Guld, hvorved han i en Hast blev rig, og da han tillige kunde forudsige Veirliget og mange andre hemmelige Ting, saa gjorde man ham for disse og for mange andre Sagers Skyld til Høvding over Øen. Han havde heller ikke regieret ret længe, førend det strømmede ind med Frugtbarhed og der gik og gjaldt ikke andet end Guldpenge, som man havde Nok af, og kom der end Misvæxt i andre Lande, saa havde man paa Krit dog aldrig Uaar, men derfra kunde man hente alt hvad man havde behov. Derfor, og for al den

urimelige Kraftfuldhed, han havde, da troede de, han var en Gud, og saaledes opkom der hos Kretenser og Macedonier en ny Vildfarelse, ligesom den med Zoroaster hos Assyrier og Kaldæer; thi da Saturnus mærkede, at Folk slog al deres Lid til ham, da gav han sig selv ud for den Gud, som styrer Himlen og Alting.

Engang seilede Saturnus til Grækenland efter en Kongedatter, som hans Hu stod til, og hende fik han paa den Maade, at en Dag, da hun var ude med fine Terner, lagde han sig i Tyre-Skikkelse paa Lur i Skoven med Haar som det rødeste Guld, thi da Kongedatteren saae det og gav sig til at klappe ham, da sprang han op, skiød Tyre-Hammen, tog hende ifavn, bar hende ombord og hjemførde hende til Krit. Da imidlertid hans Kone, Juno, heglede paa ham for det, skabde han Kongedatteren om til en Kvie, skikkede hende østerind til Elvehjem, og lod hende der bevogte af sin Træl Argulus i tolv Maaneder, til han kunde faae hende igien, og af den Slags Ting eller endnu større Vidunder giorde han mangfoldige.

Saturnus havde tre Sønner: Jupiter, Neptunus og Plutus, og de var allesammen drabelige Karle, men Jupiter overgik dog vidt de andre, for han var en Krigsmand, som indtog mange Kongeriger, og han var konstig ligesom hans Fader til at skifte

Hamm med allehaande Dyr, hvorved han drev meget igjennem, som ikke ved nogen Manddom lader sig udrette, og hvorved han blandt andet indjog alle Folk Skræk for sig, saa han svarer til Thor, som var en Skræk for alle Uvætter.

Saturnus lod reise 72 Borge paa Krit og da han meende at have grundfæstet sin Throne, da stiftede han Arvegods mellem sine Sønner, som en selvgjort Gud, thi han tillagde Jupiter Himlen, Neptunus Havet og Plutus Helvede, men eftersom denne sidste Lodd syndes ham den karrigste, gav han ovenikiøbet Plutus sin Hund Serberus til at passe paa Helvede, og det er den Helvedes-Hund, som Grækerne siger, Herkules trak op paa Jorden *).

Da nu Jupiter havde faaet Himmerig for sin Deel, higede han ikke desmindre efter at faae Jorderig med, og bekrigede desaarsag sin egen Fader, tog ham fangen og lod ham lemlæste, og kaldte sig Gud for det Storværks Skyld, og, efter Macedoniernes Sigende, skal Jupiter have kastet sin Faders Kraft i Havet, hvoraf de troede, der blev en Kvinde, som de kaldte

*) Man kan jo vist nok ikke bare sig for at lee ad den Tale, at han som fik Helvede, skulde trøste sig med, at Ingen kunde tage det fra ham, men Tanken er dog meget vittig, da Folk sædvanlig ruger meget mere over det Slette end over det Gode, de har.

Venus og satte i Gudernes Tal, saa hun i langsommelig Tid bar Navn af Elskovsdisen og havde Ord for at kunne blødne og bøie baade Mænds og Kvinders Hjerte til Elskov.

Da nu Saturnus var lemlæstet af sin Søn, flygtede han fra Krit vesterpaa til Italien, hvor Folk dengang ikke befattede sig med Mark-Arbeide, men levede af Urter og Agern og boede i Huler og Jordhytter, og da Saturnus kom der, skiftede han Navn og kaldte sig Njord, med den Betænkning, at Jupiter skulde da ikke have saa let ved at spørge ham op. Han blev nu der den Første, som lærde Folk at pløie og saae og at plante Vingaarde, og da Jorden var baade god og hvilt, blev der brat en skrap Avling og Folket gjorde Saturnus til deres Høvding, hvorpaa han indtog hele Landet og bygde mange Borge.

Jupiter havde mange Sønner og deriblandt Dardanus, hvis Søn hedd Herikon og hans Søn Tros, og hans Søn Ilus, og hans Søn Lamedon, som var Fader til Stol-Kongen Priamus. Priamus havde igien mange Sønner og deriblandt Hektor, som bar Prisen over alle Mennesker i hele Verden baade for sin Vært og Styrke og Idræt, Manddom og Ridderskab, og man har Sort paa Hvidt for, at da Grækerne kom baade østen og norden fra med samlede Kræfter og angreb Trojanerne, da var disse aldrig blevet over-

vundet, hvis ikke Grækerne havde gjort Løfte til Guderne og faaet det Gjensvar, at Trojanerne kunde kun overvindes ved Forræderi i deres egen Midte, som ogsaa skedte.

For denne Berømmelses Skyld, som fulgde Trojanerne, satte Efterslægten en Ære i at bære deres Navn, og det var især Tilfældet med Romerne, som i mange Henseender har været det ypperste Folk i den følgende Tid, ja, man vil sige, at da Rom var bygt færdig, da læmpede Romerne deres Love og Skikke det meste muligt var efter dem, deres Forfædre, Trojanerne, havde havt.

Et andet Beviis paa Trojanernes Kraft er det, at da, mange Tider derefter, en Romersk Høvding, Pompeius, førde Krig i Østerleden, og Odin flygtede for ham fra Asien herop til Nørreleden, da gav han sig selv og sine Mænd ud for Trojaner og sagde at Priamus havde hedt Odin og hans Dronning Frigga, og at af hende havde Landet, hvori Staden laae, faaet Navnet Frigia, og hvad enten nu Odin blot sagde saa for at krye sig deraf, eller det virkelig havde sin Grund i Tungemaals-Skiftet, saa har dog mange lærde Mænd taget det for den rene Sandhed, og endnu længe efter den Tid bar alle store Hovdinger sig ligedan ad.

Der var ogsaa en Konge i Troja, som hedd Munen eller Mennon, og han havde, med Stolkongen

Priams Datter Troa, en Søn ved Navn Tror, som vi kalde Thor. Denne blev opfødt i Tracien hos en Hertug, som hedd Loricus, og da Thor var ti Aar, kunde han føre sin Faders Vaaben og hans faure Ansigt var i Sammenligning med andre Folks, som Filsbeen mod Træ, hans Haar vandt Prisen fra Guldet. Da Thor blev tolv Aar, var han fuldvoxen og havde Bjørnekræfter, dræbde sin Fosterfader, Hertug Loricus, med samt hans Kone, Lora eller Glora, og bemægtigede sig Riget Tracien, som vi kalder Thrudhjem, og derpaa foer han vide om Land, lærde at kiende Verden og overvandt, enemand, alle Riser og Bærsærker, en uhyre stor Drage og mange Rovdyr. I Nørreleden fandt han en Spaakvinde, ved Navn Sibille, som vi kalder Sif, og ægtede hende. Hvad Slægt nu Sif var af, det veed Ingen, men hun var en saare deilig Kvinde med Haar som Guld, og hun havde en Søn med Thor, som lignede sin Fader og blev kaldt Henred, og hans Søn hedd Vingthor, hans Søn Vingner, hans Søn Mod, hans Søn Magn, hans Søn Ceskphet (Skef), hans Søn Bedvig, hans Søn Atra, som vi kalder Anun, hans Søn Itermon, hans Søn Hermod, hans Søn Skjáldun, som vi kalde Skjold, hans Søn Bjaf, som vi kalde Bjar, hans Søn Jat, hans Søn Godulf, hans Søn Fin, hans Søn Frialaf, som vi kalde Fridleif, og hans Søn Voden, som vi kalde Odin.

Odin var en udmærket Mand baade af Vidskab og Driftighed, og hans Kone hedd Frigida, som vi kalde Frigga, og de havde Spaadoms-Gave begge To, hvorved Odin udfandt, at hans Navn især skulde ophøies i Nørreleden og giøre ham berømt over alle Konger. Desaarsag ilede han med sin Afreise fra Tyrkiet, og havde en stor Skare i Følge med sig, baade Gamle og Unge, baade Mænd og Kvinder, og hvorsomhelst de kom frem, gik der Ry af dem, som om de

snarere var Guder end Mennesker, men de stædtes dog ikke, før de kom nordop i det Land, som nu kaldes Saxen, hvor Odin gjorde et langt Ophold og indtog det trindtomliggende Land. Her satte Odin tre af sine Sønner til Lande-Værn, og den Første var Vegdeg, som blev en stor Konge i Øst-Saxen og Fader til Vitigils, hvis ene Søn var Pikta, Fader til Hengest, og den Anden Sigar, Fader til Svebdeg, som vi kalde Svipdag. Odins anden Søn var Bældeg, som vi kalde Balder, Herre over det Land, som nu hedder Vestfalen, og Fader til Brand, hvis Søn Friodgar, som vi kalde Frode, igjen var Fader til Freovin, han til Vig, og han til Gevis, som vi kalde Gave. Odins tredie Søn hedd Sigge og hans Søn Rerik, som beherskede det nu saakaldte Franken, og blev Stamfader til den Slægt, man kalder Volsunger, ligesom der da fra alle disse Odins-Sønner udsprang mange og store Slægter.

Odin selv drog videre nordop til det saakaldte Ridgoteland, og efter der at have indtaget alt hvad han vilde, indsatte han sin Søn Skjold til Herre derover, og fra ham og hans Søn Fridleif nedstammer den Danske Konge-Slægt, som bærer Navn af Skjoldunger, thi hvad man før kaldte Ridgoteland, det hedder nu Jylland.

Derpaa drog Odin nordpaa, ad Sverrig til, hvor Kongen dengang hedd Gylfe, og da Gylfe spurgde Asiaternes, eller de saakaldte Asers Reise, kom han dem imøde og tilbød Odin alt det Raaderum i sit Rige, som han selv vilde forlange, thi de havde Lykken med dem, saa hvorsomhelst de opholdt sig, blev der Fred og Frugtbarhed, som desaarsag alle Folk troede, de raadte for, især, da man aldrig havde seet deres Lige enten i Deilighed eller Forstand. Hvor nu Odin fandt den smukkeste Beliggenhed udvalgde han Byggeplads til den Borg, som nu hedder Sigtun, og indrettede det der

med Herredømmet, ligesom det havde været i Troja, saa der blev tolv Høvdinger i Staden til at beklæde Domstolene, og hele Rettens Pleie blev, som den havde været i Troja. Siden lod Odin sig kalde Njord, og derfor finder man i Mindesbøgerne, at Njord bliver nævnet som den første Konge i Sverrig.

Endelig drog Odin saa høit op i Nord, til han naaede Havet, som efter deres Mening gik Verden rundt, og i det Land, som nu kaldes Norge, satte han sin Søn Sæming til Herre, med hvem, efter Haleier-Tallet, baade Norges Konger, Jarler og andre Stormænd regner sig i Slægt. Odin havde imidlertid ogsaa en anden Søn med sig, som hedd Yngve og blev Konge i Sverrig, og fra ham nedstammer de saakaldte Ynglinger.

Aserne og deres Sønner besvogrede sig for Resten med Landsfolket og efterlod en talrig Afkom, der saaledes udbredte sig baade over Saxen og hele Nørreleden, at deres Asamaal blev herskende i alle disse Lande. Eftersom nemlig disse Stamfædres Navne stemme overeens med vort nærværende Tungemaal, saa maa man deraf slutte, at Aserne har ført det med sig herop, baade til Norge og Sverrig, til Danmark og Saxen, thi i Engeland finder man derimod, at de gamle Navne paa Stæder og Landskaber hører til et andet Tungemaal.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 16. Juni. Nr. 23.

Nordens Guld.

(1834.)

„Dragen, som i Gruben laae
Under Klipper bratte,
Vogted der i Løn og Vraa
Gamle Hedning-Skatte!
Man om Eierne har vidst
Ikkun det at melde:
Han, som ene blev tilsidst,
Rokkende af Ælde,
Mærkende, at Guldet kun
Han endnu en liden Stund
Kunde selv beholde,
Bar med Flid et Vognmands-Læs
Ind i Hvælvingen paa Næs
Nær ved Bølger kolde.
Vaklende paa Stien trang,
Vanskelig at finde,

Giem nu, Grube! Gubben sang,
Vel hvad du har inde,
Skiøndt det for de Boldes Ven
Er en pinlig Tanke,
At til dig de brave Mænd
Midler skulde sanke!
I min Hall og i min Gaard
Der blev tomt og øde,
Kæmperne fik Bane=Saar,
De er alle døde!
Dem ei meer ved breden Bord
Vinen vederkvæger,
Stille hviler under Jord
Nu det gyldne Bæger!
Der og ligger nu forladt
Hjelmen, aldrig kløvet,
Karlen for saa prud en Hat
Sover, den berøvet!
Brynje=Særken med godt Hold
Blev paa Val bedaget,
Trodsed Klingens Overvold
Tit i Vaaben=Braget;
Herreløs, af Rust opædt,
Nu den skal dog smuldre
Aldrig færdes vidt og bredt
Meer paa Kæmpe=Skuldre!

Der ei Skin af klaren Dag
Skimtes under Bue,
Der ei høres Harpe-Slag
I den mørke Stue;
Kæmpe-Høgen aldrig der
Sig i Kreds mon svinge,
Droslen vims ei Graven nær
Vifter let med Vinge!
Ak, hvor Nornen mig var haard!
Helsot fik og Bane-Saar
Mine Kæmper alle!
Saa, som eenlig Fugl paa Tag,
Sang han baade Nat og Dag,
Tolkende sin Smerte,
Indtil Dødens Jette-Haand
Sønderrev det feie Baand,
Knusde Gubbens Hjerte!
Funklende som Ild og Glød
Afgrunds-Dragen mørkerød,
Snylte-Giæst i Bjerge,
Fløi som før ved Midje-Nat,
Fandt i Grav den døde Skat
Uden Vagt og Værge,
Og Uvætten rænkefuld,
Gammel nok af Dage,
Til det røde Hedning-Guld
Klynged sig da fage."

Saa med Gny fra Vester-Havet
Bølgen slaaer mod Danmarks Kyst,
Saa for Skatten dybt begravet
Brused det i Skjaldens Bryst *)!
Saa, med Oldtids Guld for Øie,
Nordens Aand i fremmed Land
Spaaed mellem Kæmpe-Høie
Selv sin Død paa Gravens Rand,
Var, som Gubben i hans Kvæde,
Sine faldne Kæmpers Skat
Bort fra Soel og Herre-Sæde
Ned til Mulm og sorten Nat!

Gyldne Sagn fra gamle Dage,
Tidender om Nordens Aand,
Daad af Thor og Kvad af Brage,
Mesterværk af Mund og Haand,
Skjalde-Ordet, som paa Vinger
Vandred før fra Mund til Mund,
Da begrov med konstig Finger
Aanden i sin Afskeds-Stund;
Skrevet ind i Glemme-Bogen,
Uden Læbe, uden Røst
Skimled det i Skamme-Krogen,
Kun med Dragen til sin Trøst!

*) See Anglernes Bjovulfs-Drape. Syttende Sang.

Ak! Skal nu i Dane-Vangen,
Aand, du friste samme Kaar,
Vorde stum med Klage-Sangen,
Give selv dig Bane-Saar?
Skal nu her ved Øre-Sundet,
Her i Kæmpe-Buggens Hjem,
Dragen ogsaa have vundet,
Som ved Humber og ved Kæm?
Skal ei meer som Fugl med Vinge
Skjalden nu i Skoven slaae?
Skal ei meer nu Harpen klinge?
Skal ei længer Ordet gaae?
Skal af hele Kæmpe-Livet
Efterlades kun Papir?
Skal en Stav, som Blad giør stribet,
Kaldes Aandens Konge-Spir?
Saa det for mit Øre ringer
Ved Lig-Klokkens hæse Lyd,
Klemtningen med Helas Finger,
Rimningen til Thursers Fryd!
Ogsaa denne Kæmpe daaned,
Som for Aser løfted Skjold,
Ogsaa disse Læber blaaned,
Som berømde Heden-Old!*)

*) Biskop P. E. Müller.

Til os ned med Friggas Guld;
Ak, men nu er Snekken strandet,
Sønderknust mod Klinger=Fjeld,
Findes end der Lidt paa Landet,
Det er dog et sjeldent Held!
Alt som gamle Hoved=Smykker,
Gamle Toner, gamle Ord
Efter Modens Fjante=Nykker
Vrager Kvinden nu i Nord!
Ham, som nu til Jords vi stæde,
Os, som snart er alle Muld,
Lærde end for Guld at græde
Kæmpe=Visens røde Guld,
Det og lærde os at kiende
Skattene i Jordens Skiød,
Hvor de viltre Blaa=Lys brænde
Over Dragen mørkerød,
Drev os til en Dyst at vove
For det prude Arve=Gods,
Lærde os den Aand at love
Som af Daad kun tager Roes!
Ak, men hvor er nu de Unge,
Som staae op, naar vi gaae ned?
Har de Smaa nu lært at sjunge
Hvad ei meer de Store veed?

Er det Ord, som Aanden følger,
Faret ud paa Tidens Hav,
Og har det i Kæmpe=Bølger
Aabnet Dværge=Maalets Grav?
Mens vi Høiene udgraved,
Løftede mod Dragen Skjold,
Mens paa Runerne vi staved
Under Kvad om Heden=Old;
Lytted til os Unger=Svende?
Rynned med os Piger smaa?
Fik de sorte Konster Ende
Eller skjæled sig i Braa?
Ak, en Drøm, hvori hensovet
Er alt mangen Oldtids=Ven,
Hvorpaa jeg mit Liv har vovet,
Gav derfor det villig hen,
Men som efter alle Mærker
Skuffede vort lettro Sind,
Loved Aand med Kæmpe=Værker,
Bragde Iis med Norden=Vind,
Loved Guld og grønne Skove:
Dane=Hjertets Liv og Lyst,
Bragde Bly og bundet Vove,
Hjerte=Steen i Dane=Bryst!

Gamle Frigga, Fjorgyns Daatter,
Dannekvinders Moder sød,
Dronning mellem Asgaards Drotter,
Daanet kun ved deres Død!
Er nu ogsaa du hensovet
For ei meer at vaagne her,
Hvor Dig Fuglen havde lovet
Sang til sidste Aften=Skiær,
Aften=Sang til Himmel=Stige,
Naar sig efter Surtur=Brand
Aabnede Alfaders Rige,
Kiærlighedens Blomster=Land,
Naar dig Balder til det Høie
Kaldte med dit rette Navn,
Hæver med forklaret Øie
Ild til din Moder=Favn!
Nei, endnu du ei udaandet
Har det sidste dybe Suk,
Lydelig du dig har vaandet
Høit var Moder=Hjertets Kluk,
Dybt det rørde os, som kiende
End vor søde Moders Røst,
Harpen flux os faldt ihænde
Stemt til Bemod, Haab og Trøst,
Toned i den Aand, der svæver
End saalænge Isfen nær,

Som endnu et Hjerte bæver
For din Død, vor Moder kiær!
Ak, men vore Hænder synke,
Skarerne, som Klangen drog,
Ikke dig, men os kun ynke,
Som for intet Harpen slog!
Dem er du en livløs Tone,
Dem er Himlen Hjerne-Spind,
Damp er dem din Dronning-Throne,
Eet for dem er Aand og Vind,
Og hvis ikke meer en Taare
Folke-Øiet har for dig,
Aldrig meer, omskabt til Baare,
Vorder Bøg paa Fugle rig!
Aldrig meer, naar Du hensover,
Taare-Dronning! ubegrædt,
Farer over danske Vover
Harpe-Slag paa Snekke let;
Men har Giøgleriet vundet,
Græbes kun for dig paa Skrømt,
Da er nu dit Glas udrundet
Og dit Taare-Væld udtømt.
Stillet ud det blev til Skue
Baade Guldet, du os gav,
Og hvad under Steen og Tue
Fundet blev i Kæmpe-Grav,

Blanket op af rige Frænder,
Dannet om med Konstner=Hu,
Sat i Lys med snilde Hænder,
Staaer udstillet det endnu;
Men kun Glimmer og ei Guldet
Veies op med Diens=Lyst,
Og hvad nytter Børne=Kuldet
Skyggen af et Moder=Bryst!
Derfor under Sky det dønner:
Skin og Skygger fare hen,
Engens Døttre, Skovens Sønner!
Vil I leve op igien,
Som en Fugl af Vinter=Dvale
Og en Blomst i Jordens Skiød,
Giæster da i Vingolfs Sale
Frigga, eders Moder sød!
Kysser Taaren af det Die,
Som vil briste ellers brat!
Skynder eder, før i Høie
Synker ned den hele Skat,
Som i Strømmene de stride
Sank det gamle Volsung=Guld,
Dages, medens Sekler stride
Aldrig mere over Muld!
Det er Døn fra Hænge=Karmen,
Som den ruller over Sky,

Dæmpet dog af Verdens=Larmen,
Selv da den var ung og ny,
Nu til Latter kun i Norden,
Som sin egen Efter=Klang,
Aldrig vækker slig en Torden
Sove=Hjerterne i Vang!
Derfor, Dronning over Engen!
Døden vis, beskik dit Huus!
Ei dit Suk paa Sotte=Sengen
Rækker dem i Sus og Dus!
Lær mig, mens du end har Mæle,
Grav at kaste til den Skat,
Som ei inden fire Fjæle
Rummes kan den lange Nat!
Lær mig Dovre at udhule
Til en hvælvet Dødning=Hall,
Som kan Dannefeet skjule,
Herreløst ved Kæmpe=Fald!
Lær mig tusind Klage=Sange,
Tonede kun for mig selv,
Medens jeg fra Dane=Vange
Bærer langs med Glommens Elv
Oldtids Guld til Klippe=Mure,
Nordens Glands til Nattens Skiød,
Lader Dragen der det kure,
Hovedrig ved Aandens Død!
Nei dog, nei, ved alle Fædre,
Som med Æren løfted Skjold!
Skal ei Guldet fare bedre
End i Nidhog=Dragens Vold,
Da lad selv den det opsanke,
Om den kan, fuldvidt adspredt!
Ei skal ved min Haand det Blanke
Vorde stadselig udbredt.
Skam faae den, der Jette=Stue
Bygger til en Skat, som død

Blanket op af rige Frænder,
Dannet om med Konstner=Hu,
Sat i Lys med snilde Hænder,
Staaer udstillet det endnu;
Men kun Glimmer og ei Guldet
Veies op med Diens=Lyst,
Og hvad nytter Børne=Kuldet
Skyggen af et Moder=Bryst!
Derfor under Sky det dønner:
Skin og Skygger fare hen,
Engens Døttre, Skovens Sønner!
Vil I leve op igien,
Som en Fugl af Vinter=Dvale
Og en Blomst i Jordens Skiød,
Giæster da i Vingolfs Sale
Frigga, eders Moder sød!
Kysser Taaren af det Die,
Som vil briste ellers brat!
Skynder eder, før i Høie
Synker ned den hele Skat,
Som i Strømmene de stride
Sank det gamle Volsung=Guld,
Dages, medens Sekler stride
Aldrig mere over Muld!
Det er Døn fra Hænge=Karmen,
Som den ruller over Sky,

Dæmpet dog af Verdens-Larmen,
Selv da den var ung og ny,
Nu til Latter kun i Norden,
Som sin egen Efter-Klang,
Aldrig vækker slig en Torden
Sove-Hjerterne i Vang!
Derfor, Dronning over Engen!
Døden vis, beskik dit Huus!
Ei dit Suk paa Sotte-Sengen
Rækker dem i Sus og Dus!
Lær mig, mens du end har Mæle,
Grav at kaste til den Skat,
Som ei inden fire Fjæle
Rummes kan den lange Nat!
Lær mig Dovre at udhule
Til en hvælvet Dødning-Hall,
Som kan Dannefeet skjule,
Herreløst ved Kæmpe-Fald!
Lær mig tusind Klage-Sange,
Tonede kun for mig selv,
Medens jeg fra Dane-Vange
Bærer langs med Glommens Elv
Oldtids Guld til Klippe-Mure,
Nordens Glands til Nattens Skiød,
Lader Dragen der det kure,
Hovedrig ved Aandens Død!
Nei dog, nei, ved alle Fædre,
Som med Æren løfted Skjold!
Skal ei Guldet fare bedre
End i Nidhog-Dragens Vold,
Da lad selv den det opsanke,
Om den kan, fuldvidt adspredt!
Ei skal ved min Haand det Blanke
Vorde stadselig udbredt.
Skam faae den, der Jette-Stue
Bygger til en Skat, som død

Aldrig meer omstraalet lue
Skal som Morgen=Skyen rød!
Døer du, Moder! som har avlet
Os og Nordens Kæmpe=Aand,
Da er Skjoldet noksom tavlet,
Tunget ud med Dværge=Haand,
Til at vidne, til at vise
Efterslægtens Speider=Blik,
At ved dem som Døden prise
Nordens Kæmpe=Liv forgik!
Men til det er gjort forgjæves,
Som endnu er ikke skeet:
Til i Sandhed Røsten hæves,
Hvoraf Skyggen kun er seet,
Røsten af det Blod, som rinder
I vor Slægt fra Heden=Old,
Røsten af hvad end forbinder
Os med Fredegod og Skjold,
Røsten af den Aand tillige,

. . . .

Efterskrift.

(1849.)

Saa jeg greb i Harpens Strænge
Sværmende paa Gravens Rand!
Da var de halvvorne Drenge,
Som nu værge Daners Land!
Da var „deiligst Vang og Vænge“
Gienfærds Øe i Dødens Hav,
Da stod Blomsterne i Enge
Kun til Krands paa Fuglens Grav!
Dog det vifted giennem Løvet,
Som et Pust af Nordens Aand:
Ravne, som du selv har prøvet,
Skiæres kan for Tungebaand,
Det kan Stær og det kan Svalen
Nu med Læmpe og med List,

Hvorfor ikke Nattergalen,
Sødest Fugl, som synger sidst!
Og at under Morgensange
Overvættes Deilighed
Vaagne kan i Danevange,
Jo hver Ravneunge veed!
Ja, et saadant Pust i Løvet
Kisled da min Isse heed,
Mens jeg, dødelig bedrøvet,
Stirred stum i Muldet ned,
Vendte Pennen som en Spade,
Grubled over, om i Nord
Kastes mellem gule Blade
Skulde Grav til Aandens Ord!
Da paa Tungen brændte Ordet,
Lyned til min Sjæl iløn:
Lad mig, før jeg bliver jordet,
Dog udfare først med Døn,
Og med Klang som alle Strænges
Alle Folke-Stemmers Lyd!
Mon derefter ikke længes
Øret end i Nord og Syd?
Og see nu! alt brænder Ordet
Trindt om Land, som Bavn og Baal!
Skulde nu det blive jordet
Kun paa Danmarks Tungemaal,
Maalet, som til Hjertets Gammen,
Bøgen lig, af Rode randt,
For at smelte yndig sammen
Med alt Godt og Smukt og Sandt!
Eller skulde kun forgiæves,
Nu, da løst er Tungens Baand,
Hjertet brænde, Røsten hæves
Her i Nord for Folkets Aand!
Skulde nu, da Bølger taarne
Atter sig paa Tidens Hav,

De til Thronen odelsbaarne,
Finde kun deri en Grav!
Skulde nu, da om Val=Malmen
Slaget staaer i Folkevang,
De just døe paa Bænkehalmen,
Som er født til Arvegang:
Nordens Helte og Skjoldmøer,
Fra det tydske Markeskiel,
Over alle Danske Øer,
Op til Norges Grændsefjeld!
Det ei skeer, før Skyen falder,
Alle Skovens Fugle med,
Ingen Seid og ingen Galder
Nordens Aand kan giøre ræd,
Og naar Drøn af Luren dønner,
Kalder op til Kæmpedyst,
Ræddes kun ei Odins Sønner,
Seiren følger dem med Lyst!
Oldtids Guld! som de skal arve,
Meer end Fofners Skal tilmands,
Skin med Aftenrødens Farve
Nu da i din fulde Glands!
Frygt ei for de tydske Ravne,
Der sig skiød i Orne=Hamm!
Lad dem see, hvad de skal savne,
Alt for godt til Brask og Bram!
Lad dem see, at Nordens Helte
Til hvert Hoved har Guldbaand,
Til hver Lænd et Gylden=Bælte,
Til hver Haand en Konge=Vaand,
Med en Guldring til hver Finger,
Fire Guldsko til hver Hest,
Med Guld=Harpen, altid klinger,
Under Slag af Norne=Giæst!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 23. Juni. Nr. 24.

Krigs-Søvn og Freds-Drøm i Danmark.

Søvnen paa Krigsfod falder nødvendig til Jævnshold saa urolig, at hvem der ellers har et godt Sove-Hjerte, maa ansee det for en Høitid, naar han dog imellem kan drømme om Freden, hvori Søvnen er sød baade Nætter og Dage, og da der nu neppe er et bedre Sove-Hjerte under Solen end det Danske, saa kan det vist ikke undre mig, at man under den allerede langtrukne Jydske Krig baade sporer megen Længsel efter Fred og stor Tilbøielighed til at dele selv de urimeligste Drømme derom; men hvad der baade forundrer og bedrøver mig, er, at baade Rigsraadet og de fleste Frihaands-Ledere og Raadgivere, istedenfor at advare Folket baade mod den Søvnighed, der i Krig, ligesaavel som i stræng Frost, meget let kan koste Livet, og imod den Jagt efter Freds-Drømme, der fører bort fra den eneste rette Vei til Fred, de meget mere synes med Flid at ville dysse

tjent, thi just derfor er jo vor Ungdom uddraget at vove Liv og Blod, og derfor alene giver jo Folket Krigsskat og giør jo Riget Laan, fordi vi haaber, at Fiendens tilsyneladende Overmagt skal, ved dansk Løvemod og god Lykke, kunne giøres til Undermagt paa vore Enemærker, hvad dog umuelig kan skee, med mindre vi af alle Kræfter prøve derpaa.

Rigsraadet maa da vel tænke og sige, at Det har særdeles gode Udsigter til en „hæderlig Fred" uden Sværdslag, og vil derfor ikke vove flere Folk eller foraarsage mere Blods-Udgydelse end høist nødvendigt, men troer Rigsraadet selv baade at der spares Dansk Blod ved paa hvert Sted kun at stille saa faa som mueligt mod Fienden, og at Freds-Udsigterne blive lysere, jo mere man lader Fienden raade, da maae de være mageløs lettroende, thi ellers vilde de see, at paa denne Maade sparer man kun Fiendens Blod og forbereder kun en Fred, som han vil kalde hæderlig. Jeg kan nemlig ikke skiønne rettere end at vi kunde leveret Fienden et stort Slag uden at have faaet flere Døde og Saarede end vi har faaet ved allevegne at giøre saa lidt som muligt, og derved selv skabe en fiendlig Overmagt, hvor den igrunden slet ikke var tilstæde, og paa den anden Side staaer det soleklart for mig, at jo mere vi selv udraabe Fiendens Overmagt og lade os kyse deraf, des høiere reise vi hans Overmod, og lægge derved

selv en uovervindelig Hindring iveien for en hæderlig Fred; thi hvad i al Verden skulde bevæge Tydskerne til at slutte hvad de kalde en vanærende Fred med et Folk, der selv erkiender deres Overmagt og tør ikke møde dem i aaben Mark!

Men har ikke dog Preusen, selv midt under Fremrykningen i Jylland, Ødelæggelsen af Frederits og Indspærringen af Als, indbudt os til Freds-Underhandlinger paa den artigste Maade og rimeligviis med de ædelmodigste Hensigter?

Dette er vist nok en Forestilling, som vort eget Rigsraad har gjort alt sit til at vække, men har formodenlig dog ei været istand til at nære, siden Det ved Forespørgselen paa Rigsdagen kun svarede med den intetsigende, forslidte Talemaade, at det kunde være meget farligt for Danmark, som Sagerne stod, herom at give mindste Oplysning. Dersom nemlig Preusen havde gjort et antageligt Tilbud, da kunde der jo ikke været mindste tænkelig Fare ved at sige det, om man end kunde havt Betænkeligheder ved at sige mere! Eller dersom vi havde gjort Fienden Forslag, som vi kunde være bekiendt og haabede at faae antaget, da var der jo heller ikke mindste Fare ved at sige det, med mindre det nylig skulde være blevet farligt at sige sine Venner hvad man har betroet sine Fiender!

Heraf maae vi da slutte, enten at Talen om Fred har fra Preussens Side været ligesaa løselig, eller Sammes Freds-Forslag været ligesaa uantagelige, som før, hvad Erfaringen da ogsaa alt synes at stadfæste, og vort Rigsraad har da, efter alt hvad jeg kan øine, hverken havt mindste udvortes Fristelse til at slappe Krigs-Førelsen, eller til at vække Freds-Haab. Den eneste Maade hvorpaa jeg kan forklare mig den øiensynlige Slaphed, hvormed Krigen føres, og den urimelige Begiærlighed, hvormed enhver Anledning til nye frugtesløse Freds-Underhandlinger gribes, er da, at vort nærværende Rigsraad vel, ligesom det forrige, maa fattes al Tillid til det Danske Folks Kiækhed og til den Lykke, der sædvanlig følger de Frimodige, som kæmpe for alt hvad dem kiært er, og har man opgivet alt Haab om at redde Rigets Heelhed, Frihed og Selvstændighed, da vil man vel kun see at trække Tiden ud, til enten Tydskland ved et stort Mirakel bliver mindre end Danmark, eller det Danske Folk bliver saa forpint og især saa leed og keed ad denne Slags Krig, at Det nøies med hvad Fienden kalder en hæderlig Fred, og som, da Fienden (Tydsken) jo, efter mange fornuftige Folks Sigende, igrunden er vor bedste Ven, vel ogsaa maa være det for os, skiøndt vi endnu ikke er oplyste og upartiske nok til at indsee det.

Men kan dog vort Rigsraad ikke ogsaa haabe, enten at Russerne for Alvor vil komme os til Hjelp, eller at Blokaden tilsidst vil nøde Preusen til ikke blot at unde, men at skaffe os Fred med Tydskerne paa billige Vilkaar?

Det veed jeg naturligviis ikke, men efter den Erfaring, vi gjorde ifjor, da den Russiske Flaade var her, og da vi ikke blot blokerede Havne, men havde en Mængde preusiske Skibe i vor Magt, vilde det dog vist nok være et meget urimeligt Haab, og desuden kan man dog vel ikke troe, at enten Rusland eller Preusen af bar og blot Ædelmodighed vilde skaffe os Fred paa glimrende Vilkaar, saa hvis jeg skulde vente Frelsen fra dem, maatte det blive af Asken i Ilden: tilsyneladende Heelhed paa vor Frihed og Selvstændigheds Bekostning.

Men er det dog ikke, naar man koldsindig betragter Sagen, en urimelig Fordom, at Danmark igrunden tabde noget, der er Krigens Ulykker og Rædsler værd, ved enten at dele Sønder-Jylland med Holstenerne, eller ved med begge Been at gaae ind i et plattydsk eller høitydsk Forbund, ja, vandt det lille Danmark igrunden ikke langt mere ved at blive en Deel af det store Tydskland end det store Tydskland ved at forøges med det lille Danmark?

Jo, naar man ret koldsindig betragter, betænker og omtaler Sagen, da maae Ordene omtrent falde saa-

ledes, og troede jeg derfor, at Danmarks Indbyggere havde holdt op at være et Folk, holdt op at bryde sig enten om Forfædre eller Efterkommere, Fortid eller Fremtid, naar de kun for Øieblikket turde vente at faae godt for Tanden og gode Stunder til at sove, da maatte jeg give dem Ret, der betragte den Jydske Krig om Eider-Grændsen som et slemt Spilop af Marts-Ministeriet, det man, jo før, jo heller, det koste hvad koste vilde, maatte see til at faae Ende paa. Men efter hvad jeg kiender til det Danske Folk, har det igrunden nok saa varm en Fædernelands-Kiærlighed som noget andet Folk, og har, mener jeg, midt under Krigs-Søvnen og Freds-Drømmene klarlig viist det, saa hos os kan der ikke være Tale om Koldsindighed, naar Spørgsmaalet er, enten Danmarks Rige, Folk og Tungemaal skal bestaae eller forgaae, om vore Børn skal være deres egne, eller være de Fremmedes Trælle, om de skal have et Fædernelandeller ikke?

Naar vi nu overlade Koldsindigheden i denne Sag til de eneste, den kan findes hos, til de hele og de halve Tydskere iblandt os, da føler vi alle, som er og vil være Danskere, at hvad enten Krigen med Tydskerne kunde og burde været undgaaet eller ikke, saa maae vi nu baade for Folke-Ærens, Folke-Fredens og for hele Folke-Livets Skyld af yderste Kraft see til at hævde Rigets gamle Grændser og

undertrykke det skammelige Oprør og Lands-Forræderi, som vi ikke kan forlige os med uden selv at forraade vort Fæderneland.

Spørgsmaalet er derfor kun: har vi allerede kæmpet til det yderste, saa vi maae lade os foreskrive Love af Fienden, fordi det kun er Galmands Værk at stride mod Gud og Lykken?

Dertil maae vi jo alle, dertil maa jo selv vort Rigsraad svare nei, ingenlunde, vi har, siden Danehæren kom ret paa Benene, endnu slet ikke prøvet hvad den kan udrette, slet ikke prøvet, om Fienden har Mod til at staae for vor samlede Styrke, end sige da, om han har Magt og kan faae Lykke til at knuse den, saa at, hvis vi uden saadan en Prøve enten nu slutte en uhæderlig Fred, eller udtømme, ved en søvnig men aandsfortærende og kostbar Krigsførelse, Hærens Kræfter og Rigets Hjelpekilder, saa vi maae tage hvad Fred, man vil give os, da har vi kun sparet vor Hær til Skændsel og gjort os til Latter for al Verden.

Og spørge vi nu endelig, om det sidste Aars Erfaring har været saa frygtelig, at vedkommende i det mindste kunde fristes til at tænke, at Danmarks Fiender, at Tydskerne var, om ikke just Guder, saa dog Halvguder, Himlens Yndlinger og Lykkens Kjæledægger, med hvem det vilde være, om ikke formasteligt, saa dog haabløst at prøve Styrke? da veed vi jo dog alle,

at netop det Modsatte er Tilfældet, saa at med den store tydske Eenhed er alt hvad vore Fiender i deres Overmod prøvede paa mislykkedes, undtagen Krigen med os. Efter al Rimelighed maae vi da slutte, at denne Krig vilde mislykkedes med alt det andet, naar kun Tydskerne havde mødt den Modstand, vi kunde og burde gjort dem, og denne Slutning stadfæstes øiensynlig ved Fiendernes egen Bekiendelse, at det har holdt haardt for dem at bevare Skin af Seierherrer, og at gaae frem, skiøndt vi næsten aldrig angreb dem, men trak os tilbage, saasnart vi blot troede uden Skam at kunne det; thi dermed har Fienden selv spaaet, at fik vi engang isinde at gaae angrebsviis tilværks og at staae saa længe vi kunde, da vilde Tydskerne enten falde eller nødes til at flygte.

Dette var allerede ifjor den rimelige Slutning, og hvad da ikke iaar, hvad ikke nu, da Tydskerne selv maae tilstaae, at den eneste Levning af den store tydske Eenhed er den „Rigs-Hær" som høster Laurbær i Danmark! Hvor kan man tvivle om, at det vilde gaae med denne Levning af Riget, som det er gaaet med det tydske Rige i det Hele, saasnart det for Alvor krævede Opoffrelse og gik paa Livet løs! Hvem kan tvivle om, at denne Rigs-Hær, sammenblæst af de splidagtigste Elementer, vilde adspredes som Avner for Vinden, naar Danehæren, enig tilbunds, gik den for

Alvor paa Klingen, og nu, da Tydsker-Riget aabenbar er opløst, nu kan vi jo ikke engang huse den Frygt, der altid kun har hjemme hos Krystere, at naar vi havde slaaet den første Hær, kunde den anden og tredie komme bagefter!

Dog, hvad nytter det paany at udvikle hvad jeg alt saa tit forgiæves har udviklet, at skiøndt Danmark, Gud skee Lov!, har fattet Mod til langt mere end Det selv troede muligt, saa har Det dog endnu ikke fattet Mod til at staae paa sine egne Been, eller til at troe sine egne Øine, eller til at følge sit eget Hoved, men kyser endnu bestandig sig selv med de urimelige Spørgsmaal: vil Russen, vil Engelskmanden, eller vil dog i det mindste Svenskeren hjelpe os? og hvad vilde Tydskerne sige, om vi uden al Barmhjertighed knækkede Halsen paa saamange af dem, som vi kunde? og hvordan vilde det gaae os, naar Tydskerne slet ikke vilde have med os eller vi slet ikke med dem at bestille? faldt vi saa ikke dog, som Tydskerne høit og dyrt forsikkre, tilbage i „Middelalderens Barbari?" Hvad nytter det selv med seierrige Vaaben at bekæmpe alle de Paaskud og Undskyldninger, man kan hitte paa for den Uvirksomhed, hvorunder man udtømmer Rigets Hjelpekilder og skuffer sig selv med luftige Drømme! hvad nytter det, naar man veed, at det altsammen har sin Grund i den Vankelmodighed,

der nødvendig opstaaer, naar et Folk, som det Danske, paa den ene Side føler varmt for Fædernelandet og ømt for Folke-Æren, men paa den anden Side staaer i Mistvivl om sin egen Dygtighed og pines af den gamle Trældoms-Frygt for at »opirre Fienden!«

Hvad det kan nytte, tilstaaer jeg oprigtig, jeg slet ikke kan indsee, men jeg indseer imidlertid, at det kan umuelig skade nogen, uden det skulde være mig selv eller Tydskerne, og skiøndt jeg elsker mig selv ligesaa oprigtig, som jeg hader Tydskerne, saa elsker jeg dog ogsaa gamle Danmark saa oprigtig, at naar jeg kan overtale mig selv til at giøre lidt for Det, da bryder jeg mig ikke om, at det synes unyttigt, naar det dog, lidt før eller senere, muelig kunde nytte, og nytte kunde det aabenbar, naar det bidrog til, at det Danske Folk afkastede det tydske Sjæle-Aag, der, som et papistisk Mareriд, er det eneste, der nu staaer Danmarks Frihed, Oplysning, Ære og Lykke iveien.

Det gaaer nemlig i det hele Danskheden hos os med Tydskheden, ligesom det saa tit er gaaet en Dansk Skoledreng med sin tydske eller latinske Skolemester, som ikke blot daglig skieldte ham ud for et Drog, et Dummerhoved og et Fæ, men idelig mishandlede ham med Ørefæver, Tamp og Haandtager, saa han tilsidst var nær ved selv at troe, han var et Fæ, og turde derfor ikke engang rive sig løs fra sin Bøddel,

langt mindre benytte sine Kræfter til at omvende ham, og det ikke nær saameget af Frygt for „Skole-Retten“ der ei kunde blive værre end Skole-Gangen, som af Frygt for den usluktelige Skam at jages ud af Skolen som en Oprører, og at faae sit Skudsmaal paa graat Papir, som en Majestæts-Forbryder mod den lærde Republik!

Skulde det nu virkelig ansees for en Umulighed, at i vore Dage, da selv Magyarerne giver Tydskerne Døden og Djævelen, at Danskerne da kunde fatte Mod til at giøre det samme, og sige til sig selv: tusind Gange heller vort eget saakaldte Barbari end den tydske saakaldte Lærdom, der aabenbar for os kun er Trældom? Og mere behøvedes der igrunden nu ikke til Danmarks Redning, thi skulde der end øieblikling behøves nogen Hjelp enten fra vore Nordiske Grander eller fra en større Magt, da er jeg vis paa, den kom, saasnart det blev klart, at Danmark vilde staae Last og Brast med sig selv!

Gierne vilde jeg endnu til Slutning opmuntre mine Landsmænd til dette Kæmpestridt med de klareste Beviser for, at Danskhed er saa langt som mueligt fra i sig selv enten at være eller at føre til Barbari, og at alt det Barbariske, der hænger ved os, kan vi takke Tydskerne for; men det lader sig ikke giøre, fordi Tydskerne naturligviis, ligesom Latinerne, har giort

det til Sprogbrug, at alt hvad der ikke er af dem eller dog i dem, det er Barbari, og da nu Danskheden aabenbar hverken er af Tydskerne eller i dem, maa den efter deres Sprogbrug nødvendig, om den saa var guddommelig, dog kaldes Barbari.

Det eneste, jeg derfor i denne Henseende kunde giøre, vilde være at sige, at da Danskheden jo hos mig skal være saa utydsk, selvraadig og overdreven, som muligt, saa er det Barbari, man skal nedstyrte i, ved, paa Trods mod Tydskerne, at ville blive ved at tale Dansk og være Dansk i alle Maader, dog intet værre end hvad jeg kalder min folkelige Dannelse og kan i det mindste ligesaa godt forsvare, som Tydskerne kan forsvare deres. Men selv af dette Kraftbeviis venter jeg ikke stort, thi jeg husker endnu, hvordan det gik mig med en af mine Venner, som ikke selv kunde Latin og som jeg dog forgiæves stræbde at overbevise om, at man uden at kunne Latin kunde være en meget oplyst og dannet Mand, thi da jeg, for ikke at røre ham paa hans ømme Sted, omsider tog mig selv om Næsen, svarede han ganske alvorlig: ja, naar man endda kan saameget Latin, som De, da er det allerede noget. Ligesaa formoder jeg nemlig, at mange, der igrunden dyrke Tydsken som en „ubekiendt Guddom“ for det hemmelige Lys, Ingen kan komme til, og dog ikke vil fradømme mig al Dannelse og Oplysning, ganske

alvorlig vil sige: ja, naar man blot har læst saa meget Tydsk og lært saameget af Tydskerne som du, da er det allerede noget, saa du maa ogsaa takke Tydsken for hvad Dansk, du kan! Altsaa, kan Danskerne ikke selv føle paa deres Samvittighed, at allenfalds er Tydskerne meget umenneskeligere end de, og tør de ikke, desaarsag, give Tydskerne Døden og Djævelen, da er der ingen Redning, men det troer jeg endnu Danskerne kan, og naar de faaer sundet sig, ogsaa gjør!

Jeg veed det nok, at denne min Danske Tro baade kan synes ugrundet, og at den findes forargelig selv af gode Dannemænd, som mene, det vilde være Synd at tvivle om Tydskernes Retfærdighed og Elskværdighed igrunden, og vilde være en ubodelig Skade, hvis Danskerne forsmaaede den mageløs lærerige Tydske Literaturs velsignede Indflydelse; men desnagtet tør jeg paastaae, at min Danske-Tro er velgrundet, fordi det Danske Folk er for gammelt og dybt til at kunne opgive og myrde sig selv, og at min Danske Tro ei burde forarge nogen Dannemand, da Talen jo slet ikke er om vort personlige Forhold enten til de enkelte tydske Mennesker eller til enkelte tydske Bøger, men kun om vort folkelige Forhold til Tydskerne, som et Folk, og til deres Sprog og Literatur, som Mønster og som Mesterske for vores! Jeg har før, baade i »Danskeren« og udenfor udviklet, hvorfor

Tydskerne, som Folk, er og maae være saa uretfærdige imod og saa uforsonlige med os Nordboer, som med intet andet Folk, forbi det er dem en Livs- og Æres-Sag, at Menneske-Udviklingen og Oplysningen ikke hos os maa kunne naae et Trin, de ikke allerede hos dem har naaet. Jeg har ligeledes udviklet, at fordi vor Moder-Kirke og Mønster-Skole var oprindelig ikke de tydske, men de engelske, derfor er vort Tydskeri fra først til sidst en unaturlig Udskeielse, kun foraarsaget af Aandløshed, og derfor kan ene den Engelske Literatur yde os den Støtte og det Forbillede, vi forgiæves har søgt i den Tydske. Da jeg imidlertid nok veed, at den almindelige Læser-Dannelse er meget for tydsk og uhistorisk til at disse Udviklinger kan findes fyldestgiørende, saa vil jeg bede Danske Læsere betænke, at om end Tydskerne ei skulde være uforsonlige Fiender ad al Nordisk Vidskab, saa er de det dog ad Danmarks Heelhed og Selvstændighed, og at om end den Tydske Literatur skulde være os uundværlig, saa vil vi aabenbar faae Nok af den, om vi end udrydder Tydsken af alle vore offenlige Skoler, thi Tydsken var jo udelukt af vore Latin-Skoler lige til Aar 1800 og her bled dog læst Tydsk i svære Mængde!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.
Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 30. Juni. Nr. 25.

Den Holstenske Krønike.

III.

Læseren har nu seet, hvordan Holstenerne betragtede Opløsnings-Krigen med os i det Fjortende Aarhundrede, hvori de vel ikke naaede deres Hensigt, som de klarlig viiste var at sønderrive Danmarks Rige, selv beholde Jylland og Fyen og sælge Sverrig Resten; men de satte os dog aabenbar en saadan Skræk i Blodet, at den vel neppe endnu er rigtig forvundet, og virkede i sin Nyhed saa voldsomt, at man har ondt ved at forklare sig det. Det er nemlig, som man nok veed, en Kiendsgjerning, at da Hertugerne i Sønder-Jylland af det Danske Kongeblod i Slutningen af det Fjortende Aarhundrede uddøde, da vovede Danmarks og Norges Dronning, den ellers saa høihjertede Margrethe, ei at inddrage Hertugdømmet, men forlenede Rigets arrige Fjende, den „kullede Greves" Sønneson

og Navner dermed, og det er atter en Kiendsgjerning, at da den Danske Kong Christian den Første, midt i det Femtende Aarhundrede, gjorde Riget den Skam og Skade at lade sig personlig vælge ligesaavel til Hertug af Slesvig som til Greve af Holsten, da enten gjorde det Danske Rigsraad slet ingen Indvendinger, eller det maa dog have talt saa sagte, at Ingen uden Kongen hørde det, og disse Kiendsgierninger lade sig kun forklare af en Skræk for Holstenerne, som vist nok maa kaldes overdreven, men som vi dog selv har havt nok af for at maatte finde meget undskyldelig.

Ligesom imidlertid de følgende fire Aarhundreders og især de allerseneste Aars Historie tilstrækkelig har viist, at Sønder-Jyllands virkelige Besiddelse vilde været Danmark langt tjenligere end den kun tilsyneladende Binding af begge Hertugdømmer ved en Navne-Forbindelse eller saakaldt Personal-Union, saaledes kom det snart for Dagen, at var det »Kvinde-List« af Dronning Margrethe at giøre Greven af Holsten til Hertug i Slesvig*), da var den Kvindelist langtfra,

*) Den Holstenske Krønike siger nemlig, at for ikke, da hun yppede Kiv med Sverrig, at sidde mellem to Ilde, gjorde denne »listige Kvinde« et evigt Forbund med den Holstenske Grev Klaus, gav ham Titel af sin Fader, og overdrog hele det Jydske eller Slesvigske Hertugdømme til hans Broder Staal-Henriks Søn Geert.

efter Ordsproget, at være uden Ende, thi deraf udsprang alt i Begyndelsen af det Femtende Aarhundrede en Tyveaars-Krig (1415—35), hvori Danmark maatte dyrt betale Ærø og Haderslov-Amt, som Riget slet ikke kunde undvære.

Med Beskrivelsen af denne Krig slutter titnævnte Holstenske Kronike, og skiøndt denne Beskrivelse baade er for lang og for kiedelig til at meddeles heel, vil nogle Brudstykker dog vist ikke findes overflødige, især fordi det var, ligesom den nærværende, en Krig med langt meer end Holsten-Gottorp, og især med Hansestæderne, som dengang baade i Østersøen og i Nordsøen gjaldt før den ypperste Sømagt, og stræbde ærlig at kvæle i Fødselen hvad der fra den Danske Side truede med at giøre en Ende paa deres Kræmmer-Lykke. Naar man veed, at alle Nordens tre Kroner dengang sad paa eet Hoved, da skulde man vel tænke, at selv Hansestædernes Feidebreve ei havde meer at betyde end Valdemar Atterdags bekiendte Brev lyder paa, men i vore Dage behøver det dog neppe at indskærpes, at et daarligt Hoved har ondt ved at bære een Krone, end sige tre, og skiøndt de „Pommerske Bjelker“ kan have gode Hoveder nok til deres Brug, saa havde Erik af Pommern dog kun et meget daarligt til at bære Nordens tre Kroner, og det især, forbi han var en Pomerink, som slet

ikke havde Øie for Norden, men kun for Tydskland. Heller ikke i Krigen med Holsten-Gottorp og Hansestæderne faldt det ham da nogensinde ind at bekæmpe Tydskerne med Nordens samlede Styrke, men kun at bekæmpe Tydskerne med hinanden, hvad vist nok, ved deres medfødte Splidagtighed, er meget fristende, men fører dog for os aldrig til Maalet, da, som der staaer om de tydske Hjelpetropper i vor Rimkrønike:

Ravnen hugger ei andens Øie ud,
Ihvad de skrige eller gale!

Desværre har selv femhundrede Aars Erfaring ei endnu i dette Stykke gjort os synderlig klogere, thi selv om den nærværende Krig skulde helbrede os for den Syge at søge haandgribelig „Hjelp og Trøst" hos Tydskerne, saa er jeg dog bange for, vi endnu enstund vil blive ved baade at bekæmpe Tydskerne med deres egne Fornuft-Grunde og søge Trøst deri, hvad endog er langt daarligere.

Endnu vil jeg kun bemærke, at Toget til Kiøbenhavn, hvormed den Holstenske Krønike slutter, ogsaa, skiøndt det allerede fandt Sted 1428, egenlig sluttede Krigen, saa de følgende syv Aar var en saadan Mellemtilstand, hverken Krig eller Fred, som vi allerede af Erfaring kiende saa godt, at vi vel maae grue ved Tanken om at den nu kunde blive ligesaa langvarig. At for Resten Hansestædernes Kiøbenhavns-

Tog, under Anførsel af den Holsten-Gottorpske Greve-Hertug Geert, aldeles mislykkedes, seer vi især af den samtidige Lybekker Herman Kørners Krønike, og det er dog immer en Trøst, naar man fra Stetin og Kiel nu igien truer os med et Kiøbenhavns-Tog, der skal, som man siger: slaae Hoved paa Sømmet!

I de samme Dage (1417) da de Lybske Borgemestere var fordrevne af deres eget Borgerskab, og Keiseren (Sigismund) paa deres Klagemaal havde givet dem en Dom for, at de skulde indsættes igien, da var der Ingen, som vilde sætte Dommen i Kraft, uden alene Kong Erik (Pommerinken) af Danmark, men han fangede paa een Dag alle de Lybske Borgere, som var i Skaane (paa Sildefiskeri) og lagde voldsom Beslag paa deres Gods, saa at, vilde Lybekkerne have deres Frihed igien, da maatte Borgerskabet bide i det sure Æble og tage imod Borgemesterne. Derfor sluttede de samme Borgemestere Pagt og Forbund med Kongen mod alle og enhver, paa de Vilkaar, at Borgerne fra Lybek, Hamborg, Lyneborg, Vismar, Rostok, Stralsund, Gripsvald og Anklam skulde til evig Tid kunne giæste Danmark, Sverrig og Norge baade tillands og tilvands og der nyde deres gamle Friheder, men at hvis Kongen fik Krig med nogen,

og vilde gaae Rettens Vei, da skulde, paa hans Forlangende, Stæderne stille tusind Ryttere til hans Tjeneste, paa egen Fare men paa Kongens Kost.

Fornævnte Konge samlede nu en Krigshær paa hundrede tusind Mand og slog Leir for Slesvig og Gottorp, men hvad skeer! Vorherre, som altid var Holstenerne gunstig, skiød Grev Henrik i Sinde at reise til Hamborg og bede om et Laan paa omtrent 300 Mark, for dermed at understøtte sin Brodersøn Hertug Henrik, saa Gottorp ikke skulde blive udhungret. Greven kom kun tilbyes med et lille Følge, da hele Holstens Magt var rykket ud for at forsvare Slesvig og Gottorp, men han havde dog Henrik Brokdorf med sig, og han sagde til ham: det skal være mit Raad, Herre! at I ikke beder dem om Smaating, men udbeder os, at de med deres hele Magt og Styrke, Vaaben og Værge, Folk og Penge, vil komme os og eders umyndige Brodersønner til Hjelp mod den stormægtige Konge, som vil ødelægge hele vort Land! De maae heller slaaes nu for Gottorp end siden for deres egen Port, det skal I sige dem med jeres egen Mund, og lægge til, at vil de ikke, saa kan vi ikke længer forsvare os. Skiøndt det nu til Slutning kun var Greven om Pengene at giøre, saa behagede Raadet ham dog godt nok, og næste Morgen tidlig begav den

høihjertede Herre, som var krum og lam, sig til Vogns op til Raadstuen, hvor Borgemesterne stod udenfor, og Borgerne med deres tresindstyve valgte Hovedsmænd stod paa Trestebroen. Midt imellem dem holdt nu Grev Henrik en Tale fra sin Vogn og bad dem af al deres Magt at hjelpe ham og hans Brodersønner imod Kongen! Borgemesterne svarede hen i Taaget, at det var et stort Forlangende, men dertil sagde Borgerne paa den anden Side, at store men dog muelige Ting maa baade forlanges og kan bevilges, naar de er nødvendige, og at vist nok var det meget klogere at byde Kongen Spidsen ved Gottorp-Slot end for Hamborgs Porte.

Borgemesterne og Borgerskabet holdt nu Raad, hver for sig, og Borgemesterne tilbød saa at komme til Hjelp med en vis Sum Penge, men Greven, som havde faaet Mod af Borgerskabets Tale, forandrede nu sit første Forsæt og svarede, at Hjelp af al Magt og Styrke var det ene Nødvendige. Borgemesterne beraabde sig nu vel paa deres Friheder, hvorefter de hverken var forpligtede til Følgeskab eller Pengehjelp, og efterat have tilkaldt Borgerskabet, forestillede de dem, at Staden, ved at giøre hvad den ei var pligtig til, let kunde tabe sin Uafhængighed af Landsherrerne, og at det kanskee vilde blive Stadens Undergang, hvis de giorde sig til Hovedmænd i Krigen mod den Danske Konge,

men alt hvad end Borgemesterne regnede op, saa blev dog Borgerne ved at sige, at det maatte man ikke bryde sig om, men alle være villige til af al Magt at hjelpe Landsherrerne, og det blev da Enden, at man besluttede at sende Kongen Feidebrev og at staae bi til Trætten var jævnet. Paa den anden Side forpligtede Holstenerne sig til aldrig at svigte.

Neppe var Brevene om dette Forbund strevne, beseiglede og leverede, før der kom Bud, at Kongen havde angrebet Staden Slesvig og faaet den i sin Magt, fordi Hertug Albert af Meklenburg, som med mange Holstenske Adelsmænd holdt Staden besat, af Frygt for Kongens store Magt, vilde redde Liv og Gods ved at overgive sig, men forend de fik Lov at slippe, maatte de love indtil videre intet at foretage sig imod Kongen. Denne Tidende fik Grev Henrik endnu, mens han var i Hamborg, men lod da strax spænde for sin Vogn og foer afsted med det Hamborgske Feidebrev og med Brevdrageren, og da han kom til Rendsborg, traf han i Herberget Hertuginden med sin Søn Hertug Henrik, som ansaae Gottorp for tabt, nu da Slesvig var taget. Men da Hertug Henrik desaarsag kom den gamle Greve imøde med et bedrøveligt Ansigt, da skiændte Greven paa ham og sagde: hvorfor saa bedrøvet, Fætter! troe du mig, at har end Kongen Slesvig, faaer han dog aldrig Gottorp, og naar kun det er i Behold,

da staaer hele Hertugdømmet til Redning; thi jeg kommer med gode Efterretninger, see her det Hamborgske Feidebrev til Kongen, og vær saa lystig og glad! Baade Hertugen og alle, som hørde de Ord, blev da ogsaa for Alvor glade, da der ellers intet Haab havde været om at beholde Gottorp, og Dagen efter red Hertugen med alle de Folk, han havde i Rendsborg, til Gottorp og sendte det Hamborgske Bud med Brevet til Kongen. Da nu Budet alene med sit forseiglede Brev kom ind i Kongens uhyre Krigshær paa hundredtusind Mand, da fik han det med Rystelse, stak Brevet iveiret paa sin Stok og raabde til alle dem, han mødte: giør Plads og fører mig til Kongen! jeg har Freds-Bud at bringe. Saaledes slap han giennem Hæren, og da Kongen havde læst Brevet, som en Ridder rakde ham, da begyndte Hjertet at bæve i ham, og mens der omhyggelig blev holdt Vagt over Sendebudet, holdt Kongen Krigsraad, thi der løb det Rygte, at Hamborgernes hele Styrke, tilligemed Ditmarskerne og mange andre Leietropper, var allerede i Nærheden, og da han nu saae det Hamborgske Feidebrev, fæstede Kongen Lid til Rygtet. Endnu samme Nat brød han derfor op med sin Leir ved Dannevirke, overlod Staden Slesvig i Borgemesternes Hænder, og gik ufortøvet løs paa Byen Ekernførde, som han indtog og af-

brændte, men flygtede saa hjemad med Tab af mange Folk, som druknede i Slien.

Saaledes beskærmede da den almægtige Gud ogsaa denne Gang Gottorp-Slot, og hvortit end de Danske Konger har stræbt at faae det Slot, saa har Vorherre dog ladt Holstenerne beholde det uskadt til en Mur for deres Land.

Da Hansestæderne Lybek, Lyneborg, Wismar, Stralsund, Rostok o. s. v. havde opdaget Kongers og Herrers Svigefuldhed (som holdt med den Danske Konge), da forbandt de sig med Hertugerne mod Kongen af Danmark og sendte ham Feidebrev paa alle Stædernes Vegne. Nu havde tilnævnte Kong Erik med sin store Krigshær lige tæt udenfor Gottorps Porte bygt et nyt Slot, paa Hestebjerget, med dybe Grave og Plankeværk omkring, og dette ny Slot, som var fast og uindtageligt, havde Kongen besat hardtad med hele Kongerigets vældige Mænd, baade til dets Forsvar og til Angreb paa Slottet Gottorp og Staden Slesvig. Men Vorherre, som altid beskyttede Holstenerne, hjalp dem ogsaa denne Gang imod al Forventning, thi da Hansestæderne, som før havde holdt med Kongen, nu gik over paa Hertugernes Side, og deres Feidebreve kom for Dagens Lys, da lod de Danske deres ny Slot, med samt Bøsser og Blider

og alting, i Stikken, og kom som Flygtninger til Flensborg, hvis Stad og Slot de endyderмere stræbde at befæste. Stædernes Borgemestere, som nu var blevet Fiender ad Kongen og alle hans, vilde nu imidlertid ogsaa hjelpe Hertug Henrik at indtage Flensborg, og beleirede den enstund, men saa, Aftenen før Vorherres Himmelfarts-Dag, foer Fanden i Stædernes Soldater, saa de gjorde Optøier, og da Hertug Henrik, som ikke vidste, hvad der var paafærde, uforsigtig ilede til for at værge og hjelpe sine Folk, da blev han haardt saaret af de Danske og opgav efter Guds Villie sin Aand, kiæk og bold som en Makkabæer *).

---

*) Efter Lybekkeren, Herman Korners Beretning gik det saaledes til (1427), at Hansestædernes Flaade, efter et lykkeligt Røver-Tog til de Danske Smaaøer, var løbet ind til Flensborg for at hjelpe Holstenerne, og efter Aftale skulde Stormen ikke finde Sted før Morgenen efter Christi Himmelfartsdag; men saa til Hellig-aften fik den Hamborgske Raadsherre og Hovedsmand, Johan Kletske, det forfløine Indfald at give sine „Fetalie-Brødre" en Tønde Øl for midt om Natten at skyde Brand-Pile ind i Byen. Som sagt, saa gjort, og Fuldsnuderne gjorde ved den Leilighed et forskrækkeligt Brall og skreg at nu havde Hanse-Karlene stormet og vandt Staden. Ved dette Skraal vaagnede Hertug Henrik, kunde ikke taale den Tanke, at han ikke skulde være med at tage Byen, greb en Stormstige og foer afsted lige op ad Volden, og det blev netop hans Ulykke, at Henrik

Da nu Hertug Henrik var faldet, begav Alle de fra Stæderne sig ombord, og da det især laae dem paa Hjerte at sikkre sig Seiladsen og Handelen i Østersøen, saa flokkedes de med mange og store Skibe i Sundet ved Kiøbenhavns Slot; men Kongen af Danmark havde ogsaa store Skibe, som løb ud deels fra Helsingborg og deels fra Kiøbenhavn, hvormed Hertugen af Wolgast gik Fienden imøde. Anførerne for Hanse-Flaaden var den Hamborgske Borgemester Henrik Høier og den Lybske Borgemester Tideman Steen, og da de opdagede den Danske Flaade, blev de enige om at angribe den, men da saa Henrik Høier, som var den modigste, gjorde Alvor af det, fik han ingen Hjelp af den Lybske Borgemester eller af de andre Stæders Skibe, saa efter en haard Strid blev han slaaet og fanget. Da de andre Stæders Hovedsmænd saae, at de Danske vandt, gik de paa Timen over Stav og skruppede sig hjem, med Skam at tale om; thi ved deres Flugt blev de Danske Herrer paa Søen og kaprede paa een Dag, foruden adskillige Liflandske og Preusiske Skibe med gode Ladninger,

Alefeld, som fulgde med, advarede ham med lydelig Røst, thi det hørde en Dansker indenfor og jog ham et Spyd i Livet. Vel var det Saar kanskee ikke dødeligt, men da de bar ham paa Stormstigen tilbage til hans Telt, da tabde de ham og saa døde han.

hele tredive store Vestfarere*). Desaarsag mistænkde Hansestæedernes Borgerskab deres Borgemestere for at holde med den Danske Konge, og den Lybske Borgemester Tideman Steen, som ikke havde hjulpet Hamborgerne, blev lagt i Baand og Lænker som en Misdæder og tiltalt paa Livet, og vel blev han benaadet, da Biskop Johan Scheel og Provst Barthold Ricken gik i Bøn for ham, men han fik dog Huus=Arrest paa Livstid. Det Hamborgske Borgerskab lod Johan Kletske, som havde ført an ved Flensborg, baade fængsle og halshugge, fordi han brød Laget, og holdt sig ikke Befalingen efterrettelig, at staae fast med de Holstenske Herrer, og ligeledes lod Borgerskabet i Bismar baade Banskov og en anden Borgemester henrette, som, dem uafvidende, havde forbundet sig med Kongen af Danmark.

Da nu det var bestilt, stak Hanse=Flaaden næste Aar paany i Søen, efter Borgerskabets Befaling, med Hertug Geert af Slesvig til Høvedsmand, og Toget gik til Kiøbenhavn, hvor de vilde have Indløbet spærret, og sænkede desaarsag mange Skibe med Kalk og Steen, men de kunde dog ikke faae Løbet rigtig spærret, og maatte vende tilbage uden at have noget

*) For at ledsage disse riglabte Vestfarere, fra Spanien og Flandern, var Hanse=Flaaden egenlig gaaet til Sundet, men glemde af Forsippelse sit Ærende.

for al deres Uleilighed og store Bekostning*). De havde nemlig gjort sig Tanker om baade at kunne spærre Indløbet til Kiøbenhavn og at faae det ny Slot ved Helsingør ødelagt, som Kongen havde bygt for at udpine usædvanlig høi Told af de Skibe der gik til og fra Østersøen, og dette Sidste, vil man sige, var Hoved-Aarsagen, hvorfor Hanse-Borgemesterne, efter Borgerskabets Tilskyndelse, gjorde fælles Sag med de Holstenske Herrer i Opstanden mod Danmarks stormægtige Konge, som vilde berøve dem deres Forrettigheder. Denne Sag forbandt heller ikke blot denne Gang fornævnte Stæders Borgerskab med de Holstenske Fyrster, men havde gjort det længe før den Tid og vil uden Tvivl giøre det fremdeles; thi Lybekkerne veed godt, at dersom den Holstenske Port blev lukket for dem baade til Lands og til Vands, da var de om en Hals, thi Holsten er deres Opland, saa naar det blev ødelagt, vilde deres Stad heller ikke kunne staae sig ret længe.

*) Dette er en for Kiøbenhavnere og alle Danske Folk meget morsom Historie, som er meget bedre og omstændeligere fortalt af Herman Kørner, thi efter hans Beretning var det den største Tydske Flaade, man kiender, paa mere end 250 Seilere, som havde havt isinde at løbe ind ad Refshale-Dybet og ødelægge den Danske Flaade, men som, da de fandt den udrustet, vilde spærre Løbet, og fandt det meget naturligt at flygte, da det ikke lykkedes, saa den Danske Flaade slap ud til dem.

Helte-Savnet.

Danmark! est du mæt af Dage,
Træt af Verdens Larm,
Eller blæstes ud nu sage
Marven af din Arm!
Dine Hænder lod du synke,
Helst du hører dem, der klynke,
Dem, der kalde Fienden, Fanden,
Tydsken, Overmanden!

Dannemænd paa Nordens Slette,
Lukt med Bølgen blaa!
Seer ei meer I Danmarks Vætte,
Hist paa Klinten graa,
Lege snildt med Odd og Egge,
Vinke ad vor Orlogs-Snekke,
Færdig til, som Fugl paa Vinge,
Sig ombord at svinge!

Dannekvinder! Havfru-Systre
I den grønne Lund!
Vil ei længer Aaren lystre
Sang fra eders Mund!
Føder aldrig meer I Sønner,
Som kan lyne, hvor det dønner,
Tæller ikke Danmarks Fiender,
Men dem overvinder!

Bølger blaa og yndelige,
Som fra Arildstid
Har ombæltet Danmarks Rige,
Bragt os Børen blid!

Skal I nu, fra Jyllands Havne
Kyste bort af tydske Navne,
Sukke, brusende i Sundet:
Danmark er forsvundet?

Kan da gamle Danmarks Fare
Ei, ved Sund og Bælt,
I den bolde Kæmpeskare
Vække os en Helt!
Vaagner dog ei snart vor Løve!
Hvor kan Holger Danske tøve!
Han ei faaer til Verdens Ende
Bedre Følgesvende.

Du, som, med Alfader=Navnet,
Hjerte har dertil!
Raad Du Bod paa Helte=Savnet!
Giør det, som Du vil!
Kun lad Danmark, heel og holden,
Byde Trods til Udgaards=Trolden,
Danmarks Tunge, født til Glæde,
Lydt din Lovsang kvæde!

Danmark! ja, i gamle Dage
Immer faldt fra Sky,
Naar der knap var Haab tilbage,
Lykke din paany;
Vov at haabe, Stort at vente,
Glands fra Ham, som Gnisten tændte,
Dane=Bod for Dane=Sorgen,
Atterdag imorgen!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 7. Juli. Nr. 26.

Holger Danske og Burmand.

Burmand holder i Marken ud,
Med Spyd og Sværd i Hænde,
Han sender til Islands Konge Bud
Alt om hans Dotter hin vænne.
Holger Danske han vandt Seir fra Burmand!

„Og hør du, Islands Konning fiin,
Hvad jeg dig lader sige!
Og du skal give mig Dotter din
Med Hælvten af dit Rige.

Ja, du skal give mig Dotter din
Og dele med mig dine Lande,
Om ei du kan skaffe en Kæmpe fiin,
Som tør mig i Strid bestande.“

„Jeg haver ei Døttre fleer end een,
Hun er med en Konning trolovet,
Hun kaldes med Rette Ædelsteen,
Derfor er hun kommet i Raabet.

Hun er trolovet en Herre god,
Kong Magnus han sig mon nævne,
Og kan ikke han dig stande imod,
Jeg haver dertil ei Evne.

Og hør du det, kiær Datter prud!
Spørg nyt ei af det bedste!
For Burmand holder i Marken ud,
Han endelig vil dig fæste.

Og Burmand, han er en Hals fuldhaard,
Han farer slet ikke med Læmpe;
Han vil dig have til Brud iaar,
Forbyder det ei en Kæmpe.“

Det svared hun, Jomfru Ædelsteen,
Med Kinder som Roser røde:
Jeg tænker, i Taarnet vel sidder een,
Som Trolden i Mark tør møde.

Da axlede hun sin Kaabe blaa,
Omsat med Perler hvide,
Til Taarnet, hvor de Fanger laae,
Saa Jomfruen lod skride!

Hun raabde lydt med klinger Røst
Alt paa den store Fange:
Hør du mig, Holger! al min Trøst!
Er du end før at gange?

O, lever end du Helt saa bold,
Jeg maa for dig det kære:
Paa Marken raser nu en Trold,
Og han tør mig begiære!

Gud frie mig fra den fule Gast!
Jeg er en Christeninde,
Sig give tør med ham i Kast
Kun een, er du herinde?

„Her har jeg ligget i femten Aar,
I Fængsel og saa i Lænker,
Kan jeg vel møde den Hals saa haard!
Jeg veed ikke hvad I tænker.

Her har jeg ligget i femten Aar,
Og knuget er jeg af Kolden,
Jeg meen, I byder mig bange Kaar,
Skal nu jeg drages med Trolden."

„Jo, Holger Danske! du est saa from,
Du hjelper mig nok af Nøden,
Og slaaer den Trold, som jeg beder om,
Jeg hader ham meer end Døden!

Han er saa grum, og hans Hest er gram,
De fnyse, som Ild han brænder,
Og hørt jeg har om hans Hest og ham,
De bide med Ulvetænder!

Kun Kost for dem er Menneske-Kiød,
De æde slet ikke andet,
Og Drikken deres er sort og rød,
Det er Blod med Edder iblandet!"

„Vel saa da, Jomfru Ædelsteen!
I give mig Mad og Drikke!
Saa tør endnu jeg vel slaaes med een,
For tvende jeg ryster ikke.

Og kan I skye mig min Hest igien,
Min Brynje og saa min Klinge,
Da tænker jeg vel, den gamle Svend
Tør lade sin Ganger springe!

Kong Magnus er mig Stalbroder god,
Han skal det vísselig høre,
At før jeg vovede Liv og Blod,
End eder jeg lod bortføre!"

"Ja, jeg skal rede dig Kosten fiin,
Som bedst dig lyster at æde,
Og jeg skal skaffe dig Hesten din,
Og hjelpe dig op i Sæde.

Og jeg vil give dig Sværdet Pyt,
At bære med Pral ved Side,
Og jeg vil give dig Glavind nyt,
Som sikkert du paa tør lide!"

Da Burmand, han kom tilbyes med Brall,
Han Adelsteen vilde bortføre,
Men Holger tilhest kom ud af Stald
Og skaffed ham andet at giøre.

De Kæmper sloges foruden Meen
Til tredie Dag alt silde,
Da satte de ned dem paa en Steen,
At hviles, som begge vilde.

Og det var Burmand Kamp saa brydsk,
Han sagde til Holger Dane:
Og vil du troe paa min Gud Tydsk,
Da fanger du Bod for Bane!

Og det var Holger, da blev han vred,
Han talede Ord fuldstolte:
Far du, din Tyrk! til Helvede ned,
Og siig, Holger Danske det voldte!

Tilsammen de red endnu engang,
For Kæmper saa var de begge,
Og Skjolde revned og Hjelme sprang,
Saa bede de hvasse Egge!

De stred saa længe, de slog saa rast,
De modige blev og trætte,
Da revnede Burmands Pandebrast,
Saa styrted den sorte Jette!

Saa vendte sin Hest den Helt saa pur,
Han red over Mark og Enge,
Saa banked han paa i Jomfrubur:
„Stat op, er I end i Senge!

Fra Holger Danske jeg hilse skal:
Evers Ord og Tro I holde!
Saa vel han tyssed nu Burmands Brall,
Det skal eder Sorg ei volde!"

Og gid det gaae alle Tydskere saa,
Som vil paa Dannemark stride!
Dem lære Holger, dog han er graa,
I Steen som i Græs at bide!
Holger Danske han vandt Seir fra Burmand!

Holger Danske og de Lærde.

De Lærde er løierlige, siger Folket, og Folket har Ret, thi vel er de Lærde sædvanlig langt mere kiedsommelige end de er morsomme, men der er dog ingen, man kan more sig saameget over, naar man tør, og gamle Holberg har dertil givet os en stor Opmuntring;

og det snart ved alle Leiligheder, men især i „Niels Klim, Peder Paars og Erasmus Montanus“, saa det er ikke hans Skyld, om vi endnu, et Aarhundrede efter, træller for det lærde Dødbideri og Avetom, istedenfor at more os over det. Hvad der endnu hos os forderver Legen med det lærde Væsen og Uvæsen, er imidlertid en gammel Overtro, som i vore Dage ikke blot synger paa det sidste Vers, men er nær ved at give det sidste Suk, for det er den Overtro, at de Lærde kan trolle, saa, giør man dem vrede, da er man aldrig sikker paa nogen Ting, ikke engang paa at faae Lov til at malke sine egne Køer, see med sine egne Øine eller røre sine egne Hænder og Fødder. Sagen er nemlig den, at alle de Lærde har, efter Sigende, gaaet i den „sorte Skole“, hvor Pokker tog hver Trettende, men lærde de andre Tolv allehaande sorte Konster, som vel ikke alle nemmede lige godt, og som Adskillige kun bruger til at mane, vise igien og andre Velgierninger mod menig Mand, men som alle de Lærde dog kan noget af og som de fleste hevner sig med, naar man giør dem det for broget.

Jeg veed nok, man forudsætter sædvanlig, at denne gamle Overtro blev selv hos Almuen aldeles udryddet i det attende Aarhundrede, men det attende Aarhundrede var i denne Henseende, som i alle, meget overfladelig, saa Overtroen paa den sorte Skole blev kun tophugget,

ingenlunde med Rod oprykket, og det skal da først skee nu, og kan først skee, naar man er istand til at forklare den Overtro, thi hvad man ikke kan forklare, det kiender man igrunden ikke, og hvad man ikke kiender, det forstaaer man heller ikke rigtig at behandle.

Det første, man nu opdager, det er, at Begrebet om den „sorte Skole“ har sin Oprindelse fra Bogstav-Skriften og Bogtrykker-Sværten, hvorfor jo ogsaa det almindelige Rygte sagde, at Fanden tog Faust, som havde opfundet Bogtrykker-Konsten, og saalænge man derfor troer, at hele Verden eller dog alle Folk og Stammer og Tungemaal kan skabes om med „Sort paa Hvidt“, og at det „Urokkelige“ er hvad der staaer, som det var præntet, saalænge er Overtroen paa den „sorte Skole“ langt fra at være udryddet, om man end slog en Streg over alt hvad Fædrene kaldte „Lærdom“ og brød sig ikke om hvad der stod i nogen Bog, men kun om hvad der stod i det nyeste Dagblad, som havde de fleste Læsere.

Herved ledes vi til at tænke paa, hvad det dog egenlig er for et Storværk, man har tiltroet de Lærde, og hvoraf man sluttede, at de virkelig i deres „sorte Skole“ havde lært en hemmelig Konst, der gjorde dem uundværlige til at bekæmpe alskens Djævelskab, og frygtelige, naar man opirrede dem, thi førend man kan opvise et saadant Storværk, har man slet ikke forklaret Over-

troen, der jo, uden tilstrækkelig Grund, umuelig kunde opkommet, end sige holdt sig saalænge og virket saa kraftig.

Dette Storværk er nu aabenbar slet ikke andet end det ældgamle, der, lige siden Mennesket fik Mund og Mæle, har giældt for et mageløs stort og farligt Mesterstykke, nemlig at kunne „binde Munden" paa alle, hvem man talde med, thi hvem der kan det, maa nødvendig ansees for en Herre og Høvding i Aandens usynlige Verden, enten man saa kalder ham Vorherre eller Belzebub, og enten man troer, han har lært sin Konst af en Engel, der hvisker til ham, hvad han skal sige, eller ved at „læse i Siprianus".

At nemlig de Lærde i det Hele, eller Læsemestrene og Stilemagerne, har havt det Ord paa sig, at Ingen kunde staae til Munds med dem, saa man var nødt til at lade dem beholde det sidste Ord, naar man ikke ligefrem med Næverne, eller dog med troværdigt Løfte om Prygl, lukkede Munden paa dem, det er os alle vitterligt, og var derfor de Lærde kommet rigtig til denne Roes, da vilde den Slutning, man deraf har draget, ogsaa være ganske rigtig, den Slutning, at enten maatte man igrunden bøie sig for de Lærde eller falde tilbage i Barbariet, hvor Næverne giør Sagen klar. I vore Dage, da man sædvanlig kun tæller Stemmer istedenfor at veie Grunde, og giver hvert Par Næver en Stemme, hvad saa end Munden siger,

nu tegner det vist nok til at de Lærde kun forgiæves vil stræbe at kyse Folk med Barbariet; men naar man ikke ønsker Næverne Seier over Munden, og dog heller ingenlunde vil bestyrke Overtroen paa den sorte Skole, hvoraf Troen paa de Lærde er udsprunget, da giælder det om at oplyse Falskheden af det blot tilsynneladende Storværk, hvormed de Lærde har bundet Folke-Munde, saa man kan see, at det ingenlunde var med deres Mund, de Lærde bandt alle Folke-Munde, men at det var med Fingrene, altsaa igrunden med Næverne, de lukkede dem. Alting gik altsaa herved, som ved alle falske Mirakler, til med „Øine-Forblindelse", saa, naar man kan hæve den, da vil alle Folk see, at de Lærde, der opkastede sig til Mundens Formyndere, kun har gjort deres Fingre brede paa dens Bekostning.

Man vil saaledes let have bemærket, at de Lærde sædvanlig slet ikke var stærke i Munden paa deres Modersmaal, saa en Kvinde, der var nogenlunde skaaret for Tungebaand, kunde sætte dem, som ingen Ting, naar hun blot ikke brød sig om, hvad de, som Holbergs Peer Degn, lod fare ind paa Latin, eller lod sig fange, som Holbergs Nillemoer, i den sorte Skoles Spindelvæve, eller lod sig kyse af Kapitel-Fæstningen enten i hellige eller vanhellige Skrifter.

Allerede heraf maatte man slutte, hvad enhver nøiere Undersøgelse stadfæster, at det især var ved Beraabelse

paa Bøger, som enten ingen andre havde læst eller dog ikke tygget saa godt, at de Lærde lukkede Munden paa Folk, og naar man husker, hvad vi alle veed, at det er med Fingrene alle Bøger baade er skrevet og præntet, da seer man strax, at selv naar de Lærde ikke, som i Kirkesager, stræbde at faae Munden lukket paa deres Modsigere med knytte Næver, saa var det dog bestandig Fingrenes Magt over Munden, de stræbde at befæste, medens det var Mundens Ret til at beherske Næverne, hvorpaa de pukkede.

Naar man derfor blot lukker sine Øine op og tør troe sine egne Øine, at alle Bøger er ikke blot døvstumme, men steendøde, saa at selv for aabne Bøger behøver man ikke at være bange, end sige da for de lukkede, kort sagt, naar man blot levende opfatter den indlysende Sandhed, at Bogstaver er kun døde Tegn og magtesløse Skygger af et mundligt Ord, der kan have været stærkt eller svagt, sandt eller falsk, ligesom Talerne endnu falde paa Folks Tunger, da er Øine-Forblindelsen hævet, thi da anseer vi ikke noget for at være enten sandt eller uimodsigeligt, fordi det er præntet eller fordi det staaer i tusinde Bøger, men forlanger at enhver skal selv svare for hvad han siger, og leer kun ad ham, naar han viser os til de døvstumme Bøger, at de skal svare for ham.

See, det var en lang Indledning, men jeg turde ikke giøre den kortere til det Par Ord, jeg vil sige om Holger Danske, som har alle de Lærde imod sig, men har unægtelig den Danske Folke-Mund for sig, saa det giælder kun om, at denne store Mund faaer Mod til at blæse ad alle de Lærdes Indvendinger baade mod gamle Holgers Danskhed og selv mod hans Tilværelse, lutter Indvendinger, som er grebet af Luften, men synes dog uigiendrivelige, saalænge man har mindste Overtro paa den „sorte Skole“ eller paa de sorte Krabater, der, skiøndt de alle har et Blækhorn til Moder og en Pen til Fader, dog staaer saa krye paa Papiret, som om de var de eneste „rette Herrer i Aandernes Rige“, hvem alle Sjæle og Munde skulde lystre eller smides ud i det yderste Mørke, hvor der er Graad og Tænders Gnidsel.

Holger Danskes sandfærdige Historie er nemlig ingenlunde den, som de Lærde har skrevet sammen og skal have over Fingrene for, og hvorefter Mester Christen Pedersen fra Svenborg skulde, for tre, fire hundrede Aar siden, først have fundet Holger i en fransk Roman og saa indsmuglet ham i Dannemark som en gammel Folke-Helt, der længe havde reist udenlands, men kom altid hjem igien, naar det kneb. Nei, Mester Christen har selv fortalt os, at Folk her hjemme hidtil havde tænkt, at Holger Danske var en af deres egne

Kæmper i gamle Dage, men at det var kun et Sagn, og nu havde han i Frankrig seet „Sort paa Hvidt" for, at Holger vel var født af Danske Forældre, men var opfødt ude hos Keiser Karl Magnus og havde hos ham øvet sine store Heltegierninger. Men selv om nu Mester Christen ikke havde sagt det, eller om de Lærde dog med een Mund vilde paastaae, at efter en rigtig Kritik var det Udsagn af ham uægte, saa gaaer der dog Syn for Sagn i de to Kæmpeviser, vi har om Holger, thi allerede den om hans Kamp med Burmand, skiøndt den spiller paa hans Venskab med Karl Magnus, har dog et aldeles ufransk Indhold, og den anden Kæmpevise om Holgers Strid med Diderik af Bern flytter ham ikke blot firehundrede Aar tilbage i Tiden fra Karl Magnus, men sætter ham ogsaa udtrykkelig til Konge i Dannemark, og lader Striden staae under Nørre-Jylland.

Naar derfor de Lærde ikke blot vil udlede Holger Danske af den franske Roman, som leger kun med hans berømte Navn, men vil saa igien giøre os viis, at Tilnavnet „Danske" skal have indsneget sig i samme Roman ved en Skrivfeil, saa det var slet ingen Dansker, men en Bairer, Romanskriveren havde for Øie, og uddrager deraf den Slutning, at altsaa er Holger Danske Pokker ikke en Dansk Folkehelt fra gammel Tid, men blot en Skrivfeil i en fransk Roman, hvoraf Mester

Christen Pedersen og andre ukritiske Personer har lavet en latterlig Dansk Folkehelt, see, da skal Danskerne jo aabenbar kun lee ad dem og bemærke, at om deres Lærdom end ikke har gjort dem rasende, saa har den dog gjort dem meget løierlige, da man jo med et halvt Øie kan see, at vort eget gamle Folke-Sagn om Holger Danske hverken staaer eller falder med Bogstaverne i en fransk Roman. Saasnart vi derfor slet ikke indlader os paa, om der er en Skrivfeil i den franske Roman eller ikke, og om Holger Danske virkelig, som Franskmanden skriver, var en Søn af Kong Gotfred, blev opfødt hos Karl Magnus og fristede lidt eller meget af hvad den franske Roman tilskriver ham; see, da forsvinder alle de Lærdes Indvendinger mod Holger Danske som Røg for Vinden, og de skal nok lade være at beholde det sidste Ord, eller at binde Munden paa Danske Folk, der kun paastaaer, at fra gammel Tid, i det mindste fra Kæmpevise-Tiden, har der gaaet det Sagn iblandt os, at vi havde engang en mageløs god Kæmpe, som hed Holger Danske og forsvarede Dannemark ypperlig imod dem, der vilde tage Jylland fra os, og kommer nok igien, hvergang Danmark er ret i Nød!

Naar vi nemlig holder os til dette, som baade er hele Sagen og er en urokkelig Kiendsgierning, da kan de Lærde vel, om de tør, rympe Næse og sige

spodsk: ikke andet end et gammelt Dansk Folkesagn og en tosset Spaadom! men de kan ikke sige hvad der er det eneste, de hidtil har stræbt at binde Folkemunden med: læs I bare den ægte franske Roman, som Christen Pedersen forhutlede paa Dansk, læs den i Grundsproget med et kritisk Øie! saa skal I see, at al den Snak om Holger Danske har sin Oprindelse af en Skrivfeil og af nogle daarlige Læseres grove Misforstand!

Naar vi nu saaledes ordenlig har bundet Munden paa de Lærde, saa de er nødt til at lade Folke-Munden beholde sin „Holger Danske“, som den er odelsbaaren til, da kan vi siden i al Mag tales ved om, enten Holger Danske fra Arildstid har været det Navn, vi gav vor Danske Folke-Aand i det Hele, eller om det kun var ligesom et godt Stykke af ham, Danmarks udødelige Lande-Værge eller, som det hedd i gamle Dage, „Land-Vætten“, der, ligesaa lidt som Klinte-Kongen, taaler, at de Fremmede bærer dem ad i Landet, som de var hjemme!

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle **Boglader** i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. **Posthuse**, samt hos Bogtrykker **Qvist**, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 14. Juli. Nr. 27.

Naalebrev til de Danske Muser.

Mel. Komme hvo som komme kan;
eller:
Katten er mit Sødskendebarn.

Hvad er det, vi trænger til
Fremfor alt paa Sletten?
Det er hverken Lirespil
Eller Munkehætten,
Heller ikke Sølv og Guld,
Spanske Faar og Engelsk Uld,
Byg og Rug og Hvede.

Endnu mindre er det Raps,
Eller Ruderdamen,
Viin og Mjød og bitter Snaps,
Allermindst Examen;

Dovenskab og Tyveri,
Har end ingen vi deri,
Den kan vi undvære.

Det er ikke Folk engang,
Med og uden Bøsser,
Ei hvad man har kiært i Vang,
Kiøber eller kysser!
Det er ikke Gryn og Flæsk,
Det er ei Latin og Græsk,
Tydsk endda langt mindre!

Det er ikke Folkeaand,
Evner og deslige,
Det er ikke Konstnerhaand,
Eller Toneskige!
Det er ikke Skrald og Skum,
Det er ikke Hjerterum
Selv for Gribbeniller!

Det er ikke Torsk og Aal,
Eller Pælemaale!
Det er ikke Hovedkaal,
Eller Knappenaale!
Kommer alle dog ihu!
Det er Naalens rette Brug
Alle vide Begne!

Mester Synaal! bliv ei vred!
Du er uundværlig,
Men har og, saavidt jeg veed,
Brugt dig ganske ærlig;
Det er Jomfru Knappenaal,
At forstaae paa Asamaal,
Som maa bedre bide!

Kommer alle Piger smaa!
Prikker os med Naale
Fra vor Haartop, gul og graa,
Ned til vor Fodsaale!
Lattermildheds Naalespil,
Det er hvad vi trænger til
Fremfor alt paa Sletten!

Sidde godt og ligge blødt,
Falde let i Staver,
Gaae i Søvne, snakke dødt,
Og faae tykke Maver,
Det er vor Ulykke nu,
Naar ej Naalens rette Brug
Det betids forbyder!

Derfor, Systre til de Ni,
Som ei Tydsken tæller!
Bruger al jert Stilleri
Nu jo før jo heller!

Prikker os paa langs og tværs,
Helst med løierlige Vers,
Spydige tilmaade!

Synger, hver en Muselil!
For os Kæmpevisen
Om den Ridder Ellevild,
Som for os brød Isen,
Som i Elvehjem forsvor
Dannemark med Danske Ord,
Møen sin tillige *)!

Lægger til: i Tydskland er
Eders Klæder skaarne,
Skrifter kun, at ogsaa der
I er født og baarne!
Nægter alle Danske Der!
Nægter alle Danske Møer!
Nægter Modersmaalet!

Naar I synger for os saa,
Sidder vi paa Naale;
Det er hvad vi kan forstaae,
Meer end vi vil taale;

*) Hvem der ikke kiender den mærkværdige Kæmpevise om Hr. Bismer i Elvehjem, kan finde den i „Danske Kæmpeviser til Skolebrug" 1847.

Da til Løve vorder Lam!
Da faaer Tydsken Last og Skam!
Da faaer Dansken Vinger!

Rædsom vel at tænke paa
Er vor grumme Vrede,
Værre dog for Muser smaa
Kulde er end Hede;
Kun, saavidt som jeg kan see,
Tusind Kys, lidt fleer kanskee,
Eder det vil koste!

Danske Krigssange.

Mel. Vi Sømænd giør et mange Ord.

Jaftes kom den jydske Post
Med Nyt fra Nørre-Snede,
Hvor Hesserne fik Husmandskost
Midt paa den brune Hede,
Hvor de fik Bod for alle Savn,
Som fristes maae paa Heden:
Befordring fri til Kjøbenhavn
Og Hviletid til Freden!

De kom i Tide under Tag,
De sov saa sødt, de kunde,
De drømde om det tydske Flag,
Og om de Danske Hunde,
Men hvad de ikke drømde om,
Det var de Danske Drenge,
Som bag paa dem lysvaagne kom
Og trak dem ud af Senge!

Man siger nok i Tydsker-Land,
At vi er Søvnetryner,
Og lidt deri nok være kan,
For vi har bløde Dyner,
Men denne tydske Hessetrop
Maa sande, vi herinde
Har lært dem at staae tidlig op
Og dog ei Seier vinde!

Det lærde dem Ritmester Brok
Med sine Danesvende,
Det hele Klatten lærer nok,
Før Odins Leg faaer Ende;
Vi har det Lov fra gammel Tid,
Halvveis vi helmer ikke,
Men stikker ud, saavel i Strid,
Som naar tilpæls vi drikke!

Ja, hørt jeg har af Engelskmænd,
Som godt kan slaaes og drikke,
At kommer Dansken ret igjen,
Mod ham forslaaer det ikke,
For naar han først faaer rigtig fat
Paa Kruset eller Klingen,
Han helmer ikke Dag og Nat,
Før med ham kappes Ingen!

Mir lad os tiere Tydsken ud
Og drukne ham i Slien!
Naar saa vi takket har vor Gud,
Vi slap Filosofien,
Da drikke Bedstemoders Skaal
Vi skal paa Mark og Hede,
Og synge paa vort eget Maal:
Hurra for Nørre-Snede!

Mel. Tilhest, tilhest nu, du Jydske Dragon.

Du Danske Rytter! i Sadlen sid fast
Og lad det i Tydskerne knage!
Paa Gammeldansk hedder Sværd Biderhvast,
Og Tydskerne fik det at smage,

Vel meget for lidt i det lange Krigsaar,
Men dog, saa de glemmer det ei, hvad de faaer.
Du Danske Rytter! i Sadlen sid fast
Og lad det i Tydskerne knage!

Til Marv og Been gik det i overgaars,
Da Tydskerne vilde os fange,
Fra Kallundborg er der langt nok til Aars,
Men Næser de fik dog saa lange,
Dem fik de tæt udenfor Studsgades Port*),
Og dem har de ravdanske Ryttere gjort!

En Helt os førde, og han hedder Flindt,
Og Ild er der i ham tilvisse,
Vi saae paa ham og vi huggede blindt
Paa Hoved, paa Hals og paa Jøse,
Men hvad saa vi ramde af Hjerternes Grund,
Om ikke det dratted, det dinglede kun!

En Prinds, han kaldte sig fra Salm-Salm,
(Paa Tydsken veed Pokker kun Rede,
Den hænger sammen som Ærtehalm,
Den gjør ikke Gjæssene fede;)
Men han røg af Sadlen, og han fik et Rap,
Saa Hænder paa Skaftet beholder han knap!

*) Studsgades Port i Aarhuus vender ud mod Riis Skov, hvor Dysten stod.

Han slap med Næsen, han havde godt Held,
Og ta'r vel herefter sig vare,
Thi Folk som Fluer vi slaaer nu ihjel,
Naar selv de dem giver i Fare,
Vi spare ei Prindser fra Syd eller Nord,
Men husker iaar hvad vi glemde ifjor!
Du Danske Rytter! i Sablen sid fast
Og lad det i Tydskerne knage!

Mel. Kommer hid I Piger smaa.

En Skiærthorsdag blodig rød
Er igien oprundet,
Ak! den var ei rosenrød,
Som ved Øresundet;
Kongebruden Gefion
Faldt i Tydskens Røverhaand,
Det er tungt at tænke!

Fuldt er Tydskens Overmod,
Hele Danmark sukker,
Øiet seer slet ingen Bod,
Derfor det sig lukker,

Kan ei taale Synet af
Dannebroges aabne Grav,
Graven for Svanhvide!

Skiære maa Vanrygtets Røst,
Moder! i dit Øre,
Dog, du har endnu en Trøst,
Derfor vov at høre!
Regner ret vi sammen alt,
Snarere dog steg end faldt
Dannebrog paa Vove!

Strøget blev det Danske Flag
Af Misdæder-Haanden,
Foer til Himmels samme Dag
Dog med Kæmpe-Aanden!
Moder! Moder! hør det dog,
Dine Børn med Dannebrog
Dandsed op i Skyen!

Sønner havde du ombord
Paa din Orlogs-Snekke,
Som skal mindes, mens i Nord
Daner staae paa Dække;
Med forslagte Arme de
Skal til dig fra Skyen see,
Dannebrog afbilde!

Og saa længe dine Børn
Giør hvad disse giorde:
Uden Vinger, trods hver Orm,
Flyve tør fra Borde,
Altid Dannebrog paany
Til os daler ned fra Sky,
Som vort Seiers-Banner!

Lad da kun paa samme Stav:
Runestaven riste:
Kangedyb og Egernvad!
Nornen ei du friste!
Dannebrog dog skal paa Sø
Vinde Prisen under Ø,
Medens Stjerner tindre!

Spotten med „Kong Christian"
Ihvor drøi den klinger,
Dog en saadan Orlogsmand
Ei af den udspringer;
Krieger, Marstrand, Holenberg
Raabe til den Tydske Dverg:
Følg os, om du vover!

Hovmod immer gaaer til Fald,
Ydmyghed til Ære,
Overmod og Overtal

Mindst kan Skammen bære;
Seire skal den Danske Sag,
Tydskerne til Dommedag
Skammen derfor bære!

Dansk Seier-Sang.

Mel. Danmark deiligst Vang og Vænge.

Kæmpe-Viser! Kæmpe-Høie!
Valhall sølvertakt!
Længe holdt med eder Øie
Hjarne, som paa Vagt,
Om fra eders dybe Dale,
Om fra Valhalls dybe Sale,
Os til Hjelp i Kamp med Døden
Kom en Ven i Nøden!

Tak, for I holdt Tro og Love!
Nu er Sagen vis,
Nu i Visse, før i Vove,
Som ved Frederis!

Did I sendte, Holger Danske,
Han tog op den tydske Handske,
Han slog Trolde ned som Torden,
Thor med Lyn fra Norden!

Roes forsmaaed Kæmpe-Aanden,
Altid seierrig,
Trykked Rye omt i Haanden,
Tog ham hjem med sig;
Dog, som Drot i Norreleden,
Ham med Ære fulgde heden
Firehundred Danesvende,
Hver med Blus ihænde!

Olav fra de Norske Fjelde!
Olav Danekiær!
Du, som Holger i sin Vælde
Gik med Storværk nær!
Du, som fulgde ham tilbage,
Vilde ei vor Roes modtage!
Mindes skal med dine Svende
Du til Verdens Ende!

Og naar atter Hjarne kvæder:
Danmark er i Nød!
Tydsken praler! Moder græder,
Drages med sin Død!

Raab da ud i Odins Sale!
Væk da Holger op af Dvale!
Veed ham ingen Tid at spilde,
Saa han kom forsilde!

Danmark, deiligst Vang og Vænge,
Lukt med Bølgen blaa!
Synge skal nu født i Enge
Dine Blomster smaa:
Holger Danske, trods de Lærde,
Herlig for os lukked Gjærde,
Trolde os ei meer nedtræde!
Glæde over Glæde!

Helved! hvor er nu din Seier!
Død! hvor er din Brodd!
Dødt er alt hvad Tydsken eier,
Liv er Danskens Lodd!
Liv og Fred, som Aanden sandser,
Trodse alle Dødens Landser,
Klynge sig som Børn herneden
Fast til Kiærligheden!

Krigsforelsen i Beleiringsstand.

Aviserne siger, at vort Rigsraad paa sin egen Haand har forbudt alle Efterretninger om Krigen, undtagen dem, vi faaer fra Krigs-Ministeriet, og skiøndt den anførte ny Lov af 8de Juli ikke lyder slet saa strængt, saa seer jeg dog ikke, at Dagbladene herefter vel paa egen Haand kan vove sig til Krigen, uden at udsætte sig hverandben Dag for Bøder op til 500 Rbd., saa Følgen maa vel blive, at de udbede sig en Censur underhaanden.

Hvorledes nu Rigsraadet i sin Tid vil kunne overbevise Rigsdagen om, at her var et Nødsfald tilstæde, hvori de, overeensstemmende med Grundloven, maatte indføre en Slags Beleiringsstand, det bliver deres Sag, men at der maa ganske andre Grunde til at retfærdiggiøre et saadant Skridt, end dem, man seer i Aviserne, det er soleklart. Her hedder dèt nemlig blot, at da offenlige Efterretninger om alt hvad der angaaer Krigsførelsen, muelig kan giøre Skade, saa skal alle Efterretninger, selv om Krigsskibenes Seilads, være forbudte og til Exempel paa en Efterretning, der maatte slaae Hoved paa Sømmet, anføres „Efterretningen i Svendborg-Avis om Ryes Overgang fra Helgenæs til Fyen".

Skulde nu alt forbydes, som muelig kunde giøre Skade, da fik hverken Rigsraadet eller vi Lov til at leve, og det valgte Exempel er det uheldigste muelige, thi Rigsraadet troer dog vel ikke, at Juli-Slaget vilde blevet enten hæderligere eller seierrigere, hvis Fienden slet ikke havde ventet det og derfor ikke trættet eller udmattet sig selv de forrige Nætter. Altsaa, selv de hemmelige Efterretninger, som det dog slet ikke nytter at forbyde, kan ligesaa snart skade som gavne Fienden, end sige da de offenlige, som han umuelig kan fæste Lid til uden rimeligviis at blive narret op i sine aabne Øine. Denne Grund duer da slet ikke, og Sagen er slet ikke saa ubetydelig, som den kan synes, thi deels er dette Forbud en farlig Begyndelse til ved Kabinets-Ordrer at indskrænke eller ophæve den Frihed, Lovene hjemler; deels bidrager det til at nedtrykke Stemningen og at svække den almindelige Deltagelse i Krigsførelsen, som er langt vigtigere end Exerceermesterne drømme om; og endelig forhindrer det os alle fra itide at paatale hvad der kan være meget skadeligt, ja fordærveligt for Riget.

At dette Forbud er udkommet samtidig med Efterretningen om Juli-Slaget, det vil Efterslægten neppe troe, skjøndt vi forsikkre det!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 21. Juli. Nr. 28.

Til Kæmpe-Brødrene i Norden.

Udgaards Loke trindt omvanker,
Truer her og lokker hist,
Vil forvirre Nordens Tanker,
Vække Splid med Argelist;
Kampen stor, livsalig Freden
Giør i Nord kun Enigheden,
Brødre! lad os pleie den!

Dale-Karle! Klippe-Drenge!
Banemænd for Ulv og Bjørn!
Seer I, han slaaer Lam i Enge,
Tydsklands fule Jette-Ørn!
See, hvor stolt han sig opsvinger!
Stækker dog betids hans Vinger
Med et Nordisk Bue-Skud!

Øder først han Danas Enge,
Krænker hendes Bølger blaa,
Da forstumme de Guldstrænge,
Som kun hendes Fingre slaae,
Da udmyldre fra hvert Hjørne
Hist Varulve, her Mandbjørne,
Ødelægge Dal og Fjeld!

Hardt betrængt er Svanevangen
End af Tydsklands Troldepak,
Dog alt nu i Skjaldesangen
Tone skal ustrømtet Tak,
Tak til eders Hjerter ømme,
Som, hvor Blodet fløb i Strømme,
Stod med Daner Last og Brast!

Tusinder fra eders Bjerge
Nærmed sig, om end de ei
Naaed did, hvor Helte værge
Asa-Himlens Mælkevei;
Men de Faa, som kom til Maalet,
De har Marken overstraalet
Med Nordlysets fulde Glands!

Ja, for Hundreder at regne
Er de Faa, som Nordens Aand
Drev til os fra fjerne Egne,

Hver med Seier i sin Haand,
De, der, som Halvguder nye,
Seirede med Olav Rye,
Seire skal med Sleppegrel!

Vel til Tusinder vi trænge,
Op mod os det vrimler end,
Tyndest dog paa vore Enge
Groe de djærve Mærkesmænd;
Nordens Bjerge! send os disse!
Følge tør vi dem tilvisse
Baade gjennem Ild og Vand.

Ja, naar Gjallerhornet drønner
Med det gamle Nordens: fram!
Fram i Lag med Odins Sønner!
Da Guldkølven svinger Gram;
Da er Daner Fyr og Flamme,
„Værst at tirre Løver tamme“
Det Vildtydsken lærer da.

Uden Fylkinger mandstærke
Faaer ei Norden Fred for ham,
Men selv under Korsets Mærke
Dog han skal faae Last og Skam,
Naar kun vore Grander bolde
Over Lig, som over Volde
Lede os paa Storværks Sti!

Dale-Karle! Klippe-Sæller!
Banemænd for Ulv og Bjørn!
Hører I, hvor høit han giæller,
Tydsklands fule Jette-Ørn!
Kun naar eders Bue klinger,
Stækkes kan hans stolte Vinger,
Dæmpes kan hans Overmod!

Mens vi sov, og det var længe,
(I vor Lund er Søvnen sød)
Sprang dog ei de gamle Strænge,
Som i Folkvangs-Buret lød;
Efter Seiren de til Hvile
Tone skal, saa Thor maa smile,
Medens Freia græder Guld!

Vinger Gladhjems Hane ryster,
Soel er oppe, Dag vil Daad!
Danmarks Skjoldmø, eders Syster,
Endnu græder Freias Graad!
Taaler ei, for Tydsker-Vælde
Hun skal bittre Taarer fælde:
Græde Bly for røden Guld!

Juli-Slaget og dets Følger.

I.

Godt begyndt er halv fuldendt! det tænkte vi ifjor efter Dagen ved Flensborg (niende April), og det tænker vi iaar efter Dagen ved Frederits (sjette Juli), og vist nok med Rette, thi begge Dage og især den sidste Dag har berettiget, ja, vi maa vel sige tvunget, ikke blot os, men alle, som agtede derpaa, til store Forventninger om det lille Danmark; men siden vi ifjor tog saa mærkelig feil i den Tanke, at hvad der begyndte saa stort og godt, vilde blive fortsat i samme Stil til en stor og glædelig Fuldførelse, saa maae vi iaar tage os i Agt for Regningen uden Vært, og kun betragte det herlige Slag og den glimrende Seier ved Frederits som et straalende Beviis paa, hvad der med Danskens Løvemod og med Danmarks Lykke lod sig udføre, naar man ret vidste hvad man vilde og havde Aandsnærværelse nok til at benytte Modet og Lykken, og Slag i Slag at fortsætte Kampen til afgjørende Seier.

At det nemlig endnu ingenlunde er saaledes fat med os, kan vi allerede fire Dage efter Juli-Slaget, uden at være paa Aastedet og uden at være Krigsmænd af Haandværk, klarlig see, og ventelig vil hele den følgende Sommer see os slumre saa rolig, som Fienden

tillader, paa vore Laurbær. kun utrættelige i Forundring over, at vi kunde vinde dem og i Formodninger om, at de kiære Holstenere og de høimodige Tydskere dog vel nu maae have fattet saamegen „Agtelse" for os, at de vil række os Haanden til den „Forsoning", hvorefter vi saa inderlig sukke *).

Havde man saaledes ved det store og lykkelige Udfald fra Frederis ret vidst hvad man vilde, og villet noget Stort, villet knuse den holsten-gottorpske Hær, saa alle Tydskere ei skulde været istand til at sanke den op, da vilde enten dette Udfald være skedt for længe siden, eller man vilde dog været belavet paa hvad der lykkeligviis skedte, men det Sidste har aabenbar ligesaa lidt været Tilfældet, som det Første; man har kun gjort det store Udfald af den uvilkaarlige Følelse, at der dog, da Freds-Underhandlingerne vedblev at være „frugtesløse", endelig engang maatte giøres noget, og man har været saa beskeden i sine Forventninger, at man næsten er blevet ligesaa overrasket som Fienden ved det høist lykkelige Udfald. Derfor savner vi ogsaa her det Overblik og den Aandsnærværelse, der hører til, saavidt Gud vil, at sikkre sig Hensigtens Opnaaelse og

*) Det er vel kun i „Berlings-Avisen" jeg har seet Tænderne løbe i Vand efter denne søde Frugt af Juli-Slaget, men i de første Dage derefter er det allerede meget for meget.

paa staaende Fod at benytte en glimrende Seier og den flygtende Fiendes Skræk.

Er det saaledes sandt, hvad jeg ingen Grund har til at tvivle om, at Slaget en heel Time var hvad man kalder „staaende", og at Stilstanden hos os, som sædvanlig, lignede en Krebsgang, og havde vi endnu syv friske Batallioner i og ved Fæstningen, da vilde sikkert ikke blot Napoleon, men enhver af hans Læresvende paa Timen viist, han vidste, hvad selv et meget ringe Antal friske Folk kan gjøre, hvor alt hænger paa et Haar, og Seieren vilde da rimeligviis baade blevet lettere, mindre kostbar og mere fuldstændig.

Er det fremdeles sandt, hvad jeg heller ingen Grund har til at tvivle om, at vi havde flere friske Tropper i Fyen, og at vi havde Ryttere nordpaa, som godt vestenom kunde kommet tidsnok, da maatte de, naar vi havde haabet at knuse Holstenerne, staaet færdige paa første Vink til at være Fortrop ved Forfølgelsen, og hvad enten Flugten da havde faaet sin Hoved-Retning i Syd eller Nord, vilde den raske Forfølgelse rimeligviis først til en stor Afgjørelse.

Altsaa, Lykken har ikke blot spillet for os, som den tildels altid maa, naar man skal vinde, men den har overrasket os, saa vi ikke har vidst hvad vi skulde gjøre med den, men har tabt os i Forundring over dens Storhed, og har havt saa travlt med at tælle ikke blot

Fangerne, de Døde og de Saarede, men ogsaa Kanonerne, de smaa og de store, Bøsser, Uniformer o. s. v. at vi synes slet ikke at have tænkt paa; at under Fædernelandets nærværende Stilling nyttede alt dette og alt det Glimrende i Modet, Lykken og Seieren os kun lidt, naar det ikke blev en stor Begyndelse til at slaae Fienden sønder og sammen, før han ret fik Tid til at betænke sig.

Men jeg kan jo dog ikke vide, om man paa Stedet selv, og netop med et langt bedre Overblik af Midler og Omstændigheder, kan have fundet det umueligt at benytte Øieblikket i strængeste Forstand, men derfor des raskere og kraftigere benytter det netop mens jeg sidder og hegler paa hvad jeg hverken ret forstaaer eller selv kan gjøre det mindste af!

Meget rigtig, og jeg har saa tit og saa længe maattet høre ilde for, at jeg tiltroede mine Landsmænd langt mere end de kunde eller vilde svare til, at jeg gierne engang vil høre ilde for at have tiltroet dem meget for lidt. Det skal derfor være mig en stor Fornøielse, om jeg endnu i denne Uge eller dog først i næste kan faae at høre, at vel fandt høie Vedkommende det ugiørligt at følge Holstenerne til Veile, Horsens og Skanderborg, for at see hvordan Rigstropperne vilde modtage de uventede Giæster, og hvordan General Pritwitz vilde finde sig i sin ny Stilling, hvad jeg nu for Øieblikket helst gad

slet, men dog var man langt fra at forsømme det gunstige Øieblik, da man i muligste Hast samlede Styrken andenstedes, gjorde der lyst, ligesom ved Frederis, og vilde nu see paa, om Preuserne turde blive ved at malke den Jydske Ko!

Men jeg tilstaaer det, at efter alt hvad jeg af dette Slags har været Vidne til, og efter alt hvad jeg hører af saakaldte kyndige og fornuftige Folk, anseer man i de høiere Kredse ingenlunde Julislaget som Begyndelsen til et tilsvarende Sommertog, men som en saadeles Undtagelse fra den rette Tingenes Orden, saa, langtfra at regne paa den rimelige Raadvildhed hos Fienden i det første Øieblik, skal man give ham Ro til at betænke sig og da see, hvad han vil giøre, for derefter at tage sine Forholds-Regler, naar man tillige har seet, hvad Virkning Julislaget vil giøre i Berlin, Petersborg, London og Paris, hvor det maaskee kan aabne nye Udsigter til en „hæderlig" Fred, der uden meer Forbittrelse og Blodsudgydelse kan ende den sørgelige Krig, og fornye den glædelige Enighed, hvori vi fordum levede med de kiære Holstenere og de verdensberømte, ligesaa høimodige, som høilærde Tydskere!

Jeg tilstaaer altsaa, at jeg for Øieblikket slet ikke venter nogen Følger af det ikke blot glimrende og lykkelige, men, i vor lille Kreds, store og uforglemmelige

Juli-Slag, der kunde og burdeført til en afgiørende Seier og en livsalig Fred, slet ikke venter andre Følger deraf, end dem vi alt har seet i Skillingsbladene, i Aviserne og i deres flittige Læseres og Læserinders Aasyn; men fordi dette, under Fædernelandets høistfarlige Stilling, giør mig inderlig ondt og driver mig til at sige hvad for Øieblikket neppe nogen gider hørt, men mange vil finde uforsvarligt, saa er jeg dog saa langt som nogen fra at anslaae Følgerne af Julislaget lavt, enten for Øieblikket eller for Fremtiden, og efterat have viist, at dets Glands paa ingen Maade blænder mig, skal det være mig en sand Fornøielse at vise, at jeg baade seer Glandsen og har det Haab, at den skal udbrede sig langt videre end dens fleste Beundrere vel tænker.

Først vil jeg da lade Øiet dvæle ved Slaget, eller rettere ved Begivenheden, ved Storværket selv, som jeg vissselig haaber, skal giøre Frederis, den haardt hjemsøgte By, og Dagen, den længe og smertelig forhalede Dag, den sjette Juli, berømte saalænge Danmark staaer, og saavidt som Danskernes Rygte gaaer, og her er det jo Dagens Helt, Sjælen i det hele Foretagende, den kun altfor meget savnede Olav Rye med sine kiække Følgesvende over Fiendernes Lig til Odins Hall, som drager Alles Øine til sig.

Ingen af dem vidste maaskee ret hvad de vilde

eller turde haabe for Øieblikket at udrette, men de var aabenbar opglødede af den kiærlige Følelse, trods alt hvad der maatte voves, at giøre deres Bedste til en god Ende paa den aandsfortærende Uvirksomhed, og paa det utaalelige holstengottorpske Overmod, der nu i hele tre Maaneder havde seipint Danehæren, og aldrig kæmpedes der kækkere for et Øiemed saa ædelt og et Haab saa nøisomt, men aldrig kronedes heller den kraftige ædle Bestræbelse med et mere fuldstændigt og glimrende Held, saa jeg nødtes til at tænke paa, hvad jeg næsten reent havde glemt: hvad Aanden hvidskede til mig i Mai, da jeg var nær ved at mistvivle om Alt:

Ryst du kun ikke for Gjallarhorn!
For det ryste Hanen kun Vinger!
Thi Dagmoder sidder bag Morgenmulm
Og bryder det brat med Guldfinger.

Kæmperne vaagne i Valhall nu,
Men ikke til Ragnarok-Striden,
Kun Hjemlov de faae til at kæmpe for Nord,
Som ei enten før eller siden.

Odin, han kalder Valkyrier op
Endnu førend Fuglene sjunge,
Og blot med et Hop staae de alle paa Gulv,
For dem gjør ei Aarene tunge.

Gøndul og Skøgul! det runger i Hall:
I følge Enheriers Skare!
I følge dem nærmest til Sønder-Jylland
Og melder, det har ingen Fare!

Tydskerne alle I sende til Hell!
Hun altid var deres Gudinde.
Og mærker ei fleer af de Nordiske Mænd,
End Seiren maa koste at vinde!

Raadgrid og Randgrid med Rist og Mist!
I tappe af Tønder de bedste!
Thi Vinen skal springe som Fos i Kvæld,
Naar Hjertegrunds Helte os giæste.

Enherier alle skal drikke med mig
Jaften af klare Guld-Bægre,
Med Giæsterne drikke vi Nornernes Skaal,
Som styre, saa Hjerterne seire!

Brage skal kvæde ved Harpen derom,
Saa lytte skal Fuglene alle,
Og kvidre til Omkvæd paa gyngende Kvist:
Saa Høitid de gjør i Valhalle*)!

Bedre kan jeg ikke udtrykke hvad Indtryk Juli-Slaget har gjort paa mig, end ved uden al Indskrænkning at anvende dette som Spaadom derpaa, og denne levende Følelse, at igrunden har vi dog endnu baade Mod og Kraft til i Kamp for vor Odel at følge Heltefædrene, og har Seier-Lykken dog ogsaa endnu baade Lyst og Lov til at følge os, denne levende Følelse, som jeg er vis paa, hele Danehæren og Folket i det hele deler, med den stolte Julidag for Øie, det er i mine Tanker en Følge, der igjen vil blive Moder til herlige Følger saamange som Stjerner paa Himlen.

Det er blevet til et Mundhæl: de vandt, som de tabte i Skaane, og jeg formoder, det kommer deraf, at den Danske Landhær egenlig ingen Seier har vundet siden Nederlaget i Skaane under Christian den Femte, og i alt Fald har de Danske aldrig

*) Af Heimdals-Sangen i „Danskeren" Nr. 19 fra iaar, hvorved jeg kun vil bemærke at Skænke-Møernes Navne „Raadgrid og Randgrid" burde været fordanskede til „Raadfred og Skjoldfred."

vundet nogen ret Seier over Holstenerne siden de 'for sexhundrede Aar siden, under Valdemar Seier, tabte det berømte Slag ved Bornhoved, og naar man betænker, hvilken Rolle Holstenerne, og især Rantzauerne, har spillet i den saakaldte Danske Hær snart i hele den Oldenborgske Tid, da kan man godt forstaae, at Holstenerne maatte være meget faste i den Tro, at Danskerne umuelig kunde overvinde dem. Vel tabte de nu aabenbar Ligevægten ifjor ved Bau, men deels kunde de med Rette klage over slet Anførsel, deels var Tropperne endnu lidt skye for at bære Avindskjold mod den Fane, hvortil de havde svoret, og endelig trøstede Holstenerne sig med, at Hedemann var dog ogsaa en Holstener. Jaar derimod, efterat Hæren var blevet saa godt ophidset og saa vel optugtet, som mueligt, til at hade og foragte de Danske, da den var blevet rigtig opstrammet og blev herlig anført paa preusisk, da blev Holstenerne unægtelig slaaet, som man tærsker Korn, af den ragdanske Hær med en Nordmand i Spidsen, saa nu er det ganske vist, nu kan Holstenerne ei engang skjule det for sig selv, og mindre for os, at vi kan magte dem, naar de er allerstærkest og staaer allerstivest, og dermed begynder da en heel ny Tidsregning i Norden.

Ja, de Sprænglærde maae lee, saameget som de vil! jeg leer igjen og siger ganske tørt: enten I vil troe det eller ikke, saa er nu „Holger Danske" ganske rigtig kommet igjen og har ved Frederis klarlig beviist, at Nørre-Jylland ganske rigtig, som det lyder i Kæmpevisen, er hans Bugge, som han vil vide at forsvare mod Stærk Diderik og alle hans Jetter. Og eftersom det alt før Juli-Slaget i en god Tid faldt mig ind at opfriske Kæmpevisen om Holger Danskes Tvekamp med Burmand, saa maa jeg nødvendig efter Juli-Slaget, som Lykønskning til en endnu langt bedre Tid, huske mine Læsere og Læserinder paa Kæmpe-

visen om „Holger Danske“ og Stærk Diderik, der passer vidunderlig godt til Omstændighederne.

Stærk Diderik boer sig udi Bern,
Med atten Brødre giæve,
Og hver af dem haver Sønner tolv,
Stor Manddom de bedreve.
Nu stander Striden i Nør under Jylland!

Stærk Diderik har og Systre nok,
For de er alle femten,
Og hver af dem haver Sønner tolv,
Den yngste, hun har tretten.

For Diderik gik nu frem at staae
Saamange Kæmpekroppe,
Jeg siger det foruden Tant,
De saaes over Bøgetoppe!

„Nu draget vi har i mange Aar
Med Kæmper i Flok Staalhandske,
Dog end vi høre, i Nørrejylland
Os byder Trods Holger Danske!

Det, vi have hørt om hans Hovmod,
Det haver os voldt stor Vaande;
Han lader sig krone med røden Guld,
Og vil os ei gaae til Haande!“

Og Sværting stak frem en stor Staalstang,
Begyndte dermed at true:
„Vel hundrede af Kong Holgers Mænd
Jeg regner ikke ved en Flue!“

„Og hør du, Sværting, du sorte Svend!
Du agte dem ei saa ringe!
Jeg siger dig, alle Kong Holgers Mænd
De ere fuldraske Drenge.“

Det svarede høien Bærmeris,
Det Ord tog han til Giemme:
Vi giæste Kong Holger i Dannemark,
Og see, om han selv er hjemme!

Stærk Diderik sendte Kong Holger Bud
Og lod ham saa tilbyde:
Hvad heller vil du stride med os,
Eller du vil Skatten yde?

Kong Holger, han blev saa harm i Hu,
Han ikke paa Svar lod vente:
Hvo Skat vil kræve af Danske Mænd,
Han faaer den og selv at hente!

Kong Holger og Stærk Diderik,
De mødtes midt paa den Hede,
De sloges ret af Hjertensgrund,
De var i Hu saa vrede!

Af Blod der randt fuldstrid en Strøm,
Under Bjerg i dybe Dale,
Og de, som krævede Skatten ind,
De maatte den selv betale!

Og her laae Hest og der laae Mand,
De bedste Venner adskildes,
De loe ei efter det varme Bad
Nær alle, som kom til Gildes!

Og det var høien Bærmeris,
Hans Brouten ham gik af Minde!
„Nu lever ei Hælvten af vore Mænd,
Hvor skulde vi Seier vinde!“

Stærk Diderik tog da selv tilbeens,
Han løb over Bjerge og Dale,

Og Sværting, han tog den samme Vei,
Hvor fast han end før turde prale!

Det meldte Vidrik Velandsen,
Han holdt under grønne Lide:
Fuldlidet skal I rose deraf,
I var i Danmark at stride!
Nu stander Striden i Nør under Jylland!

Ja, Gud skee Lov! det var et Kæmpeskridt til Fred, om ikke til Fred med Tydskerne, saa dog til Fred for dem, thi ligesom det er Holstenerne, der har bragt os de andre paa Halsen, saa vil det jo altid være dem, der gaaer i Spidsen, og nu, da de har lært, at vi tør søge dem og kan ramme dem selv bag ved deres bedste Skandser, nu betænker de dem vel lidt, før de møder os i aaben Mark! Vist nok faaer vi ikke rigtig Fred, forend vi paa en eller anden Maade kan faae ligesaa godt Ram til Preuserne, der, med deres Keiserfluer i Hovedet, er ligesom Viben, der vil værge hele Marken og kan ikke værge sin egen Rede; men vi veed, fra Auerstädt af (1806), at de kan ogsaa prægtig rende, naar de blot faaer et godt Smæk for Panden, og skiøndt der kun er maadelige Udsigter til, at vi tør give dem det, saa er jeg dog vis paa, at Jyden sparer det ingenlunde, naar han blot kan faae Lov til at knytte Næven ordenlig!

Bestillinger paa „Danskeren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 28. Juli. Nr. 29.

Danmarks Helteskygger og Græde-kvinder.

Helte-Skygger! I, som svæve
Trindt mig, hvor jeg staaer og gaaer!
Hvoraf rystes I og bæve,
Som kun loe ad Banesaar?
Hvoraf falmer Straaleglandsen?
Hvoraf visner Laurbærkrandsen?
Hvad er haardere end Død?

Kvinder! I, som trindt i Vangen,
I de Boldes Huus og Hjem,
Høit opløfte Jammersangen,
Vride Hænderne for dem!
Det er eders Hulk, der ryster
Kæmpe-Skaren lig en Kryster,
Eders trøsteløse Graad!

Men hvi blegne eders Kinder
Under slig en Hulkegraad?
Er ei meer, I Dannekvinder!
Veed I ei for Sorgen Raad!
Springer ei af Sanger-Røsten
Ud til eder Skjalde-Trøsten:
Danmarks Helte aldrig døe!

Er for eder Fædrelandet
Kun det store Græstørv-Lag,
Hvormed Helte Blod har blandet
Paa den hede Sommerdag!
Er ei Hjertens-Deiligheden,
Moder-Skiødet, Gladhjems-Freden,
Længer værd at bløde for!

O! gid kun ved eders Brøde
Falmed Heltelivets Glands!
Snart igien med Kinder røde
I det bandt en Rosenkrands,
Og, som eders Øine funkle,
Skulde Helteskygger dunkle
Skinne med fordobblet Glands!

Men o vee! det er med Rette,
Naar I hulke: ingen Trøst!
Thi fra Grændsen Danmarks Vætte
Raaber med fortvivlet Røst:

Ak! min Dødsdom underskrevet
Nu med Helteblod er blevet!
Nu er tabt den Danske Sag!

Ingen Trøst til dem, der sørge
Ved den store Gravhøis Fod!
Intet Svar til dem, som spørge:
Hvorfor randt det ædle Blod?
Ingen Lyst til dem, som lide
Nu for Danmark Kval og Kvide
Under Saar og Lemmelast!

Ved den store Seier vundet
Lydt jeg raabde: rosenrød
Er nu Lykkens Soel oprundet,
Mulmet kiækt den giennembrød!
Dyrebare Morgenrøde!
I din Glands skal Danmark gløde
Som de gamle Heltes Brud!

Men til Solens Morgenstraaler
Dønned det fra kulsort Sky:
Evers Magt ei Mørket taaler,
Derfor: Stilstand! Nat paa ny!
Heltekamp og Seier vundet,
Som en Morgendrøm forsvundet,
Kommes aldrig meer ihu!

Derfor hulker! Dannekvinder!
Selv ei veed jeg bedre Raad,
Ogsaa mine gamle Kinder
Fures af den tunge Graad;
Thi naar Heltedaad og Seier
Intet Gran i Skaalen veier,
Da er tabt den Danske Sag!

Dog, naar hele Folket græder,
Ei for Balders Færd til Hell,
Men for Danmarks Held og Hæder,
Som skeer soleklart Uskiel,
Da maa det Hans Hjerte røre,
Som i Lydskjalv aabent Øre
Har for hvert et Hjertesuk!

Fra ham selv kom Hjerteblodet,
Som i Kiærlighed udrandt,
Og fra ham kom Lovemodet,
Som den klare Seier vandt,
Og fra ham kom Seiers-Glæden!
Kom fra Trolde Sorg isteden,
Troer I ei, Han knuser dem!

Derfor, Græde-Kvinder fine!
Troer dog hvad vi ei kan see:
Guders Ynk med Hjertets Pine,
Guders Harm, naar Trolde lee!

Græder mildt, saa det kan mærkes,
Evers Tro paa Gud forstærkes!
Haab til Ham beskæmmes ei!

Helteskygger! hvorfor svæve
Trindt I om den gamle Skjald,
Som ei meer sin Røst kan hæve
Høit paa Thing i Konge-Hall?
Gaaer til dem, som Snekken styre!
Lad dem see den Synd uhyre,
De begaae mod Heltedaad!

Olav Rye! folkekaaret
Til at føre Heltes Sag!
Træd for Raadet! peg paa Saaret:
Banesaar fra Seirens Dag!
Spørg dem, om de tør forsvare,
At omsonst din Helteskare
Kiøbde Seir med Liv og Blod?

Juli-Slaget og dets Følger.

II.

Saavidt som jeg kan mærke, gaaer det i Kjøbenhavn med Julislaget, ligesom det gaaer med Mirakler mellem de Vantroe, thi i det første Dieblik var der hverken Maal eller Maade med Forundringen, fordi saadant et Slag og saadan en Seier af blot og bar Danske Folk hørde i de Flestes Dine til de umuelige Ting, hvorom vel Fusentaster, som jeg og mine Lige, kunde drømme, men som dog aldrig kunde skee; nu derimod begynder man allerede at forklare sig det utrolige Vidunder, som om det igrunden var en Hverdags-Begivenhed, der kun ved et særdeles Lykketræf vandt en Glimmer, som blændede selv fornuftige Folk.

Saaledes seer jeg af Berlings-Avisen for iaftes *), midt i „Forsvaret" mod Tydskernes Nedsættelse af Storværket, klare Beviser paa, at Beundringen af Danskernes utrolige Heltegierning i en vis Kreds aldeles har tabt sig, saa man indrømmer Fienden, at „beruſede" var Danskerne naturligviis, vel ikke af „Brændeviin med Peber", men dog af Lyst til at tage „blodig Hevn over ufortjente Forhaanelser" og „af Begeistring for deres elskede Fædrelands krænkede Ret", og det ind-

*) Tirsdagen den 17de Juli.

kommes, at skiøndt den nærmere Grund til Seieren „hovedsagelig (hauptsächlich) var det danske Infanteries uforfærdede Mod og usvækkede Kampdygtighed“ saa maa dog den fjernere Grund tilskrives „Beleiringshærens Selvtro (Selbstvertrauen) til sin egen Uovervindelighed, og den Omstændighed, at Beleiringshærens længere tilbagestaaende Batailloner ikke med tilbørlig Hurtighed og Kraft understøttede Skandsernes deelviis (theilweise) haardnakkede Forsvar.“

Videre at giennemgaae dette meer end halvtydske Forsvar, ikke for Storværkets Virkelighed, men for den Næsviished af os at slaae Tydskerne saa de kan føle det, vilde være alt for ærgerligt, og jeg anfører det egenlig blot som et sørgeligt Beviis paa, at ikke selv Julislaget har forandret det mindste i visse saakaldte danske Folks Forestilling om Danmark mod Tydskland, som „Tid mod Evighed“, og om Folkeaand og Fædernelandskiærlighed som en Rus, ja, egenlig som en „Fanatisme“, der kun bliver undskyldelig, naar man har ufortjente Forhaanelser at tage blodig Hevn over og den strænge Ret at sværme for.

Det er nemlig min Betragtning af Julislaget jeg vil meddele mine Læsere og Læserinder, og den maa nødvendig være hvad jeg kalder den kiøbenhavnske aldeles modsat, thi ligesaalidt som min Forundring over Storværket i første Dieblik var overdreven, ligesaalidt er

den siden aftaget, men tiltager tvertimod daglig, jo nøiere jeg betragter de Omstændigheder, hvorunder det er skeet.

At nemlig de Danske Løver, naar de blot fik Lov til det, kunde rive det Holstenske Neldeblad i tusind Stykker, uden at bryde sig om, det brændte lidt, det var hos mig en gammel Tro, saa jeg fandt den fuldstændige Seier ved Frederis aldeles i sin Danske Orden, og idet jeg ret inderlig glædede mig over Seieren, kunde jeg dog ikke lade være at sørge over, at den ei paa staaende Fod blev benyttet til det Uberegnelige, som Danehæren efter en saadan Seier kunde udrettet i to Gange fireogtyve Timer. Efterat jeg imidlertid havde opgivet „Fortsættelsen" som hvad der overgik vel ei vor Evne, men dog vor Dristighed eller vor Oplysning, da begyndte jeg først ret at beundre Storværket, som udøvet trods vor Mangel paa Overblik og paa den folkelige Selvtillid, som Berlings=Avisen vel paastaaer, er meget farlig i „Felten", men som jeg, med Historien for Øie, dog kan see, er meget ønskelig i „Marken", altsaa udøvet blot af Danskernes dunkle Fædernelands=Kiærlighed og af det uvilkaarlige Løvemod, der farer i dem, naar de føler, at alt hvad de elsker staaer paa Spil, saa nu maa det „briste eller bære".

Ja, at den Danske Fædernelands=Kiærlighed, trods alt det Vand, der er øst paa den, dog i sin dybe Dunkelhed er saa brændende, og at det Danske Løvemod trods alle de Skrækkebilleder, man har opstillet, endnu er

saa funklende, som Julislaget har viist, det er i Sandhed et Dansk Vidunder, som man forgjæves kan løbe Verden rundt og lede om Magen til, thi at Danehæren her overgik alt hvad man enten kan tvinges eller afrettes til, saa vidunderlig, at de største Exercermestere og de dybest indviede i „Disiplinens" Mysterier, var nær ved at gaae fra Vid og Sands, det er en Kiendsgierning, om de end allerede nu trøste sig med, at det var kun en Ruus og igrunden en grov Feil, og at Udfaldet tildels skyldes en vis Mangel i Afretningen af Fjendens længere tilbagestaaende Batailloner. Man behøver ogsaa kun at pege paa den oplyste Kiendsgierning, at i det mindste fire af vore længere tilbage staaende Batailloner netop ved Afretningen hindredes fra at komme deres haardt kæmpende og haardt medtagne Brødre til Hjelp, for at alles Øine kan see, hvor ganske vidunderlig Fædernelands-Kiærligheden og Løve-Modet maa have besjælet vore fjorten, femten Batailloner, som, mod en omtrent lige Styrke bag tretten stærke Forskandsninger, udrettede hvad der grændser til Umuligheder!

Uagtet jeg derfor har maattet opgive alle mine Forhaabninger om øieblikkelige Følger af Julislaget, som enten kan kaldes store eller glædelige, ja, uagtet jeg selv maa være den første Historieskriver, som med Forbauselse beretter, at Julislagets nærmeste offenlige Følge var unægtelig Vaaben-Stilstanden af tiende Juli, saa

svækker det dog ikke i mindste Maade enten min Beundring af de Danske Seierherrer, eller mit Haab om store og glædelige Følger af det over al Verden straalende Beviis paa det Danske Folks Kraft og Mod til at giøre Underværker, naar det giælder Fædernelandets hellige Sag.

Jeg vil ikke lade stærkere end jeg er, derfor har jeg ladet de Rim aftrykke, hvori min dybe Smerte og Raadvildhed gav sig Luft ved den første Efterretning om den over al Maade urimelige, utrolige Vaabenstilstand, og kiender jeg mit Folk ret, da vil de deri finde den Danske Følelse, som de af Erfaring kiende, levende og sandt udtrykt; men ved rolig at overveie det Hele, er jeg dog allerede nu kommet til den Indsigt, at Vaaben-Stilstanden vel er saa sørgelig og saa ærgerlig som muligt for Øieblikket, men at Julislaget, langtfra at kunne giøres enten unyttigt eller ufrugtbart ved den, vil baade gavne og glæde os og vore Efterkommere, saalænge Verden staaer. Julislaget har nemlig vidunderlig oplivet og vil stedse kiendeligere oplive den sikkre Følelse hos Danehæren og det Danske Folk, at det er ikke Æventyr, men Sandhed, hvad vi høre og læse om vore gamle Forfædres heltemodige Opoffrelser og glimrende Seire for Fædernelandet, og om den vidunderlige Lykke midt under al Verdens Ulykker, der saa tit har frelst det lille, men mageløs gode Danmarks Rige, og

at vi, som har opdaget samme Kiærlighed og samme Mod hos os og vore Børn, vi kan trøstig giøre Regning paa den samme Lykke. Og hvorledes skulde vel en saadan folkelig Oplivelse blive ufrugtbar, forbi man med Konst for Øieblikket fremmaner en rædsom Døds-Stilhed! Vi har jo dog aldrig seet, at nogle faa Dages Kulde, efter et mildt og deiligt Foraar, tilintetgjorde Jordens Frugtbarhed eller Haabet om en velsignet Høst. Man kan jo ogsaa med et halvt Øie see, at skiøndt Vaabenstilstanden fulgde strax efter Julislaget, saa fulgde den dog ingenlunde af Julislaget, men kommer kun trods det, og hvad der kommer trods Julislaget, maa jo vente samme Skæbne, som hvad der i Julislaget trodsede de Danske Løver!

Uagtet jeg imidlertid ikke længer gruer for Vaaben-Stilstanden i Julislagets Kiølvand, saa kan jeg dog umuelig glemme enten dens Urimelighed eller dens Farlighed for Danmark, og nødes derfor til at spørge, hvad i al Verden der dog vel kan have bevæget vort ansvarlige Rigsraad til at samtykke deri? Selv vil jeg ikke vove at besvare dette vanskelige Spørgsmaal, da jeg vel veed, at Rigsraadets Tankegang er saa langt fra min, som Østen er fra Vesten; men da jeg tør forudsætte, at den er ikke nær saa langt fra Berlings-Avisens, vil jeg ved dens Hjelp see til at besvare Spørgsmaalet.

At nu Berlings=Avisen just ikke meget glimrende forsvarer Julislaget, har vi seet, men Julislaget kan da ogsaa godt forsvare sig selv, og vi skal nu see, om det er lykkedes den bedre at forsvare Vaaben=Stilstanden, der aabenbar kan trænge til Forsvar, da den angribes fra begge Sider og er som mellem to Regle.

Hvad der nu for Øieblikket betydelig letter Forsvaret til den Danske Side er aabenbar vort Ubekiendskab med Sagen, thi Avisen holder sig nu til det eneste Bekiendte, som er „Navnet" og stræber ikke uden Held at bevise, at hvor skurrende end Navnet med Rette er blevet i Danske Øren, ved den gruelige Tilstand, som sidst i syv Maaneder og derover bar det, saa bør vi dog være saa fornuftige ikke derfor at fordømme alt hvad der bærer dette Navn. Forsaavidt er altsaa Forsvaret, i det mindste hos mig, fuldkommen lykkedes, men da det dog ingenlunde er det meget uskyldige Ord „Vaaben=Stilstand" der trænger til Forsvar, men den under dette Navn sluttede Berlinske Aftale, saa skulde man tænkt, at Forsvareren vilde gjort os bekiendt med den og viist, at den var saa gunstig for os, som vi, selv efter Soel=Seieren, kunde forlange eller vente den. Det skeer imidlertid ingenlunde, da hele Resten gaaer ud paa, at dels skal den ikke være nær saa slem som den forrige, der nu indrømmes at have været baade hovedløs og utaalelig, og dels maa Danmark nøies med hvad det kan faae,

da det i Længden umuelig kan forsvare sig imod Tydskland.

Hvad nu det første angaaer, da kan Ingen bedømme det uden at kiende hele den ny Vaabenstilstands baade offenlige og hemmelige Indhold, men da Forsvareren selv forbereder os paa adskilligt „haardt og saarende“, saa maae vi være belavede paa at finde den ny Vaabenstilstand igrunden ligesaa utaalelig, som den forrige, og altsaa kun forsvarlig med den samme Grund, som man forsvarede den forrige med, nemlig den strænge Nødvendighed, som giør at et Folk, der umuelig kan forsvare sig mod sin Fiende, maa tage hvad det kan faae, enten ved Fiendens Ædelmodighed eller ved høimodige Venners Mægling.

Danmarks Afmagt, det er altsaa hos den ny Vaabenstilstands Forsvarere, ligesom hos Marts-Ministeriet, efter deres egen Bekiendelse den eneste Grund til at nedlægge Vaaben, istedenfor med væbnet Haand at tilkæmpe sig en hæderlig Fred, og denne „Danmarks Afmagt“ forudsat, da veed vi, at Nød bryder alle Love, men at nu det Danske Folk ikke troer paa denne sin Afmagt, det beviser iblandt andet Julislaget, og den fuldstændige Seier over en stærkt forskandset og haardnakket Fiende skulde jeg mene, beviser det Modsatte ad Afmagt, saa, dersom vort Rigsraad desuagtet troede paa denne Afmagt, da maatte det jo selv finde, at det

var aldeles ufolkeligt, altsaa ingenlunde paa sin rette Hylde. Jeg veed nok, at den forrige Krigsminister, og venteligt hele Martsministeriet, havde faaet det fortvivlede Indfald, at det var hans Kald at frelse Danmark, ikke fra Tydskerne, hvad han fandt latterligt at tænke paa, men fra sig selv, fra den taabelige Grille, at der endnu var et Dansk Folk, der med Guds Hjelp kunde forsvare sit Fædernelandl mod sine Naboer; men jeg veed ogsaa, at hans Beviser for Folkedøden fandt, som de maatte, Folkeøret døvt, og at fremfor alt Julislaget har viist, at Døvheden ei havde sin Grund i Død men i Liv, saa November-Ministeriet vil dog vist ikke fortsætte den fortvivlede Bestræbelse at betage det Danske Folk sin Tillid til Gud og sit eget Hjertelag, og bevæge det til af Frygt for Døden at kaste sig i dens Arme!

Dog, lad os ikke giøre Berlings-Avisen Uret, men holde os til dens egne Ord, som er disse: Enhver maa kunne sige sig selv, at den overmægtige Fiende maatte kunne bruge sin Overmagt ganske anderledes end det hidtil er skeet; Enhver maa kunne regne sig selv til, at Tiden ei kan være langt borte, da Fortsættelse af Krigen vilde bringe nær til Udtømmelse af Landets Kræfter.

Det er jo en følgelig Sag, at har Fienden virkelig havt Overmagten, da kunde han brugt den ganske anderledes end han har brugt sin Magt, men da Villien har

været god nok, slutter det Danske Folk netop af Fiendens smaa Bedrifter, at han ikke har havt Overmagten, og havde vi kun baade ifjor og iaar brugt den Styrke, vi havde, med Dristighed og Klogskab, da troer de, som stod ved Dannevirke, slog fra sig ved Dyppel og seirede kongelig ved Frederis, at end ikke Fienden selv skulde pukket paa sin Overmagt, men snarere tigange saa lydelig som hidtil, klaget over, at vi altid angreb med „vidt overlegen Styrke“.

Om nemlig Tydskerne end havde, hvad de aldrig har havt, fulde hundredetusinde Mand mellem Elben og Aarhuus, saa kan vi dog, med Søen i vor Magt, rimeligviis komme saa mandstærke iland hvor vi vil, at vi ogsaa i Tal kan maale os med Fienden, og hvad behøvede vi da at bryde os om, hvormange Millioner der er i Tydskland! Klækker det ikke at slaae eet eller to, saa faaer vi slaae tre Dommedags-Slag, og har vi giort Kaal paa det første Hundredtusinde, da kan vi rolig vente paa det andet, til vore Drenge blive store!

At Danmarks Kræfter og især dets Pengemidler snart kunde udtømmes, naar Krigen gik i Langdrag, det er vist nok, men just derfor skulde vi ikke ifjor have spildt den ædle Tid paa frugtesløse Freds-Underhandlinger, eller tilsat de mange Penge under en ynkelig Vaabenstilstand, og derfor skulde vi endnu mindre iaar ligget og syltet Valle paa Als og svedt Blod i Frederis, endnu mindre iaar slutte en Vaabenstilstand, der vil koste mange Penge til ingen Nytte og kan umuelig føre til en hæderlig Fred!

Altsaa, har Rigsraadet ingen andre Grunde at forsvare den nyeste Vaabenstilstand med end Berlings-Avisens, da har Det slet ingen, som det Danske Folk kan tage imod; thi at sige til et heltemodigt, giennem Aartusinder ubetvunget Folk: du er afmægtig og aflægs, kan ikke længer forsvare dit Fædernaland, derfor maa du tage hvad din overmægtige Fiende vil unde

eller dog paa høie Velynderes Bøn indrømme dig, det er baade før og efter, men dog især efter Juli-Slaget saa oprørende, at selv Fienden skulde betænke sig paa at føre det Sprog!

Medens jeg derfor taalmodig vil vente paa, at Rigsraadet baade siger os reentud, af hvad Grund, paa hvad for Vilkaar og med hvad for Udsigter, Det har sluttet den i mine Øine urimelige, skadelige og høistfarlige Vaabenstilstand, fire Dage efter Juli-Slaget og Dane-Seiren, da har jeg det sikkre Haab, at det Danske Folk hverken seer Maaneder eller sexhundrede Aar efter Juli-Slaget, før det virkelig, som Gud forbyde, bukker under, vil troe paa Danskens Afmagt og Tydskens Overmagt, eller afstaae en Fodsbred af sit Fæderneland til Fienden, men naar et af to maatte vælges, dog heller uddøe med Æren paa Valpladsen end uddøe med Skam paa Møddingen!

Til Slutning vil jeg minde mine velvillige Læsere og Læserinder om det „Nydanske Bjarkemaal“ der i „Dansken“ Nr. 18 fra iaar begynder saaledes:

Gudhjemmets Hane goel,
Han med Gylden-Kammen,
Op stod vort Nordens Soel,
Som til Fryd og Gammen,
Kaster Glands paa Daners Skjolde
Og paa Kæmper bolde!
Op at ride før Dag Danmarks Lykke imøde!

I Mai kan jeg vel tænke, de havde ikke Mod til at synge det Bjarkemaal, men i Juli og derefter, da veed jeg, de tør godt, og vore Løveunger, som stod saa smukt „op før Dag“ ved Frederis, kunde nu høit trænge til en saadan opmuntrende Sang!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansken.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 4. August. Nr. 30.

Danmarks Bestandighed.

„Danmark bestaaer!" kan jeg vel som en Bog-titel ingenlunde rose, men den lille Bog, som under denne Titel nylig er udkommet, den maa jeg netop derfor saameget varmere anbefale alle mine Læsere og Læserinder, da det let kan gaae dem som mig, at den meget dunkle og, som det synes, lidt „søgte" Titel snarere virker fra-stødende end tiltrækkende, og Bogen dog ikke blot for-tjener at læses af alle Danskere, men vil fornøie alle sine Danske Læsere og Læserinder, hvad jeg kun tør sige om meget faa af vore nye Bøger. Altsaa, baade Titelblad og Fortale vil jeg raade til at springe over, og er da vis paa, at Resten vil anbefale sig selv til alle Danske Hjerter, thi hvad der i mine Øine giver denne lille Verse-Bog et sjeldent Fortrin for de mange, baade store og smaa, vi i den seneste Tid har faaet, det er hverken hvad man kalder forbausende

Genialitet eller konstig Udførelse, men det er den dybe, Danske Hjertelighed, som aander Liv i alt, hvori Danmark og Danskheden speiler sig.

Det er det, dog vel nu i vor Læseverden temmelig bekiendte, Sagn om „Vermund og Uffe“ som her er oplivet til et Billede af Danmarks Trængsel, Sorg og Kvide, som de just nu staaer os levende for Øine, men ogsaa til et Billede af Danmarks Haab, som nu for det meste kun synes svagt, og af Danmarks Seiersglæde, hvoraf vi kun nys, de første Dage efter Juli-Slaget, har seet et flygtigt Glimt, som der staaer i Visen:

Glæden er lig en flygtig Ven,
Som paa en Reise man finder,
Og som, i det han farer hen,
Kysser os ømt og forsvinder!

Sagnet selv om den gamle, blinde Dane-Konge paa Jellinggaard, som den tydske Saxer-Konge satte Kniven paa Struben, og om Kongesønnen Uffe, der gjaldt baade for hovedløs og maalløs, men fik ved den tydske Uforskammenhed pludselig baade Mund og Mæle og Mod til at udæske Saxer-Kongens Søn selvanden til at slaaes med sig om Danmarks Rige paa en Holm i Eider-Strømmen, det Sagn, seer man strax, er ligesom gjort til af sig selv at leve op under den nærværende Krig om Eider-Grændsen, saa der hører ingen skabende

Indbildnings-Kraft til heri at finde et Billede af det nærværende og et lykkeligt Varsel for det tilkommende. Ligesiden den jydske Krigs Begyndelse har man derfor hørt tale om „Vermund og Uffe" og om Skræp, det gamle Heltesværd, som Vermund, deels fordi han vel ikke tænkde meer at have det behov, og deels fordi han ikke vidste, hvem der kunde føre det, havde gravet ned, men lod nu grave op igjen, og hørde, hvor han tvivlraadig sad paa Eider-Bredden, to Gange synge saa lifslig, at han ei kunde tvivle om at jo begge Tydskerne fik deres Banesaar, saa Anvendelsen af Sagnet er heller ingenlunde ny, men det er den „gode Omgang" dermed, den fædernelandskiærlige Behandling deraf, som jeg maa rose, og som alle Danskere vil sætte høiere Priis paa, jo klarere de seer, hvor sjeldent sligt er nuomstunder, og hvor meget der maatte til for at gjøre det muligt.

Sagen er nemlig den, at store Ord om Folkelighed og Fædernelands-Kiærlighed, dem har man nuomstunder allevegne nok af, og saamegen Smag har man ogsaa, at man finder det smukt, naar der fremhæves en slaaende Lighed mellem et Oldsagn og en af Dagens Begivenheder hos et og samme Folk, og jo vigtigere Dags-Begivenheden er, og jo lykkeligere et Varsel Ligheden giver, des fornøieligere finder man det naturligviis; men selv de, der fremhæve slige slaaende Ligheder og lykkelige Varsler, og som i det hele føre Ordet for den

brændende Fædernelands=Kiærlighed og den udødelige Folke=Lighed, de troer sædvanlig slet ikke eller dog kun halvveis hvad de selv siger, og undskylder sig snarere, om ikke for Almeenheden, saa dog for deres gode Venner, dermed, at man maa lade som man troede det, for Virkningens Skyld paa Folket, paa Almuen, paa Massen, eller hvad man kalder det, man nok vil beherske til sin egen Fornøielse og bruge til sine Hensigter, men vil ingenlunde selv høre eller regnes til, end sige sammensmelte med, hvad man kalder at tabe sig eller vel endog fortabe sig deri.

See, dette giør ikke alene de fleste saakaldte fædernelandske Opmuntrings=Taler og folkelige Digtninger i vore Dage kolde eller tomme, men giør let hele det saakaldte folkelige Opsving til et Giøgle=Spil, eller dog til et tragi=comisk Optrin, som man maa baade lee og græde over; men ligesom der hos os, ved Siden ad det parisiske Folke=Skuespil, meget maadelig fordansket, har viist sig en virkelig Folke=Rørelse, nokfom kiendelig paa den virkelige Opoffrelse og den kraftige Bedrift, saaledes har man ogsaa ved Siden ad megen Skvalder, hørt dybe Toner fra Folke=Hjertet og seet klare Træk af Folke=Livet i Sang og Tale, og hertil hører den kiærlige Fremstilling af den danske Trængsel og Frelsning, Sorg og Trøst i gamle Vermunds Dage. Det er fra først til sidst hvad jeg kalder den Danske Troes=

Bekiendelse, skrevet paa godt Dansk, som alle Danskere forstaae og kan læse med Fornøielse, og saa lille en Roes som det er i manges Øren, saa er det dog en stor Roes i min Mund, thi Troen paa Danmarks Bestandighed og Følelsen for Danskhedens Yndighed under hvilkensomhelst naturlig Skikkelse, og Øret for Modersmaalets dybe, deilige Klang i sine Ordsprog og alle sine ægte Udtryk, det er mig langt mere værd end de største Konstværker, fordi hvor disse Ting findes, der er de baade folkelige Livstegn og der tjene de til at vække og nære Folke-Livet i en videre Kreds.

Hos Nordens Skjalde, selv Danmarks saakaldte „nyere Digtere" iberegnede, har nu vist nok denne folkelige Grund-Tro, Grund-Kiærlighed og Grund-Takt ingenlunde været Sjeldenheder, men da de er det alle andre Steder og da hele Nyaarstidens saakaldte Oplysning og Dannelse med Flid har lagt an paa at nedbryde dem, saa er det intet Under, at jeg mere eller mindre savner dem hos vore nyeste Digtere, og glæder mig dobbelt over at finde dem i høi Grad samlede hos en, der vel hører til de allernyeste, og synes tvillingbaaret med den Danske Folke-Rørelse under Krigen, der daglig nyder min Beundring og nærer mit Haab. Derfor hilser jeg denne boglig navnløse, ventelig meget unge Skjald for „Danmarks Bestandighed" som en kiær, og, jeg vil haabe, baade flittig og lykkelig Medarbeider ved

Danskhedens Gjenfødelse og Fornyelse i alle Maader, og beder alle mine Læsere og Læserinder at glæde sig med mig, ikke fordi Danmark har faaet et lille Skjaldeværk meer, der, som saadant, kunde gjøres meget bedre, men fordi Danmark har i det mindste een folkelig, og jeg vil haabe folketro Skjald mere end nogen vidste, og fordi en saadan Tilvært i vore Dage er baade forunderligere, gavnligere og glædeligere end de Fleste drømme om.

At udføre dette videre og oplyse Ukiærlighedens og Usandhedens Hemmelighed i den sædvanlige Snak om et høiere Stade end det folkelige, hvortil alle Folk ved Oplysning og Dannelse maa hæves, og om den negennyttige, grændseløse Kiærlighed, hvormed ethvert Folk, i Selv-Forglemmelse og, naar Folket er saa lille, som det Danske, i Selv-Foragt, skal omfatte hele den store Verden og, i Danmark, frem for alt det store Tydskland, det vil jeg opsætte til en anden Gang, og her kun bemærke, at i alt Fald er ethvert Riges Bestandighed bundet til Bestandigheden af Folkets Fædernelands-Kiærlighed, som en afgjort For-Kiærlighed, der, naar Fædernelandet staaer i Fare, ei blot ønsker at heller hele den øvrige Verden end Fædernelandet skulde forgaae, men ogsaa vil bringe alle muelige Offere til Fædernelandets Frelse, saa at hvem der fælder Dødsdom over denne afgjorte, partiske For-Kiærlighed, de fælder

med det samme Dødsdom over den virkelige, opoffrende Fædernelands-Kiærlighed, hvormed ethvert Rige staaer og falder, ethvert Folk under Himlen lever og døer! Ønsker vi derfor virkelig, at gamle Danmark, som et frit Kongerige, skal endnu blive meget ældre, og at det lille Danske Folk maa blive ved med Æren, til egen Gavn og Glæde, at være kiendeligt fra alle andre Folk i Verden, da maae vi ogsaa ønske hele Folket besjælet og opgløbet af den størst muelige For-Kiærlighed for Fædernelandet og Modersmaalet, og skal vi kunne bidrage noget til, at denne For-Kiærlighed vækkes og næres og frugter, da maae vi selv dele den og have den Tro, at Danskernes Forkiærlighed for deres Fædernelaud og Modersmaal, langtfra at have Sandheden og Almagten imod sig, netop har dem for sig, saa ved Danmarks og Danskhedens kiærlige Forsvar vil vi altid igrunden have Sandheden og Almagten, altid have „Vorherre“ følgelig ogsaa Lykken med os!

Dette har vor allernyeste Skjald for „Danmarks Bestandighed“ ogsaa rigtig følt og derfor i sin Haand-Tegning af Vermunds-Kviden og Eider-Kampen indskudt en lille Fugl, der synger om, hvordan Odin, da han satte sin Søn Skjold til Danekonge i Leire, udfrittede de høie Norner om det Danske Riges Skæbne, og fik det eenstemmige Gjensvar: „Danmark vil staae mens Bølgerne rulle!“

At nu dette Indskud er skeet saa ubehændig, som om jeg selv i min Ungdom havde været Mester for det, og at Nornerne efter mine Tanker har sunget meget bedre om alt hvad Fremtiden skulde vise og meget lif-ligere om Danmarks Skæbne, det kan jeg ikke nægte, men just derfor er jeg sikker paa, at Indfaldet er baade folkeligt og skjaldeligt, da jeg ellers vilde ønske borte hvad jeg nu griber med begge Hænder, baade som det lykkeligste Varsel jeg længe har seet for „Danmarks Bestandighed“, og som et klart Beviis paa den Bestandighed, hvormed Sangfuglene bygge Rede og lægge Æg i Bøge-Skoven!

Forespørgselen om deres Børns Skæbne hos de tre Forsyns-Møer ved Urda-Kilden, som Edda kalder Norner, var nemlig, efter Saxos Vidnesbyrd *), gammel Skik hos Danmarks Arilds-Konger, men at lade Odin spørge ikke om sin Søns personlige Skæbne, men om Skjoldung-Rigets, det er dog et Skjalde-Indfald, baade nyt og godt, ja, er en lille Fugl, som jeg er vis paa, hverken Skjaldene eller Folket lader døe, da den er skabt til at synge om Danmarks Bestandighed, saalænge Danmark staaer. Ja, det er et langt dybere og deiligere Omkvæd end de Fleste kan giøre sig Rede for: „Danmark skal staae mens Bølgerne rulle!“

*) Saxos Danmarks Krønike (i min Fordanskning). II. 17—18.

men Danskerne og deres Skjalde vil paa Timen føle Dybden og Deiligheden deraf, som en Draabe af Urda-Kilden, hvormed Ygdrasils-Asken, vort gamle Stamtræ, bestærkes af Nornerne, og Draaben vil virke mere oplivende, jo mindre den betittes, derfor vil jeg ikke engang sige hvad jeg seer i den.

Derimod vil jeg prøve paa at lære den lille Fugl en ny Sang om Danmarks Bestandighed, thi det er det rare ved saadanne Smaafugle, som det Danske Skjaldskab har sin Styrke i at udruge, at de kan lære mangfoldige Sange, naar de bare passer til Omkvædet, hvorefter Nebbet er skabt.

Idet jeg da takker for den gode Efterretning, at Odin, da Skjold og Gefion satte Bo i Leire, lod gaae Bud til Nornerne, eller red selv (dog neppe over Bifrost) for at faae det Danske Riges Skæbne at vide, da tillader jeg mig den Giætning, at Norne-Kvadet kun tildeels er rigtig nemmet og huskt, thi skiøndt Omkvædet, som her er Hovedsagen, „Danmark skal staae, mens Bølgerne rulle", er ægte, saa har jeg dog hørt en lille Fugl synge om, at Nornerne baade tog Ordet i en ganske anden Følge, og sang i det enkelte kiendelig forskiellig, som vi veed, den ene var immer imod Strømmen, og til Vitterlighed vil jeg optegne Sangen, som jeg har hørt den.

Norne-Kvad om Danmarks Bestandighed.

Urd.

Odin, han spørger,
Ved Urda-Kilden,
Om Norne-Dommen
For Daners Mark,
Om Skæbne-Gangen
For Skjoldung-Folket,
Om Løbebanen
Fra Leiregaard!
Det bobbler, som Bølgerne rulle!

Ligsluger*) sidder
I Sønderlide,
Jetten ældgammel
I Ørnehamm,
Har under Vinger
Vindene alle,
Dannemarks Vei
Er paa Vove forsand!
Det bobbler, som Bølgerne rulle!

*) „Ligsluger" er en bogstavelig Fordanskning af Vind-Jetten Hræsvelger i Vaftrudners-Maal.

Havfruen dandser
Ved Danmarks Kyst,
Skjold har hun vugget
I Skiød med Lyst,
Mod Vindene alle
Hun veed godt Raad,
Hver Byge hun melder
Mens Bøg er grøn!
Det bobbler, som Bølgerne rulle!

Havfruen dandser
Ved Danmarks Kyst,
Mindes sin Ungdom,
Da Æger blev født,
Skæbne hun deler
Med Skjoldung-Folket,
Mens Bølgen er blaa
Og Bøg er grøn!
Det bobbler, som Bølgerne rulle!

Verdan.

De Terninger vende sig tit omkring,
Med Øinene høie og lave,
Det samme giør Lykken, hun stædes ei,
Som Hjul dreier rundt sig med Nave!
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Min Syster, hun er som en Morgenfugl,
Hun synger, som Solen oprinder,
Men tit der dog kommer en Tordensky,
Hun tier og Glandsen forsvinder.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Paa Vove, der ganger det op og ned,
Alt over det store Bundløse,
Og Farerne der kan den stærke Thor
Saalidet som Vandet opøse.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Jeg seer dem seile den høie Sø,
De overstaae mangen en Byge,
Dog seer jeg ogsaa dem under Ø
Baade Flaget og Seilene stryge.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

De Bølger, som rulle saa rask i Aar,
De faaer dog nok ogsaa afrullet;
Naar Kvien har løbet sig Hornene af,
Da mærker vel Ko, hun er kullet!
Sig Lykken hun vender saa ofte!

De Havfruer dandse vel kiønt ved Kyst,
Og Bølgen taalmodig dem bærer,

Men Søsyge faaer de i rygende Storm,
Og Tiden, hun alting fortærer.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Endogsaa den Krukke, vi øse med,
Hun ganger saa længe til Kilde,
At øreløs kommer engang hun hjem,
Og tidsnok er aldrig for silde.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Selv Odin, han kommer i Ulvens Mund,
Og Thor, han faaer ondt af sin Seier,
Mon Skjoldunger mere end Aser selv
I Urda=Vægtskaalerne veier?
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Den røde Hane, han galer høit,
Jeg hører det grant, over Leire,
Er Tvistens Æble en Askehob,
Hvad nytter da glimrende Seire!
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Skuld.

Om Bølger end skulle
Med Stjerner forgaae,
Mens Bølgerne rulle,
Skal Danmark bestaae,

Med Mindet om Leire,
Ved glimrende Seire
I Gry og i Kvæld!

Sig Lykken maa vende
Saa tit, som den vil,
Vi har den ihænde,
Vi styre dens Spil,
Hvad Urda mon love,
Skjøndt alt er i Vove,
Det lykkes dog skal!

Om Hanerne røde
End Galet opslaae,
Dog mere kan gløde
End Falkene saae;
I Asken der ulmer
Hvad Smerterne dulmer:
Den hellige Ild!

Og Sølvet og Guldet,
Paa Skjærsildens Vei,
I Asken, i Muldet,
De ruste dog ei;
Hvad ægte mon være,
Uskadt kan og bære
De gloende Jern!

Naar Danmark i Kvide
En Gubbe er lig,
Med Haarene hvide,
For gammel til Krig,
I bælgmørke Døgne
Med lukkede Øine,
Da *skal* man det *see*!

Da sidder tilskue
En Olding paa Hæld,
Og stirrer fra Tue
I rindende Væld;
Mon han har isinde
I Svælget iblinde
At styrte sig ud?

Nei, Blindebuk leger
Den Gubbe saa snild,
Paa Vandet han peger,
Men farer med Ild,
Den Gamle i Hætten,
Som spiller med Jetten,
Er *Hærfader* selv!

Sødt synge Havfruer,
Naar han skifter Hamm,
Da slaaer han *to Fluer*,
Saa begge faae Skam,

Det regner i Skræppe,
Da siger man neppe,
Der hvidskes for lavt.

Den Gamle de spiller
Paa Næse fuldkæk,
Den Unge det viller
At give dem Smæk;
Sig røber med Flammer
Den gamle Thorshammer,
Som aldrig slaaer feil!

Om Bølger end skulle
Med Stjerner forgaae,
Mens Bølgerne rulle
Skal Danmark bestaae,
Med Mindet om Leire,
Ved glimrende Seire
I Gry og i Kvæld!

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle **Bog**-**lader** i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. **Posthuse**, samt hos Bogtrykker **Qvist**, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 11. August. Nr. 31.

Den 6te Juli 1849.

Sildig Sommer.

Nu er alle Roser sprungne ud;
Der er mange hvide, mange røde!
Er det ei, som stod Naturen Brud?
Som beredtes der et festligt Møde?
Luften straaler; Eng og Søe og Lund
Huldt forklared under Solens Øie,
Vække Jublen fra vort Hjertes Bund
Føde Tanker liflige og høie!

Kan vi glemme da at Fiendens Hær
Haaner os saa bittert, alt saa længe,
At, tiltrods for vore dragne Sværd
Tydskens Ganger stamper Jyllands Enge?

Glemme det? nei! nei! men Solens Skin
Klare for vort Blik skal dog det Dunkle,
Vi skal see i Tidens Gaader ind,
Evighedens Stjerner der jo funkle.

Ja, vi see! det blev nu atter Vaar:
Hist derovre, i den aarle Morgen
Danske Mand nu drager ud og saaer,
Og for Høsten er ham Herren Borgen.
Der er sáaet en Mark, hvor Jernet skar
Dybe Furer — friske Kilder rinde!
— Fredericja — Du en Ager har
Ved hvis Høst al Danmarks Folk skal vinde.

— De i Morgnens Dug — i Dagens Gløb
Blev ei trætte, førend de til Hvile
Kaldtes, Mange til den Moders Skjød
Der vil over dem i Taarer smile.
— Paa den Grav, som dækker dette Frø
Disse Heltehjerter, stærke, blide,
Vil vi alle Danmarks Roser strøe
Kjærlighedens røde, Sorgens hvide.

S..... W......

En lystig ny Vise

om

Holstenerne

og

General Bonin,

som fik Løbepas ved Frederis den første Fredag i Juli Maaned 1849.

Mel. Dengang jeg drog afsted.

Det var et deiligt Slag,
Det var et deiligt Slag,
Det var en Sommerdag,
Ja, det var en Sommerdag,
Men det i Tydsken gøs,
Jeg tænker vist han frøs,
Fordi det gik grangivelig paa Liv og Lemmer løs.
Kom nu igien, Vildtydsker, og trumf i Bordet, at
At Dansken ei tør sige Kis=Kis til Tydskens Kat!
Til Kat vi siger: Kis!
Hurra for Frederis!
Hurra, Hurra, Hurra!

I Spidsen gik en Helt,
I Spidsen gik en Helt
Udaf den rette Vælt,
Ja, udaf den rette Vælt,
Han var slet ikke fransk,
Men baade norsk og dansk,
For ham sig bukked Tydskeren, om han var nok saa spansk!
Ja, Rye, som, desværre! ei meer er hvid og rød,
Han lærde Tydsken Danskhed med Klem i Liv og Død!
Til Kat vi siger: Kis!
Hurra for Frederis!
Hurra, Hurra, Hurra!

Dengang vi først kom ud,
Dengang vi først kom ud,
Da gik det Skud paa Skud,
Ja, da gik det Skud paa Skud
Fra hvert et Batteri,
Og Skaden havde vi,
Da brugde Tydsken, kan jeg troe, nok alle Fingre ti;
Men da vi gav ham Næven, da var det ikke eens,
Da vendte han os Ryggen, da tog han svært tilbeens.
Til Kat vi siger: Kis!
Hurra for Frederis!
Hurra, Hurra, Hurra!

Saa løb de deres Vei,
Saa løb de deres Vei,
Men Somme løb dog ei,
Ja, men Somme løb dog ei,
Hvem vi fik Fingre i,
Til dem vi sagde: bie!
Vi holdt i Ørene dem fast, vi gjorde os saa fri!
Vi fanged Folk som Fluer, en Slump vi slog ihjel,
Saa de holstenske Fruer, de husker det jo vel.
Til Kat vi siger: Kis!
Hurra for Frederis!
Hurra, Hurra, Hurra!

Det var en herlig Seir,
Det var en herlig Seir,
Hvor Tydsken laae i Leir,
Ja, hvor Tydsken laae i Leir,
Der fandt vi ikke blot
Krigstøiet stort og smaat,
Men, Folk undtagen, Nok af alt, hvad der var fedt og godt!
Ja, der var Steg og Kage og Oxehovder Viin,
Han vilde just gjort Gilde, Hr. General Bonin!
Til Kat vi siger: Kis!
Hurra for Frederis!
Hurra, Hurra, Hurra!

Nu har det ingen Nød,
Nu har det ingen Nød,
At Fanen gul=sort=rød,
Ja, at Fanen gul=sort=rød,
Som er det bare Skit,
Som de har sagt saa tit,
Skal stikke ud vort Banner stolt, med Æren rødt og hvidt;
Til Trods for hver en Keiser og sorte Konsters Bog,
Til Lands og Vands skal vaie i Skyen Dannebrog!
Til Kat vi siger: Kis!
Hurra for Frederis!
Hurra, Hurra, Hurra!

Saa, smukke Pigeborn!
Saa, smukke Pigeborn!
Vi beed den tydske Ørn,
Ja, vi beed den tydske Ørn,
Den danske Løve=Hær
Skal mindes fjern og nær,
Og I skal give os et Kys, ja, et til hver især,
For Danmarks Skyld og eders vi døied ondt og godt,
Og det vil vi herefter, saalænge Hav er blaat!
Til Kat vi siger: Kis!
Hurra for Frederis!
Hurra, Hurra, Hurra!

Vor saakaldte Borger-Krig og Broder-Krig med Holsten-Gottorperne.

Hvad Hr. Oberst Baggesen skriver og siger om Holsten-Gottorperne, med hvem han jo skal være nær i Svogerskab, det vilde jeg naturligviis aldrig regne, dersom det ikke fandt hvad han paa sin Tydsk kalder „Anklang" hos mange, som vi er nødt til at kalde vore Medborgere, men nu, da selv de, der vil giendrive hans smukke Indvendinger mod en Äre-Støtte for Seier-herrerne ved Frederis, sædvanlig er bange for at nægte hans Grundpaastand, at vi skal betragte og behandle de holsten-gottorpske Oprørere og Lands-Forræ-dere som vore Brødre og Medborgere, nu maa jeg dog engang med Flid oplyse denne fortvivlede og med Flid forvirrede Sag, som i mine Dine er det farligste ved hele Krigen.

Først maa jeg nu bede mine Læsere og Læserinder lægge vel Mærke til, at om vi ogsaa var saa ulykkelige at ligge i aaben Feide med Folk, der oprindelig var vore Brødre og Medborgere, saa kunde og maatte vi dog ikke tage mindste Hensyn dertil, saalænge de, som Holsten-Gottorperne, aabenbar betragtede og be-handlede os som ingen af Delene, men havde netop gjort Oprør for at bevise, at de hverken var det ene eller det andet, men vore Arvefiender. Selv derfor, om Hr.

Oberst Baggesen og de, hos hvem hans Pluddervælsk finder „Anklang“, uden „Bild og Benskab“ hvergang Kanonerne tav, prækede os paa begge Sider Ørene fulde om Borger-Krigens og Broder-Krigens Gru, og om Sløret, vi skulde stræbe at kaste baade over Seire og Nederlag, saa maatte vi dog paa begge Sider bede dem holde deres Mund med det Præk, der nyttede til ingen Ting, da Sværdet nu engang maatte afgiøre vor uforligelige Trætte; men i saa Fald kunde dog Hr. Obersten og hans Anklangs-Fæller giøre Krav paa den Roes, man er vant til at yde selv de kiedsommeligste Fredsmæglere, at de dog nok meende det godt, kiærlig og christelig, og var kun for gode og fromme til den onde Verden, vi lever i. Nu derimod, da vi ikke har hørt et Kvæk fra Hr. Obersten og hans Anklangs-Side om al den Undseelse og Ængstelighed for at saare et Haarsbred dybere end høist nødvendigt, hvormed en saadan sørgelig og unaturlig Borger-Krig og Broder-Krig maatte føres, ikke et Kvæk, dengang Holsten-Gottorperne stødte i Basun over deres Svine-Lykke ved Ekernførde, dengang de, under alle muelige Forhaanelser, førde Dannebrog og Christian den Ottendes Gallions-Figur i Triumf, dengang de arbeidede paa at giøre „Gefion“ til et tordnende Mindesmærke om vort Nederlag, dengang de, med Rigstropperne i Ryggen, ei blot tilegnede sig Tørningleen, men udnævnede en Bestyrelse

for Nørre-Jylland, som en erobret Provinds, og dengang de endelig leirede sig om Frederis og, blot for at haane og skade os, bombarderede den arme By Nat og Dag! See, de, der godt kunde tie til alt dette, de maae aabenbar ikke begynde at præke om Forsonlighed og alle milde Dyder, som maa vises midt under en Krig, hvor alt staaer paa Spil, ikke begynde med det Præk efter Julislaget, uden det er for at faae det korte Svar af alle Danskere: nu, kan I ikke taale at see paa vor Glæde over at have pryglet de skammelige Oprørere og Landsforrædere, eller at see paa det Mindesmærke, vi vil reise i Frederis til en evig Ihukommelse, saa reis I derover, hvor eders Hierte er og søg der eders Skat! og hjelp der Beseler og Olshausen at fortælle Verden, at skiøndt der altid har været et svælgende Dyb befæstet mellem de høitydske, heltemodige Holstenere og deres Arvefiender, de feige, nederdrægtige Danskere, saa er dog „Kløften“ om muligt blevet bredere og Svælget dybere ved den mageløse Uforskammenhed af „Jyderne“ i Fuldskab at stikke Ild paa de holstenske Heltes hele Laurbær-Høst lige fra Ekernførde til Krybily, og ovenikiøbet at ville reise et Mindesmærke for dette Nidingsværk og indbilde Verden at de vandt en stor Seier, hvor de dog aabenbar led et blodigt Nederlag!

Dette er Hovedsagen, at vi lukker vore egne Øine op, og seer, at alle de selvgjorte Freds-Mæglere er

aabenbar partiske for Fienden, og vil have os til at betragte og behandle ham som vor overilede Medborger og feilende Broder, uden engang at forlange, at Fienden skal betragte og behandle os ligedan, saa at, naar vi skulde følge disse Freds-Mægleres milde Raad, da maatte vi baade have overgivet Frederis og overgive hele Danmark til Fienden paa Naade og Unaade, i det Haab, at han, der hidtil betragtede og, saavidt han kunde, behandlede os som Tyrker, dog, naar han fik Overmagten, vilde behandle os som Brødre og Medborgere, eller vi maatte nøies med den fromme Trøst, at slaaede Fienden os, saa var Skylden hans og Taalmodighedens Perle vores! Dette er Hovedsagen, thi ogsaa her giælder det: Gud frie os fra vore Venner! med vore Fiender kommer vi da vel nok tilrette, som ved Flensborg og Frederis, og tør vi ikke med den høieste Skarphed afvise Tydskheden midt iblandt os, da bekæmper og overvinder vi kun forgiæves Tydskerne enten ved Kongeaaen eller ved Eideren.

Imidlertid er det dog ogsaa af Vigtighed, at vi indseer Huulheden og Tomheden i den hele Snak om vort Broderskab og borgerlige Fællesskab med Holstenerne og Holsten-Gottorperne, thi deels er Danskerne virkelig af Art saa godmodige, at de aldrig vil føre Krigen for deres folkelige Tilværelse, som den maa føres med dem, der er og selv kalder sig vore „Arvefiender“, saa-

længe de har mindste Tanke om, at det dog igrunden kunde være en unaturlig Krig med „Frænder og Venner“, og dels er mange Danskere for Øieblikket saa løie, at de lettelig gribe ethvert rimeligt Paaskud til at lægge Hænderne i Skiødet og vente paa, hvad Andre, Vorherre eller Fanden, Venner eller Fiender, vil giøre uden deres Uleilighed og, som de indbilde sig, ogsaa uden deres Skyld og dog maaskee til deres Gavn!

Hvordan nemlig Holstenerne og vi havde det med hverandre fra Valdemar Seier til Christian den Førstes Tid, det har „Danskerens“ Læsere og Læserinder nylig seet af den „Holstenske Krønike“, og at vi ikke blev hinandens Medborgere ved det vore Konger skrev sig Hertuger af Holsten, det viste sig især klarlig fra Frederik den Tredies til Frederik den Femtes Tid, da Hertugerne af Holsten-Gottorp immer holdt med Danmarks Fiender, for saavidt muligt at rive Sønder-Jylland, som de kaldte Slesvig, løs fra Riget, saa det skulde da først været under Christian den Syvende, at Holstenerne og vi blev hinandens Medborgere, men dersom dette skal betyde andet, end at vi havde samme Herskab, som selv Bønder i Sælland og i Meklenborg stundum har havt, da blev vi virkelig aldrig Medborgere uden paa Papiret, thi vi havde jo ganske forskiellig Lov og Ret, Bestyrelse, kirkelige, videnskabelige

og borgerlige Indretninger, ja, selv forskiellig Mynt og Vægt og Maal, og skiøndt der blev lavet noget, der skulde kaldes gienſidig „Indfødsret“ saa vilde det dog egenlig kun sige, at Holstenere, selv uden at kunne Dansk, kunde blive alt hvad det skulde være i Danmark.

Dengang Holstenerne ifjor gjorde Oprør, da var det heller ingenlunde som vore Medborgere, der vilde have det Borgerlige Selskab hos os anderledes indrettet, men som vore Arvefiender, der ikke blot selv vilde rive sig løs fra den Forbindelse, det fælles Herskab havde medført, men ogsaa løsrive Sønder-Jylland fra Riget og derved, som de selv sagde, gjøre Danmarks selvstændige Tilværelse umuelig.

Saameget om Medborgerskabet, og kommer vi nu til Broderskabet med Holsten-Gottorperne, da troer vistnok jeg, at „hele Menneske-Slægten er af eet Blod“, men det troer Hr. Obersten neppe, og desuden blev vi paa den Regning ei anderledes Brødre med Holstenerne end vi er med Tyrkerne, og om nu Tyrkerne, efter den gamle Spaadom, havde „vandet deres Heste i Kolding-Aa“ ligesom Holstenerne, og havde saa, ligesom Holstenerne ved Fredericia, faaet Drikkepenge for det, da skulde vi dog vel ikke, for Broderskabets Skyld, kastet et Slør over Tyrkernes Nederlag.

Vist nok troer jeg ogsaa, at „de Christne“ er langt anderledes Brødre med hinanden, end vi er med Tyr-

kerne, men uden at tale om den i dette Stykke herskende Vantro, saa veed jeg, at dersom Christendommen virkelig herskede i Holsten og Preusen og det store Tydskland, da var vi aldrig kommet i Krig med dem om Sønder-Jylland, og at dersom Christendommen virkelig herskede i Danmark, da vilde Alting være ganske anderledes, saa Snakken om christeligt Broderskab ved denne Leilighed er den huleste og tommeste af alle Talemaader.

Skulde her altsaa være Tale om noget Broderskab med Holstenerne, da maatte det hverken være det reen menneskelige eller det christelige, men et folkeligt Broderskab, som det, der naturlig findes mellem dem, der har Byrd og Modersmaal og Fædernesland tilfælles, men det er jo en Kiendsgierning, at naar vi Danskere ikke igrunden er Tydskere, saa har vi ingen af Delene tilfælles med dem, og hvem der altsaa paastaaer, at vi har folkeligt Broderskab med Holstenerne, de maae forudsætte, at Holstenerne og Tydskerne igrunden har Ret til at betragte os som forløbne Plattydskere, der, for at spille vore egne Herrer, har i Aartusinder forkvaklet det ædle tydske Tungemaal, og trodset den høitydske Keiserlighed, og har langt mindre Ret til Selvstændighed end Sachser og Bairer.

See, dette er formodenlig ogsaa Hr. Oberst Baggesens og hans Anklangs-Fællers Mening, og da er det rimeligt nok, at de præker Forsoning med Holsten-

Gottorperne, ligesom at de skriver Dansk saa tydsk, som muligt, men naar de tænker, at virkelige Danskere, som vil blive ved at være det og „blive ved at tale Dansk" og opdrage deres Børn til det samme, at de enten skal lade sig kyse eller besnakke med Præket om de kiære holstenske Brødre, da troer jeg, især efter Slaget ved Frederis, at de tager mærkelig feil, thi ligesom det er ved at kæmpe og bløde for hvad vi elsker, at vi først ret blive os vor Kiærlighed bevidst, saaledes er Mindet om en dyrekiøbt men fuldstændig Seier, som den over vore „Arvefiender" ved Frederis, saa dyrebart og velsignet et „Arvegods" til Børn og Børnebørn, at Danske Hjerter, om saa Hr. Oberst Baggesen og alle hans Anklangs=Fæller sprang i Flint, nødvendig maae giøre alt muligt for at forevige dette ikke blot ærefulde, men vi tør haabe, paa Heltedaad for Fædernelandet frugtbare Minde, og hvilken Dansker kan ikke see, at dersom Holstenerne nogensinde fik Lyst til at være vore Medborgere og Fostbrødre, da vilde de selv glæde dem over Nederlaget ved Frederis, uden hvilket, det er klart nok, de aldrig vilde havt dem til Venner, de foragtede som Fiender!

Spørge vi nu til Slutning, hvad det er, man misbruger til at give Krigen med Holsten=Gottorperne Skin af en Borgerkrig, da veed vi jo godt, at det er de mangfoldige Baand, som under det fælles Herskab

er blevet knyttede, giennem fer Aarhundreder mellem Holsten og Sønder=Jylland, og især giennem det sidste Hundredaar mellem Danske og Holstenske Slægter, saa Sønder=Jylland ligger i Strid med sig selv, og mangfoldige Brødre, Frænder og Svogre, Venner og Kyndinger, følge modsatte Faner. Dette er jo tilvisse sørgeligt, men hvad det skulde have drevet os til, var ingenlunde at betragte vore Arvefiender som Medborgere og Brødre, eller at sætte vort Danske Fædernesland i yderste Fare ved at opmuntre hinanden til Forsonlighed mod en Fiende, som siger selv han kan kun forsones med det Danske Riges Undergang, nei, den sørgelige Kiendsgierning skulde kun drevet os til at give Slip paa al den sørgelige og immer tvivlsomme Hjelp, vi kunde faae hos Holstenere og deres Svogre, og bevaret os for det soleklare Misgreb, at true Tydskerne i Sønder=Jylland med at de skulde være Jyder. Det er da det eneste, Fienden med Rette kan bebreide os, at vi ikke har havt Mod til at staae paa vore egne Been, og at vi har havt isinde at giøre om ikke ligesaa stor, saa dog ligesaa vel Uret mod Tydskerne, som de giennem Aarhundreder har gjort mod Danskerne i Sønder=Jylland. Det Første har, allerede ved at give Krigen Skin af en Familie=Feide, gjort os uberegnelig Skade, og skulde Enden blive, hvad vi nu trues med: hele Slesvigs, selv Als og Ærøes Uafhængighed,

da vilde vi være frygtelig straffede for den tomme og letsindige Trudsel at indlemme hele Hertugdømmet i Kongeriget, thi da vilde vi have kæmpet forgiæves, da var Skilsmissen mellem Slesvig og Holsten kun en Streg paa Papiret, da var Danskheden i Sønder-Jylland blevet det blodigste af alle Krigens Offere, og da var Danmarks Rige undergravet netop ved den Kamp, der skulde reist Dannevirke til dets Værn, hvor det stod fra Arildstid. Vi maa da være glade ved, at Holsten-Gottorpernes Fiendskab, langtfra at være en Misforstaaelse, er baade saa arrigt, og saa ærlig meent, at selv den tomme Titel af Slesvigs Besiddere, som Preusens Ædelmodighed vil unde os, er dem utaalelig, thi vilde de taale den, da har jo vort Rigsraad viist, at Det, paa Danmarks Vegne, selv efter Seieren, vilde nøies med den tomme Titel!

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker **Qvist**, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 18. August. Nr. 32.

Juli-Slaget og dets Følger.

III.

Danmark! est du mæt af Dage,
Træt af Verdens Larm,
Eller blæstes ud nu sage
Marven af din Arm?
Dine Hænder lod du synke,
Hører helst paa dem, der klynke,
Dem, der kalde Fienden, Fanden,
Tydsken Over-Manden!

Saa sørgelig ringede det for mit Øre sidst i Juni *), under Betragtningen af den forbausende Uvirksomhed midt under en Krig, ligesaa farlig for Danmarks Tilværelse, som Krigen med den „kullede Greve“ fra Rendsborg, men vidunderlig rig paa Leiligheder ikke

*) I „Danskeren“ Nr. 25 den 30te Juni.

blot til at flade Fienden, men til at knuse ham Ledd for Ledd, hvor han, uden Jernbaner, havde selv adsplittet sine Lemmer mellem Als og Mols. Jeg vidste jo nok, at hvem der ellers harmedes over Uvirksomheden og gruede for dens rimelige, næsten nudeblivelige Følger til Rigets Undergang, frikiendte Folket og skiød hele Skylden paa Regieringen, paa Ministeriet, Statsraadet, Rigsraadet, eller hvad man vil kalde det, men som en Historiker, der længe har bemærket, at til Jævnshold faaer alle Folk Regieringer, som de selv er til, og som en Rigsdagsmand, der var Vidne til, at Rigsraadet aldrig var vissere paa de fleste Stemmer end naar Spørgsmaalet var om Krig og Fred, Vaabenstilstand og Fredsunderhandlinger, som saadan turde jeg ingenlunde nægte, at Regieringen, ved at føre Krig saa lidt og underhandle om Fred saa meget, som muligt, handlede, om ikke i Folkets Aand, saa dog efter Rigsdagens Smag, og, forsaavidt som Rigsdagen var folkelig, da ogsaa efter Folkets Smag.

Siden har vi med Forundring oplevet Holgerdanske-Slaget ved det lille Belt, hvis Eftermæle vil i Folkesagn og Kæmpeviser gaae til den Danske Verdens Ende, og at det ingen Forskiel har gjort paa Rigsraadets Tankegang om Krig og Fred, Vaaben-Stilstand og Freds-Underhandlinger, det slutter vi med Rette af den Vaaben-Stilstand med Freds-Flag, Det efter Juli-Slaget har

indladt sig paa; men om dette Slag dog ikke skulde have givet Folket Affsmag for saadanne Vaaben-Stilstande og Freds-Magerier, det er et Spørgsmaal, som jeg vel ikke kan besvare, men som jeg dog maa lægge det Danske Folk paa Hjerte, da det, efter min fulde Overbeviisning, giælder Rigets og Folkets Tilværelse.

Juli-Slaget har nemlig paa det Klareste viist, at Danehæren besidder baade Mod og Kraft og tør vente Lykke til at forsvare Fædernelandets Heelhed, Frihed og Ære, selv mod dets mest haardnakkede Fiender, medens derimod Vaaben-Stilstanden af 10de Juli overlader Holsten til sig selv med alle sine Midler til at skade Danmark, overlader Syd-Slesvigs og Dannevirkes Bevogtning til Preuserne, betroer Nord-Slesvig til en anden fremmed Magt, jeg veed ikke hvilken, og lægger selv Als og Ærø under en fremmed (preusisk og engelsk) Styrelse, som Danehæren skal sætte i Kraft, og hvilken Fred en saadan Vaaben-Stilstand aabner Udsigt til, behøver jeg ikke at sige nogen, som har aabne Øine. Man vende og dreie det, og man skrue Talemaaderne om Slesvigs Selvstændighed op og ned, paa berlinsk eller paa kiøbenhavnsk, som man vil, saa bliver Meningen dog, at Sønder-Jylland, selv Als og Ærø iberegnet, skal gaae tabt for Danmark, Dansken og Danskheden, medens de fremmede Magter skal afgiøre baade hvem der i Fremtiden skal beklæde Dan-

marks Throne, og hvorvidt han tillige kan og skal være Hertug i de selvstændige Hertugdømmer Slesvig og Holsten.

Det er altsaa Spørgsmaalet, om en saadan Vaabenstilstand og en saadan Fred, selv efter Juli-Slaget, er i det Danske Folks Smag, og det er et Spørgsmaal af høieste Vigtighed, thi det er Spørgsmaalet om folkelig Tilintetgiørelse, og da Juli-Slaget har viist, at Holsten-Gottorperne med alle deres tydske Hjelpere kan ikke med Vold og Magt tilintetgiøre det Danske Folk og Rige, saa vil Tilintetgiørelsen, om den nu indtræder, være det Danske Folks eget Værk, altsaa hvad man kalder et folkeligt Selvmord, som jeg vel hverken kan, eller vilde, om jeg kunde, med Magt forhindre, men som jeg dog i al Kiærlighed maa fraraade og bede Folket alvorlig betænke sig paa.

Jeg hører nemlig slet ikke til de saakaldte „strænge Moralister“ som kalder enhver forsætlig Udgang af Livet et Selvmord og fordømmer den som Synden over alle Synder, og jeg vilde, som sagt, aldrig med Magt forhindre enten en Enkeltmand eller et Folk fra at lægge Haand paa sig selv, thi i alle Livets Kredse er det „Lysten, som driver Værket“ saa hvem der aldeles har tabt Livs-Lysten, duer kun til at døe og bør have Lov dertil. Men ligesom jeg, naar en af mine Venner, for en eller anden Modgangs eller stor Besværligheds Skyld,

havde fattet Lede til Livet og fristedes til at kaste sig i Dødens Arme, vilde giøre alt mit til at vække den naturlige Livs-Lyst paany, og vilde have godt Haab, naar Omstændighederne ligesom aftvang ham en Livs-Yttring ligesaa glædelig, som ædel og kraftig; saaledes har jeg ogsaa længe stræbt at vække den døende Livslyst hos det kiære Danske Folk og tør især efter Julislaget haabe, det vil lykkes og blive dette Storværks giennem Aarhundreder frugtbare og velsignede Følge!

Hvad der nemlig har gjort det Danske Folk Livet surt, det har, uden at de selv vidste det, været den spildte Umage med at ville leve to Liv paa een Gang, og det ovenikiøbet baade sit eget og sin arrigste Fiendes, kort sagt: at leve, efter Almanakken, baade paa „Tydsk og Dansk“, hvad især maatte pine Sjælen ud af Livet, fordi det Tydske skulde være Hovedsagen og det Danske var dog nødvendig Hjertesagen. En saadan Strid mellem Hoved og Hjerte maa nemlig, naar den bliver langvarig, virke fordærveligere, jo mere Hjerte og jo mindre Hoved, man har, og maa, hvordan det saa end gaaer med Sjælen, undergrave Legemets Sundhed og føre til en ubetimelig Opløsning, enten saa Opløsningen bliver forsætlig eller tilfældig, langsom eller pludselig. Med bibelske Talemaader, som slet anvendte paa verdslige Forhold, har været gode Skalkeskjul, kan man nu vist nok sige, at det faaer at gaae med Legemet,

som det kan, naar kun Sjælen frelses, men da Sjælen her er Regieringen og Legemet er Folket, saa seer man nok, at Bibel-Sproget er her meget slet anvendt, og desuden lægger Bibelen alt for megen Vægt paa Menneske-Hjertet og alt for liden Vægt paa de Skriftkloges Hoved, til at det i nogen Henseende kan blive bibelsk at giøre Hovedet fedt paa Hjertets Bekostning. Derimod er der et Bibelsprog, der til Gavn lader sig anvende paa alle folkelige Forhold, og det er den Spaadom, at ethvert Folk kommer til at trælle for de Fremmede, hvis Afguder Det tilbeder, thi det er en verdenshistorisk Kiendsgierning, og følger nødvendig af Aandens, den onde saavelsom den gode Aands, oprindelige Ret og utabelige Magt til at beherske Kiødet, saa naar Danskerne vil blive ved at forgude den tydske Videnskabelighed, den tydske Bog-Orm og Bændel-Orm, kiødelig Broder til den vendiske Lindorm, da maae Danskerne ogsaa ende med i alle Maader at blive Tydskernes Trælle, og al deres legemlige Modstand bliver da igrunden et Oprør mod Uaanden, de selv tilbede, hvorfor ogsaa Holsten-Gottorperne dristig paastaaer at det er ikke dem, men os, der har gjort Oprør, naturligviis mod den Tydskhed, vi giennem Aarhundreder har forgudet og ladet os aandelig beherske af! See, derfor hører vi ogsaa de fleste saakaldte oplyste Folk iblandt os sige om den nyeste Vaaben-Stil-

stand og Freds-Tillavning, at naar den kan lykkes, er vi „sluppet godt“, sluppet godt fra vort dumdristige Oprør mod Holsten-Gottorperne og alle Tydskere, eftersom vi dog beholde den største Deel af Kroppen paa en Maade i vor Magt, nagtet det er klart, at naar Tydsken vilde brugt sin afgjorte Over-Magt, kunde han som en Svedske taget hele Klatten, ja, vi er sluppet godt fra vort formastelige Oprør mod Tydskheden, der ikke blot kunde kostet os hele Kroppen, men ogsaa Sjælen, der uden Fasthed i det tydske Sprog og uden tydsk Videnskabeligheds kiærlige Sjælesorg og strænge Tugt vilde være evig fortabt!

Det Sidste klinger vist nok meget latterligt, og er det virkelig ogsaa, men hænger dog fortræffelig sammen med det Første, medens det derimod er en fortvivlet Selv-Modsigelse, hvori Danskerne giør sig skyldige, naar de, som hidtil saa tit, indbilde sig eller lade sig indbilde, at man godt kan tænke og tale saa tydsk, være saa om over det tydske Blod, saa forelsket i den tydske Viisdom, saa længselsfuld efter tydske Favnetag, saa bange for den tydske Vrede, saa troende paa den tydske Overmagt, saa ligegyldig ved den Danske Følelse, saa fremmed i det Danske Modersmaal, og saa uskiønsom paa den Danske Fædernelands-Kiærlighed og Frivillighed, som det i Danmark, desværre, er muligt, og dog lige-

fuldt af alle Kræfter afværge de „tydske Overgreb“ og paa alle muelige Maader hævde Danmarks Ære, Heelhed, Frihed og Selvstændighed!

Det er, saavidt jeg kan skiønne, denne fortvivlede Selv-Modsigelse, som det Danske Folk giennem Aarhundreder har ladet sig deels indpræke og deels indprygle, denne Selv-Modsigelse, der har giort Danskerne Livet surt, fristet dem til at giøre en Ulykke paa sig selv, og sætter, under nærværende Kamp, trods Juli-Slaget og mange al Verden forbausende Tegn paa kæmpemæssig Livskraft, kongeligt Løvemod og opoffrende Fædernelands-Kiærlighed, sætter, trods alt dette, Folkets og Rigets Danske Tilværelse i yderste Fare.

Det er derfor et Livs-Spørgsmaal, om det Danske Folk, ved det ærefulde, ja hæderkronede Julislag, med den ynkelige Vaabenstilstand i Hælene, kan eller kan ikke komme ud af den ligesaa fordærvelige som fortvivlede Selv-Modsigelse, og lukke Øinene op for den soleklare Sandhed, at skal det lille Danmark, som ikke blot grændser til det store, grændseløse Tydskland, men er giennem Aarhundreder regieret, skolemestereret, i alle Maader forknyttet og forkvaklet paa tydsk, skal dette lille Danmark desuagtet bestaae, bestaae med Æren og til Folkets Glæde, da maa det lille Danmark igien blive Dansk tilbunds, styres, oplyses, forædles, fredes og værges paa Dansk, som i alle muelige

Maadet er netop tvertimod tydsk, da Modsætningen lader sig indbefatte i de klare Udtryk, at paa tydsk skal Hjertet, hvad der er pinligt og dog igrunden umueligt, tvinges til at rette sig efter Hovedet, medens paa Dansk Hovedet retter sig godvillig efter Hjertet, hvad baade er naturligt og derfor ikke blot meget mueligt, men gavnligt og glædeligt paa begge Sider!

Jeg veed meget godt, at det vil være et halvt, om ikke et heelt Mirakel, hvis Folket alt nu faaer Syn paa denne soleklare Sandhed, men Julislaget selv var ogsaa, efter Omstændighederne, et halvt, om ikke et heelt Mirakel, saa det var dog immer mueligt, at den Juli-Soel, som Tydskerne klage over, skinnede dem lige i Øinene, saa de blev blinde, men som vi veed, oplyste Danskerne til herlig at slaae Tydskerne af Marken, at den samme Juli-Soel paa en Maade kunde oplyse Danskerne til at see, hvoraf den ynkelige Vaabenstilstand i Modsætning til den straalende Seier, udsprang, og til at stoppe det tydske Væld herinde, hvoraf der bestandig maae udspringe Danske Ulykker, da, som vi har lært af vore Fædre og daglig kan føle, „al vor Fortræd er tydsk!“

Det gaaer jo vist nok den ældre Slægt hos os med Tydskeriet, ligesom det gik den ældre Slægt i vore Forfædres Dage med Papisteriet, saa de har meget ondt ved at rive sig løs fra alt det Udanske og Plattydske, de har

indsuget, om ikke just med Modersmælken, saa dog med *Skoleluften*, men der vilde ogsaa allerede være meget vundet, naar den ældre Slægt i vore Dage kom til at betragte *Tydskeriet* som et *Papisteri*, der skulde og maatte udfeies, saa snart og saa reent, *som muligt*, thi da vilde de sørge for at faae Tydskeriet udfeiet af *Skolen*, og dermed frelse Børnene, som, naar de blev ordenlig oplyste paa *Dansk*, vist aldrig vilde føle sig fristede til at dyrke de for alle Danskere af Naturen vederstyggelige *tydske Afguder*, men maaskee nok føle sig kaldede til at kiøre i Ring med dem, som vore Fædre, under Valdemar den Store, kiørde i Ring med Svante-Vit, Ryge-Vit, Pore-Vit og alle de pommerske Vits-Bjelker!

Skeer det imidlertid ikke, at den ældre Slægt under nærværende Kamp river sig *saavidt* løs fra Tydskeriet, at de opelsker Efterslægten i *Danskenordisk* Afsky derfor, da vil intet *Holgerdanske-Slag*, og da endnu mindre nogen *engelsk* Mægling, *russisk* Trudsel, *preussisk* Ædelmodighed eller »*hæderlig Fred*« paa Papiret, kunne frelse os fra den *tydske Trældom*, der tvertimod herefter maa blive langt haardere og strængere end før, thi *efter* denne Krig vil vore tydske og endnu mere vore *fortydskede* »*Hovmestere* og Sjæle-*Sørgere*« see sig nødte til at *bandlyse* det Danske *Modersmaal* ikke blot i Sønder-Jylland, men ogsaa

i Sælland, fra dets farlige Smuthuller: Kirken og Almue-Skolen, for at ikke, ligesom sidst, nogle fanatiske Præster og Skolelærere skal misbruge det til at fanatisere den store uoplyste Hob og vække et nyt Dansk Oprør mod det hellige Romerske Rige!

Men om nu end det Danske Folk kom til den Beslutning aandelig at løsrive sig fra Tydskerne, for ikke i alle Maader at blive deres Trælle, hvorledes skulde vi da berolige Folket over den Skræk, man har sat dem i Livet, at i Længden vil det dog være det lille Danmark umueligt at forsvare sin Selvstændighed mod det store Tydskland og mod hele den store Verden.

Først og fremmerst skal vi giøre det Danske Folk bekiendt med sit eget Levnetsløb igiennem Aartusinder, og giøre dem opmærksom paa, at om end fornævnte Umuelighed vilde være tilstæde, hvis det store Tydskland var enigt, saa har Vorherre sørget for, at det store Tydskland, trods alle sine Keisere, gyldne Buller og gulerodforte Flag, altid har været udmærket splidagtigt og er saa endnu, saa at, naar kun Danmark kan forsvare sin Frihed til Tydskland bliver enigt, da kan vi og vore Børn godt berolige os med det.

Naar imidlertid Talen bliver om en fjernere Fremtid og om det lille Danmarks Forhold til hele den store Verden, da skal vi bemærke, hvad der lader sig meget jevnt udtrykke og klart udvikle, at det lille Danmark je-

slet ikke behøver at staae ene, fordi det løsriver sig fra Tydskland, hvormed Det ikke kan være forbundet uden at fordømme sig selv til en Selv-Forglemmelse og Selv-Foragt, der er Folkelivets Pestilens og Rigets Skændsel. Vore Danske Fædre har saaledes raadt os, altid at „tage Vorherre med os“ og saavidt vi kan finde os i det, da har vi altid en „Stormagt“ paa vor Side, hvormed vi, naar det skulde være, virkelig kunde trodse hele Verden, og for Resten maae vi ikke glemme, at de tre Nordiske Riger har anderledes nemt ved at blive enige end de sex og tredive tydske Herskaber, da man, efter den Nordiske Tankegang, netop har mest baade Styrke, Ære og Glæde af hinanden, naar man er hinandens fribaarne, frivillige og trofaste Stalbrødre, der ikke vil beherske men tjene hinanden til fælles Bedste. Føler vi desnagtet Trang til en anden Stormagts Venskab, da vil Stor-Britanniens Venskab, efter de naturlige og historiske Forhold, baade være os let at vinde, vor Frihed uskadt, og bedre at stole paa end nogen anden Stormagts i hele Verden. Endelig findes der ingen Stormagt i hele Verden, undtagen den tydske, der kan have det mindste imod, at vi holder Tydskerne tre Skridt fra Livet, lader alt Tydskeriet fare til Helvede, hvor det har hjemme, og skiotter os selv i alle Maader, saa et ægte „Dansk Rigsraad“ vilde have let ved at staae paa en venskabelig Fod med alle uden-

landske Magter, undtagen med Preussen og hvad der paa tydsk skal afløse Preussen, behøvede da kun mod den tydske Stormagt at være belavet paa de gyldige Rets-grunde, som vore Løvenunger viste Holsten-Gottorperne ved Frederis!

Herved mindes vi atter om Juli-Slaget, som det klare Kraft-Beviis paa hvad jeg altid har troet og forudsagt, at hvis Tydskerne nødte os til et Hoved-Slag, da behøvede Danmark med sin „samlede Styrke" ei at bæve for nogensomhelst Magt, Tydskerne kan op-stille paa den af Naturen indskrænkede Krigs-Skueplads, og at naar Tydskerne adsplitte deres Kræfter fra Elben til Aarhus, da staaer det i Danehærens Magt, ved Hjelp af Søveien, og med den Bistand fra Himlen, vi godt tør vente, at ødelægge hvilken Deel af den tydske Hær, det skal være, saa Krigen behøver slet ikke at blive langvarig, naar den kun føres rask, og en afgiørende Seier er saa rimelig, som store Seire kan være i denne Verden, hvor hvem der intet vover, heller intet vinder, som er værd at nævne. Med denne Betragtning seer man let, det efter Julislaget var umueligt at slutte nogen Vaaben-Stilstand eller an-tage noget Freds-Grundlag, uden at Tydskerne baade indrømmede os Sønder-Jylland og lovede at holde deres Næse derfra og fra alle Danmarks indvortes An-liggender, thi naar de ikke vilde det, da burde Kampen

naturligviis været fortsat, Slag i Slag, til Maalet var naaet og Riget frelst. Vil imidlertid det Danske Folk endelig døe, og foretrækker den vel lidt seue, men dog langt mere kiedsommelige Dødsmaade at trædes ihjel af diplomatiske Giæs, da har Det unægtelig Lov dertil, og jeg maatte blot sige, at saa havde jeg taget mærkelig feil, saa var der ikke en Draabe Dansk Blod i mine Aarer!

Forligelsemaal
med
Holsten-Gottorperne.

Vi synes, det var et deiligt Slag,
Der faldt paa den sjette Julidag,
Da vi lærde eder at dandse,
Og siger nu I med Velbehag,
At vi leed et blodigt Nederlag,
Og I vogted vel eders Skandse;
Velan! vi sige: hver Mand sin Lyst!
Gid saa I maae seire i hver en Dyst,
Vi end med eder skal vove!
For den Slags Seier i hver en Strid
End voxer til Krands fra Arildstid
Der Skræpper nok i vore Skove.
Men ommer I jer ved hvad I fik,
Og anker kun paa, det var af Drik
Vi blev saa umaadelig grove,
Som Oxerne knap fra Vilster-Marsk,

Da paa jeres Top og Tagl vi tarsk,
Som Bonderne tærske til Hove;
Velan! saa lad os nu vende det om,
Og lade sig vise Vorherres Dom,
Ved Rends-Borg, hvor I høre hjemme!
Til jeres Kat lad os sige Kis,
Som I til vores ved Frederis,
Ildgryderne ei at forglemme!
Naar saa I har taalt vort Bombekast,
Saalænge som vi med Lemmelast,
Og immer med Stormen vi tøve,
Drik I saa kun „Peber i Brændevin“
Til I bliver fulde som andre Svin,
Og grynter som Dannemarks Løve!
Kom saa med det samme Overtal
Og tag vore Skandser, Knald og Fald,
Saadan, som vi jeres forleden!
Paa Tro og Love! ifald det skeer,
Vi Rendsborg aldrig beleire meer,
Men lader jer raade for Freden!

See, det er et godt Forligelsemaal,
For hvem, der søber ei bedre Kaal
End I og vi med hinanden;
Men vil I ei nøies med hvad I fik,
Og tør dog ei heller I holde Stik,
Da løb I jo reent fra Forstanden!

Tydskheden i sin egen Gabestok.

Tydskheden, det er morsomt nok,
Sig selv har sat i Gabestok,
Vel ei, som tydske Blade melde,
Ved Blændeværket fra Berlin,

Thi det er kun en Musefælde,
Hvis Lokkemad er meget fiin;
Men ved sin Enighed, sin Dyd,
Sin Levnets-Viisdom, Sorg og Fryd,
Som, skammelige allesammen,
Dog kappes ordenlig om Skammen!
Skam faae enhver, i Krig og Fred,
Som frygter end tydsk Enighed!
Og Skam faae den, i Nord og Syd,
Som stoler paa den tydske Dyd!
Og Skam, som ei beskrives kan,
Faae den, som dyrker tydsk Forstand!
Ja, tydsk Forstand, den gamle Phix*),
(Paa høitydsk „nichts und wieder nichts")
Som af sig selv til Helved gaaer,
Saasnart hans Gaade man forstaaer,
Han har i Frankfurt og Berlin
Saa godt nu røbet Gaaden sin,
At sagde ikke nu vi „Bæ"!
Da var vi dummere end Fæ!

*) Phix (Sminke) er nemlig det rette græske Navn paa den berømte Sphinx, der styrtede sig selv i Afgrunden, da dens Gaade var giættet.

Bestillinger paa „Danskeren" modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 25. August. Nr. 33.

Den ynkelige Vaabenstilstand ovenpaa den glimrende Seier.

Naar man hører, hvordan Holstenerne skiærer Tænder, hvordan de i Sønder-Jylland røver og stiæler baade Folk og Fæ og rede Penge, og hvordan de selv midt i Flensborg, i den Preussiske Generals Hovedkvarteer, i den mest danskfindede By, mishandler danske Officerer, som, istedenfor Vaaben bar venskabelige Meddelelser og Oliegrene i Hænderne, da korser man sig i Danmark over den holstenske Uforskammenhed, den preussiske og den flensborgske Ligegyldighed, og kan slet ikke begribe, hvordan sligt er muligt midt under Vaaben-Stilstanden, men formoder dog, det maa komme af en sørgelig Misforstaaelse, som ved klare „diplomatiske Oplysninger" vist snart vil blive hævet paa en for Danmark ligesaa hæderlig, som fyldestgiørende Maade!

Dette er jo vist nok meget urimeligt af de Danske, især efter den syv Maaneders Erfaring, vi nys har havt om Holsten-Gottorpernes Benyttelse af en Vaaben-Stilstand, de dog gik ind paa, medens de jo høirøstet har forskudt den nærværende, og maatte da være gale, om de alligevel holdt den i Hævd; men desuagtet veed jeg godt, at kun meget faa tør være enige med mig om, at ikke blot alt hvad der er skedt af Holstenerne til vor Skam og Skade siden sjette Juli, men alt hvad der kan og rimeligviis vil skee af dem, meget let til vor ubodelige Skade, i de næste sex, syv Maaneder, det er aabenbar ene og alene vor egen Skyld, som, istedenfor at benytte den store og glimrende Seier, vi unægtelig vandt over Holsten-Gottorperne, forpligtede os til at stikke Sværdet i Skeden, jeg vil ikke sige, uden gyldig Sikkerhed for, at vore „Arvefiender" vilde holde Fred, men trods de klareste Tegn paa, at de hverken kunde eller vilde det.

Da jeg imidlertid aldrig kan opgive den Tro, at min Tankegang er ligesaa dansk som mit Hjerte og mit Tungemaal, og maa ikke opgive det Haab, at det danske Folk dog omsider vil fatte Mod til at være sig selv og sin naturlige Tankegang bekiendt, saa vil jeg dog stræbe saa jævnt og tydeligt, som jeg kan faae Lykke til, at sætte det ud fra hinanden, hvor jammerlig vi har

baaret os ad, for om vi dog engang kunde lære at finde Feilen hvor den er, og der stræbe at rette den.

Det seierrige Juli-Slag var stort og glimrende, var et ægte Holgerdanske-Slag, men ligesom altid selv de største Seire er unyttige naar de ei benyttes, og kan godt, som Holstenerne har ladt os høre, lignes ved „blodige Nederlag", naar de er dyrkiøbte og dog ei benyttes, saaledes maatte Seieren ved Frederis, naar den ei benyttedes, netop, fordi den var saa stor og glimrende, nødvendig gjøre Fjenden rasende og hurtig Fred umuelig.

Lad os dog engang sætte os i Holsten-Gottorpernes Sted! Vi veed jo, de foragter os endnu meer end de hader os, og det er naturligt, thi saalænge vi har havt fælles Herskab, har vi ikke staaet paa det Sted, de kunde have ondt af, undtagen ved den, Gud veed, baade sparsomme og frygtsomme Understøttelse, vi vovede at yde Dansken og Danskheden i Sønder-Jylland under deres fortvivlede Kamp med det herskende Tydskeri, men derimod lagde vi daglig i vort Forhold til Holstenerne en saadan Svaghed, Føielighed og Frygtsomhed for Dagen, at neppe vore bedste Venner kunde tænke, det var af idel Fredsommelighed og Kiærlighed, og vore Fiender maatte nødvendig udlede det af den yderste Afmagt og Feighed. Vi bør derfor paa ingen Maade kalde det urimeligt, naar Holsten-Gottorperne ifjor troede, at de behøvede blot virkelig at giøre Oprør

og at faae det Held, de fik, til at bemægtige sig Rendsborg, saa vilde Danskerne klynke og klage, som de pleiede, men ingen Ting giøre, fordi de hverken havde Magt eller Mod til at giøre noget. Det er, Gud skee Lov! sandt, at Holsten-Gottorperne tog mærkelig feil og blev meget ubehagelig overraskede af Danskernes Magt og Mod, isjor ved Flensborg og iaar ved Frederis, men lad os være ærlige! blev vi ikke selv overraskede ved begge vore glimrende Seire over Holsten-Gottorperne, vist nok behagelig overraskede, men dog saa overraskede, at vi aldeles glemde at benytte dem, og naar vi nu selv forundrer os over vor Magt og Mod og Lykke, og, saavidt det staaer til os, selv forspilder Frugterne deraf, hvad maa da Fienden, vore Arvefiender, Holsten-Gottorperne, tænke? De maae nødvendig tænke, som de taler, at vore Seire maa især tilskrives en Slumpe-Lykke, en Svine-Lykke, og naar Seieren, som ved Frederis, dog er møisommelig tilkæmpet og dyrekiøbt, da forsaavidt udledes enten af Fuldskab eller af et andet øieblikligt Raserie, der er forenet med umaadelig Dumhed og fører til fuldkommen Afmagt.

Ja, saaledes maae vore Fiender, maae Holsten-Gottorperne tænke om os, som, under deres Hæle-Fægtning ved Frederis, lod dem i Mag sanke Stumperne sammen og trække sig til Veile, og sluttede saa fire

Dage efter Vaabenstilstand paa de Vilkaar, at Holsten-Gottorperne kunde giøre hvad de vilde, men der maatte ikke komme en Dansk Krigsmand til Sønder-Jylland, og selv Als og Ærø, som var i Danskernes Vold, skulde lystre et fremmed Overtal.

Sandelig, var jeg blot en fremmed, som i nogen Afstand betragtede Danmarks Krigs-Førelse, — da vilde jeg vel studse, som Europa og selv Holsten-Gottorperne har studset, over Dagene baade ved Flensborg, ved Dannevirke, ved Dyppel og især ved Frederis; men naar jeg tog alt i Betragtning, da maatte jeg dog komme til den Slutning, at rimeligviis var dog Danskerne, trods deres lyse Øieblikke, igrunden enten et meget feigt eller et meget dumt Folk, som vel ikke, selv ved de mest glimrende Seire og de lykkeligste Vendinger, kunde frelses fra den folkelige Undergang, de enten af Feighed foretrak for det farefulde Liv, eller dog af umaadelig Dumhed bestandig paany selv styrtede sig imøde!

Nu, da jeg langtfra at være en fremmed, er dansk baade i Sind og Skind, og da jeg en heel Menneske-Alder baade aandelig og legemlig har levet midt i Danmark med aabne Øine, nu veed jeg godt, at der er meget mere baade Magt og Mod og Mandevid i det Danske Folk end de Fremmede tænker, ja, end Folket selv veed af, før det pludselig viser sig, og at

der er meget, saare meget, der taler til Undskyldning for den Svaghed, Kiællingagtighed og Taabelighed, der kun alt for tit, ei sjelden ligesom ret med Flid, lagdes for Dagen; men vi kan dog virkelig ikke vente af de Fremmede og ei engang forlange af vore Arvefiender, at de baade skal opdage vore skjulte gode Sider og undlade at benytte sig af vore aabenbar svage Sider, og det er lige vist, at bliver vi ved til Jævnshold at vise os svage, modløse og ælleviïsde, da kan ingen Kraft, intet Mod og ingen Viisdom frelse os fra folkelig Undergang, eller fra at blive paany, hvad vi i Virkeligheden har været: Tydskernes og nærmest Holstenernes underdanige Tjenere!

Jeg veed jo nok, at man i Danmark bliver meget vrede paa dem, der siger, at vi har været Tydskernes og nærmest Holstenernes underdanige Tjenere, altsaa igrunden deres Trælle, bliver meget vredere paa saadanne nartige og aabenmundede Karle, end man er paa Tydskerne og Holsten-Gottorperne, som tvertimod bebreider os, at vi har formastelig vovet at tilegne os en Deel af det store, uforkrænkelige Tydskland, har i mangfoldige Aar tyranniseret Tuiskos (Tydskes) guddommelige Afkom, ja, gik tilsidst saavidt i Formastelsen, at vi brændemærkede Tydske Skibe som „Dansk Eiendom“, og nødte de uovervindelige tydske Tropper til at lystre „Dansk Kommando“ og at sværge til Danne-

krog. Jeg veed det godt, og jeg forklarer mig denne Danske Vrede paa mig meer end paa Tydskerne, især af den Danske Følelse, som jeg selv deler, at Dansken er født til en god Herre eller Frue og Tydsken til en god Træl og Trælkvinde, saa det modsatte er reent bagvendt og skaber slette, magelige og bløvagtige Tyende og meget slette, strænge, haarde og urimelige Herrer, men var jeg en Tydsker og fremfor alt, var jeg en Holstener, da maatte jeg, ligesom Holstenerne giør, forklare mig den Danske Vrede over at kaldes Tydskernes og nærmest Holstenernes underdanige Tjenere, af en „latterlig Forfængelighed“ hos Danskerne, som midt under det holstentydske Trældoms-Aag, dog vilde have Skin af at herske over Holstenerne, Skin af at betragte og behandle dem, som „Danske Undersaatter“ og nu, da de har viist, de er det ikke, som „Oprørere“ mod den „Danske Konge!“ Som en Tydsker, og nærmest som en Holstener, vilde jeg nemlig enten være aldeles uvidende om den Danske Historie, saavidt som gamle Saxo for sexhundrede Aar siden gav den beskrevet, eller jeg vilde dybt foragte den, enten som et Ammestu-Æventyr, eller dog som en Fabel, der vel kunde have noget sandt til Grund for Folkenes Barndoms-Tid, men havde ikke mindste Gyldighed for Mandboms-Alderen, end sige da for det ætheriske, hardtad (approximativ) himmelske, Professor-Liv, hvortil alt Tydsk, selv det plattefte

har opsvunget sig, mens det Danske blev ved at traske paa Jorden i sine gamle Træskoe og kunde selv ved de bedste tydske Dunkrafter ei skrues høiere iveiret end til at dratte paa Næsen. Derimod vilde jeg, som en Holstener, vide meget bedre end Danskerne selv, at især siden Holsteneren Struense i forrige Aarhundrede var Rigsforstander i Danmark, og prøvede kun lidt for tidlig paa at afskaffe selv det Danske Sprog, og siden Kiel, med Kiernen af Holsten-Gottorp, fandt sin Hertug paa Danmarks Throne, siden den Tid rettede eller krummede den saakaldte Danske Regiering, Lovgivning, Dannelse og Videnskabelighed sig igrunden slavisk efter det holstenkieler-tydske Hoved, saa det lignede op ad Dage latterlige Børne-Streger eller utaalelige Drillerier, naar man enten ved at sige, man indlemmede Holsten i den Danske Stat, eller ved at udstæde Danske Kaldsbreve til Holstenere, som ei kunde et Ord Dansk, eller ved at sætte en Dansk Professor til Spot og Spee i Kiel, eller ved at tillade Dansk Tale vel ikke i det holstenske, men dog i det slesvigske Folkeraad, eller ved andre Spilfægterier gav sig Mine af at kunne og ville fordanske et tydsk Land og Folk.

Naar derfor Holsten-Gottorperne nu skrige paa, at det er den Danske Regiering, der har gjort Oprør mod dem og deres Rettigheder, hvortil Slesvig hører saavelsom Gottorp, da kan jeg godt forstaae, at det lyder

i *Danske Øren* som en dyb Forhaanelse og en fræk Fordreielse af den klare Sandhed, men jeg tør derfor ikke nægte, at naar man blot seer hen paa den Tid, da Holsten har baaret Navn af en Dansk Statsdeel, naar man overseer det tomme Skin og seer bort fra de „holstenske Skillinger“ der synes at gaae i Danmarks Lomme, da er der en vis *Grundighed* i denne meget nartige Opfattelse af det indbyrdes Forhold, saa det er hvad vi maatte vente af vore „Arvefiender“, og hvad vi ikke kan giendrive *uden* ved stadig at udvikle en baade indvortes og udvortes *Dansk* Kraft og Styrke, som viser, at hvor dybt vi end har ydmyget os for *alt Tydsk*, og hvormeget vi end har krummet os efter Holstenerne og taalt af dem, saa var det dog igrunden kun af Fredelighed, Foielighed og Magelighed, saa at, naar vi alligevel *ikke* maa have Fred og vi vil giøre os den Uleilighed, da kan vi godt *undvære* alt det Tydske og bukke begge Ender sammen paa Holstenerne.

Altsaa, jeg kan med Sandhed ikke sige andet, end at *for* Holsten-Gottorpernes Øine maa *Juli-Slaget* staae som en *urimelig Undtagelse* fra Tingenes sædvanlige Løb, medens Vaaben-Stilstanden, som fulgde den glimrende Seier tæt i Hælene, maa staae *for dem*, som et Beviis paa, at vi er *de gamle*, at vi, som de siger, just *efter* den Skam og Skade, vi ved Frederis tilføiede dem, nu er *dobbelt bange* for dem, *gruer*

for deres retfærdige Hevn, og skynder os derfor at krybe i et Musehul bag Svenskerne og Preusserne, for ikke endnu engang at møde vore strænge, nu med Rette rasende forbittrede Herrer, og tugtes, ja træbes i Støvet af dem, som vort skammelige Oprør ikke blot fortjener men gjør nødvendigt, til Hævdelse af Holsten-Gottorps historiske Ret og Tydsklands Ære! Derfor, Dansker! afgjørende Seier eller grændseløs Trældom!

Livet og Døden i Danmark.

Det var en ganske underlig Krig,
Der Livet og Døden stridde,
Livet fik Magt og Overhaand
Og monne Døden aflive.
Martin Luther.

Liv og Død til alle Tider
Kampe hardt i Syd og Nord,
Seier vinder dog omsider
Livet efter Herrens Ord,
Og mens Folke-Livet varer,
Deri klart sig aabenbarer
Seiers-Haabet trods al Død!

Folke-Livet nuomstunder
En „Fugl Phenix“ er paa Jord,
Findes, som et stort Vidunder,
Kun hos Guders Æt i Nord,
Som en Knøs, der har ved Staven
Kiækt opsvunget sig af Graven,
Hvor hans Fader sank i Muld!

Folke-Døden allevegne
Høit udstøder Seierskrig,
Nødes dog i Nordens Egne
Til at bruge List og Svig,
Bryster sig af sine Pagter
Med de store Livets Magter:
Aanderne i Lys og Løn!

„Videnskab“ er her hans Løsen,
„Skole-Fux“ hans rette Navn,
Arrig han forfølger Knøsen,
Dog som til hans eget Gavn,
For at Livet, reent befriet
Fra alt Spor af Barbariet,
Aande kan den friske Luft!

Let paa Bjergene undslipper
Nordens Knøs sin Banemand,
Men hos os er ingen Klipper,
Ei engang en aaben Strand.

Her for Knøsen haard er Kampen,
Synes kun forgiæves Stampen
Imod Dødens hvasse Brodd!

Knøsen her dog fandt sin Moder,
Med det fine Tungemaal,
Som end mindes Fredegoder,
Veed, at Guld kan døve Staal,
Og den ægte Dannekvinde,
Hun kan gode Raad paafinde
Mod hvert Skolemester-Kneb!

Meget vel den Milde taaler,
Elsker dog det unge Blod,
Laaner ham to gyldne Saaler,
Som en Vinge til hver Fod,
Ikke før ved Verdens Ende
Fienden nu ham faaer ihænde,
Trods hvert Gængebane-Net *)!

Det var disse gyldne Saaler,
Hvormed fordum Loke foer,
Saa med Skridt kun som Lynstraaler
Naaed ham selv Age-Thor;

*) Paa Tydsk „Jernbane-Net“ men jeg fordansker heller det engelske “rail-road”.

Men de due ei blot til Løbet,
Anden Dyd gaaer med i Kiøbet,
Som nu brat opdages skal!

Sidder først de om Fod=Bladet,
Ærlig spændt med Hegter nye,
Knøsen, baaret med Døds=Hadet,
Bagop slaaer i høien Sky,
Fienden for de Saaler platte
Bæver, for de er saa glatte,
I dem fæster ingen Brodd!

Naar dem Knøsen ret anvender,
Helst paa Fiendens Næsetip,
Naaed ham end Fiendens Hænder,
De paa Timen dog gav Slip,
Foer til Næsen, for at finde,
Om der end var Been derinde;
Derfor, Knøs! vær kun ei ræd!

Dag for Dag dig voxe Vinger,
Som paa Freias Falkeham,
Og et Øie paa hver Finger
Faaer Du til at see dit Ram,
Sværd, som brænde kan og svale,
Med dig snakke kan og tale,
Stilles i Vorherres Navn!

Over Folke-Livets Fiende
Seiren da er klar og vis,
Knosen ham skal overvinde
Deilig som ved Frederis,
Saa sin Faders Død han hævner,
Liv i Fiendens Æt ei levner,
Om det end i Buggen laae!

Farligt vel, som for „Hr. Peder“
Er for Knosen selv hans Sværd,
Naar et „Fadervor“ han beder,
Det i Balg dog sidder kvær,
Og hver Steen, han har paa Hjerte,
Med al Blodskyld og dens Smerte,
Falder af paa Fiendens Grav *)!

Derom synges skal i Lunde,
Gaae til Verdens Ende Ny,
Alle døde Folke-Munde
Faae ved Seiren Liv paany,
Som paa Marken alle Tunger,
Naar om Frederis man sjunger:
Det var dog et deiligt Slag!

*) See „Hevnersværdet“ i Kæmpeviserne til Skolebrug.
1847.

Admiralskibet.

De ædrue Folk i Fyen og Kiøbenhavn,
Som raadslaae upartisk om Danmarks Gavn,
De siger, hører jeg, selv efter Julislaget:
„Gid bare Danmark førde Keiserflaget!
Thi, som det „Tydske Admiralskib“ kunde
Det kiære Danmark aldrig gaae tilgrunde,
Selv naar det galest gik (det gi'er Fornuften)
Det steg betydelig, det sprang i Luften!“
Gid alle de, som tydskedanskes saa,
Fra Kiøbenhavn til Aabenraa,
Paa Bloksbjerg sad og ei engang paa Spraa!*)
Ja, gid ombord de paa en Maade
Var alle paa den „tydske Flaade“
Med Magyarer og Kroater,
Som Admiraler og Koks-Mater,
Som, ved den tydske Viisdoms Arne,
I Luften halv og heel befarne,
Som alt hvad der giør Blæst med Kul og Kridt,
Naar bare gamle Danmark dem blev kvit!

*) Spraa eller Spraav (Sprogø) er det næstværste Sted, vi ønsker utaalelige Folk til.

Fyrboderen under Krigsministeriet.

Gud lønner ham hisset i Himlens Hal
For det, han har øvet herneden.
Berlings=Avisen.

„Gid han ei hisset saa maa svede,
Som han har altid gjort hernede!“
Det passer ikke her, med mindre
Det Ydre stod paa Krigsfod med det Indre,
Thi det var Synd at sige, man havde det for hedt
I Krigs= og Vaabenstilstands=Ministeriet.
Gid derfor i hans Sted, som døde,
En anden maa paa Kulden bøde,
Om ei med større Flid, saa dog med bedre Held,
Saa Ministeriet ei fryser rent ihjel!

Frivillighedens Aftakkelse.

Frivillighed brat skal afgaae,
Vrangvillighed holde I paa!
Thi vinder Vrangvillighed Seiren,
Da bliver der Stilhed i Leiren,
Og Stilhed i Leiren har Skinnet af Fred,
Som alle dens Venner maae fryde sig ved,
Thi Skinnet af Fred, trods al muelig Splid,
Er en Perle i denne bevægede Tid!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 1. September. Nr. 34.

Herremænd og Bønder i Danmark.

„En Bonde ovenpaa en Herremand“ det er efter den herskende Talebrug, som man nok veed, noget meget smagløst og urimeligt, men, efter Tidernes Tegn og en gammel Spaadom, er det dog ogsaa i en vis Forstand noget uundgaaeligt, saa hvem der vil holde Skridt med Tiden og ikke tabes bag af, maa see til at komme paa det rene med sig selv om, i hvilken Mening det er splittergalt at sætte en Bonde ovenpaa en Herremand, og om der ikke kan ligge en anden Mening i de samme Ord, der ikke blot giør dem taalelige, men, allenfalds i Danmark, kan giøre dem yndige!

Tænker man sig nu ved „Bonden“ hele vor dybt fornedrede og skammelig fortrykte og forsømte Land-Almue, og tænker sig den, i hele sin medfødte Grovhed og Vankundighed besat af den Indbildning, at som den talrigste og mest haandfaste Deel af Folket, havde

de Ret til at dele Landet imellem sig eller slaaes om det, som de var Venner til, og Kald til efter deres egne Indfald eller deres Yndlingers Indskydelse at beherske hele Riget, see, da maa man vistnok finde, at det var ikke blot smagløst, men den rene Ødelæggelse. At nu de saakaldte „Bondevenner“ meget for tit og deres Fiender altid tage Sagen saaledes, det er vist nok meget beklageligt og meget farligt, men da vi lykkeligviis har en Land-Almue af samme Art, som vi Danskere er alle, hos hvem vi derfor tør forudsætte de samme Grund-Følelser for gamle Danmark, for Ret og Billighed og godt Forligelsemaal, og forudsætte samme Grad af sund Menneske-Forstand og Danneligbed, som vi finder hos os selv, saa er Sagen dog langt fra at være fortvivlet, naar den sees i sit rette Lys, som er det, at ikke blot har vor Land-Almue billigt Krav paa en langt friere og behageligere Stilling, end der længe blev den til Deel; men hele Folket og Riget trænger nu høit til denne Land-Almuens Opkomst, der, naar den baade indvortes og udvortes kan lykkes, vil berige det Danske Folkeliv, som en uvurdeerlig stor Skat, der længe laae i Jorden, som det syntes, til ingen folkelig Nytte, men giemdes dog der til Nødens Tid, da Danmark uden den maatte forgaae.

Naar man nemlig veed, at „Bonde“ er fra Old-tiden i Danmark og i hele vort Norden, Navnet paa

den fribaarne Landmand, som havde Huus og Gaard og var, forsaavidt det lader sig giøre, sin egen Herre, paa Dansk „Selveier" paa pluddervælsk „Proprietær", og at „Herremand" derimod er et Navn, som først opkom i Middelalderen til dem, der havde faaet Lyst og fundet Leilighed til at giøre deres Fingre saa brede, at der blev kun lidt af Landet tilovers for den øvrige Deel af Folket; da seer man let, det var ønskeligt, om Navnet „Herremand" kunde i Nyaarstiden gaae i sin Moder igien, eller afløses af det gamle „Bonde" i sin oprindelige Bemærkelse, thi, saaledes forstaaet, vilde ikke blot Bønderne men hele Danmark vinde meget ved at sætte en Bonde ovenpaa en Herremand.

Det er nemlig ikke blot altid ubilligt, altsaa igrunden uretfærdigt, at Jorden, som vi alle skal leve af, falder i nogle faa Rigmænds eller Herremænds Hænder, saa hele det øvrige Folk maa leve af Haanden i Munden; men det er tillige nuomstunder, som man seer i andre Lande, reent ødelæggende, deels fordi baade Høie og Lave blive daglig mere egennyttige og haardhjertede, saa de søber kun daarlig Kaal med hverandre, og deels fordi der i Tidens Løb, især i de større Stæder og ved alle store Anstalter, fødes en stor Brimmel, som man paa pluddervælsk kalder „Proletarier", som sædvanlig hverken har Eiendom, visse Værelser, Hjerte eller Ære i Livet, og kan kun holdes i Ave ved Frygt for

hvad der bider i Skind, saa nu er det aldeles nødvendigt, at de faste Eiendomme i et Land baade er fordeelte mellem saamange og saa haandfaste Selveiere, at de i paakommende Tilfælde kan forsvare Eiendoms-Retten, og at deres Stilling i det hele er saa god, at man tør forudsætte, de ogsaa vil vove alt til dens Forsvar. Saadan en Magt var virkelig Herremændene med deres Hustrop i Middelalderen, men er, som vi veed, nu langtfra at være en saadan Magt, saa de maatte, naar de var kloge nok, for deres egen og deres nærmeste Arvingers Skyld, selv ønske, at Danmark fik et anderledes stort Tal af stærke Selveiere, der var istand til at forebygge eller, om det engang fandtes umueligt, tilgavns undertrykke et Oprør mod Eiendoms-Retten, som man i alle Riger herefter langt mere end hidtil vil staae Fare for.

Endelig vil det i alle Maader være ligesaa gavnligt, som det er billigt, og efter Omstændighederne nødvendigt, at den største Deel af Landets Jordsmon bliver deelt mellem et stort Tal Selveiere, men dog ikke udstykket saa smaat, at selv en arbeidsom Mand slet ikke eller dog kun kummerlig kan leve deraf med Kone og Børn.

Da der nu, efter de sidste Optællinger findes tredivetusinde Gaardmænd i Kongeriget (og ventelig titusende i Hertugdømmet Sønder-Jylland), saa er

dette Tal vel ingenlunde for stort, men dog forholdsmæssig stort nok, saa naar Danmark kan faae og beholde saamange Selveiere med gode Kaar, da maae vi ogsaa i denne Henseende prise vor Lykke; thi naar vi tør regne paa en Styrke mellem tredive og fyrretive tusinde dygtige Bærger baade for Folkets Eiendoms-Ret til Fæderne-Landet og for Enkeltmandens Eiendoms-Ret til hvad han er i lovlig Besiddelse af, da tør vi vente, med Guds Hjelp, til Jævnshold at have Landefred og, naar den brydes, at vinde Seier over Freds-Forstyrrerne.

Det er følgelig et Livs-Spørgsmaal for Danmark, om vi kan faae og beholde saamange Selveier-Bønder som vi har Gaardmænd, og dertil udkræves to Ting: først at de Gaardmænd, som kun er Fæstere, blive Selveiere, og at der dog bliver ved at hvile et Baand paa disse 30—40,000 Gaarde, som hindrer deres Sammenlægning og Udstykning.

Begge Dele har man, især i en Menneske-Alder under Frederik den Sjette (1784—1815), ei uden Held arbeidet paa, i det man baade fremmede Selveiendom og forbød Gaardenes Sammenlægning, men deels var det dog langt fra at alt Fæstegods gik over til Selveiendom, deels fremmede man en Tidlang Udstykningen og endelig saae man igiennem Fingre med Sammenlægningen, og nu, da man med eet vil have alle Gaardmænd til

Selveiere, har man isinde at skyde en Gienvei, der maatte blive reent fordærvelig.

Man har nemlig, saavidt jeg kan skiønne, nu isinde at fremlokke eller fremtvinge Salget af alt Fæstegods, uden mindste Hensyn paa, hvad der tjener Bønderne og hele Folket bedst, eller dog uden Øie for Folkets Ret til Landet og Vigtigheden af et tilstrækkeligt Landeværn baade mod udvortes og indvortes Fiender.

Man gaaer nemlig ud fra to Forudsætninger, som er lige falske og lige fordærvelige, den ene, at det kan være det samme, hvem der eier Jorden, naar den bløt er fri Eiendom og skal ikke bortfæstes, og den anden, at hvem der har lovlig thinglæst Skiøde paa et Jordbrug, har ogsaa fuld Eiendoms-Ret derover, om saa end hele Folket, paa nogle faa Herremænd nær, derved berøvedes deres Fædernelaand.

Begge Dele er grundfalske og fordærvelige, thi ethvert Folk er sit Fædernelands Grund-Eier (paa pluddervælsk „Suveræn") og kan aldrig retmæssig ved nogen Lov tabe sin Eiendoms-Ret, saa det er kun Nytten og Brugen af Jorden, der retmæssig kan fordeles ved Lands-Loven og blive Gienstand for Kiøb og Salg, og disse Ting bør da ordnes ved Love, som har fælles Bedste for Øie og tager særdeles Hensyn til Landets Forsvar og Landefredens Haandhævelse.

Om vi derfor havde faaet en Lovgivning, som gik ud fra den falske Grundsætning, at enten Kongen eller en Slump Herremænd eiede Landet og kunde give eller sælge det til hvem de vilde, og kunde altsaa, om de lystede, lade det ligge øde, ja, med Flid ødelægge det, saa hele Folket maatte sulte ihjel, da seer man let, at saadanne Love var ligesaa uretfærdige, som ubillige og ugudelige, og burde uden videre afskaffes.

Hvad Juristerne kalde fuld Eiendoms-Ret, som man kan have over sine Penge, sine Klæder og sit Boskab, det har Ingen selv over sit Huus og ingen uden hele Folket over Jorden, som skal bære og føde dem, men skiøndt den hidtil giældende „Danske Lov“ ingenlunde er givet med denne klare Indsigt, saa er den dog givet med en dunkel Følelse af denne urokkelige Grundsætning, saa Herremændenes Eiendoms-Ret til Landets Sædejord er paa flere Maader indskrænket, som en Nytte og Brug, der ikke maa forhindre, at Fattig-Folk jo ogsaa kan leve.

Den ene vigtige Indskrænkning er, at Gaardene skal bortfæstes paa Livstid, og den anden at Landgildet ikke maa sættes høiere end det stod i Jordebogen fra Frederik den Tredies Tid, og vel veed jeg, at vore kløgtigste Jurister rose sig af, soleklart at kunne bevise, at dette igrunden slet ingen Indskrænkning giør i den fulde Eiendoms-Ret, men deels vilde man, da Uret dog

aldrig ved nogen Lov kan giøres til Ret, derved kun bestemme den Danske Lovgivning, og deels viser Herremændenes ivrige Bestræbelser for at faae Fæste-Baandet løst og deres ulovlige Opskruelse af Landgildet noksom, at det er store Indskrænkninger.

Det nytter her slet ikke Herremændene, at deres Sagførere beraabe sig paa, at om end Landgildet ikke maatte forhøies, saa var det dog ikke forbudt at forhøie Indfæstningen, eller de pege paa det fordum ubestemte Hoveri, hvorved Herremændene ligefuldt kunde udpine og ødelægge Bønderne, eller de, paa sin Tydsk, vil stemple indsnegne Misbrug til lovlige Rets-Sædvaner; thi Sagen er jo ikke at holde nogen Lovtale over Viisdommen i „Danske Lov“; men kun deels at lade den vederfares Ret, og især at giendrive den utaalelige Paastand om Herremændenes fulde Eiendoms-Ret over Jorden paa deres Godser!

Jeg seer det jo nok, hvor triumferende Juristerne staaer med Forordningen af femtende Juni (1792) i Haanden, som et, efter Sigende, uigiendriveligt Beviis paa, at havde Herremændene end ikke før Ret til at opskrue Landgildet lige til Loftet, saa fik de den dog derved og har den nu; men seer jeg ret, da falder de Snilde i deres egen Snare; thi medens Forordningen af femtende Juni klarlig viser, at Lovgiveren ansaae Herremændene uberettigede til paa egen Haand at

forhøie Afgifterne paa Fæstegodset, saa er Tilladelsen, han under visse Omstændigheder giver dem, saa indskrænket, at man nok skal bare sig for dermed at retfærdiggiøre Landgildets almindelige og grændseløse Forhøielse.

Sagen er nemlig den, at medens bemeldte Forordning giver Herremanden Ret til, naar han paa egen Bekostning har udskiftet sit Gods forsvarlig, da at paaligne Fæsterne en aarlig Afgift, som dækker Renterne af det Beløb, han beviislig har anvendt paa Udskiftningen, saa forbyder den ham dog at udstrække denne Ret til de enkelte Gaarde, der tidligere maatte være udskiftede af Fælledsskabet, men tillader ham kun, naar saadanne Gaarde bleve fæsteledige, da at enes med Fæsteren om forhøiet Afgift.

Da det altsaa er Udskiftnings-Omkostningerne og Vederlaget for dem, hvorom hele Forordningen af femtende Juni dreier sig, saa at naar Herremanden havde faaet Laan af Kredit-Kassen til lavere Rentefod end sædvanlig, skulde et tilsvarende Afdrag finde Sted ved Ligningen paa Fæsterne, saa vilde det i mine Øine paa et Haar ligne Lovtrækkeri at betragte fornævnte Tilladelse som uindskrænket ved Udskiftnings-Omkostningerne, men selv om Høiesteret skulde dømme anderledes, saa gjælder Tilladelsen jo dog kun for de tidligere enkeltviis udskiftede Gaarde, altsaa ingensteds for et

heelt Gods, medens denne Tilladelse klarlig viser at Herremanden, selv ved Fæstteledighed, ingenlunde uden særdeles Tilladelse maatte forhøie Afgiften.

Skulde det derfor end være Tilfældet, at Domstolene har givet Herremændene Lov til at ansee Forordningen af femtende Juni som gyldig Hjemmel for en vilkaarlig og almindelig Forhøielse af Landgildet, da kan og bør det vist nok tjene Herremændene til Undskyldning, men kan dog hverken bøie Retten, ændre Loven eller binde Lovgiveren.

Altsaa, man sige hvad man vil, saa eier ingen Herremand i Danmark sit Gods lovlig uden med den Forpligtelse, enten at bortfæste alle Gaardene paa Livstid for et Landgilde efter den gamle Jordebog, med passende Vederlag for Udskiftnings-Omkostningerne, eller, (efter titnævnte Forordning) at bortleie dem paa halvtredsindstyve Aar og derover, og da man kun kan sælge paa samme Vilkaar, som man eier, saa er det langt fra, at Herremanden har fuld Eiendoms-Ret over Jorden, eller kan vente Betaling, som om han havde den!

Hvorvidt nu Herremanden, efter Loven, ved at opskrue Indfæstningen, paa en Omvei kan giøre sig Jorden ligesaa nyttig som ved idelig forhøiet Landgilde, det er en anden Sag, som jeg lader staae ved sit Værd og vil kun bemærke, at den tilfældige Ind-

fæstning ingenlunde som det aarlige Landgilde lader sig beregne ved Kjøb og Salg, thi jeg vilde kun vise, at naar man overholder de bestaaende Love om Fæstegodset, da vil Herremændene strax lære, at de har ikke fuld Eiendoms=Ret og vil sikkert overlade Fæsterne deres Gaarde til Eiendom paa billige Vilkaar.

Naar dette skeer, saa Danmark har sine 30,000 Selveier=Bønder, da gjælder det kun om at beholde dem, og det skeer nemmest ved at lade for alle disse Gaarde Loven om Fæstegods blive i Kraft, saa at, hvortit de end sælges, skal de enten beboes af Selveieren eller bortfæstes paa Livstid for Landgildet efter den gamle Jordebog, med passende Forhøielse for Udskiftningen; thi vel vil der i det enkelte skee meget Fixfax, der ved ingen Love lader sig forhindre, men Danmark vil dog, hvad der er Hovedsagen, i det hele beholde sine 30,000 Selveiergaarde, der er store nok til, med taalelige Skatter, at ernære en tarvelig og stræbsom Familie og mange nok til at skaffe Riget og Freden et frivilligt og dygtigt Værn.

Naar man herimod indvender, enten at dette strider mod Ligheds=Grundsætningen, eller mod den fri Raadighed over Eiendommen, eller mod en klog „Stats=Økonomi“, da er det altsammen fordi man ikke indseer eller ikke vil ændse, at Mennesket og Folket hverken er til for Statens eller for Agerdyrkningens, Kapitalens

nes eller Handels-Balancens Skyld, men at Jorden og alt Jordiskt er til for Menneskets og Folkets Skyld og skal benyttes til deres Bedste.

At en god Deel af Jorden i et Land frit kan kjøbes og sælges, sammenlægges og udstykkes efter Behag, det er vist uomstunder til fælles Bedste, men dertil er ogsaa i Danmark Jord nok foruden de 30,000 Gaardlodder, og at der er god Grund til at holde dem i Hævd, som hvad man paa pludderwælsk kalder et rigtig „conservativt Element“ og paa Danskt et folkeligt Nødværge mod den grændseløse Begjærlighed, der gaaer omkring som en brølende Løve og søger hvad den kan opsluge, det lader sig fra alle Sider saa klart oplyse, at naar sund Menneske-Forstand tages paa Raad med, vil ikke blot de Danske Bønder men hele det Danske Folk meget frabede sig Opløsningen af Fæstebaandet, der netop betrygger Bønderne Selveiendom.

Endnu har jeg i denne Henseende een Ting paa Hjerte, som jeg vel veed, de Fleste vil ansee for et Windæg eller for et Luftkastel, men som jeg dog ogsaa veed, er en ægte Dansk Tanke, der, trods alle Vanskeligheder ved Udførelsen, dog i god Jord kan bære mangefold Frugt.

Det følger nemlig af sig selv, at om end Danmark imorgen havde sine 30,000 Selveierbønder, med

Fæstebaandet til Betryggelse, saa vilde det dog hverken gavne eller sikkre Riget, naar de til Jævnshold var feige eller dog uoplyste og smaalig egennyttige, thi baade vilde de da snart see til at faae Fæstebaandet løst, som noget, der trykkede Priserne paa deres Eiendom, og de vilde i det hele være ufølsomme og blinde for Fædernelandets Tarv og fælles Bedste, og skjøndt jeg er vis paa, at en folkelig altsaa en dansk Oplysning, naar den kommer igang, vil ogsaa i dette Stykke giøre Underværker, saa maa jeg dog indrømme, at baade kan der skee ubodelig Skade, før den Danske Oplysning kommer ret i Gang, og deels vil det for en stor Deel beroe paa vore Gaardmænd, om og naar og hvorledes den skal komme i Gang. Paa det første Sæt af vore Selveier-Bønder vil altsaa Danmarks Fremtid immer for en stor Deel og maaskee aldeles beroe, saa naar man kunde virke til at dette første Sæt blev i det hele ægte dansk, altsaa kjækt og fædernelandskjærligt, da var det aabenbar en stor Kiærligheds-Gierning, der vilde bære velsignede Frugter til Verdens Ende.

Betragter vi nu Danmarks Stilling for Øieblikket med Danske Øine, da seer vi vel strax, den er saa farlig, at man let kan blive bange for at det er forsilde at tænke paa Rigets Opkomst og Værn i Fremtiden; men naar vi overvinde denne kiællingagtige

nes eller Handels-Balancens Skyld, men at Jorden og alt Jordisk er til for Menneskets og Folkets Skyld og skal benyttes til deres Bedste.

At en god Deel af Jorden i et Land frit kan kjøbes og sælges, sammenlægges og udstykkes efter Behag, det er vist nuomstunder til fælles Bedste, men dertil er ogsaa i Danmark Jord nok foruden de 30,000 Gaardlodder, og at der er god Grund til at holde dem i Hævd, som hvad man paa pludderwælsk kalder et rigtig „conservativt Element“ og paa Dansk et folkeligt Nødværge mod den grændseløse Begjærlighed, der gaaer omkring som en brølende Løve og søger hvad den kan opsluge, det lader sig fra alle Sider saa klart oplyse, at naar sund Menneske-Forstand tages paa Raad med, vil ikke blot de Danske Bønder men hele det Danske Folk meget frabede sig Opløsningen af Fæstebaandet, der netop betrygger Bønderne Selveiendom.

Endnu har jeg i denne Henseende een Ting paa Hjerte, som jeg vel veed, de Fleste vil ansee for et Vindæg eller for et Luftkastel, men som jeg dog ogsaa veed, er en ægte Dansk Tanke, der, trods alle Vanskeligheder ved Udførelsen, dog i god Jord kan bære mangefold Frugt.

Det følger nemlig af sig selv, at om end Danmark imorgen havde sine 30,000 Selveierbønder, med

Fæstebaandet til Betryggelse, saa vilde det dog hverken gavne eller sikkre Riget, naar de til Jævnshold var feige eller dog uoplyste og smaalig egennyttige, thi baade vilde de da snart see til at faae Fæstebaandet løst, som noget, der trykkede Priserne paa deres Eiendom, og de vilde i det hele være usolsomme og blinde for Fædernelandets Tarv og fælles Bedste, og skjøndt jeg er vis paa, at en folkelig altsaa en dansk Oplysning, naar den kommer igang, vil ogsaa i dette Stykke giøre Underværker, saa maa jeg dog indrømme, at baade kan der skee ubodelig Skade, før den Danske Oplysning kommer ret i Gang, og deels vil det for en stor Deel beroe paa vore Gaardmænd, om og naar og hvorledes den skal komme i Gang. Paa det første Sæt af vore Selveier-Bønder vil altsaa Danmarks Fremtid immer for en stor Deel og maaskee aldeles beroe, saa naar man kunde virke til at dette første Sæt blev i det hele ægte dansk, altsaa kjækt og fædernelandskjærligt, da var det aabenbar en stor Kjærligheds-Gierning, der vilde bære velsignede Frugter til Verdens Ende.

Betragter vi nu Danmarks Stilling for Øieblikket med Danske Øine, da seer vi vel strax, den er saa farlig, at man let kan blive bange for at det er forsilde at tænke paa Rigets Opkomst og Værn i Fremtiden; men naar vi overvinde denne kiællingagtige

Frygt, ligesom vi under Krigen, og især nylig ved Frederis, har seet, at vore unge Karle kan prægtig overvinde den og Fienden med, da seer vi ogsaa strax, at naar Vorherre giver Lykke til denne Gang at forsvare Fædernelandet og tilbagevinde den livsalige Fred, da har vi lært at kiende en heel Hob unge Karle fra alle Rigets Egne, ja fra alle dets Sogne og Byer, som, naar de ellers kan faae Stadighed paa sig og vil være flittige, kan blive netop saadanne Selveier-Bønder, som Danmark maa ønske sig; thi disse raske og modige Karle vil i det hele ved at kæmpe og seire for gamle Danmark være blevet sig deres Fædernelands-Kiærlighed bevidst, vil tillige under Krigen have lært, hvor galt det gaaer, naar alle vil byde og ingen lyde, og at det er til fælles Undergang, naar enhver blot vil tænke paa at bytte sit eget Skind og ei paa at hielpes ad til fælles Bedste. Kunde vi derfor skaffe alle de unge Karle, der med Æren kæmper for Fædernelandet, og gaaer Skiærsilden igiennem, og har Lyst og Stadighed til Bonde-Bedrift, hver sin Selveier-Gaard paa gode Vilkaar, da havde vi slaaet to Fluer med et Smæk, idet vi baade havde viist dem en billig Skiønsomhed, der har vovet Liv og Blod for os alle og skaffede tillige Fædernelandet en Gaardmands-Stamme, der med Guds Hielp i mange Led vilde værne om

Riget og Freden, og have aabne Øine for hvad der tiener til Danmarks Værn og Fred!

Men hvordan skulde det gaae til?

Jeg tænker virkelig, det for en stor Deel vil skee af sig selv, naar danske Folk kun alvorlig tager det til Eftertanke, thi saameget dansk Blod er der dog sikkert endnu hos mange af vore Herremænd, at naar de see, der maa giøres et Offer, da lægger de det helst paa Fædernelandets Alter, og sælger helst Gaarde for godt Kiøb til dem, der har kæmpet og seiret for gamle Danmark, og for alle dem, der har Deel enten i Danmarks Jord eller i Danmarks Ære.

Dernæst er der jo kommet meget og vil komme mere ind til de Saarede, hvoriblandt der vil være mangen En, der baade meget bedre og meget hæderligere kunde forsørges med en Selveier-Gaard for godt Kiøb end med en aarlig Almisse!

Endelig kunde og vilde vi vist gierne Alle efter Evne skyde sammen for at hielpe dem af Danmarks kiække Forsvarere, der ellers maatte være Stifbørn, til samme Kaar som deres heldigere Stalbrødre, og saa havde vi faaet en ny Tingenes Orden baade paa den alleryndigste Maade, og ved en fælles Opoffrelse for Fædernelandet, der med Guds Hielp, vilde bære velsignede Frugter, saalænge Verden staaer.

Naar det endelig slaaer os, at Tallet paa vore Løvenunger er omtrent det samme, som paa vore Bøndergaarde, da seer vi, at alting i Danmark er vidunderlig forberedt til et mageløst Gyldenaar, som ogsaa nu vil komme, naar vi bare har Mod til at vente det og Fædernelands-Kjærlighed nok til at bringe de Offere, vi kan forudsee, vil betale sig selv hundredefold paa Børn og Børnebørn!

Hvem der kiender mine Bøger, veed, at jeg i mange Aar har forudseet den farlige Spænding mellem Bønder og Herremænd, som nu er kommet, og at jeg altid raadte til et mindeligt Forlig itide, ikke blot som det, hvormed man allevegne er bedst tient paa begge Sider, men som det eneste, hvormed Fædernelandet er tjent, og hvortil Fædernelands-Kiærligheden maatte drive og lede; men nu seer jeg godt, at det er først den Krig vi har, og den afgiørende Seier, vi efter alle Julemærker har ivente, som maa slaae Hoved paa Sømmet, og derfor er det mit Raad, for Øieblikket at samle alle Kræfter til at frelse og værge Fædernelandet, da det ikke nytter at sælge Skindet før Biørnen er skudt, men er høist rimeligt, at hvad vi, uden egennyttige Hensyn, enes om at forsvare, det vil vi ogsaa uden dem enes om at inddele, som det er Fædernelandet tienligst og lover Det bedst Værn, Lykke og Bestandighed!

Bestillinger paa „**Danskeren**" modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 8. September. Nr. 35.

Kronike=Rim.

Dronning Margrete.

Datter af Kong Atterdag,
Dronning over Nørreleden,
Gierne alle til Behag,
Snild i Raad og kiær ad Freden,
Det var hun, som hedd i Nord
„Perle" med et fremmed Ord *)!

Under Sams Havfruen gild
Spaaed alt i gamle Dage
Om en Kongedatter snild,
Nordisk Dronning uden Mage,
Og, som man os har fortalt,
Nærmest det Margrete gjaldt.

*) En Perle hedder nemlig paa Græsk Margarita.

Hun var født i Pestens Tid,
Vorde op i onde Dage,
Undgik ei, med al sin Flid,
Sviden af den store Plage:
Af Sjæl-Landets Hungersnød,
Af den sorte Folkedød!

Mindes skal hun dog paa Jord,
Som et Perleglimt ophøies,
Mens sig rører i vort Nord
Ønsket om at sammenføies,
Alle tydske Vinde kvit,
Drage Aande nordisk frit!

Og naar det engang opfyldes,
Haabe tør vi, snart og godt,
Naar i Aftenskiær forgyldes
Bjerg og Skov, mens Hav er blaat,
Faaer i Nord et Perleminde
Den trekronede Spaakvinde!

Christen Pedersen.

I Morten Luthers Dage
Der var en Dannemand,
Paa Marken uden Mage,
Og sjelden i hvert Land,

Men Dansken kan ei prale,
Han hedd i daglig Tale
Kun Christen Pedersen.

Han Fynbo var for Resten,
Han var fra Svenborg a',
Saa skrap som Luther næsten,
Naar Kraften regnes fra,
Med den han vilde været
Hvad os var ei beskæret:
En Kirke=Hovedsmand!

Han knepsed dem paa Næsen,
Hvem Tydsken hued bedst,
Det hele tydske Væsen
I Nord var ham en Pest,
Han ledte selv hos Franske
Med Flid om Holger Danske
Og saae af ham et Glimt!

Han Saxos Bog lod prænte
Hvor Konsten ret var fiin,
Den ærlig det fortjende,
Skiøndt den var paa Latin,
Thi Dansk var dog Indholden,
Som Saxo med sin Kolden
Var dog en Sællandsfar!

Til Mester Christens Ære
I den Latinske Tid,
Med Saxo Dansk at lære
Han gjorde al sin Flid,
Men Dansken til Ulykke
Den vilde ingen trykke,
Den sank med ham i Grav!

Fremdeles han lod prænte
Peer Laales „gamle Ord“,
Som ogsaa godt fortjende
At lyde over Bord,
Thi de er Guld i Munden
Fra Folke=Morgenstunden
I Danmarks grønne Skov!

Han derhos oversatte
Os Nyaars=Pagtens Bog,
Med alle sine Skatte,
Paa Daners Hjertesprog,
Og den fik han til Lykke
Dog Tydsken til at trykke
For Martin Luthers Skyld!

Skiøndt mellem Sællands Præster
Kun regnet til de smaa,
Han var en Runemester
Paa Moders Maal som faa,

Og skrives Mesterværker
Med Danske Kiendemærker,
Han Pennen skar til dem!

Anders Vedel.

Danmarks Guld og grønne Skove
I Latiner-Bogen laae,
Som bag Iisbjerg-Mur for Vove
Gammel-Grønland afslegraa;
Anders Vedel bærer Prisen:
Han paa gammel Dansk brød Isen!

Med ham til de grønne Sale,
Under Hvælding himmelblaa,
Fulgde Danmarks Nattergale,
Der til høilys Dag at slaae,
Sødest under Nørrelide,
Som for Frode og Svanhvide?

Som Iistapper stod de længe,
Baade Kongen og hans Viv,
Dog, som Blomsterne i Enge
Under Sangen fik de Liv,
Synger nu i Kor med Gammen:
Gamle Danmark leve! Amen!

Og mens Danmark lever, Prisen
Anders bærer under Øe,
Kroniken og Kæmpevisen
Seiled med ham deres Sø:
Han ved Roret, dem lod styre,
Hædersnavn fik han i Hyre!

Navnet, han sig efterlader,
Tegnes skal og her paa Blad:
Mærkesmand og Fosterfader
For de Danske Sagn og Kvad,
Mester gammel for de Unge,
Som giør Stil paa Danmarks Tunge!

Peder Syv.

Gammel Ven og gammel Vei,
Siger Folket, sviger ei,
Og hvad Folk fra Slægt til Slægt
Siger høit med alle Munde,
Det har Grund og det har Vægt,
Maae forglemmes ingenlunde!

Dog, som gamle Folk paa Jord,
Glemmes og de gamle Ord,

Saa af Danske nu vel faa
Skulde kommet os for Øre,
Havde ingen tænkt derpaa,
Dem med Flid til Bogs at føre!

Morgenstund har Guld i Mund,
Tidlig i vor grønne Lund
Peder Laale Fuglen fkiød,
Sanked op og heicd sammen
Gamle Ord, naar godt de løb
Som for Alvor, saa til Gammen!

Giemt er ingenlunde glemt,
Dog man seer, og det er slemt,
Gammelt Godt, som Sort paa Hvidt,
Skrives let i Glemmebogen,
Med en gammel Skrolle tit
Skimler det i Skammekrogen!

Laales Bog med gamle Ord
Laae som Guldet under Jord,
Dansken kaldtes Bondesprog,
Kun Latinen var i Vælgten,
Peder Syv med Laale dog
Havde Lyst at faae til Hælvten!

Tiden gaaer og vi gaaer med,
Peder Syv i Hellested,
Med sin store Ordsprog=Skat,
Gaaer dog aldrig meer af Minde,
Mens man „spytter og ta'r fat“,
Og giør meer end Pølsepinde!

Nei, til Tydskerne giør Kaal
Paa vort Danske Modersmaal,
Om end Tydsken sprang i Flint,
Prises skal i Bøgelunden
Han, der stod som Stevens=Klint
For de gamle Ord i Munden!

Thomas Kingo.

Thomas Kingo er Psalmisten
I det Danske Kirkekor;
Det skal mindes af hver Christen,
Mens der synges sødt i Nord
Om hvad det for os betyder,
Naar „den gyldne Soel frembryder“!

Her paa Marken født og baaret,
Han sin Moder havde kiær,

Godt for Tungebaand og skaaret,
Om end Skotsk af Folkefærd;
Sange hans i Søndags-Klæder,
De er alle Høitids-Kvæder!

Herrens Storværk, Død og Pine,
Hans Opreisning, Himmelfart,
Hans Besøg hos alle Sine
Og hans Raab: jeg kommer snart,
Det var Kingos Skjalde-Aare,
Rig paa Smil igiennem Taare!

Derfor har den Danske Kirke
Under Dannebrog en Vold,
Som maa kaldes Skjalde-Birke,
Mod den Kirkebakke-Trold,
Der, for noget at udrette,
Korsets Tegn maa først udslette!

Thi hvor Kingo-Sangen lyder
Med Guds Julebud i Kor,
Der den gyldne Soel frembryder
Giennem kulsort Sky i Nord,
Hvor korsfæstet sig mon bøie
Himmelsk Jesus for vort Øie!

Mens de Danske Tunger Blade
Er i Kingos Psalmebog,
Skal i Solskins-Regn sig bade
Korsets Tegn med Dannebrog,
Staaer i Nord den Danske Kirke
Som et christnet Dannevirke!

Ludvig Holberg.

Født i Norge (han selv ei ret
Vidste af hvilken Folkeæt),
Vorde han op, til han blev stor,
Stod som et Dovre midt i Nord,
Tæt begroet med Naale-Træ'r,
Lystelig dog at komme nær,
For de Naale stak ei til Blods,
Killede kun, saa de fik Roes,
Ja, saa Norden fik Roes med dem,
Kaldes nu Lattermildheds Hjem!
Geert Vestfaler og Peder Paars,
De er vel begge to tilaars,
Kan dog ei lukke Munden op
Før jo maa lee baade Sjæl og Krop!
Ja, ikke blot ved Paarse-Rim,
Rasmus Montanus og Niels Klim,
Hardtad ved alt hvad Holberg skrev,

Naar det var Lyst, som Værket drev,
(Saa stormægtig er Skiemtens Aand)
Trække maae selv paa Smilebaand
Tydske Doctorer, af hvem kun Faa
Kunde et Smil med en Vognkiep slaae!
Tydske Doctorer, man veed jo vel,
Slaaer deres egne Smil ihjel,
Kalde os Fæ fra Top til Taa,
Naar ikke vi giør ligesaa;
Heller vi leer dog Tydsken ud,
Gaaer saa med Smil vort eget Skud,
Prise den Skjald med Lokeblik
Som os paany i Lune fik,
Finde dog Livet alt for godt
Til at slaaes hen i Spas og Spot,
Mindes det Ord med Lokker graa:
„Kend med Alvor! slaae Gammen paa!“
Da bliver aldrig Fliden suur,
Da driver Lysten Værk som du'r!

Thomas Thaarup.

Sommerdag i Efterhøst,
Den har Kvidder kun for Sange,
Det er kun en fattig Trøst
I de nøgne Ævred=Vange,

Saa er og Høstgildets Skjald,
Med sit Sommer=Tonefald!

Dog, saalænge Sællands Kyst
Smiler mildt til Øresundet,
Og saalænge Markens Lyst
Mildhed er med Glands forbundet,
Thaarups Kvidder findes dog
Skal i Danmarks Visebog!

Og faaer man at see i Nord,
Til de stille Vandes Ære,
Ei blot adelig, men stor,
Kongelig kan Bonden være,
Thomas, af sig selv beleet,
Kaldes skal en stor Prophet!

Adam Øhlenslæger.

Under Hermod Odins Hest,
Ottebenet, sprang udmærket,
Satte med sin Balders=Giæst
Over Helhjems=Sprinkelværket,
Bar ham ind og bar ham ud
Som en Beiler til sin Brud,
Bar med ham til Asers Gaard
Guldbaand nyt til Fyllas Haar,

Bar til Odin Fingerguld:
Drypner=Ringen grødefuld,
Og med Roser virket ind
Slør til Friggas Lilje=Kind!
Derfor alle Odins Dage
Hermod bænkes skal hos Brage,
Begge To og følges ad,
Naar Valfader sjæleglad
Giæster vil med Bram modtage!

Det paa Nordens Billedsprog
Er den Daneskjalds Formæle,
Som i Sagas Billedbog
Giæsted Fortids Heltesjæle,
Bragde hjem til Skjaldehaven
Hvad de tog med dem i Graven,
Undte dog i allen Stund
Frænderne af Hjertensgrund!
Derfor end i Tider fjerne
Folk i Hytte og i Hall
Skal med Brage og med Hjærne
Prise Hermod Hovedskjald,
Der, som Adam Øhlenslæger,
Tømde alle Asers Skaal,
I det store Braga=Bæger:
Friggas Skiænk ved Balders Baal!

Bernhard Ingemann.

Og det var ungen Svegder,
Han skulde Bolden slaae,
Og Bolden drev i Fruerbur,
Og han blev lagt i Traa!
Du føier dine Ord vel!

Han fik ei Ro at sove,
Ei Fryd af Fuglesang,
Før han fik løst den væne Mø,
Som taalde for ham Tvang.

Og det var Mø langt borte,
Slet ingen vidste, hvor,
Paa Lykke dog og Fromme han
Paa Æventyr udfoer!

Hans Moder ham udstyred
Med Disk og Dug og Sværd,
Og Snekken, som har altid Bør
Og Havblik i Uvær!

Og Lykken var hans Fylgje,
Og Himlen var ham blid,
Han satte Seil til Jomfruland,
Og han kom ogsaa did.

Snart kom til Borgeledet
I Rosendal han da,
Og der var Stang og Laas og Slaa,
Men de faldt alle fra.

For ham sang Løv paa Kviste,
Og Græs ved Linderod,
De Bjørne og de Løver med,
De fulde ham tilfod!

Det var den skiønne Jomfru,
Hun tren i Salen ind:
Velkommen Svegder Ungersvend,
Alt efter Længsel min!

Og hun annammed Daaben,
Alt med den christne Tro,
Og fulgdes med til Dannemark
I deiligst Vang at boe!

Og det var ungen Svegder,
Sit Navn saa skifted han,
At nu han kaldes „Underbarn"
Og Bernhard Ingemann!

Han blæser i Skovhornet,
Saa Blomster ham forstaae,
Og hvor han gaaer, der vrimler det
Af dem og Fugle smaa!

Og fra sig selv nu vinder
Han Prisen, skal man see,
Og frelser med sin Jomfru skiøn
End sine Systre tre.

Det er en Bjørne-Frue,
Og saa en Orne-Brud,
Og saa en Havmands-Dronning fiin,
Som skeied fordum ud!

Saa alt hvad Hjertet tabde
Det vinde skal paany,
Og da det Danske Æventyr
Skal løftes høit i Sky!

Af Æventyr Bedrifter
Paa Marken fødes skal,
Alt som af Kæmpevisens Klang
Der blev en Hjerte-Skjald!

Ja, det i Dage sene
Skal kvædes vidt om Land,
At Dannekvindens Underbarn
Er Svegder-Ingemann!
Du føier dine Ord vel!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 15. September. Nr. 36.

Den Danske Rigsdags Historie.

I.

Den nydanske Rigsdag, der først ifjor kom til Verden, og kan da neppe antages endnu at have traadt sine Børnesko, har dog allerede faaet en Historie*), naturligviis kort, men dog lang nok til at vise, der har dog været Liv i Barnet, som, naar det opholdes, muelig kan avle et historisk Levnets-Løb, og fra denne Side vil vi betragte det tidligmodne historiske Forsøg som et godt Varsel for, at skeer der noget paa den Danske Rigsdag, som ret er værdt at tale om, da vil det ogsaa blive vel bemærket og godt fortalt.

Den lille Rigsdags-Historie af Ole Navnløs, vi i disse Dage har faaet, er nemlig meget livligere og bedre fortalt end man, især efter de rædsom kiedelige Efterretninger om det kiøbenhavnske Byraads og det roeskildske Amtsraads Forhandlinger, kunde vente, og

*) Den grundlovgivende Rigsforsamlings Historie af L. K. D. 1849.

hvad Forfatteren har seet paa, det har han ordenlig betragtet, sommetider endog seet efter i Sømmene, saa hvem der har taget Deel i Rigsdags-Livet, kiender det strax igien, og Folk udenfor, der kan see med Forfatterens Øie, faaer immer en livlig Forestilling om et Vaaben-Stifte og en Seier-Binding, som, hvis „Grundloven, Valgloven og Værnepligts-Loven“ virkelig er Storværker, følgelig ogsaa er en stor folkehistorisk Begivenhed.

Jeg, som nu aldrig har fundet noget stort, men kun alt for meget smaat ved disse Love, jeg kan naturligviis heller ikke finde, at den Danske Rigsdag, ved i syv Maaneder at udruge dem, har giort sig synderlig fortient af Fædernelandet eller berømt i Historien, men maa snarere finde, at den derved har viist en Udygtighed eller dog Umodenhed til at give Love, som kun spaaer Danmark en daarlig Fremtid, da jo herefter ingen Lov kan giælde, uden at Rigsdagen har givet den sit Stempel. For imidlertid hverken at giøre Rigsdagen, hvortil jeg selv hørde, Uret, eller mistrøste Folket, som det altid har været min Drift at opmuntre, vil jeg bede mine Læsere, og, om det ikke er formeget forlangt, mine Læserinder med, skiænke mig deres Opmærksomhed, medens jeg stræber saa jævnt og tydelig, som jeg kan, at forklare min Mening om den Danske Rigsdag, dens virkelige Bedrifter, som alt tilhøre Historien, og

dens muelige Bedrifter, som endnu slumre i Fremtidens Skiød. Da jeg imidlertid herved, for at undgaae Vidtløftighed, maa forudsætte, som bekiendt, hvad den nysnævnte korte Rigsdagshistorie melder, saa vil jeg bede mine Læsere, om mueligt, først at læse den, som er en let Sag, fordi den ikke blot er kort og klar, men aander levende Deeltagelse i Rigsdags-Sagen og nyder derfor godt af den hos alle Læsere, hvor denne Deeltagelse findes. Man maa gierne sige, at jeg anbefaler denne Bogs Læsning, fordi den, mod al bladlig og boglig Sædvane hos os, hverken overseer eller spotter min Virksomhed, thi at den Sædvane hverken gjør Bøgerne bedre eller Folk klogere, det veed mine Læsere nok, og at jeg ikke er bestukket, vil de strax see paa den Flid, hvormed jeg bekæmper som vrangt, hvad efter den korte Rigsdags-Historie maatte være det ene Rette.

Jeg har vistnok før i „Danskeren" sagt det samme igrunden, som jeg nu vil sige*), men hvad man siger om en Rigsdag, som er endt og om Love, som er givet, kan falde anderledes tydeligt, end hvad man siger om begge Dele, før de komme ud af Ægget, og derfor tør jeg haabe, det vil ikke fortryde Læserne at see den samme Sandhed i et lidt klarere Lys.

Grundfeilen ved vore Rigsdage og deres Historier, ogsaa ved den korte, klare og livlige, som jeg nys an-

*) Især „Danskeren" Nr. 24 fra ifior.

befalede mine Læsere, det er nemlig, at man sædvanlig enten glemmer Diemedet over Midlet eller forudsætter dog meget for dristig, at det Middel, man fortrinlig ynder, maa nødvendig være det bedste til at naae hvad der er og maa være Folkets og alle sande Folke-Venners Diemed.

Jeg veed vel, at dette er hvad man kalder en meget „haard Beskyldning" mod alle vore saakaldte „liberale" Bestræbelser og „constitutionelle" Fremskridt, og at med saadanne „haarde Beskyldninger" tage de saakaldte „liberale" Partier sig det sædvanlig meget let, som om det var under deres Værdighed at giendrive Beskyldninger, der nødvendig maae komme fra de ikke blot seierrig giendrevne men evig fordømte Absolutister og Bureaukrater; men jeg lader mig ikke kyse af saa lidt, især nu, da jeg giennem en varm Rigsdags-Kamp har beviist, at hvad jeg saa end er eller har været, saa kæmper jeg, saa kækt som nogen, mod Absolutisme og Bureaukrati, og for al muelig Frihed, Ligelighed og Selvstændighed i det virkelige Liv, saa enten maae mine „liberale" Modstandere bekiende, at denne virkelige Frihed, Ligelighed og Selvstændighed ligger udenfor deres Friheds-Begreb og Ligheds-Princip, som kun er Hjernespind af fiin Ætherluft eller Tanke-Ringe af det haarde Jern, eller ogsaa maae de stræbe at vise, at deres constitutionelle Bestræbelser virke-

lig gaaer ud paa at opnaae det samme, som jeg kæmper for, kun paa en klogere, sikkrere og bedre Maade.

Min eneste Forudsætning i hvad man kalder „Stats-Sager“ men hvad jeg, for Tydeligheds Skyld, kalder den borgerlige Selskabs-Sag, det er, at „fælles Bedste“ maa være det faste Øiemed, hvortil alle Bestræbelser maae sigte og hvorefter alle Midler maae bedømmes, hvad enten man saa kalder dem liberale, constitutionelle, demokratiske eller mesopotamiske.

Allerede denne min Forudsætning om „fælles Bedste“ som alle Grundloves urokkelige Grundlov, møder vist nok, ligesaavel hos liberale som hos konservative saakaldte Statsmænd, om ikke just udtrykkelige Indvendinger, saa dog kun Foragt eller fornem Medynk, da det, efter deres Stats-Klogskab, slet ikke er Brimmelen eller det saakaldte Folk, med de mange smaalige Ønsker og Begiæringer, Tab og Vinding, Glæder og Sorger, som udgiør deres Vee og Vel, slet ikke det, som videnskabelige Statsmænd maa tænke paa, men at det er „Staten“ selv, dette mageløs herlige, men meget indviklede Konstværk, som det giælder om, hvor det fattes, at skabe, og hvor det findes, at vedligeholde, saa al „Uorden“ om muligt forebygges og i alt Fald mesterlig rettes, og alt kan gaae som det

bedste Uhrværk over blanke Cylindere, om muligt til Verdens Ende.

Har man imidlertid disse høilærde Herrer ved Ørene, som Tilfældet er paa en ordenlig Rigsdag, og tager man sig den Frihed at spørge dem ganske troskyldig: om bemeldte „Stat“ der, efter deres Paastand, skal skabes, opholdes og bestyres ved fælles Bestræbelser og paa fælles Bekostning, ikke dog ogsaa skal være til fælles Bedste; da nødes de dog ikke blot til at indrømme det, men ogsaa til at komme frem med noget, der kan ligne et Beviis for, at en saadan Stat, saa rig paa den strængeste Orden og saa fri for al Uorden, som muligt, ogsaa er til fælles Bedste, om just ikke for hele Brimmelen af Hoveder, Arme og Been, saa dog for alle de rigtig tænkende Fornuft-Væsener, og især for de Rige og de Lærde, som den herlige Stats-Maskines ypperste Drivehjul.

Netop ved Prøven paa at nævne noget andet end fælles Bedste, som det menneskelige og borgerlige Selskabs Øiemed, vil man da, under en levende Samtale altid nødes til baade at indrømme, at det er en Feil i det mindste i Udtrykket, og at røbe, det er rigtig nok ikke hele Folkets, men kun en meget lille Afdelings fælles Bedste, paa Folkets, altsaa paa det Heles Bekostning, man har for Øie. Dette er hvad man paa pluddervælsk kalder en aristokratisk Tankegang, men som man for

Sagens Skyld ligesaa godt kunde kalde demokratisk, da det igrunden ingen Forskiel giør, hvilket Navn man udstryger eller understreger, men kun hvis Bedste man virkelig har for Øie og hvilke Midler man anvender for at naae det.

Saaledes indrømmer jeg strax, at alle ærlige „Bondevenner“ ved at have Almuens ogsaa virkelig har hele Folkets fælles Bedste for Øie, fordi vort borgerlige Selskabs Øiemed kan ingenlunde være fælles Bedste baade for Selskabets Medlemmer og Medbeilere, Venner og Fiender, men kun fælles Bedste for alle dem, der vil høre til vort borgerlige Selskab, hvad ingen kan ville, uden hvem der ogsaa vil høre til „Almuen“, som er Selskabets vel dunkle men eneste faste Grundvold, der ei kan tænkes borte uden at hele Bygningen synker i Gruus; men dog er der endnu en Grundfeil i vort Bondevenne-Selskabs Betragtning af fælles Bedste, en Grundfeil, som støder mig for Hovedet, hvergang jeg seer „Almuevennen“ understrege sig selv i Aviserne, som en Kæmpe baade for Almuens borgerlige Stilling i Almindelighed og for Bondestandens Tarv i Særdeleshed, thi hvor naturligt det end kan falde os alle at ville have „baade i Pose og Sæk“, saa gaaer det dog ingenlunde an paa eengang at være baade den dunkle Grundvold og den klare Top, eller baade den inderste Kierne og den yderste Skal. Om

derfor end de Rigsdags-Midler, Bondevenne-Selskabet har anvendt og vil anvende, var de allertienligste til at skaffe enten hele Almuen eller dog Land-Almuen den størst muelige Indflydelse og øiebliklige Fordeel, saa var Øiemedet dog lige skiævt og igrunden umuligt at opnaae.

Sæt imidlertid, at vi paa Rigsdagen allesammen havde været enige eller blev enige om, at fælles Bedste for alle gode Borgere skulde være vort fælles, stadige Øiemed, og enige om, at alle gode Danske Borgere maae fremfor alt være Danske og slutte sig til den Almue, der ikke er eller virkelig kan være andet end Dansk, saa vilde vi dog være lige nær, saalænge vi er saa uenige om Midlerne til fælles Bedste, at det store Overtal forudsætter som en afgjort Sag, at Tilstanden vil altid være god i samme Grad, som Lovene er gode, og at Lovene er gode i samme Grad, som de er hvad man kalder liberale og conseqvente, og at de blive begge Dele i samme Grad, som man skaffer dem et stort Overtal af Stemmer paa Rigsdagen, naar dette Overtal kun ikke udspringer af aabenbar Bestikkelse eller af ligefrem Trudsel og Tvang, men fremkommer, man veed ikke selv hvordan og endnu mindre hvorfor.

Hvad man nemlig da end ellers tænker og ønsker om fælles Bedste, som en Tilstand, hvori Folket og Riget baade udad og indad befinder sig vel, saa glemmer man dog aldeles at arbeide derpaa, idet man

indbilder sig, at saavist som „Grundloven, Valgloven og Værnepligtsloven“ i det hele er antaget med et stort Overtal paa den danske Rigsdag, saa vist maae de ogsaa i det hele ansees for liberale og gode Love, og som saadanne være en forsvarlig Grundvold at bygge videre paa, og den rette Begyndelse af et constitutionelt Liv, som nødvendig maa være til fælles Bedste, om end næste Rigsdag skulde i det Enkelte gaae en stik modsat Vei, og med en fast Majoritet antage hvad der vanskelig eller slet ikke lod sig forene med Grundloven.

Min jævne Tankegang er derimod den, at naar man er enig om i Almindelighed at stræbe efter fælles Bedste for alle gode Borgere, alle veltænkende og virksomme Medlemmer af vort borgerlige Selskab, da giælder det om at finde og anvende de efter Erfaringen tienligste Midler til at opnaae en borgerlig Tilstand, hvori de gode Borgere til Jævnshold befinde sig vel og de slette befinde sig ilde, saa at Rigsdagen og hele det saakaldte constitutionelle Liv og Væsen, med alle dets Krav, dets Kampe og Seire, ingenlunde er os vigtige for deres egen Skyld, men kun for deres nødvendige eller dog rimelige Indflydelse paa vort virkelige, borgerlige og menneskelige Liv, og derved paa fælles Bedste.

Denne Slutning synes mig saa soleklar, at jeg slet ikke kan begribe, hvorledes fælles Bedste virkelig

kunde ligge mig paa Hierte, og jeg dog uden Hensyn derpaa skulde have enten gode eller slette Tanker enten om Rigsdagen og dens Sammensætning i Almindelighed, eller om dens Behandling af Grundloven, Valgloven og Værnepligtsloven i Særdeleshed, saa jeg nødes til at forudsætte, at hvem der lægger Vægt end sige lægger Overvægten paa Rigsdage og Rigsdags-Forhandlinger i sig selv, maa enten forvexle eller forbytte sit personlige med sit borgerlige Liv og Velbefindende, eller maa dog ansee det for et billigt Krav til Folket og Almuen, til det borgerlige Selskab i det hele, at de skal betragte en Rigsdag, som giør Opsigt, og en Grundlov med tilhørende saakaldte organiske Love, der giennem mere eller mindre heftige Kampe har vundet eller er slumpet til et betydeligt Overtal af Stemmer paa Rigsdagen, for saa stort et Gode, at det maa kaldes fælles Bedste, skiøndt det medfører megen Bekostning og mange Ulæmper for de fleste Medlemmer af Selskabet, og volder stor Forvirring og Misfornøielse i alle daglige Forhold.

Vist nok hænger dette saa nøie sammen med hele den i „Læse-Verdenen“ herskende Indbildning, at Læsning og Lærdom er „Livets Krone“, som man ikke maa skye nogen Ulæmpe, end ikke Død og al Verdens Ulykke, for at vinde, og at det altsaa ikke nytter enten paa „Rigsdagen“ eller i „Danskeren“ at bestride

den politiske Overtro paa den saakaldte Intelligens i og for sig selv, det er paa en vis Forstandighed, der ikke blot kan være forbundet med al mulig Misforstand, men tit er forbundet med den største Egenkiærlighed og Misundelse, og Overtroen paa Overtallet, naar det kun er kommet ordenlig ud, da det ene er en nødvendig Følge af Læsesygen, og det andet af Tankedøden, hvortil Sygen fører; men skal man vinde Seier, maa man dog nødvendig bestride hvad man vil overvinde hvor man finder det i sin Kraft og man maa, ligesom ved Frederis, gaae ud ad den Port, man kan, om den ogsaa kun er nærmest ved en Udkant af Fiendens Skandser.

Denne dobbelte Overtro, der, ligesom „Schleswig-Holsteinismen" modsiger og ophæver sig selv, er nemlig i sin Kraft der, hvor den støder paa det virkelige og daglige Liv, altsaa paa Rigsdagene, i Selskabs-Møderne og i Dag-Bladene, hvor man foreskriver levende Mennesker Love for deres Levnets-Løb, paa kort eller og lang Sigt, og hvor man trættes om, hvem der skal foreskrive andre Love, eller hvordan de skal foreskrives for at være som de bør, i vore oplyste og frisindede, constitutionelle eller demokratiske Tider.

Naar man saaledes, mens vi Danskere ligger i Krig med det grændseløs store og, efter Sigende, grændseløs „intelligente" Tydskland, indskærper os, enten

at »Intelligensen« har ubetinget Ret til at herske, eller at de fleste Stemmer, naar de kun er ordenlig samlede og rigtig optalte, maa man bøie sig for, som det eneste fornuftige Udtryk for det Almeen-Fornuftige, da kan enhver tage og føle paa, at følgelig skal det kun lidet intelligente Danmark uden videre lade sig belære og beherske af det mageløs intelligente Tydskland, og skal det Danske Undertal, der forholder sig til det Tydske Overtal, omtrent som Danmarks eneste Konge til de sex og tredive tydske Fyrster, tage sin Danske Tro fangen under den tydske Fornufts Lydighed, og selv, naar vi paa alle muelige Maader undertrykkes, udsues og forhaanes, dog, af Ærbødighed for den høiere Intelligens og den klare Majoritet, antage, at vi er paa den eneste rette Vei til fornuftig Frihed, Lighed og Lyksalighed, om ikke for Legemet, saa dog for Sjælen, om ikke her, saa dog hisset, om ikke i de Levendes Land, saa dog i de Dødes Rige!

Jeg har jo nok mærket, at selv hvor det saaledes aabenbar gjælder Folks eget Skind, deres Vee og Vel i alle Maader, faaer dog den falske Tankegang endnu meget let de fleste Stemmer, men jeg mener dog, det kan umuelig feile, at Naturen jo her med det første maae gaae over Optugtelsen, saa Folket begynder med at tænke, at hvor rigtigt det end kan være i Theorien, med Intelligensens og Stemmeflerhedens Ret til at gjøre

alt hvad dem behager, saa er det dog utaaleligt i Praxis, og her er godt begyndt meer end halv fuldendt, thi naar man blot vover at lukke sine Øine op, og ei forblinder sig selv med den Indbildning, at man maaskee altid kan have „Intelligensen og Stemmeflerheden" paa sin Side og derved selv undgaae alle de praktiske Følger af den splittergale Theori, da seer man meget snart, hvor splittergal den er, saa at naar man oversætter den naragtige Viisdom paa reen Dansk, da lyder den høist latterlig saaledes, at eftersom Ræven er meget klogere (intelligentere) end Giæssene, saa bør han have Hals og Haand over dem, og at eftersom det høieste Skrig, Brøl og Bulder, unægtelig overdøver enhver lavere Lyd i sin Kreds, saa bør man ansee det Skrig som „faaer Overhaand" for Folkets Røst og den almindelige Stemme, det eneste rette Udtryk for Folkevillien og det Almeen-Fornuftige, skiøndt der hverken er Fornuft eller Forstand i, enten at opoffre fælles Bedste for et tomt Hjernespind, eller at kalde det „fælles Bedste", som, efter al Erfaring, er det allerværste for alle dem, der i Fred og venligt Fællesskab vil besidde deres Fædreneland, nære sig paa en skikkelig Maade, fryde sig ved Livet og udvikle alt det Ædle og Menneskelige, de finder hos sig, i den yndigste Skikkelse og til den høieste Klarhed, det kan modtage!

Det Danske Indtog i Septemberdagene.

Paa Ærens Mark et frugtbart Aar,
Høstgildet, Brødre! forestaaer!

Disse smukke Ord, hvormed vore „Løveunger" hilsedes ved „Trommesalen", langt Danskere end ved „Ærepælen" som Folket kalder Støtten paa Vesterbro, vakde igaar adskillige Tanker hos mig, og den første var: det er meget smukt sagt, og man maatte inderlig ønske, det var sandt tilbunds; men er det ogsaa sandt?

Ja, tænkde jeg saa, den første Linie er unægtelig sand, skiøndt man har ondt ved at forstaae, hvordan det er gaaet til, thi seer man hen til, hvordan vi saaede paa „Ærens Mark" i April, da kunde vi vist nok ikke ventet nogen rig Høst enten i August eller September, end sige da først i Juli; men den rige Høst paa Ærens Mark er dog ligefuldt en urokkelig Kiendsgierning, hvad enten det saa var hvad vi saaede ifjor, der først blev modent iaar, eller der stikker en anden Hemmelighed under!

Men nu den anden Linie! hvad tør man sige om den, naar Gildet skal være efter Høsten, og følgelig slet ikke kan fyldestgiøres enten med Flag og Krandse, Vognlæs af Smørrebrød eller Oxehovder af Viin, naar det, med eet Ord, skal være en Glæde, ligesaa stor og

fuldstændig, saa folkelig, saa dansk, som Seieren ved Frederis? Ja, hvad tør man sige herom, under den ynkelige Vaabenstilstand og den mørke Udsigt til en skammelig Fred eller fortvivlet Krig, da man fristes til langt snarere at sige:

„Men Glip ad Gildet, Brødre! dog vi gaaer!"

Dog, trods al Fristelse til selv at blive Ulykkes-Fugle og spaae Danmark ilde, vil vi modtage det gode Varsel, der udfløi af den ligesaa uventede, som glimrende og glædelige Juli-Seier, og vi vil ansee hele Stadsen i disse „danske Septemberdage" for et Varsel om det seierrige Indtog med Fredens Palmer, vi engang skal see, naar man ikke, som nu, skjuler Trophæerne (Krigs-Byttet og Kamp-Prisen), men fører dem i Triumf til Danmarks Ære og det Danske Folks Seiersglæde!

Hermed har jeg nu vist nok selv indrømmet, at der fattes noget i, at Indtoget er saa lykkeligt et Varsel, som jeg ønskede Danmark, og at dette fattes, at ikke de mange ved Frederis erobrede fiendtlige Faner og, saavidt muligt, hele det store Bytte, med samt „den sorte Gryde", under Krigs-Folkets Jubel og til Freds-Folkets glade Beundring, er ført giennem Hoved-Gaderne, det maa man saameget mere studse over, som vor „classisk dannede" Krigs-Minister hverken kan tænkes uvidende om, hvad der væsenlig hørde til en „Romersk

Triumf" eller uvillig til at efterligne de „store Romere"
i hvad selv Smaafolk som vi har ganske god Smag for!

Dog, det skal ikke mistrøste os, thi vinder vi kun
en saa afgiørende Seier over alle Danmarks Fiender,
som den vi vandt over Beleirerne ved Frederis, og fører
vor seierrige Hær kun en Fred i Triumf, der svarer til
det fredegode Liv, hvoraf dette Indtog er saa yndigt
et Speil, da faaer det at gaae, som det kan, med den
Glimmer og Beundring, der altid følger med et stort
og heltemodig tilkæmpet Bytte, og desuden tør vi dristig
forudsætte, at er først Overtroen paa Tydskerne og
Rænsomheden over Holsten-Gottorpernes Ære borte,
som maae gaae Pokker i Vold, før vi faae en hæderlig
Fred, da kommer ogsaa nok baade Faner og
Kanoner for en Dag, med alt hvad der vidner trofast
om Fiendens Arrighed og om vore Løveungers hardtad
mageløse Kiækhed, Kraft og gode Lykke!

Bestillinger paa „Danskeren" modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 22. September. Nr. 37.

Ryes kiøbenhavnske Ligbegængelse.

Læseren har vel seet, at, efter megen Snak, frem og tilbage, kom Olaf Ryes jordiske Levninger hid til Hovedstaden, og skiøndt de vel nok saa passende kunde blevet hvilende i den store Gravhøi tæt ved den Valplads, hvor Helteblodet flød i Strømme til gamle Danmarks Ære, og hvor Danmarks seierrige Lykke-Soel glimrende speilede sig deri, saa hører det dog ogsaa til Begrebet om en Hovedstad, at der flokkes Hovdingerne, baade levende og døde. Langt anderledes upassende var det derimod, at Hovedstaden længe blev ladt i Uvished om, enten Helteliget her skulde jordes i al Stilhed, ligesom Seieren ved Frederis blev jordet i Vaaben-Stilstanden, eller om det skulde hædres med et Udtog, der svarede til de overlevende Heltes Indtog, og Læseren vil have seet i Aviserne, at man omsider valgde den Middelvei, aabenlyst, men dog saa stilfærdig, som Omstændighederne tillod, at lade Helteliget følges

til Jorde af hvem der vilde, og at frabede sig Mængdens Nærværelse paa Kirkegaarden, med den Forsikkring, at der, hvor man kun „klappede efter med Skovlen“ skedte slet ingen Ting, som var værd at see eller høre.

Uagtet dette nu var langt fra at synes mig „indbydende“ sluttede jeg mig dog til det „selvbudne“ Følge, thi vel havde jeg fundet, det var en meget flau Anke, man førde over Høitideligheden ved vor svenske Fostbroder, Lagerbjelkes, Bisættelse, men vist nok maatte jeg fundet det oprørende for Danehærens Følelse, hvis ikke vor norske Fostbroders Ligbegængelse var blevet endnu mere høitidelig, da han hørde til Danehærens ypperste Høvdinger, og hans Navn paa hele Folkets Læber sammensmeltede med den store, men dyrekiøbte Seier.

Hvor ubetydeligt derfor end mit Følgeskab var, maatte jeg dog ikke lade det fattes, og skiøndt jeg maatte savne mange Tegn paa den Skiønsomhed, der kunde og burde lægges for Dagen ved den Helts Jordefærd, som her skulde hædres paa alle de faldne Kæmpers og paa hele Danehærens Vegne, saa overveiedes det dog altsammen ved vor folkelige Konges majestætiske Beslutning, trods al høflig Sædvane, selv tilfods at følge Helteliget til sit Hvilested!

Meget tvivlraadig var jeg imidlertid om, enten jeg ved denne Leilighed skulde, saa godt, jeg kunde, opløfte Røsten, eller kun holde en „stille Messe“ ved Graven over alle Helte-Sjælene og beskrive den i „Danskeren“, thi paa den ene Side følde jeg naturligviis endnu stærkere Drift til at tale ved Ryes end ved Lagerbjelkes Kiste, men paa den anden Side kunde jeg under de nærværende sørgelige Omstændigheder umuelig tale saa trøstelig, som jeg inderlig ønskede, men kunde let komme til at sige Ord, der, tvertimod mit Ønske, nedslog istedenfor at opmuntre, eller dog saarede til ingen Nytte. Jeg gik derfor ogsaa en Middelvei, overladende det til hvad man kalder „Tilfældet“, om jeg skulde tage Ordet, og bestemt paa, hvis jeg kom til Orde, at tale saa trøstelig, som jeg med Sandhed kunde, og Gangen i hvad jeg sagde, vil jeg her beskrive, da det var den samme, jeg vilde fulgt ved den stille Messe og her betegnet med Sort paa Hvidt.

Jeg begyndte med den Tilstaaelse, at det i mine Tanker var dristigt og hardtad forvovent at tage Ordet ved en Grav, som den, der her aabnede sig for vore Øine, thi vel havde jeg staaet ved mange Grave, der aabnede sig for hvad der ei blot var mig, men mange dyrebart, men jeg havde aldrig staaet ved nogen Grav, hvor det syndes saa vanskeligt at tale et virkeligt Trøstens Ord, som dog maatte være Hensigten, da det

kun er Grusomhed at oprive et Saar, man ikke kan forbinde og ligesom med Flid oplive en Sorg, man ikke kan slukke eller dog formilde.

Jeg turde derfor neppe vove høirøstet at minde om, hvis Grav det var, som her aabnede sig for vore Dine, thi det var aabenbar ikke blot Enkeltmandens, ikke blot Olaf Ryes, den kække Mærkesmands, den livsalige Leders Grav, men det var den store Gravhøi, opkastet over de Hundreder, som med ham fandt Heltedøden for Fædernelandet, ja, det var Graven, som blev rig paa gamle Danmarks Bekostning, overalt, fra Dannevirke til Frederis, hvor den Danske Ungdom, med kække Oldinger i Spidsen, kæmpede som Løver for deres Moderskiød og for deres Moders, for gamle Danmarks Ære! Og hvilken Grav i al Verden omringedes da vel af en dybere Hjertesorg end den ved Graven her, Sorgen ei blot hos de mangfoldige Fædre og Mødre, Kvinder og Børn, Sødskende, Venner og Veninder, som mistede altid hvad der var dem kiært, ofte hvad der var dem det allerkiæreste paa Jorden, ikke blot hos dem men hos hele det hjertelige Danske Folk, denne store Sorgeskare, der smertelig føler Tabet af Saamange, som kappedes om at elske Fædernelandet og at opoffre sig for det! Hvor er vel det Trøstens Ord, som kan slukke eller ogsaa kun formilde denne Sorg?

Det eneste saadanne Trøstens Ord synes at være det, vi umuelig kan sige med Sandhed, thi vi kan jo ikke sige med Sandhed, at Danmark, at det elskede Fædernesland er frelst ved sine Sønners Løvemod og Heltedaad, eller dog, at det nu med Kæmpeskridt gaaer Frelsen imøde, Frelsen fra den Undergang, der aabenbar har truet Det og giør saa endnu! Nei, vi maa tvertimod sige, at alt det ædle Helteblod, som flød, alle de dyrebare Offere, som lagdes paa Fædernelandets Alter, de har endnu ingenlunde frelst Danmark, men Frelsen synes meget mere endnu ligesaa langt borte, som da vi begyndte Kampen, synes efter den store, glimrende Seier, som mange hundrede Heltesønner kiøbde med deres Blod, at være ligesaa langt borte, som om vi havde lidt et „blodigt Nederlag!"

Vel maatte jeg da et Øieblik staae tvivlraadig og tænke, at det maaskee var bedre at tie end at tale, men det slog mig dog, at saa maatte, saa kunde det ikke være, der maatte nødvendig være et Trøstens Ord, som kunde formilde og omsider slukke Danmarks Sorg ved Heltegraven, netop fordi den er saa stor og dyb, netop fordi den er en Hjertesorg, som maa nyde godt af den store Forjættelse: salige de Sørgende, thi de skal husvales! Ja, idet jeg selv deler den dybe Sorg, da føler jeg ogsaa, at den finder Trøst i den Kiærlighed, hvoraf den, saavelsom alle Heltenes Selv-Opoffrelse, ud-

sprang, finder der et guddommeligt Trøstens-Ord i den glædelige Sandhed at „Gud er Kiærlighed!“

Ja, naar Han, som raader for Folk og Riger og giør paa Jorden som i Himlen alt hvad Ham behager, naar Han er en Gud, som seer paa Hjertet og tæller Taarer, naar Han, som en himmelsk Fader, er Kiærligheden selv, da kan Han umuelig nænne, at alle de blodige Offere, som den Danske Fædernelands-Kiærlighed har bragt og endnu har Sind til at bringe, at de skulde være forgæves, og at Kiærligheden skulde savne den eneste Løn, den forlangde: det elskede Fædernelands, gamle Danmarks Frelse!

Derfor kan vi trøstig sige: „det skal ei skee“, det skal, det kan ikke skee, at Danmarks Rige, der endnu elskes med en Kiærlighed saa brændende og trofast, som den, vore faldne Helte saa straalende lagde for Dagen, at dette Rige skulde falde i sine arrige Fienders Haand til at sønderrives og ødelægges! Nei, det skal ei skee, men det skal skee, alt hvad der endnu udkræves til Danmarks Frelse og til Danmarks Blomstring ved den „livsalige Fred“, som det Danske Folk har elsket høiest, har nydt gladest og har kæmpet kækkest for til alle Tider! Det skal skee, og da skal vore faldne Helte fra Slægt til Slægt leve i det samme kiærlige Minde, som opflammede dem til at kæmpe og bløde og seire for Fædernelandet! Det skal skee, fordi enhver

sand Kiærligheds-Gierning er Guds, den Almægtiges Gierning, som altid maa lykkes, ja, fordi Gud er Kiærlighed!

Læseren vil udentvivl strax see, at hvad der giør det vanskeligt for Øieblikket at tale sandt og dog trøstelig om Danmarks Stilling, det er ikke blot den haardnakkede Fiendes Magt og vore fornemme saakaldte gode Venners Ligegyldighed, men især den ynkelige Vaabenstilstand lige ovenpaa den glimrende, men dyrekiøbte og ubenyttede Seier, thi var kun Kampen fortsat, saa vi idelig saae nye Helte skyde op af Jorden i de Faldnes Sted og nye Bedrifter lægges til de forrige, da vilde Danmark selv midt i Faren og trods alle smertelige Tab føle sig trøstet ved Kiærligheden i sin Kraft, uden at spørge om, hvortil den videre førde; men nu, da Kampen er ophørt, da det synes for al Verden, som om det ikke engang maa tillades Danehæren at give Fienden flere Beviser paa sit Løvemod og Fædernelandet flere paa sin opoffrende Kiærlighed, medens dog Maalet: Sønder-Jyllands virkelige Besiddelse og Grændse-Værnet, langt fra at være naaet, synes lige fjernt; nu maa Danmark, for at lade, som det var trøstet, glemme sin Sorg, og for virkelig at blive trøstet, fordybe sig i den Kiærlighed, der er Sorgens Kilde, og der finde Trøst i den Tro, at hvor ringeagtet end den sande og dybe Fædernelands-Kiærlighed er, og

hvor hjelpeløs den end synes, naar Talen er om Folks og Rigers Skæbne i denne Verden, saa har den dog en almægtig Velynder og sikker Hjelper i det Høie og det Dybe, i den „Himmelske Fader“!

Læseren veed det nu vist nok, saavelsom jeg, at denne Tro paa Guds Kiærlighed er langt fra at være saa almindelig, som Talen derom og Henvisningen dertil, men jeg tør dog haabe, at alle „Danskerens“ velvillige Læsere og Læserinder føler med mig, at Kiærlighed er ligesaa tilbøielig til at troe paa Kiærlighed, som Hjerteløsheden er haardnakket i sin Vantro, og saa vist derfor, som Danehæren og det Danske Folk i Farens Stund har klarlig viist, at de i Hjertedybet er langt rigere paa Kiærlighed, stærk og opoffrende Kiærlighed, end de selv vidste, ja, end de dagligdags vilde eller turde være bekiendt for Verden, saa vist vil og maa ogsaa nu, da alle andre Trøste-Grunde øiensynlig glippe, det Danske Folke-Hjerte, overalt hvor det slaaer, søge Hvile i Troen paa den Kiærligheds Almagt, som ene forklarer dens vidunderlige Magt og Uovervindelighed i vort Inderste, og da, siger jeg trøstig, uden at ændse al Verdens Spot, da er Danmark igrunden frelst, thi er selv Kiærligheden hos os, og især hos Kvinden, hvor den har sin jordiske Throne, saa opfindsom og utrættelig, at ikke de største Viismænd kan beregne hvad den kan udrette, hvilken

Daare vil da indbilde sig at kunne sætte Grændser for Kiærlighedens Virksomhed, hvor den har sin himmelske Throne: hos Gud den Almægtige?

Kongeriget Danmark og Augustenborgerne.

Var jeg Geheime-Archivarius, som den lærde, skarpsindige og utrættelige Professor Wegener med Æren er det, men som jeg dog ikke gad været, da vilde de Augustenborgske Brevskaber vel i mine Øine være en uberegnelig stor Skat, som ikke blot Augustenborgerne, men hele Tydskland maatte misunde os, ja, da vilde disse Brevskaber maaskee synes mig et større Krigs-Bytte end alt hvad vore Løveunger tog ved Frederis! Var jeg derimod Kongelig Dansk Historiograf, som min kundskabsrige og virkelig skriftkloge Sidemand paa Rigsdagen ogsaa med Æren var, og som jeg engang havde megen Lyst til at være, da vilde jeg vist nok finde det morsomt og mærkværdigt, at hvad man kalder „Tilfældet" lige ved den jydske Krigs Begyndelse spillede os de klare Beviser i Hænderne paa Augustenborgernes Forhold til det holsten-gottorpske Oprør, men jeg vilde dog aldrig fundet det Umagen værdt at anvende den

nærværende for en Kongelig Dansk Historiograf meget kostbare Tid paa at drøfte og reengiøre denne meget snavsede Sag og skrive en heel Bog derom, som den udmærket velskrevne Bog, fornævnte Hædersmand nys har udgivet, til alle vore Bladskriveres høieste Fryd og til den kiøbenhavnske Læseverdens overordenlige Tilfredsstillelse og Fyldestgiørelse *)!

Da jeg imidlertid er intet andet end hvad man seer paa mig og hører af mig, saa har jeg heller ikke havt mindste Indflydelse paa Vurderingen eller Benyttelsen af de Augustenborgske Brevskaber, og faaer vist heller ikke de fleste Stemmer for mine Indvendinger mod begge Dele, men da den kiøbenhavnske Læseverden synes nær ved over den prægtige „Criminal-Historie" at glemme baade Juli-Slaget og Juli-Stilstanden og hele Danmarks Historie, saa maa jeg dog bede alle mine Danske Læsere og Læserinder vel at mindes, at om vi havde begge Augustenborgerne og alle deres Tilhængere baade hængt og brændt, saa vilde Holsten-Gottorperne ligefuldt være vore Arvefiender, Tydsken ligefuldt være vor Pestilens, og Danmarks Rige ligefuldt staae paa

*) Just fordi den „Danske Udgave", som jeg naturligviis bruger, er meget danskere end saakaldte danske Bøger pleier at være, maa jeg bemærke, at Brugen af „harmløs" for „trodsfyldig" er ramtydsk og at de holstenske Oprørere vist er meget mere troløse end trodsfyldige.

Undergangens Rand, saa for Øieblikket har ægte Dannemænd og Dannekvinder kun meget lidt Opmærksomhed at skiænke et Par storagtige, vægelsindede og ællevilde Prindser, som, da det kom til Stykket, havde hverken Magt, Mod eller Lykke til at udrette det mindste af hvad de saa længe havde drømt og brallet om.

Det glædede mig derfor særdeles i forrige Uge *) at læse et Stykke i „Flyveposten" som under den ligegyldige Overskrift „fordum og nu" giver et „Bidrag til Oprørshistorien", der ikke blot i mine Øine er af langt større Vigtighed end alle de „Augustenborgske Papirer" men har desuden det store Fortrin, at det veileder os til Oprørets Kilde, medens den Augustenborgske Oplysning er en Lygtemand, der leder alle sine Følgesvende ud i et Hængedynd, hvor de let kan blive siddende, men bliver aldrig klogere paa Begivenheden eller paa den Vei, Danmark maa gaae for at undgaae sin Opløsning. Hvor forslidt nemlig end den gammelfranske Vittighed er, som Olshausen nys har anvendt paa Wegeners Bog, at den vel indeholder meget nyt og sandt, men det ny er ikke sandt, og det sande ikke nyt, saa træffer Vittigheden dog for saavidt, at den vigtigste Sandhed i Bogen: Augustenborgernes Troløshed og utrættelige Virksomhed til Danmarks Skade, er langt

*) „Flyveposten" Nr. 213.

fra at være nogen ny Opdagelse eller nogen tvivlsom Sag, der trængde til yderligere Beviis, og at den vigtigste Nyhed i Bogen, at kun Augustenborgerne og deres Slæng var Danmarks arrige og farlige Fiender, af hvem de troskyldige Holstenere og de retfærdige Tydskere lod sig forblinde og forføre, det er ikke sandt, men er den for Danmark skadeligste Vildfarelse, der kan opkomme og udbredes.

Sandheden, den soleklare historiske Sandhed, at Holstenerne, i det mindste lige siden Valdemar Seiers Tid, har været Danmarks arrigste og farligste Fiender, den er imidlertid skjult for Mængden, deels fordi de ikke kiender Danmarks Historie, og især fordi man har indbildt dem, at Art og Byrd og Blod giør ingen Ting, men Skolemestere og Lærebøger giør alt hos Folk, saa Holstenerne kan godt nu være vore bedste Venner og Fostbrødre, om de saa fra Verdens Begyndelse til Aar Attenhundrede efter Christi Fødsel havde været Danmarks arrigste Fiender og Danskhedens bittreste Forhaanere.

Sandheden, den ogsaa i mine Øine soleklare naturlige Sandhed, at Tydskhed og Danskhed er uforligelige med hinanden uden som Herre og Træl, den Sandhed er ogsaa skjult for Mængden hos os, som baade har meget ondt ved at fatte almindelige Begreber, og er gammel vant til at betragte Tyd-

sken som en stræng Herre og en barsk Skolemester, man vel kunde ønske, men aldrig tør vente at blive kvit, og maa derfor læmpe sig efter, for ei at giøre ham saa vred som en Tydsker let kan blive, og for ei at giøre sig selv reent ulykkelig.

Under disse Omstændigheder maa det glæde enhver oplyst Dannemand at see tydelig peget paa hvad der er eller dog let kan blive alle vitterligt, at det aabenbar er Vildtydskeriet fra Opstanden mod Napoleon, som, siden 1814 med Flid giennem en heel Menneske-Alder opelsket og udrustet ved Høiskolen i Kiel, har frembragt, nærer og opholder den holstenske Oprørs-Tilstand fra ifjor, og vil, uden alt Hensyn paa Augustenborgerne, til det yderste giøre Danmark Sønder-Jylland og sine rette Grændser stridige.

Denne Sandhed er vistnok heller ikke ny, thi hvem der har holdt Øie med den Kielske Høiskole, har godt seet, at den var et lunt Arnested for Vildtydskeriet og et frugtbart Moderskiød for et sprænglærd Kuld, der ordenlig gjorde sig til Pligt at hade og foragte alt hvad der var Dansk, men denne Oplysning har dog aldrig været saa udbredt hos os, som den burde, og Ingen af os har vel ret lagt Mærke til, hvad det vilde sige, at man netop ved Skilsmissen mellem Danmark og Norge besatte den slesvig-holstenske Høiskole med de meest vildtydske Friskare-Hoveder. Saasnart man faaer et

Vink derom, seer man derimod strax, paa den ene Side den umaadelige Trosskyldighed hos Kongen af Danmark, som ingen Mistanke havde til de Vildtydskere, der aabenbar allerede dengang ønskede Danmark, Napoleons Forbundne, udslettet af Rigernes Tal, og paa den anden Side, at Skilsmissen mellem Danmark og Norge maatte give Holstenerne Mod til anderledes aabenlyst end før at spotte og bekæmpe Danskheden, og maatte føde det Haab hos dem: enten aldeles at beherske den saakaldte Danske Stat eller dog at rive Slesvig til sig og dermed løsrive sig fra Danmark.

Selv derfor, naar man ikke kiender eller ikke ændser enten det historiske eller det naturlige Fiendskab mellem Tydsk og Nordisk og mellem Danmark og Holsten, saa er dog den nærværende Kamp paa Liv og Død mellem os Danskere paa den ene og Holsten-Gottorperne med deres vildtydske Hjelpere paa den anden Side, saa naturlig udviklet og saa historisk forberedt gjennem hele den sidste Menneske-Alder (1815—48), at man maa kunne see, den vilde været uundgaaelig, om der saa aldrig havde været augustenborgske Prindser til, og at Kampen i alt Fald hverken bliver mindre haardnakket eller mindre farlig for Danmark, om man saa ikke blot daglig skammede og skieldte Augustenborgerne ud, men fik Held til at hænge og brænde dem eengang for alle.

Og om denne Indsigt eller dog om den tilsvarende Følelse giælder det dog for Øieblikket, giælder det under den haardnakkede Kamp, vi aabenbar har at føre, ikke med Augustenborgerne, som jo strax fægtede med Hælene, men med Holstenerne, som vi vel to Gange har slaaet sønder og sammen, men derved dog ingenlunde beroliget, end sige da, som „Berlingeren" spaaede, forsonet, Kampen med dem og alle deres Hjelpere, altsaa især med Tydsken og Tydskeriet midt iblandt os, som har hjulpet Holsten-Gottorperne mere end hele Preussens og hele det hellige Romerske Riges Krigsmagt til Lands og Vands!

Jeg seer det jo nok, at dette vort indenlandske Tydskeri, der finder sig i at fare under Dansk Flag blot med „Neldebladet" i det ene Hjørne, det er nær ved at giøre vor Kamp ligesaa fortvivlet og sand Oplysning om Forholdene ligesaa umuelig, som det „slesvig-holstenske Cancelli" i sin Tid gjorde den Danske Sag i Sønder-Jylland og Oplysningen om Hertugdømmernes indbyrdes Forhold, men jeg mistvivler dog ikke om, at jo den stigende Oplysning, som Tiden bringer, ikke blot med Pen og Blæk, men med blanke Vaaben og klare Kiendsgierninger, endnu itide, om end først paa den høieste Tid, vil aabne det Danske Folks Øine baade for den høitydske gabende Afgrund, paa hvis Rand vi har sovet saa trygt og endnu vakle forblindede, og for den jævne Danske Markvei, der ikke blot fører langt bort fra Afgrunden, men ind i den deiligste, blomstrende og frugtbare Dal midt imellem Nordens Bjerge, hvor det er Danskens lykkelige Lodd at nyde, skatte, benytte og forherlige den „livsalige Fred"!

Derfor kan jeg ikke noksom anbefale den urokkelige Kiendsgierning til alle Danske Læseres Opmærksomhed, at Aar 1830, da „Lornsen" det holstenske Vildtydskeries Apostel og Martyr, med et Slag i Luften vilde oprettet Storhertugdømmet Nordalbingien paa Danmarks Bekost-

ning, til det Danske Navns Skiændsel og det Danske Riges Undergang, da var det ikke hos Augustenborgerne, men hos det slesvig-holstenske Cancelli, hos de Kielske Professorer og hos alle Hertugdømmernes saakaldte „Oplyste og Liberale“ at Ideen fandt varm Deltagelse, saa man beklagede kun det umodne og ubetimelige Forsøg, fordi det styrtede den ædle Patriot i Ulykke og kunde maaskee forsinke Udførelsen af den herlige Plan, der maatte ligge alle ægte, høitydske Holsten-Gottorpere paa Hjerte.

Augustenborgerne har altsaa kun, som forfængelige, herskesyge Personer, fisket i rørte Vande og kun fanget en død Sild, og hos dem er for Danmark ingen anden Bod at inddrive end Inddragelsen af deres Godser under Riget, som de har forbrudt, men selv for at kunne det, maae vi jo først i aaben Mark slaae Holstenerne og alle deres Hjelpere tilgavns, saa de holder deres Fingre og selv deres Næse fra Sønder-Jylland! Kunde vi ikke med Guds Hjelp det, eller turde vi dog ikke prøve anderledes derpaa end hidtil, da skulde vi heller idag end imorgen indrømme Holsten-Gottorperne alt hvad de forlange, thi ved at holde hele Rigets Styrke under Vaaben, for efter ethvert Slag, selv det seierrigeste, at slutte en ynkelig Vaabenstilstand, og kun uafbrudt fortsætte „Pennefeiden“ med Augustenborgerne, til Holstenernes Omvendelse og til det store Tydsklands Oplysning, derved giør vi os ikke blot selv latterlige, men bortødsler alt det ædle Blod og alle de røde Penge, vi kan sammenskrabe, udtømmer vore Hjelpekilder og sparer saaledes vore Fiender Uleiligheden med at ødelægge Danmarks Rige!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 29. September. Nr. 38.

Krigs-Ministerens forbausende Yttring om de Svenske og Norske Frivillige i Danehæren.

Vore Dagblade har reist Spørgsmaalet om Rigtigheden og Smukheden af den Maade, hvorpaa vor ansvarlige Krigs-Minister, saasnart Vaaben-Stilstanden var sluttet, „aftakkede" alle de Nordiske Frivillige i Danehæren, og det glæder mig, thi hvad enten man betragter Sagen fra Folkefølelsens eller fra Statsklogskabens Side, er den saa vigtig, at den med Flid maa oplyses, forbi vrange Forestillinger derom kunde giøre det Danske Folk en uslukkelig Skam og det Danske Rige ubodelig Skade. Havde nemlig Danmarks Krigsminister virkelig givet dem Skam til Takke, som fra det Fjerne, tildels paa Ministerens eget Nødraab, ilede det betrængte Danmark til Hjelp, eller havde han blot undladt at vise dem, der virkelig kæmpede og blødte for Danmarks Sag, al muelig Opmærksomhed og Paaskiønnelse af deres ube-

talelige Ædelmodighed, da havde han unægtelig gjort det Danske Folkenavn stor Skam og Danmarks Rige, under dets farlige Kamp med Tydskland, stor, maaskee ubodelig Skade.

Krigs-Ministeriet har imidlertid ogsaa indrømmet Sagens Vigtighed og taget til Gienmæle, og det glæder mig ligeledes, fordi det endnu er sjelden, at vore ansvarlige Ministre, naar der offenlig paatales formentlige Urigtigheder eller Misgreb af dem, med Beraabelse paa Kiendsgjerninger, da træde aabent frem og forsvare sig for Almeenhedens Domstol, hvad dog, efter mine Tanker, er den egenlige Kierne i Minister-Ansvarligheden!

Hvorvidt det nu kan og vil lykkes Krigs-Ministeren at overbevise os og især vore Nordiske Fostbrødre om, at der hverken var noget uretfærdigt eller ubilligt, nædelt eller krænkende, eller ogsaa blot stødende og uklogt i den hovedkulds, og for vore Øine, butte og kolde Aftakkelse og Hjemviisning, derom giør vi alle bedst i at opsætte vor Dom, ikke blot til Ministeren har udtalt, men til Svenske og Norske Blade har givet det Giensvar, der, hvis ikke den hele Paatale er grebet af Luften, nødvendig maa følge, saa her er det kun en Yttring i Krigs-Ministerens Forsvar, jeg skal tillade mig at drøfte, ikke blot fordi den i høi Grad har forbauset mig og mange andre, men fordi den meget let kan berøve

Danmark al virksom Understøttelse fra Sverrig og Norge, saalænge den nærværende Krigs-Minister beholder sit Sæde.

Den forbausende ministerielle Yttring er nemlig ordret denne*): „naar Artiklen (i Fædrelandet) spørger: have vi da en saa stor Overflødighed af Personer og personligt Mod, at vi kunne forsvare at skyde de Kræfter fra os, der frivillig tilbyde sig? saa tager man ikke i Betænkning, med al Agtelse for de tilbudte Kræfter, at svare ja!"

Snarest skulde man, ved at læse dette, tænke at Berlingeren, trods sin Styrke i den borgemesterlige Dyd, havde været uforsigtig nok til at antage en Spøgefugls Arbeide for en ministeriel Erklæring, thi det synes jo virkelig kun at være en Spas med Vaaben-Stilstanden, hvorunder Danehæren vel kan siges at have Overflødighed paa Personer og personligt Mod, da hele Hæren kan synes overflødig.

Forudsat imidlertid, at vi har en ægte ministeriel Erklæring for os, da vilde Yttringen, taget som Spas, være meget utidig, om ikke for andet, saa dog med Hensyn paa de 4000 Mand Norske og Svenske Tropper, som paa Danmarks Begiæring holde Nord-Slesvig besat, thi den ministerielle Vittighed maatte nødvendig støde og

*) Berlings-Avisen Nr. 221.

kunde meget let forstemme dem, hvad Ministeren dog vist selv vil indrømme, var ingen Spas.

Man maa da vel tage Ytringen for et Udtryk af Ministerens alvorlige Mening, at Danmark i sin Kamp med Tydskland har saa stor Overflødighed paa Personer og personligt Mod, at Ministeren godt kan forsvare at skyde de Kræfter bort, som frivillig tilbyder sig, og det klinger jo stolt og glædeligt nok for Danmark, men om ogsaa Krigs-Ministeren kunde sige det, uden at komme i aabenbar Modsigelse med sig selv, saa kan vi dog umuelig troe det og maae derfor finde det høist beklageligt, at Ministeren har sagt det og derved, maa man vel frygte, berøvet Danmark al videre Hjelp fra Granderigerne!

Selv jeg, som dog dristig har antaget, at Danehæren til Nød var stærk nok til at maale sig med de Stridskræfter, man hidtil førde i Marken mod os, selv jeg har dog aldrig kunnet troe, at vi havde Overflødighed enten paa Personer eller paa personligt Mod, saa vi uden al Fare kunde skyde de Kræfter fra os, som frivillig tilbød sig, jeg har meget mere altid baade tænkt og sagt, at vi kunde godt behøve Tusinder fra det høie Norden og maatte være meget taknemmelige for de Snese og de Hundreder, som var ilede os til Hjelp, da det „personlige Mod“ hos os, selv hvor det findes i høi Grad, dog sædvanlig trænger til at fremkaldes og

ligesom udækkes af raske Forgængere, og at paa saadanne raske Forgængere maae Bjerg-Lande og Ur-Skove, med Ulve og Bjørne, under ellers lige mandige Forhold, nødvendig være langt rigere end Sletten, hvis værste Rovdyr er en Ræv!

Men nu Krigs-Ministeren, som ikke blot erklærede paa Rigsdagen, at det ene Tusinde Mand, der skulde udskrives af den Ungdom, der frivillig havde stillet det Dobbelte, var ham aldeles uundværligt, men som ogsaa kvalde Aprils-Kampen i Fødselen, fordi han ikke nær kunde finde „Personer og personligt Mod“ nok til at stille mod den fiendtlige Overmagt, han, som derfor troede at maatte give Nørre-Jylland til Priis lige op til Limfjorden, og endelig han, som selv efter den dristige Kamp og glimrende Seier ved Frederis, fandt det klogest at slutte en Vaaben-Stilstand, hvorved Syd-Slesvig forblev i Fiendens Vold og Danehæren udelukkes fra Nord-Slesvig; kan han virkelig finde, at Danehæren har Overflødighed paa Personer og personligt Mod, saa han kan godt forsvare at skyde de Kræfter bort, som frivillig tilbyde sig!

Nei, har Krigs-Ministerens Krigs-Førelse været mig gaadefuld, mens jeg tænkde, han savnede saamange Personer og saameget personligt Mod, som der, efter hans Mening, hørde til at møde Fienden i aaben Mark, slaae ham og tage Sønder-Jylland i

Besiddelse, da bliver den mig og maa blive alle Dannemænd aldeles uforklarlig, naar Krigs-Ministeren nu bekiender sig til den Tro, at hidtil har Danmark i sit eget Skiød fundet Overflødighed af Personer og personligt Mod til „med Hæder at udkæmpe den haarde Strid", saa det maatte først være Fremtiden, der kunde giøre det „nyttigt og fornuftigt" at trække fremmede Kræfter ind i Danehæren!

Her staaer Forstanden stille, hvad enten man tænker paa, hvem det er, der nu pludselig bekiender sig til denne Tro, eller man seer paa de Kiendsgierninger, som skulde retfærdiggiøre denne Tro, ved at vise dens Styrke til at „flytte Bjerge"!

Sæt nemlig engang, at „den haarde Strid" nu virkelig „var med Hæder udkæmpet indtil videre", altsaa at vi havde slaaet Rigstropperne saavelsom Holstenerne i aaben Mark og var i Besiddelse af Tvistens Æble; havde Danehæren da naaet dette Maal ved sin egen Overflødighed paa Personer og personligt Mod, eller vilde det ikke være ligesaa latterligt som pralende og utaknemmeligt, om vi vilde tænke og sige, at al den Hjelp, vore nordiske Fostbrødre ydede os, det lysende, straalende Exempel, Løvenskjold, Lejonhufvud, Sommelins og saa mange andre gav os, det gjorde hverken fra eller til! Hvilken Uretfærdighed maatte da blandt andet ikke Krigs-Ministeren have begaaet ved

efter det korte Sommertog at anbefale fireogtyve svenske og norske Officerer til Ridderkorset, uden at anbefale i det mindske dobbelt saa mange Danske i Forhold til deres Antal!

Dog, det beklageligste ved den forbausende Yttring af Danmarks Krigs-Minister er, som sagt, ikke engang dens Uforsvarlighed, thi hvad vi hidtil, paa Rigets Vegne, har opnaaet ved den haarde Strid er jo, desværre, ikke meer end vi baade kunde naaet uden andres Hjelp og uden nogen Krigshær, det beklageligste er, at den forbausende Yttring, enten den tages for Spas eller Alvor, vil og maa kiendelig formindske Deltagelsen for vor Sag i Sverrig og Norge og hos Tropperne i Nord-Slesvig, og maa betydelig svække alle Dannemænds Haab om virksom Understøttelse fra den eneste Side, hvorfra en saadan hidtil kom og var fremdeles at vente, og det under saa mislige Omstændigheder for Danmark, som muligt, da vi netop herefter enten maae understøttes kraftig af vore nordiske Grander eller vil blive nødt til at opgive hvad vi har kæmpet for og dermed igrunden opgive Riget og Friheden!

Havde vi ifjor og iaar flittig og kækt brugt Tiden og Styrken og Hjelpen, grebet de mange gunstige Øieblik, vi har forsømt, og kiørt, naar vi havde Svøben, da er jeg vis paa, at den haarde Strid vilde nu med Hæder været udkæmpet indtil videre, vist nok ikke

uden, men med den Opmuntring og Hjelp, vore nordiske Grander ædelmodig skiænkede os, og da turde vi haabe, at Indtrykket af Krigs-Ministerens langt mere end stødende Udtryk efterhaanden vilde udslettes ved talrige Beviser paa det Danske Folks Taknemmelighed mod Vennerne i Nøden; men nu, da Danskheden i Sønder-Jylland daglig maa betragte ikke Danehæren, men de svenske og norske Tropper som sit eneste Rygstyd, nu, da Freds-Underhandlingerne maae vise sig ligesaa frugtesløse for Danmarks Held og Hæder, som hidtil, og Krigen dog ventelig slet ikke lader sig fornye uden vore nordiske Fostbrødres kraftige Deltagelse, nu er i mine Dine Krigs-Ministerens forbausende Yttring langt værre for Danmark end et tabt Slag, hvis det ikke kan lykkes os, som føre Ordet og Pennen paa fri Haand, ved vort høirøstede Gienmæle at overbevise Granderne om vores og om hele det Danske Folks skarpe Modsætning til Krigs-Ministerens Yttring, og vor levende Erkiendelse af, at Æren, det eneste, vi hidtil i den haarde Strid har frelst og vundet, Æren, den skal og vil vi dele med vore nordiske Fostbrødre, der ikke blot fulgde vore Kiækkeste paa Ærens Vei, men foregik dem tit med et lysende Exempel!

Skilsmissen mellem Slesvig og Holsten.

I det saakaldte Freds-Grundlag af 10de Juli har vi da endelig faaet Sort paa Hvidt for, at Slesvig skal skilles fra Holsten, medens det er overladt til Fremtiden at vise, hvorledes Slesvigs Selvstændighed kan sikkres uden Skade for Dets Forbindelse med den Danske Krone. Hvorvidt nu Preusen ved denne Indrømmelse har eller ikke har sveget og svigtet sine hellige Forpligtelser mod Schleswig-Holstein og det store Fædreland, det er, som Preusens og Schleswig-Holsteins og det ikke tilværende, men dog værende Tydsker-Riges egen Sag, os Danskere uvedkommende. Hvorvidt fremdeles Danmark ved denne Indrømmelse paa Papiret virkelig har vundet noget, det er vist nok, efter Danmarks haarde Kamp og store Opoffrelser, et stort Spørgsmaal for os, men som for Øieblikket kun lader sig besvare med et „nei, endnu ikke", saalænge Holstenerne, langtfra at finde sig i Billighed, klappe paa Sværdet som „den Holstenske Ret", og saalænge Preusens Tanker om Slesvigs Selvstændighed og Forhold til Danmark er, om ikke aabenbar fiendtlige, saa dog meget tvetydige.

Der er imidlertid et tredie Spørgsmaal, som ligger os allernærmest, og paa hvis Besvarelse det igrunden kommer an, om Danmark skal kunne vinde noget ved Skilsmissen mellem Slesvig og Holsten, naar den

ikke blot staaer paa Papiret, men virkelig træder i Kraft, og Spørgsmaalet er: vil Danmark for Alvor have Slesvig skilt fra Holsten?

Dersom nu „ville“ og „bør ville“ enten var eet og det samme eller fulgdes dog bestandig ad, da kunde der vist nok ingen Tvivl være om Danmarks alvorlige Villie i dette Stykke, thi da Marts-Ministeriet i Kongens og Folkets Navn høitidelig gjorde Paastand paa Slesvig eller Sønder-Jylland, som en umistelig Deel af det Danske Rige, da opgav Det jo ligesaa høitidelig Hertugdømmet Holsten, som en unægtelig Deel af det store Tydskland, hvis Forhold til det Tydske Rige, altsaa ogsaa til Danmark, det ganske overlodes Tydsklands Folk og Fælles-Regiering at bestemme, og hele Krigen, saavel med Preusen og Tydskland, som med Holsten-Gottorperne, maa jo altsaa anseesført om den virkelige Skilsmisse mellem Slesvig og Holsten, hvorved Slesvig hjemfaldt til Danmark og Holsten til Tydskland, medens det blev et aabent Spørgsmaal, om en Konge i Danmark tillige kunde være Hertug i det tydske Holsten, og om den nærværende Konge i Danmark kunde og vilde være Hertug i Holsten paa de Vilkaar, det maatte behage National-Forsamlingen i Frankfurt og Central-Magten sammesteds, eller hvem der ellers fik Raadighed over det store, enige Tydskland, at foreskrive.

Seer man imidlertid hen til den saakaldte „offenlige Mening" enten paa Rigsdagen eller i Dagbladene, til Indsættelsen af en Fælles-Regiering for Hertugdømmerne med Danmarks Minde, til den Indblanding i Slesvigs Anliggender, som ved det saakaldte Freds-Grundlag er indrømmet Preusen, og endelig til det ministerielle Sprog om „Unaturligheden" af den Krig, Danmark fører med Holsten-Gottorperne og deres tydske Hjelpere, og om „Forsoningen" med Holsten-Gottorperne, som vore „Brødre og Medborgere", der maa være denne Krigs, som enhver sørgelig „Borger-Krigs" eneste hæderlige og ønskelige Maal, seer man hen til alt dette; da maa Slutningen blive, at, trods Marts-Ministeriets høitidelige Erklæring, og trods Danmarks kæmpemæssige Opoffrelser for at sætte den i Kraft, saa vil dog Danmark ikke have Slesvig virkelig skilt fra Holsten, eller Danmark veed virkelig ikke selv, hvad Det vil!

Det Sidste turde nu vel komme Sandheden nær, thi det er umueligt med aabne Øine at betragte Danmarks Færd, iaar som ifjor, med alle Opoffrelserne og Heltegierningerne paa den ene, og med alle Vaaben-Hvilerne og Vaaben-Stilstandene og Freds-Underhandlingerne og Forsonings-Fagterne paa den anden Side, uden at maatte tilstaae, at Mage til Vankel-Modighed, saa stor i alle Maader, har man ikke nylig seet og den faaes maaskee aldrig udenfor Danmark; men en saa-

dan Vankelmodighed, der skifteviis røber ligesaamegen Kraft som Svaghed, og ligesaameget Mod som Mismod, den er dog nok utænkelig uden hvor man igrunden ikke vil hvad man i en Slags Overilelse har besluttet, vil ikke vove alt for at udføre, og kan dog ikke udføre uden at vove alt, men kan heller ikke med Æren frafalde!

Den nøgne Sandhed, som flere end Ægypterne er bange for at see, men som vi Danskere, om vi vil fare vel, nu maa fatte Mod til at tage skarpt i Øiesyn, det er da uden Tvivl, at naar blot Holsten-Gottorperne vilde give en Smule Kiøb, og ei staae saa haardnakket paa egen Armee, egne Finantser, eget Ministerium, eget Flag og Slesvigs aabenbare Indlemmelse i det tydske Rige eller Optagelse i det tydske Forbund, da vilde vort Ministerium vist meget heller taale, at Hertugdømmerne baade bar Navnet „Slesvig-Holsten", som vi selv har givet dem, og havde en fælles fra Danmark adskilt Regiering, Landsforsamling og Grundlov, end at fortsætte denne farlige, i deres Øine unaturlige Krig, og Ministrene vilde vist faae de fleste Stemmer paa Rigsdagen, og Dagbladene vilde bøie om ikke Ryggen, saa dog Nakken for Majoriteten, og Folket vilde, om end med et dybt Suk over det meget Blod og de mange Penge, der var bortødslet for ingen Ting, slaae sig til Ro, og lade Fremtiden vise,

om Holsten skulde blive dansk eller Danmark blive holstensk, eller Slesvig-Holsten ved næste Konge-skifte, som en aabenbar fjendtlig Magt, byde Danmark Spidsen. Ja, naar det lod sig gjøre og ei paa een Gang havde baade Danmarks Æres-Følelse og Slesvigs Selv-Følelse og alle Omstændigheder imod sig, da gik vort Ministerium vist endogsaa heller ind paa en Deling af Slesvig, end Det fortsatte Kampen for Skilsmissen, saa kun forbi der slet ingen Udkomme er med de opblæste Holsten-Gottorper og slet ingen Udsigt til at faae Ro ved en Deling, kun derfor stræber man at faae saa lidt Vaaben-Skifte og saa megen Vaaben-Stilstand som muligt, i det Haab, at derved maae dog omsider enten Danskerne eller Holstenerne blive saa udtømte, at Freden, saa at sige, gjør sig selv.

Under disse Omstændigheder nytter det vel kun lidt at besvare Spørgsmaalet, om Skilsmissen mellem Slesvig og Holsten, med Hensyn paa Historiens Gang, Danskhedens sande Tarv og Menneskehedens Gavn af et Nordisk Forbund, der kan holde det Tydske Forbund Stangen i alle Maader, men skade kan det dog aldrig, og selv den allermindste Kraft kan dog ikke bevæge sig i levende Retning uden enten at nytte eller skade.

Det er da nu først en historisk Kjendsgjerning, hvad jeg før med Flid har udviklet, at Holsten er et for Danmark aldeles fremmed Stykke Land, der vel paa

en Maade har tilhørt Kongen af Danmark, men aldrig hørt til det Danske Rige, medens derimod Slesvig eller Sønder-Jylland har hørt dertil fra Arildstid, og er kun kommet i Forbindelse med Holsten ved Skiødesløshed af Danske Konger i Middelalderen, og holdt deri af tydsk Begiærlighed hos de Oldenborgske Konger, som derved haabede at fæste Holsten som et fedt Arvegods til det saakaldte Danske Stamhuus, uden Spørgsmaal om, hvad Følger det vilde have, enten for Dansken i Slesvig og for Danskheden i hele Kongeriget, eller for Nordens udvortes og indvortes Frihed og Selvstændighed.

Det er dernæst alle vitterligt, at, hvis det saakaldte Slesvig-Holsten bliver et selvstændigt Ledd af det tydske Forbund, da maa det enten meget snart, maaskee endnu førend næste Kongeskifte, blive aldeles skilt fra Danmark, og ventelig trække Nørre-Jylland efter sig, eller det maa trække Danmark med sig ind i det tydske Forbund, og derved bringe Danmark i Modsigelse med sig selv og i Modsætning til det øvrige Norden.

Vil derfor Danmark fremfor alt bestaae, som det gamle Kongerige, Det har været, og hverken indlemmes i Tydskland eller, som Polen, sønderlemmes til Deling mellem Nabo-Rigerne, da maa Danmark ogsaa, uden fordærvelige Vaaben-Stilstande og frugtesløse Freds-Underhandlinger, ville udkæmpe den haarde

Strid om en virkelig Skilsmisse mellem Slesvig og Holsten, saa Danmark tilbagevinder sin rette, eneste forsvarlige Grændse og Holstenerne nødes til at nøies med deres eget eller søge deres Udvidelse i det „store Fædreland“ der altid var grændseløst, saa det gjaldt kun om, hvo „mest kunde gribe!“

Ligesiden Dronning Margrethes Tid har det nemlig været klart, at Danmark ei længer kunde staae ene, saa Det, for at bestaae, maatte enten beslutte sig til et tydsk eller til et nordisk Forbund, og det første nordiske Forbund i det femtende Aarhundrede mislykkedes egenlig, fordi det fik et tydsk Hoved, og blev siden aldrig prøvet, fordi Danmark og Norge beholdt et tydsk Hoved, der naturligviis foretrak et tydsk Forbund, skiøndt Danmark umulig kan finde Hvile i et tydsk, men kun i et nordisk Forbund. Men heller ikke i et nordisk Forbund kan Danmark finde Hvile, enten med Holsten eller uden Sønder-Jylland, saa de to Hertugdømmer maa virkelig adskilles, naar Danmarks Rige skal bestaae, og de adskilles kun virkelig, naar Danmark opgiver Holsten, som Det hverken har Magt eller Ret til at holde paa og nu ikke engang længer nogen Grund til at begiære, og naar Tydskland nødes til, uden al Forbeholdenhed, at lade Slesvig fare, medens det da bliver Danmarks vist nok vanskelige, men dog ingenlunde fortvivlede Sag at ordne de Slesvigske

Forhold efter sin, de Danske Slesvigeres og det nordiske Forbunds velforstaaede Tarv; thi vil de tydske Slesvigere beholde deres Bopæle i det fremmede Land, da maae de ikke tænke paa at herske, men finde sig i at tjene og lære at skiønne paa, at de i Danmark finder et naadigere Herskab end nogen Befolkning i hele Tydskernes saakaldte „store Fædreland!“

Altsaa, vil Danmark dog igrunden fremfor alt blive ved at være Danmark, da maa Danmark ogsaa, naar Det faaer sig betænkt, ville kæmpe til det yderste for den virkelige Skilsmisse mellem Slesvig og Holsten, og ei lade sig indbilde, at Det derved sætter alt paa Spil, thi Sandheden er, at Danmarks Tilværelse og dermed alt Danskt har længe staaet og staaer paa Spil, ihvad vi giør, saa ved Kampen om Sønder-Jylland vove vi kun hvad der maa voves for, med Guds Hjelp, at vinde det Umistelige, der ellers gaaer tabt!

Bestillinger paa „Danskeren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansferen.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 6. October. Nr. 39.

Den Danske Rigsdags Historie.

II.

Enhver Ting har to Sider at betragtes fra, siger Ordsproget, og gamle Holberg, som helst betragtede alting fra den „latterlige Side“ sagde meget vittig, at enhver Ting havde tre Sider at betragtes fra, nemlig den rette, den vrange og den latterlige, saa en Ting, saa stor og saa vigtig, som Skabningen eller Gienfødelsen af et frit Folkeraad altid er i sin Kreds, den Ting maa nødvendig i det mindste have to Sider at betragtes fra, eftersom man enten betragter dette Folkeraad i sine synlige Dele og deres Sammenhæng eller Sammenstød paa Rigsdagen, eller man betragter Folkeraadet som et Heelt i sit usynlige Forhold til Folkelivet og Rigsstillingen i den nærværende, den forbigangne og den følgende Tid.

Begge disse Betragtninger eller aandelige „Syns-Forretninger“ kan vel kaldes historiske, forsaavidt vi derved forstaaer ethvert Hensyn til en levende Bevægelse i Tiden, altsaa en større eller mindre Deel af et vist „Levnets-Løb“, men naar vi blot betragter denne Bevægelse selv i det nærværende Øieblik, da bliver Syns-Forretningen dog kun et „Tilsyn“, intet „Oversyn“ eller „Overblik“, hvorved vi kan opdage den øieblikkelige Bevægelses Forhold til hele det „Levnets-Løb“, hvoraf den kun er en lille Deel, og til det Øiemed, som hele Levnets-Løbet maa forudsættes at have.

Naar vi saaledes betragte og beskrive Hændelserne paa en „Valgdag“ enten i et heelt Rige eller i en Krog deraf, uden Hensyn paa Valgenes Følger og Øiemed, da kan den afrundede Fortælling baade være klar og livlig, men den giver ingen Oplysning om Valgenes og Valgdagens Værd og Vigtighed enten for Vælgerne eller de Valgte, og det samme bliver Tilfældet, naar vi betragter og beskriver Hændelserne paa en Rigsdag uden Hensyn paa den Folke-Stemme, som der skulde giøre sig giældende eller paa det Riges Fortid og Fremtid, hvis nærværende Stilling og Tilstand derved skal bestemmes.

Vil vi derfor have Lys i Rigsdags-Sagen, have en forsvarlig Maalestok for Sammensætningen og en gyldig Prøvesteen for Virksomheden af vort Folkeraad,

da maae vi først stikke Fingeren i Jorden og lugte hvor vi er, og dernæst holde Skridt med Tiden for at see, hvor den vil hen, og tage alle Omstændigheder i Betragtning, for at see, hvad der lader sig giøre.

Ved denne Fremgangs-Maade opdager vi da først, at vi er ikke i Maanen, er ikke heller i Rom eller Grækenland, Engeland eller Frankrig, og Gud skee Lov! dog heller ikke i Tydskland, skiøndt vi er alt for nær derved, men at vi er i Danmark, i det lille men yndige Danmark, med et ældgammelt, men dog ikke afslægs, et fredeligt og i det hele mageligt, men vittigt og letnemt, og, naar det giælder, rask og rørigt Folk, som kan og vil forsvare deres Fædernelands Fred og Frihed, og kan, naar de rigtig vil, blive ligesaa kloge paa sig selv og deres sande Tarv, som noget andet Folk, og kan let blive langt lykkeligere end noget af de store Verdens-Folk.

Dernæst drages vi til Minde, at Folkets offenlige Stemme og dens ordenlige Indflydelse paa Beslatningen, Lovgivningen og paa hele Styrelsen i Krig og Fred, den er i Danmark intet splinternyt, men tvertimod noget ældgammelt, der kun synes nyt, fordi Folke-Drøbelen har længe været faldet, saa Folke-Stemmen tabde sig i en sagte Hviskken, og fordi alle Indretninger blev saa konstige, Styrelsen saa hemmelighedsfuld og Folket saa ællevildt, at Det ingen Stemme kunde have om

andet end om sit Befindende, da man hverken kiendte Grundene til det eller Midlerne til dets Forbedring.

De gamle Folke-Thing, hvor Kongen mødtes med sine Bønder og alle Fribaarne, som vilde, for at høre deres Mening om hvad han havde isinde, men ei kunde eller vilde giøre uden deres Samtykke, de tabde sig alt for mange Aarhundreder siden, eftersom det levende Folke-Begreb, der udspringer af fælles Byrd og Tarv og Tungemaal, opløstes i lutter Smaa-Begreber om Kaar og Stand og Værdighed, saa man istedenfor Folke-Thing fik Herre-Dage, hvor de saakaldte „høiere Stænder" eller „Adel og Geistlighed" foreskrev Kongen Love, der naturligviis slet ikke var beregnede paa hele Folkets Tarv, men udsprang af de herskende Stænders „korte Begreb" og meer eller mindre af deres Storagtighed og Egennytte.

Vi veed saaledes, at for syvhundrede Aar siden skildte Kongen (Svenn Grathe) sig paa Thinget fra det forsamlede Folk, og tog en saakaldt ophøiet Stilling, omgivet af de „Store", der stak Hovederne sammen, og fornedrede naturligviis Folket et Trin ved hvert Trin, de ophøiede dem selv, saa snart blev der ikke længer Tale om „Bonde-Standens" Samtykke til hvad der skulde være Lov i Landet og hvem der skulde bære Byrderne, og kun lidt om „Borger-Standens" medens

„Adel=Stand" og „Præste=Stand" var næsten alt i alt.

For trehundrede Aar siden (under Kong Christian den Tredie) fik nu vel „Præste=Standen" ved den saakaldte Reformation i verdslig Henseende et Knæk, som den aldrig forvandt, men det var for Øieblikket vel meer til Skade end til Gavn for Folket og Riget, thi skiøndt „Reformation" paa Dansk skal betyde „Fornyelse" saa svarede den tydske Reformation, som vi nøiedes med, dog naturligviis ikke til Danske, men kun til tydske Navne og Begreber, saa at hvad Præste=Standen tabde, det vandt hverken Borger eller Bonde eller hele Folket, men kun Adelen, der nu alene blev baade Præsternes, Borgernes og Bøndernes, baade Kongens og Folkets Herskab!

Herrer strænge raader sjelden længe, og alt Overvættes faaer gierne ond Ende, det er gode gamle Ord i Folkemunde, og Adels=Herskabet varede da heller ikke stort over hundrede Aar, thi alt for henved tohundrede Aar siden (under Kong Frederik den Tredie), gjorde Borger=Standen og Præste=Standen fælles Sag mod Adel=Standen og kiøs den til at slaae en Streg over Kongens Haandfæstning, der ligesaa vel forbød ham at ophjelpe eller ophøie de saakaldte „ufrie", som at bestatte eller revse Adelen uden med dens eget Samtykke. See, at en saadan Haandfæstning, der bandt

Hænderne baade paa Kongen og Folket ved alt, hvad Adelen ikke fandt tjenligt, altsaa letteligt ved hvad der tjende Folket og Riget bedst, det var vist nok meget godt, og man maa lade Præster og Borgere vederfares den Ret, at de ymtede om Bondens Ret og Bondens Trang til med vældig Haand at ophjelpes og beskærmes af Enevolds=Kongen, men de lod sig dog smøre om Munden, vel ikke blot med glatte Ord, men dog med dem og egne Forrettigheder (Privilegier), hvorved de ventede om ei at kunne hamle op med Adelen, saa dog at være selv sikkrede mod Undertrykkelse af den.

Eftersom Tid og Omstændigheder var i Midten af det Syttende Aarhundrede, da baade Hollands og Engelands Exempel syndes at vise, at vilde man i nogen høi Grad efterstræbe borgerlig Frihed og Ligelighed, da maatte man afskaffe Kongedømmet, og udsætte sig for al den Uro, Ulæmpe og tit store Ulykke, der fulgde med de republikanske Forfatninger, da var det vel meget forlangt af danske Præster og Borgere, at de skulde sat en Grundlov i Haandfæstningens Sted, der kunde betegnet Enevolds=Magtens rette Brug til fælles Bedste, og da var det meget forlangt af en Enevolds=Konge, at han skulde forestrive sig selv Love, hvorved han syndes at binde sine egne Hænder; men en af Delene maatte dog skedt,, naar Enevolds=Magten skulde baaret Frihedens og Ligelighedens livsalige Frugter; thi naar ikke Riget

fik en saadan Grundlov, maatte Ministrene eller de høieste Embedsmænd, i Enevolds-Magtens Skygge, vinde et uindskrænket Raaderum, der aldrig kunde ventes stadig benyttet med Indsigt og Ædelmodighed til fælles Bedste.

En Konges Enevolds-Magt er nemlig vel noget, der, rigtig forstaaet, baade ligger i Konge-Begrebet og er til det Heles, til Folkets og Rigets sande Gavn, da der aldrig kan være levende Eenhed i Styrelsen og stadigt Hensyn paa det Heles Tarv, uden at hele Magten og Folke-Kraften ligger i en Enkelt-mands Haand, der har sin fulde Frihed og er ophøiet over Fristelsen til at glemme det Heles Tarv over smaalige Hensyn til sin egen og sine Børns, eller Slægt og Venners Fordeel og Forfremmelse med andres Tab og Skade.

Men paa den anden Side kan man ikke nægte, at Faren for Misbrug af den uindskrænkede Enevolds-magt altid er meget stor og ligger, som alle Folks Erfaring og alle Rigers Historie viser, kun alt for nær, saa Magten burde aldrig indrømmes Nogen, uden paa det udtrykkelige Vilkaar, at den skulde bruges til at giøre godt og ei til at giøre ondt, til at haandhæve alles Ret, saa ingen skedte Uret, kort sagt: bruges til „fælles Bedste“, og at Enevolds-Kongen altid skulde rette sine Love efter Folkets Begreber om Ret og Uret og flittig

raadføre sig med de Klogeste blandt Folket om hvad der til enhver Tid var „fælles Bedste“ og hvordan det efter Omstændighederne kunde og skulde fremmes. Disse Vilkaar for Enevoldsmagtens rette Brug ligger jo vistnok, enten de udtrykkelig nævnes eller ikke, i Begrebet om en Enevoldsmagt, der ikke er et Rov men en Gave af Folket, ikke taget med Staalhandsker eller naaet paa Rævekløer, men godvillig lagt i Kongens Haand, som et betroet Gods, thi naar et Folk, som det Danske Folk 1660, tillidsfuldt betroer sin Konge Enevoldsmagten, da kan han umuelig tænke, han derved faaer mindste Ret til at forurette, undertrykke og plage dem, men maa nødvendig føle, at der tvertimod paalægges ham den stærkeste Forpligtelse til at giøre Alt hvad der staaer i hans Magt, og, da det er alle Rigets Kræfter, at anvende dem alle til Folkets og Rigets Bedste, der er hans eget høieste Gavn og hans største Ære. Saaledes er det aabenbar, men vi maae derfor ikke glemme, at Kongen er et skrøbeligt Menneske og er selv en Synder, saavelsom vi, og trænger derfor baade til idelig at mindes om sine Pligter, til at høre Sandhed om sine Gierninger og til paa de mange fristende Afveie at støde paa Hindringer, som raade ham at standse og betænke sig, saa at, skiøndt intet Rige i Verden har havt mildere og mere veltænkende Enevolds-Konger end Danmark, saa lærer Erfaringen dog, at selv de, for at ramme Rigets

Vedste, hvilig trængde baade til en klar, folkelig Grundlov, som fattedes, og til et frit Folkeraad, som de længe krympede sig ved at indkalde.

Dette kommer især af det Misheld, der, efter Erfaringens Oplysning, altid følger med Enevolds-Magten, naar dens rette Brug hverken er bestemt ved en klar Grundlov eller saavidt muligt betrygget ved et frit Folkeraad, at Kongens Tjenere og Embeds-Mænd blive efterhaanden baade Enevolds-Kongens og Folkets Herrer, Kongens i Hemmelighed og Folkets aabenlyst, og jo mildere Herrer de, under Tjener-Kappen, nødvendig maae synes for Kongen, des strængere Herrer blive de for Folket, paa Enevolds-Kongens Kappe og paa hans Ansvar!

Hvor nemlig hverken en klar Grundlov bestemmer eller et frit Folkeraad betrygger Enevoldsmagtens rette Brug, der blive Kongens Hofmænd med Nødvendighed de høieste Embedsmænd, der, for at herske bag Kongens Ryg, maa bukke sig dybt for hans Ansigt, og vil sædvanlig til det yderste føie og smigre ham som Person, for at kunne lede og beherske ham som Konge, og de vil altid stræbe at giøre en Hemmelighed af alle Statssager, og en Hemmelighed af alle Folkets Klager og Lidelser, om aldrig for andet, saa for at skjule, hvem der egenlig raader og for at holde Kongen i god Lune ved den Tanke, at Landet er lykkeligt og Folket

velfornøiet. Uagtet derfor de Danske Enevolds-Konger, i Sammenligning med de Franske, var udmærket tilgængelige og sandhedskiærlige, stræbde at see og høre med egne Øine og Øren, og ønskede, at alle skulde skee Ret og alt skee med Lempe, saa see vi dog allerede af den saakaldte „Kongelov“, som de udgav for Rigets uforanderlige Grundlov, at de vilde have selv den knappeste Ret og Frihed, Folket nød, betragtet som en „kongelig Naade“, og at de havde et aldeles falsk Begreb om den dem betroede Enevolds-Magt, der vel skulde være uindskrænket i den Forstand, at de ikke i Udøvelsen kunde møde nogen lovlig Modstand, men ingenlunde i den Forstand, at de havde Ret til at giøre alt hvad dem lystede, enten det saa var Ret eller Uret, til Folkets og Rigets Gavn eller til deres Skade, og dette grundfalske Begreb om den Danske Konges Enevoldsmagt, det var udsprunget af den Romerske Keiserret, afskyelig Ihukommelse, og det stræbde „Latinske Jurister“ naturligviis af alle Kræfter at udvikle og efter hele Lovens Strænghed at giennemføre, som det eneste fornuftige, da det ikke alene bragde „Romer-Retten“ deres „store Diana“, som al Jorderige skulde dyrke, til guddommelig Ære og Værdighed, men bragde dem selv, hendes Præster, til Roret, som de eneste heelbefarne og høitoplyste Styrmænd.

Medens derfor under den uindskrænkede Enevolds-magt Embeds-Mændene i vidtløftig Forstand kom til at herske hver i sin Kreds, saa opsvang de Latinske Jurister sig efterhaanden til næsten uindskrænkede Herrer baade over Kongen og hele Riget, uden dog at have Skin deraf, da den skarpe Giennemførelse af almindelig indrømmede Rets-Begreber, og de Lovkyndiges Eneret til at afgiøre baade hvad der var Ret og hvordan Retten maa have sin Gænge, syndes kun at være „den haarde Skæbne, mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne."

Medens derfor Juristerne i det attende og nittende Aarhundrede stødte i Trompet for de Indskrænkninger, Kongerne, i Udøvelsen af deres uindskrænkede Enevolds-magt, frivillig underkastede sig, og alle de Kæmpe-skridt, der gjordes til at ophæve Adelens, Geistlighedens og Borgerskabets Forrettigheder (Privilegier) og derved indføre den eneste rette Lighed: „Lighed for Loven", da mærkede man vel, at alting derved kom til at beroe paa Juristerne, som baade skrev Lovene, fortolkede og anvendte dem, som de selv vilde, og blev Dommere i deres egen Sag, saa de fik en aldeles uindskrænket Mangevolds-Magt, som baade Kongen og Folket maatte bøie sig for, men man ansaae det, som sagt, for uundgaaeligt, naar Retten skulde, som den jo skulde, have sin Gænge, og man vovede knap at tænke, endsige at

ymte om, at det dog igrunden var de Latinske Jurister, som tog alle Forrettigheder fra de gamle Stænder og, saavidt muligt, fra Kongen selv, ikke for at giøre Folkets Ret giældende, men for at putte dem allesammen i deres egen Lomme, saa hele Folket, paa de juridiske Embedsmænd nær, kom til at nyde eens Ret, men kun den Ret, som de juridiske Embedsmænd, hele Folkets og deres egne Lovgivere, Dommere, Skifteforvaltere og Politimestere, vilde unde dem!

Dette stod maaskee end ikke klart for nogen af vore Jurister selv, men det frembragde ligefuldt en yderst forklemt Stilling og mismodig Stemning hos Folket, især da Love, Forordninger og Plakater, under det herskende „Emanations-System" udstrømmede i en saadan Mængde og voxende Forvirring, at selv de ypperste Jurister vidste hverken Ende eller Begyndelse derpaa, og Ingen uden de kunde vide, hvad man enten turde sige eller giøre, naar man ikke vilde have en Proces paa Halsen og ei i det mindste straffes følelig paa Pungen eller komme i fem Gange sex Dage paa Vand og Brød! Kongen stod vel ikke Fare for nogen af Delene, men naar han var uenig med de høieste juridiske Embedsmænd, maatte han dog høre: Deres Majestæt kan giøre hvad De vil, men det vilde være principstridigt og ulovmedholdeligt og Retsprincipet er urokkeligt og „Lands Lov og Ret" er et stort Ord hos Folket,

og det var nok til at kyse en retsindig og faderlig Konge!

At nu den saakaldte oplyste Deel af Folket, og deriblandt mange Jurister, gav Kongen eller dog Kongens „Enevoldsmagt" Skyld for hele Beklemmelsen og alle Ulæmperne, saa kun hvad man kaldte en „fri Constitution" eller blot en „Constitution" og „repræsentativ Forfatning" kunde raade grundig Bod derpaa, det var saameget mindre at undres over, som al offenlig Tale og Skrift om Stats-Sager stod, som andre mistænkelige Personer, under „Politiets specielle Opsyn" og kunde, naarsomhelst det behagede Politiet og Cancelliet, bringe Folk i stor Forlegenhed og Ulykke, saa Aarsagerne til det Onde lod sig egenlig slet ikke drøfte uden mellem fire Vægge, hvor faa eller ingen hørde det, eller i tykke Bøger, som faa eller ingen læste. Hertil kom, at forsaavidt som Enevoldsmagtens Udøvelse uden Grundlov og Folkeraad maatte føre til al mulig Vilkaarlighed og Usikkerhed, forsaavidt havde man Ret, saa Feilen stak kun deri, at man opholdt sig ved Skallen og glemde Kiernen i det store Spørgsmaal, som om det kun gjaldt Regierings-Formen og ei Regieringen eller Lovgivningen og Bestyrelsen selv, der vel ikke kan være lige god, men kan dog være lige slet under alle Former.

Da derfor Kong Frederik den Sjette endelig 1834 besluttede sig til, under Navn af „Stænder-Forsamlinger"

at sammenkalde et Folkeraad, og man snart saae, at det gjorde liden eller ingen Forskiel, fremmede slet ikke kiendelig enten den fri Virksomhed, Ligeligheden, Statssagernes Offenlighed eller Embedsmændenes Ansvarlighed, da søgde man Hovedgrunden dertil, hvor den slet ikke laae, i Formen, hvorefter Forsamlingen var ikke lovgivende, men kun raadgivende, og holdtes ikke i eet Kammer, men i to Kamre, (det sællandske og jydske), saa, naar man fik een lovgivende Forsamling, da, men ogsaa kun da havde Danmark en fri Forfatning, der naturligviis vilde være fri og frie Folket fra alle den uindskrænkede Enevoldsmagts (Absolutismens) Lyder og Ulæmper.

Hovedgrunden til, at de saakaldte Stænder-Forsamlinger kun udrettede meget lidt til „skadeligt Vands Afledning, Ægters Indskrænkning og Bommes Nedlæggelse", og slet intet til „fælles Bedste" det var ikke engang den „stænderiske" eller standsmæssige Sammensætning, den knebne Valgbarhed eller den Kongelige Commissarius, i og for sig selv, men det var Knebet, som det saakaldte „Danske Cancelli" og alle de høieste Embedsmænd brugde, da de ei længer kunde forhindre Indretningen af et Folkeraad, da, saavidt muligt, at indskrænke det til eller dog sysselsætte og trætte det med Smaating, medens de selv, i Enevoldsmagtens og Kongelovens Skygge, beholdt deres uind-

skrænkede og uansvarlige Herrestilling, som man paa Pluddervælsk kalder „Bureaukrati“.

Med Marts=Ministeriet ifior kom da endelig den af de saakaldte politisk myndige og liberale længselsfuldt forventede Stund, da gamle Danmark skulde lyksaliggiøres ved et „constitutionelt Monarchi med demokratisk Grundlag“ som Ingen vel saa lige vidste, hvad var, men hvortil man netop derfor knyttede de dristigste og urimeligste Forventninger. Minister=Ansvarligheden, som strax blev forkyndt, kunde man vel ikke regne synderlig paa, saalænge den var luftig og ubestemt, men af den „lovgivende Forsamling“ som bebudedes, ventede man ikke blot alt muligt, men selv rene Umuligheder, og den ny „Grundlov“, tænkde man sig næsten kun som en skarp Bestemmelse, om ikke just af Minister=Ansvarligheden, saa dog af Rigsdagens lovgivende Myndighed, af Valgretten og Valgbarheden dertil, og endelig af dens Forretnings=Orden som et Stemme=Værk i eet eller i to Kamre, saa man syndes reent at glemme, at naar den lovgivende Myndighed og den saakaldte udøvende Magt vedblev at være ligesaa uindskrænkede som hidtil af en frigivende og folkelig Grundlov, da beholdt man Bureaukratiet, hvad Navn saa end Skriver=Bordet førde, og at naar man ikke sikkrede sig offenlig Tale= og Skrive=Frihed, da var Minister=Ansvarlighed kun et tomt Ord, om man end imellem

fik Leilighed til at hævne sig paa en falden Minister, der ei længer gjorde Skade.

Disse var de indvortes Omstændigheder, hvorunder Folkeraadet ifjor undfangedes og fødtes til at danne en Overgang fra de raadgivende Stænder til det lovgivende Folk, uden at det var nogen klart, om denne Forsamling selv skulde være raadgivende eller lovgivende, en Uklarhed, der havde en høist ufordelagtig Indflydelse paa dens Virksomhed, især fordi Ministrene hyppig benyttede sig deraf til snart at bede Forsamlingen afholde sig fra hvad der ikke vedkom den, og snart at bede den huske, at dens Yttring ei kunde være et blot Raad eller Ønske, men maatte betragtes som en Lov, hvorved meget blev neddysset eller bortkyst. Saaledes hedd det sig, at om end hele Forsamlingen vedtog det i Kongens Navn forelagte Udkast til en Grundlov, saa blev det dog derved ingenlunde Rigets Grundlov, men maatte have en ny Approbation, og at derimod Forsamlingens Skiøn om enhver Paragraf i Værnepligts-Loven vilde binde Ministrene, saa de ikke turde paatage sig Ansvaret for den mindste Afvigelse.

Førend vi imidlertid nærmere betragter Rigsdagens Liv og Levnet, maae vi ogsaa kaste et Blik paa de udvortes Omstændigheder, under hvilke den kom til Verden og gjorde sit Bedste, da baade forrige Aars Begivenheder i det hele, og Danmarks Krigs-Forhold til Holsten-Gottorperne og flere udenlandske Magter baade havde og maatte have kiendelig Indflydelse paa hele Rigsdags-Sagen og Rigsdags-Livet!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 13. October. Nr. 40.

Den Danske Rigsdags Historie.

III.

Det er os alle vitterligt, at da vort Folkeraad ifjor kom sammen, da havde vi en Vaaben=Stilstand, som hverken var Fred eller førde dertil, og da Raadet skiltes ad, da havde vi et Vaaben=Gny, som knap nok kunde kaldes Krig, og tabde sig snart i en ny Vaaben=Stilstand, der hverken er Fred eller kan føre dertil, uden Danmark vil opgive sig selv, saa, hvis Folkeraadet ikke ændsede de meget betænkelige udvortes Omstændigheder, hvorunder Det sad, da var det unægtelig en Grundfeil, og hvis Det ikke skiænkede Spørgsmaalet om „Fred eller Krig" sin høieste Opmærksomhed, da var det en Hovedfeil! Uagtet derfor Læseren maaskee allerede har sagt „o vee mit ene Knæ! den Indgang var for lang", saa maa jeg dog vove paa det andet Knæes Taalmodighed og bede Læseren skiænke Danmarks udvortes Forhold i det hele sin halve Opmærksomhed.

Krigsk og brydsk er Dannemanden slet ikke til Hverdagsbrug, altsaa er det Danske Folk, som bestaaer af lutter Dannemænd og Dannekvinder, det ikke heller, men da ingen kan have Fred længer end hans Nabo vil, og vor tydske Nabo altid har fundet, som der staaer i en berømt tydsk Bog, at „kun i Krig er Manden noget værd“ saa har Dansteren aldrig havt rigtig Fred, uden naar Tydskeren sov eller spillede høit Spil om sin egen Sjæl og Krop, som allerede Tacitus melder, var hans Tidsfordriv, og som Göthes Faust, der spillede med Fanden selv, endnu stadfæster. Vel har Dansken tit prøvet ved et Huusraad at faae mere Fred end hans stridbare Nabo vilde unde ham, ved nemlig at sove sig fra Krigen, og da intet menneskeligt Folk har havt et bedre Sovehjerte, og da der altid er noget i det latinske Ordsprog, at „Øvelse giør Mesteren“ saa har Dansken virkelig sovet ligesaa mesterlig, som Tydsken har slaaedes, men ligesaa lidt som Tydskeren har kunnet slaae sig til Ro, ligesaalidt har dog Danskeren kunnet sove sig fra Krigen, men har kun sovet sig fra Tanken derom til han laae midt i den, og søgde kun forgiæves at mane den bort ved Beviser paa sin Uskyldighed, efter det danske Ordsprog „hvem der sover, synder ikke!“

Ligesiden Trediveaars-Krigen, da „Wallenstein“ gik ligesaa høit op i Jylland, som nu Pritwitz, har

Danmark ængstelig stræbt at undgaae al Krig med Tydskere, og da Tydskeren siden den Tid, naar han ikke spillede høit Spil med Tyrken eller Franskmanden, for det meste har sovet, saa har Danskeren efterhaanden bildt sig ind, at Tydskeren og han var blevet de bedste Venner, saa det var kun Svenskeren, især efter Kiøbenhavns Beleiring, og Engelskmanden, især efter Flaadens Bortførelse, han maatte tage sig i Agt for. Den lange Fred, som Danmark havde i det attende Aarhundrede (1720—1801), havde naturligviis dysset alle Krigs-Tanker i dyb Søvn, og den saakaldte Diplomati, eller som det hedd hos os „det udenlandske Departement“, der var sat til „Vægter“, Det sov naturligviis ogsaa helst, som andre Vægtere, og meende at kunne det med god Samvittighed, da hele Danmark, især efter Bernstorfs Mesterstykke med de Holsten-Gottorpske Krav*), kunde trøstig befale sig Rusland i Vold og sove rolig for Svensken. Til ydermere Sikkerhed, især mod Engelskmanden, som var Herre paa Havet og vilde derfor ogsaa herske paa Havet, gik vort udenlandske Departement i Søvne med begge Been ind i det russiske Forslag til en „bevæbnet Neutralitet“, der sagtens kunde være god nok for

*) Da Czarinde Cathrine den anden opgav det holsten-gottorpske Arvegods og Krav paa Slesvig for Oldenborg og Delmenhorst og Danmarks Lydighed!

Rusland, men var splittergal for Danmark, som vi baade 1801 og især 1807—14 fik smertelig at føle.

Den saakaldte bevæbnede Neutralitet i Norden, hvormed man sagde til de krigførende Magter: kommer I os for nær, saa faaer I Bank, den kunde være god nok for det umaadelig store Rusland, der ikke har andet at bestille i Fredstid end at ruste sig baade til Lands og Vands, ligger afsides fra Europa, støder op til Persien og China, og sender ikke mange Skibe til Kanalen og Middelhavet; men i det lille Danmarks Mund, som kun har maadeligt Raad til at ruste sig paa een Side ad Gangen, ligger paa Skibenes Alfarvei, ligger aabent mod Tydskland, og lever for en stor Deel paa og af de lange Reiser, i Danmarks Mund var det en tom Trudsel, der, naar den vilde være meer, maatte have ulykkelige Følger, selv om Rusland ikke, som Det dog gjorde 1801, for ei at tale om 1814, havde ladt Danmark i Stikken.

Ved sin heltemodige Kamp den „anden April“ og ved at opgive den bevæbnede Neutralitet til Søes, slap Danmark meget bedre fra Bovespillet end man kunde ventet, men langt fra at være helbredte for Daarskaben, vilde vi nu prøve den bevæbnede Neutralitet til Lands, uagtet det egenlig var at kaste Stridshandsken til Frankrig under Napoleon, ligesom før til Engeland i „Nelsons“ Time.

Ogsaa fra dette Bovestykke i Søvne slap Danmark bedre end man kunde ventet, da Engelskmanden naturligviis efter Preusens Udstykning og Tilsit-Freden (1807) hvert Øieblik ventede at see Franskmanden ved Øresund, og skyndte sig med at komme ham i Forkiøbet og sikkre sig den Danske Flaade, som han, siden Admiral-Slaget i Kongedybet, havde saa flittig betragtet giennem Forstørrelses-Glas, at John Bull virkelig havde faaet Skræk i Blodet.

Jeg siger, at Danmark slap bedre end man kunde ventet, omendskiøndt Det ikke blot mistede sin Flaade med alt Tilbehør, hver Ende Toug iberegnet, men mistede Kiøbmands-Skibe, tildels med rige Ladninger, i hundredeviis, maatte holde Sulte-Kur i syv Aar, og dog ikke blot koste og lønne sine egne, men ogsaa endeel fremmede Tropper, og see sig indviklet i den Napoleonske Krig, som kun fik Ende med ham og førde til Skilsmissen fra Norge, der snart maatte føre til Skilsmissen fra Holsten eller til Rigets Opløsning. Jeg forudsætter nemlig, at havde Engelskmanden ikke 1807 nødt os til at opgive vor „bevæbnede Neutralitet“ til Lands, ligesom han 1801 kiøs os til at opgive den til Søes, da havde Napoleon, om ikke før, saa bestemt 1812, lagt Holsten, Slesvig og Nørrejylland enten til Kongeriget Vestphalen, eller til det Hamborgske Departement, som man vel maatte kalde Frankrigs „udenlandske Departement“, og i

begge Tilfælde havde der 1815 intet Danmark været til, men kun et allerede med Tydskland sammenkoblet Landskab og nogle „ulyksalige" Øer, der efter de „arme Sjæles" Antal, vilde blevet deelt mellem Rusland, Engeland og Sverrig! Hvor ulykkeligt derfor end vort Fællesskab med Napoleon løb af, saa vilde den mod ham „bevæbnede" Neutralitet dog vist kommet os langt dyrere at staae, da vi dog nu beholdt Livs-Frist, om det end ikke var stort mere end Natte-Frist, thi det var jo knap nok, at Frederik den Sjette ved sin Nærværelse i Wien kunde frelse det noksom beskaarne Danmark fra Kniven, og hans Indtrædelse i det „Tydske Forbund" var saa tvetydig, at vilde Danmark nogensinde giøre sin Selvstændighed giældende mod det Tydske Forbund, da maatte det i Tydske Øine faae Skin af et Slags Oprør, og maatte selv i Danske Øine synes høist urimeligt, da de saakaldte holstenske Forbunds-Tropper kun var en vis Deel af den Danske Hær, som, man skulde synes, i Krigstid maatte tjene Forbunds-Tropperne til Rygstyd og Forstærkning, thi det modsatte, at betragte de holstenske Forbunds-Tropper som Spidsen af Danehæren mod Tydskland, det faldt vist ingen Dansker ind.

Det var derfor ganske naturligt, at Danmark i en heel Menneskealder (1815—48) stræbde at sove sig fra det „Slesvig-Holstenske" Spørgsmaal, der, naar det

skulde tydelig besvares, enten maatte føre til en urimelig og farlig Krig med det Tydske Forbund, eller paa en eller anden Maade føre til det Danske Riges Undergang, men det var ogsaa en følgelig Sag, at Danmark ikke spandt Silke ved at uglesove, mens Tydskerne lysvaagne stod færdige til ved første Leilighed at udvide „Rigets Grændser“ om ikke til Øresund, saa dog i det allermindste til Kongeaaen.

Tydskerne er nemlig det „philosophiske Folk“, der vel for det meste gaaer med lukkede Øine for det virkelige Liv, men vaagner, som det beskrives i „Sganarels Reise til det philosophiske Land“ dog omsider, naar de faaer dygtig Prygl, saa det lykkedes virkelig Napoleon at vække Tydskerne, og da de, trods begge deres glimrende Indtog i Paris, hverken kunde magte Franskmanden, eller kunde faae Lov af Russen og Engelskmanden til at udvide Rigets Grændser mod Vesten, saa kastede de naturligviis deres Øine mod Norden, hvor Giærdet var lavest, og har Ørnen først udspeidet sit Bytte, da taber han det aldrig af Syne. Vel stræbde det saakaldte „Tydske Forbund“, der egenlig var en „hellig Alliance“ af Fyrsterne mod det tydske Folk, at kvæle Folke-Dømmet (das Volksthum) i Fødselen, men da den Danske Konge af blind Ædelmodighed aabnede den et Fristed i Kiel, saa var Forbundet ogsaa ædelmodigt nok til at see igiennem Fingre med, at Ram-

tydskheden levede der, da den dog kun „levede bandsat“, og Forbundet fandt i Tidens Løb, at det endogsaa var klogt at unde det urolige Blod et saadant uskadeligt Afløb mod Norden.

Gjort Gierning staaer ikke til Ændring, og det nytter derfor ikke at gruble over, hvorvidt det vilde været muligt for Kongen af Danmark, med en Stats-Klogskab, som hverken han eller hans Raadgivere besad, at løse den Slesvig-Holstenske Knude paa en lempelig, for Danmark gavnlig og for Holsten behagelig Maade, istedenfor at han nu føiede Holsten-Gottorperne i alt hvad der var til Danmarks Skade, og nægtede dem alt hvad de kunde have Ret til at forlange, men da Knuden ikke var løst førend 1848, saa maatte den enten overhugges med Sværdet eller drage Danmark ned i den Malstrøm, hvoraf Ingen opstaaer før Dommedag.

Da nemlig Frankrig blev en rød Republik, da den Østerrigske Keiser maatte flygte fra sine egne Wiener-Tilbedere, og den Preussiske Konge bukke dybt for sine mageløs velafrettede Berlinere, da maatte aabenbar den Danske Konge enten kaste sig i Støvet for sine altid forsnudede Holstenere eller smide dem til Gulvs, og det Sidste kunde Han naturligviis ikke giøre uden i Spidsen af det Danske Folk, saa nu maatte det vise sig, om der endnu var et „Dansk Folk“, der kunde og vilde ikke blot kiende og skille sig fra Tydskerne, men kunde og

vilde slaaes baade med Holstenerne og med alle deres Hjelpetropper fra deres „store Fædreland", ligesom Uffe med Saxer-Kongens Søn og hans tydske Slagsbroder, til de begge vendte Næsen iveiret paa Eider-Holmen!

Med Marts-Ministeriet ifjor kom da ogsaa virkelig det saakaldte „nationale" altsaa paa Dansk „folkelige" og i Danmark Danske Parti til Roret og reiste paa Timen, trods Holsten-Gottorpernes Skrig og Brall og Vaaben-Brag, Dannebrog som Folke-Banneret fra Øresund til Eideren; og da dette Parti tillige kaldte sig „skandinavisk" som skulde betyde „oldnordisk", saa tegnede det til en Kamp paa Liv og Død for Danmarks nordiske Frihed og Selvstændighed; men det var kun i Foraaret, thi i Efteraaret, da Rigsdagen aabnedes, havde Marts-Ministeriet alt for længe siden sluttet en gruelig Vaaben-Stilstand med Danmarks arrigste Fiender, som bebudede en grundfalsk og skammelig Fred. Til Lykke var dette imidlertid ingenlunde Følgen enten af Feighed hos Folket eller af Nederlag i Krigen; thi Marts-Ministeriet havde kun havt Møie med at forhindre en almindelig Folkevæbning, og selv ved Dannevirke, hvor Anførerne havde ladt sig overraske Paaske-Morgen af en efter Mandtallet dobbelt Styrke, selv der havde Danehæren kæmpet til Fiendernes Beundring, og, blev, trods Anførernes Raadvildhed, reddet for Riget, og havde siden

fra Dybbel-Bjerget jaget hele den stortydske Hær paa Flugt. Ligesom derfor „Menigmand“ i Hæren mumlede om „Forræderi“ fraoven, saa lignede unægtelig Marts-Ministeriets hele Adfærd efter Paaske-Slaget det sorteste Forræderi, som om alt havde været anlagt paa at nedslaae det Danske Folks Mod og til ingen Nytte udtømme Rigets Hjelpekilder, til det blev uundgaaeligt at lade sig foreskrive Freds-Villkaar af Folkets og Rigets ligesaa overmodige som arrige Fiender; og skiøndt man ved en koldsindig Betragtning af Omstændighederne maatte frikiende saavel Ministrene som Hærførerne for den grueligste af alle Forbrydelser, saa var dog Virkningen af deres Uduelighed til Rigets Redning lige gruelig. Tænker man sig derfor et dansk Folkeraad, med sammentrængt Følelse af Rigets Fare og med klart Overfyn af dets sande Stilling, da maatte Dets første og hardtad eneste Omsorg for Øieblikket været at styrte det uduelige Ministerium og faae et nyt, der baade havde Mod til at staae eller falde med gamle Danmarks Rige, og som havde Klogskab til at benytte baade de uberegnelig store Kræfter som findes i det danske Folks hardtad mageløse Fædernelands-Kiærlighed, de gunstige Omstændigheder, som Tydskernes medfødte Splidagtighed og indgroede Forgabelse i Luft-Kasteller altid rigelig tilbyder, den vidunderlige Medfølelse, som vore nordiske Grander alt saa

klarlig havde lagt for Dagen, og Danmarks gamle Grundlykke midt under al Verdens Ulykker, hvorpaa danske Statsmænd altid sikkert kan regne.

Skiøndt derfor mit Forslag paa Rigsdagen: at sige Majestæten reentud, det var det danske Folks Ønske at man, uden at spilde Tiden paa frugtesløse Freds-Underhandlinger, anvendte hele Rigets Styrke til, snarest muligt, at undertrykke det holstenske Oprør og hævde Danmark Slesvigs Besiddelse, dette Forslag blev „uden videre" afviist, og skiøndt mit Raad paa Rigsdagen at opsætte de vanskelige Forhandlinger baade om Forsvars-Anstalterne i Fredstid og om en ny Grundlov for Danmark og Slesvig, til vi fik Fred og bedre Forstand, og for Øieblikket nøies med at faae „Kongeloven" og „Trykke-Forordningen" ophævede, nogle frie Grundsætninger og især Ministrenes Ansvarlighed fastsat, og hele Rigets Ungdom stillet til Fædernelandets Værn, dette Raad blev slet ikke ændset, ja, skiøndt ingen af Delene saa meget som nævnes i den „grundlovgivende Rigsdags" første Historie, saa tør jeg, som Historiker, dog godt være begge Dele bekiendt, og tvivler slet ikke paa, at jo den Dag vil komme, da man giver mig Ret i, at dette havde, efter Omstændighederne, været det klogeste, man kunde giøre.

Men man maa være billig i denne Verden, naar man ikke blot vil være uretfærdig, men ogsaa være udygtig til at udrette noget med det gode, og stort er der i Danmark aldrig udrettet og vil der i Danmark aldrig udrettes med det onde, thi naar Dannemænd tages med det onde, da enten bliver de rasende eller de bliver stædige som Kariolheste, og enten man da bagbinder dem eller slaaer dem ihjel, saa kommer man dog ikke videre med dette lille, i mange Henseender dagligdags svage og sky, magelige og slidsindede, men oprindelig „ædle og fribaarne“, derfor ogsaa, naar det kommer paa de høie Navler, modige, bestemte, uovervindelige Danske Folk! Derfor regner jeg hverken Folket eller Folkeraadet 1848—49 det til onde, at de lod mig snakke og skrive, og stemde sædvanlig tvertimod; men jeg regner dem det meget meer til gode, at de lod mig snakke og skrive, som jeg vilde, og lod mig tit forstaae, at hvad alle Kræfters Anvendelse til Danmarks Redning, hvad Krysteri, Vaabenstilstand og saakaldt Dansk Diplomati angik, da var de aldeles enige med mig, og at i det andet var der en heel Deel, som tiltalde dem, men som de ikke rigtig kunde samle eller skille fra hvad der stødte dem eller dog Ministrene og vel hele den store Verden for Hovedet! Ligesom derfor Danehærens Heltemod, hvergang den fik Lov til at vise

det, det Danske Folks opoffrende Fædernelands-Kiærlighed, der maatte flytte Bjerge for at faae Lov til at vise sig, og viste sig dog allevegne, selv midt i Slaveriet*), og endelig Folkeraadets Eenstemmighed, naar det gjaldt om store Penge til Krigen, og dets Jubel, naar Ministrene blot lovede, hvis deres Penne ei kunde opveie Tydsklands Overmagt, da at lægge det Danske Sværd i Vægtskaalen, ligesom dette har opholdt og fremdeles opholder mit Haab om Danmarks Redning, hvor sort det end seer ud; saaledes var og er det mig et godt Varsel for den Danske Oplysning i den Danske Sag, at baade „Holmens faste Stok“ vilde helst havt mig til Rigsdagsmand, og at jeg paa den allersmukkeste Maade blev hardtad eenstemmig valgt i en Kreds af alle Stænder, men mest af Sællandske Bønder, og at jeg, trods min skarpe Modsætning til den herskende Tankegang, ikke blot blev taalt paa Rigsdagen, men sædvanlig gierne hørt, og, naar man syndes, det, uden at støde nogen for Hovedet, kunde gaae an, opmuntret med Bifald; thi dette var ikke blot alt hvad jeg ved koldsindig Betragtning kunde finde muligt, men meget meer end jeg, ved at tage alle Omstændigheder i Betragtning, kunde ventet.

*) At nemlig Indbyggerne i Rasphuset tømde deres Sparebøsser til Danmarks Løskiøbelse fra Slaveriet, det er mageløs deiligt!

Det klinger saaledes vist nok latterligt, naar man hører, at af alle mine Ændrings-Forslag til Værnepligts-Loven gik intet igiennem uden det, at Ordet „emanere“ skulde ombyttes med Ordet „udstæde“, men hvem der saae, med hvilken Fornøielse hele Forsamlingen, paa een nær, ved denne Leilighed gav mig sin Stemme, kunde dog aldrig tvivle om, at den jo med Fornøielse vilde gjort det langt tiere, naar den havde syndes, det gik an. Det seer ligeledes meget fattigt ud, at mens alle mine vigtige Ændrings-Forslag til Grundloven faldt igiennem, blev det, efter Omstændighederne, hardtad ligegyldige om „Offenlighed og Mundlighed i Retspleien“ optaget, og da dette skedte lige ovenpaa Forkastelsen af mit allervigtigste Forslag til Sikkringen af „Tale- og Skrive-Frihed“, var jeg næsten ærgerlig over den aldeles uventede og hardtad frugtesløse Seier; men jeg feiler dog neppe i den Tanke, at Forsamlingen med Flid lod mig vinde den, fordi den gierne lod mig have en lille Finger med i Grundloven og havde dog ikke kunnet redde mit Forslag om „Svenskeres og Nordmænds Indfødsret i Danmark“ fra Ministrenes mærkværdige Hidsighed!

For at Folkeraadet skulde gaaet nærmere ind paa min Betragtning af Danmarks Tarv for Øieblikket, maatte nemlig enten Overtallet, hvad det umulig kunde, selv indseet Rigtigheden deraf, eller jeg maatte været, hvad jeg, saavel før som efter Minister-Skiftet, var saa

langt som muligt fra at være: igaaet med Ministrene. Havde imidlertid det sidste ikke umulige Tilfælde fundet Sted, eller havde November-Ministrene blot været saa enige med mig om Danmarks indvortes og udvortes Forhold, som de var med deres Formænd om „Udkastet til Grundloven„, hvad slet ikke var overdrevent, da troer jeg, at Overtallet vilde langt trøstigere gaaet ind paa mine Hoved-Forslag, end de nu gik ind paa Grundlovens Dreining efter Ministrenes Hoved; thi Grund-Stemningen var aabenbar saa Dansk, at for hvad de troede var nødvendigt til Danmarks Redning vilde de fleste, i det mindste indtil videre, opgivet Gjennemførelsen af deres Yndlings-Tanker om den allerfornuftigste Regjerings-Form, Valg-Maade, Forretnings-Orden og Stemme-Virkning. Nu tog vistnok den grændseløse Føielighed mod November-Ministeriet sig kun daarlig ud, og vil vist høilig forbause Folket, naar Det seer, hvilket Landsthing Raadet, for at føie og beholde Ministrene, gav sit Minde til; men hvad skal, hvad kan en saadan Forsamling gjøre ligeoverfor et Ministerium, der ikke tør paatage sig Ansvaret for andet end en „hæderlig Fred“, som Det forsikkrer, trods den ynkelige Vaabenstilstand, at have Brev paa i sin Lomme, men truer med at slippe Roret, hvis Forsamlingen ikke vil paatage sig Ministrenes Ansvar for deres egne Forslag. Naar Forsamlingen ikke selv tør paatage sig at bedømme Rednings-Midlerne for Fædrenelandet under den overhængende udvortes Fare, og ei veed at foreslaae Majestæten et nyt Ministerium, som Det tiltroer mere Fædernelands-Kiærlighed, Mod og Statsklogskab, end det gamle, da maa Det jo enten føie Ministeriet i alle Dets Griller, eller Det maatte selv opgive sit Krav paa at være meer end raadgivende, hvad November-Ministeriet end ikke vilde tillade. Betænker man nemlig, hvor lukket en Bog Historien, selv Fædernelandets nyeste Historie,

har været endogsaa paa vor Høiskole, og hvor banlyst den udvortes Politik endnu mere end den indvortes, længe havde været, da vil man visselig ikke forlange, at Mængden paa en Rigsdag skal have en sikker Mening om de bedste Midler til at frelse Danmark udaf den Klemme, hvori vel Holsten-Gottorperne og Marts-Ministrene har sat, men hvortil dog Aarhundreders Tryk og Feiltrin har ført det Danske Rige, saa at skiøndt jeg, for det Danske Folks og Riges Skyld, maa sige reent ud, hvorlangt Folkeraadet 1848—49 var fra at løse sin store Opgave, saa maa jeg dog vælte hele Skylden paa Marts-Ministeriet, som ikke havde Mod til, hvad Det ei blot udtrykkelig havde paataget sig, men sat Danmarks Ære, Liv og Gods i Pant for, og paa November-Ministeriet, der greb Roret uden, saavidt man kan see, at have havt mindste Forestilling om, enten hvorhen de kunde og vilde styre eller hvorvidt de vilde prange eller minke Seil for at bringe Skibet i Havn, thi Indenrigs-Ministeren, den eneste, der sagde os, hvad han vilde giøre, han har klarlig beviist, at han kunde det ikke, og naar Resten slet ingen Ting giør, som kan redde eller gavne Riget, da skal vi ikke sige, de har lovet os andet, thi at „lægge Sværdet i Vægtskaalen" betød aabenbar i deres Mund kun at bede Fienden overveie, hvad saadant et Sværd, som Holger Danskes, kunde giøre, hvis de nænde at bruge det!

Bestillinger paa „**Danskeren**" modtages i alle **Boglader** i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker **Qvist**, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fierdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 20. October. Nr. 41.

Menneskehed og Folkefærd betragtede med nordiske Øine.

I.

Danskerens velvillige Læsere og Læserinder har vist bemærket, at naar man taler om det Folkelige, altsaa hos os om det Danske og Nordiske, som det, der baade har Ret til at herske paa sit Sted, og er det eneste, der igrunden kan være et Folk til Gavn og Glæde, da faaer man sædvanlig baade af de Lærde og af alle dem, der snakker de Lærde efter Munden, eller rettere efter Pennen, det Svar, at om vi end ikke har deres fine Forstand paa den guddommelige „Stat" som alle Folk, Stammer og Tungemaal skal af reen og uegennyttig Dyd opoffre sig for, saa maae vi dog vel nødes til at indrømme, at det Reenmenneskelige staaer høit over alt Folkeligt, saa at selv saadanne store Folk, som Tydskere og Engelskmænd, kun i lidenskabelige Øieblikke kan ville giøre deres Folkelighed eller Nationalitet til Hoved-

sagen, medens det er ligesaa latterligt som skammeligt, naar en saadan Klat Folk som de Danske med Overlæg vil giøre deres usle Eiendommelighed giældende mod det almindelige Reenmenneskelige, som paa Tydsk og Latin har fundet sit klassiske Udtryk.

Ikke for at omvende den Slags Lærde, som selv siger, de har den guddommelige „Stat" i Baghaanden, hvormed de, naar det kniber med det Menneskelige, kan og maa kuske os, saa vi giør en Dyd af en Nødvendighed, men kun for at trøste gode Venner og Veninder, vil jeg meddele det Huusraad, som jeg betjener mig af, naar de Lærde gaaer mig saa stærk paa Klingen med det Reenmenneskelige, at jeg er nær ved at blive bange for mig selv, og maa føle baade paa mit Hoved og paa mit Hjerte, for at blive vis paa, at jeg, trods alle den latiniserede „Rasmus Bergs" frygtelige Slutninger, dog endnu er et rigtigt Menneske.

Da siger jeg nemlig ved mig selv, og er der nogen tilstæde, som vil høre det, da ogsaa til dem: det er vist nok sandt, at ethvert Folk, som glemmer at de er Mennesker, og at alt hos dem skal gaae saa menneskelig til, som muligt, de bliver derved ingenlunde Guder, men, som det kan falde sig, Dyr eller Djævle, og i vore Dage lidt af begge Dele, men naar jeg taler om det Folkelige som det ypperste i hvert Land, da er det jo heller ingenlunde i Modsætning til det Menneske-

lige, men kun til Skielnemærke fra hvad der kun er folkeligt i andre Lande, og kun i Modsætning til alt hvad der med Magt eller List vil giøre et Folk fremmed for sig selv, uden naturligviis at kunne skabe det om enten til et andet Folk eller til rene, pure Mennesker. Jeg mener derfor virkelig, at alle sande Menneske-Venner maae være enige med mig, naar de ellers har gjort sig det tydeligt, paa hvad Fod den ene store Menneske-Slægt og de mange adskillige Folkefærd virkelig i denne Verden staaer til hverandre.

Der staaer vist nok skrevet, og jeg for min Deel tør godt underskrive det, at engang i ældgamle Dage udgjorde hele Menneske-Slægten kun eet Folk, men da var der ogsaa kun eet Tungemaal, og siden Menneske-Slægten blev deelt i mange „Folk og Stammer og Tungemaal", da kan der, menneskelig talt, slet ikke være nogen bare og blotte Mennesker til, uden det skulde være de nøgne Vilde, thi ellers finder man kun folkelige Mennesker, det være sig nu Ebraiske, Græske, Engelske eller Danske Mennesker, og naar derfor et enkelt Folk, det være sig nu Ægypter eller Chinesere, Latinere eller Tydskere, udgiver sig for at være de eneste rette Mennesker, som alle andre Folk enten maa omskabes efter, eller betragtes af som Umælende, trælle for som Huusdyr eller jages af som Rovdyr, see, da beviser det kun at vedkommende Ægypter eller

Chinesere, Latinere eller Tydskere, kun maae have meget lidt menneskeligt hos sig og er især langtfra at være, som især Ægypterne, Chineserne og Tydskerne har indbildt sig, de var, „de viseste af alle Mennesker“!

Foruden alle disse faste Folk, kiendelig adskildte ved Art, Modersmaal og Fæderneland, har der rigtig nok været to mærkværdige Strø=Folk i Verden, „de Lærde“ nemlig og „de Christne“, som paa en Maade har udgivet sig for „rene Mennesker“, der havde „glemt deres Folk og Fædernehus“, talde „allehaande Tungemaal“ og stræbde kun, uden alle andre Hensyn, at opfylde „Menneskets Bestemmelse“ som den var fra Begyndelsen, og da det altid er paa et af disse to sære Strø=Folk, man beraaber sig, naar man med aandelige Vaaben vil bestride ethvert fast Folks Ret til paa sine Enemærker at giøre alting folkeligt, saa maae vi betragte dem lidt nøiere.

Skiøndt nu „de Lærde“ unægtelig er ældre end „de Christne“, maae vi dog betragte de Sidste først, ikke blot fordi de, som et eget Folk i aandelig Forstand, har ganske anderledes Ret til at blive hørt, men ogsaa fordi de Lærde i Christenheden, som spiller en langt større Rolle end deres Forløbere i Hedenskabet, har spillet og spiller den for en stor Deel endnu paa Christendommens Kappe.

Da jeg selv sætter en Ære i at være en Christen, saa indrømmer jeg naturligviis strax, at den christne Menneskelighed staaer høit baade over den Danske og al anden folkelig Menneskelighed, og maa i sin Fuldkommenhed, som den forklarede Menneskelighed, afløse alt hvad der ligger imellem Begyndelsen og Enden, der i det høieste kunde være nødvendige Mellemled; men jeg paastaaer derhos, først, at da Christendommen ei vil have noget Rige af denne Verden, saa maa det Folkelige beholde sit Fortrin i ethvert Verdens-Rige, saalænge det skal bestaae, og jeg paastaaer dernæst, at da Christendommen ikke har ført det tabte Grundsprog med sig, men benytter sig af alle Folkenes Tungemaal, som de forefindes, saa er den folkelige Udvikling paa Modersmaalet aldeles uundværlig til en levende Modtagelse af Christendommen, og endelig paastaaer jeg, at den sande og levende Christendom, langtfra at bestride eller fortrænge Folkeligheden nogensteds, baade har tjent og vil fremdeles tjene til at udvikle og forklare Folkeligheden og Modersmaalet allevegne, hvor den faaer Lov til at virke frit.

Dette vil nu vist nok ikke være lige klart for alle, men to Ting er dog temmelig bekiendte hos os: den ene, at i Pavedommets Tid saae det kun meget daarligt ud med Christendommen, og at ved den Lutherske Reformation (Fornyelse) begyndte Christendommen igien

at komme frem i sin rette Skikkelse og at virke i Christi Aand, og naar kun det er sandt, da følger deraf klarlig, at Christendommen staaer i venligt Forhold til Folkeligheden under alle Himmelegne, og kan slet ikke trives, hvor Folkeligheden undertrykkes; thi det var jo netop Pavedommets Bestræbelse paa Christendommens Kappe at udslette det folkelige Præg og giøre alle til katholske (almindelige, rette) Mennesker, der om alle aandelige Ting kun talde eet Sprog (Latin), men det var derimod Luthers Grundsætning, at Christendommen ikke blot kunde og vilde forlige sig og Vorherre med alle Folk og Tungemaal, men at den aldrig kunde virke levende og velsignet paa noget Folk uden ved at forkyndes jævnt og folkeligt paa Enhvers eget Modersmaal.

Det er derfor ogsaa en Kiendsgierning, at hvor Reformationen vandt Seier: i Engeland, Nord-Tydskland og vort Norden, der kom Modersmaalet og alt det Folkelige igien for Dagen og kom paa en Maade til Ære, saa det var kun de Lærdes Griller og storagtige Indbildninger, som hidtil forhindrede det Folkelige fra at blive herskende hos os, og forhindrede derved tillige Christendommen fra at giøre Folkene alt det Gavn og al den Glæde hvortil den er skabt og skikket, da den, ligesom sin guddommelige Stifter, ei er kommet for at lade sig tjene, men for selv at tjene og give sit Liv til Gienløsning for Mange!

Det følger nemlig af sig selv, at da Christendommen altid vil tale til Hjertet, og intet Sprog gaaer os til Hjerte uden vort eget Modersmaal, saa maa Christendommen, for at naae sin Hensigt, forkyndes paa Modersmaalet, men da Christendommen dreier sig om lutter aandelige og evige Ting, saa kan den kun forkyndes paa vort Modersmaal forsaavidt, som det er skabt og udviklet til jævnt og varmt og tydelig at udtrykke de aandelige og evige Ting, ligesom Bibelen jo umulig kan oversættes godt paa et Sprog, der ikke i Folkemunde har Ord og Vendinger, som svare til de Bibelske. Hvor som helst derfor Talerne og Skriverne forsømmer Modersmaalet og foretrækker et fremmed Sprog til at tale og skrive paa om aandelige og evige Ting, der maa ogsaa Christendommen blive daarlig forkyndt, Bibelen daarlig oversat, og Menigmand, som slet ikke forstaaer noget andet Sprog end sit Modersmaal, maa der nedsynke i aandelig Dorskhed og Vankundighed.

Heraf følger altsaa, at hvem der misunder Modersmaalet den Dronningstol, hvortil det i ethvert Land er odelsbaaret, og vil giøre det til Trælkvinde for et fremmed Sprog, de er enten ligesaavel Christendommens som Modersmaalets Fiender, eller de er meget slet oplyste, gruelig vankundige om alt hvad der hører til „Aand og Liv" hos Menneskens Børn.

Et af To eller noget af begge Dele maa da have været Grunden til at de „Lærde" i Christenheden forgudede Latinen, forsømde Modersmaalets Udvikling og paastod at menneskelig Dannelse og Oplysning var slet ikke muelig for hvem der ikke kunde andet Tungemaal end det Danske, altsaa umulig for Kvinde-Kiønnet og for Folket i det Hele, var kun en Forret (et Privilegium) for dem, der gik igiennem den sorte Skole.

Spørger vi nu om det lærde Strø-Folks Oprindelse, da finder vi ingenlunde, hvad man skulde tænke, at det er faldet ned fra Skyerne eller sprunget ud imellem to Flintestene, men at baade er dets Stamfædre født af allehaande ulærde Folk, og alle de Lærde fødes endnu hver af sin Moder, der sjelden kan mere end sit Modersmaal, og, da de viseste Mænd sædvanlig, som Kong Salomon, har de dummeste Sønner, saa avles de Lærdeste gjerne af ulærde Fædre, og naar da alligevel det lærde Væsen ligger i Strid med Modersmaalet, med det Folkelige og alt det Hjertelige, da kan det umulig ligge i Sagens Natur, men er tvertimod rædsom unaturligt. Derfor finder vi ogsaa, at det lærde Folks Stamfædre baade i Jødeland og i Grækenland, hvor vi kiender noget til dem, om de end i mange Maader hævede sig over det Hjertelige, dog sædvanlig skaanede det Folkelige, ophøiede det Fædrelandske og satte en Ære i at tale og skrive Moders-

maalet, vel pænere og konstigere end Mængden, men dog saa alle kunde forstaae og maatte beundre det.

Naar derfor, som vi vel alle veed af „Evangelie-Bogen“ Sandheden gav selv de jødiske, de folkeligste af alle Lærde eller „Skriftkloge“ det meget maadelige Skudsmaal, at de havde tilegnet sig „Kundskabs-Nøgelen“ og gik selv ikke ind, men forhindrede dem, der vilde gaae ind, da kan man nok vide, hvad Sandheden maatte sige om de Lærde og Skriftkloge i Rom, som baade satte et fremmed Sprog (det græske) over Modersmaalet og førde aabenbar Krig ikke blot med alt det Hiertelige hos Mennesket, men sædvanlig ogsaa med alt andet Aandeligt end deres egen Fornuft og Forstand, og førde Krig med alt andet Evigt end det saakaldte „evige Rom“.

Disse ret egenlig „blinde Hedninger“, om hvem der med Rette staaer skrevet, at da de udgav sig for Viismænd, blev de netop Tosser, disse sprænglærde Romere var det nu, som blev de nærmeste Mønstere for de nymodens Lærde i Christenheden, som derfor ogsaa har ført Navn af „Latinere“, thi skiøndt de, efter deres Mesteres Skik, løftede de græske Bøger til Skyerne, var det dog det latinske Sprog, de dyrkede med en gruelig Afguds-Dyrkelse og trællede for, længe efter at det var blevet dødt og magtesløst, og det var deres fornemste, tit deres eneste Troes-Artikel, at selv Grækernes Viisdom øste man bedst af Latinske Kilder.

Da nu de Romerske Lærde udsprang af det store Røver-Folk, og Ingen kan sætte en Alen til sin Vært, om han end bekymrer sig derfor, saa kan man forud vide, det var en net „reen Menneskelighed" som den romerske Fornuft og Forstand satte høit over alt Folkeligt, thi de, som intet levende Begreb havde enten om et Folk eller om Menneske-Slægten og om Verdens Skaber, de forudsatte naturligviis, at Mennesket oprindelig var et vildt Dyr, der, naar det til en vis Grad blev tæmmet (civiliseret) kunde, som der staaer om Slangen, blive klogere end alle andre Dyr paa Jorden, og blev halvveis til en Gud, ved som et Rov at tilegne sig baade alt hvad Det fandt inden i sig, og al den Kundskab, som ved Hjelp af Eftertanke, Tale og Skrift lod sig erhverve.

Hvad der nu saaledes var en følgelig Sag hos de Romerske Lærde og Skriftkloge, der i Aandens Verden maatte stræbe at blive ligesaa store Røvere, som det Romerske Krigsfolk havde været i Legemets Verden, see, det stred nu vist nok ligesaa klart mod hele den bibelske Tankegang i Christenheden, som de Romerske Keisere havde stridt mod Christendommen, og da derfor Christendommen blev hvad man kalder herskende i det Romerske Rige, da blev det ogsaa sædvanligt at betragte og beskrive de ugudelige Romeres berømte Skrifter som „Edder og Forgift", men at det ikke var saa ganske ærlig meent, maa man deraf slutte, at de samme ugude-

lige Skrifter blev dog netop i Christenheden meget omhyggelig giemt og flittig afskrevet, altsaa ogsaa læst, og det var i alt Fald en Selv-Modsigelse at løfte det Latinske Sprog til Skyerne som Gudernes Tungemaal, og dog at bandlyse og fordømme de Bøger, hvori det Sprog havde udfoldet sin ypperste Blomst eller viist sig i al sin Pragt og Herlighed. Allerede i Middelalderen kom der da ogsaa den Tid, da man aabenlyst tog de gamle ikke blot hedenske men ugudelige og umenneskelige Romerske Skrifter til Naade for Sprogets Skyld, og det var let at forudsee, at naar man fra Barnsbeen optugtede de Lærde til at pløie og beundre de Romerske Bøger for Sprogets og Stilens Skyld, at de da enten i det hele kom til at ansee Sprog og Stil for Hovedsagen og Tankerne og Indholden for en Bisag i al Tale og Skrift, eller at de tilligemed den guddommelige latinske Stil tilegnede sig den deri klassisk udtrykte romerske Tankegang, som ligesaa guddommelig.

At derfor hos de Lærde baade i Italien, Frankerig og Spanien, hvor Latinen lige til nu vedblev at være Kirke-Sprog, og hvor Modersmaalet betragtedes som et uægte Barn af Latinen, og Folket betragtedes som en Vanslægtning fra det Romerske Folk, at der hos de Lærde der udviklede sig en ligesaa ufolkelig, ubibelsk, uchristelig, aandløs og hjerteløs Tankegang, det var rimeligt nok; men vist nok var det meget urimeligt, at

man i Engeland, i Tydskland og i vort Norden, hvor Modersmaalet intet havde med Latinen at skifte, og hvor man ved Reformationen udfeiede Latinen af Kirken, som Papisteri, at man netop der ordenlig grundfæstede Latin-Skolen og satte alt sit Haab til den, som en Mur mod alle papistiske Vildfarelser. Da nu tillige i den saakaldte protestantiske Christenhed Bibelen paa Modersmaalet blev gjort til Prøvestenen for al Tanke, Tale og Skrift om aandelige og evige Ting, saa indviklede man sig her, ved Forgudelsen af det papistiske Kirke-Sprog og de ligesaa ubibelske som uchristelige Romerskrifter i den mest fortvivlede Selv-Modsigelse, i det man stoppede Skoledrengene med Latin og Guds-Bespottelser for at de ret skulde blive dygtige til at forkynde og forsvare Christendommen efter Bibelen paa Modersmaalet.

Da nu enhver Selv-Modsigelse vel, saalænge den er dunkel, kan gaae glat selv over de lærdeste Læber, men, naar den bliver klar, stopper selv de største Munde, ligesom de græske Guder daanede naar de havde forsvoret sig, saa maatte den Tid komme, da i det mindste de protestantiske Lærde enten maatte lade Latineriet og de ugudelige Romerbøger eller Christendom og Bibel paa Modersmaalet falde, da disse Modsætninger aabenbar udelukke hinanden.

De tydske og da især de nordtydske Lærde, for hvem Selv-Modsigelsen først blev klar, har imidlertid gjort mange fortvivlede Forsøg paa enten at hæve eller at sluge Selv-Modsigelsen, hvis Tal daglig forøges, og hvoraf vi her maae lægge Mærke til to, som kun fandt alt for meget Bifald hos vore nordiske Lærde og har mærkelig bidraget til at forvirre vor Tankegang.

Den første fortvivlede Udvei fra Selv-Modsigelsen var den Forudsætning, at naar man ret lærde at læse „imellem Linierne“ da vilde man finde netop det selvsamme i Bibelen, som i de romerske Viismænds

Bøger, saa Selv-Modsigelsen hos dem, der forgudede begge Dele, skulde kun være tilsyneladende. Dette Konststykke viiste sig imidlertid, som saamange tydske Ideer, naar de skal udføres, blandt andet høist latterligt, fordi man skulde læse mellem Linierne i den ene Bog og holde fast paa hver Tøddel i den anden, hvad ogsaa blev en klar Selv-Modsigelse, eller man, for at undgaae den, maatte læse mellem Linierne i begge Slags Bøger og fik da naturligviis en lang Næse.

Den anden mærkelige Udvei, de Tydske Lærde prøvede, var af historisk Art, da den forudsatte, at Menneske-Slægten bestandig voxer i Kundskab og Forstand, saa alting maatte bedømmes efter sin Tid, saaledes den ebraiske og den romerske Viisdom, saaledes Christendommen, og saaledes alle Folke-Anskuelser, der til en vis Grad og paa et vist Trin var lige „berettigede“, men maatte naturligviis engang i Tidens Fylde rettes, forliges og forklares af de Fuldkomne, altsaa af de Tydske Lærde, der bogstavelig havde slugt al Verdens Viisdom, men havde nu, ligesom fordum Kronos, taget et Brækmiddel ind for at lyksaliggiøre al Verden dermed. Til denne Viisdom hører det nu ogsaa, at da alt det Særskilte maa gaae op i det Almindelige, saa er Folkelighedens (Nationaliteternes) Tid forbi, nu da den almindelige (universelle) rene, klare Menneskeligheds (Humanitets) Time er slaaet, men det forstaaer sig selv, at det Folk, der har udviklet den grundmenneskelige Anskuelse til sin fulde Klarhed, og hvis Sprog alene er skikket til at udtrykke denne Klarhed, det Folk, som nu engang efter Skæbnens eller Skaberens Villie er det Høitydske Folk, maa paa ingen Maade tabe sig i det Hele, men skal stræbe ligesaavel legemlig som aandelig at optage det Hele i sig.

At der nu, som et Rov, ligger noget meget sandt i denne „Historiens Philosophi“ det har vi Nordboer kunnet føle paa os fra Arildstid, da „Tidens Løb“

altid har staaet for os som et stort guddommeligt Levnets-Løb fra den dybeste Dunkelhed til den høieste Klarhed, men at det var Tydskerne, der kunde og skulde bringe alt menneskeligt i det Klare, det er hos os en ny Overtro, der aldrig har kunnet slaae Rod uden i de Boglærdes Kreds, ventelig især fordi Tydskerne, som efter deres egen Regel, skulde biet med at giøre Erobringer i den synlige Verden, til de havde indtaget og klaret hele den usynlige, fra Arildstid har været et meget nærigt Folkefærd, der ligesaalidt i den gamle Folkeligheds som i den ny Menneskeligheds Tid har villet erkiende deres Naboers Lige-Berettigelse til at beholde deres eget Land og Modersmaal, og for Resten falder de Tydske Lærde ogsaa her i den klare Selv-Modsigelse at bekræfte om en Deel hvad de nægte om det Hele, at tilskrive eet Folk og Sprog (det Tydske Folk og det Tydske Sprog) hvad de frakskrive alle Folk og alle Folke-Sprog!

Grev Moltke og Baron Pechlin.

Da jeg læste i Aviserne, at Grev Carl Moltke fra Nütschau (Roddeskov) var sendt til Petersborg ventelig ikke blot i et høfligt, men ogsaa i et vigtigt Ærende, og at Baron Pechlin, vor forrige Gesandt ved den tydske Forbundsdag, var sendt til Berlin for at afløse Kammerherre Reedtz ved Freds-Underhandlingerne med Preussen og Dets Tilhængere, da havde jeg Møie med at troe mine egne Øine. Vel er nemlig begge disse Mænd mig personlig aldeles ubekiendte, og langt fra at tænke noget ondt om dem, forudsætter jeg tvertimod, at de, som deres Venner siger, er baade

redelige og forstandige Mænd, og jeg har paa ingen Maade saa store Tanker om hvem vi før har sendt enten til Petersborg eller til Berlin, at jeg skulde finde noget forbausende Misgreb i Mandbyttet; men jeg og hele Danmark veed jo, at disse to Mænd er begge tydskfødte og taler Tydsk som deres Modersmaal, og har altid vedkiendt sig en tydsk Tankegang og tydske Tilbøieligheder (Sympathier), og det er jo dog den „Danske Sag" alle Dannemænd vil hos den Russiske Keiser have fremstillet i sit eget Lys, og i Berlin have forfægtet til Danmarks Ære og Gavn. See, dertil kunde vi jo, som fornuftige Folk, aldrig bruge Grev Moltke og Baron Pechlin, om vi end slet ikke vidste andet om dem, end at de er ikke Danske, føler ikke med os, at naar Tydskland maatte forgaae, hvis Danmark skulde bestaae, da fik Tydskland at forgaae, tænker ikke som vi, at der er en egen nordisk Aand, et eget nordisk Hovedfolk, deelt i tre Stammer: Danske, Svenske og Norske, der har i det mindste lige saa meget at betyde i Menneske-Historien, som det saakaldte Høitydske Folk med sine Sachser, Franker og Svaber, og har et eget i det mindste ligesaa menneskeligt, rigt, dybt og velklingende Modersmaal som det Tydske, og maa, for at udrette sin beskikkede Gierning med Kraft og Lys, holde sit Modersmaal ligesaa høit i Ære og uddanne det med ligesaa megen Forkiærlighed, som noget andet Hovedfolk med en eiendommelig Følelse, Anskuelse og Historie.

Men nu veed vi jo meer baade om Grev Moltke og Baron Pechlin, veed, at netop om Forbindelsen mellem Slesvig og Holsten har de slesvig-holstenske Tanker, om de end ikke billiger Maaden, hvorpaa Holsten-Gottorperne med Ild og Sværd og bitter Forhaanelse af alt Dansk, vil sætte dem i Kraft, og nu desuagtet at vælge Baron Pechlin til at underhandle om Fred paa det Grundlag, at Slesvig skal skilles fra Holsten, men dog beholde saa meget som muligt til-

fælles dermed, og at vælge Grev Moltke til at give den Russiske Keiser en rigtig Forestilling om Danmarks Krav paa Slesvig, det er jo dog saa urimeligt, at man skulde troe, vi havde ladt Preusen eller Statholderskabet i Holsten vælge for os.

Dog, det er ikke engang nok hermed, thi det er jo endelig os alle vitterligt, at Grev Carl Moltke var Sjælen i det Ministerium, der vilde sammenkobblet Danmark med Slesvig-Holsten og derved i alle Maader forberedt den Dag, da der ikke mere var et „Danmark, lukt med Bølgen blaa“ men kun et „Schleswig-Holstein meerumschlungen“, saa at naar vore ansvarlige Ministre bruger Grev Carl Moltke til at udtale deres Anskuelser af Forholdet mellem Danmark og Hertugdømmerne, da maae vi slutte, at de er gaaet Krebsgang, gaaet tilbage til hans Anskuelse og til det Ministeriums, som blev styrtet, fordi det Danske Folk paa ingen Maade kunde finde sig deri.

Er det nu gaaet ligedan med det Danske Folk, saa de fortryder ogsaa at de ikke beholdt det Ministerium, hvori Carl Moltke var Sjælen, og som gierne lod hele Danmark tabe sig i Slesvig-Holsten, naar der kun blev en Heelstat af dem, nu vel! saa har en Enkeltmand som jeg intet at indvende mod Folkets Villie i Dets egen Sag, men min Pligt som Dannemand er det at oplyse, hvad der skeer og hvad der truer, saa man ikke iblinde skal styrte sig i en Afgrund, man bagefter kun forgiæves ved alle mulige Opoffrelser ønskede at have undgaaet!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansken.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 27. October. Nr. 42.

Lysalfen og Kiærminden.

Der voxer en Blomst i det lave Nord,
I Enge ved Bælt og ved Sunde,
Den dufted saa liflig endnu ifjor,
Den dufter iaar sammelunde
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Men kiender den ikke sig selv igjen,
Ad Aare, naar Bøgen udspringer,
Da falmer dens Blade og visner hen,
Min Sorrig til Sangen mig tvinger
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Jeg kiender den Blomst, jeg den saae med Lyst,
Dens Navn blev mig sunget for Øre,
Dengang da jeg laae ved min Moders Bryst
Og kunde Lysalferne høre
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Men hvor er nu Stemmen saa klar og skiøn,
Ja, hvor er Lysalfen i Aande,
Som røbe det kan for den Blomst iløn,
Hvad kun raader Bod paa dens Vaande
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Den Blomst, som jeg fandt ved min Moders Bryst,
Gienkiendte hos Ven og Veninde,
I Vinter og Sommer, i Vaar og Høst,
Er Paradis-Hjertets Kiærminde
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Den plukked vor Moder i Ungdomsaar
Til Aetten med bævende Hænder,
Da ud af den yndige Rosengaard
Hun maatte til Jorderigs Ender,
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Hun nynned med Suk i den bange Stund:
»I Ørken, jeg veed, jeg skal daane«,
Men du, lille Blomst, i den grønne Lund
Skal dufte ved Graven og blaane
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Lysalfen, mig vakde til Livets Lyst,
Til Leg mellem Paradis-Floder,

Han hvidskede til mig i Gry saa tyst:
Dit Navn er „de Levendes Moder"
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Han hvidskede til mig saa sødt i Kveld,
Da først jeg saae Stjernerne tindre:
Du kan dem ei tælle, alligevel
Din Afkom, den vorder ei mindre
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Ak, brat skal de Levendes Moder døe,
Lysalfen dog hvidsked dybtinde:
I Bølgernes Skiød paa den bedste Ø
Du faaer et udødeligt Minde
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Ak, dermed Lysalfen mig bød Farvel,
Udsvang sig som Fuglen af Buret,
Ei længer han hvidsker i Gry og Kveld,
Ak, nu er mig Gladhjem tilmuret
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Men kan han dog høre mit Suk endnu,
Paa dig, lille Blomst, vil han aande,
Da sødt ved din Duft kommes jeg ihu,
Og mild bliver Længselens Vaande
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Da hos mine Døttre og Sønner smaa
Som Guldperler Taarerne trille,
Og tindre som Stjerner paa Bølgen blaa
I Skiærsommers Aften blikstille,
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!»

Aartusinder randt over Evas Grav,
Fuldtit stifted Slægter paa Jorden;
Og end flyver Rygtet fra Hav til Hav
Om Guld=Græderinden i Norden
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Thi end daler ned i en liflig Stund
Lysalfen med Paradis=Aande,
Og end dufter Blomsten ved Bælt og Sund,
Som lindrer al Længselens Vaande
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Men Nornen, som raader for alt paa Jord
Og selv for Lysalfernes Aande,
Hun risted en Rune for os ifjor,
Orn spaaer om ubodelig Vaande
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Kiærminden, som voxer paa Moders Støv,
Og dufter i deiligste Vange,

Den kan ikke længer som Bøgeløv
Udspringe ved Fuglenes Sange
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Men kommer Kiærminden sig selv ihu,
Og vover sit Navn at bekiende,
Da svæver Lysalfen den nærmest nu,
Fulddeilig skal Bladet sig vende
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Da stiger vor Moder med Livets Væld
Af Støvet i Aanden forklaret,
Hvad Lysalfen hvidsked i Gry og Kveld,
Det vorder da lydt aabenbaret
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Kiærminden i Lunde da skifter Blad
Og vorder saa deilig tilskue,
Som dentid vor Moder saa hjertensglad
Saae første Gang Himmelens Bue,
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Lysalf! du, som svæver os nær endnu,
Mens Duften er fød af din Aande!
Dybt sukked vor Moder, kom det ihu!
Udløs hendes Æt af sin Vaande
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Kun du har en Stemme, som Blomst forstaaer,
Kun du kan dens Tungebaand løse,
Og giør du det ikke, i næste Vaar
Blytaarer maa Freia udøse
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Kiærminde! Halvsyster til Rosen rød!
Lær selv dog at føle din Baande!
Lær selv dog at føle, din Duft er sød,
Men sød kun af Paradis-Aande
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Lær selv dog at drage det Suk i Løn,
Som Skabningens Længsel udtrykker,
Som giælder i Sky for den bedste Bøn
Og rører hver Himlens Indbygger,
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Lysalfen, han daler da ned paa ny
Til Freia med Guldfjederhammen,
Og alt hvad han hvidsked i Morgengry
Han synger høirøstet med Gammen
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Da kiender og nævner du brat dig selv
Som Paradis-Hjertets Kiærminde;

Da dufter du lifflig ved Livets Elv,
Mens Øiet seer Timeglas rinde
Mellem Roser alle og yndelige Blommer!

Det nyeste Blad af Danmarks Krigs-historie.

Naar de gamle Romere havde Fred, da lukkede de Janus-Templet, hvor de dyrkede deres Afgud for Tids-Løbet, thi de ansaae den Tid for spildt, der ikke brugdes til hvad de ene kaldte Daad, og de skal have været saa lykkelige i hele syvhundrede Aar kun at see Janus-Templet lukt et Par Gange og det kun fra de hellige Høns paa Kapitolet fløi op, til de fløi ned igien. Danskerne har, som vi veed, længe havt den modsatte Tankegang, saa de begræd al den Tid som spildt, der brugdes til Krig, men de har ikke været nær saa lykkelige med at undgaae Krig, som Romerne var med at undgaae Fred, og det af den klare Grund, at man godt kan faae Krig men ikke Fred imod sin Naboes Villie. I forrige Aarhundrede troede imidlertid Danskerne, de havde lært den vanskeligste af alle Fredens Konster, og de sidder derfor nu forbausede over allerede at have den tredie Krig i et halvt Aarhundrede og kun meget dunkle Udsigter til en varig Fred.

„Danskerens" Læsere og Læserinder tør jeg nu vel haabe, veed, at jeg af mit ganske Hjerte hader baade de gamle og de nye, baade de vanhellige og de skinhellige Romere med deres Krigs-Lyksalighed og grændseløse Erobrings-Planer, og at jeg virkelig elsker baade de gamle og de nye, baade de hedenske og de christnede Danskere med deres Fred-Salighed; men da man maa tage Verden, som den er, naar man ikke vil omfavne en Sky istedenfor Gudinden, og da vi derhos har den Skæbne at grændse tæt op til Tydskerne, som er de skinhellige Romere, med den samme grændseløse Begiærlighed og det samme Daads-Begreb som de berømte Verdens-Erobrere, saa er det en stor Feil hos os, naar vi bliver saa skye for Skrald, at vi end ikke vil føre Krig for at have vort eget i Fred, og derfor glæder det mig, at vi dog endelig igien har faaet en Krig paa Liv og Død med Tydskerne, da det er den eneste Maade, hvorpaa vi kan holde dem tre Skridt fra Livet.

Derfor vil jeg da ogsaa herved paa det varmeste anbefale mine Læsere og Læserinder en Bog, vi nys har faaet om den jydske Krig*), thi vel gaaer den ikke længer end til Vaaben-Stilstanden ifjor, og naaer altsaa ikke til det stærkodderske Storværk ved Frederis,

*) Bogens Titel er „Den slesvigske Krig i 1848 ved en Officeer af Armeen".

men Bogen er for det første, hvad vore „Rapporter“ aldrig er, livlig og læselig, og den viser for det andet, at allerede ifjor kunde vi godt viist Tydskerne Vinterveien, naar vi blot havde faaet Lov for Penneslikkerne at bruge vore Kræfter, og havde havt lidt mere Omløb i Hovedet.

Rygtet siger ogsaa, at Forfatteren er en af dem ved det „grove Skyts“, som allerede ifjor lærde Tydskerne, at der var kommet en „grov Aand“ over de Danske, saa hvis han kunde og vildeført Danehæren, som han harført baade sine Kanoner og sin Krigspen, da maatte Danmark ønske, han enten havde staaet i Spidsen eller siddet i Raadet; thi baade vedkiender han sig den Tro paa „Nordens Aand og Danmarks Lykke“, uden hvilken det Hele maa blive Kiællingeri, og derhos har han ligesaavel aabent Øie for Frivillighedens som for Afretningens Dyder, uden hvilket man kun iblinde arbeider paa at faae ordenlig „strakt Gevær“, og endelig har han den rette Forstand paa, hvad Danmarks Sømagt kunde og skulde være brugt til i denne Krig, uden hvilken vi aldrig kan vente med 30,000 Mand at faae en meer end dobbelt saa mandstærk Hær tilgavns ødelagt!

To Ting har jeg rigtig nok, ikke imod Bogen, thi deels er Bogstaverne altid uskyldige og deels har de to Ting ikke gjort Bogen nogen Skade, men imod

Penneføreren, fordi begge Dele er udanske og maa derfor ikke forekomme hos dem, der tilgavns skal raade og lede Danske Krigsfolk. Det ene er nemlig den Snert, han giver vedkommende (S. 37), hvor han siger, at „første Paaskedag“ var man „i den Danske Hær mere betænkt paa at besøge Guds Huus end paa at gaae i blodig Dyst mod Fienden“, og denne Ytring maa jeg hoilig laste, ikke fordi jeg er Præst, thi det maa blive enhvers egen Sag, hvad han tænker om „Guds Huus“ og sin Trang til at besøge det, men som en oplyst Dannemand, der baade veed, at hvem der har Mod og Mandshjerte, mister det ikke, men sikkrer sig det netop ved at „tage Vorherre med sig“, og veed, hvad Slaget ved Fredericia ogsaa har stadfæstet, at naar Danske Krigsfolk skal giøre deres Bedste, trænger de høit til at have „besøgt Guds Huus“! Om derfor en Befalingsmand i Danehæren var ligesaa vantro som den berømte Preuser-Konge, skulde han dog være dobbelt saa klog som han var paa Hærens Forhold til „Guds Huus“!

Hermed vil jeg naturligviis ikke paa mindste Maade undskylde den Skiødesløshed hos Anførerne, som efter alle Mærker har været tilstæde, men som de vissselig ikke har faaet ved „at besøge Guds Huus“, hvor man netop lærer „at staae paa Vagt“, og dog er det underligt nok, at havde Guds Huus virkelig nogen

Deel i Overraskelsen ved Dannevirke, da havde Vorherre ret aabenbar en Finger i Overraskelsen til Danehærens Fordeel, thi den maatte aabenbar heller overraskes saameget første Paaskedag end omringes anden Paaskedag af en dobbelt fiendtlig Styrke. Havde desuden Skiødesløsheden og Mangelen paa lyst og roligt Overblik hos Anførerne ei varet meget længere end Overraskelsen, da viser netop nærværende Bog klarlig, at baade vilde rimeligviis Paaskedags-Slaget faaet et anderledes glædeligt Udfald for Danehæren, og vilde i alt Fald Tilbage-Toget tabt hele sin Sørgelighed!

Den anden Ting, jeg maa gaae irette med den ærede Forfatter om, skiøndt jeg ønskede i alle Stykker kun at yde ham Roes og Bifald, det er, hvad han siger om vor Overgang fra Als den otteogtyvende Mai.

Ved Talen om Wrangels hovedkulds Udfart af Nørre-Jylland, siger han nemlig „man maatte glæde sig over den uventede, uden Sværdslag vundne Fordeel, og vel vogte sig for at gribe forstyrrende ind i den heldige Vending, vore Sager syndes at tage; thi man maatte vide, at General Wrangel, der med synlig Uvillie havde forladt Jylland, med Begiærlighed vilde gribe ethvert Paaskud til at standse sin Marsch. At foretage Toget til Sundeved under disse Omstændigheder vilde være at handle imod alle militaire Regler

kunde ikkun lede til en hensigtsløs Blodsudgydelse og vilde skade Danmarks politiske Stilling."

Forend jeg nærmere bestrider disse i mine Øine høist ubetænksomme og uforsvarlige Ord, er det ikke meer end billigt at jeg først minder Læseren om, at Forfatteren vilde havt Wrangel enten standset i Farten til Nørre-Jylland eller angrebet under hans meget uforsigtige Ophold der, og det samme vilde jeg, saa, naar det var skedt, vilde vi aldrig faaet Angrebet den otteogtyvende Mai at trættes om; men da det nu ikke var skedt, da vi havde ligget og syltet Valle paa Als og de andre Øer, mens Fienden spillede Herre i hele Nørre-Jylland og gjorde Anstalter til for Alvor at udplyndre det, saa alle tydske Aviser udlovede en stor Belønning til hvem der kunde paagribe den bortløbne Danehær og bringe den død eller levende til Hovedkvarteret i Kolding eller Ullerup; under disse Omstændigheder mener jeg virkelig, at Danehæren maatte ikke alene være gaaet over Als-Sund men over Verdens-Havet for frivillig at møde Fienden, og vise ham, at Skinnet bedrog, saa Danehæren krøb aldrig i et Musehul enten for Preusere eller Hannoveranere.

Om derfor den Formodning, at Wrangel vilde uden Sværdslag trukket sig tilbage over Eideren, havde været ligesaa sikker, som den var baade usikker

og urimelig, og om Diplomaterne havde havt, hvad de dog aabenbar sattedes, de allerønskeligste Breve i Lommen baade fra Rusland og Engeland paa at Eider-Grændsen skulde sikkres os, saa vilde dog Danehærens Ære og Danmarks Frihed krævet et Slag med de overmodige Tydskere, saa jeg vil haabe, det var ikke, som det (S. 123) kaldes, et blot „Foregivende", men den rene Sandhed „at Stemningen hos Tropperne krævede, at de maatte slaaes"!

Saavist derfor, som man hos enhver Krigshær, der skal udrette noget, fremfor alt maa see til at bevare og styrke Æres-Følelsen, saavist stred det, under de givne Omstændigheder, ikke mod alle militaire Regler at gaae over til Sundeved, men fulgde ligefrem af Hoved-Regelen for alle militaire Bevægelser: ei at lade Hæren foragte sig selv!

Det giør mig saameget mere ondt at finde denne aldeles uforsvarlige Yttring hos en Forfatter, som ellers synes langt bedre end de fleste at have fattet Betydningen af nærværende Krig for Danmarks hele folkelige og politiske Tilværelse, thi Forfatteren synes aldrig at kunne være fristet til den skiæve Dom over Maidags-Værket, med mindre han tænkde, det var bedre for Danmark at beholde Slesvig ved Hjelp af Russiske Noter „uden Sværdslag", end at hævde sig det ved Mod og Storværk, og en sørgeligere Vildfarelse lader der sig i denne Sag, i den Danske Sag, ikke tænke.

Dog Forfatteren, som ellers udtrykkelig har vedkiendt sig den Tro, at Danmark, uden at stole paa Stormagterne, maa see til at hjelpe sig selv, og som med os alle kun alt for klarlig har seet, hvad det havde paa sig baade med de russiske Noter og den engelske Mægling, den tydske Retfærdighed og den preussiske Ædelmodighed, og hvad derimod den lille Danehær kan og vil udrette, naar den faaer Høiagtelse for sig selv og slaaer Lid til Danmarks

Lykke, han har vist allerede eller vil dog vist snart ikke blot forlige sig med den otteogtyvende Mai og den deraf flydende femte Juni, men glæde sig over dem under de givne Omstændigheder, og kun beklage baade at de Dage ved Nøleriet blev nødvendige, og endnu mere, at de kun blev halv benyttede, da Æren ei vilde været mindre, naar Fordelen havde fulgt med, og Wrangel, som den femte Juni var godt paa Vei, blevet nødt til at fægte med Hælene!

Herved mindes jeg da atter om det meget, jeg i Bogen har fundet at glæde mig over, som prægtige Oplysninger og som Vidnesbyrd om Forfatterens lyse Overblik og skarpe Opmærksomhed, hvoraf jeg kun vil nævne Dommen over vor militaire Skiødesynd at spare paa Skillingen og lade Daleren gaae, ved til Angreb eller Forsvar først at bruge saa faa som muligt, og naar de er trætte eller trængt tilbage, da at forstærke dem saa lidt, som muligt, til vi, naar Fienden er stærk, omsider maae give tabt, fordi alle er trætte og alt synes forgiæves, istedenfor at møde Fienden saa stærkt, som Forsynlighed tillader, og i rette Tid, saasnart det behøves, forstærke tilgavns, hvorved Modet voxer, og, er der Mulighed i, Fienden overvældes og Seieren bliver afgiørende!

Dog, saalænge som vore Ministerier synes at være endnu bangere for Seire end for Nederlag, som de største Hindringer ved Underhandlingerne med en ærgierrig Fiende og ved Forsoningen med vore stolte Foragtere, da maa Danehæren vel ogsaa tage sig i Agt for at seire saa afgiørende, at Holstenerne aldrig tilgiver os det og Preuserne aldrig glemmer os det af!

Faaret og Ulven.

Hvad sukker du for? sagde Ræven til Ulven, er du forelsket? ja, paa en Maade, sagde Ulven, der er et deilig hvidt Faar, som jeg har længe gaaet paa Jagt efter, men hvergang jeg nærmer mig, saa bræger det tre Gange og saa kommer der en fæl rød Hund, som jeg ikke tør bides med. Ikke andet! sagde Ræven, hvad giver du mig, naar jeg skaffer dig din Mette med den hvide Pelts? Her bag omme, sagde Ulven, gaaer der en Flok store Giæslinger paa deres egen Haand, dem vil jeg vise dig. Ja, viis mig dem først, sagde Ræven, for reent Regnskab giør længst Venskab. Men saa narrer du mig vel, sagde Ulven. En anden Gang kanskee, sagde Ræven, men ikke idag, for deels kan jeg ikke godt taale at høre mine Venner sukke og deels gider jeg ikke havt gamle Faarelaar, saa de er dig vel undt. Da saa Ræven havde bidt Giæssene og bragt dem i Sikkerhed, sagde han til Ulven: kom nu og leed Mette op og see, om du kan hjelpe dig selv! for det er det fornøieligste paa begge Sider, men kan ikke du, saa kan jeg. Da nu Ulven nærmede sig, brægede Faaret som sædvanlig, men Ulven blev dog ved at forfølge det og fik fat i Halen, men saa kom Hunden og nappede strax et Øre af Ulven, saa han slap og løb tudende bort. Da smidskede Ræven i Skiægget, gik hen til Faaret og sagde: jeg ønsker til Lykke, det var godt nok til Graabeen, det Skarn, som ikke engang kan lade dig have Fred, dit uskyldige Kræ, som giør ikke en Kat Fortræd; men det giør mig ondt, naar jeg tænker paa din „Fremtid“, for Ulven er hevngierrig, og Hunden er ikke altid ved Haanden og kan desuden ikke trykke Ulven, saa du kommer dog tilsidst til at betale Gildet, med mindre du seer dig vel for itide og giør Venskab med Ulven. Venskab med Ulven, sagde Faaret, det var et net Raad. Ja, sagde Ræven, man maa tit bide i et surt Æble, Ulven er et stort

Skarn, men man kan ogsaa giøre et Skarn Uret, for han sætter dog virkelig en Ære i at kaldes stræng retfærdig, saa naar han gav sit Æresord paa at staae Last og Brast med dig, saa kunde du nok troe ham, og det tænker jeg da nok, jeg kan lokke ham til, naar jeg maa love ham paa dine Vegne, at naar du faaer to Lam, skal han faae et, de skal jo dog døe engang alligevel. Ja, sagde Faaret, faae to Lam, saa maatte der da lægges til „paa eengang" ellers narrer han mig. Ja, sagde Ræven smidskende, du er ikke saa dum, men det tænker jeg nok ogsaa, vi skal faae lagt til.

Saa blev da Venskabet sluttet med Ræven til Vitterligheds Vidne, men allerede Dagen efter saae Faaret Ulven komme glubende imod sig og begyndte at bræge som sædvanlig. Du troløse Skabning, raabde Ulven, vil du nu allerede forraade mig, du som har lovet at staae mig ærlig bi mod alle og enhver, følgelig ogsaa mod dig selv! Men, sagde Faaret skiælvende, saa skulde du jo dog ogsaa staae mig bi imod dig selv. Nei tak, sagde Ulven, det er kun Sofisteri og Spidsfindighed, og det sagde jeg kun for Løier, men vi har begge to lovet, at vi vil enes paa det allerbedste, og det kan du selv indsee, vilde aldrig skee, naar vi ikke blev eet! Faaret tav forskrækket, og Ulven aad det med de Ord: det er den strænge Retfærdighed!

Lærdom.

Danmark er Faaret, Tydskland er Ulven, og Ræv, sort eller rød, er hver den som raader Danmark til tydsk Forbund!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 3. November. Nr. 43.

De Danske Guld-Hjerter.

Odin paa sin høie Hest
Alt i unge Dage
Spaaede sin Danske Præst
Lykke uden Mage,
Naar han Løven overvandt,
Aad dens Hjerte uden Tant,
Drak af Hjerteblodet*)!

Derfor alt i Hedenold,
Mellem Kæmper stærke,
Blev et Løve-Hjerte-Skjold
Danmarks Kiendemærke,
Spørgsmaal kun, om, Danmark, du
Fører i dit Skjold endnu
Meer end Skin og Skygger?

*) Det var den Danske Kong Hadding, der kom op at ride paa Sleipner og fik den Aabenbaring, som man kan læse i Saxos første Bog.

Alle gode Vætter sov,
I Syvsover-Hulen,
Mens Uvætter gik paa Rov,
Priste Rover-Kulen,
Nu dog lyder Heimdals Lur,
Sprænger hver en Fængselsmur,
Alle Binde-Runer!

Nordens Løver aftegraa
Længer ei mon sove,
Om hvad de i Kamp formaae,
Synger Mark og Skove;
Som i Tidens Morgengry,
Kvad til deres Priis paany
Skal i Bjerget runge.

Danmarks gyldne Hjerter ni
I de dybe Dale!
Brister eller sover I,
Mens ei meer I tale,
Mens ei længer Bølgen blaa
Synger om, hvad I formaae
Over Løver alle?

Evers Glands og Rødenguld
Er ei meer i Mode:

Kiærligheden længselsfuld
Til det Fredegode,
Til hvad Hjertet kalder rart,
Hjertet kalder kiønt og klart,
Nørt deri sig speiler.

Men trods al Høitydskens Spot
Med det Hjertelige,
Det er smukt og sødt og godt,
Lavlands Himmerige;
Af de gyldne Hjerter smaa
Skabdes „lukt med Bølgen blaa“
Deiligst Vang og Vænge!

Derfor, gyldne Hjerter smaa!
Er I end ilive,
Skiælver ei for Skyer graa!
Over de skal drive,
Solen op af Havets Skiød
Stige mild og morgenrød
Brat, saasnart I vaagner!

Tydsklands Ørn med Neb og Kløer,
Flux er han tilstæde,
Hvor et Gylden=Hjerte døer,
Hakker det med Glæde

Drikker gridst det lunkne Blod,
Voxer da i Overmod
Og Dødbider-Kløgten!

Drømt har han paa Hall inat,
At i dybe Dale
Findes giemt til ham en Skat:
Hjerter ni i Dvale,
Drikker han det varme Blod,
Kan han i sit Overmod
Himlen overflyve!

Derfor efter Ørne-Skik,
Trakt af Fugle-Sangen,
Svæver han med Speiderblik
Over Danevangen;
Vaagner, Danske Hjerter, brat!
Ellers han, som drømt inat,
Eder sønderhakker.

Vaagner op og seer mod Øst,
Hvorfra Soel oprinder!
Liver op med egen Røst
Eders gamle Minder!
Søger med en Morgenbøn
Hjelp i Lys og Hjelp i Løn,
Hjelp af Løver alle!

Elsket har I Liv og Fred,
Lys og Glands og Glæde,
Som den Største frydes ved
Paa sit høie Sæde;
Derfor Hjertets Gud iløn
Bier kun paa eders Bøn,
Brat den at opfylde!

Løver alle da paa Stand
Ryste deres Manker,
Kæmpe for det lille Land
Med de lave Banker;
Ørnen mister Neb og Kløer,
Hjertelighedens Løve-Øer
Bade sig i Solen!

Nordens Løver slutte Pagt,
Blande Blod med Gammen,
Skifteviis de holde Vagt,
Vinde allesammen,
Mellem Øresund og Sli,
Hos de gyldne Hjerter ni
Guld og grønne Skove!

Østens Løve, mageløs,
Baade Lam og Løve,

Lige kiæk til Lands og Søes,
Dem kun gram, som røve,
Til Guld-Hjerterne i Nord
Alt hvad de har tabt paa Jord
Han tilbagevinder!

„Krages Sæd“ paa Fyrresvold,
„Frodes Meel“ det røde *),
Bærer Frugt da mangefold:
Gylden Sjæle-Føde;
Liv og Lys med Fred og Ro
Skal som Byg og Hvede groe
I de Danske Vange!

Vaagner, vaagner derfor nu,
Hjerter med Guldsmykke!
Kommer alt med Flid ihu
Hvad I kaldte Lykke,
Alt hvad baade først og sidst
Skjaldene med Lyst og List
Sang for eders Vugge!

Fik Høisangen underfuld
Ørenlyd herinde,
Sanddru hun, som „græder Guld“
Ogsaa den skal finde,

*) Nordens Guld kaldes nemlig poetisk saa fra Frode Fredegods og Rolv Krages Tid.

Thi for Hjerterne, som troer,
Er umueligt intet Ord,
Som har Aand tilægte!

Gyldne Hjerter! eders Røst:
Hjerte-Modersmaalet,
Gløde skal i Gyldenhøst,
Som den Soel har straalet,
Ved hvis Barm I Livet fandt,
Solen, ved hvis Kys I vandt
Rødmende Guldfarven!

Skiælver ei for Skyer graa,
Ei for Tordenbraget,
Allermindst for Nisser smaa,
Som har eder vraget!
Kun for Trolden Søvnighed,
Med hans falske Ord om Fred,
Kun for ham I bæve!

Han, der, som de sang om Thor,
Paa Sky-Karmen ager,
Saa i Himmel og i Jord
Dundrende det brager,
Han, som brat er mild igien,
Han er eders bedste Ven,
Alle Troldes Fiende!

Han udslynged mangefold
Sine Tordenstene,
For at knuse Grændel Trold,
Ham det at formene
Eder, som med Svig i Sind
Han det giør, at dysse ind
Dybt i Søvn og Dvale!

Grændel sank og mangengang,
Knust var Hjerne-Skallen,
Brat da vaagned I med Sang,
Som i Hrodgars-Hallen*),
Men Kiødhoveder paany
Immer fødes under Sky,
I dem farer Trolden.

Nys blev Grændel ramt paany,
Sank i Troldehavet,
Der til næste Morgengry
Ligger han begravet,
Eders Sove-Rune brast,
Vaagner derfor nu i Hast,
Himmelens Veninder!

*) I Bjovulfs-Drape kan man med Fornøielse læse om Trolden Grændel, som kastede Søvn paa de Danske, men fik sin Umage godt betalt.

Slaaer nu op de Glugger smaa!
Det har ingen Fare,
Seer igien I Bølgen blaa,
Faaer I Dine klare,
Kiender Trolden paa et Haar,
Stopper, paa hvad Stræng han slaaer,
Guld i eders Øre!

Alt hvad I skal see med Lyst
Trindt i Lysets Egne,
Synge om med Hjerterøst,
Ingen kan opregne,
Men alt hvad I drømde om,
Medens Aanden gik og kom,
Træde skal for Dagen!

Danmark og de tydske Hertugdømmer.

Det er ikke blot den Brede, men ogsaa den Skrift, som ingen bryder sig om, der er spildt, og naar det falder mig paa Sinde, at jeg nu i halvandet Aar hver Ugedag har skrevet om hvad der paa det allernærmeste angaaer Danmark og det Danske Folk, uden at „Danskeren“ engang har faaet en beskeden Plads i „Rigs-

dags-Bogsamlingen" eller er saameget som nævnt i noget andet Blad, undtagen „Dannevirke", da fristes jeg vist nok til at smide Ugeblads-Pennen ud ad Vinduet; men immer trøster jeg mig dog med, at Tagdrypp huler Steen, og at saalænge nogen anden end jeg selv godvillig læser „Danskeren", kan den dog ikke være ganske frugtesløs. Heri bestyrkedes jeg da ogsaa forleden Dag ved et Brev fra „nogle Venner i Fyen", som vel var navnløst og temmelig nærgaaende, men var dog et Vidnesbyrd om, at „Danskeren" baade bliver læst i Kredse, hvor man hverken læser eller lover alt andet, og at man der ændser dens Indhold, saa det er som et Lysglimt i det ægyptiske Mørke, jeg hidtil har famlet i, naar jeg vilde finde, hvad det Danske Folk tænkde om „Danskerens" Tankegang.

Jeg vil derfor gribe denne første Leilighed til paa en Maade at komme mine kiære Landsmænd i Tale om hvad der for Øieblikket ligger os alle tungt paa Hjerte, som er Kampen paa Liv og Død med de smækvrede, ja tordengale Tydskere, som paa ingen Maade vil lade os beholde den Smule i Fred, Vorherre har givet os, og hvad vi dog ikke kunde staae os ved at bytte bort for hele Tydskens store „Faterland", om vi end fik alle Luft-Kastellerne tilbytte.

Jeg har nemlig altid havt den Tro og har den endnu, at kunde jeg bare ret komme Dannemænd i Tale,

da talde vi os nok tilrette, da vi dog igrunden vil det samme, vil, at hvordan det saa ellers gaaer enten med Tydskland eller med hele Verden, saa skal dog, med Guds Hjelp, gamle Danmark bestaae „mens Bølgerne rulle“!

Det Fyenske Brev (af 6te Octbr.) begynder saaledes „det var sildig nok, at De lod deres vægtfulde Stemme høre i Danmarks Livsspørgsmaal, men vi takke Dem dog, at Danskeren af 29de Septbr. bragte os lidt Trøst, at De dog vil Slesvig udeelt til Eideren, og ei ganske hylder den Orla-Lehmanske Monrad-Tscherningș gale Politik at bortkaste Landstrækninger for at skille sig fra Tydsk; men en Rem af Huden har De, kiære Pastor, at De og vil bortkaste de tydske Hertugdømmer, og vi spørge Dem blot, om De troer, et lemlæstet Danmark eller et med Ære hævdet Hele finder bedst Hvile og Optagelse i Norden? Vores Ret til begge Hertugdømmerne er jo grundlagt senest ved Tractaterne 1815, og det ene betalt med Norge, hvorfor vil De da benægte saadant og al anden historisk Ret til Holsteen? Giv De i det Sted Raad, hvorledes de tydske Hertugdømmer adskilles og bestyres særskilt uden Tanke af Forbindelse med Slesvig og Danmark, saa vil De giøre Dem fortjent af Danmark, og Landet og Folket ei overgaae den Blame, at vi ikke forstod at regiere tydske Hertugdømmer, men af Frygt for at overvældes

af Tydskernes Blæren, kaste to Landsdele i Preussens Gab.

Simpel betragtet Spørgsmaalet, bliver det jo Kiendsgierning, at Holsteens Beliggenhed maa blive den samme, hvadenten det er Dansk eller preussisk Høihed undergivet, fornuftigviis bliver Deres fixe Frygt lige stor, om Danmark lemlæster sin liden Integritet, eller tager saadanne føderalistiske Foranstaltninger til at knytte Landet til Staten."

Heraf vil Læseren strax see, at det er mine svenske Venners ganske alvorlige Mening, at vel skal og maa Slesvig skarpt adskilles fra Holsteen, men dog skal vi ogsaa paa en Maade beholde Holsteen og Lauenburg, men ligesom Vennerne bekiender deres Raadvildhed om, hvordan dette lader sig giøre, saa tilføier de ogsaa siden udtrykkelig de mærkelige Ord „At Hertugdømmerne ikke kan forblive i tydsk-Forbund, vil Stormagterne billige, eftersom tydske Forbund er og bliver vores naturlige Fiender"!

Jeg behøver nu vel neppe at forsikkre, at hvis jeg kunde bevæge Holsteen og Lauenburg til at skille sig fra alt "tydsk Forbund", knytte deres Skæbne til Danmarks og nøies med den Art af Selvstændighed, som det nordiske Kongeriges Tarv og Sikkerhed tilstæder, da gjorde jeg det hjertensgierne, om ikke egenlig for Danmarks, saa dog for den i Danmark herskende Me-

nings, for den vanskelige Stillings og for Holsteen og Lauenburgs egen Skyld, men jeg maatte lee ad mig selv, om jeg noget Dieblik tænkde, det var muligt.

Havde Danmark paa den anden Side lidet kræsne men meget snilde Statsmænd og Underhandlere, som paa alle Maader, efter „Flyvepostens" gode Raad af Dags Dato, kunde og vilde benytte sig af Splidagtigheden baade i Holstenernes store og deres lille Fædreland, og skyede ikke at følge det høirøde Exempel i Baden og Ungarn, da var det immer tænkeligt, at en saakaldt Dansk Regiering kunde faae Hals og Haand over Holsteen, uden at have nogen Uleilighed med at dele Heelstatens Armee og Finantser; men deels vilde dette i alle Maader være udansk, deels vilde dermed upaatvivlelig følge en „tydsk Arvefølge", der skildte Danmark ikke blot fra Norden men ved sig selv, og endelig saa har Danmark snarere de raadvildeste end de raadsnildeste Statsmænd, saa jeg øiner ingen Udsigt til en Forbindelse med Holsteen, hvoraf Danmark kunde have det mindste andet end Skam og Skade.

Naar man imidlertid spørger mig, om vi da skal kaste de to tydske Hertugdømmer bort, hvortil vi har soleklar Ret, og om dette ikke er Skam og Skade, da er mit Hoved-Svar, at hvad der er borte, kan man ikke kaste bort, og begge Hertugdømmerne er jo borte, har jo været borte i halvandet Aar, uden at vi har gjort noget Forsøg paa at tage dem tilbage, og uden at vi dog kan tænke nogensinde meer uden ved Vaabenmagt at komme i virkelig Besiddelse af Holsteen, saa alt hvad vi snakker om at holde paa de to tydske Hertugdømmer, det er aabenbar kun Snak hen i Veiret, med mindre vi har baade Mágt og Villie til med Sværdet at undertvinge og med Øren at berolige Holsteen lige fra Rendsborg til Altona.

Selv efter Nederlaget ved Frederis har jo Holstenerne ikke engang villet slutte Vaabenstilstand med

os, men tigger kun Preusen om Forlov til paa Liv og Død at fortsætte Kampen, og tænker vi endnu, at vi behøver kun, som der staaer i „Flyveposten" at snakke godt til de kiære Holstenere, som til uartige Børn, for at faae dem til at kysse Riset, da kommer vi vist snart ud af den Drøm, og selv om vi havde Magt til at indtage og behandle Holsteen ligesom Østerrigerne Ungarn, saa har vi jo dog ingenlunde Villie dertil. Hvad nytter det altsaa, vi bliver ved at snakke om at beholde Holsteen, som vi hverken har, kan faae med det gode, eller vil tage med det onde? har vi noget Valg mellem to muelige Forsonings-Midler med Holsteen, da er det jo kun Valget mellem de to omtrent ligestore Ulykker: enten at lade det halve eller det hele Sønder-Jylland tabe sig i Holsteen, som en selvstændig Stat, der ved første gunstige Leilighed vil rive sig løs fra den løse Personal-Forbindelse med Danmarks Krone, og da med Magt indtale sin Ret til hele Slesvig, hvis det nu maa nøies med det halve, og til hele den Jydske Halvø, som et uadskilleligt Heelt, der kun i ugunstige Tider er løsrevet fra det store Germanien!

Paa Forsoning med Holsteen maa Danmark da slet ikke tænke, naar Danmark vil bestaae, som et eget Kongerige, og en Forbindelse uden Forsoning var jo kun en Sammenkobbling eller Sammensmedning til daglig Pine og Plage, Skiændsmaal og Slagsmaal, som vel er Tydskernes Himmerig, men Danskernes Helvede!

Hvad nu endelig den klare „historiske Ret" angaaer, som vi skal have til Holsteen og Lauenburg, og som mine fyenske Venner mener, vi vilde have en uslukkelig Skam af at opgive, da maa jeg først bemærke, at om vi ogsaa havde den soleklareste Ret til at beholde Holsteen til evig Arv og Eie, men Holsteen dog var, hvad det aabenbar er, uforsonlig med Tanken om Dansk Herredømme, saa maatte vi meget heller have den saakaldte Skam at opgive den strænge Ret end have den

virkelige Skade af daglig indvortes Kiv og Splid, som er os utaalelig.

Men ligesom vi nu veed, at det er ingenlunde Veien til Forsoning med Holstenerne, men den værste Brand, vi kan stikke i deres Næse, naar vi paastaaer, at ikke alene deres Skibe, men de selv med Hud og Haar, er „Dansk Eiendom“, saaledes har vi soleklar Uret, naar vi paastaaer, at Holsteen hører til Danmarks Rige, da vi ikke engang kan beraabe os paa den saakaldte „Krigens Ret“, der dog ogsaa igrunden er Uret, men maae tilstaae, at Holstenerne kun frivillig har valgt en af vore Konger (Christian den Første) paa visse Vilkaar til deres Hertug, saa at, naar hans lige Linie uddøer, maa Holstens retmæssige Besiddelse enten beroe paa Holstenernes egen fri Villie, eller afgiøres efter visse Arve-Love, uden at enten Danmarks Rige eller den Danske Konge, som saadan, engang kan melde sig mellem Arvingerne. Det er altsaa ikke Danmark, ikke den Danske Krone, men kun Frederik den Syvende, der har en Ret til Holsteen at paastaae eller opgive, og det ingen Ret som Konge af Danmark, men kun som Hertug af Holsteen, og var nu Kong Frederik den Syvende ikke saa folkelig, ikke saa dansk, som han er, da vilde det vist nok være rimeligt, at han satte hele Danmarks Tilværelse paa Spil for at tilbagevinde sit personlige Arvegods, eller dog beholde Skinnet af dets Besiddelse og endeel af Indtægterne; men nu har Frederik den Syvende ædelmodig erklæret, at hvordan det end maa gaae med Holsteen, saa vil han, med Guds Hjelp, hævde Kongeriget Danmarks soleklare Ret til Besiddelsen af hele Slesvig eller Sønder-Jylland, saa man ei skal sige, at Kongerne af det Oldenborgske Huus lemlæstede Kongeriget Danmark for at vinde et tydsk Hertugdømme. Vilde vi Danskere nu, istedenfor at skiønne paa Kongens Ædelmodighed og paa den gunstige Leilighed til at redde Danmarks Ære og Danmarks

Heelhed ved Indbragelsen af det sønderjydske hertugelige Lehn, hvis Forbindelse med det ramtydske og altid fiendtlige Holsteen bragde Danmark og Danskheden i Livsfare, vilde vi, istedenfor det, yppe Trætte med Kongen, med Holsteen, med hele Tydskland og med Sandhed og al historisk Ret, ved at paastaae Eiendoms-Ret til Holsteen for Kongeriget Danmark; da var vi, blandt meget andet slemt, ret aabenbar „die dummen Dänen“, som Tydskerne og især Holstenerne altid har kaldt os; thi baade vilde det være aabenbar umueligt for det lille Danmark at sætte denne Uretfærdighed igiennem, og derhos vilde det aabenbar være Danmarks ubodelige Skade, om den ved Stormagternes Hjelp blev sat igiennem.

Men det forstaaer sig selv, at er det Danske Folk igrunden uddøet eller har dog sin Helsot i en uhelbredelig Dorskhed og Sovesyge, saa vi giver dem Ret, der tænker, at Magt og Ret er et og det samme, og som siger høit, at Tydskerne er os nu engang aldeles overlegne ikke blot i Folketal men i Klogskab, Lærdom og Stortalenhed, saa det er latterligt at ville værge sig længer imod dem, enten paa den ene eller paa den anden Maade; ja, da er hele Sagen forandret, og da maae vi jo, som fornuftige Folk, strax forsone os med Holstenerne, som da kun har gjort deres Pligt ved i Tydsklands Spidse flittig at arbeide paa Slesvigs og hele Danmarks Fortydskning, og som derfor bør have Slesvig, med samt Als og Ærø og det Tørninglehnske, deels som Belønning for deres Umage hidtil, og deels som Forskud paa hvad vi kommer til at skylde dem for al den Uleilighed, det endnu vil koste dem at fortydske hele Nørre-Jylland, ei at tale om Fyen og alle Øerne!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 10. November. Nr. 44.

Svar paa Hr. Goldschmidts Udfordring til Danskheden.

Udgiveren af Ugeskriftet „Nord og Syd", Hr. Goldschmidt, har alt længe udæsket Folkeligheden i det Land, hvor han fandt saamegen Giæstmildhed, at han upaatalt kan bære sig ad, „som han var hjemme", og da han udæsker Danskheden paa en langt smukkere og taaleligere Maade end vi er vant til hos vore Giæster, især de tydske, saa vil han, haaber jeg, saameget mindre fortørnes over, at jeg paa Danskhedens Vegne baade modtager og besvarer Udæskningen, thi skiøndt „Danskeren" synes hidindtil ganske at have undgaaet hans Opmærksomhed, har han dog saa tit nævnet mig som en Kæmpe for hvad han kalder overdreven, uægte eller luftig Danskhed, at han vist ikke vil finde det under sin Værdighed derom at bryde en Landse med mig.

Først skal jeg nu see til at give mine Læsere en rigtig Forestilling om vor Modstander og hans Udæskning.

Hr. Goldschmidt er, som sagt, folkelig talt, en Giæst iblandt os og hører oprindelig til det engang meget berømte, siden dybt foragtede og gruelig mishandlede, men altid høit begavede og høist mærkværdige jødiske Folk, der, selv uden Fæderneland og Modersmaal, giennem mange Aarhundreder har bevaret sin Eiendommelighed, og viser endnu sin vidunderlige Livs-Kraft ved i det enkelte at kunne kappes i al Konst og Vidskab med hvem under Solen det skal være. At Hr. G. nu heller ikke blot legemlig, men ogsaa aandelig tilhører dette mærkværdige Folk, beviser han især derved, at han skriver Dansk langt bedre end de fleste saakaldte Danske Forfattere, og har vidst at tilegne sig vor ældre og nyere Literatur i en Grad, som det neppe lykkedes nogen Fremmed af et andet Folk, men som det jødiske Folk alt for to Aartusinder siden viste sig mægtige til, ved i en mageløs Grad at tilegne sig Grækernes Sprog og Vidskab. Da nu Hr. G. derhos skriver om Stats-Sager med langt anderledes Forstand og Hensyn paa de virkelige Forhold end vi er vant til at see enten i „Fædrelandet“ eller „Kiøbenhavnsposten“, saa kunde der mellem ham og mig, trods al anden Uenighed, ei være Tanke om offenlig Trætte, men kun om gienſidig Bistand, naar han ikke havde faaet den Grille at ville giælde for en fuldkommen Dansker, og fortæller en-

hver af os*), der paastaaer, vi har en Danskhed, som han fattes, at den kun bestaaer i „at ville et Ideal og lukke Øinene for Virkeligheden, at ønske det Bedste og foranledige Ting, der lede til det Værste, at tilbyde sig som Veiviser, gaae ufortrøden fremad, føre Folk ud i et Morads, og beskylde den for „Hjerteløshed", som sagde, at der var et Morads."

See, dette er baade for grovt og for galt, især af en Tænker, som godt veed, hvad vi mener, og har selv udtrykt det, om ikke just tydeligt, saa dog træffende ved at skrive „skal det at være „national" betyde, at man hører til en Menighed, der har sit Alter og sin Gudsdom, sin Tro og sine Mysterier, som en Uvedkommende vel kan see paa og respektere, men hvis sande Inderlighed han ikke føler; han kan væde Fingrene med Vievandet, men bliver dog ikke indviet; han kan mærke Duften fra Røgelsekarrene, men hans Hjerte sender intet Offer mod Himlen; han kan fornemme Messesangen, men han hører i den kun sædvanlig Musik; er dette at være „national", og høre vi i denne Betydning til de Uvedkommende, de Unationale? Velan, vi modtage Kampen her, men vi spørge da: hvor ere eders Mysterier, som vi ikke kiende, hvor er eders Alter, hvor vi ikke bede, hvor ere eders Offere, hvori vi ikke deeltage?"

*) Nord og Syd, et Ugeskrift, S. 212—13.

Hr. G. veed altsaa, hvad vi mener med vor Folkelighed, vor Danskhed, som han fattes, men han stoler og trodser paa, at vi enten ikke tør vedkiende os det, eller at vi ikke kan rede for os, saa han jo med en vittig eller uvittig Spottegloſe kan giøre os til Latter i Læseverdenen; og det er sandt, det hænger sædvanlig ved Danskheden paa denne Maade at lade sig forbluffe, men Hr. G. veed dog nok, det hænger ikke ved mig, saa det undrer mig, hvis det slet ikke er faldet ham ind, at det var en Udæskning ogsaa til mig, som jeg nødvendig maatte modtage.

Velan da! jeg paastaaer ganske rigtig om Danskheden og Nordiskheden, at den, som enhver ægte Folkelighed, har sine Hemmeligheder (Mysterier) og sine Altre, som en Fremmed vel kan betragte og bære Agtelse for, men hvis sande Inderlighed han ikke føler, fordi han ikke hører til denne Folke-Menighed, har hverken Aand eller Hjerte tilfælles med den. Dersom nu Hr. G. enten hørde til et af Krop-Folkene uden Aand, eller var en Høityſker, der indbildte sig, han, som en Hexemester havde alle Aander lænkede til sit Blækhorn, da nyttede det vist nok ikke at twistes med ham om Folke-Aander, men da han er udsprunget af et Folk med en høi og eiendommelig Aand, saa tør jeg haabe, han vil indsee, at ligesaa lidt som jeg, ved at lære Ebraisk, ved at læse og skatte Moses og Propheternes Skrifter, kunde blive

en Israelit med den dertil hørende eiendommelige Beskuelse og Anvendelse af Menneske-Livet, ligesaalidt er han aandelig blevet en Dansk Nordbo ved at lære Dansk, læse og paaskiønne islandske Sagaer og nordiske Kvad, gamle eller nye.

Kommer vi dernæst til „Hjertet" som Folkelighedens egenlige Helligdom, da er det jo let at opvise Forskielligheden, der netop er saa stor som Modersmaalenes, og Modsætningen, der er ligesaa klar som Fædernelandenes, og skiøndt nu Hr. G. hører til et Folk, som ulykkeligviis har mistet baade Modersmaal og Fædernelaud, saa skulde jeg dog formode, hans Hjerte føler, hvilket ubodeligt Tab det er, og hvor umueligt det falder ham saaledes at sammensmelte med det Danske Tungemaal og opoffre alt for Danmark, som han veed, det gamle Israel var sammensmeltet med sit Modersmaal og saae i Jerusalem sin høieste Glæde. Eller, dersom Hr. G. har tabt denne inderlige, ubeskrivelige Følelse for sit eget Folks Modersmaal og Fædernelaud, hvorledes kan han da indbilde sig at have vundet den for vores, som er ham fremmede, og hvorledes kan det forundre ham, at vi føle dybere og varmere for Danmark og Danskheden end han, og maae derfor betragte deres Farer med ganske andre Øine, kan slet ikke trøstes med hans Trøst over de for os uerstattelige Tab, og kan slet ikke følge hans

kolde Raad, om vi saa end troede, vi derved alle kunde blive Millionærer!

Om det nemlig var det allerdybeste „Morads“, hvortil vi vilde føre vore Landsmænd, for at vi muelig ved en farlig Overgang kunde beholde vort Danske Fæderneland og Modersmaal, da maatte ingen Giæst bebreide os det, eller spotte med vore og Folkets Opoffrelser, med mindre han kunde vise os en bedre Vei, hvorpaa det i det mindste var ligesaa mueligt at naae det samme Øiemed, thi viser han os en mageligere Vei, vi kun kan vælge, naar vi bryder os lidet eller intet om vort Danske Fæderneland og Modersmaal, da bryder han Giæstevenskabet og misbruger baade vort Fæderneland og vort Modersmaal ved at raade til deres Skade. Dette gior imidlertid Hr. G. naar han beleer vor Frygt for at være længer sammenkobblede med Tydskland og at høre tydske Taler paa den Danske Rigsdag og at gaae den Tid imøde, da selv vor Almue maa lære Tydsk for at have mindste Stemme i folkelige Anliggender, ja, for at forstaae dem, der føre det store Ord i Riget! Hr. G. som tilhører det haardeste Folk i hele Verden, der selv uden Fæderneland og Modersmaal har trodset den alt fortærende Tid, kan vel fristes til at smile ad vor Frygt, men kiender han det mindste til det Danske Folk, da maa han jo vide, det er et meget blødt, maaskee det allerblødeste Folk,

og som især af Tysken lader sig let forbluffe, som hvis han leer høit ad vor Frygt midt i den øiensynlige Fare for al Danskhed, da er han saa langt fra at have tilegnet sig Danskheden, at han slet ikke bryder sig om dens Skæbne, og ei engang vilde beklage dens Undergang.

Jeg troer slet ikke, Hr. G. mener det ilde med os, men troer tvertimod gierne, hvad han siger, at han endogsaa har lidt Forkiærlighed for „deiligst Vang og Vænge", hvor han kom til Verden, for det lille godmodige Folk, i hvis Midte han er opvoxet, for det yndige Tungemaal, der alt i Barndommen kildrede hans Øre, og for de baade mandige og kvindelige Skiønheder, Nordens gamle og ny Literatur har at opvise, men jeg kan see, at han betragter det altsammen ikke med en Dannemands eller ægte Nordboes, men med en Verdensborgers Øine, hvem det dog igrunden er ligegyldigt, om Landet, han boer i, hedder Danmark eller Slesvig-Holsten, om det herskende Tungemaal er Dansk eller Tysk, naar han kun forstaaer det, om Dansk er et levende eller et dødt Sprog, naar han kan læse de Bøger derpaa, som han ynder, ja, hvem det vilde være allerkiærest, om alle tænkde ligesom han, havde glemt deres Fædernelands og Modersmaal, betragtede ethvert Sprog kun som et Middel til at giøre sig forstaaelig for hinanden, og hævede sig over al Folkelighed

kolde Raad, om vi saa end troede, vi derved alle kunde blive Millionærer!

Om det nemlig var det allerdybeste „Morads“, hvortil vi vilde føre vore Landsmænd, for at vi muelig ved en farlig Overgang kunde beholde vort Danske Fædernelaand og Modersmaal, da maatte ingen Giæst bebreide os det, eller spotte med vore og Folkets Opoffrelser, med mindre han kunde vise os en bedre Vei, hvorpaa det i det mindste var ligesaa mueligt at naae det samme Øiemed, thi viser han os en mageligere Vei, vi kun kan vælge, naar vi bryder os lidet eller intet om vort Danske Fædernelaand og Modersmaal, da bryder han Giæstevenskabet og misbruger baade vort Fædernelaand og vort Modersmaal ved at raade til deres Skade. Dette giør imidlertid Hr. G. naar han beleer vor Frygt for at være længer sammenkobblede med Tydskland og at høre tydske Taler paa den Danske Rigsdag og at gaae den Tid imøde, da selv vor Almue maa lærr Tydsk for at have mindste Stemme i folkelige Anliggender, ja, for at forstaae dem, der føre det store Ord i Riget! Hr. G. som tilhører det haardeste Folk i hele Verden, der selv uden Fædernelaand og Modersmaal har trodset den alt fortærende Tid, kan vel fristes til at smile ad vor Frygt, men tiender han det mindste til det Danske Folk, da maa han jo vide, det er et meget blødt, maaskee det allerblødeste Folk,

og som især af Tysken lader sig let forbluffe, saa hvis han leer høit ad vor Frygt midt i den øiensynlige Fare for al Danskhed, da er han saa langt fra at have tilegnet sig Danskheden, at han slet ikke bryder sig om dens Skæbne, og ei engang vilde beklage dens Undergang.

Jeg troer slet ikke, Hr. G. mener det ilde med os, men troer tvertimod gierne, hvad han siger, at han endogsaa har lidt Forkiærlighed for „deiligst Vang og Vænge“, hvor han kom til Verden, for det lille godmodige Folk, i hvis Midte han er opvoret, for det yndige Tungemaal, der alt i Barndommen kildrede hans Øre, og for de baade mandige og kvindelige Skiønheder, Nordens gamle og ny Literatur har at opvise, men jeg kan see, at han betragter det altsammen ikke med en Dannemands eller ægte Nordboes, men med en Verdensborgers Øine, hvem det dog igrunden er ligegyldigt, om Landet, han boer i, hedder Danmark eller Slesvig-Holsten, om det herskende Tungemaal er Dansk eller Tysk, naar han kun forstaaer det, om Dansk er et levende eller et dødt Sprog, naar han kan læse de Bøger derpaa, som han ynder, ja, hvem det vilde være allerkiærest, om alle tænkde ligesom han, havde glemt deres Fædernelaand og Modersmaal, betragtede ethvert Sprog kun som et Middel til at giøre sig forstaaelig for hinanden, og hævede sig over al Folkelighed

(Nationalitet) som et snævert og egenkiærligt Begreb, der, hvis det fik Magt, ei alene vilde opløse den østerrigske Stat og Sveitser-Forbundet, men spærre Veien for den almindelige Kultur, der, som et Jernbane-Net skal omspænde hele Verden. Om nu denne verdensborgerlige (kosmopolitiske) Synsmaade virkelig er saa høi, ædel og menneskelig, som Hr. G. tænker, eller om det ikke tvertimod er den laveste og egenkiærligste, hvortil Mennesket, uden at blive som de Umælende, kan synke, derom vil jeg ikke trættes med nogen, da enhver er nødt til at see med de Øine, han har, men at denne Synsmaade slet ikke er folkelig (national), det maa jo Hr. G. selv sige, naar han ikke vil modsige sig selv, og følgelig kan den Synsmaade heller ikke være Dansk eller Nordisk, dersom der ellers endnu findes et Dansk og Nordisk Folk, saa Hr. G. har aabenbar, ved at giøre Paastand paa Danskhed, indviklet sig i en klar Selv-Modsigelse, som han ikke kan komme ud af uden ved enten at benægte eller fornægte vor Folkelighed, og i begge Tilfælde er vor Trætte jævnet, thi kan den Danske og Nordiske Folkelighed ei baade aandelig og legemlig bevise og forsvare sig selv, da er den forloren, og den oplyste Danskhed og Nordiskhed vil være ligesaa giæstmild som den oprindelige var, saa den forlanger intet Jabroderskab af de Fremmede paa sine

Enemærker, men kun Fredelighed og den sunde Sands at stikke Fingeren i Jorden og lugte, hvor man er.

Jeg kan godt forstaae, at i Danmark, hvor det Fremmede længe har været vant til at herske og at blive alt det Egne foretrukket, ja, hvor hele Dannelsen længe var fremmed og det Udannede foragtedes, her maa det falde baade Hr. G. og mange andre ligesaa uventet som ubehageligt at blive saaledes tiltalt og henviist til den udannede Almue, for at lære, hvad der er Dansk og herefter skal herske i Landet; men Hr. G. er klog nok til at kunne forstaae, at det er ægte Dansk i Danmark, saa hvem der ikke kan finde sig deri, er udansk og lader det komme derpaa an, om han og de andre Fremmede eller det Danske Folk skal seire i Danmark. Dette, at vi, vist nok endnu kun meget faa Deeltagere i Tidens forroste Dannelse, som vil og tør vedkiende os Danskheden og paatale dens historiske Ret til at raade paa sine Enemærker, at vi, skiøndt vi har Blækstrømmen og Mundsveiret imod os, dog har et Folk, ligesaa stort som hele Landet, i Ryggen, og at dette lille, men kiække og velbegavede Danske Folk vil findes ligesaa farligt at bides med paa dets indvendige som paa dets udvendige Enemærker, det er, hvad jeg herved ønskede at indskærpe Hr. G. og alle Ligetænkende i Danmark!

Menneskehed og Folkefærd betragtede med nordiske Oine.

II.

„Kiærlighed er en Hjemfødning" (charity begins at home) siger Engelskmanden, og selv Tyskeren vil ei kunne nægte det, uden ved en fortvivlet Selv-Modsigelse, thi al Erfaring lærer, at hvem der ikke engang elsker sine nærmeste, elsker langt mindre de fjernere, hvem der ikke engang elsker sit eget Folk, elsker endnu langt mindre alle Mennesker eller Manden i Maanen, og skal vi her tale om Christendom, da er det jo vitterligt nok, at der staaer skrevet: hvem der ikke elsker sin Broder, som han har seet, hvordan skulde han elske Gud, som han ikke har seet!

Al den Snak om en almindelig Menneske-Kiærlighed, der skulde enten heelt eller halvt tilintetgiøre Fæderne-lands-Kiærligheden, det er da, ligesom det meste, vi har lært af Tyskerne, kun et Æventyr af samme Slags, som at man, uden engang at elske sig selv, skulde kunne elske sin Næste, uagtet vi alle veed, at hvem der elsker Næsten høiest, elsker ham dog kun som sig selv. At nu de tydske Lærde har faaet det fortvivlede Indfald at sætte den fuldkomne Menneske-Kiærlighed i hvad der kun kan være en Ligegyldighed for alle andre, som udspringer af udelukkende Egenkiærlighed, eller for at snakke høi-

tydsk: af en Jeghed, der skarpt adskiller alt hvad der ikke er „ham selv" fra sig, det kan vi godt forstaae, naar vi kiender det saakaldte tydske Folks Levnetsløb og de tydske Lærdes nagelfaste Tanke (fixe Idee) at tydsk er det menneskelige i hele sin Fuldkommenhed; thi var det sidste sandt, da vilde det første rigtig nok bevise, at den fuldkomne Menneskelighed udelukde al sand Folkelighed, og at den almindelige Menneske-Kiærlighed var uforligelig med Fædernelands-Kiærligheden.

Hvad vi nemlig har hørt og seet af den tydske Historie ifjor og iaar, det stiller os i et kort Begreb hele den tydske Historie, hele det saakaldte tydske Folks offenlige Levnetsløb for Øie, thi hvor latterligt vi end med Rette har fundet det, at efter al Støiheien om de fyrretive tydske Millioner, der skulde udgiøre en mageløs sammensmeltet udelelig Heelhed, staaer selv Skillingsfyrsten af Hessen-Homburg stivt paa sin fulde Uafhængighed, saa er dog hele den tydske Folke-Historie en saadan Latterlighed, saa det eneste, Tydskerne nogensinde kunde enes om, var at skiændes og slaaes enten med Naboerne eller med hinanden indbyrdes. Ligesom nemlig Krigen med Danmark og, om man vil, med Ungarn og Italien, var det eneste, som ifjor og iaar satte en Smule Enigheds-Farve paa den fortvivlede tydske Splidagtighed, saaledes har lige indtil vore Dage, under hele Keiser-Stadsen, det saakaldte „hellige Romerske Rige" været

adsplittet i saamange selvstændige, indbyrdes uenige Herskaber, som der er Dage i et Aar, og har blot engang imellem vundet lidt mere eller mindre Skin af Eenhed ved Rigs-Krige med Italien, Frankrig, Danmark og Ungarn, saa det er visselig ikke om Fædernelands-Kiærlighed, men netop om det modsatte, vi kan og skal hente Oplysning i Tysklands Historie, ligesom de tydske Lærde aabenbar ikke er Mestere i at sammenføie og forene, men netop i at adskille og opløse!

Gaaer derimod vi Nordboer og vi Danskere i os selv, hvad ligesaavel er det første Skridt til at blive klogere, som til at blive bedre, da finder vi strax, som vi altid har fundet, at vi er langtfra at være fuldkomne Mennesker, men naar vi da seer os om efter en Vei, hvorpaa vi kan nærme os til den menneskelige Fuldkommenhed, som altid har ligget os paa Hjerte, da seer vi ogsaa, det er langt fra, at denne Vei, som vi kun alt for længe iblinde har troet, gaaer igiennem Tyskland: langt fra, at de tydske Viismænd er de Mønstre, i hvis Fodspor vi har enten Kald til eller Gavn af at træde.

Vi finder nemlig ingenlunde, at der hidtil enten har været for lidt Splidagtighed eller for lidt Sværdslag til Eenhedens Befordring, eller for lidt Arbeide paa Luft-Kasteller i Norden, skiøndt det er soleklart, at i alle disse Henseender staaer vort Norden uhyre langt

tilbage for Tydskland. Vi finder tvertimod, at al den Lighed vort Norden har havt med Tydskland, dengang det var deelt mellem mange Risse-Konger, som hver vilde være ene Hane paa sin egen Mødding, og al vor Efterligning af Tydskerne, enten da vi stræbde at faae et Nordisk Keiserdom istand, eller da vi firkløvede Folket for at faae Stænder, baade høie og lave, da vi slog vort Bondergods i Hartkorn for at faae fri Hoveds-gaards-Taxt, da vi forsømde Modersmaalet og fordømde derved Folket til Dorskhed og Vankundighed, for at de Høilærde kunde skinne som Stjerner i Natten, og da vi, saavidt muligt, bandt Munden paa Folk, at de ikke skulde fortale sig, og bandt Hænderne paa dem, at de ikke skulde fortage sig, og bandt Fødderne paa dem, at de ikke skulde forløbe sig, og bandt Tankerne hos dem, at de ikke skulde forvilde sig; see, da gjorde vi lutter Ulykke, da forgreb vi os ligesaavel paa Menneskeligheden som paa Folkeligheden, da førde vi ligesaavel Krig med Menneske-Kiærligheden som med Fædernelands-Kiærligheden, saa at, naar vi vil os selv og vort Norden og Menneskelivet vel, da maa Tydskheden herefter staae for os ikke som en Viser, men som en Afviser, ikke som et følgeværdigt men som et advarende Exempel!

Falder vi imidlertid i lidt dybere Tanker end sædvanlig ved den urokkelige Kiendsgierning, at Danskerne, uagtet deres ømme Fædernelands-Kiærlighed, og Nord-

borne, uagtet deres Fribaarenhed og Løvemod, har saa længe og saa saare ladet sig aandelig beherske og vildlede af de Fremmede, og især af deres gamle Medbeilere og Modstandere: Tyskerne; saa nødes vi til at antage, at der maa være en Kiertel ved Kiødet ogsaa hos os, og en Hage baade ved vor danske Fædernelands-Kiærlighed og vor nordiske Fribaarenhed, som baade har svækket de gode Kræfters fortløbende Virksomhed, og har lettet de fiendtlige Magters Seier, saa vi trænge i det mindste til at have et feilfrit Mønster for Øie og en sikker Rettesnor, ja, trænge sagtens ogsaa til en høiere Understøttelse, for lykkelig at fortsætte og fuldende vort folkelige Levnetsløb. Brændt Barn skyer Ilden, og har vi først opdaget, at den Tid vi iblinde, eller dog forblindede af et falsk Skin, satte til Tyskerne, som de bedste Mønstre og de viseste Læremestere, var meget ilde stædt og kom os saa dyrt at staae, at vi næsten tabde al vor danske og nordiske Eiendom, uden at faae noget isteden, som var værdt at beholde, da maae vi vel tage os i Agt for maaskee at slippe Fanden og tage hans Oldemoder, og vi føler strax, at før vi vælger os et nyt Mønster, maae vi raadføre os med vor gamle, i den tyske Tid forsømte, men dog altid kiære Veninde: Historien, der altid med Glæde modtager vort Besøg, ligesom Saga i Oldtiden daglig modtog Besøg af Odin og skiænkede for ham i klare Guldbægre!

Det er nemlig ene Menneske-Historien, som Tidsløbets Speil og Levnetsløbets Eftermæle, der kan lære os, om et bedre Mønster for Folke-Livet og en bedre Oplysning om dets Forhold til hele Menneske-Livet, end de tyske, er at finde, eller om vi er overladte til os selv, og maae lade staae til, enten det saa vil briste eller bære, da vi ved at følge slette Mønstre og blinde Veiledere, som Erfaring har viist, kun giør ondt værre.

Her møder os nu Christendommen, som den høiere Viisdom, der først har lært baade Tyskerne og os, ja, baade Jøder og Græker tillige, at der er et stort Menneske-Liv, som er Roden til alle Folke-Liv, som Grene paa det fælles Stamtræ, og det har vi, som fra Arildstid tilbad under Asken Ygdrasil, nemt ved at fatte, og vi giver gierne Christendommen Ret i, at dette Stamtræ maa ikke være goldt som Asken, men skal bære Frugter, som smage ad Roden og komme hele Menneske-Slægten til Gode, saa Folkene maae ingenlunde hade, ødelægge eller opsluge hverandre, men skal, som Grene paa det samme Træ, hjelpes ad til at modstaae Storme, vinde Læ og give Skygge, mens hver bær sine egne Blade, Blomster og Frugter.

Allerede dette giver os den vigtige Oplysning, at Sandheden om det store Menneske-Begreb, hvori Folke-Begrebet skal finde sig og see til at finde sin rette Plads, og om den almindelige Menneske-Kiærlighed, hvortil

Fædernelands-Kiærligheden skal stræbe at udvikle sig, denne Sandhed, hvormed især de tydske Lærde har gjort saa megen Vind og som de har anvendt saa keitet, at de derved nær ogsaa hos os havde kvalt Menneskeligheden i sit folkelige Svøb og udslukt Menneske-Kiærligheden paa sin fædernelandske Arne, denne Sandhed er hverken tydsk eller fransk eller romersk, hverken græsk eller jødisk, men christelig, og maa meget heller tages fra første Haand, end paa anden eller tredie Haand fra Paris, Berlin eller Hamborg!

Kommer vi nu derhos ihu, at det ogsaa er Christendommen alene, der, saavidt muetligt, har formildet Tyskerne, og har mildnet den aandelige og hjertelige Trældom, hvorunder vi længe har sukket, da maae vi deraf slutte, at Christendommen, fordi den er grundfolkelig, baade er den bedste Læremester for alle Folk, og at den, i samme Grad, som Folkelivet lader sig lære af den, ogsaa styrker det til at fortsætte og fuldende sit eget Levnetsløb.

Bestillinger paa „Danskeren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 17. November. Nr. 45.

Den tappre Landsoldat.

(Velkomst til hjemlovede Danske Krigsfolk af Hr. Pastor F. Bojsen.)

Den tappre Landsoldat er, som De veed, en Benævnelse, der i den sidste Tid baade i Sang og Tale er kommen i Alles Munde, og det skal vi Alle glædes ved, baade fordi det er vel fortjent, og fordi gjennem mange Aar Landsoldaten har lidt stor Uret. Det blev nemlig i det sidste Par Aarhundreder Landsoldatens Skæbne at kæmpe under saadanne Vilkaar, at han navnlig ved Siden ad Matrosen maatte blive aldeles fordunklet, saa de Danske efterhaanden vænte sig til snarere at see deres Beskærmelse i Matrosen bag Træmurene, end i Soldaten med det blotte Bryst mod Fjenden, og man var kommen til den Mening, at tilsøes tør vi maale os med hvem det skal være, men tillands kan vi slet ingen Ting udrette. Dersom nu dette havde sin Grund i at Landsoldaten, hvor det gjaldt, havde viist Feighed og Mangel paa Fædre-

landskiærlighed, og Matrosen alene havde været den der havde Hjertelag til at vove Liv og Blod for Fædrelandet, saa var det med Rette, at det Danske Folk havde tabt sin Tillid til Landsoldaten og overført den alene paa Matrosen, men jeg paastaaer at Landsoldaten har aldrig fortjent det, og at han i denne Henseende har lidt stor Uret. Vore Forhold har rigtignok været ham i høi Grad ugunstige, hvorimod det Modsatte har været Tilfældet for Matrosen. Jeg troer det var især fra Christian den 5tes Tid Matrosens Rygte steeg høit i Ry, medens Landsoldatens sank dybere og dybere. Det var i de Dage Niels Juul „heisede det røde Flag, og slog paa Fjenden Slag i Slag". Det være langt fra mig at ville nedsætte hans og hans Matrosers Heltemod, der i Kjøge-Bugt gjorde det Danske Navn berømt over hele Verden, men jeg vil kun minde om, at Heltemod kan ogsaa vises der, hvor Lykken er imod, og at det netop var Tilfældet med Landsoldaten i de samme Dage, da Matrosen vandt sin største Hæder. Det er saa ofte sagt, at al vor Fortred er tydsk, men der er maaskee Ingen, som har større Grund til at sande dette end netop Landsoldaten; thi mens ægte Danske Mænd fra Admiralen til den ringeste Kadet førte Matrosen til Kamp og Seir, saa maatte Landsoldaten lade sig føre i Striden af tydske Officerer, og lade sig udskjælde og giennemprygle af tydske Underofficerer og saaledes møde de tappreste Soldater i Verden,

som de Svenske var i de Dage, førte til Kamp af Landsmænd, der deelte med dem Kiærlighed til Fædreland og Modersmaal. Vel var det Christian den 5te, som i de Dage gik i Spidsen for sin Hær, men selv var han saa lidet Dansk, at han som Kronprinds ikke kunde forstaae et dansk Ord og kunde aldrig tale et hjerteligt Ord til sine Soldater, og forøvrigt var det Tydskere, der raadte i Hæren fra Øverst til Nederst, der, som Tydskere altid pleie, havde den dybeste Foragt for den Danske Kriger. Og dog var der i denne Krig intet Spor at finde til Feighed fra Landsoldatens Side, forhaanet og udskjældt gik han dog trøstig i Døden for Fædrelandet; men vel var der Spor at finde af skjændigt Forræderi fra de Kommanderendes Side, der berøvede Landsoldaten al Frugt af hans opoffrende Tapperhed. Derfor, mens Budskab om glimrende Seire gjenløb fra Søen, hørte man kun om Tab og Nederlag fra Landarmeen, og medens de danske Sø-Officerer gjerne deelte Æren med Matrosen, kastede de tydske Hærførere al Skyld paa Landsoldaten, der uden Haab og uden Ære stille og tro gav sit Liv for Fædrelandet, og da Freden var sluttet stod Matrosen med velfortjente Palmer ihænde, medens Landsoldaten drog til sit Hjem med ufortjent Skam.

Den næste Krig var i Frederik den 4des Dage, da „Glimt af Vessel brød den tykke Sky“ og Tordenskjolds Navn gjenløb over hele Norden, og Matrosens Hæder

udbredtes over Europa, mens Landsoldaten kæmpede ved Helsingborg, ført i Kampen som sædvanlig af tydske Hærførere mod Sverrigs bedste Mand, Grev Steenbuk, og kæmpede ved Gadebusk aabenbart forraadt af falske tydske Forbundstropper. Og dog var det Landsoldatens overdrevne Heltemod, som manglede sin Leder, der ved Helsingborg voldte Nederlaget, og ved Gadebusk saae man lange Rækker af de røde Landsoldater, skjændigen forraadte af de tydske Forræddere, liggende gjennemborede paa Valpladsen, de ikke vilde forlade, men skjule med deres Lig. Men Æreskrandsen bliver sjelden den ulykkelige Kriger tildeel, om den end er nok saa vel fortjent; derfor, da Freden sluttedes, og Slesvig blev det Bytte, som tilbagevandtes, da hedte det, at det var Matrosens Heltemod, vi kunde takke derfor, og Ingen tænkte paa, hvor dyrt Landsoldaten havde kjøbt det med sit Blod.

Dette Aarhundrede tordnedes ind paa Kjøbenhavns Rhed den 2den April af de heltemodige Matroser, der ogsaa som sædvanligt høstede Løn, som forskyldt, medens Aaret 1807 var bestemt til at paaføre Landsoldaten ufortjent Skjændsel, thi at uøvede, tildeels gamle Folk, slæbte sammen fra alle Kanter, slet udrustede, slettere anførte, ikke kunde staae mod Verdens næststørste Anfører, derfor burde Landsoldaten ikke have hørt ilde, men det maatte han alligevel, og fra den Tid blev det alt meer og meer Skik at see med Haan paa Landsoldaten, og det var til

omsonst, at han 1814 viste at han havde Mod til at vove det Yderste for Danmarks Frelse og Ære i Føring mod den grueligste Overmagt, thi han fik ikke Lov til at øve hvad Heltedaad han havde Hjerte til, og da Kieler-Freden skilte Norge fra Danmark, da faldt al Skammen paa Landsoldaten. Og nu veed vi Alle at ligetil 1848 blev Landsoldaten for det Meste betragtet som et Legetøi til Kongens Fornøielse, der duede bedst til at staae Skildvagt og følge Slaver, medens de Danskes Haab endnu bestandig stod til Matroserne, selv efterat Flaaden fjendigen var bleven røvet. Da saa Krigen begyndte ifjor, drog Landsoldaten afsted, som den med Tvang ud-skrevne Bondesøn, medens han maatte høre, at der gik Frivillige ved Siden ad ham, som om man vilde minde ham om, at han gik ikke frivillig, men tvungen som en Træl i Kamp for Fædrelandet. Og naar vi saae denne mis-kjendte, ja forhaanede Landsoldat, da var der intet Spor af at han ikke drog frivillig i Kampen; han vilde denne-gang, som altid tilforn, offre sit Liv for Fædrelandet, skulde han end som sædvanlig slet ingen Æreskrands vinde, skulde end Ingen mindes ham med Tak og skulde ingen Sange gjenlyde til hans Berømmelse, men alle Sange, som Tilfældet har været gjennem Aarhundreder, være indviede til Ære for det „fortladne Hav", som de Danskes eneste Vei til Roes og Magt. Kunde han ikke

undet, saa vilde han døe for det kiære Fædreland, skulde det end være uden Ære og Berømmelse.

Da hørte man fra alle Munde: gid Fjenden vilde møde os tilsøes, da var vi Seiren vis, gid vi ikke skulde stride med Landsoldater, som umulig kan staae, og han drog bort med gode Ønsker, men kun med daarlige Forhaabninger, og alle Hjerter bævede ved Tanken om, hvorledes det vilde gaae ved det første Sammenstød, thi den Tanke var dybt indgroet, at til Lands kunde vi ikke staae. Da kom Budskabet om Landsoldaten, der rigtignok ikke stod ved Bau, men løb, men løb kun for at følge de løbende Tydskere i Hælene, og stille sig selv som et levende Dannevirke mod de tydske Masser. Og da saa Budskabet kom om Helteslaget ved Slesvig, da løb det paa engang over hele Danmark om den tappre Landsoldat, der vilde slaaes for Pigen og sit Land, for Kongen, for gamle Dannebrog og Modersmaal, og han viste snart den 28de Mai og den 5te Juni, at han kunde meer end lade sig overvælde af Overmagten, og havde ikke blot Mod paa at bringe Preusere, Hannoveranere, Meklenborgere, og hvad de hedde Allesammen, til at fægte med Hælene. Ja, han slog et Slag som Thor med sin Hammer, men det gik ham som Thor, man narrede ham Byttet ud af Hænderne; endnu var Timen ikke kommen for den tappre Landsoldat til at vinde det Danske Folks faste Tillid og til at faae Ærekrandsen om sit Hoved.

Vi veed at endnu i dette Foraar sedsagede vi vore stolte Skibe med anderledes Tillid og Fortrøstning end den tappre Landsoldat, og det var derfor ogsaa som et Lyn fra den klare Himmel, da vi hørte Budskabet om Eckernförde-Kampen. Og hvad Indtryk gjorde dette Budskab paa den tappre Landsoldat, som i de Dage stod overfor den overlegne Fjende paa Dyppel-Bjerg? Det var hans Medbeilers Ydmygelse han fik Budskab om, Matrosens Nederlag, der saa ofte havde taget Æreskrandsen, han med sit Blod havde søgt at tilkæmpe sig. Var det Glæde, der rørte sig hos den tappre Landsoldat, da han hørte at Dannebrog var strøget af Danske Sø-Krigere? Nei, det var det ikke! det var en dyb, en inderlig Bedrøvelse, men ogsaa en dobbelt Lyst til at hævne det himmelfaldne Flags Ære, for gammelt og for godt til at trædes under Tydskens Fod. Og Landsoldaten kæmpede som en Helt, paa Dyppel, ved Kolding, ved Aarhuus, og allevegne hvor det blev ham forundt at føre Dannebrog mod Fjenden. Og dog var det bestandig som om det ikke skulde forundes Landsoldaten at vinde Æreskrandsen; med alt sit Heltemod kunde han ikke ret vinde deres Tillid, i hvis Ledebaand han skulde gaae; han maatte see sig indespærret bag Fredericias Volde, see Tydsken kaste Skandser op, saa gruelige, at selv kække Mænd holdt for at derimod var Intet at udrette. Men da Timen kom, da Ærens Krands skulde vindes, da

vovede man den samme Landsoldat, man før ikke havde vovet mod Fjenden, Bryst mod Bryst, som det syntes mod den visse Død, lige mod de gabende Kanonsvælg, mod de bag stærke Volde skjulte Tydskere, og Landsoldaten var ogsaa villig at vinde sin Krands ad den samme Vei. Man siger, der var paakommen ham nogen Forsagthed i de sidste Dage, ikke for Fjendens Mængde, men fordi man havde ingen Tro til ham, men man siger at Natten før den 6te, da saae man gamle Holger Danske vandre op og ned ad Fredericias Gader, og han talte et godt Ord til den tappre Landsoldat: gak Du kun, min Søn, og skjøt kun ikke om Tydskens Skandser; Han, som var mit Skjold i gamle Dage, vil og være dit, og skal det end være saa, da er det Sønnen en Ære at dø for den gamle Moder. Og dermed drog den tappre Landsoldat stille og rolig ud i den dunkle Nat, og ængstelig saae man de mørke Skarer fjerne sig fra Fredericias Volde, til Jorden pludselig rystede af Tydskernes frygtelige Skyden og af ægte danske Hurraraab. Nu, jeg behøver jo ikke at sige Eder, mine Venner, som selv var med, hvorledes I bar Eder ad med at komme over Løbegravene, gjennem Pallisaderne, op paa Skandserne, slaae Tydskere ihjel, tage dem tilfange, jage dem paa Flugt over Stok og Steen uden Hat og Gevær, ikke heller at minde Eder om hvormange Offre det kostede, fra Rye til den ringeste Landsoldat, men den opgaaende Sol saae Eder smykkede

med den Æreskrands, den tappre Landsoldat havde kæmpet for gjennem Aarhundreder, men aldrig vundet, og at I har gjenvundet det Danske Folks Tillid og hjertelige Tak, derom har I alt modtaget mange Vidnesbyrd, modtager ogsaa et idag.'

Det var en Ydmygelse, men ogsaa en Ophøielse, der var tiltænkt det Danske Folk i dette Aar, Ydmygelsen tilfaldt den Danske Matros, Ophøielsen den tappre Landsoldat, saa vender Bladet sig ofte om, men det er dog den Samme, der ydmyger og den Samme, der ophøier. Ja, jeg troer, I har fornummet, at det var vor Herre, som var med Eder ved Fredericia og gjorde det Umulige muligt, og jeg haaber, I vil kunne bære den Ophøielse, der er bleven Eder tildeel af Ham, der vilde, at den tappre Landsoldat dog endelig skulde have sin Paaskjønnelse og vinde sin Æreskrands. Derfor ønsker jeg Eder til Lykke, som var med i denne Kamp eller andetsteds, hvor det gjaldt at offre Liv og Blod for Danmarks Ære, og som sunde og karske kan modtage vor Taksigelse, og med Tak skal vi mindes dem, som vilde have været her idag, om de ikke havde fundet Heltedøden i Kampen for Fædrelandet. „Sit Løfte har han holdt den tappre Landsoldat"! det har I saa ofte sjunget, nu er det opfyldt, det er opfyldt af dem, hvem det forundtes at komme hjem til deres Fader og Moder med Æreskrands, det er opfyldt af dem, hvem det ikke undtes at see dem mere;

dem binder den gamle Moder Ærestrandsen, der ikke skal visne, mens hun er til. Og nu vil jeg kun til Slutning minde Eder om, at lyder Raabet atter til Eder om Kamp for Danmarks Ære, da stole alle danske Piger atter paa Eder, og da er det mit faste Haab, at I vil slaaes som den tappre Landsoldat!

Asa-Maalet og Kæmpe-Visen.

Hvordan skal jeg dig beskrive,
Nordens Høisang, Asamaal,
Som Fugl Phønix kaldt tillive,
Askefødt af Balders Baal?

Kamp ilon for Livets Krone,
Længsel efter evig Fred,
Asamaal! er din Grundtone,
Tvillingfødt af Venlighed!

Skal du Skikkelse paatage,
Staaer for os en Helte-Skjald,
Slaaer Guldharpen Asa-Brage
Tankefuld midt i Valhall!

Alle Guder og Gudinder
Skjænker ham en Hæderskrands,
Som med Balders Baal forbinder
Breidabliks gienfødte Glands *)!

Kæmpevise i det Lave!
Hvad skal du saa lignes ved,
Du, der som en Himmelgave
Faldt til os fra Skyen ned?

Tone din er Sorg med Glæde,
Lavsang est fra Dybet du,
Alt som naar Havfruer kvæde
Midt imellem Smil og Gru!

Skal du størkne for vort Øie,
Seer vi Idun Æble-Diis,
Dalet ned fra Ask den høie,
Som en Drøm fra Paradis **)!

Med Guld-Æblerne i Barmen,
Synker hun i Brages Favn,
Og i Valhall med Livs-Varmen
Raader Bod hun paa alt Savn!

*) Breidablik er Navnet paa Balders guldtakte Borg.

**) Idun med Guldæblerne faldt, efter Edda, pludselig ned fra Asken Ygdrasil og ægtede Brage.

Asamaal og Kæmpevise!
Ja, nu seer jeg hvad I var:
Hjernens As og Hjertets Dise,
Ret et yndigt Ægtepar!

Høit og lavt I sang i Norden,
Holdt som Mand og Kvinde Takt,
Kvad fra Sky og Ryn paa Jorden
Slutted saa hos eder Pagt!

Ædel Kamp og Længsler ømme
Fandt i Nord et husligt Hjem,
Hjernens Syner, Hjertets Drømme
Ligegode var om dem!

Oldtids-Graaden over Balder,
Freia-Graaden længselsfuld,
Giennem Nordens Middelalder
Rulled som en Strøm af Guld!

Men som med Guldæble-Disen,
Der ved Lokes Haand forsvandt*),
Saa det gik med Kæmpevisen,
Iduns Rov blev alt for sandt!

*) Loke forraadte, efter Edda, Idun i Jettevold, og da Guld-Æblerne var borte, blev alle Guder gamle og forældedes.

Og som fordum Aser graaned,
Mjølner blev for tung for Thor,
Saa med Kæmpevisen daaned
Asamaalet i vort Nord!

Frigg i Fensal, Thor i Karmen,
Odin paa sin høie Hest,
Alle mistede Livs-Varmen,
Hel med Spot dem bød tilgiæst!

Thi naar Hjertet meer ei drømmer
Om Fugl Phønix under Lind,
Og ei meer Guld-Taaren strømmer,
Virker Aand kun Hjernespind!

Aand med os, som før med Aser,
Lever kun i Ægteskab,
Hverken Loke eller Kvaser
Kan erstatte Iduns Tab *)!

Om af Kløgt end sprækker Panden,
Vittigheder mylre ud,
Magtesløs er dog Forstanden,
Naar ei Brage har sin Brud!

*) Loke var, efter Edda, den vittigste og Kvaser den lærdeste hos Aserne.

Ja, som med de andre Aser,
Før det ret dem randt i Hu,
Graaned Loke selv og Kvaer,
Saa det gik i Nord endnu.

Tidens Tand og Asers Vrede
Derfor beed paa Loke end,
Ydun maatte han oplede,
Hente Bruden hjem igien!

Efter Eddas Brage-Tale,
Som en Falk han stak i Sky,
Og med Ydun som en Svale
Loke Sommer fløi ad By!

Ja, det gik med Kæmpeven,
Under Nordens Skyer graa,
Alt som med Guldæble-Disen,
Skjult som Jetterov i Braa!

Den forsvandt fra Folkets Tunge,
Den forsvandt fra Skjaldens Bryst,
Da blev Oldinger de Unge,
Da blev Søvnen Folkets Trøst!

Nu dog ud af Glemme-Bogen
Skrives daglig den paany!
Nu dog op af Skamme-Krogen
Løftes den med Lyst i Sky!

End forfulgt af Jette-Kløgten,
Nu som før i Ørne-Ham,
Slipper nok den dog med Frygten,
Faaer nok Jettekløgten Skam!

Ja, skal alting rigtig passe,
Som det skal og som det vil,
Aserne og nu med Thjasse
Drive maae det gamle Spil.

Baalet, som ved Asgaards Porte,
Imens Svalen smutted ind,
Brændte Ørnens Vinger sorte,
Vift nu ad det, Nordenvind!

Rønne-Skiærsild, det er Baalet,
Ørnen sig skal brænde paa *),
Mens igien faaer Asamaalet
Lokker gule for de graa

Ja, alt som ved Iduns Komme
Asgaard blomstred op igien,
Rosen over hver en Blomme
Giør i Nord det samme end!

*) Røn er det samme som „Erfaring“, derfor hedder det,
Røn er Thors Redning!

Asamaalet Kæmpevisen
Kiærlig tage skal i Favn,
Alt som Brage Æble-Disen,
Faaer da Bod for hvert et Savn!

Ungdoms-Liv faaer alle Aser
Nu alt som i Hedenold,
Rigtig lærd da spiller Kvaser
Glat med Jette-Hovder Bold!

Thi naar Hoved nu og Hjerte
Atter dele Seng og Bord,
Vidskab som en Himmel-Kierte
Lyser op det høie Nord!

Asamaal og Kæmpevise
Nu i eder for mig staae
Hjernens As og Hjertets Dise
Under Skyer lyseblaa.

Gid til Fjelds nu, som i Lunde
Gaae som Mand og Kone smukt
Nordens Brage og Idunne,
Med Guld-Harpe og Guld-Frugt!

Gid blandt Folk som mellem Skjalde
Husligt Hjem de faae paany!
Da skal Gjaller-Hornet kalde
Op til Daad hvert Morgengry!

Da skal Valhall og Folkvangen
Leve op som Mark i Vaar,
Rosens-Blommen, Helte-Sangen
Skabe Nordens Gyldenaar!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 24. November. Nr. 46.

Danmark og de europæiske Stormagter.

Hvergang jeg i disse Aar har maattet høre fra øverst til nederst det kiedsommelige Raab paa Stormagterne, at de enten skulde vogte os, eller at vi naturligviis maatte krybe i et Musehul, naar de bare med deres lille Finger truede ad os, da har jeg især forundret mig over den Trældoms-Frygt, der, midt under al vor Pukken paa Frihed, synes at beherske os, uden at vor Ungdoms Løvemod og Heltedaad i Kampen kunde engang hos denne vor kiække Ungdom selv ret overvinde Frygten. Dette er imidlertid noget saa urimeligt og tillige saa beklageligt og saa farligt for vor folkelige Tilværelse, at jeg nødvendig maatte grunde paa, hvad det dog vel kunde være, der saaledes lammede selv modige Sjæle, naar de blot tænkde paa Stormagterne, og jeg fandt da, det maatte komme af, at jo mindre Tro, man har paa Gud i Himmelen, des mere Tro har man paa Guderne hernede og betragter følgelig de saakaldte

Stormagter som Over-Guder, saa at selv om vi Danskere har lidt Tro paa Vorherre, maae vi dog i denne Verdens Anliggender betragte Ham som en Under-Gud, fordi Han kun er Smaafolks Gud, alt efter den gamle Romerske Rang-Forordning, hvori de alle kaldes Smaaguder (dii minorum gentium) som kun dyrkedes af smaa Folkefærd!

See, herom kunde jeg nu meget nemt skrive en lang Præken, men om jeg saa tillige kunde vente at faae den læst og at faae den underskrevet af hele Læseverdenen, som jeg dog ingenlunde kan, da var dermed dog intet vundet for Sagen, thi saalænge Smaafolkene troe paa Stormagterne, maae de skiælve for deres Vrede, og en Tro, som man synes at „have i Hænderne", om det end er en Overtro, den lader mine Fingre nok være at rokke. Jeg har desuden mærket, at Troen paa Stormagterne hernede endogsaa kan holde sig ved Siden ad temmelig god Tro til Vorherre, idet man nemlig forudsætter, det er nu skedt, som den vise Plato spaaede, at i de sidste Tider, naar Verden blev alt for gal, vilde Vorherre trække sig tilbage fra dens Bestyrelse, for at den desfør kunde ødelægge sig selv og give Plads for en bedre Verden, som dog alligevel maatte skabes, før det kunde blive godt igien.

Skulde derfor noget af hvad jeg kan giøre med en Pen, kunne hjelpe lidt til at dæmpe baade Længselen

efter Hjelp fra Stormagterne og Frygten ei blot for deres haarde Hænder men selv for deres sure Miner, da mener jeg, det maatte være den Oplysning, at hvad man nu kalder de fem Stormagter „Over-Haandens fem Fingre“, som jo er Rusland, Østerrig, Preussen, Frankerig og Engeland, det er dog ikke de rette Stormagter i vor Verdensdeel, saa at selv om Vorherre til en Tid kunde og vilde, som jeg dog ikke troer, lade Stormagterne ganske raade dem selv og træde alle Smaafolk paa Nakken, saa blev det dog med en ganske anden Sammensætning og under langt gunstigere Omstændigheder for Danmark, naar vi blot ikke nu lader os lumpe af Holsten-Gottorperne, narre af Preusserne eller kyse af Tyskerne!

Vist nok har det ogsaa sine store Vanskeligheder med denne Oplysning, fordi den slet ikke kan være mathematisk eller arithmetisk (skrylle i Rummet eller glimre i Tallet), men maa være halv historisk og halv prophetisk (blusse op fra Fortiden og kaste Lys paa Fremtiden), og man dog i Læseverdenen snarere gaber over Historien og leer ad Prophetien, end man fæster Lid til den ene og finder Trøst i den anden; men noget maa der immer voves, naar man skal vinde, og vort Norden har fra Arildstid heel og holden selv været saa historisk-prophetisk, at man sagtens maa vove en Snees Forsøg paa at faae Nordboer til igien at betragte Verdens og

Tidens Løb med deres egne Øine, istedenfor iblinde at troe paa Romeres, Tyskeres og Franskmænds Jagttagelser, som naar de er allerbedst, dog kun er saa gode som de paa Vedkommendes Stade og med deres Øine lod sig giøre.

Naar vi nu spørger om Stormagter, skal vi da see paa Staterne eller paa Folkene? dette er det første Spørgsmaal, som jeg vilde bede mine Landsmænd og alle Nordboer tage under egen Overveielse, uden at bryde sig om, hvordan enten Latinere eller Tyskere har besvaret det, thi da begge Dele ligger os nærmere end de nogensinde har ligget dem, saa er der al Rimelighed for, at vi, naar vi ret lukker vore Øine op, ogsaa bedre end de vil kunne see den rette Sammenhæng.

Jeg veed jo nok, at vore sædvanlige Stats-Mænd og Stats-Rets-Lærere vil raabe: Gud bevare's! sik'en Blasfemi! vi veed jo alle, at „Staten" er den store Diana, som vi ikke blot staae os godt ved efter himmelfaldne Mønstre at giøre Billeder af, men som hele Jorderige, med alle dets Folk, Stammer og Tungemaal, skal ære, dyrke, og, naar Statens Vel kræver det, i dybeste Ydmyghed opoffre sig for! Ja, det veed jeg udenad paa mine Fingre, men paa en Tid, da Folk har taget sig den Dristighed at ville see med deres egne Øine hvad der var i eller bag ved alle de Ord-Skyer, som de engang knælede og skiælvede for, da tænker jeg

dog, de mageløs kiække Nordboer og de tillige noget nysigne Danskere vil fatte Mod til at syne den opblæste Ord-Sky om Staten, som et vel usynligt og ubegribeligt, men dog almægtigt og alviist, guddommeligt Væsen, hvorved de da meget snart vil giøre den Opdagelse, at i og for sig selv er Staten ligesom enhver Opstilling eller Indretning og Forretnings-Orden slet ingen Ting, og kan ingen Ting og veed ingen Ting, ja, at den lader sig ikke engang tænke, uden der er noget andet, der vil lade sig opstille og indrette, saa hvad der er ved „Staten“ det er kun, lidt eller meget, hvad der, som Stats-Mænd og Stats-Rets-Lærere, staaer bag ved den, og hvad der, som lydige Undersaatter lader sig beherske og som troskyldige Lærlinger underviise af dem. Staten er altsaa paa ethvert givet Sted kun saa guddommelig som de Stats-Mænd, der indrette og de Stats-Rets-Lærere, som beskrive den, og den har kun saamegen Magt, som Undersaatterne kan bringes til at give den. Heraf følger soleklart, at ligesom der altid har været flere slette end gode Statsmænd og flere daarlige end vise Stats-Rets-Lærere, saaledes har der, ogsaa været langt flere slette end gode Stater, og dernæst, at det umuelig kan være Staterne, der giør Folkene, men maa være Folkene, der giør Staterne store eller smaa, svage eller mægtige.

Derfor lærer Historien os da ogsaa, ikke blot, at der allevegne har været Folk førend der blev Stater, men tillige, at Folkene er langt varigere end Staterne, saa at selv den Stat, der, om ellers nogen, fortjende at kaldes guddommelig (theokratisk), nemlig den Jødiske Stat, har alt været forgaaet et Par Tusindaar, mens Folket dog bestaaer endnu og har ovenikiøbet vist mange flere Penge end selv i Kong Salomons Tid.

Forudsat nu, at mine nordiske Frænder vover at lukke deres Øine op for Stats-Sagen, som Stats-Mændene vil have os til iblinde at troe paa, og at de da strax opdager, at det er ikke Staterne, men Folkene, man maa betragte, naar man vil finde de rette Stormagter, da tør jeg nok haabe, de vil give mig Ret, naar jeg peger paa Europas Kort og siger: der er kun tre virkelige Stormagter i Europa: den vestlige, som bestaaer af de romanske, den østlige, som bestaaer af de slaviske og den midterste, som bestaaer af de gothiske Folke-Stammer, og disse tre Stormagters indbyrdes Forhold beroer aabenbar deels paa den indvortes og udvortes Kraft og Styrke, der er i vedkommende Folkestammer, og deels paa den Grad af Enighed, der findes eller kan ventes hos de tre Stormagter hver især.

Spørge vi nu først om Legems-Styrken hos Enkelt-Mændene, da kan derom vel være deelte Meninger, men ligesom de gothiske Folke-Stammer deri overgaae de

romanske, tør de vel nok holde de slaviske Stangen, og i Henseende til Sjæle=Styrken, da vidner Fortiden, og især de sidste tre Aarhundreder, at de gothiske Stammer har afgjort Overlegenhed, saa at, om end den romanske og den slaviske Stormagt forbandt sig mod den gothiske, turde denne dog vente at faae Overhaand, naar der kun herskede Enighed mellem dens Folkestammer.

Spørger vi nu, hvordan det for Øieblikket staaer sig med Forholdet mellem Europas tre Stormagter og med Enigheden mellem de Folke=Stammer, som udgiøre enhver af Stormagterne, da seer vi strax, at for Øieblikket er der Fred mellem Frankerig, Engeland og Rusland, som staaer i Spidsen for de tre Stormagter, og at ingen af disse tre Stormagts=Hoveder endnu har naaet sit Maal, som maa være at have hele det tilsvarende Legeme til sin Tjeneste, saa der vilde være gode Udsigter til en langvarig Fred, naar der ikke var tre Smaamagter, som Stormagterne har ondt ved at enes om, og naar ikke Tyskerne var saa urimelige Folk at komme tilrette med.

De tre Smaamagter, som allerede har gjort megen Uro i Europa, og vil giøre meer endnu, er nemlig Magyarer eller Ungarer, Græker og Tyrker, der alt i langsommelig Tid har slaaedes om den Olympiske Halvø, og om hele Landet mellem Donau, det Sorte og Adriatiske Hav, men vil nu vanskelig slippe for at

knuses mellem de tre Stormagter, som trænge paa fra alle Sider og vil ventelig snart lade Sværdet skifte det Bytte, de ei kan enes om.

Her støder vi da paa Østerrig, der som et tydsk Rige hører til den gothiske Stormagt, men har alt længe giældt for en egen Stormagt, og stræbt, deels alene og deels i Pagt med Rusland, at undertvinge Tyrkiet og føie saameget som muligt deraf til det magyariske Ungarn, det romanske Lombardi, det slaviske Bøhmen og de andre Skaar Blokke, hvoraf man i Wien med simpel Smede-Konst stræber at danne en mageløs unaturlig Stormagt.

Det viste sig nu vel ifjor, at et Vindpust kunde paa een Dag tilintetgiøre Aarhundreders Slid i denne splitter-gale Retning, men alt hvad man i Wien har lært deraf, synes kun at være det, at de Lænker, hvormed man før forbandt de modsatte Dele, kunde ikke længer holde, saa man maa prøve at stable dem op paa Ambolten for rigtig at sammensmedes og lade det komme derpaa an, hvad der kan holde længst: Blokkene eller Hammeren.

I denne store Smede-Esse er der da Ild nok til at sætte hele Europa i Brand, og Vind fattes ikke, thi deraf er fuldtop i Preussen og hele det nordlige Tydskland.

Preussen, der snart i et Aarhundrede har giældt for en Stormagt, maa nemlig takke Vinden for alt

hvad det er, thi Vindene fra alle Verdens fire Hjørner har sammenblæst dette saakaldte femte Monarki, og Vinden har holdt det vedlige, som man ikke blot seer i Napoleons Tid, da Vinden sprang om, men saae allertydeligst ifjor, da den blev til Hvirvel-Vind og spillede med denne Stormagt som med et Spil Kort.

Endelig har Tyskerne i det hele endnu ikke opgivet det mageløse Konstværk, hvorpaa de ifjor arbeidede sig trætte: af bare Luft at skabe en Stormagt, der ved, som Luften, at udstrække sig baade over Land og Sø, kunde indslutte alle andre saakaldte Stormagter i sig, og skiøndt dette Konstværk naturligviis vil mislykkes ad Aare saavelsom ifjor, saa er dog her saa mange stridbare Kræfter i Bevægelse, at Udsigterne til en almindelig og varig Fred derved kiendelig formørkes.

Tyskerne høre nemlig, som baade deres Tungemaal udsiger og Verdens-Historien stadfæster, til den gothiske Stormagt, og er ret egenlig dens tveeggede Sværd, der har sit mythiske Forvarsel i Sværdet Tirfing, der aldrig kunde blottes uden at blive Mandsbane, men det er gaaet med dette Sværd-Folk, som det tilsidst gaaer med alle staaende Hære, at de rive sig løs og gaaer enten paa Æventyr eller vende deres Vaaben mod hvad de skulde beskytte.

Medens vi derfor høilig maae prise det tyske Sværdslag baade mod Øst og Vest, ligefra Hermans-Slaget

mod Keiseren til Luther-Slaget mod Paven i Rom, hvorved de farligste af alle geistlige og verdslige Tyrannier fik deres Banesaar, da maae vi ligesaa hoilig beklage den tydske Trættekiærhed og Herskesyge, der begge er grændseløse, fordi Hoitydskerne har sat sig i Hovedet, at de har baade Magt og Ret til at beherske alle Folk, Stammer og Tungemaal, med et Jernspir i Skikkelse af en Staalpen, der aldrig opslides, og at deres mageløse Skarpsindighed ligesaavel maa kunne sammenføie, som den kan adskille og opløse alt.

Denne tydske Syge, Herske-Sygen dobbelt op (paa pluddervælsk: i anden Potens) var allerede i Middelalderen til stor Uleilighed, fordi de Tydske Keisere betragtede alle Konger og Fyrster, det være sig romanske, slaviske eller gothiske, som Lehnsmænd af det saakaldte „hellige Romerske Rige“, og betragtede Paven i Rom, den selvgjorte Christi Statholder, omtrent som den tyrkiske Sultan har betragtet sin Mufti, saa den Tydske Keiser, hvor afmægtig han end sædvanlig var midt i selve Tydskland, gjorde dog for ramme Alvor Paastand baade paa det aandelige og det verdslige Over-Herredømme i hele Christenheden, og naar Keiseren selv var en dygtig Høvding, fandt han altid en frygtelig tydsk Krigshær til at gaae i Ilden for hans Keiser-Rettigheder over alle Utydskere!

Hvad der nu i Middel-Alderen mægtig bidrog til at frelse Europa nogenlunde fra det tydske Jernaag, saa det dog kun blev Stumper af den romanske og slaviske Deel, der ei kunde afkaste det, var naturligviis den berømte tydske Splidagtighed, der nødvendig udspringer af den fælles Herskesyge, og den samme Splidagtighed har ikke blot iaar og ifjor, men giennem hele Nyaarstiden mægtig bidraget til at frelse især det lille Danmark, der altid har syndes Tydskerne et ligesaa lækkert som sikkert Bytte; men skiøndt denne tydske Splidagtighed igrunden er uhelbredelig, saa bliver vi dog narrede, hvis vi bygger vor Sikkerhed paa den. Paa den ene Side er nemlig Tydskland saa stort og folkerigt, at en Deel deraf kan giøre os Ulykke nok, og paa den anden Side er Tallet paa Tysklands herskabelige Selvstændigheder alt i dette Aarhundrede svundet ind fra 360 til 36, og kan, som vi har seet ifjor og iaar, meget snart svinde ind til tre, fire, og endelig har den nordtydske Herskesyge, som i alle Maader ligger os nærmest, alt i tre Aarhundreder ad en farlig Omvei kun med alt for meget Held stræbt at bringe os og hele Norden under Jernaaget!

Den nordtydske Herskesyge aabnede sig nemlig ved den saakaldte „Reformation" i det sextende Aarhundrede en ny Løbebane, eller rettere sagt: den skiftede Vaaben og Valplads, overførde Striden om Tydskernes Ret til at beherske Verden paa de saakaldte „aandelige" Ene-

mærker, og gjorde saa at sige Sværdet til en Penne-kniv, der for nordiske Kæmper syndes saa uskyldigt et Vaaben, at de slet ikke tog sig i Agt for det, og er derved kommet i øiensynlig Dødsfare.

Det vilde her føre meget for vidt at oprede Sammenhængen med hele det nordtydske Skrift-Herredømme, ligefra Luthers Bibel til Hegels Fornuftlære, men Sagen er den, at den nordtydske Fornuft, Skrift-Klogskab og Videnskabelighed har forgudet sig selv som en naturlig Treenighed, og krævet en almindelig Tilbedelse, som vel i Sydtydskland fandt tapper Modstand, og har saavel i Frankerig som i Engeland maatte lide stor Bespottelse, men har i de tre nordiske Riger mødt en mageløs Ærefrygt, og i Danmark udøvet et frygteligt Tyranni, saa at hvis Nordtydskerne blot et halvt Aarhundrede endnu kunde indskrænket sig til aandelig at sætte os Kniven paa Struben, da var Hovedet upaatvivlelig gaaet i Løbet. Nordtydskerne med Preusen i Spidsen, indseer det ogsaa allerede nu meget godt, at det var for tidlig de begyndte paa at erobre Danmark med det verdslige Sværd, og selv Holsten-Gottorperne trænger vel kun til een Aareladning endnu, som den ved Frederis, for at finde det samme, og at ville ædelmodig nøies med, ligesom før, at beherske os aandelig, men gaaer vi ind paa det, er vi naturligviis forlorne. Vi har nu seet, at den keiserlige tydske Fornuft, der grundede sit Krav paa

almindeligt Overherredømme paa sin Almagt til at beherske „alle Lidenskaber" selv de Troendes Lidenskab for Himmerig og Folkenes for deres Fædernelaand og Modersmaal, denne keiserlige Fornuft kan ikke engang beherske de Lidenskaber, der ligger den allernærmest, ikke engang beherske den skidneste Egennytte og den latterligste Storagtighed, og kunde selv denne Opdagelse ikke give os Afsky for det Afguderi vi har drevet med de tydske Messe-Kataloger, som den tydske Treenigheds Aabenbarelser, da var der ingen Redning, men er det kun de saakaldte Stormagter, og især Preussen, vi er bange for at faae til Fiender, da behøver vi blot at holde os til den gothiske Stormagts Hoved-Styrke, som aabenbar er Engeland, for ei blot at overvinde Frygten for Preussen, men for at see Preussen beile til vort Venskab.

(Sluttes.)

Til Vælgerne i Præstø Amts fjerde Valgkreds.

Den Maade, hvorpaa jeg ifjor havde den Ære og Glæde at blive hartad eenstemmig valgt lil Rigsdagen, den er mig saa uforglemmelig, at den ikke blot giver

mig Haab om at vælges paany, men gjør mig det ogsaa til en kiær Pligt at stille mig i samme Kreds, naar jeg ikke forud skulde erfare, at Stemningen for mig enten ved Valgkredsens Udvidelse eller ved andre Tilfælde havde mærkelig forandret sig.

Jeg kan vist nok ikke rose mig af at have udrettet stort paa Rigsdagen, enten for By eller Land eller for Riget i det hele, men jeg tør sige, at jeg, uden at smigre for noget Parti, har, som en oplyst Dannemand, bestandig havt fælles Bedste for Øie og bidraget dertil hvad jeg kunde, og jeg tør i denne Henseende beraabe mig paa Rigsdags-Tidenden, som viser, at „Rigsdagsmanden fra Præstø" baade tog levende Deel i alle vigtige Forhandlinger og nød en hæderlig Opmærksomhed.

Hvorvidt jeg, om Valgkredsen fremdeles beærer mig med sin Tillid, vil kunne udrette synderligt ved de forestaaende vigtige Forhandlinger om Gjennemførelsen af den ny Tingenes Orden, det staaer i Guds Haand; men baade har jeg stræbt og vil jeg stræbe at sætte mig levende ind i Alt hvad der angaaer baade Høie og Laves billige Krav, og Folkets og Fædernelandets sande Tarv i det hele, og med Guds Hjelp skal jeg, uden at vige til høire eller venstre, kæmpe ærlig for hvad jeg erkjender at være ret og billigt, klogt og betimeligt, ægte Dansk i alle Maader, som alt maa være, hvad der virkelig skal

tjene til det Danske Riges Ære og Styrke og til det Danske Folks Gavn og Glæde, hvortil Gud give Lykke!

Saaledes anbefaler jeg mig til alle de ærede Vælgeres Opmærksomhed og Velvillie.

Kjøbenhavn, den 7de September 1849.

Nikolai Frederik Severin Grundtvig.

Den nordiske Enighed.

Ved Festen for Oehlenschlæger, den 14. November.

(Som: „Unge Gjenbyrds-Liv i Norden".)

Enigheden i vort Norden
Loke vel har længe spildt,
Haab om den ved Lyn og Torden,
Det var ogsaa alt for vildt;
Men ved Mindekvad af Brage,
Ved Guldstrængens gamle Klang,
Vender Enighed tilbage,
Alt som Vaar ved Fuglesang.

Enighed paa Nordens Tunger
Det er ikke hip som hap,
Men som Vaarens Fugle sjunger
Med sit Næb enhver omkap,
Enes dog om lydt at love
Livets Fryd og Vaarens Glands,
Himlen blaa med grønne Skove,
Engens favre Blomsterkrands.

Enes saa skal Nordens Skjalde,
Saa og Nordens Folkefærd;
Med sit Navn skal hver sig kalde,
Saa det høres fjern og nær,
Enes godt dog om at prise
Alt, hvad Livet blomstrer ved,
Enes altid om at vise
Nordisk Broder-Kiærlighed.

Og som alle Sangens Fugle
Fælles Sag mod Høg og Ørn,
Giør Fostbrødrene i Thule
Fælles Sag mod Ulv og Bjørn,
Fælles Sag med Løvebanner,
Frihedś Sag i ædel Pagt,
Mod al Jorderigs Tyranner,
Vold og Svig i hver en Dragt.

Held os, Venner! Asa-Brage
Slog Guldharpen midt blandt os,
Giør det end paa gamle Dage,
Fimbul-Vinteren til Trods.
Derom skal i Sang og Sage
Ny med Roes gaae op og ned,
Med os klinker Asa-Brage:
Skaal for Nordens Enighed.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 1. December. Nr. 47.

Danmark og de europæiske Stormagter.

(Slutning.)

At nemlig Stor-Britannien verdslig talt er Hovedet for den gothiske Stormagt, det tør selv Tyskerne ikke nægte, og skiøndt de nok, naar de bare havde en Flaade, troe sig istand til i alle Maader at spille Hoved-Rollen, saa kalder de dog paa deres Viis ganske beskeden Tyskland Europas Hjerte, hvorved de vel komme Sandheden saa nær, som Hjertet er Maven, og naar det har syndes os, som om vi dog ikke aandelig kunde finde den gothiske Stormagts Hoved i Engeland og Skotland, men maatte søge det i Nordtyskland, da er det vel ikke saa underligt, men er dog en reen Misforstaaelse. Vil man nemlig sige, at det engelske Hoved, skiøndt verdslig talt mageløs godt, dog aandelig talt har den store Skade at være skilt fra Halsen, ligesom Stor-Britannien er skilt fra Fastlandet, da kan der vel være noget i det, men Mimers Hoved havde fordum samme

Skade, og var desuagtet Odins Orakel, fordi det var saa ypperlig balsameret, at det kunde mæle, og det samme mimerske Efter-Mæle har det engelske Hoved endnu den Dag idag, saa, har vort Norden kun endnu sin gamle Odin, der forstaaer at „tale med Mimers Hoved“, da vil Mimers-Hovedet hos os gienfødes til et Heimdals-Hoved, der kun leer ad det tydske Mande-Hoved, ligesom Nordens Guder altid har leet ad Tydskernes gamle Afguder: Hr. Tydske (Tuisko) og hans Søn Mannus!

Det første Ord, det engelske Mimers-Hoved nu ved denne Leilighed taler, giver os den Aabenbaring, at skiøndt baade Christendommen med Ansgar og Reformationen ved Luther kom nærmest til os fra Nordtydskland, saa var det dog Anglerne, som christnede baade Nordtydskland og hele vort Norden, og lærde baade Nordtydskerne og Nordboerne Skrive-Konsten paa Modersmaalet, og som endelig med Wiklef udklækkede Reformationen, saa den saakaldte protestantiske Christenhed, der omtrent falder sammen med den gothiske Stormagt, har unægtelig historisk sit Hoved i Engeland.

Dog, dette kun i Forbigaaende, thi kan Nordens Aand ikke drive og styrke os Nordboer til, med eller uden engelsk Hjelp, i aandelige Ting at følge vort eget Hjerte og gaae vor egen Vei, da har vi aandelig tabt, hvordan vi end dreier og vender os; men

det forudsat, da har vi i verdslig Henseende Spillet gaaende, naar vi blot vender Tydskland Ryggen og rækker Engeland Haanden, og det saavel i hvad man kalder „politisk“ eller statsmæssig som i enhver anden borgerlig Henseende. Vil Sverrig træde ud af sin bevæbnede og Norge af sin ubevæbnede Neutralitet og følge med os, da skal det være os inderlig kiært, thi vi trænger høilig til et fast Forbund med vore nærmeste Grander, ikke blot ved de altid ventelige tyske Angreb, men især ved Udviklingen af en ægte nordisk Tankegang og Videnskabelighed, men med eller uden Grande-Rigerne, maae vi, om vi er kloge, strax slutte os til Stor-Britannien med Tilbud af al muelig Hjelp, saavidt som Østersøen og Kattegat strækker sig, og med Tilbud af alle muelige Lettelser for den engelske Handel og Skibsfart, naar vi ogsaa maae regne paa tilsvarende Hjelp og Lettelse fra Stor-Britanniens Side.

Om nu Lord Palmerston vilde indlade sig paa et saadant fast Forbund enten med hele vort Norden, eller med det lille Danmark alene, det er vist nok et meget tvivlsomt Spørgsmaal, men det er ikke nær saa vigtigt, som det kan synes, thi netop i Engeland er det soleklart, at Ministre og Parlamenter komme og gaae, men Folket og Folke-Meningen bestaaer, og den engelske Folke-Mening har iaar hardtad hævet sig ligesaa meget om det lille Danmarks Landmagt, som den 1801 hævede sig

om det lille Danmarks Sømagt, og den engelske Folke-Mening om det lille Danmarks Hjelpekilder og deraf flydende Pundsterlings-Vægt og Guld-Værdi er ifjor og iaar steget saa mærkelig, at det engelske Folks Mening om et fast Forbund med det lille Danmark kan slet ikke være tvivlsom, eller ønskes gunstigere end den er!

Vil man nu sige, at der altid for det lille Danmark vilde være noget afhængigt i et saadant Forhold til Stor-Britannien, da er det vist nok meget sandt, men baade smaa og store Folk maae, naar de vil leve godt og virke gavnlig, ligesaavel finde sig i en vis Afhængighed, som Hovedet og alle Lemmer paa et Legeme maae finde sig deri, saa det giælder kun om, at man hænger rigtig sammen med hvad man er afhængig af, saa man beholder al den Selvstændighed, man behøver og kan have Gavn af, og naar vi Danskere stræbe at giøre os saa uafhængige af Tydskland som mueligt, da maa det ingenlunde være for at undgaae al Afhængighed, men kun den Afhængighed, som Erfaring har viist, er uforenelig med vor Selvstændighed og naturlige Udvikling.

Vi maae nemlig betragte Engeland som et rigt Hoved, der klogelig stræber at holde sine Velstands-Kilder aabne, for immer at blive rigere, og vi maae betragte Tydskland, som en skrupsulten Mave, der aldrig kan mættes, og skiøndt Forholdet til begge, som

alle Forhold i denne Verden, har sine Vanskeligheder, saa er her dog ingen Sammenligning i Henseende til Størrelsen, blandt andet fordi vi har umiddelbart Sammenhæng med Tydskland og ei med Engeland, saa med Engeland kan Danmark ikke faae Sammenstød uden ved en Slags Paaseiling, der rimeligviis lader sig undgaae, medens Sammenstødet med Tydskland er uundgaaeligt, naar Danmark vil bestaae. Engelskmanden har desuden hverken den tydske Konstfærdighed til at bygge Luft-Kasteller (philosophiske Systemer) eller Tydskernes aandelige Herskesyge, som staaer fiendtlig især mod det Danske Tungemaal og Nordens Aand, saa ved Forbindelsen med Engeland løber Danmark den mindst mulige, men ved Forbindelsen med Tydskland den størst mulige Fare. Vilde man nu sige, at en vis Forbindelse med Tydskland desuagtet er uundgaaelig, naar vi ikke kan giøre Holsten til et Hav, da seer man let, det var kun et Ordspil, thi eet er en naturlig Sammenhæng, som der ikke blot er imellem Jylland og Tydskland, men ogsaa mellem Dansk og Tysk, som beslægtede Stammer og Tungemaal, hvad end vi giør eller siger, og noget ganske andet er en historisk Forbindelse, et Forbund mellem det Danske og Tydske Rige, den Danske og Tydske Udvikling, som Danmark maa stræbe paa den bedste Maade at undgaae, fordi Tydskheden aabenbar vil opsluge Danskheden og Tydskland i det mindste vil opsluge

Jylland, om de kan, og fordi en sørgelig Erfaring har lært os, at Tyskheden er Danskheden endnu langt farligere end Tyskland er Jylland.

Hoved-Sagen er, at Følelsen heraf, som alle Dannemænd og Dannekvinder har, bliver saa mægtig, at vi baade aandelig og borgerlig, selv med hvad man kalder store Opoffrelser, vil, saavidt muligt, løsrive os fra Tyskland og Tyskheden, thi uden denne Hjertets Magt og Villie er der ikke Redning for det Danske Folk og Rige i nogensomhelst Forbindelse, men mod den Frygt for Stormagterne, som vil kyse os fra hvad vi har Hjertelag, Magt og Villie til, mod den Frygt er der et godt og gyldent Raad i en saa snar og tæt Forbindelse med Engeland som muligt, fordi Stor-Britannien, som staaer i Spidsen for den gothiske Stormagt, allerede i sig selv er en Stormagt, der kun har Frankerig og Rusland til Medbeilere og har netop i Napoleons Tid viist, Det til Nød kunde holde dem begge Stangen! I et fast Forbund med Engeland vil Danmark derfor baade til Jævnshold være sikkret mod Tyskland, saalænge den tyske Flaade ei kan spærre begge vore Have for den engelske, og vi kan saalænge være temmelig vis paa en varig Fred, med mindre der skulde udbryde en Ragnaroks-Kamp mellem Engeland og Rusland, i hvilket Tilfælde Danmark endnu mindre end Sverrig eller Norge, om det end nok saa gierne

vilde, kunde faae Lov til at være hvad man kalder „neutral“ og hvad da vilde være at bære Kappen paa begge Skuldre.

Endelig maa jeg bemærke, at medens Tyskland bestandig maa trænge til Engeland og Norden, vil det eneste rimelige Tilfælde, hvori det fast forbundne Engeland og Norden kan trænge til Tyskland, være det, naar Frankerig og Rusland i Spidsen for den romanske og den slaviske Stormagt vilde stræbe at opsluge eller sønderknuse den mellemliggende gothiske Stormagt, men i dette Tilfælde kan vi jo alle forudsee, at fælles Fare vilde drive alle de gothiske Folkestammer til at giøre fælles Sag, og skulde man da kunne tvivle om nogen, blev det ikke om den tyske, men netop om den engelske, der baade kunde indbilde sig, den laae sikker bag Havet, og har af mange Grunde et betænkeligt romansk Hæld, men just derfor vil det ikke blot være til Danmarks Frelse men til hele Menneske-Livets uberegnelige Vinding, naar Stor-Britannien ved Hjelp af et fast Forbund og en levende Vexelvirkning med vort Norden, hvor baade Angler og Pikter dog oprindelig har hjemme, kan sikkres for den gothiske Side og Sag, hvad i en Lignelse vil være, som om Mimers-Hovedet vorde sammen med Mimers-Kroppen paany, eller at den gamle Mimer gienfødtes i Heimdal med Gjallerhornet!

Kunde nu denne Betragtning af Danmarks Stilling til Europas virkelige Stormagter bidrage en lille Smule til at dæmpe Trældoms-Frygten for Preussen og alle de Stater, der for Øieblikket har betydelig større Indtægter og Udskrivninger end vi, og til at vække eller nære Ønsket om en sand Omvendelse fra det tyranniske og grændseløs begiærlige Tydskland til det frisindede og med sig selv veltilfredse Engeland, da vilde det følgelig glæde mig, men er det formeget sagt, da vil jeg dog ogsaa indtil videre lade mig nøie, naar kun „Danskerens" Læsere heraf seer, at jeg er ikke mere letsindig og tankeløs end andre Skrivere, fordi jeg raader Danmark til paa den ene Side at nøies med sit eget, som det eneste, man igrunden har Gavn af og i Længden kan vente at beholde, og paa den anden Side at tage sig det meget lettere end hidtil med Krumningerne for de saakaldte Stormagter, der er „som Græsset paa Marken, der idag staaer og imorgen kastes i Ovnen". Jeg veed meget godt, at man maa see ved de Lys, som „nu brænder", om man end forudseer, de vil snart slukkes, og at, naar vi har Kniven paa Struben, er det kun en daarlig Trøst, at Morderen vil blive hængt en af Dagene, saa at hvis den saakaldte tydske Rigsmagt virkelig ifjor eller iaar havde ladet os føle, at vi var en Afmagt mod den, da vilde jeg ogsaa raade, vist nok ikke til et Forbund med Preussen eller Tydskland, som var Faarets med Ulven,

men til at slippe hvad vi ikke kunde holde, enten det saa var det hele eller det halve Sønder=Jylland; men da jeg har seet det modsatte, ja, da selv Preuserne har seet, at de i Danmark havde med en Magt at giøre, som de ikke kunde tilintetgiøre, og da jeg er vis paa, Preuserne vilde have faaet at føle, at liden Tue vælter store Læs, hvis vi ikke havde været saa urimelig bange for at ærgre Holstenerne og mishage Stormagterne, see, nu maa jeg nødvendig fraraade alt hvad der kan giøre mindste Skaar i Danmarks Arvelod og Danmarks Ære, men tilraade alt hvad der kan vise Danskhedens dybe Ædelmodighed, Danmarks lønlige Kraft og aabenbare Lykke!

Jeg kiender Nok til Verdens=Historien fra Arildstid for at vide, at det er et verdenshistorisk Vidunder, naar Danmark og Danskheden gaaer forklarede ud af den Skiærsild, der synes at maatte opløse Riget og fortære Folket, og truer aabenbar endnu med begge Dele; men jeg kiender ogsaa Nok til Danmarks mageløse Historie for at vide, at „deiligst Vang og Vænge, lukt med Bølgen blaa“ var fra Arildstid Skuepladsen for saadanne Vidundere, saa Danmarks Navn vilde for længe siden været glemt og vort deilige Modersmaal udslettet af de Levendes Land, dersom ikke det lille Danske Folk havde boet i „den Høiestes Skjul“ og fundet Nattely i „den Almægtiges Skygge“, og derfor

bæver jeg hverken for de blot saakaldte eller selv for de virkelige Stormagter i vor Verdens-Deel, men finder tvertimod i Engelands, Ruslands og Frankerigs vist nok meget lunkne, men derfor ikke mindre mærkværdige Medlidenhed et verdenshistorisk Pant paa, at Danmark har slet intet at frygte af det splidagtige Tyskland, naar kun Danskheden hos os kan fatte Mod til at smile ad alle vore kiedsommelige „Hjemtyskeres“ Spaadomme om al den sorte Armod og det bundløse Barbari, vi maae nedsynke i, hvis vi giør Tysken saa vred, at han vender os Ryggen og slaaer Haanden af os! Ja, det er min fulde Overbeviisning, at da Tiden har viist, vi kan meget godt baade legemlig og aandelig slaae fra os, nu er igrunden vor eneste Fare den, halvveis at troe paa de halvtyske og halvdanske „de gebrokne“ Ulykkes-Fugle, skiøndt deres Spaadomme er allesammen ligesaa lustige og latterlige, som den, vi veed, gik ifjor for et Evangelium i Altona, at naar vi blot i et halvt Aar hverken fik holstensk Sild, holstensk Smør eller holstensk Kiød, da maatte vi naturligviis fremfor alt i Kiøbenhavn æde vort Brød bart, og naar vi heller ikke fik holstenske Penge til at kiøbe det for, sulte som Hunde!

Folkeligheden og den fremmede Dannelse.

„Hver Fugl synger med sit Næb“ det er et gammelt Ord baade paa Dansk og Tydsk, og det giælder ligesaavel om Folkene som om Skjaldene, der er de egenlige Folke-Fugle, saa et Folk, der vil efterabe et andet, bliver altid flaut og kiedsommeligt, skiøndt der er mange Grader i Latterligheden, saa den er kun paa sit Høieste, naar Engelskmænd vil spille Franskmænd, og naar Danskeren vil spille Tydsker!

Dette er en Hverdags-Sandhed, som ingen let drister sig til at modsige, men ved Hjelp af det nuom-stunder meget grødefulde Haarkløveri tænker man sædvanlig at kunne sløve Sandhedens Brodd ved at giøre opmærksom paa den himmelvide Forskiel, der skal være mellem den Efterabelse, man naturligviis dybt foragter og den Efterligning, man med Rette forguder, og man mener i denne Henseende at kunne binde Munden paa os Drømmere om herskende Folkelighed og Folke-Dannelse, ved at spørge, hvad der vilde blive af Eskimoer, Irokeser og Hottentotter, dersom de ikke vilde efterligne fremmede Folk, og hvad der vilde blevet af os med vore raa Flintesteens-Vaaben, raa Skindpeltse og aller-raaeste valhalliske Flæske-Skinker, dersom vi ikke havde fundet os i at efterligne de Fremmede og da allernærmest, baade først og sidst, Tyskerne?

Hermed gior man nu vist nok ikke nogen sagkyndig Historiker og allermindst en dansk-nordisk Sagamand forlegen for Svar, men han kommer dog meget let i Forlegenhed med sit Svar, fordi det gaaer ligesom med Peer Degns "nomen, pronomen, verbum, participium", at alle mærker, der spilles noget ud som Trumf, men kun meget faa kiender det Slags Kort, saa de kan see, det er hvad man i Kortenspil kalder „Skit“!

Begynder man nemlig med at fortælle, hvad Eskimoer, Irokeser og Hottentotter hidtil har vundet ved at efterabe eller efterligne Europæerne, da taler man om Noget, som hardtad Ingen veed, saa den enes „Ja“ er ligesaa godt, som den andens „Nei“, og da alle Folk ønsker, det stod i deres Magt at blive ligesom at giøre alt hvad de vilde, saa troer de helst den, der paastaaer, at det er allerede i en høi Grad beviist, saavel ved Eskimoers, Irokesers og Hottentotters Dannelse, skiøndt den endnu er i sin Barndom, som ved Grækernes Efterligning af Ægypterne, Romernes af Grækerne, al Verdens af Romerne, og allerklarest ved de pilraa, blodtørstige Old-Skandinavers Efterligning af de ligesaa humane som høitalende, ligesaa videnskabelige som fingernemme Tyskere, saa selv Danskere ved Hjelp af tydske Bøger kan lære al Verdens Viisdom og Tungemaal udenad, og maaskee, naar de gaaer lidt

dybere i den rene Tænknings Kategorier og Antinomier, endogsaa komme „ud over Hegel“!

Det nytter derfor kun meget lidt, om Sagamanden med al muelig Sagkyndighed, Flid og Klarhed udvikler, at hvad Græker og Romere blev, som er værdt at tale om, det blev de ingenlunde ved slavisk Efterligning af andre, men ved fri Udvikling af deres egne Kræfter i et Øiemed, der huede dem, og ved en ligesaa fri Benyttelse af hvad de enten tog fra andre eller dog saae hos dem, og at ligedan er det med alt hvad vi Nordboer og andre nærværende Folk er blevet til meer end andres Abekatte; thi sædvanlig enten kiender Efterligningens Forgudere slet ikke den virkelige Udviklings-Gang hos Folkene, eller de sætter kun Priis paa Vexel-Drift, Handværker, lærde Skoler, og især paa lækkre Maaltider, kiønne Klæder, pæne Manerer, rask Befordring og glimrende Stillinger, som unægtelig har forplantet sig fra det ene Folk til det andet, og vilde endnu for en stor Deel fattes hos os, hvis vi ikke meget for tidlig havde faaet Kokke og Skrædere, Kudske, Dandsemestere og Luftspringere fra Frankerig og Tyskland! Desuden behøver man, ved alt hvad vi fortæller om Græker, Romere og andre fremmede Folk, kun at bemærke med en vigtig Mine, at det var en „ganske anden Sag“ med dem, de var enten særdeles begavede eller meget flittige, eller meget store, eller meget lykkelige

Folk, saa det passer ikke paa os, som er ingen af Delene; thi see, da finder Mængden, at det er tildels meget sandt, da vi jo hverken er Græker eller Romere eller Franskmænd, deels ogsaa meget beskedent, hvad der især klæder os som Smaafolk udmærket godt, og endelig, at Udsigten til uden alt for megen Umage og alt for svært Hovedbrud, blot ved Efterligning, lidt efter lidt, endogsaa at komme „ud over" hvad man seer „op til" som til Soel og Maane og alle Stjerner, det er saa høi og smilende en Udsigt, at blot „Ideen" er alle Skolepengene, og selv alle „Grødhovederne" og alle „Hundsvotterne" som man faaer til Giengiæld, ærlig værd!

Giver nu Sagamanden sig endelig til at fortælle, efter Nordens Myther og Oldsagn, hvilke vældige Kæmper vore Forfædre har været ligesaavel i Aand som i Arme, og lægger sit Skiøn til, om hvad der nu vilde være blevet af os, dersom Nordboen havde udviklet sig frit i sin naturlige Retning, see, da har Efterligningens Forgudere igien hele Fordelen, thi deels kiender de, som har havt nok at giøre med alt de Fremmedes, som skal efterlignes, sædvanlig lidt eller intet til vort eget, og deels er de visse paa Mængdens Uvidenhed heri, saa de kan dristig kalde Fortællingen en „Fabel" og Skiønnet „Snak" eller „Bræwl" eller, naar de vil være meget artige „poetisk Sværmeri", uden derved hos Mængden

at vække mindste Tvivl enten om deres Dannelses Ægthed eller om den dybe Indsigt, de, ved stadig Efterligning, især af de videnskabelige Tyskere, har erhvervet sig i alle guddommelige og menneskelige Ting, selv i dem, de fripostig bekiender, de hverken kiender eller nogensinde vil spilde deres Tid og fordærve deres Smag paa at kiende, som det jo er vitterligt nok, man maa for at blive fortrolig bekiendt med Nordens raa Afguderi og grove Kæmpeliv!

See, derfor vil jeg, i det mindste idag, slet ikke giøre andet end fortælle „Danskerens" Læsere en lille Fabel, som faldt mig ind imorges, og som altsaa, med den barnlige Uskyldighed, de Lærde altid har indrømmet Fabelen, forbinder den Dyd ei at være gammel.

„Det var en deilig Sommermorgen, Nattergalen slog endnu, og alle Fuglene begyndte at kviddre hver med sit Næb, da saae man pludselig en deilig spraglet Papegøie med et høirødt Hoved flyve ud fra et Skovhus, hvor den ellers sad i Bur, og hørde den uophørlig skratte „Poppedreng er kiøn, Poppedreng har Dannelse, siig ligesom jeg siger"! Der blev nu en Beundring og en Hurlumhei i hele Skoven, saa det var forskrækkeligt: Nattergalen tav paa Timen og skjulde sig i en Ellekrunte, selv Hunnerne fløi af Æggene, saa de blev kolde, og snart saae man en uhyre stor Skole med indbyrdes Undervisning, hvor Stæren, Ravnen og Skaden kappedes

om at lære alle Fugle, og især Ungerne, hvad de gesvindt havde lært „Poppedreng er kiøn, Poppedreng har Dannelse, skig ligesom jeg siger"! og det løierligste var, at man godt kunde see paa dem, de virkelig selv troede, at de havde faaet Dannelse og var blevet deilig sprogløde Papegøier, blot ved at snakke Papegøien efter Munden. Imidlertid kom Manden fra Skovhuset, lo ad dem, tog sin Papegøie og forstyrrede derved, som vel var baade for Æg og Unger og de gamle Fugle, hele det storartede Skuespil!"

Lærdommen, haaber jeg, Tiden snart vil give meget bedre end jeg kan, naar den gamle Mand fra Skovhuset, som naturligviis er „Historiens Aand" kommer paa Benene!

Bestillinger paa „**Danskeren**" modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. **Posthuse**, samt hos Bogtrykker **Qvist**, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansk eren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 8. December. Nr. 48.

Hvem har dog igrunden Ret: Danskerne eller Holsten-Gottorperne?

Man har nylig ladt os Danske Præster høre, at det var uforsvarligt af os at tie, mens Hr. Nielsen i Slesvig og med ham mange høitydske Præster for plattydske og tildeels for danske Menigheder skriger i vilden Sky paa deres gode Ret til at giøre Oprør, som Vorherre endelig maa tage sig af, da det nu lader til, at Kongen af Preusen ikke længer vil, og er soleklart at den hensovede Rigs-Forstander ikke længer kan. Jeg vil imidlertid baade ønske og haabe, at de Danske Præster er enten for kloge, for magelige eller for blye til at holde en Straffe-Præken for en Flok høitydske Præster, der, selv naar de, som han i Adelby, er Præster for lutter danske Folk, sætter en Ære i ikke at forstaae Dansk; thi deels er ingen Straffe-Prækener vissere spildte end de der holdes for Præster, om det saa var af Grev Eulenburg

eller Kongen af Preussen selv, og deels er Folk vant til at tænke, „det gaaer ikke saa haardt til, som Præsten præker“, saa, skal de høitydske Præster i Sønder-Jylland vises til Rette, som jeg inderlig ønsker, de maatte, da maae de vises baade ned ad Prækestolen og ud ad Kirken.

Derimod har Danske Præster vist nok nærmest Kald til, hver i sin Kreds, efter Evne at modarbeide den „Forvirring i Begreberne om Ret og Uret“, som de høitydske Præster i Sønder-Jylland vist nok ikke har skabt, men stræber dog af al Magt at opholde og benytte, og dette Kald vil jeg da ogsaa her stræbe at røgte, ved, det bedste jeg kan, at oprede den temmelig indviklede Rets-Sag mellem Holsten-Gottorperne og os.

Det er imidlertid intet Indlæg jeg her vil skrive, thi af dem er der skrevet meer end nok, og det er netop med dem man har indviklet Sagen, i det man, efter Sagfører-Moralen, gjorde sig det til Pligt ikke blot at anføre alt muligt til Bestyrkelse af sin Sides fulde Ret i alle Maader, men ogsaa at benægte, afkræfte eller fortie alt, hvad der kunde tale for Modparten, men jeg vil skrive en Dom-Slutning, der staaer eller falder med sine Grunde, da jeg ingen Magt har til at sætte den i Kraft, saa den giør i det mindste ingen Skade og kan dog mulig giøre lidt Gavn, vel ikke hos de høitydske Præster, der har deres egne Grunde til ikke at bryde sig om

Dansferens, men dog hos rimelige Danske Læsere, saa de baade lod de Krav falde, der ikke virkelig staae paa Rettens Grund og lagde paa Hjerte, at et magert Forlig er bedre end en feed Proces!

Uagtet det nu kan falde mig vanskeligt nok at være upartisk, saa maa jeg dog vide, at hvad der altid er en Dommers første Pligt: at dømme uden Bild og Venskab, det er aldeles nødvendigt, naar man uden alt Rygstød af den „udøvende Magt“ vil sætte sig selv til Dommer og dermed udrette andet end giøre sig latterlig.

„Retten giver os alle Nok“, det raaber de paa begge Sider saa høit, at man maatte falde i Forundring, dersom man ikke vidste, at naar man nuomstunder taler om Ret og Uret, uden derved at mene Afgiørelsen ved en nyfældt Hoiesterets-Dom, da er det sædvanlig kun et Mundhæl, man ikke tænker andet ved, end at man naturligviis selv vil have Ret og er da nødt til at give sine Modstandere Uret, skiøndt man ellers naturligviis af Humanitet gierne indrømmede, at Modstanderen havde ogsaa Ret og var meget tilbøielig til at følge Herman von Bremenfelds kiærlige Raad „gaaer hen og forliges, I Skabhalse! I har Ret begge To“.

Dette, at man er vant til hver evige Dag uden al Betænkning at snakke om Ret og Uret frem og tilbage, og i Henseende til alle blot aandelige og evige Ting at jaske dem sammen, og den Omstændighed, at al

virkelig Ret og Uret dog paa det skarpeste bestrider og udelukker hinanden, ligesom deres kiære Forældre: Sandhed og Løgn, Ærlighed og Falskhed, dette forklarer som saa meget andet, saa ogsaa Danskernes og Holsten-Gottorpernes haardnakkede Paastand at de paa begge Sider har Ret, fuldkommen Ret, saa at, naar de blot maatte nyde deres Ret, var de overflødig lykkelige, og naar de kan være tilbøielige til at slaae lidt af, da er det ene af den christne Kiærlighed og Forsonlighed, der aldrig noget Øieblik forlader dem, ikke engang naar Krudtdampen formørker alle deres Dyder undtagen deres strænge Retsfølelse, der naturligviis giør dem til uovervindelige Helte, da den, selv naar de maae fægte med Hælene, skiænker dem en „moralsk Seier“ som ingen kan tage fra dem!

Trætten, saaledes ført, seer man imidlertid let, er et uendeligt Kiævleri, som var ærgerligt nok, da man ikke gjorde andet end trættedes, men er nu, da man alt imellem slaaes, saa det knager efter, ventelig efter Ordsproget: slaaes! saa har I noget at skiændes om, er nu uhyre latterligt og i Længden utaaleligt; thi naar man slaaes om en Ting, da erklærer man jo derved, at man ikke længer vil trættes om den, men vise, man har i alt Fald den Stærkeres Ret, og der ligger saaledes virkelig noget grusomt i, naar vi har giennemprygler vor Modstander, da at forlange, han paa Grund

deraf skal indsee, hvad han ikke før indsaae, at vi har Ret.

Vil vi derfor være billige, ja, er vi kloge, da maa det slet ikke være vore Modstanderes, men vore egne Begreber om Ret og Uret, vi benytter Vaaben=Stilstanden til at drøfte, for at blive enige med os selv om, hvorvidt vi har Ret og hvorvidt det er raadeligt, da Fienden ikke vil give os Ret, endnu længer med Hænderne at ville vise, vi har Magt til at tage hvad vi har Ret til at kræve!

Her skulde vi nu slet ikke, paa fin Tydsk, fordybe os i Grublerier om Rets=Begrebet i og for sig selv, men holde os til det foreliggende Spørgsmaal om Retten til Hertugdømmerne Slesvig og Holsten, men vil vi være billige og er vi kloge, da hænger vi os heller ikke med Juristerne enten i Romer=Retten eller i vore egne Fortolkninger af hver Tøddel i et gammelt Brevskab, men holder os til den jævne Slutning, at hvad der er Ret eller Uret mellem Mand og Mand, selv om den ene er en Dansker og den anden en Holstener, Preusser eller Bairer, det er ogsaa Ret eller Uret mellem Dansteren og Holsteneren og mellem Dansken og Tydsken i det Hele.

Nu veed vi jo, det har altid været Ret mellem Mand og Mand at lade hver beholde sit, og at man i Henseende til Jord og alle faste Eiendomme har fulgt

den Regel, at hvad nogen i Mands Minde upaatalt har havt i Besiddelse, det har han Hævd paa og Ret til, men at man taber aldrig sin Eiendoms-Ret ved Laan eller Leie, om man end derved for en Tid kommer til at undvære al Nytte af Eiendommen og løber Fare for reent at miste den.

Anvender vi nu dette paa Hertugdømmet Slesvig eller Sønder-Jylland, da maae selv Modstanderne indrømme, at Danskerne har været i Besiddelse deraf fra umindelige Tider, og har aldrig givet Afkald derpaa, skiøndt de længe har laant og leiet det ud (forlenet det) til Greverne af Holsten, og har fundet sig i, at Holstenerne selv efter Leietidens Udløb blev ved at skumme Fløden deraf. Den eneste Indvending Holstenerne kan giøre og har gjort mod Danmarks Ret til Slesvig, er da Kong Christian den Førstes Løfte paa at Slesvig og Holsten skulde blive sammen udeelt, men uden her at indlade os paa, hvordan det Løfte var meent, skal vi indskrænke os til den urokkelige Paastand, at hvad Christian den Første lovede, ikke som Konge af Danmark med Rigs-Raadets vitterlige Samtykke, men paa sin egen Haand som Grev Christian af Oldenborg, det maae Holstenerne trættes med ham selv eller med hans Skygge om, og det kan umuelig svække Danmarks Ret til Slesvig eller binde nogen Ætmand af Christian den Første, som Konge af Danmark, da han, hvad

Frederik den Syvende ogsaa udtrykkelig har erklæret, selv om han nok saa gierne vilde, ei har mindste Ret til at bortgive lidt eller meget af Danmarks Rige. Om derfor end Holstenerne erklærede, at naar de maatte beholde Slesvig, da vilde de for evig staae Last og Brast med Danmark, da erhvervede de dog dermed ikke mindste Ret til Besiddelsen af hvad der aldrig var deres, men gjorde kun som Kiøbere et Bud paa Slesvig, som det maatte staae Danmark frit for at antage eller forkaste.

Det Danske Folk og Rige har da bestemt Eiendoms-Ret til Hertugdømmet Slesvig eller Sønder-Jylland og da det aldrig har været udlaant eller udleiet (forlenet) enten til Holsten eller Tyskland, men kun til uddøde Herre-Slægter, maa det ansees for hjemfaldet til den Danske Krone, da Kongen af Danmark, Christian den Første, tog det i Besiddelse, uden at det giør nogen Rets-Forskiel, hvordan Christian den Første eller det Slesvig-Holstenske Ridderskab betragtede Sagen, eller hvordan Kongerne af Danmark siden har bestyret Slesvig eller ladet det bestyre, thi om Danmark end derved for bestandig havde mistet Slesvig, saa havde Det dog ikke derved paa mindste Maade tabt Retten dertil.

Vil man nu sige, at det i Rigs-Forhold er en meget ufrugtbar Undersøgelse, hvad et Rige har Ret til, naar Det dog fattes Magt til at tage eller forsvare det, da er det forsaavidt ganske rigtigt, som det under

et Slagsmaal, stort eller lille, er aldeles frugtesløst, altsaa urimeligt at beraabe sig paa Retten til hvad man slaaes om, men dersom der er en „Almagt“ som ynder Ret og hader Uret, da er det ingenlunde urimeligt og vil heller ikke blive frugtesløst at indskrænke sine Fordringer til sine rette Enemærker, saa naar vi ikke tænker paa at slaae Fienden eller at indtage Slesvig med Beviserne paa vor Ret til Landet, men tager det kun til Eftertanke for selv at styrke os til Kampen og for at turde giøre Regning paa Almagtens Bistand, da er det meget klogt og vil vist bære gode Frugter, naar vi retter os efter Sandheden.

Om vi nu vil det, om vi vil nøies med vor Ret, eller om vi kun siger „Retten giver os alle Rok“ ligesom Mølleren, da han toldede med Drøfttruget, det viser sig strax, naar Talen bliver om Hertugdømmet Holsten, thi vel har det Hele i 80 Aar og endeel deraf i 400 Aar, havt Fyrste tilfælles med Danmark og Slesvig, men det har været alle vitterligt, at ligesom det er et tydsk Keiserbrev, der har ophøiet Grevskabet Holsten til et Hertugdom, saaledes har fra umindelige Tider baade det egenlige Holsten, Stormarn og Ditmarsken, været laant og leiet ud (forlenet) af det Stortydske eller hellige Romerske Rige, ligesaavel til Christian den Første og hans Ætmænd, som før til Greverne af Schauenburg og Ærkebisperne af Bremen, og vel tiltog Danmark sig

Ret til Holsten (1806), da det hellige Romerske Rige var opløst; men det var aabenbar en Selvtægt, hvorved Danmark blot kunde beraabe sig paa den saakaldte „Stærkeres Ret", eller Krigs=Retten, der trodser Rets=Begrebet.

Det er nemlig ingenlunde med et befolket Land, der bliver herreløst, som med et Stykke Jord, der mister sin Eiermand, og bliver Gribsgods, thi Befolkningen er ethvert Lands naturlige Herskab, og naar derfor det historiske Herskab ophører, som Landet, det vil sige: Befolkningen har undergivet sig, da indtræder Befolkningen i sine naturlige Rettigheder, og maa selv raade for, om den vil have et nyt Herskab, og da hvilket, saa fra 1806 til 1815 hørde Holsten kun til Danmark som en Erobring, man lister sig til at giøre, mens Indbyggerne sover og Naboerne har andet at giøre, eller har deres Grunde til at lukke Øinene. Hvad enten nu imidlertid Kongen af Danmark ved at tilegne sig Holsten kun havde fulgt de andre tydske Fyrsters Exempel, fordi han syndes, der var intet andet at giøre, eller han lod sig kyse til at opgive Erobringen, saa aftraadte han den dog 1815 til det „Tydske Forbund" der skulde være en Slags Fornyelse af den Tydske Rigs=Magt, og indtraadte for Holsten i et lignende Forhold til den, som før til Keiseren og Rigsdagen.

Strængt talt, kan man nu vel ikke sige, at det gamle Lehns-Forhold herved fornyedes, thi dertil havde hørt Holstenernes Samtykke, men da de ingen Indvendinger gjorde mod „det Tydske Forbunds“ Ret til at være Tydsk Rigs-Magt, kunde de heller ikke med Rette giøre nogen mod Forbundets Bevilling til Kongen af Danmark, som forsaavidt paany fik Ret til Hertugdømmet. Hvorvidt derimod denne Ret gik for Fremtiden, det var et stort Spørgsmaal, og medens den Holstenske Hertug kunde paastaae samme Ret for sine Arvinger, som andre Tydske Fyrster for deres, saa kunde Holstenerne dog ogsaa med Rette kræve ei uden deres Samtykke at underkastes en fremmed Arvelov, og, da der hverken var noget Rige, hvortil Lehnet kunde hjemfalde eller nogen Rigs-Ret til at afgiøre fyrstelige Arve-Spørgsmaal, saa kunde Holstenerne kræve væsenlig Deel i Afgiørelsen.

Saaledes stod Rets-Sagen mellem Danmark og Holsten ved forrige Aars Begyndelse, og de følgende Begivenheder kan heri ikke have gjort videre Forandring, end at Danmark har vundet utvivlsomt Rets-Krav paa Godtgiørelse for den i alle Maader kostbare Krig, som Holstenerne uden al skiellig Grund og paa en forræderisk Maade har aftvunget os.

Da nemlig Holstenerne selv erkiendte den tydske National-Forsamling og Centralmagt i Frankfurt for deres Overherskab, og Kongen af Danmark godvillig

overlod det til Samme at afgiøre Hertugdømmet Holstens fremtidige Stilling, saa var det aabenbar ene og alene Holstenernes grundløse Krav paa Eiendoms-Ret til Hertugdømmet Slesvig eller Sønder-Jylland, understøttet af fremmede Magter, der nødte Danmark til at drage Sværdet ikke blot for sin soleklare Ret, men for sin Tilværelse, som et frit Kongerige og en selvstændig Magt.

Da nu Godtgiørelsen er uberegnelig for en Krig, der ikke blot har kostet mange Penge, men meget Blod og mange Taarer, ikke blot har kostet meget og kan komme til at koste meget mere, men har sat hele Rigets og Folkets Tilværelse i øiensynlig Fare, saa er det intet Under, om Danmark synes, Det kunde ikke have mindre i Godtgiørelse end hele Holsten, men ved at giøre en saadan Paastand, maae vi vide, at vi forlader den fredelige Folke-Rets Enemærker og træder ind paa Krigs-Rettens slibrige Grund, det er: paa Valpladsen, og om vi nu end kunde have en Slags Ret til at overfare Holsten med Ild og Sværd og, til Rigets Sikkerhed for Fremtiden, ei blot giøre Landet skatskyldigt, men lægge Indbyggerne under Aaget, saa maatte vi dog først, som kloge Folk, betænke, om vi rimeligviis har Magt dertil, da Holstenerne ikke, som Magyarerne, staaer ene i Verden, men hænger sammen med hele det Tyske

Folkefærd, der har taget virksom Deel i den nærværende Krig!

Allerede denne Betænkelighed er stor nok til at burde afholde os fra at spænde Buen saa høit, og dog er der en anden endnu større Betænkelighed, som opkommer, naar vi betragte Danmark fra sin paa een Gang svageste og stærkeste Side, som er Hjertets; thi da forudseer vi, at om Danmark end fik Hals og Haand over Holsten, kunde og vilde Det dog ikke bruge sin Overmagt, som den maatte bruges for at sikkre det Danske Folk og Rige mod det holstenske Fiendskab, der under Dansk Herskab maatte blive rasende.

Hvor uberegnelig derfor end vor Skade kan være, maae vi for vor egen Skyld indskrænke vort Krav paa Godtgiørelse til hvad vi med nogen Rimelighed kan vente, og hvad der ei bringer nye Ulykker med sig, og selv denne Godtgiørelse burde vi heller opgive end for muelig at tiltvinge os den, fortsætte en Krig, der stedse kræver nye Offere, som tildels er uerstattelige og sætter bestandig Riget i Fare for at gaae under.

Den Godtgiørelse fra Holsten som Danmark med nogen Rimelighed kan vente, er nemlig en Godtgiørelse i Penge og hvor retmæssigt Krav vi end har derpaa og hvor høit vi end, med vor svære Giæld, som vi under Krigen daglig forøge, kan trænge dertil, saa vilde vi dog aabenbar ved at føre Krig blot for Pengenes

Skyld, hvad jo er dumt: sætte Riget paa Spil og hvad jo er grueligt, sælge vort eget Hierteblod for Penge, og saa endda ovenikiøbet giøre en Daler i tre Mark, thi jo længere Krigen varede, desmere satte vi til og desmindre var Holstenerne istand til at udrede.

Saaledes staaer da virkelig Sagen, at til Hertugdømmet Sønder-Jylland har det Danske Folk Eiendoms-Ret, uden Hensyn paa, hvad Sindelag Indbyggerne har og hvad Sprog, de taler, men til Hertugdømmet Holsten har det Danske Folk slet ingen Ret og den nærværende Konge af Danmark kun en meget vaklende Lehns-Ret, og det kun som tysk Hertug, saa naar Kongen vil Danmark vel, kan han aldrig godvillig opgive et Fodsbred af Sønder-Jylland, men maa være villig til, for Freds Skyld, at opgive sin Ret til Holsten og, naar Danmarks Ret til Godtgiørelse ei kan hævdes uden ved Krig, da heller frafalde den.

Holstenerne derimod havde vel baade i Frederik den Sjettes og Christian den Ottendes Tid og selv i Frederik den Syvendes første Dage Ret til at beklage sig over alt hvad der uden deres Samtykke erklæredes om Hertugdømmet Holsten som en Deel af det Danske Monarki og om Arvefølgen deri, og her, hvor Talen slet ikke kan være om Kirke-Retten, men kun om Folke-Retten, maae vi indrømme, at naar man med Magt vilde have indlemmet Holsten i det Danske Monarki eller ogsaa kun

paatvunget Hertugdømmet Dansk Arvefølge, da havde de havt Ret til, paa egen Fare at giøre Modstand; men da Kong Frederik den Syvende frafaldt alt Krav paa Tvangs-Ret i denne Henseende, og Holstenerne aldrig havde havt mindste Ret til Sønder-Jylland, saa var deres Opstand ei blot et Oprør mod deres lovlige Øvrighed, men var tillige en Volds-Gierning og et Hærværk mod Danmark, saameget afskyeligere, som de trædskelig bemægtigede sig den slesvigske Fæstning Rendsborg, tog, saavidt muligt, Slesvigerne i Ledtog med sig og indkaldte vildfremmede Krigsfolk til at udplyndre og ødelægge Danmark!

Da Krigen er et Slagsmaal paa Liv og Død i det store, uden at der engang er en Domstol, hvor Modstanderne, naar de slippe hinanden, kan indtale deres Ret, saa nytter det os vist nok hverken under eller efter Slagsmaalet at pukke paa vor Ret, men det kan, baade under og efter Krigen godt nytte os at blive os den klart bevidste, naar vi vil rette os derefter, thi da hæver det vort Mod og vort Haab i samme Grad, som vi har Tro paa en Almagt, der hævder Retten, og da viser det os, hvor og hvorvidt Billighed byder og Klogskab raader os at være eftergivende.

(Sluttes.)

Rigs-Dagen.

Dagen med sit lyse Øie,
Dagen med sin travle Færd,
Skabt til godt og ondt at døie
I et Liv, Soelskinnet værd,
Den er trods al Kamp og Møie
Alle de Fribaarne kiær!

Natten med sin mørke Kaabe,
Bløde Dun og Drømmeblik,
Da man bedst har af at sove
Med og uden Dvaledrik,
Den at elske, den at love
Trællens er som Tyvens Skik!

Folkene med deres Vætter,
Tungemaal og Tankegang,
Ogsaa Dage har og Nætter
Alt som vi i Danevang,
Tid er ei for os og Jetter
Lige god, men lige lang!

Bedre Nat var ei paa Jorden
Siden Julenat i Øst,

End den Nat, da vi i Norden
Sov, som ved vor Moders Bryst,
Til os vakde Lyn og Torden,
Jordens Suk og Himlens Røst!

Dag for hele Danmarks Rige
Søn af Natten drømmesød!
Lad al Verden see dig stige,
Som en Helt fra Moderskiød!
For dit blanke Vaaben vige
Mørke, Dovenskab og Død!

I, som bærer Rigsdags-Navnet
Her i Danskens Fødeland!
Mindes vel, at uden Gavnet
Veier Navnet ei et Grand,
Tomt det kun forøger Savnet:
Dattersøn af Dag er Dan!

Bestillinger paa „**Dansteren**“ modtages i alle **Bog-lader** i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. **Posthuse**, samt hos **Bogtrykker Qvist**, i Badstuestræde 124 i **Kjøbenhavn**. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 15. December. Nr. 49.

Hvem har dog igrunden Ret: Danskerne eller Holsten-Gottorperne?

(Slutning.)

Her staaer vi da ved Spørgsmaalet om Slesvigs Deling, som et vel kun lille men høirøstet Parti midt iblandt os ivrig tilraader, ikke blot som et Billigheds-Krav og en Kiærligheds-Gierning, men ydermere som en Klogskabs-Regel til Danmarks Redning og Danskhedens Tarv.

Dette Raad er nu vist nok baade saa fortvivlet, efter Omstændighederne saa latterligt og Folket saa mod-bydeligt, at det koster Overvindelse at bekæmpe det med andre end Spottens og Harmens bidende Vaaben, især da Raadet oprindelig kommer fra det samme Marts-Ministerium, som ikke blot for at hævde Eider-grændsen, men for at indlemme hele Hertugdømmet Slesvig i Kongeriget Danmark, indviklede os i den Krig, der har kostet os Millioner i Penge og Strømme

af Blod, og har sat hele Rigets Tilværelse paa Spil. Da nu imidlertid næsten alle offenlige Stemmer, man hører mod Slesvigs Deling, har det bag Øret, at man isteden derfor skal stræbe paa en eller anden Maade ogsaa at knytte Holsten til Riget, om end hele Sønder-Jylland derved skulde gaae tabt for Kongeriget Danmark og den Danske Udvikling, saa faaer man vel bekvemme sig til at tale et roligt og alvorligt Ord om Delings-Raadets uhyre Daarlighed.

Først og fremmerst er det da soleklart, at om vi end tænkde, vi tilsidst kom til at lade os nøie med det halve Slesvig, maatte vi dog, som kloge Folk, aldrig lade en Lyd derom komme over vore Læber eller en Toddel derom komme paa Papiret, førend vi som Seierherrer stod ved Eideren eller i det mindste ved Dannevirke, thi at ymte derom, naar vi ikke har en Fodsbred af Slesvigs Fastland inde, det er jo at dele Skindet, før man har skudt Bjørnen, og giver kun Fienden al muelig Anledning til triumferende Latter. Naar derfor Marts-Ministeriet blev forbluffet over at skulle nappes med andre end Holstenerne om Slesvig, og vilde for at faae Fred, heller nøies med det halve, da skulde de aabenbar gjort det Tilbud efter Seieren ved Bau, da vor Krigshær stod ved Dannevirke og Fienden med Glæde vilde grebet det, men at bie dermed, til hele Slesvig var Fienden overladt ved Vaaben-Stilstanden og saa

giøre det, det var en Taabelighed, der kun lader sig forklare af den yderste Skræk og Fortvivlelse.

Jeg veed jo nok, at Marts-Ministeriet paastaaer, de vildé paa ingen Maade tilbudt Fienden det hálve Slesvig, men kun havt kongelig Tilladelse til i Nøds-fald at afstaae det halve Slesvig, men de vilde jo dog og maatte ville have det Danske Folk stemt til Afstaaelsen før de vovede den, og det er da vist kun danske Diplomater, som enten kan troe sig snilde nok til at skjule for Fienden hvad der udraabes paa Gaderne, eller troe Rigets arrige Fiender ædelmodige nok til at indrømme os mere end vi høirøstet siger til hverandre, vi vil nøies med.

Medens derfor Marts-Ministeriet, hvor overmodigt og keitet det end bar sig ad med Krigs-Erklæringen, dog aabenbar havde Folke-Villien med sig, da de drog Sværdet for at hævde Danmarks Ret til hele Slesvig, saa havde de aabenbar ikke blot Folke-Villien men ogsaa al sund Fornuft imod sig, da de tog deres Afsked, fordi de ikke maatte faae Lov til at afstaae det halve Slesvig og dermed igrunden opgive det Hele.

Ligesaa soleklar nemlig, som Danmarks Ret er til hele Slesvig eller Sønder-Jylland, ligesaa soleklar vilde Skammen og Skaden være, hvis vi nogensinde indlod os paa at dele halvt med Fienden og saaledes behandlede vort eget som et Rov, da vi tigange heller

maatte lade Fienden, om han kunde, tage det hele med Staalhandsker, haabe paa bedre Tider og regne sikkert paa en voxende Misfornøielse hos den undertrykte Danske Befolkning i Hertugdømmet. Havde vi nemlig ikke Magt, naar vi vilde bruge den, til at forsvare hele Slesvig, da havde vi heller ikke Magt til at forsvare det Halve, saa Fienden behøvede da kun at udvide sine Fordringer til Limfjorden og vise, at naar vi trak os tilbage, kunde han besætte hele Landstykket, for at vi atter maatte finde det klogt at dele halvt med ham, til han tog det Hele.

Lægger man nu hertil, at Delingen af Slesvig maatte stille Danmark ikke blot ved Nord-Slesvigernes halve Tilbøielighed og hele Tillid, men omtrent giøre samme Virkning paa Nørre-Jyderne, saa seer man let, at Delings-Raadet er igrunden et Forslag til det Danske Riges Opløsning, paa Grund af dets forudsatte Afmagt til at bestaae, en Afmagt, som den forrige Krigsminister da ogsaa paa Rigsdagen stræbde at overbevise os om, men paa en Tid, da den Danske Ungdom, saavidt og saatit den fik Lov til det, har ført det gyldigste Beviis for det modsatte, skulde man dog tænkt, at Delings-Raadet vilde mødt en saa kraftig Afviisning, at det nødtes til at forstumme. At dette imidlertid hverken er skedt paa Rigdagen eller i Læseverdenen, kommer vist deraf, at Delingsmændene enten har kyst Folk

med de 40 Millioner Tydskere, som vi dog i Længden umuelig kunde modstaae, eller har dyssfet Folk i Søvn med det Æventyr, at naar vi føiede Holstenerne i at overlade dem det halve Slesvig, da vilde de sikkert igien føie os i at træde ud af det tydske Forbund og træde ind i et uopløseligt danst Forbund, eller de har sat Folk Kniven paa Struben, ved at spørge den: naar I nu ogsaa havde hele Slesvig, hvad vilde, hvad turde og hvad kunde I saa giøre med alle de ramtydske, halstyrige og høitoplyste Syd-Slesvigere?

Eet af To, siger de: enten maatte I jo give hele Slesvig en Selvstændighed, hvorved iblandt andet Nord-Slesvig snart vilde blive aldeles fortydsket, eller I maatte indlemme hele Slesvig i Kongeriget, og derved ikke blot indføre Tydsk paa den Danske Rigsdag, men vække en uophørlig Splid om alle Anliggender, som enten maatte føre til et nyt Oprør eller til Danmarks fulde Fortydskning!

Hvad nu Magten til at modstaae Tydskland angaaer, da svarer man vel bedst med det Spørgsmaal, om denne Magt blev større ved at afstaae det halve Slesvig eller om den tydske Begiærlighed blev mindre ved at næres uden at mættes? men for Resten vil alle ægte Dannemænd og Dannekvinder have Lyst og, efter min Overbeviisning, have Ret til at svare: Danmark har i et Par Aartusinde havt Magt eller Lykke, ligemeget hvilket,

til at afværge Tydskernes Angreb, og Danmark har, efter alt hvad man kan slutte af Kampen ifjor og iaar, endnu samme Magt eller Lykke, saa det giælder kun om at turde kiækt og hensigtsmæssig benytte sig deraf.

Hvad dernæst Udsigten angaaer til at angle Holsten med det halve Slesvig, da har vi nu saalænge forgiæves stræbt at angle det med hele Slesvig, at var det mueligt, vi kunde blive latterligere i Holstenernes Øine end vi derved har gjort os, da maatte vi nødvendig blive det ved at byde dem det halve Slesvig, ikke som Afbetaling paa en vitterlig Giæld, eller som Hælvten af et Rov, men som et Ligkiøb paa Salget af hele Holsten til den Danske Krone. Var det Holstenerne i Knibe, der paa Skrømt gjorde os et noget lignende Tilbud, da kunde det være snildt nok af dem, og jeg er bange for, vi løb i Fælden, men gjorde vi Holstenerne det Tilbud, da var det mageløs dumt, eftersom vi derved frafaldt vor Ret til Slesvig og fik kun et Grin for det.

Hvad nu endelig den Trudsel angaaer, at hvis vi ikke vil afstaae det halve Slesvig til Holstenerne, da skal vi nødes til at giøre en Ulykke paa os selv med det Hele, da skal vi helst svare: ja, giv os nu kun først hele Slesvig! saa er det tidsnok at tænke paa hvad vi vil, at vise hvad vi tør, og at prøve hvad vi kan giøre med det, thi saalænge vi hverken har det Hele eller det Halve i vor Magt, da faaer vi aabenbar ligesaa lidt

Lov til at giøre hvad vi vil med det Halve, som med det Hele, og har vi derimod først det Hele i vor Magt, da har vi jo Lov til at give bort hvad vi ikke kan eller tør bruge tilgavns.

Skulde jeg imidlertid endelig sige forud, enten jeg, naar jeg havde Magt til det, vilde give hele Slesvig politisk Selvstændighed, eller indlemme alle Slesvigerne i vort borgerlige Selskab, da vilde jeg uden al Betænkelighed svare: ingen af Delene, men jeg vilde giøre Danmarks Eiendoms-Ret til hele Slesvig giældende, uden vitterlig at giøre en eneste Slesviger Uret, saa alle Slesvigere skulde faae saamegen Frihed og Selvstændighed, som Danmarks Tarv og Sikkerhed tillod, men skulde ogsaa nødes til at nøies dermed eller flytte over Eideren.

Danmark faaer nemlig aldrig enten det hele eller det halve Slesvig meer i virkelig Besiddelse, uden det tages med Magt fra Holstenerne og fra de oprørske Syd-Slesvigere, som har gjort fælles Sag med Danmarks arrigste Fiender, og har vi taget Slesvig med Magt, som vi maae, om Riget skal bestaae, som jeg haaber, vi vil og som jeg troer, vi kan, da skal vi først og fremmerst frabede os alle de Fremmedes Indblanding i vore indvortes Anliggender, og dernæst betragte og behandle Indbyggerne ikke som vi ønskede, de var, men som de virkelig er, og som det mest kan være til Dan-

marks Gavn; thi man undertvinger ikke Oprørere for at giøre dem lykkelige paa deres Viis, altsaa ikke heller for at give dem Leilighed til nyt Oprør eller Frihed til at skade og svække det Rige, de skal nødes til at tjene. Har Danskerne ikke Mod, Fasthed og Klogskab til virkelig at beherske Slesvig og giøre det saa danskt, som muligt, da nytter det dem vist nok ikke, at de har Mod og Magt til at indtage Slesvig, men ligesom det Danske Folk, tvertimod Holstenernes og de oprørske Slesvigeres Forventning, har viist, at naar Danmarks Fred, Frihed og Ære krævede det, havde de endnu baade Mod og Magt eller Lykke til at hævde deres Ret, saaledes haaber jeg, det Danske Folk ogsaa, tvertimod Holstenernes og de oprørske Syd-Slesvigeres Forventning, kan og vil vise, de har baade Mod, Klogskab og Fasthed til, for Danmarks Fred, Frihed og Ære, strængt at giennemføre deres Ret, naar den ikke godvillig indrømmes.

Skiøndt det derfor var splittergalt, ikke blot for Tyskens, men især for Fiendlighedens Skyld, borgerlig at indlemme hele Slesvig i Kongeriget, ligesaa splittergalt som at tage Edder og Forgift ind, saa maa dog Slesvig forsaavidt politisk indtages til Riget, at det virkelig bliver som Konge af Danmark, og ei som Hertug, vor Konge regierer over Slesvig. Dette vilde ogsaa være Ret, om vi end ikke havde maattet kæmpe med en Deel af Indbyggerne om vort eget, thi det

er med et Lehnsgods, stort eller lille, der hjemfalder til Lehnsherren, ligesom det er med en Forpagter-Gaard, der hjemfalder til sin Eiermand, saa ligesaalidt som denne vil kalde sig Forpagter eller bære sig ad, som han var det, ligesaalidt skal Kongen af Danmark kalde sig Hertug af Slesvig, eller bære sig ad, som han var det.

Altsaa skal hele Slesvig bestyres af Kongelig Danske Embedsmænd, hvortil faa eller ingen af de hertugelige vil due, da de enten vitterlig har været i Ledtog med Hertugen af Augustenborg og Galop-Herskabet, eller er dog inddrukne af den kielske Høiskoles Modersmælk, og dette maa naturligviis ogsaa udstrækkes til Landsdommerne eller den Slesvigske Overret, som selv førend Oprøret slet ikke vilde forstaae Dansk eller lade den Danske Befolkning skee Ret.

Herover vilde jo reise sig et stort Skraal ikke blot i Holsten og Syd-Slesvig, men midt i Kongeriget, hvor alle vore Hjemtyskere har fundet det i sin Orden, at den danske Befolkning i Slesvig blev bestyret og dømt af Tyskere, der ikke kunde Dansk, og hadede dog alt Dansk som en Pestilens, men vilde finde, det var en blodig Synd at lade den tydske Befolkning styre og dømme af Danskere, der baade kunde Tydsk og vilde sædvanlig kun alt for gierne læmpe og rette sig efter Tydsken, som et Mønster. Kunde derfor Danskheden ikke faae Mod til for Danmarks Skyld at trodse Skraalet, eller kunde

den ikke faae Magt med Tyskheden herinde, da var Slesvig tabt, men da var ogsaa hele Danmark tabt, thi under den nærværende Kamp maae vi vinde eller tabe alt hvad der udgiør Danmarks Rige!

Men tør og vil da vel Danmark nægte Slesvig dets constitutionelle Rettigheder?

Hertil kan og maae vi, om vi har Mod dertil, svare paa Danmarks Begne, at Syd-Slesvigerne, ved at giøre Oprør og giøre fælles Sag med Rigets Arvefiender, ei blot har forbrudt alle deres constitutionelle Rettigheder, men har indtil videre gjort det umueligt for Danmark, selv med den bedste Villie, at tage dem paa Raad med enten om dansk-slesvigske eller almindelig danske Anliggender, medens det vel endog vil være nødvendigt at belægge Stæderne med danske Krigsfolk for at holde Styr paa dem.

At Danmark derimod med Fornøielse vil give de trofaste Sønder-Jyder fuldt Borgerskab i sig, eller, hvis de foretrække det, et eget Folkeraad, med alt det Raaderum, Rigets Eenhed og Velfærd kan taale, det forudsætte vi som en afgjort Sag.

Men skal dog ikke Syd-Slesvigerne styres og dømmes efter deres egne Love?

Jo, naar Syd-Slesvigerne underkaste sig Kongen af Danmark, og holde sig rolige, saa Retten kan have sin Gænge, da skal de styres og dømmes efter deres

egne Love, men ikke efter Holstenernes, ikke efter den lybske eller den romerske Ret, og deres egne Love er Kong Valdemars jydske Lov paa plattysk og de Kongelig Danske Forordninger, hvori den Danske Regiering, naar den er klog, vist nok vil tage alt muеligt Hensyn baade til deres Sprog, Sædvaner og naturlige Tankegang, men intet skaane, som enten viser sig fiendlig mod Danmark og Danskheden, eller som giør Embedsmændene til Landsherrer og Advokaterne til en Landeplage.

Gid nu kun alle Dannemænd maatte see det lige saa klart, som de føle det dybt, at hvad Danmark har baade Ret til og Hævd paa, og vil med Guds Hjelp findes at have endnu længe Magt og Lykke til, det er at være et frit, selvstændigt Kongerige inden sine ældgamle Enemærker, med Eideren til Grændse, men at det nødvendig maa glippe, saalænge vi enten drømmer om ved Freds-Underhandlinger under Vaaben-Stilstande at faae tilbagegivet hvad under Kampen har været Fienden overladt, eller vi udstrækker vor Begiærlighed længer end Rigets Ret gaaer, til hvad Rigets Historie viser, vi aldrig har havt Gavn af at tage eller Magt og Lykke til at forsvare. Ja, gid alle Dannemænd maae indsee, hvad de ligefra Krigens Begyndelse har følt, at kun ved Eideren kan Danmark, uden at opgive og henkaste sig selv, stikke Sværdet i Skeden og underhandle om Fred,

og at det magreste Forlig, hvorpaa Danmark kan indlade sig, er Indrømmelsen af hele Slesvig eller Sønder-Jylland uden al fremmed Indblanding! Da er jeg vis paa, at baade Eider-Grændsen lader sig naae af Holger Danskes Følgesvende „med flyvende Faner og klingende Spil“, og at Fienden vil nødes til at indrømme os hvad vi med Retten har krævet og med Magten taget, og i hvilkensomhelst Stilling Holsten da end for Øieblikket træder til Danmark og Tydskland, tør jeg spaae mit elskede Fæderneland en lang og livsalig Fred, og Danskheden, med alt hvad den omfatter, en ligesaa blomstrende og lystelig, som ærefuld Udvikling og Uddannelse!

Jeg overseer det ingenlunde, at selv naar Danmark med „Hvidt paa Rødt“ har hævdet sin Ret til hele Sønder-Jylland, der, som „Sort paa Hvidt“ kun er Fienden til Spot, og har beviist, Det virkelig troer, at „Retten giver os alle Rok“, selv da vil der være store Hindringer for Danmarks Fred og Danskhedens Seier; thi Hjemtyskeriet, som godt kiender Danskhedens svage Sider, vil, saavidt muelig, sætte baade Himmel og Jord i Bevægelse for at hindre Sønder-Jyllands Fordanskning og fortsætte hele Danmarks Fortydskning! men har Danskerne først ved Eideren og Dannevirke overvundet baade Fienden og sig selv, saa de holder fast paa alt deres eget, men lader det fremmede fare, da haaber jeg vist,

at Danskerne dog ogsaa, for paa den eneste mulige Maade at faae Erstatning for de store Opoffrelser og drage Nytte af den dyrekiøbte Seier, vil, ved Behandlingen af de slesvigske Oprørere og af alt hvad der inden Rigets Grændser fører Avindskjold mod Danmark, Dansken og Danskheden, overvinde alle Fristelser til kvindagtig Blødhed og kjællingagtig Medlidenhed!

Her er nemlig slet ikke Tanke eller Tale om nogen Slags Grusomhed, Forurettelse eller ubillig Haardhed, som er det Danske Hjerte fremmed og som jeg inderlig ønsker maa være saa til Verdens Ende, men her er kun Tanke og Tale om et Nødværge i den oprørske Deel af Sønder-Jylland og en Beskærmelse af Danskhedens Indfødsret, Huusret og Eiendomsret i hele Riget, som Oprørerne, Hjemtyskerne og ventelig alle Tyskere vil kalde baade Ubarmhjertighed, Haardhed, Grusomhed, Uretfærdighed, Dumhed, Latterlighed og alt hvad der skurrer mest i Danske Øren, skiøndt det klarlig er Betingelsen for det Danske Folks, Fædernelands og Modersmaals fri og fredelige Tilværelse, som Folket aabenbar ei blot har Ret men hellig Forpligtelse til ved alle tjenlige Midler at hævde!

For imidlertid, saavidt muligt, at forebygge Misforstand af det tvetydige Ord „Fordanskning“, som jeg, i Mangel af et bedre, nødes til at bruge om Slesvig, vil jeg udtrykkelig bemærke, at jeg dermed paa ingen

Maade mener en Fordanskning, der ligner den Fortydskning af Sønder-Jylland, der i Aarhundreder blev drevet, ved at paanøde og paaliste den Danske Befolkning tydsk Kirkegang, Skolegang og Rettergang, thi om vi end havde den bedste Leilighed til at giøre Giengiæld, saa vilde det ikke blot være ubilligt og uretfærdigt, men ogsaa uklogt, da det ikke blot forbittrer istedenfor at berolige, men sløver alle de aandelige Kræfter, som det er den sande Stats-Klogskab at anspore og benytte!

Ikke blot det Plattydske, men ogsaa det Frisiske Sprog bør da i Slesvig, saavidt muleligt, nyde samme Ret, som det Danske, og kun det fremmede og fiendlige Høitydsk holdes ude af de offenlige Forhandlinger, medens det naturligviis maa staae alle frit for at opsvinge, opbygge og forlyste sig dermed baade i Eenrum og Selskab, saameget, de gider.

Hvad jeg mener med Sønder-Jyllands Fordanskning er da slet ikke andet end hvad den Kongelig Danske Regiering har baade Ret og Forpligtelse i samme Grad som Magt til, nemlig at undertrykke alt hvad der virkelig bestrider Danmarks Ret og forhindrer Danskhedens Udvikling, og at yde Dansken og Danskheden al den Opmuntring og Understøttelse, som de behøve, for at hæve sig af den undertrykte Tilstand, hvori de hidtil har kæmpet med Døden, og for at giøre det Danske Navn og Folk Ære ved Rigets Grændser!

Altsaa, vil vi Danskere blive ved at være et Folk og frelse vort Fæderneland, da maae vi i det mindste denne ene Gang bære os klogt ad, om end vor Klogskab skulde komme Fienden ligesaa uventet og falde ham ligesaa ubehagelig, som det ifjor var Tilfældet med vor Ungdoms og hele det Danske Folks Kiækhed og Løvemod, og vi har baaret os dumt ad saa tit, at om det end var hvad vi helst gjorde, maatte vi jo dog finde det rimeligt nok at giøre en enkelt Undtagelse.

Ræven og de røde Hunde.

En Ræv, som var bragt slemt i Knibe af et Par røde Hunde, tænkde at bytte sit Skind ved at vække deres Medlidenhed, sukkede dybt og sagde: ak, nu maa jeg bekiende, at »Frænde er Frænde værst«! Hillemæn, Mikkel! sagde den røde Hund, som var ham nærmest, hvor du er blevet om om Hjertet idag! men du skulde ladt være at tage vore Giæs, nu maae vi sørge for, ud skal ikke komme imorgen og tage vore Høns!

Lærdom.

Fabelen lærer, at naar det giælder om at sikkre hvad os kiært er mod en arrig og troløs Fiende, da skal vi agte al Snak om Skaansel og Forsonlighed for Rævestreger og slaae til, mens det er Tid!

Danmarks Priis.

„I Dannemark er jeg født og baaren
Og der er alle mine Klæder skaaren,
Og der har jeg fundet min Fæstemø,
Med hende saa vil jeg leve og døe!“

I Dannemark løves Bøgeskoven
Saa kiønt som ellers ingensteds ved Voven,
Derom synger mangen en lille Fugl,
Mens Blomsten i Enge yndig er guul!

I Dannemark blomstrer Dannekvinden,
Med Aftenrødens søde Smil paa Kinden,
Og der har hun taget mig spæd i Favn
Og lært mig med Kys mit Fædrelands Navn!

I Dannemark lyder Hjertesproget,
Og der er Sandhed ingen Mand for broget;
De to høre begge Vorherre til,
Saa vel derfor Han og Dannemark vil.

I Dannemark blomstrer Kiærligheden,
Guldæbler modnes der i Frode-Freden
Og der skal man finde de Vises Steen,
I Bølgerne blaa en Perle fuldreen!

Bestillinger paa „Danskeren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 22. December. Nr. 50.

Spliden mellem By og Land.

Næsten uden Undtagelse har der ved Valgene til Folkethinget fundet en hidsig Kamp Sted mellem Borger og Bonde, eller dog mellem hvad man kalder By og Land, saa at selv i det milde og fredelige Præstø, hvor Borgernes Rigsdagsmand fra ifjor var iaar indbudt baade fra Byens og Landets Valg-Comittee, selv der førdes en Valgkamp, hvori Seieren var saa tvivlsom, at den ene Medbeiler udraabdes til Rigsdagsmand ved Kaaring, og den anden blev det efterat Stemmerne var ført til Bogs. Vist nok havde Valgkampen i Præstø et ganske eget Udseende, da den forrige Rigsdagsmand ei blot var eenstemmig valgt af Borgerne ifjor, men havde ogsaa iaar Halvparten af Byens Stemmer, og var gammel kiendt som fjern fra alle politiske Partier, mens hans Medbeiler var en Bonde, ja, netop den samme Bonde, som ifjor stillede ham, men det viser netop klarest, hvor forvirrede Tankerne maae være om Forholdet

mellem „By og Land“ eller mellem Borgermænds og Bondemænds Tarv og Fordeel, for ei at tale om hele Folkets og Rigets sande Gavn, saa man behøver blot at anbefales af „Bondevennerne“ for at faae et heelt Parti af saakaldte „Borgervenner“ især Forvaltere paa Halsen, uden alt Hensyn til, hvilke Grundsætninger man baade har vedkiendt sig og stadig fulgt til man blev graa.

Dette er jo meget sørgeligt, da det vækker og nærer en ligesaa urimelig som skadelig Splid baade i og udenfor „Huset“, men der gives intet Raad derimod uden folkelig Oplysning, hvortil vi endnu fattes enhver god Leilighed, saa vi er næsten indskrænkede til den daarligste af alle, som er Leiligheden til at føre en Pennefeide i Bøger og Blade om den rette Oplysning, som Læserne dog selv maatte kiende forud, naar de ei derved snarere skal forvirres end oplyses.

Jeg veed derfor godt, at jeg med min Pen umuelig kan jævne Trætten mellem By og Land, eller vise Folket, at det kun er en Trætte enten mellem blinde Veiledere eller mellem lune Fiskere i rørte Vande, men ligesaa vist, som kun en Skielm giør meer end han kan, ligesaa vist giør en ærlig Mand hvad han kan til Folkegavn, om det end kun er meget lidt. Ligesom jeg derfor paa Valgstedet gjorde Tilhørerne opmærksomme paa, at jeg ligesaalidt iaar som ifjor hørde til de nye Bondevenner, da jeg er en gammel Bondeven, og at den Nærings-

Frihed, jeg havde talt og stemt for paa Rigsdagen: Friheden til at nære sig lovlig med sine egne Hænders Arbeide, den var ligesaa nødvendig i Kiøbstæden som paa Landet, saaledes vil jeg ogsaa her stræbe at giøre „Danskerens" Læsere opmærksomme paa, at jeg har gjort alt hvad jeg kunde til at forebygge den Splid, der nu raser mellem de saakaldte „Bondevenner" og „Borgervenner" og til at forberede en fredelig Udjævning af den Tvist, som alt for længe har været mellem „By og Land", der samlede udgiøre Rigets Fylde.

Dengang der nemlig paa forrige Rigsdag var saamegen Tale om Folkeraadets Indretning og Afdeling, Valgretten og Valgmaaden, og saamegen Tvist mellem de saakaldte „Liberale og Konservative", da stræbde jeg, vist nok indtil videre forgiæves, men dog saa levende og tydelig, som jeg kunde, at bortvende Opmærksomheden fra Fægtningen i Luften om Forholdet mellem det „Løbske og Stædige" og om hvormange Rigsdalers Skat, der stillede den sikkreste Borgen for Vælgernes gode Hoved og Hjerte, og at henvende Opmærksomheden paa det Folk og Rige, vi alle tilhøre, og paa de virkelige Forhold mellem det gamle Danske Folk og de nye Stænder, ægte og uægte, som vi havde at ordne*).

*) Hvis „Danskerens" Læsere har hele Aargangen ved Haanden og har Stunder, da kan Nr. 9 give nærmere Oplysning.

Jeg indskærpede nemlig, at skiøndt det vist nok med alle borgerlige, ja, med alle menneskelige Ting er til Jævnshold klogest at „fare i Mag", saa opnaaedes det dog ingenlunde ved at skabe to lige stærke Magter, hvoraf den ene holdt ligesaa meget igien, som den anden trak til, da man ligesaa lidt kom nogen Vei med to saadanne modsatte Kræfter i Ligevægt, som med en stædig og en løbsk Hest, der var lige stærke, og at dersom det var den gamle Slendrian, vi vilde beholde, da var det klogest slet ingen Rigsdag at holde, men at overlade alt som før til Collegierne og Juristerne, som vi af Erfaring vidste, mindst af alle stod Fare for at forhaste eller forløbe sig.

Jeg bad derhos mine kiære Landsmænd betænke, at naar det, som jeg troede, var vort fælles Ønske, at alle de konstige „Stænder" af tydsk Byrd saasnart som muligt maatte opløse sig i „Folket" af dansk Art, og naar det, som vi havde mærket, dog ikke lod sig giøre tilgavns i et Øieblik, om det ikke da var bedst at dele Folkeraadet efter den virkelige Forskiel, der var imellem Kiøbstæd og Land, saa Borgere og Bønder fik hver sin Raadstue eller sit Thing, hvor de frit kunde udvikle og forsvare deres Betragtning af det Borgerlige Selskab og Stillingerne deri, kun med den Forbeholdenhed, at derved ei det Hele gik i Staa, men at den Betragtning, der havde eller vandt Regieringens

Bifald, paa et vist Trin underkastedes det samlede Folkeraads Bedømmelse, hvormed den indtil videre maatte staae eller falde.

Var man gaaet ind herpaa, da havde vi ikke, som nu, faaet et Folkething og et Landsthing, begge Tvistens Æbler mellem alle ægte og uægte Stænder, og det sidste med sit dobbelte Bogholderi og sin kiedsommelige Pengetælling meget lidt folkeligt, men da havde vi faaet et Folkething eller Folkeraad, inddeelt indtil videre i et „Landsthing og Bything", eller hvad man ellers vilde kaldt de to eensartede Afdelinger, der netop vilde være saa forskiellige som By og Land eller som Borgerlivet og Bondelivet, de to lige nødvendige Sider af et heelt og udviklet Folkeliv: det faste og det flydende, og vi vilde da ingen almindelig Valgkamp faaet uden i Kiøbstæderne mellem de hidtil priviligerede Stænder, som skulde været Medvælgere til Bythinget, og Borgerskabet i det hele, hvis sande Tarv det er, at alle vilkaarlige Forrettigheder ophøre og at alle konstige Baand paa den menneskelige Virksomhed løses.

Det var imidlertid saa langt fra, at enten de saakaldte „Borgervenner" eller de der pukkede paa Kløgtigheden (pluddervælsk: Intelligensen), kunde finde sig i en saadan velgrundet, ligelig og fredelig Deling, at de enten blot rympede Næse ad de simple Tanker og Navne, eller

kaldte mit Forslag en farlig Sag, der kunde ødelægge Land og Rige, ventelig fordi de meende, at herved hverken var sørget for „Kapitalens“ eller „Intelligensens“ behørige Indflydelse, medens jeg mener, at baade „Rigdom“ og „Kløgtighed“, naar de er ægte, nok selv giør sig giældende, og er de uægte, bør ligesaalidt hjelpes til Indflydelse, som man maa sætte falsk Mynt i Omløb. Hvad desuden „Kløgtigheden“ eller „Intelligensen“ angaaer, da vil den jo, saalænge der er en Regiering, i den have Raaderum Nok, uden at man ved konstige Midler behøver at skabe en ny overflødig Regiering midt i Folkeraadet, og det er i mine Tanker saameget utilraadeligere, som man hverken kan have mindste Sikkerhed for, at det bliver ægte Stats-Kløgt man faaer ind med en Hob saakaldte kløgtige Hoveder, eller kan vise, hvordan enten Folkeraadet ved dem skulde bedre svare til sit Navn, eller Regieringen, uden at optage dem i sig, have andet end Ulykker af dem. Og hvad endelig Kapitalen eller Rigdommen angaaer, da er man jo ikke engang sikker paa ved den sælsomt opskruede Valgbarhed til Landsthinget at faae den virkelige Rigdom, som er knyttet til den faste Besiddelse, derind, og der er, efter mine Tanker, ingen urimeligere Folk at komme tilrette med om fælles Bedste end Rigdommens blinde Tilbedere, eller, som vore Fædre lidt drøit kaldte dem: Mammons Trælle.

Altsaa, man ændsede ikke mit Forslag om folkelig at slaae alle forhen privilegerede Stænder sammen med „Borgerskabet“, hvoraf de oprindelig er udsprungne, og hvori de igien maae opløse sig, naar Folkelivet skal blomstre, og da man dog ikke heller vilde lade alle Stænder beholde borgerlig Tilværelse, slog man en Streg over dem alle undtagen Kiøbenhavner-Adelen og Land-Almuen, thi, som bekiendt, er Kiøbenhavn den eneste Kiøbstæd, der vælger for sig selv baade til Folke-Thinget og Lands-Thinget, medens næsten alle andre Kiøbstæders Vælgere er druknede i Land-Almuens Overtal. Istedenfor altsaa, at jeg vilde havt Borger-livet og Bondelivet til at mødes til indbyrdes Underviisning og mindeligt Forlig paa Rigsdagen, saa stiler nu Indretningen paa i begge Afdelinger at opstille den skarpeste Modsætning mellem „Byen og Landet“, hvorved vi i daglig Tale ganske rigtig forstaae Kiøbenhavn og hele det øvrige Rige.

Det er nemlig klart, at da Kiøbenhavn alene vælger omtrent en Tiendeel baade til Folke-Thinget og til Lands-Thinget, og da der desuden efter Indretningen og alle Omstændigheder maae komme i det mindste dobbelt saamange Rigsdagsmænd til af kiøbenhavnsk Byrd eller dog med kiøbenhavnske Anskuelser, saa vil Byen (Hovedstaden) paa begge Thingene støde sammen med

Landet, det er: ikke blot med de saakaldte Bondevenner, men med alt hvad der har Land-Almuens Tillid.

Dette var nu, efter mine Tanker, den værste Feil, der kunde begaaes ved Rigsdagens Sammensætning og Afdeling, fordi Hovedstaden er og vil altid være Hjemstavnen og Hovedsædet baade for den nægte Rigdom og den tomme Kløgtighed (Intelligens) med alle dens luftige Indbildninger og brødløse Konster, og vil desuden have en naturlig Drift til at fortære hele Landet, skiøndt den derved i Længden udhungrer sig selv.

Hvem der kiender noget til de berømte Hovedstæders Historie i forrige Tider, og har lagt Mærke til, hvorledes Kiøbenhavneriet greb om sig, især i det sidste Hundred Aar, indtil, blandt andet, vores Universitet, paa faa Undtagelser nær, blev besat med bare Kiøbenhavnere, næsten alle saakaldte Levebrød blev gjort afhængige af Examiner ved Kiøbenhavns Universitet eller dog i kiøbenhavnsk Smag, og, som Følge deraf, Adgangen til Levebrødene uberegnelig lettet for Kiøbenhavnerne; hvem dette er Tilfældet med, som det er med mig, vil vist nok hverken undre sig over Kiøbenhavneriets Overvægt paa vor første Rigsdag, eller over Indretningen af de følgende til Bevarelse af denne Overvægt, men derfor bliver den dog en lige farlig Sag for Folket og Riget, saa det skal altid glæde mig at have gjort mit Bedste til Forebyggelse af denne Fare, skiøndt det mislykkedes.

Dette siger jeg ingenlunde, fordi jeg miskiender vor Hovedstads gode Sider, eller misunder den Indflydelsen paa hele Landet, som den er skabt og stikket til at have, men ved at faae en Slags Tvangsret over Landet og ved at komme i den aldeles bagvendte Stilling, at skulle arbeide paa en Stilstand i den borgerlige Udvikling, der snart maatte blive Krebsgang, derved vilde Kiøbenhavn tabe hele sin velgiørende Indflydelse paa Riget, og, hvad end ellers Følgen blev, selv tabe mest derved.

Enhver virkelig Hovedstad, hvor hele Rigets Aands-Kræfter mødes og træde i levende Vexelvirkning, maa nemlig staae i Spidsen for Bevægelsen, og det dobbelt nødvendig, naar Hovedstaden, som Kiøbenhavn, tillige er Rigets ypperste Handelstad, der kun kan blomstre ved den frieste Bevægelse.

Da Kiøbenhavn nu ogsaa virkelig baade til og i 1848 ikke blot har staaet i Spidsen for Bevægelsen, men næsten indsluttet den i sig, og da Land-Almuen, som allevegne er den roligste Deel af et Folk, i Danmark langt snarere maatte kaldes stædig end løbsk af Art, saa synes vi her at skulle prøve, hvordan det vil gaae, naar det Stædige løber løbsk og det Løbske holder paa Vognen. Dette synes nu vist nok at være mere baade til at lee og græde end til at giøre rolige Betragtninger over, men naar dog, som jeg altid har paa-

skaaet, at Danskerne ret tilbunds er et historisk ɔ: betimelig fremskridende Folk, som derfor ganske besynderlig har Lykken med sig, da nødes man til at falde i Tanker over den tilsyneladende mageløse Urimelighed, og tør da vel komme til den Slutning, at har vi end lidt Skam, saa faaer vi dog neppe nogen Skade af den besynderlige Vending, Stads=Bognen hos os har gjort, og som Vælte=Sagen (Revolutioneringen) hos os har taget.

Medens det nemlig aldrig har nogen Nød, at den danske Land=Almue i det hele bliver for springsk, eller at Kiøbenhavnerne bliver for adstadige, saa kan derimod Landets Paatrængenhed og Byens Tilbageholdenhed, der klæder dem begge saa pudsig, meget godt „naar Lykken, hun vil føie“ faae det ligesaa mærkværdige, som lykkelige Udfald, at det ikke bliver Udviklingen, men kun Danmark, som derved gaaer i Staa (bliver ved at bestaae) istedenfor at gaae i Løbet med de andre Riger, hvor Hovedstæderne dumdristig fare frem til det værre, trække alle Smaa=Kiøbstæderne og slæbe hele Landet efter sig.

Der skal vist nok Lykke, ja, saare megen Lykke til, naar det urimelige Omsving skal faae saa godt et Udfald, men det gaaer dermed ligesom med den „jydske Krig“, at hvor Undergangen er det rimelige, maae enhver Urimelighed igrunden som et godt Varsel være os

velkommen, og det er slet ikke mere urimeligt, at Kiøbenhavnerne blive konservative og den danske Land=Almue bliver liberal, end at Holstenerne, som beherskede os, gjorde Oprør mod os, istedenfor at vi rimeligviis skulde gjort Oprør mod dem, og skiøndt det seer latterligt ud, at vi kæmper ligesom for at beholde Aaget og Holstenerne for at frie os derfra, saa var det dog sagtens den eneste Maade, hvorpaa vi virkelig kunde blive Aaget kvit. Derfor haaber jeg ogsaa, at den ulykkelige Splid mellem „Byen og Landet" eller Hovedstaden og Almuen, netop ved den uventede og urimelige Vending, den har taget, vil føre til hvad alle danske Folkevenner længe har ønsket, men knap har turdet haabe, at Folket ikke bliver kiøbenhavnsk, men at Kiøbenhavn igien, saavidt muligt, bliver folkelig, og til et saadant glædeligt Vidunder var der ventelig ingen anden Udvei, end at Kiøbenhavn maatte blive bange for sin egen Skygge, standse i Farten og raade til Krebsgang, saa Land=Almuen, naar den ikke vilde tilbage til Træhesten, Stavns=Baandet og Hals=Jernet, nødtes til at lægge alle Aarer omborde og seile sin egen Sø, istedenfor, som før, at lade sig tage paa Slæbetouget af Kiøbenhavnerne.

At nu dette pludselige Omsving, eller paa bredt Dansk: dette akavede Vrid sætter Folk paa begge Sider i Fare for at vælte, det er en følgelig Sag, men da det var den visse Omvæltning (Revolution), der stod

for Dørren, saa kan vi med Rette trøste os med Ordsproget, at det kan ikke gaae værre end at vælte, og vi kan med en god Samvittighed prøve selv det dristigste og meest „akavede“ Vrid, for, om muligt, at blive paa Hjulene.

Man seer jo strax, at var Kiøbenhavnerne vilde og Land-Almuen tamme Dyr af Art, da vilde Følgen kun blive, at de tamme Dyr nu aad de vilde op og loe kun ad alle deres Indvendinger, som Ulven fordum ad Lammets, men forudsat, hvad jeg altid har forudsat, at Land-Almuen i det Hele og Kiøbenhavnerne for en stor Deel er Danske Mennesker af Art, og at de Danske Mennesker hører til det bedste Slags under Solen, saa det er kun ved at omgaaes med Ulve endeel af os har nemmet at tude, og kun ved at behandles som Faar og andet Fæ, at Resten var nær ved at blive det, see, under den Forudsætning tør vi nok haabe, at det Hele med Guds Hjelp vil tage en folkelig Vending, saa Land-Almuen vil føle, at kun ved ægte Danskhed kan de faae baade Ret og Magt til at følge deres eget Hoved, og Kiøbenhavnerne vil indsee, at de for deres egen Skyld ei kan drive Krebsgangen videre end Danskheden tillader, saa netop ved at gaae tilbage, mens Land-Almuen gaaer frem, vil de kunne mødes paa Halvveien, ikke til Slag, men til mindeligt Forlig, som det, der paa begge Sider tjener dem bedst.

Dette mit danske Haab er vist nok meget ungdommeligt (sangvinsk), men det maa ethvert Haab være, som skal due noget: skal have et Indhold, der er værdt at glæde sig ved, og en Livs-Kraft, der kan see Tiden an og trodse alle Hindringer for dets Opfyldelse, og urimeligt er mit danske Haab igrunden ingenlunde, da det grunder sig paa det Danske Folks Natur og Historie, der begge vise een Vei: at lade Verden gaae sin skiæve Gang, naar man kun kan beholde hvad man har kiærest i Fred, og at lade Regiering være Regiering, ei plage den og sig selv med at ville have sin Næse allevegne, men kun forbeholde sig den Frihed at sige sin Mening reent ud om alle Dele, og at giøre hvad man vil, naar man ikke forlanger noget for det og ei kommer andre for nær.

Krigs-Magten og Rigs-Dagen.

Allerede ifjor, da man lavede til den første Rigsdag, gjorde jeg, eller, rettere sagt, stræbde jeg forgiæves at giøre Regieringen opmærksom paa det ligesaa ukloge som ubillige i, midt under den farligste Krig, Danmark har fört, slet ikke at spørge om Danehærens Mening ved Raadførelsen om en splinterny Grundlov for gamle

Danmarks Rige, der dog netop nu maatte staae og falde med Danehæren *). Nu lave vi atter til Rigsdag, og skiøndt Grundloven nu engang er givet uden at høre Danehæren, og huer den derfor, saavidt jeg kan skiønne, heller ikke synderlig; skiøndt fremdeles den ny Valglov ligesaa lidt som den forrige har ladet Hæren under Vaaben, Hæren i Marken, Hæren som Rigets Værn i den yderste Fare, skee borgerlig Ret; og skiøndt endelig næsten slet ingen af vore „Løveunger“ har benyttet den fattige Leilighed, Loven og Stilstanden levnede dem, ved at stille sig paa Valg til Folkethinget; saa tør jeg dog ikke undlade at giøre alle Danske og især de Kiøbenhavnske Valgmænd til Landsthinget opmærksomme paa, at de dog endnu har Leilighed til at vise Danehæren den borgerlige Tillid og Skiønsomhed, som den forgiæves har ventet baade af Rigsdagen og Regieringen, og som den dog saa ærlig og glimrende har fortjent, at det kan ikke glemmes, saalænge Danmark har en Historie.

I Kiøbenhavn har nemlig baade de herlige Hovdinger Bülow og Schleppegrel med mange andre kiække Førere deres borgerlige Hjemsted, og allevegne i Danmark kan en Fjerdedeel af Landsthingsmændene tages udenfor Valgkredsen, saa, naar kun Valgmændene vil, da kan Danehæren endnu tage kraftig

*) I Danskeren fra ifjor Nr. 29: „Den Danske Rigs-Dag og den Danske Krigs-Hær“.

og værdig Deel i den tilstundende Rigsdags Forhandlinger, der kan blive endnu langt vigtigere for hele Folket og Riget end den Forriges var!

Der er nemlig, som vi alle veed, to Spørgsmaal, som kan forekomme naar det skal være, og maa forekomme i det otteaars Tidsrum, vort første Landsthing vælges for, det ene om Krig og Fred og det andet om Tronfølgen, som Stormagterne synes at ville have afgjort med det samme, og hvad enten disse Spørgsmaal om hele Folkets og Rigets Vee og Vel skal besvares særskilt eller samlede, vilde det jo være topmaalt Daarskab at besvare dem uden Hensyn til Danehærens Stemning. Dette er vel mest indlysende med Spørgsmaalet om „Krig og Fred", da det ligesaavel var skammeligt at slutte en Fred, der gjorde Danehærens Løvemod og Heltegierning frugtesløse, som det vilde være taabeligt at fortsætte Kampen et Øieblik længer end Danehæren er baade villig og vaabenfør; men Spørgsmaalet om Tronfølgen kan dog heller aldrig afgiøres til Danmarks Tarv, med mindre Danehæren lægger sin Stemme i Vægtskaalen, og tænker Diplomaterne, at de med et Pennestrøg efter eget Tykke kan flytte Danmarks Grændseskiel og bortskænke den Danske Krone, da vil de med Guds Hjelp faae at see, de tog mærkelig feil.

Vist nok har Danehæren viist sig, og vil, haaber jeg, altid vise sig som et Mønster paa Troskab og Hen-

givenhed for Konge og Fæderneland, men ligesom den under nærværende Krig har brudt alle, selv de stærkeste Baand, der vilde hindre den fra at tjene sin Konge tro og redde sit Fæderneland, saaledes vilde den sikkerlig, hvis vore Diplomater lod sig lokke eller true af de Fremmede til at lade Fædernelandet lemlæste eller Kronen vanhellige, for deres Skyld vove og opoffre alt, og med deres Danske Sværd skiære bedre Penne til Fred=Slutning og Arve=Lov!

Hvad en Rigsdag formaaer mod Krigshæren, det har de sidste Aars Historie atter klarlig viist, men hvad en Rigsdag formaaer med Krigshæren, det ønsker jeg, at Danmarks Historie ligesaa kiønt som klart maa vise, og det er dog umueligt, hvis Rigsdagen hverken levner Danehæren en Stemme eller ændser dens Stemning, thi mod en saadan Rigsdag vil en Krigshær altid staae, enten den saa drives ved Maskinkraft eller gaaer af sig selv.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 29. December. Nr. 51.

Efteraaret.

(1847)

Skyerne graaner og Løvet falder,
Fuglene synger ei meer,
Vinteren truer og Natten kalder,
Blomsterne sukke: det sneer!
Og dog bære Blus vi med Glæde!

Vinteren kommer og Sneen falder,
Blomsterne visner i Muld,
Isen optøes ei af Graad for Balder,
Taarerne stivne af Kuld!
Og dog bære Blus vi med Glæde!

Soelhverven kommer og Bladet vendes,
Dagene længes paany,
Soelskinnet voxer og Vintren endes,
Lærkerne synge i Sky;
Derfor bære Blus vi med Glæde!

Aarene skifter af Gru for Ælde,
Skjaldene give dem Ret,
Fuglene alle hvert Aar maae fælde,
Ellers de fløi ei saa let:
Derfor bære Blus vi med Glæde!

Fuglene flyve som Vind paa Vinger
Let over vildende Hav;
Skjaldene flyve, som Rimet klinger,
Glat over Slægternes Grav!
Derfor bære Blus vi med Glæde!

Hjerterne vakle, naar høit de banke,
Drages til Fuglenes Spor,
Lyset dog seirer, den mørke Tanke
Flygtende synker i Jord;
Derfor bære Blus vi med Glæde!

Psalmerne klinge og Klokker kime,
Spotte med Sneen ved Jul,
Vinteren maa sig med Vaaren rime,
Smelte for Solen i Skjul!
Derfor bære Blus vi med Glæde!

Troende Hjerter i Vinterløbet
Føde den liflige Vaar,

Trykke den til sig i Barne-Svøbet
Med et lyksaligt Nytaar!
Derfor bære Blus vi med Glæde!

Bethlehems-Barnet i Krybbe-Rummet,
Det er den evige Vaar,
Troende Hjerter det har fornummet:
Jul giør lyksaligt Nytaar!
Derfor bære Blus vi med Glæde!

Tidernes Tegn eller Jule-Mærkerne i Norden.

„Tidernes Tegn“ er en gammel Talemaade, som fra Kirken er kommet i Folkemunde saavidt som Christenheden strækker sig, og en gammel Præst falder herved let i Tanker over alt det, Folk har faaet i Kirken uden at takke enten Præsten eller Vorherre for det, og, hvad der endda er det værste, uden at bryde sig om den rette Sammenhæng eller giøre sig mindste Samvittighed om Brugen, saa baade Præsten og Vorherre maatte tit høre sig spottet og drillet med deres egne Ord. Saaledes er ikke blot „Communismen“ aabenbar et Uglebillede af „Communionen“ og den apostoliske Me-

nighed, hvor Ingen kaldte noget „sit eget“ men alt var tilfælles; men Raabet paa almindelig Frihed, Lighed og Broderskab har man ogsaa lært i Kirken, og vil dog uden alt Hensyn enten paa Præsten eller Vorherre indføre i Verden, ja, hele det repræsentative System er ogsaa udsprunget af Kirken, og mange Aarhundreder, før man gjorde Blæst med den fine Forskiel mellem den lovgivende, dømmende og udøvende Magt, stod der skrevet: Herren er vor Lovgiver, Herren er vor Dommer, Herren er vor Konge, saa hvad man selv har lagt til det fine Skiel er blot den grove Skilsmisse, der kun har baaret daarlige Frugter. Hvert Øieblik fristes derfor den gamle Præst til at sigte de nye Verdsligvise og Statsrets-Lærere for ulovlig Omgang med Hittegods, ei rigtig oplyst, men immer begiver han det dog igien, fordi han seer, at derved er intet at vinde, især fordi man kan sige, at Præsten og Vorherre behandler hvad de finder i Verden og dens Mesterværker ligesaa frit, som de andre hvad de finder i Kirken og i Bibelen, saa det hele vilde løbe ud paa en uendelig Trætte om Friheden, dens eneste rette Brug og utallige Misbrug.

For altsaa at komme tilbage til „Tidernes Tegn“, som paa godt Dansk hedder „Jule-Mærker“ saa kom jeg vistnok nærmest i Tanker om dem, ved det, vi har Jul i denne Uge og Nytaar i den næste, men det er

dog ogsaa ellers, som mine Læsere nok veed, det, hvorom mine ugenlige Tanker dreier sig, fordi jeg virkelig troer, og mener, jeg kan vise, at der er en forunderlig Sammenhæng i Tidens Løb mellem alle de forrige og de følgende Begivenheder, Slægter og Tidsrum, saa den ene bestandig høster hvad den anden saaer, og Slutningen bliver ligesaa klart og udelukkende en Indhøstning, som Begyndelsen var en Udsæd, altsammen noget, jeg naturligviis ogsaa har lært i Kirken, men bruger, ligesom de andre, paa fri Haand, altsaa paa eget Ansvar.

Hvem det nu lyster at vide, hvordan jeg i det hele samler og udlægger Tidernes Tegn, de maae i det mindste med Opmærksomhed læse min Haandbog i Verdens-Historien, som er temmelig tyk og endda ikke heelgaaet; men hvem der hverken vil giennemhegle en verdenshistorisk Haandbog eller skrive en ny, eller være Professor i Verdens-Historien, men blot ønsker at have Nytte og Fornøielse, Gavn og Glæde af Tidernes Tegn, kan ogsaa godt nøies med mindre og spare megen Uleilighed, ved at holde sig til sit eget Folks og Fædernelands Historie, saa det er kun Skade at jeg ikke kan henvise Læseren til en læselig og taalelig god Haandbog i de tre nordiske Rigers Historie enten af mig eller af en anden. Da nemlig Menneske-Naturen, ligesaa vel som Dyre-Naturen og alt hvad man kalder Natur, har sin faste Grundlov, som den maa følge, enten den vil eller

ei, saa maa ethvert menneskeligt Folks Liv, der er blevet saa gammelt, som det Dansk-Nordiske, ret kiendelig ligne hele Menneske-Slægtens Liv, der jo kun kan udmærke sig fra det enkelte Menneskes Liv ved sin Storhed og Varighed, og maa da klarlig speile sig i vort ældgamle Folke-Liv, der ligger midt imellem Enkelt-Mandens og hele Slægtens Liv, er stort nok til tydelig at vise Livets lovfaste Gang, og dog ikke større end at det lader sig kiende og fatte af alle dem, der har levende Delagtighed deri, følgelig af alle ægte Nordboer, som har Kiærlighed til deres Modersmaal og Fædernelands!

Ethvert Folk staaer nemlig i et lignende Forhold til sit Fædernelands, som Menneske-Slægten staaer til hele Jorden, og i samme Forhold til sit Modersmaal, som Mennesket i det hele til Ordet og Talen, som kiendelig skiller os fra og hæver os over alt det Umælende, følgelig ogsaa i samme Forhold, som Sjælen hos enhver af os staaer til Legemet og Aanden, thi ligesom Menneske-Livet er forbundet med Jorden, saaledes er Folke-Livet forbundet med Landet, og ligesom det er i Ordet og Talen, Menneske-Aanden har sin Bolig, sit Redskab og sit Speil, saaledes har Folke-Aanden det i Modersmaalet, saa at et Folk uden Fædernelands og Modersmaal, som vi kan see paa Joderne, ligner en aandløs og huusvild Sjæl, der, ligesom Jerusalems

Skomager, ustadig flakker Verden om og finder ingensteds Hvile, kan, menneskelig talt, hverken leve eller døe!

Det skal da være det første Jule-Mærke eller Tidernes Tegn, som jeg lykønsker mine nordiske Landsmænd med, at vi endnu har baade Modersmaal og Fæderneland, og ligner altsaa en „levende Sjæl", der ved Aanden, som den usynlige Livs-Kraft, er forbundet med sit Legeme i fælles Bevidsthed, thi hvor daarlig det end for Resten kan hænge sammen med os, saa Livet maa siges kun at hænge i os, saa giælder det dog i det Store som i det Smaa, at saalænge der er Liv, er der Haab!

Tænker vi imidlertid paa den hængte Tyv i „Kallundborgs Krønike", der med Rette sagde: ja vist lever jeg, men „lever bandsat" som du seer, da seer vi let, der ogsaa hos Folkene, som Livet endnu med Modersmaal og Fæderneland hænger i, maa være en himmelvid Forskiel imellem hvad de tør og med Rimelighed kan haabe, thi det er jo kun i det høieste Fortsættelsen af det Levnets-Løb, de virkelig har ført, da hvad der kun er slaaet til en Skilling, bliver aldrig en Daler, og da de desuden rimeligviis, hvis de kommer til Kræfter igien, vil, ligesom den Hængte, Jens Skovfoged flar ned, begynde hvor de slap. Derfor er det ene i ethvert efterlevende Folks Fædernelands-Historie vi kan finde det Tidernes Tegn, der giver dem et lykkeligt Varsel for

Fremtiden. Ligesom det nu er latterligt, naar Polakker og Magyarer haaber, at hvis de blot kunde bjerge Folke-Livet til frit at bevæge sig i deres Fædernelaud og Modersmaal, da vilde Fremtiden skabe en polsk og magyarisk Historie, der slet ikke lignede, men vidt overgik den polske og magyariske Historie, som Fortiden har skabt, saaledes vilde det være høist sørgeligt, om Græker og Nordboer ei turde haabe, naar de kan bjerge Livet til at bevæge sig frit i deres Fædernelaud og Modersmaal, at da Fremtiden vil skiænke dem en ny Historie, der svarer til og forklarer deres gamle Historie, da dette dog, efter Menneske-Naturens faste Grundlov, nødvendig maa skee, naar Folket beholder Mod og Kraft til at værne om sit Fædernelaud og Modersmaal!

At imidlertid Grækerne maae have ondt ved at fatte og beholde Haabet om en lys og lykkelig Alderdom, der svarer til deres over al Verden berømte Ungdom, og maae immer være nær ved at fortvivle derom, det er begribeligt, naar man veed, at Tidernes Tegn for dem er tvetydige, da deres Mellemtid (Middelalder) er ligesaa mørk og daadløs, som deres Oldtid var lys, daadfuld og glimrende, men da hos os begge Tidernes Tegn, baade Oldtidens og Mellemtidens er lykkelige Varsler, saa vilde det være rædsom unaturligt og uhyre latterligt, om Nordboerne, skiøndt de endnu baade har deres

Fædernesland og Modersmaal og føle Kraft til at værne om dem, dog skulde mistvivle om en Fremtid, der svarer til deres Fortid, som Eftertanken svarer til Formodningen og til den mellemliggende Gierning.

Ethvert Folks Oldtid udtrykker nemlig, i Lighed med Enkeltmandens Barndom og Ungdom, Folkets Formodning om sig selv, sin Deel af Verden og sin Skæbne i Livet, altsaa en Spaadom, der mere eller mindre vil gaae i Opfyldelse, eftersom Folket har havt aabent Øie for sit Liv og en rigtig Følelse af sine Kræfter, og ethvert Folks Mellemtid vil, ligesom Enkeltmandens Middelalder, vise os, hvad Folket duer til, hvor dybt Dets Følelse gaaer og hvorvidt Dets Kræfter strække sig, og veed vi derfor kun, at vort Norden i Middelalderen viste sig ligesaa rigt paa Kraft og Kiærlighed i Gierning og Sandhed, som Det i Oldtiden havde spaaet sig selv i Asamaalet og Vanakviderne, da kan vi ikke blot, men maae nødvendig haabe og vente en Nordisk Nytaarstid med en Oplysning og Vidskab, der tager ligesaa store Kæmpeskridt paa sin Viis, som Gother, Angler og Normanner paa deres, og gaaer ligesaa vidt som Stærkodder, Odin og Agethor.

Ligesom jeg da først og fremmerst lykønsker det Danske og Nordiske Folk med sit Modersmaal og Fædernesland, som udgiøre Folkelivet, og er derfor, som Livet alle Dage, det bedste Tidens Tegn, jo længere,

jo bedre, saaledes lykønsker jeg dernæst vort Norden med sin Mythologi og Historie, sit Asamaal og sine Kæmpeviser, og med hele sin Fortids Storværk, ikke som Næring for en tosset Storagtighed og ligesaalidt som Mønster til en barnagtig Efterabelse, men som Vidnesbyrd om en ægte folkelig Storhed, en Høihed i Tankegangen, en Dybde i Følelsen og en Kæmpestyrke baade i Haand og Mund, der samlede udgiør et nordisk Julemærke eller Tidernes Tegn, der umuelig kan slaae feil, hvis det Nordiske Folk kun har beholdt Mod og Magt til at værne om sit Modersmaal og Fædernelandd, thi da har vi ogsaa Mod og Magt til vitterlig at træde i vore Forfædres priselige Fodspor, som det udtrykkelig er spaaet i Asamaalet, hvor det hedder, at naar Thor er død, da arve og svinge hans Sønner Mod og Magt (Mod og Magne) i Fællesskab Thorshammeren, den mageløse Mjølner!

Forsaavidt kan da Tidernes Tegn ei være bedre for noget Folk under Solen, end de er for det Nordiske Hoved-Folk, hvortil vi høre; men det maa ikke forties, at der er ogsaa et Tidernes Tegn, som spaaer ilde, thi det er Nordboens Miskiendelse og Glemsel af sin Fortid, som unægtelig truer med i en snar Fremtid at skille ham ved den virkelige Besiddelse og den fri Brug af sit Fædernelandd og Modersmaal, altsaa den virkelige Besiddelse og fri Brug af det Nordiske Folkeliv, uden

hvilken Det umuelig kan bære sin Frugt og naae sit Maal, som er indvendig Fyldestgiørelse og udvendig Klarhed.

Dette lader sig ypperlig oplyse ved den „jydske Krig", som vi paa Nordens Slette just nu føre med Tyskeren, vor nærige, stortalende og stolte Nabo, thi denne Krig giælder ret aabenbar baade vort Fædernesland og vort Modersmaal, altsaa hele vort Folkeliv, og hvad der giør den farlig, er aabenbar den Omstændighed, at vi i lang Tid selv ei rigtig har kiendt vort Danske Fædernelands Grændser og ei sat tilbørlig Priis paa vort Danske Modersmaal, thi alt hvad man med Held skal kunne forsvare maa have sine visse Grændser, og hvad man skal vove for alt hvad man kan, maa man betragte som det bedste og kiæreste, man har. At nemlig Eideren fra Arilds-tid har været Danmarks og dermed Nordens Grændse mod Tydskland, det har de Lærde jo vel fra de gamle Historie-Bøger indført i de nye, men deels har de ingen Vægt lagt derpaa, men meget mere ladt forstaae, at nu ansaae de snarere Elben end Eideren for Rigets Grændse, og vilde med Fornøielse see den flyttet endnu langt dybere ind i Tydskland, og desuden giør det ikke synderlig fra eller til, hvad de Lærde skriver, naar de ikke længer skriver ud af Folkets Mund, mens det er et meget slemt Tegn, at Eidergrændsen var aldeles forsvundet af Folkemunde, indtil den ved det holsten-gottorpske Oprør med

Magt blev stødt derind paany; thi vel synes den nu atter at ligge Folket paa Hjerte, men endnu har det dog ingen rigtig Art dermed, da de Fleste tænker, at kunde man faae Elbgrændsen isteden, var det jo endnu bedre, og maatte man nøies med det halve Sønder-Jylland, var Skaden vel ogsaa forvindelig.

Denne Miskiendelse af Fædernelandets rette Grændser, der aabenbar har lammet og endnu lammer Dets Forsvar og giør Folke-Stemmen vaklende, den er vist nok hos Danskerne forholdsviis meget undskyldelig, da den paa Tyskernes Side er meget større, og paa Svenskernes slet ikke mindre, men naar man taler om Folks og Rigers virkelige Stilling og rimelige Skæbne, da er det latterligt at glemme Sagen selv over det unyttige Spørgsmaal, om man skal skrive „maadelig" eller „temmelig godt" paa Folkets Karakter-Seddel; thi Folkets og Rigets Fare bliver jo hverken større eller mindre eftersom vi enten roser eller laster dem, og hvor undskyldeligt det derfor end kan være, at vi i Aarhundreder har miskiendt vort Fædernelands Grændser og ringeagtet vort Modersmaal, saa vilde vi ligefuldt forgaae, hvis vi ikke kunde og vilde rette et Misgreb, der med Nødvendighed fører til folkelig Undergang. Betragter vi derfor den Ringeagt for Modersmaalet, hvori hele vort Norden og især Danmark baade har gjort og endnu giør sig skyldig, ved at ophøie fremmede, baade

levende og døde Sprog paa Dets Bekostning, da maae vi kalde det et ligesaa ulykkeligt Tidernes Tegn for Nordens Folke-Aand, som Miskiendelsen af Fædernelandets Grændse er for Nordens Folke-Legeme, og at man i den sidste Tid har besluttlt at vise Modersmaalet al den Opmærksomhed, som Høiagtelsen for Tysken og Latinen, Dannelsens formeentlige Livs-Nødvendigheder, vil tillade, det kan vel synes blinde Veiledere ædelmodigt og maa synes alle Tyskere og Latinere taabeligt nok; men det frelser naturligviis ikke Norden, da det umuelig kan blive en nordisk Dannelse og Vidskab, som ikke slaaer Rødder i Nordens Tungemaal men i de Fremmedes Skriftsprog.

Her nødes vi da til at kalde Tidernes Tegn tvetydige, men da det nærværende Dieblik i hele Christenheden klarlig er en Overgangs-Tid, behøver vi derfor ikke at nedsynke i Tvivlraadighed, men tør meget mere, naar vi selv har faaet Fodfæste paa Fædernelandets rette Grændse og har selv slaaet Rødder i Modersmaalet, betragte Faren for hardtad overstaaet, Skiærsilden for hardtad giennemgaaet; thi naar man viser Børnene af Nordens Kæmpefolk deres Fædres ædle Blod paa Marke-Skiellet, og tiltaler dem i Fædrenes herlige Aand paa Modersmaalet, da er det umuelig andet end at Børnene, overladte til dem selv, vil fæste Fod i deres Fædres Spor og slaae Rødder i deres Moders Skiød, og det

har ikke blot stadfæstet sig ved Dannevirke ifjor og ved Frederis iaar, men det stadfæster sig hvergang vi paa Modersmaalet udbreder os over Fædernelandet i uforkvaklede Ungersvendes og Dannekvinders Kreds, hvor Hjertet altid sidder paa det rette Sted og tager sig den Frihed som „Livets Kilde“ at føde levende Strømme!

Under disse Omstændigheder bliver da ogsaa vort „afavede Brid“ i 1848 et meget godt Julemærke, skiøndt det i og for sig selv vilde snarere været det modsatte, thi ligesom den fri Rørelse er uundværlig til en kraftig Livs-Udvikling, saaledes er den ikke blot Folke-Livet aldeles nødvendig i Døds-Kampen, men er, efter Aartusinders Vidnesbyrd, ogsaa tilstrækkelig Borgen for Seieren, og denne fri Rørelse for det Folkelige, baade med Mund og Pen, den har vi aabenbar faaet ved Svinget, om ikke med Sort paa Hvidt, saa, hvad der dog altid er Hovedsagen, i Virkeligheden.

Har nemlig det Nordiske Folk selv i sin Danske Stamme, som jeg forudsætter, Livskraft til at fortsætte og fuldende sit herlige Levnets-Løb, da kan det ene have været de konstige Baand, man i Kirken, Skolen og hele det borgerlige Selskab, lagde paa Folke-Livet, der har gjort Nytaars-Tidens Julemærker tvetydige, hvor Oldtidens og Middelalderens var saa soleklare, og skiøndt det allerslemmeste af disse Baand: Examens-

Baandet, vidunderlig velskikket til at kvæle Folkelig-heden med en vildfremmed og falsk Dannelse, langtfra at være løst, snarere endnu strammes hos os, saa maa det dog nødvendig briste, naar Mund og Pen blive ved at være fri: thi da maa den medfødte Livs-Kraft bryde sig en Bane i alle folkelige Retninger, og med sine Kæmpeskridt bevise, at Fædernelandet baade er stort og Modersmaalet godt nok for Nordens Kæmpeaand, til at fremkalde, nære og udvikle alle de menneskelige Kræfter, som et Folk behøver til ei blot at forsvare sine Landemærker og sin fri Tilværelse, men ogsaa at giøre sin fredelige Virksomhed saa frugtbar og sit Navn saa æret paa Jorden, som man maa vente af det Nordiske Kæmpe-folk, hvis Stamfædre regnede sig i Slægt med Verdens-Historiens Guder, og færdedes derefter!

Imidlertid maa jeg dog ikke dølge for mine Landsmænd, at skiøndt mit dansk-nordiske Haab, bygget paa de gamle Julemærker, er stærkt nok til at aabne mig en smilende Udsigt, trods alle de Sandbanker, Nymarstidens Vinde har sammenblæst, saa maa disse Banker dog flyttes, før Marken kan blomstre og Veien aabne sig til det nordiske Folkelivs herlige Maal. Saalænge nemlig Mundens og Pennens Frihed i alt hvad der angaaer Folket, Riget og det borgerlige Selskab svæver i Fare for halv eller heel at afskiæres, og saalænge Latineres og Tyskeres Indvendinger mod den »Danske Hoi-

skole" i Sorø og al levende folkelig Dannelse har Regieringens Medhold, saalænge seer det meget urimeligt ud med mit dansk-nordiske Haab, og saalænge maa jeg selv tilstaae, at det er for Øieblikket langt rimeligere, at jeg skal tage mit Haab uopfyldt i Graven med mig. Derfor, Dannemænd og Dannekvinder! saa kiært som I har gamle Danmark og det Danske Modersmaal, saa ivrig maa I virke til, at Mund og Pen beholder sin Frihed ubeskaaret, og at den levende Folkedannelse snart maa faae et Arnested, hvor Folkeaanden kan trodse alle sine Fiender, opflamme eller dog opvarme alle sine Venner, og udsaae Gnister, der kan opvoxe til skinnende Lys i den næste Slægt!

Bestillinger paa „Danskeren" modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kiøbenhavn. Prisen for et Fierdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Dansteren.

Et Ugeblad.

2. Aargang. Løverdagen d. 5. Januar. Nr. 52.

Arvefølgen paa Danmarks Throne.

Blandt alle de Riger og Lande, man kiender, er der intet, som med bedre Skiel maa kaldes et Konge-Rige end det lille Danmark, thi ikke blot har, efter Old-sagnet, Danmark havt Konger, saalænge det var til, saa Kong Dan og Danmarks Navn er lige gamle, men en Konge har altid været Danskerne saa uundværlig, at det var kun i Nødsfald, de nøiedes med en Dronning, som Jomfru Hæd i Oldtiden og Dronning Margrethe i Middelalderen, og slet ingen i Nytaarstiden, og naar Konge-Rækken slap, var der en Lande-Sorg, som den, der med de mest levende Farver er afmalet i Oldsagnet om Frode Fredegodes Lig, som de Danske bar „tre Aar om Land“ og gav saa, i en Slags Fortvivlelse, Kronen til hans Mindesskjald!

Heraf følger nødvendig, at Danmark maa i det hele have følt sig meget lykkelig ved sine Konger, siden Folket ei engang har havt Lyst til at prøve en anden

Regieringsform, og skiøndt det i Middelalderen, her som allevegne, gik op og ned, lever dog Ihukommelsen af Valdemars-Dagene i et saare priseligt Eftermæle, medens Nytaarstidens Danske Konge-Krønike vidunderlig stadfæster Sagnet om den mageløse Konge-Række, der i Danmark blev udødelig under Navn af Skjoldunger. Derfor mindede Lande-Sorgen over Frederik den Sjette os ogsaa virkelig om Sorgen over gamle Kong „Fredegod", thi vel blev Frederik den Sjette ikke den Sidste af sin Stamme, men var dog Sidstemanden af den lige Linie, der i over trehundrede Aar sad paa Danmarks Throne, med det mageløse Middeltal af næsten tredive (29½) Regierings-Aar til hver af de fem Christianer og sex Frederiker.

Allerede dengang (1839) tegnede det ogsaa til, at Sidelinien, som nu beklæder Thronen, snart vilde faae sin Sidstemand, og vor nærværende Kong Frederik den Syvende synes virkelig at skulle blive den sidste, saa hvis Danmark og Danskerne endnu ligner dem selv, har de ogsaa i denne Henseende nu de bangeste Kaar i Nytaarstiden; thi vel har vi en Arvelov, men kun som en urimelig Levning af den for Resten ophævede Kongelov, og desuden synes Konge-Følgen i Danmark denne Gang at skulle afgjøres af de fremmede Magter, som kun bryder dem lidt om Danskernes Ønske og om Danmarks sande Tarv, ja kiender dem ikke engang.

Imidlertid, Arveloven kan, efter vor ny Grundlov, forandres, og Lykken, som „vender sig ofte om", kan jo vende sig saaledes, at Danmark ei behøver at spørge de fremmede Magter om Forlov til at skiøtte sig selv, saa naar vi kunde pege paa en Prinds, vi ønskede til Frederik den Syvendes Eftermand, da var det immer muGeligt, Danmark i ham kunde faae en ny Kongefader, der lignede den gamle Kong Skjold endnu mere end Kong Christian eller Kong Frederik den Første; men heller ikke det kan vi for Øieblikket.

Den Prinds, der, efter Arveloven, synes at staae Thronen nærmest, er nemlig, som bekiendt, vor nærværende Konges Sydskendebarn, Prinds Frederik af Hessen, og han har tillige det i mine Øine aldeles unndværlige Fortrin at kunne tale Dansk og at være opvoxet i Danmark, men deels tegner det ikke til, at han vilde blive en Kongefader, som vi maae ønske, deels er han dog en tydsk Prinds, som neppe kan sætte sig ind i det rette Forhold mellem Danmark og Tydskland, og endelig er han Arving til Kurhessen, hvis Kurhat hverken efter den skrevne eller uskrevne Grundlov kan forenes med Danmarks Kongekrone.

De Prindser, som ellers, efter Arveloven, vilde staae Danmarks Throne nærmest, er, som man ogsaa nok veed, Kong Frederik den Sjettes Systersønner, de augustenborgske Brødre, som desuden paa Sværdsiden nedstammer

fra Kong Christian den Tredie, og da de Begge kan tale Dansk, er født og opdragne i Danmark og gifte med frugtbare Danske Mødre, saa syndes alt at tale for en af dem eller deres Sønner, indtil de satte sig i Spidsen for Danmarks Arvefiender: Holsten-Gottorperne, og føre nu Avindskjold mod deres Fædernéland, saa de har paa Dansk ei blot forbrudt deres Arveret, men forspildt deres Lykke og tilintetgjort sig selv.

Endelig er der Prinds Christian af Glyksborg, der ogsaa kan tale Dansk, er opfødt i Danmark og lever i et frugtbart Ægteskab med en Syster til Prinds Frederik af Hessen, nedstammer ogsaa fra Kong Christian den Tredie, og har udmærket sig ved at forblive i Danmark og Dansk Tjeneste, da hans Brødre fulgde Augustenborgerne og hjalp til at reise Oprørs-Banneret, saa blandt alle de nævnte var han den, vi snarest kunde give vor Stemme; men naar vi under nærværende Omstændigheder skulde kaare en fuldvoxen Mand til vor Kronprinds, maatte han dog vist have viist sig virksom til Rigets Redning og Folkets Ære, hvad hidtil ingen Prinds har gjort, thi nu er det for lidt, at der er intet at sige mod en Beiler til Danmarks Krone, der maa være noget, som taler for ham!

Endnu kunde man tænke paa en af Kong Oskars Sønner, som kan Svensk og kunde da let lære Dansk, og rimeligviis enes om at befæste Nordens Fred og

Frihed ved et venligt Fostbroderlag, og skiøndt de er af vildfremmed Blod, vilde de vist vundet Danmarks Hjerte for sig, hvis en af dem i Spidsen for en Skare Hjelpetropper fra Grandelaget havde kæmpet mandig for Danmarks og Nordens rette Grændser, Frihed og Ære, men da det hverken er skedt eller tegner til at ville skee, saa kan Danmarks Ønsker heller ikke der finde Hvile, skiøndt det følger af sig selv, at vi maatte foretrække en af Kong Oskars Sønner langt for alle Prindser af den tyske Tunge, der aldrig meer kan herske paa Marken uden at give Dänsken Banesaar!

Naar man nu imidlertid veed, at de fremmede Magter, som vil Danmark bedst, aabenbar pønser paa at sammenkoble os med Tysken værre end nogensinde, uden at det i mindste Maade rører dem, enten Dansken lever eller døer, og at der i Danmark selv er Folk med stor Indflydelse, der tænker omtrent ligedan, da seer man let, at det Danske Folk, som jeg dristig forudsætter dog endnu er til og ligner sig selv, aldrig kan have været i større Nød for en Konge, der vil være Dansk og ikke andet, end netop nu, saa der synes virkelig ikke at være anden Trøst, end den, der maa hentes langt borte fra Oldsagnet om, hvordan Hjelpen kom først, da Nøden var størst i gamle Dage.

Efter det ældgamle, hos os nu kun lidt bekiendte angelske Sagn fik nemlig Danmark ganske uventet

Stamfaderen til sine over alt Norden berømte Skjoldunger, just da Folket var kongeløst og nær ved at fortvivle om Fremtiden, thi da, hedder det, kom der en Dag et Skib i Havn for fulde Seil, med Sølv og Guld og allehaande gode Vaaben, men som havde ikke en levende Sjæl ombord undtagen et spædt Drengebarn, der laae og sov sødt med en Korn-Neg til Hoved-Pude, og ham betragtede de Danske da som deres Skyts-Aand, kaldte ham »Skjold« og opelskede en Danekonge af ham, hvis Daad blev Danmarks Ære og hvis Navn blev udødeligt i Norden, som en Søn af Odin og Fader til alle Skjoldunger*)!

Nuomstunder, vil man sagtens sige, er dette kun en daarlig Trøst, da Troen paa Aander og Underværker er omtrent lige død og magtesløs; men det skulde man dog ikke sige saa vist, thi lever det Danske Folk endnu, som jeg virkelig troer, det giør, da tør jeg vædde paa, der er ogsaa endnu lidt Liv i Troen paa Danmarks Lykke som giør Vidunder og paa en gammel Skyts-Aand, som, hvad enten man kalder ham Skjold eller Odin, Heimdal eller Holger Danske, altid kommer Danmark

*) At dette deilige og mærkelige Oldsagn endnu er saa lidt bekiendt hos os, kommer af, at det tusindaarige Nordiske Heltedigt (Bjovulfs-Drape) som jeg alt 1820 fordanskede paa meget lette Danske Riim, og tænkde skulde gaaet glat i alle vore Børn, endnu ligger næsten ulæst.

ihu, naar det er ret i Nød, slaaer Dommedags=Slag paa Rigets Fiender, saa de styrter over hverandre, og sætter alting, følgelig ogsaa „Ledet“ ved Dannevirke, i Lave paany, før han vender tilbage til Valhal, til Avalons Øe eller til Vætteværn, hvad det nu hedder, hvor han til Hverdagsbrug hviler paa sine Laurbær! Og er der kun endnu hos det Danske Folk Tro „som et Senepskorn“ tilbage paa Danmarks vidunderlige Lykke midt i al Verdsens Ulykker, da maa Oldsagnet om det lille Barn paa Korn=Regen, der i gamle Dage baade raadte Bod paa Konge=Savnet og gav Riget Opreisning for al sin Skade, nødvendig giøre et godt Indtryk paa Folket, og da det er soleklart, at det lille Danmark ikke i et Par Aartusinder kunde blevet ved at være et eget Kongerige uden ved lignende Lykketræf i Mangfoldighed, saa er der aabenbar langt mere Klogskab end Dumhed i at betragte Oldsagnet om det uventede Skib, med „Lykkens Skiødebarn“ og hele den dyrebare Ladning, som det Danske Folks profetiske Morgendrøm om Perlen i sit Timeglas, en Drøm, der, uagtet sin Vidunderlighed, saa tit og saa længe har stadfæstet sig i Folkets virkelige Hverdagsliv, at den rimeligviis tilsidst vil klarlig gaae i Opfyldelse, som den nu ogsaa meget godt kan, uden at der just bogstavelig kommer et Skib drivende giennem Sundet, uden nogen ved Roret, med Konge=Barnet paa Korn=Regen.

Sagen er nemlig her, som man let seer, slet ikke om man skal see et urimeligt Syn fra Kronborg eller fra Toldboden, men om Danmark skal reddes og Kongerækken fornyes ved et uventet, lykkeligt Tilfælde, som Folket med barnlig Tro fæster Lid til, og hvem der vilde troe, at det var umueligt, han var meget overtroisk!

For at bevise dette saa klart som at to og to er fire, behøver jeg blot at fortælle mine Læsere og Læserinder hvad der nys, da jeg grublede over Arvefølgen paa Danmarks Throne, virkelig faldt mig ind, thi skedte det, som dog var meget mueligt, da gik Oldsagnet om den lille „Havfru-Søn" der blev Danmarks Skjold, virkelig, ja, hardtad bogstavelig i Opfyldelse. Det faldt mig nemlig ind, at det under nærværende Omstændigheder let paa en eller anden Maade kunde falde „Hav-Fruen" hiştovre, falde Dronning Victoria og hendes skarpsynede Raadgivere ind at tilbyde Danmark en lille Søn af hendes til Kronprinds, og at det Danske Folk i sin store Forlegenhed for en rigtig Thronfølger vilde, ligesom jeg, modtage det Tilbud med Kyshaand og med et godt Haab om, af den Lille at opdrage en nydansk Kongefader til den gamle Skjolds Medbeiler, og, see, da vilde vi jo upaatvivlelig snart see en Engelsk Damper, uafhængig af Vind og Strøm, ligesom af sig selv løbe ind i Havnen med en lille slumrende Dreng,

som man havde givet den Danske Korn=Neg til en kongelig Hovedpude! Tænker man nu blot et Dieblik paa, hvad Stor=Britannien formaaer, og har blot en svag Formodning om, at Danmarks Redning i det hele beroer paa Løsrivelse fra Tyskland og Tilknytning med Engeland, da vil man sikkert give mig Ret i, at naar „Lykken vilde føie“ da kunde Danmark let faae baade sin Konge=Sorg og al anden Lande=Sorg slukt paa en Maade, der igrunden var ligesaa vidunderlig som Lykke=Skibets Ankomst i rette Tid, og vilde verdenshistorisk minde derom, saalænge Danmark stod!

Uagtet nu dette i mine Dine er meer end hvad man paa pluddervælsk kalder „et Exempel“, er virkelig et Eftersyn, der slutter sig til Forsynet, saa kan det dog ogsaa blot som et Exempel vise, at naar kun den „Barne=Engel“ som aabenbar fra Arildstid har været det lille men dog vidtberømte Kongeriges Skytsaand, endnu er den Danske Folke=Aand, da hverken vil eller behøver vi at fortvivle om Rigets Redning og en ny Række af ligesaa kongelige som folkelige Skjoldunger, da denne Barne=Engel gjennem saamange Aarhundreder har ført uventet Lykke med sig og derved frelst det lille Rige fra saa store Farer, at ingen muelig Lykke er saa stor, den jo tør haabes i det lille, lykkelige Danmark „deiligst Vang og Vænge, lukt med Bølgen blaa“.

Ligesom derfor „Danskeren“ sluttede sin første Aargang med et Vers til „Danmarks Engel“, saaledes vil han ogsaa slutte den Anden med et lille Riim om den samme i Barne-Skikkelsen.

Danmarks Engel.

Du, som vaaged over Barne-Livet
I den grønne Lund fra Hedenold!
Du, som svæved over Lykke-Skibet,
Da paa Bølgen blaa Det bar os Skjold!
Du, som Daneskjaldene gjør glade!
Dine Vinger er af Bøge-Blade,
Vift med dem fra Øiet hver en Sky,
Saa det lille Folk dig seer paany!

Da skal atter Lykken Danmark føie,
Som sit Skiødebarn en Moder mild,
Da skal Livet for det Danske Øie
Atter blomstre som et Lykkespil,
Med Guld-Æblet da i Barnehaanden
Throner atter Skjold som Folke-Aanden,
For ham synge alle Glutter smaa:
Vær velkommen over Bølgen blaa!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

